

ผลงานลำดับที่ ๒

รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ
ตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตาม
และประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring
and valuation System of National Strategy
and Country Reform)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร..... ก - พ

๑. บทนำ..... ๑

๑.๑ ความเป็นมา..... ๑

๑.๒ วัตถุประสงค์..... ๕๙

๑.๓ เป้าหมายหลัก วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์..... ๖๐
ของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕)

๑.๔ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสำนักงาน..... ๖๑
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕)

๒. การทบทวนหลักการ กรอบแนวคิด เครื่องมือ เทคนิค และองค์ประกอบ..... ๖๒

ในการกำหนดขอบเขตในการศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำ

ยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของ

กระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ

eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National

Strategy and Country Reform)” และขอขยายการดำเนินงาน

๒.๑ หลักการและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ..... ๖๒

การศึกษากับการพัฒนาประเทศ สภากรรมการการศึกษา

ของประเทศไทย ความท้าทายในการยกระดับการพัฒนาการศึกษาไทย

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ

พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

(พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วย

ความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายของคณะรัฐมนตรี

ที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ นโยบายของรัฐมนตรี-

ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมาย แผนการศึกษาชาติ

(พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

๒.๒ กรอบแนวคิดและหลักการ : เกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation)..... ๑๘๔

การสำรวจอนาคต (Future Lab) การริเริ่มและทดสอบนโยบาย (Policy Lab)

การออกแบบนวัตกรรมภาครัฐ (Government Lab) ภายใต้ห้องทดลองภาครัฐ

ที่เรียกว่าชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) โดยใช้แนวคิด Design Thinking

นโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม เป้าหมาย

ตัวชี้วัด ระบบงาน กระบวนการ แนวทางการจำแนก ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ

การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ การเชื่อมโยง การถ่ายทอด ความสอดคล้อง การแปลง

เอกภาพ บูรณาการ และระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR

(Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and

Country Reform)

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๓ เครื่องมือและเทคนิค.....	๒๔๐
๒.๔ องค์ประกอบ.....	๒๕๓
๒.๕ กรอบระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินงาน.....	๒๕๗
๓. รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจ.....	๒๕๙
ของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ประกอบด้วย แผนปฏิบัติการด้าน... และแผนปฏิรูปราชการ	
๓.๑ หลักการและวิธีการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน... ภายใต้หลักการ.....	๒๕๙
“Policy Lab” หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ)	
และแนวคิด “กระบวนการ Design Thinking”	
๓.๒ ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน... ภายใต้หลักการ “Policy Lab”	๒๖๔
และแนวคิด “กระบวนการ Design Thinking”	
๓.๓ องค์ประกอบของแผนปฏิบัติการด้าน... และแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง.....	๒๖๗
๓.๔ หลักการและแนวทางการจัดทำแผนปฏิรูปราชการ ระยะ ๕ ปี.....	๒๘๐
และรายปี ภายใต้หลักการ “Policy Lab” หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล	
(Causal Relationship : XYZ) และแนวคิด “กระบวนการ Design Thinking”	
๓.๕ องค์ประกอบของแผนปฏิรูปราชการ ระยะ ๕ ปี และรายปี.....	๒๘๗
และแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง	
๓.๖ แนวทางการจัดทำแผนระดับที่ ๓ หรือที่เรียกว่า “แผนปฏิบัติการ.....	๓๐๘
ด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ตามมติคณะรัฐมนตรี	
วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด	
แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ระยะ ๕ ปี และรายปี ตามคำสั่ง	
หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูป	
การศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ	
๓.๗ แนวคิดและเทคนิคการเขียนโครงการแบบเหตุผลสัมพันธ์.....	๓๒๒
หรือ Logframe (Logical Framework) ที่บูรณาการกลยุทธ์	
งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ	
๔. บทสรุปและการดำเนินการต่อไป.....	๓๒๕
๔.๑ บทสรุป.....	๓๒๕
๔.๒ การดำเนินการต่อไป.....	๓๒๗
แหล่งอ้างอิง.....	๓๓๑
ภาคผนวก (ดั่งเอกสารแนบ)	

สารบัญตาราง

[illegible]

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๑๓ แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐)	๑๓๕
๑๔ แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๓๗
๑๕ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และแนวทางดำเนินงาน	๑๔๑
๑๖ นโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และแนวทางดำเนินงาน	๑๔๔
๑๗ โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๑)	๑๖๗
๑๘ โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๒)	๑๖๘
๑๙ โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๓)	๑๗๑
๒๐ โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๔)	๑๗๔
๒๑ โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๕)	๑๗๗
๒๒ โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๖)	๑๗๙
๒๓ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ซึ่งมีการสะสมและต่อเนื่องเชื่อมโยง ทุกระดับ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑	๑๘๓
๒๔ การวิเคราะห์ขอบเขตของโครงการ	๒๑๘
๒๕ ตัวอย่างการวิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ	๒๑๙
๒๖ ตัวอย่างตารางการประมาณการเงินสดของโครงการ	๒๒๐
๒๗ การวิเคราะห์ประโยชน์ที่ได้รับทางสังคม	๒๒๑
๒๘ การวิเคราะห์ความเสี่ยงที่สำคัญ	๒๒๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๒๙	แนวทางในการบริหารความเสี่ยง.....๒๒๓
๓๐	วิธีการวิเคราะห์ภารกิจหรือกิจกรรมแยกตามห่วงโซ่คุณค่า (value chains).....๒๖๔
๓๑	แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของ Log Frame.....๓๒๓
๓๒	องค์ประกอบตามแนวนอนของ Log Frame.....๓๒๔
๓๓	สรุปสาระในแต่ละช่องของ Log Frame.....๓๒๕
๓๔	เปรียบเทียบองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์การจัดทำแผนทั้ง ๖ รูปแบบ.....๓๒๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

๑	การยกระดับขีดความสามารถในการตอบสนองการเปลี่ยนแปลง.....๒	๒
	ภายใต้ “ห้องทดลองภาครัฐ”	
๒	เจ้าภาพหลักขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บท เป้าหมาย ระดับประเด็น.....๑๔	๑๔
	และเป้าหมายระดับแผนย่อย มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๐	
๓	ความเชื่อมโยงของแผนทั้ง ๓ ระดับไปสู่การปฏิบัติ.....๓๒	๓๒
	ภายใต้หลักการเชิงเหตุและผล (XYZ)	
๔	ความสอดคล้องของแผนปฏิรูปประเทศกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ.....๓๖	๓๖
๕	โครงสร้างและแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ.....๕๑	๕๑
	ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง	
๖	ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมาย/ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมายของแผนย่อย.....๕๖	๕๖
	แผนแม่บท และยุทธศาสตร์ชาติ กับข้อมูลการดำเนินงาน	
	ตามภารกิจของแต่ละส่วนราชการ ตามแนวทางของสำนักงาน	
	คณะกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
๗	แสดงแนวคิดการจัดการศึกษาไทย (Conceptual Design).....๖๓	๖๓
๘	กลวิธีในการดำเนินการจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคน.....๖๔	๖๔
	ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน	
๙	แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบัน.....๗๓	๗๓
๑๐	แนวคิดเกี่ยวกับบริบททางการสอนในระดับต่าง ๆ.....๗๔	๗๔
๑๑	โมเดลการขับเคลื่อนประเทศไทยในโลกหลังโควิด-๑๙.....๗๘	๗๘
๑๒	โมเดลการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด-๑๙.....๘๒	๘๒
๑๓	วงจรการเรียนรู้ (Learning Circle) ในโลกหลังโควิด-๑๙.....๘๒	๘๒
๑๔	การพัฒนา Human Capacityในแต่ละช่วงของชีวิต.....๘๓	๘๓
๑๕	การเรียนรู้ที่จะรอดกับการเรียนรู้ที่จะรัก.....๘๔	๘๔
๑๖	แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้.....๙๓	๙๓
	ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	
๑๗	องค์ประกอบของ “ห้องทดลองภาครัฐ” ภายใต้ชื่อ.....๑๙๐	๑๙๐
	Prime Minister Labs (PM Labs)	
๑๘	แสดงกระบวนการที่ผู้บริหารของแต่ละองค์กรสามารถ.....๑๙๖	๑๙๖
	นำตัวขับเคลื่อน (drivers) การเปลี่ยนแปลงทั้ง ๕ ประการ	
๑๙	องค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ.....๒๑๐	๒๑๐
๒๐	แนวคิดเกี่ยวกับตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model).....๒๑๒	๒๑๒
๒๑	กระบวนการในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ.....๒๑๖	๒๑๖
	ด้วยการบริหารโครงการกระบวนการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติด้วยการบริหารโครงการ	
๒๒	ผู้บริหารกับเป้าหมายระดับต่าง ๆ.....๒๒๘	๒๒๘

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

แผนภาพที่	หน้า
๒๓ การสร้างหรือกำหนดตัวชี้วัด ๖ ขั้นตอน เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทาง.....	๒๓๐
๒๔ แนวคิดเกี่ยวกับระบบงานและกระบวนการ.....	๒๓๒
๒๕ เทคนิคการเชื่อมโยง สอดคล้อง ถ่ายทอด และแปลงเป้าหมาย..... และตัวชี้วัดสู่การปฏิบัติ	๒๔๐
๒๖ เครื่องมือและเทคนิคในการจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์..... เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวง- ศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓”	๒๔๒
๒๗ แนวทางการจัดทำ”แผนการศึกษาระดับภาค ระยะที่... พ.ศ. - พ.ศ.) และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี ภายใต้หลักการ เชิงเหตุและผล	๓๑๔
๒๘ แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ภายใต้หลักการ..... ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล	๓๑๙

บทสรุปผู้บริหาร

๑. ความเป็นมา

หน้าที่ของหน่วยงานรัฐตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๒ ระบุว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ และ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปรายละเอียดโดยรวม ดังนี้

๑.๑ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕ กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติซึ่งจะต้องไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี มาตรา ๗ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติ ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และเป้าหมายการปฏิรูปประเทศตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้จัดให้มียุทธศาสตร์ชาติโดยดำเนินการตามมาตรา ๑๒ แต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขึ้นจำนวน ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านความมั่นคง (๒) ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (๔) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (๕) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๖) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เมื่อคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้จัดทำแล้วเสร็จ จึงเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามลำดับ จนนำไปสู่การประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) จะมีผลใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้านได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๐ ในการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ โดยที่แผนแม่บทและแผนการปฏิรูปประเทศตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศนั้นต้องมีความสอดคล้องกัน และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้มีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทด้วย ตลอดจนมาตรา ๒๒ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มาตรา ๒๔ เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวต่อสำนักงานภายในเวลาและตามรายการที่สำนักงานกำหนด ตลอดจนให้สำนักงานจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๓ วรรคสอง และรัฐสภาทราบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากหน่วยงานตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ รายงานดังกล่าวอย่างน้อย

ต้องระบุนความก้าวหน้าของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติด้วย จากนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา รวมทั้งเผยแพร่รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศตามมาตรา ๒๗ ต่อไป และเมื่อรัฐสภาได้รับรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว จากนั้นสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา จะดำเนินการตามมาตรา ๒๕ โดยจะดำเนินการพิจารณารายงานตามมาตรา ๒๔ และหากพิจารณา รายงานแล้วเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามมาตรา ๒๖ วรรคสอง โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณีมีมติส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติพิจารณาดำเนินการกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้น ตามหน้าที่และอำนาจให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีมติว่า ข้อกล่าวหาไม่มูลให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นส่งให้ผู้ขึ้นพักราชการหรือพักงานหรือสั่งให้ออก จากราชการหรือออกจากงานไว้ก่อน หรือสั่งให้พ้นจากตำแหน่งต่อไป รวมทั้งมาตรา ๒๖ ในกรณีที่ความปรากฏ ต่อคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าการดำเนินการใดของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ หรือแผนแม่บท ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแจ้งให้หน่วยงานของรัฐนั้นทราบถึงความไม่สอดคล้อง และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง และเมื่อหน่วยงานของรัฐดำเนินการแก้ไขปรับปรุงประการใดแล้ว ให้แจ้งให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทราบภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ในกรณีที่หน่วยงาน ของรัฐไม่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือไม่แจ้งการดำเนินการให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทราบ ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติรายงาน ให้คณะกรรมการทราบเพื่อพิจารณาเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและสั่งการต่อไป ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ ไม่ดำเนินการตามวรรคสองโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแจ้งให้คณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป และให้นำความ ในมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ชาติ : เป็นเสมือนแผนที่นำทาง (roadmap) เพื่อเดินไปสู่เป้าหมายอันเป็น ชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ของประเทศไทย นั่นคือ การหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางของการเป็นประเทศ กำลังพัฒนาให้เป็นประเทศรายได้สูงที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในการนี้ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เราบรรลุ ความสำเร็จดังกล่าวประกอบไปด้วย ๖ ด้าน และในแต่ละด้านมีโครงสร้าง ประกอบด้วย บทนำ เป้าหมายรวม ตัวชี้วัด ประเด็นหลัก และประเด็นย่อย สำหรับยุทธศาสตร์ชาติประกอบไปด้วย ๖ ด้าน ดังนี้

(๑) **ด้านความมั่นคง** มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชน มีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกရာช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่ อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

(๒) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนา ที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราทำทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปรุงปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ ที่รองรับ อนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

(๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดม อโภจณิก มีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

(๔) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

(๕) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ อย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

(๖) **ด้านการปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ** มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาท หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่งคั่ง และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

๑.๓ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

เพื่อให้เกิดความชัดเจนและการเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๖ ด้าน จึงได้มีการสรุปประเด็นสาระสำคัญออกมาจัดทำรายละเอียดเป็นแผนแม่บทหลักรวม ๒๓ ประเด็น ประกอบด้วย ๓๗ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และ ๑๔๐ เป้าหมายระดับแผนย่อย เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒ ได้มีราชกิจจานุเบกษาประกาศใช้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และในแต่ละแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระดับประเด็น มีโครงสร้างประกอบด้วย บทนำ เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แนวทางการพัฒนา เป้าหมายค่าเป้าหมาย และตัวชี้วัด และแผนแม่บทหลักรวม ๒๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) ความมั่นคง (๒) การต่างประเทศ (๓) การเกษตร (๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (๕) การท่องเที่ยว (๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ (๗) โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล (๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยุคใหม่ (๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยม (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (๑๔) ศักยภาพการกีฬา (๑๕) พลังทางสังคม (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (๒๐) การบริการประชาชนประสิทธิภาพภาครัฐ (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

๑.๔ พระราชบัญญัติ แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๕ การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ (๑) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนา ด้านจิตใจ (๒) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ (๓) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ มาตรา ๖ ให้มีแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อกำหนดกลไก วิธีการ และขั้นตอน

การดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ แต่ละด้านตามมาตรา ๘ รวมทั้งผลอันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศในด้านนั้น ๆ ทั้งนี้ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านจะเป็นแผนเดียวกันหรือแยกเป็นแผนแต่ละด้าน หรือหลายด้านรวมกันก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภาเพื่อทราบแล้ว นอกจากนี้ รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้จัดให้มีแผนการปฏิรูปประเทศโดยดำเนินการตามมาตรา ๑๒ แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ และได้ประกาศแผนการปฏิรูปประเทศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งให้เป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะกำกับดูแลและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการให้เป็นไปตามวาระสาม นอกจากนี้ มาตรา ๒๓ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูป มาตรา ๒๕ เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวต่อสำนักงานภายในเวลา และตามรายการที่สำนักงานกำหนดให้สำนักงานจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อที่ประชุมร่วมเพื่อให้ความเห็นชอบและเมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้สำนักงานเสนอรายงานต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง และรัฐสภาทราบภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่รับรายงานจากหน่วยงานตามวรรคหนึ่ง รายงานตามวรรคสองอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการปฏิรูปประเทศ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหา มาตรา ๒๖ ในกรณีที่ความปรากฏต่อคณะกรรมการปฏิรูป คณะใดว่าการดำเนินการใด ของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐในฝ่ายบริหารให้คณะกรรมการปฏิรูปคณะนั้นประสานงานหรือปรึกษาหารือกับหน่วยงานของรัฐดังกล่าวหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือที่กำกับดูแล เพื่อแก้ไขปรับปรุงความไม่สอดคล้องนั้นในกรณีที่ไม้อาจหาข้อยุติร่วมกันได้ ให้คณะกรรมการปฏิรูปแจ้งเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อพิจารณา และเมื่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติมีมติประการใดแล้วให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น (๒) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง ให้คณะกรรมการปฏิรูปคณะนั้นประสานงานหรือปรึกษาหารือกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง เพื่อแก้ไขปรับปรุงความไม่สอดคล้องนั้น และให้ดำเนินการตามที่ตกลงร่วมกัน แล้วรายงานให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติทราบ มาตรา ๒๗ ในกรณีที่มีปัญหาอุปสรรคไม่อาจดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศได้และเป็นเรื่องเร่งด่วน หรือในกรณีมีเหตุอื่นใดเป็นการเร่งด่วนเฉพาะเรื่องให้สำนักงานโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องรายงานปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การแก้ไขปัญหาให้คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง หรือรัฐสภาทราบโดยด่วน เพื่อพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป มาตรา ๒๘ ให้สำนักงานเผยแพร่รายงานที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐและรายงานสรุป ผลการดำเนินการประจำปี ตามมาตรา ๒๕ และรายงานเป็นการเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๗ ให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน เพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้สำนักงานจัดให้มีวิธีการที่ประชาชน ซึ่งพบหรือเห็นว่าหน่วยงานของรัฐหน่วยใดไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศ สามารถแจ้งเหตุดังกล่าวให้สำนักงานทราบได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ได้ประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน ในราชกิจจานุเบกษา และในแต่ละด้านมีโครงสร้างประกอบด้วย (๑) ปฏิรูปด้าน... : เป้าหมายรวม ตัวชี้วัด (๒) ประเด็นปฏิรูป : เป้าหมายของประเด็นปฏิรูป ตัวชี้วัด (๓) กลยุทธ์ : เป้าหมายของกลยุทธ์ ตัวชี้วัด (๔) กิจกรรม : เป้าหมายของกิจกรรม ตัวชี้วัด และแผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการเมือง (๒) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๓) ด้านกฎหมาย (๔) ด้านกระบวนการยุติธรรม (๕) ด้านการศึกษา (๖) ด้านเศรษฐกิจ (๗) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (๘) ด้านสาธารณสุข (๙) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (๑๐) ด้านสังคม (๑๑) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งได้กำหนดกรอบระยะในการดำเนินการระยะ ๕ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๑ – พ.ศ. ๒๕๖๕

สำหรับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา นั้น มีแผนงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ๗ เรื่อง ประกอบด้วย (๑) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง (๒) การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน (๓) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (๔) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ (๕) การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ (๖) การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา และ (๗) การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform) และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปไว้ ๖ ประการสรุปได้ดังต่อไปนี้ (๑) บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน (๒) ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกันก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล (๓) โครงสร้างภาครัฐกะทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง (๔) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ (๕) ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้างและรักษาคณิศคนเก่งไว้ในภาครัฐได้ และ (๖) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริต

๑.๕ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๖ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้ (๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ (๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ มาตรา ๙ การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้ส่วนราชการปฏิบัติดังต่อไปนี้ (๑) ก่อนจะดำเนินการตามภารกิจใด ส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการไว้เป็นการล่วงหน้า (๒) การกำหนดแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการตาม (๑) ต้องมีรายละเอียดของขั้นตอน ระยะเวลาและงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอน เป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจ (๓) ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น ซึ่งต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่ ก.พ.ร. กำหนด (๔) ในกรณีที่มีการปฏิบัติภารกิจ หรือการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการเกิดผลกระทบต่อประชาชนให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการที่จะต้องดำเนินการแก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบนั้น หรือเปลี่ยนแผนปฏิบัติราชการให้เหมาะสม มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ภารกิจใดมีความเกี่ยวข้องกับ

หลายส่วนราชการหรือเป็นภารกิจที่ใกล้เคียงหรือต่อเนื่องกันให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้นกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารราชการแบบบูรณาการร่วมกัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้ส่วนราชการมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือหัวหน้าคณะผู้แทนในต่างประเทศ เพื่อให้การบริหารราชการแบบบูรณาการในจังหวัดหรือในต่างประเทศแล้วแต่กรณีสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายได้ครบถ้วนตามความจำเป็นและบริหารราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรา ๑๘ เมื่อมีการกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการใดแล้ว การโอนงบประมาณจากภารกิจหนึ่งตามที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการไปดำเนินการอย่างอื่น ซึ่งมีผลทำให้ภารกิจเดิมไม่บรรลุเป้าหมายหรือนำไปใช้ในภารกิจใหม่ที่มีได้กำหนดในแผนปฏิบัติราชการ จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ปรับแผนปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกันแล้ว การปรับแผนปฏิบัติราชการตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่งานหรือภารกิจใดไม่อาจดำเนินการตามวัตถุประสงค์ต่อไปได้หรือหมดความจำเป็นหรือไม่เป็นประโยชน์หรือหากดำเนินการต่อไปจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น หรือมีความจำเป็นอย่างอื่นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการ มาตรา ๑๙ เมื่อนายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้หัวหน้าส่วนราชการมีหน้าที่สรุปผลการปฏิบัติราชการและให้ข้อมูลต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ตามที่นายกรัฐมนตรีคนใหม่สั่งการ ทั้งนี้ เพื่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่จะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป มาตรา ๒๐ เพื่อให้การปฏิบัติราชการภายในส่วนราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ส่วนราชการกำหนดเป้าหมาย แผนการทำงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จของงานหรือโครงการ และงบประมาณ ที่จะต้องใช้ในแต่ละงานหรือโครงการ และต้องเผยแพร่ให้ข้าราชการและประชาชนทราบทั่วกันด้วย มาตรา ๒๑ ให้ส่วนราชการจัดทำบัญชีต้นทุนในงานบริการสาธารณะแต่ละประเภทขึ้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด ให้ส่วนราชการคำนวณรายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการนั้นตามระยะเวลาที่กรมบัญชีกลางกำหนด และรายงานให้สำนักงานงบประมาณ กรมบัญชีกลาง และ ก.พ.ร. ทราบ ในกรณีที่รายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะใดของส่วนราชการใดสูงกว่ารายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะประเภทและคุณภาพเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันของส่วนราชการอื่น ให้ส่วนราชการนั้นจัดทำแผนการลดรายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะดังกล่าว เสนอสำนักงานงบประมาณ กรมบัญชีกลาง และ ก.พ.ร. ทราบ และถ้ามิได้มีข้อทักท้วงประการใดภายในสิบห้าวันก็ให้ส่วนราชการดังกล่าวถือปฏิบัติตามแผนการลดรายจ่ายนั้นต่อไปได้ มาตรา ๒๒ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานงบประมาณร่วมกันจัดให้มีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจของรัฐที่ส่วนราชการดำเนินการอยู่ เพื่อรายงานคณะรัฐมนตรีสำหรับเป็นแนวทางในการพิจารณาว่าภารกิจใดสมควรจะได้ดำเนินการต่อไปหรือยุบเลิก และเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งงบประมาณของส่วนราชการในปีต่อไป ทั้งนี้ ตามระยะเวลาที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ในการประเมินความคุ้มค่าตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงประเภทและสภาพของแต่ละภารกิจ ความเป็นไปได้ของภารกิจหรือโครงการที่ดำเนินการ ประโยชน์ที่รัฐและประชาชนจะพึงได้ และรายจ่ายที่ต้องเสียไปก่อนและหลังที่ส่วนราชการดำเนินการด้วยความคุ้มค่าตามมาตรานี้ให้หมายความถึงประโยชน์หรือผลเสียทางสังคมและประโยชน์หรือผลเสียอื่น ซึ่งไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ด้วย

(๒) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๖ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๖ ให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการนั้นโดยจัดทำเป็นแผนห้าปี ซึ่งต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบาย

ของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง” มาตรา ๕ ให้ยกเลิกวรรคสามของมาตรา ๑๘ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๒๙ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ “การบริการประชาชนและการติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกัน ต้องกระทำโดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลกลางที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) กำหนดด้วย” มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๓๓ ให้ส่วนราชการจัดให้มีการทบทวนภารกิจของตนว่าภารกิจใดมีความจำเป็น หรือสมควรที่จะยกเลิก ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลง การดำเนินการต่อไปหรือไม่ โดยคำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึง กำลังเงินงบประมาณของประเทศ ความคุ้มค่าของภารกิจ และสถานการณ์อื่นประกอบกัน”

(๓) ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๕ วรรคสาม ให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งที่จะต้องดำเนินการเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐนั้นเข้ากับระบบที่สำนักงานจัดให้มีขึ้นตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนด เพื่อให้ระบบมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ และวรรคสี่ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐแห่งใดไม่สามารถดำเนินการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับสำนักงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาตามวรรคสาม ให้ชี้แจงเหตุผลที่ไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ให้สำนักงานทราบ และร่วมกันกำหนดแนวทางการรายงานรูปแบบอื่น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว ข้อ ๖ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทุกแห่งดำเนินการให้มีการรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศในระบบตามรายการและภายในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนด ทั้งนี้ สำนักงานจะกำหนดรายการที่หน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งจะต้องรายงานให้แตกต่างกัน ตามความเหมาะสมเพื่อให้การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ได้ รายการตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (๑) ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดแผนงาน โครงการ หรือการดำเนินงาน (๒) ความสอดคล้องกับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ (๓) ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการ (๔) ปัญหาหรืออุปสรรค (๕) ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขในการดำเนินงาน ในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่รายงานผลการดำเนินการตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือรายงานไม่ครบถ้วนตามรายการที่กำหนด ให้สำนักงานแจ้งให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือหัวหน้าองค์กรในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ และองค์กรอัยการทราบพร้อมด้วยเหตุผล โดยเร็ว ข้อ ๘ ในกรณีที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ หรือคณะกรรมการปฏิรูปต้องการข้อมูลในระดับพื้นที่ให้สำนักงานแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำ รายงานข้อมูลดังกล่าวและส่งให้สำนักงานเพื่อนำเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูป เพื่อพิจารณาต่อไป หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่งต้องจัดให้มีการจัดทำรายงานข้อมูล และส่งให้สำนักงานภายในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนดให้นำความในข้อ ๖ วรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีนี้ที่ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่จัดทำรายงานข้อมูลตามวรรคหนึ่ง หรือรายงานข้อมูลไม่ครบถ้วนตามที่ได้รับแจ้งจากสำนักงานด้วยโดยอนุโลม ข้อ ๑๐ ให้สำนักงานประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศตามแนวทางและระยะเวลาที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ แล้วแต่กรณีกำหนดแล้ว รายงานคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูปเพื่อพิจารณา และเมื่อคณะกรรมการ

ยุทธศาสตร์ชาติ หรือคณะกรรมการปฏิรูปมีมติเป็นประการใด ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูปนั้น และให้สำนักงานรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบด้วย

(๔) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ ได้กำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนใน ๓ ระดับ ได้แก่ (๑) ประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๒) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และ (๓) เป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บท โดยมีภารกิจหลักในการประสานและบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนระดับที่ ๓ และโครงการ/การดำเนินงานที่สอดคล้องกันตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) จริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สำหรับกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น เป้าหมาย คือ วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น ตัวชี้วัดในปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ คะแนนความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ เป้าหมาย คือ ๑. คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มินิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ๒. คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น รวมทั้งได้กำหนดตัวชี้วัดในปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ ไว้จำนวน ๓ ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) คะแนน PISA ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย ๔๗๐ คะแนน (๒) ชีตความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษายู่อันดับที่ ๔๕ และ (๓) ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากลดีขึ้น (GTCI) ไม่น้อยกว่า ๕๐.๑ คะแนน

(๕) มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ เห็นชอบการจำแนกแผนเป็น ๓ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติ หมายถึง ยุทธศาสตร์ชาติตามกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๖๕)

ระดับที่ ๒ ประกอบด้วย ๔ แผน ดังนี้ (๑) “แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ” หมายความว่า แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓) (๒) “แผนปฏิรูปประเทศ” หมายถึง แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ (๓) “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” หมายความว่า แผนสำหรับถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติสู่กรอบและแนวทางในการพัฒนาประเทศในแต่ละช่วงระยะเวลา ๕ ปี (๔) “แผนความมั่นคง” หมายถึง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นนโยบายและแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ่งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคาม เพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

แผนระดับที่ ๓ หมายถึง แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือจัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด หรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนระดับที่ ๓ ตามนัยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ นั้น แผนระดับที่ ๓ เป็นแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐที่ต้องมีความสอดคล้องและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ ๒ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยแผนระดับที่ ๓ ประกอบด้วย ๒ แผนหลัก ได้แก่ (๑) แผนปฏิบัติการด้าน... ซึ่งเป็นแผนการพัฒนาที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า ๑ หน่วยงาน และ (๒) แผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ซึ่งเป็นแผนของส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า และระดับอื่น ๆ ตามบทบัญญัติของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๒ การจัดกลุ่มแผนระดับ ๓ เพื่อลดความซ้ำซ้อน รวมทั้งแสดงความเชื่อมโยงและจัดลำดับความสำคัญแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน โดยมีแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ ๓ ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน... ประกอบด้วย (๑) การถ่ายระดับแผนระดับที่ ๑ และ ๒ โดยแผนปฏิบัติการด้าน... ต้องขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ ๒ ไปสู่การปฏิบัติให้ชัดเจน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ และเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม (๒) การพิจารณาความจำเป็นของการจัดทำแผนมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ (๒.๑) มีกฎหมายบัญญัติให้จัดทำแผน และ (๒.๒) กรณีไม่มีกฎหมายบัญญัติให้จัดทำแผนและแนวทางการพัฒนาในแผนแม่บทและแผนปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมในรายละเอียด จะต้องมีความจำเป็นโดยหากไม่มีแผนจะก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบวงกว้างต่อประเทศอย่างรุนแรง ซึ่งแผนต้องเป็นประเด็นการพัฒนาที่สำคัญและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งไม่ใช้การดำเนินการที่มีลักษณะเป็นภารกิจปกติ โดยต้องพิจารณาแผนปฏิบัติการด้านที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อพิจารณาควรรวมเป็นแผนเดียวกันหรือจัดทำในรูปแบบแผนปฏิบัติราชการกระทรวง/กรม หรือไม่ต้องจัดทำแผนการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของแผน (๒.๓) การกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของแผนงาน ต้องมีระยะเวลาสอดคล้องกับห้วงเวลาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยในระยะแรกเป็นการดำเนินการระหว่างปี ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕ (๒.๔) การกำหนดชื่อแผนปฏิบัติการทุกแผนหากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดชื่อไว้อย่างชัดเจน ต้องกำหนดชื่อแผนฯ ว่า “แผนปฏิบัติการด้าน... ระยะที่... (พ.ศ. –)” (๒.๕) ทุกหน่วยงานของรัฐต้องมีแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี เพื่อเป็นแผนระดับที่ ๓ หลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ ๒ นโยบายรัฐบาล รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้องไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๑.๖ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดให้ทุกส่วนราชการรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศผ่านระบบระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSER (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform) ในทุกไตรมาสของปีงบประมาณ เพื่อที่สำนักงานจะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา รวมทั้งเผยแพร่รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี ให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ ต่อไป

๑.๗ ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSER (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform) ประกอบด้วย

(๑) **โครงสร้างระบบติดตามประเมินผล** กำหนดให้ทุกหน่วยงาน จัดทำแผนงาน/โครงการ ที่ประกอบด้วย ๗ ขั้นตอน คือ (๑) ความเชื่อมโยงระดับแผนเป้าหมาย ได้แก่ แผนระดับที่ ๑ (ยุทธศาสตร์ชาติ) แผนระดับที่ ๒ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนความมั่นคง) แผนระดับที่ ๓ (แผนปฏิบัติการ) (๒) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อโครงการ ลักษณะโครงการ วิธีการดำเนินงาน สถานการณ์ดำเนินโครงการ (๓) รายละเอียดโครงการ/การดำเนินงาน ได้แก่ หลักการ และเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมายเชิงผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัด ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ กลุ่มเป้าหมาย (๔) แผนการดำเนินงาน/กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม/วิธีการดำเนินการ (ระบุรายไตรมาส) ระยะเวลา การดำเนินการของแต่ละกิจกรรม (๕) งบประมาณ ได้แก่ วงเงินงบประมาณ แผนการใช้จ่ายงบประมาณรายไตรมาส (๖) ผลการดำเนินงาน ได้แก่ การดำเนินงานรายไตรมาส ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะ และ (๗) ผู้อนุมัติโครงการ

(๒) **การอนุมัติข้อมูลในระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติ (eMENSOCR)** กำหนดให้ ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่ามีอำนาจในการกำหนดและกรอกข้อมูลแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมลงในระบบ ติดตามประเมินผลแห่งชาติ eMENSOCR และให้ผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับชั้นขึ้นไปเป็นผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงไม่สามารถจะแก้ไขข้อมูลดังกล่าวได้ และเมื่ออนุมัติเรียบร้อยแล้ว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะเป็นผู้รวบรวม เพื่อจัดทำรายงาน

๑.๘ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ “งบประมาณรายจ่าย” หมายความว่า จำนวนเงินอย่างสูง ที่อนุญาตให้จ่ายหรือให้ก่อนนี้ผูกพันได้ตามวัตถุประสงค์และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วย งบประมาณรายจ่าย “งบประมาณรายจ่ายข้ามปี” หมายความว่า งบประมาณรายจ่ายที่มีระยะเวลาการใช้ได้ เกินปีงบประมาณตามวัตถุประสงค์และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วย งบประมาณรายจ่าย “กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย” หมายความว่า พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายแล้วแต่กรณี “ปีงบประมาณ” หมายความว่า ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคมของปีหนึ่ง ถึงวันที่ ๓๐ กันยายนของปีถัดไป และให้ใช้ปี พ.ศ. ที่ถัดไปนั้นเป็นชื่อสำหรับปีงบประมาณนั้น “เงินนอกงบประมาณ” หมายความว่า บรรดาเงิน ทั้งปวงที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บหรือได้รับไว้ เป็นกรณีพิเศษตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือจากนิติกรรม หรือนิติเหตุ หรือกรณีอื่นใด ที่ต้องนำส่งคลัง แต่มีกฎหมายอนุญาตให้สามารถเก็บไว้ใช้จ่ายได้โดยไม่ต้องนำส่งคลัง “หนี้” หมายความว่า ข้อผูกพันที่จะต้องจ่ายหรืออาจจะต้องจ่ายเป็นเงิน สิ่งของหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็น ข้อผูกพันอันเกิดจากการกู้ยืม การค้าประกัน การซื้อหรือการจ้างโดยใช้เครดิตหรือจากการอื่นใด “เงินจัดสรร” หมายความว่า ส่วนหนึ่งของงบประมาณรายจ่ายที่แบ่งสรรให้จ่ายหรือให้ก่อนนี้ผูกพันในระยะเวลาหนึ่ง “หน่วยรับงบประมาณ” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐที่ขอรับหรือได้รับจัดสรรงบประมาณรายจ่าย และให้ หมายความว่ารวมถึงสภาขาตไทยด้วย “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า (๑) ส่วนราชการ (๒) รัฐวิสาหกิจ (๓) หน่วยงานของรัฐสภา ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ องค์การอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอัยการ (๔) องค์การมหาชน (๕) ทุนหมุนเวียนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล (๖) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (๗) หน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด “ส่วนราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม และให้หมายความว่ารวมถึงจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินด้วย “รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า (๑) องค์การของรัฐบาล ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล กิจการของรัฐซึ่งมีกฎหมายจัดตั้งขึ้น หรือหน่วยงานธุรกิจ

ที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ (๒) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตาม (๑) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ (๓) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจตาม (๑) หรือ (๒) หรือที่รัฐวิสาหกิจตาม (๑) และ (๒) หรือที่รัฐวิสาหกิจตาม (๒) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง “คลัง” หมายความว่า ที่เก็บรักษาเงินแผ่นดินของกระทรวงการคลัง และให้หมายความรวมถึง บัญชีเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อการนี้ด้วย “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มาตรา ๑๔ งบประมาณรายจ่ายที่กำหนดในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม อาจจำแนกได้ดังต่อไปนี้ (๑) งบประมาณรายจ่ายงบกลาง (๒) งบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณ (๓) งบประมาณรายจ่ายบูรณาการ (๔) งบประมาณรายจ่ายบุคลากร (๕) งบประมาณรายจ่ายสำหรับทุนหมุนเวียน (๖) งบประมาณรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ภาครัฐ (๗) งบประมาณรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง (๘) งบประมาณรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินทุนสำรองจ่าย การจำแนกรายจ่ายใดเป็นงบประมาณรายจ่ายตามประเภทที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการกำหนด มาตรา ๑๖ งบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ได้แก่ งบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้สำหรับแผนงานบูรณาการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ โดยมีหน่วยรับงบประมาณตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการ งบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้สำหรับแผนงานบูรณาการตามวรรคหนึ่ง ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ มาตรา ๓๑ เพื่อประโยชน์ในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ให้มีการจัดทำแผนงานบูรณาการซึ่งประกอบด้วย เป้าหมายร่วม วัตถุประสงค์ งบประมาณรายจ่ายที่ต้องใช้ในการดำเนินการ ระยะเวลา การดำเนินการที่ชัดเจน สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้ รวมทั้งภารกิจของหน่วยรับงบประมาณ ที่เป็นเจ้าภาพหลัก และหน่วยรับงบประมาณที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ประหยัด และลดความซ้ำซ้อน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้อำนวยการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มาตรา ๓๒ เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผนงานบูรณาการแล้ว การจัดทำงบประมาณรายจ่ายตามแผนงานบูรณาการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้อำนวยการกำหนด มาตรา ๓๔ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงบประมาณรายจ่ายให้หน่วยรับงบประมาณจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายเสนอต่อผู้อำนวยการตามระเบียบที่ผู้อำนวยการกำหนด มาตรา ๓๖ งบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือรายการใด ตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายหรือพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๕ (๒) จะโอนหรือนำไปใช้ในแผนงานหรือรายการอื่นมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากผู้อำนวยการ แต่ผู้อำนวยการจะอนุมัติมิได้ ในกรณีที่เป็นผลให้เพิ่มรายจ่ายประเภทเงินราชการลับหรือเป็นแผนงานหรือโครงการใหม่ เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี รายจ่ายรายการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในงบประมาณรายจ่ายงบกลาง ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจจัดสรรให้หน่วยรับงบประมาณเบิกจ่ายโดยตรงหรือเบิกจ่ายในรายการต่าง ๆ ของหน่วยรับงบประมาณนั้น ๆ ได้ตามความจำเป็น ในกรณีที่มีความจำเป็น ผู้อำนวยการโดยอนุมัตินายกรัฐมนตรีจะโอนงบประมาณรายจ่ายงบกลาง รายการใดรายการหนึ่งไปเพิ่มรายการอื่นในงบกลางด้วยกันก็ได้ มาตรา ๓๗ ให้รัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมการเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย และเพื่อการนี้ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินดังกล่าวด้วย เพื่อประโยชน์ในการควบคุมงบประมาณรายจ่าย ให้รัฐมนตรีมีอำนาจเรียกให้หน่วยรับงบประมาณเสนอข้อเท็จจริงตามที่เห็นสมควร และให้มีอำนาจมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสรรพสมุดบัญชี เอกสาร และหลักฐานต่าง ๆ ของหน่วยรับงบประมาณได้ โดยให้ถือว่า

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีมอบหมายเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย มาตรา ๓๘ ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือรัฐมนตรีซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่กำกับหรือควบคุมกิจการของหน่วยรับงบประมาณ หรือรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับ หรือควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยรับงบประมาณให้มีการใช้จ่ายงบประมาณภายในวงเงินงบประมาณรายจ่ายที่ได้รับจัดสรร และเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างเคร่งครัด มาตรา ๓๙ ให้หัวหน้าหน่วยรับงบประมาณมีหน้าที่ควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายให้เป็นไปตามแผนงานหรือรายการและภายในวงเงินงบประมาณรายจ่ายตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย หรือตามที่มีการโอน หรือได้รับจัดสรรตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๔๖ ให้ผู้อำนวยการจัดวางระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยรับงบประมาณที่ได้รับ การจัดสรรงบประมาณ เพื่อการวัดผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ โดยในระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้ประกอบด้วย การติดตามและประเมินผลก่อนการจัดสรรงบประมาณ ระหว่างการใช้จ่ายงบประมาณ และภายหลังจากการใช้จ่ายงบประมาณ มาตรา ๔๗ ให้หน่วยรับงบประมาณจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณภายในหน่วยรับงบประมาณตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้อำนวยการกำหนด และให้ถือว่า การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงบประมาณ ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเปิดเผยต่อสาธารณชนด้วย มาตรา ๔๘ ในกรณีที่การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณใดไม่ได้ตามเป้าหมายหรือตัวชี้วัดที่กำหนด ให้ผู้อำนวยการจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หน่วยรับงบประมาณปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด และรายงานรัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือรัฐมนตรีซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่กำกับหรือควบคุมกิจการของหน่วยรับงบประมาณ หรือรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายเพื่อทราบ ในกรณีที่หน่วยรับงบประมาณไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อสั่งการตามที่เห็นสมควร มาตรา ๔๙ เมื่อสิ้นปีงบประมาณให้รัฐมนตรีประกาศรายงานการรับจ่ายเงินงบประมาณประจำปีที่ผ่านมาและเงินทุนสำรองจ่ายในราชกิจจานุเบกษาภายในหกสิบวัน มาตรา ๕๐ ให้หน่วยรับงบประมาณรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณที่สิ้นสุด รวมทั้งผลการปฏิบัติงานให้ผู้อำนวยการทราบภายในสี่สิบห้าวัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ เพื่อผู้อำนวยการจัดทำรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายและผลการปฏิบัติงานของหน่วยรับงบประมาณเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ มาตรา ๕๑ ให้ผู้อำนวยการรายงานการโอนงบประมาณรายจ่ายงบกลางระหว่างรายการที่กำหนดไว้ในงบประมาณรายจ่ายงบกลาง หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายบูรณาการและงบประมาณรายจ่ายบุคลากรระหว่างหน่วยรับงบประมาณเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อรายงานต่อรัฐสภาภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณนั้น

๑.๙ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า : คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑ และได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ไว้ ๕ ประการ ดังนี้ (๑) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) (๒) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity) (๓) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Quality) (๔) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุ

เป้าหมาย (Efficiency) และ (๕) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัต และบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy)

๑.๑๐ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ : ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐ ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย ๔.๐ จะต้องธำรงความเป็นไทย และแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ ๓ ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่ำดังต่อไปนี้ (๑) ผู้เรียนรู้ เป็นผู้มีสมาธิ เฝ้ารู้อยู่ และมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะรักษ์ และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิต เพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพบนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม (๒) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ ๒๑ ความฉลาดดิจิทัล (digital intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยี หรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเอง และสังคม (๓) พลเมืองที่เข้มแข็งเป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และประชาคมโลกอย่างสันติ โดยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ๓ ด้าน ที่เหมาะสมตามช่วงวัย ที่มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงและสะสม ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

๑.๑๑ พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ “เด็กปฐมวัย” หมายความว่า เด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่า หกปีบริบูรณ์ และให้หมายความรวมถึง เด็กซึ่งต้องได้รับการพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษา “การพัฒนาเด็กปฐมวัย” หมายความว่า การดูแล การพัฒนา และการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หญิงตั้งครรภ์ หรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัย “ผู้ดูแลเด็กปฐมวัย” หมายความว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ซึ่งเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย “สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย” หมายความว่า ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการหรือเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ สถานรับเลี้ยงเด็ก และสถานสงเคราะห์ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กซึ่งมีเด็กปฐมวัยอยู่ในความคุ้มครองดูแลหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่เรียกชื่ออย่างอื่น รวมทั้งโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่น ของรัฐหรือเอกชน และสถาบันศาสนาที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มาตรา ๕ การพัฒนาเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ (๑) ให้มารดาได้รับการดูแลในระหว่างตั้งครรภ์เพื่อให้บุตรที่อยู่ในครรภ์มีสุขภาพและพัฒนาการที่ดี (๒) ให้เด็กปฐมวัยอยู่รอดปลอดภัยและได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากการล่วงละเมิดไม่ว่าในทางใด (๓) ให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ครบถ้วนทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลและความต้องการจำเป็นพิเศษ (๔) สร้างคุณลักษณะให้เด็กปฐมวัยมีอุปนิสัยใฝ่ดี มีคุณธรรม มีวินัย ใฝ่รู้ มีความคิด สร้างสรรค์ และสามารถซึมซับสุนทรียะและวัฒนธรรมที่หลากหลายได้ (๕) บ่มเพาะเจตคติของเด็กปฐมวัยให้เคารพคุณค่าของบุคคลอื่น มีจิตวิญญาณของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเสมอภาค และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (๖) ให้ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี

ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย มาตรา ๖ ให้นิยามของงานของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง มีภารกิจร่วมกันดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัย และดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐาน และแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยดังกล่าว มาตรา ๗ บิดา มารดา และผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย มาตรา ๘ การจัดการเรียนรู้ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องเป็นไปเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย แต่ต้องไม่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสอบแข่งขันระหว่างเด็กปฐมวัย มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย (๑) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ มาตรา ๑๔ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจโดยสังเขป ดังนี้ (๑) จัดทำนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งต้องสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ และให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อให้หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้นำไปปฏิบัติ บูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยของหน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้เป็นไปตามนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย และอนุมัติแผนงบประมาณและแผนการดำเนินงานประจำปีแบบบูรณาการของหน่วยงานของรัฐ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นต้น มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการเสนอแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป ในกรณีที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างที่แผนพัฒนาเด็กปฐมวัยใช้บังคับ คณะกรรมการอาจดำเนินการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นได้ โดยให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม มาตรา ๒๐ แผนพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรา ๑๕ ต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาการใช้บังคับ แผนการบริหารและพัฒนาเด็กปฐมวัย วิธีปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการให้ชัดเจน

๑.๑๒ พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๕ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ (๑) คิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอื่น (๒) ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา (๓) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ (๔) สร้างและพัฒนา กลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มาตรา ๑๙ ในแต่ละพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ และศึกษาธิการจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ มาตรา ๒๔ ให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทำหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการขับเคลื่อน

๑.๑๓ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษา ในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อ ๒ ให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการและเลขานุการ ข้อ ๕ ให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาค จำนวนสิบแปดภาค

สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อปฏิบัติการกิจของกระทรวงศึกษาธิการในระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาคและจังหวัดโดยการอำนวยการ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา การศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น ๆ ข้อ ๗ ในแต่ละจังหวัด ให้มีคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ประกอบด้วย (๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ (๒) ศึกษาธิการภาคในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เป็นรองประธานกรรมการ ศึกษาธิการจังหวัด เป็นกรรมการ และเลขานุการ และรองศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ รวมทั้งข้อ ๑๑ ให้มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อปฏิบัติการกิจของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการ บริหารและการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด การปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ นโยบาย และยุทธศาสตร์ของส่วนราชการต่าง ๆ ที่มอบหมาย และให้มีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัด เป็นต้น

๑.๑๔ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ให้ปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวง โดยให้หน่วยงานทำหน้าที่ประสานงานเชื่อมโยงกับคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูป ประเทศแต่ละด้านบูรณาการขับเคลื่อน และประสานแผนงาน/โครงการของกระทรวงและระหว่างกระทรวง ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และทิศทางการปฏิรูป ประเทศ ซึ่งสำนักงาน ก.พ.ร. ได้นำเสนอเรื่องการจัดตั้ง “กลุ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (กลุ่ม ป.ย.ป.) และนายกรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับรูปแบบการจัดตั้ง การกำหนดตำแหน่ง อัตรากำลังและคุณลักษณะของกลุ่ม ป.ย.ป. ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ

๑.๑๕ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๓๑ กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษา ทุกกระดับ ทุกประเภท และการอาชีวศึกษา แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่น ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง นอกจากนี้ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ ยังได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานเจ้าภาพ ขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนา ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ ตามหลัก ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) ดังนั้น จากภารกิจดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการ จะต้องดำเนินการเชื่อมโยงและถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยการสร้างต้นแบบในการจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์” ขึ้น หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” เพื่อให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง นำ “รูปแบบดังกล่าว” ไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน... ระยะที่... (พ.ศ. -) ตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ “แผนปฏิบัติราชการ” ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” จัดทำคำขอ บประมาณประจำปีตามแนวทางของสำนักงบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานด้วยระบบติดตามและ ประเมินผลแห่งชาติ eMENSER (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy

and Country Reform) ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จนสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรมได้ตามระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งยังได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่าในอีก ๓ ปีข้างหน้า (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕) “กระทรวงศึกษาธิการวางระบบเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ – ทักษะ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง”

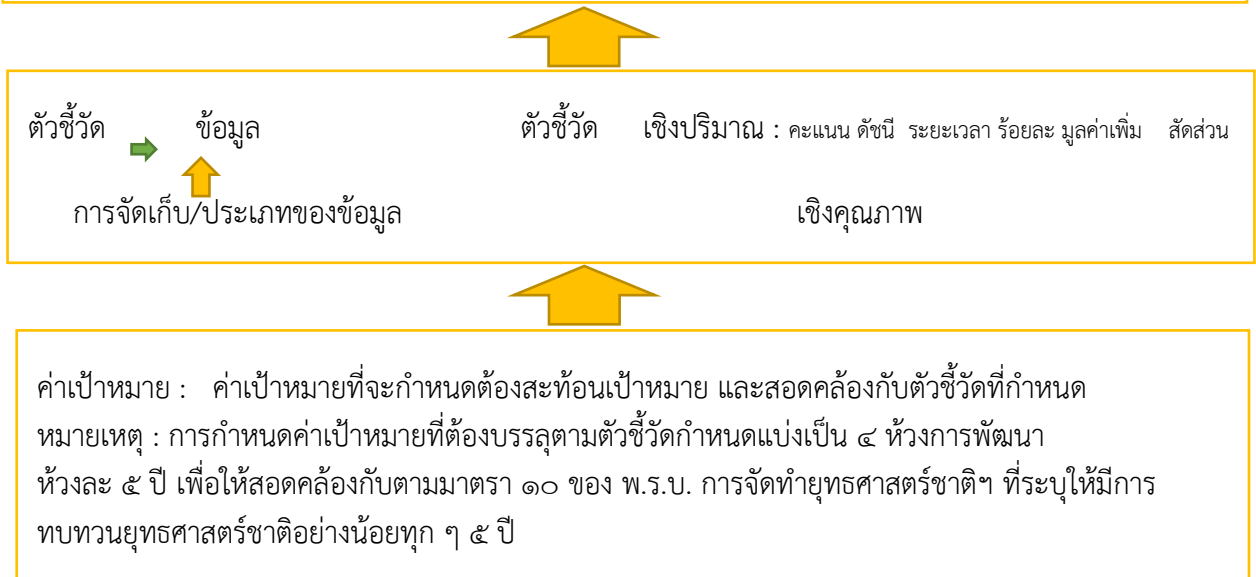
๑.๑๖ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ระบุเหตุผลเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อกำหนดโครงสร้างและตำแหน่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการที่เปลี่ยนแปลงไปตามที่ถูกระบุในกฎหมายหลักที่ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่ว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม อันจะทำให้การจัดระบบการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ระบุข้อมาตราในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ (๑) ให้จัดระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง ระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา และระเบียบบริหารราชการในสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคลแต่ไม่รวมถึงการจัดการศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ (๒) การแบ่งส่วนราชการในส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการให้มีหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๑.๑๗ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่งที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องดำเนินงานตามบริบทและเงื่อนไขของข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่าในอีก ๓ ปีข้างหน้า (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการต้องเป็นองค์กรแห่ง “การบริหารและการจัดการศึกษาแบบบูรณาการมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑” และการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้นั้น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่มีบทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม กำกับดูแลการบริหารและการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการผลิตและการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดนโยบาย วางแผน และกำหนดเกณฑ์อัตรากำลังของข้าราชการรวมทั้งให้ความเห็นชอบจำนวนและอัตราตำแหน่งของหน่วยงานการศึกษา จัดทำนโยบาย แผน และแนวทางในการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ จัดทำนโยบายและแผนความร่วมมือและงบประมาณด้านการต่างประเทศ กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เสนอนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน การพัฒนาและสนับสนุนโรงเรียน ครู ผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมายการให้บริการ กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณ แผนงบประมาณ และแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง รวมทั้งจัดทำนโยบาย แผนปฏิบัติราชการ และงบประมาณของสำนักงาน

ปลัดกระทรวง จัดทำข้อเสนอนโยบาย แผนแม่บท และแผนปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศของกระทรวง รวมทั้งวางแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาของกระทรวงและสำนักงานปลัดกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของรัฐ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ เป็นศูนย์บัญชาการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศของกระทรวง-ศึกษาธิการเป็นเจ้าภาพในการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของส่วนราชการและหน่วยงานในสังกัดให้เป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปประเทศ กำหนดยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมทั้งปฏิบัติการกิจของกระทรวงศึกษาธิการในระดับพื้นที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการศึกษา และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวง-ศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ระดับภาค และปฏิบัติการกิจของกระทรวง-ศึกษาธิการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดในเขตจังหวัด เป็นต้น จะต้องมีการ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” “รูปแบบในการจัดทำโครงการที่สำคัญ (X)” “หลักเกณฑ์และวิธีการการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่สำคัญ (X) ในแต่ละปีงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ” โดยให้ความสำคัญกับโครงการหรือการดำเนินการ (X) ที่สามารถนำไปสู่การบรรลุค่าเป้าหมายที่อยู่ในระดับวิกฤติการณ์ก่อนเป็นอันดับแรก “ระบบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณ” จะต้องตอบสนองความเร่งด่วนและมีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ การกิจ และพื้นที่และติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้วยระบบติดตาม และประเมินผลแห่งชาติ eMENSER (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform) ซึ่ง “รูปแบบและระบบ” ดังกล่าวนับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการศึกษาแบบบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการทั้งในเชิงประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงการทำงานทุกระดับให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนระดับที่ ๒ (Y) และแผนระดับที่ ๑ (Z) ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) นอกจากนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ยังต้องนำองค์กรและบุคลากรเข้าสู่ระบบราชการ ๔.๐ โดยที่การทำงานจะต้องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วยการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและทักษะสูง (More Productive) ต้องปฏิบัติงาน “มากขึ้น” (Do more) “ดีขึ้น” (Do better) แต่ “ใช้งบประมาณและทรัพยากรเท่าเดิม” (Do with the same amount of taxes) ต้องมีการพลิกโฉมองค์กร (Transformation) มีธรรมาภิบาล และการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (More Effective Governance) ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการปฏิรูปการทำงานและพัฒนาผลงานของระดับปฏิบัติการที่ใกล้ชิดกับการให้บริการ (Frontline Operations) ประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานไปสู่การผลิตร่วม (Co-Production) มีระบบบริการร่วมกัน (Shared-Services) ตลอดจนต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้าง ระบบการทำงานและวิธีการบริหารจัดการในลักษณะที่ต้องมีความเชื่อมโยงกัน (Joined-Up Government) ดังนั้น ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการต้องมีทัศนคติแบบใหม่ (Mindsets) เปลี่ยนแนวคิด ทัศนคติ พฤติกรรม และสร้างสมดุลระหว่างภารกิจ บทบาท อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกับการสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาแบบบูรณาการกันอย่างมีเอกภาพ มีประสิทธิภาพสอดคล้องประสานกัน มีการประสานงานบนความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ จนก่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ

๑.๑๘ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (ก) จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมายการให้บริการ กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณ แผนงบประมาณ และแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง รวมทั้งจัดทำนโยบาย แผนปฏิบัติราชการ และงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวง (ข) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและจัดทำสถิติ ประมวลผลข้อมูล ดัชนีด้านการบริหารจัดการศึกษา (ค) ดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือด้านเงินกู้ยืมต่างประเทศ (ง) ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และประสานงานตามนโยบายพิเศษ นโยบายเร่งด่วน งานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการกีฬาเพื่อการศึกษา (จ) ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และให้คำปรึกษาแนะนำวิชาการด้านการจัดการศึกษา การวางแผนการงบประมาณ การติดตามประเมินผล การรายงานผลและประสานการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ในกระทรวงและในสำนักงานปลัดกระทรวงให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติราชการ (ฉ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือ สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังกล่าวส่งผลต่อการยกระดับให้สำนักงานปลัดกระทรวงเป็น “ศูนย์กลางยุทธศาสตร์ด้านการขับเคลื่อน การบริหารและการจัดการศึกษาตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการแบบบูรณาการทั้งในเชิงประเด็น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่” ที่ต้องมีการเชื่อมโยงการทำงาน (X) ทุกระดับตั้งแต่ ระดับประเทศ กระทรวง ภูมิภาคและจังหวัดให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย (Y๑) : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตาม แผนระดับที่ ๒ (Y๒) และแผนระดับที่ ๑ (Z) ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) รวมทั้งเชื่อมโยงเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกับเป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการและประเทศ และมีกระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ และงานที่ข้ามส่วนราชการ มีนวัตกรรมเพื่อให้การส่งมอบบริการแก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียดีขึ้น (Innovative Ways to deliver better Public Services) อย่างต่อเนื่อง ภายใต้หลักการ “ห้องทดลองภาครัฐ” ที่เรียกว่าชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) โดยใช้แนวคิด Design Thinking และ “บริหารยุทธศาสตร์” สู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมและการบรรลุผลลัพธ์ที่ส่งผลไปสู่ระดับโลก (Global Scale) ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยอาศัยความเชื่อมโยงของแผนงาน/โครงการต่อแผนย่อยตามแผนแม่บท แผนแม่บทและยุทธศาสตร์ชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมาย/ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมายของแผนย่อย แผนแม่บท และยุทธศาสตร์ชาติ กับข้อมูลการดำเนินงานตามภารกิจของแต่ละส่วนราชการในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมาย : เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยถ่ายทอดจากเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติสู่แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนย่อยของแผนแม่บทฯ และแผนงาน/โครงการที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ และยุทธศาสตร์ชาติตามลำดับ

และรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการผ่านระบบระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSOCR (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform) ในทุกไตรมาสของปีงบประมาณ เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา รวมทั้งเผยแพร่รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี ให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ ต่อไป

ระบบราชการ ๔.๐ เป็นระบบราชการที่จะต้องทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (Better Governance, Happier Citizens) เพื่อให้สามารถเป็นที่ไว้วางใจและเป็นที่พึ่งพิงได้ของประชาชน หมายความว่า ระบบราชการต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่เพื่อพลิกโฉม (transform) ให้สามารถเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจ และเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง (Credible and Trusted Government) ที่มีการทำงานอย่างเปิดกว้างและเชื่อมโยงถึงกัน (Open & Connected Government) มีการทำงานโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric Government) เป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (Smart & High Performance Government) โดยอาศัยปัจจัยหลักสำคัญ คือ การสานพลังทุกภาคส่วน (Collaboration) การสร้างนวัตกรรม (Innovation) และการปรับเข้าสู่การเป็นดิจิทัล (Digitization/Digitalization) นอกจากนี้ ระบบราชการ ๔.๐ ยังเป็นกลไกของภาครัฐที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทุกประเด็น เพื่อบูรณาการทั้งในเชิงประเด็น เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ มีการเชื่อมโยงการทำงานทุกระดับให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และการพัฒนาดังกล่าวจะต้องบูรณาการกัน

อย่างมีเอกภาพและสอดคล้องกัน มีการประสานงานบนความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคประชาชนและภาคส่วนอื่นในสังคม ระบบการเงินการคลังของประเทศจะต้องสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ระบบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณตอบสนองความเร่งด่วนและมีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ภารกิจ และพื้นที่ ซึ่งสามารถติดตามประเมินผลสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

ผู้ขอรับการประเมิน ในฐานะผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และในฐานะที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนกระทรวง ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นคณะกรรมการคณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ เชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการสู่การปฏิบัติเป็นจำนวนมาก เช่น คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมกีฬาเพื่อเป็นส่วนสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์นโยบายภาษาแห่งชาติ คณะกรรมการติดตามการปฏิบัติงานตามนโยบายรัฐบาล คณะทำงานส่งเสริมเวทีและประชาคมเพื่อการจัดทำรูปแบบ และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรต่อเนื่องเชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานกับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา คณะทำงานเพื่อจัดทำแผนปฏิรูปองค์การ กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการพัฒนา Big Data ของกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการติดตามตรวจสอบและประเมินผล การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค คณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคใต้และภาคใต้ชายแดน คณะทำงานร่วมภาคประชาสังคมและภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น จึงให้ความสำคัญและเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ (แบบใหม่) หรือที่เรียกว่า แผนระดับที่ ๓” “รูปแบบในการจัดทำโครงการที่สำคัญ (X) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ชาติตามลำดับ” “หลักเกณฑ์และวิธีการการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่สำคัญ (X) ในแต่ละปีงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ” และ “วางระบบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณที่ตอบสนองความเร่งด่วนและมีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ภารกิจ และพื้นที่” เพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการศึกษาแบบบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการทั้งในเชิงประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงการทำงานทุกระดับให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนระดับที่ ๒ (Y) และแผนระดับที่ ๑ (Z) ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) รองรับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้วยระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform) ขึ้น เสนอปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำ “รูปแบบและระบบ” ดังกล่าวไปใช้เป็นกรอบในการ “จัดทำแผนต่าง ๆ ของแต่ละส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ ไปสู่การปฏิบัติแบบบูรณาการให้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ได้อย่างมีความเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลภายในระยะเวลาที่กำหนด จนกระทั่งก่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามแผนแม่บท

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ อย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติจนบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ได้ตามเวลาที่กำหนด รวมทั้งผลักดันให้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการนำองค์กรและบุคลากรเข้าสู่ระบบราชการ ๔.๐ ภายใต้หลักการ “ห้องทดลองภาครัฐ” ที่เรียกว่าชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) โดยใช้แนวคิด Design Thinking และ “การบริหารยุทธศาสตร์” ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อที่จะยกระดับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นกลไกของภาครัฐอีกหน่วยงานหนึ่งที่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติจนสามารถการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้ตามระยะเวลาที่กำหนด อันจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่เป้าหมายอันเป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ของประเทศไทย นั่นคือการหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางของการเป็นประเทศกำลังพัฒนา ให้เป็นประเทศรายได้สูงที่พัฒนาแล้ว หรือทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการหรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” “รูปแบบในการจัดทำโครงการที่สำคัญ” “หลักเกณฑ์และวิธีการการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่สำคัญในแต่ละปีงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ” และ “ระบบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณ” ที่ตอบสนองความเร่งด่วนและมีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ภารกิจ และพื้นที่ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)

๒.๒ เพื่อให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำ “รูปแบบและระบบดังกล่าวตามข้อ (๑) ไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน... ระยะที่... (พ.ศ. -) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ “แผนปฏิบัติราชการ” ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” จัดทำคำของบประมาณประจำปีตามแนวทางของสำนักงานงบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานด้วยระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๒.๓ เพื่อให้การดำเนินงานของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรมได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

๓. กรอบระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินงาน

กรอบระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๓.๑ สืบค้น ค้นคว้า ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ วิพากษ์ และสังเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ การศึกษากับการพัฒนาประเทศ การศึกษาของประเทศไทย ความท้าทายในการยกระดับการพัฒนาการศึกษาไทย ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศพ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมาย แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) กฎหมายและแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับ Innovation Lab การสำรวจอนาคต (Future Lab) การริเริ่มและทดสอบนโยบาย (Policy Lab) การออกแบบนวัตกรรมภาครัฐ (Government Lab) ภายใต้ห้องทดลองภาครัฐที่เรียกว่าชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) โดยใช้แนวคิด Design Thinking นโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระบบงบประมาณ ระบบงาน กระบวนการ แนวทางการจำแนกภารกิจของหน่วยงานภาครัฐผู้รับผิดชอบ การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ การเชื่อมโยง การถ่ายทอดความสอดคล้อง การแปลง เอกภาพ บูรณาการ ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) องค์ประกอบ เครื่องมือ และเทคนิค ฯลฯ และขอบเขตของผลงานเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่เป็นรูปธรรมต่อไป

๓.๒ กำหนดกรอบแนวคิด หลักการ เครื่องมือ เทคนิค องค์ประกอบ และขอบข่ายการดำเนินการ การศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

๓.๓ ประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อประมวลข้อคิดและเสนอแนะจากที่ประชุม เกี่ยวกับการศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ และจัดทำร่าง “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

๓.๔ สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมวิพากษ์ “ร่างรูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือที่เรียกว่า แผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และจัดทำร่าง “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

๓.๕ นำร่าง “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือที่เรียกว่า แผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เสนอปลัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์” เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ฉบับสมบูรณ์

๔. ความยากและคุณภาพของงาน

การศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น เป็นงานที่มีคุณภาพสูงมากและมีผลกระทบในวงกว้างไปจนถึงระดับประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๕ กำหนดไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว...” ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติซึ่งจะต้องไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ซึ่งยุทธศาสตร์ชาตินั้น : เป็นเสมือนแผนที่นำทาง (roadmap) เพื่อเดินไปสู่เป้าหมายอันเป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ของประเทศไทย นั่นคือ การหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางของการเป็นประเทศกำลังพัฒนาให้เป็นประเทศรายได้สูงที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในการนี้ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายดังกล่าว ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านความมั่นคง (๒) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (๔) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (๕) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๖) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๖ ด้าน รัฐบาลจึงได้จัดทำเป็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติขึ้น จำนวนทั้งสิ้น ๒๓ ประเด็น ประกอบด้วย ๓๗ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ และ ๑๔๐ เป้าหมายระดับแผนย่อย และกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานมีหน้าที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวตามระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้น การขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่จะส่งผลให้เกิดการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ และยุทธศาสตร์ชาตินั้น กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จะต้องจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์หรือที่เรียกว่า แผนระดับที่ ๓” ขึ้น เพื่อนำไปเป็นกรอบในการถ่ายทอดเป้าหมาย และตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติในระดับภารกิจของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการ

ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งในระดับพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย ภาค และจังหวัด โดยที่แผนระดับที่ ๓ ประกอบด้วย ๒ แผนหลัก ได้แก่ (๑) แผนปฏิบัติการด้าน... ซึ่งเป็นแผนการพัฒนาศักยภาพการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า ๑ หน่วยงาน ที่ต้องดำเนินงานอย่างมีความเป็นเอกภาพไปในทิศทางเดียวกัน และ (๒) แผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี เป็นแผนของส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า และระดับอื่น ๆ ซึ่งแผนระดับที่ ๓ นี้ เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ ๑ คือ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ ๒ คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนระดับที่ ๓ อื่นที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ การศึกษาและการจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” นั้น ต้องอาศัยความเชื่อมโยงและความสอดคล้องของแผนงาน/โครงการต่อแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมาย/ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ กับภารกิจของส่วนราชการ รวมทั้งการวิเคราะห์หาปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ (Critical Key Success Factors) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่จะส่งผลให้เกิดการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ และยุทธศาสตร์ชาติ จากนั้นนำปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ (Critical Key Success Factors) มาจัดทำกลไกและชุดโครงการที่สำคัญหรือที่เรียกว่า “Super Flagship Project” ที่จะทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมาย และแปลงชุดโครงการที่สำคัญหรือที่เรียกว่า “Super Flagship Project” สู่การ “จัดทำเป็นแผนระดับที่ ๓” ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) ซึ่งลักษณะงานดังกล่าวข้างต้นมีความยุ่งยากและซับซ้อนสูงมาก ผู้ขอรับการประเมินต้องใช้ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะความเชี่ยวชาญสูงในหลากหลายด้าน เช่น ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์เกี่ยวกับสืบค้น ค้นคว้า ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการที่จำเป็นและสำคัญเป็นจำนวนมาก และทักษะการคิด ประกอบด้วย การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การคิดเชิงสังเคราะห์ (Synthesis-Type Thinking) การคิดเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Thinking) การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และการคิดเชิงบูรณาการ (Integrative Thinking) รวมทั้งยังต้องใช้ทักษะการเจรจาต่อรอง การโน้มน้าวชักจูง และการตัดสินใจ เป็นต้น

อีกทั้งผู้ขอรับการประเมินยังต้องวางแผนการดำเนินงานแบบบูรณาการ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารทุกระดับ ซึ่งล้วนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ และสืบค้น ค้นคว้า ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ วิพากษ์ และสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนงานที่สำนันโยบายและยุทธศาสตร์ สำนังานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เคยดำเนินการไว้ด้วย เพื่อนำมาออกแบบกรอบแนวคิด หลักการ เครื่องมือ เทคนิค องค์ประกอบและขอบข่ายในการจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” และกำกับให้การดำเนินการให้เป็นไปตามการออกแบบและสรุปเป็นรูปธรรมที่นำไปใช้งานต่อไปได้ ตลอดจนให้คำปรึกษากับเจ้าหน้าที่ และทีมที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการด้วย ซึ่งต้องใช้ทักษะในการสรุปความต้องการที่เป็นเชิงนโยบาย และข้อกำหนดตามข้อกำหนดต่าง ๆ ให้เข้ากับศาสตร์การจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” เป็นการทำให้ศาสตร์แต่ละศาสตร์มาเสริมงานซึ่งกันและกัน อีกทั้งผู้ขอรับการประเมินยังทำหน้าที่ประสานกับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องอาศัยทั้งความเข้าใจในงานของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ความเชื่อมโยงของแผนทั้ง ๓ ระดับ ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมาย/ตัวชี้วัด/

ค่าเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ กับภารกิจของส่วนราชการ การวิเคราะห์หาปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ (Critical Key Success Factors) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่จะส่งผลให้เกิดการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ชาติ การนำปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ (Critical Key Success Factors) มาจัดทำกลไกที่จะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมาย และชุดโครงการที่สำคัญหรือที่เรียกว่า “Super Flagship Project” ฯลฯ เพื่อให้ได้ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” ให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำรูปแบบและระบบดังกล่าวไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน... ระยะที่... (พ.ศ. -) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ “แผนปฏิบัติราชการ” ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ จัดทำคำของบประมาณประจำปีตามแนวทางของสำนักงบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานด้วยระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงเป้าหมายและตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติทั้งในระดับประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ภารกิจ และพื้นที่จนสามารถดำเนินงานแบบร่วมมือกันของทุกภาคส่วนอย่างมีความเป็นเอกภาพ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อันจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นความยากและคุณภาพของงานที่ทำการศึกษาในครั้งนี้สรุปได้ ดังนี้

(๑) การศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น เป็นเรื่องใหม่ที่ต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขหรือข้อกำหนดต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กฎหมายที่เกี่ยวข้องยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายปลัดกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับ Innovation Lab การสำรวจอนาคต (Future Lab) การริเริ่มและทดสอบนโยบาย (Policy Lab) การออกแบบนวัตกรรมภาครัฐ (Government Lab) ภายใต้ห้องทดลองภาครัฐที่เรียกว่า Prime Minister Labs (PM Labs) โดยใช้แนวคิด Design Thinking นโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม เป้าหมาย ตัวชี้วัดระบบงบประมาณ ระบบงาน กระบวนการ แนวทางการจำแนกภารกิจของหน่วยงานภาครัฐผู้รับผิดชอบการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ การเชื่อมโยง การถ่ายทอด ความสอดคล้อง การแปลง เอกภาพ บูรณาการระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) องค์ประกอบ เครื่องมือและเทคนิค ฯลฯ เป็นจำนวนมากซึ่งผู้ขอรับการประเมินต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ ทักษะ และสมรรถนะที่สูงมากจึงจะ

ออกแบบ (Design) การจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้

(๒) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ขอรับการประเมินจำเป็นต้องเสาะแสวงหาความรู้ความเข้าใจทั้งในหลักวิชาการ กรอบแนวคิด และประสบการณ์เป็นจำนวนมาก อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) มีจำนวน ๖ ด้าน แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) มีจำนวน ๒๓ ประเด็น แผนปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีจำนวน ๑๑ ด้าน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ นโยบายรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของปลัดกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ กฎหมาย แผนอื่นที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทางวิชาการ เทคนิค และเครื่องมือ เป็นต้น ซึ่งผู้ขอรับการประเมินต้องนำข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวข้างต้นมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์ เปรียบเทียบ บูรณาการ เจรจาต่อรอง ระดมความคิดเห็น ประมวลข้อคิดและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญในการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ (แบบใหม่) หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม

(๓) การศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือเรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น ในการดำเนินงานทุกขั้นตอนผู้ขอรับการประเมินต้องใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การคิดเชิงสังเคราะห์ (Synthesis-Type Thinking) การคิดเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Thinking) การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และการคิดเชิงบูรณาการ (Integrative Thinking) การเจรจาต่อรอง การประชุมสัมมนา การสนทนากลุ่ม (Group Dialogue) และการระดมสมองหรือการระดมความคิด (Brainstorm) ควบคู่กับการประสานหลักวิชาการ แนวปฏิบัติราชการภายใต้เงื่อนไขของข้อกฎหมายที่มีจำนวนมากและเงื่อนไขของการปรับเปลี่ยนประเทศไทยสู่ประเทศที่มีรายได้สูง (High Income Country) ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งต้องอาศัยทั้งความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะในการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และบริหารจัดการการให้ได้ว่าซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญในการจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้การตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ ในลักษณะของประโยชน์และข้อตกลงร่วมกันของทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถทำงานได้อย่างคล่องตัว มีการบูรณาการ มีความสอดคล้อง ความเป็นเอกภาพ รวมทั้งต้องมีทักษะในการถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นแนวปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานตลอดจนต้องสามารถให้คำปรึกษาที่มีคำตอบหรือบทสรุปในการดำเนินการต่อไปได้

(๔) การศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic

Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือเรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น มีความสลับซับซ้อนมาก เนื่องจากมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากที่จะต้องเข้าใจเงื่อนไขต่าง ๆ ในการดำเนินการ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและไม่สามารถคาดเดาได้ ทำให้ต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจที่หลากหลาย ต้องใช้ทักษะหลายทักษะ ทั้งทักษะการคิดและทักษะการเจรจาต่อรอง เพื่อที่จะตัดสินใจในกระบวนการออกแบบการจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” รวมทั้งต้องแสดงออกต่อผู้บริหารทุกระดับและผู้ที่เกี่ยวข้องถึงความเชื่อมั่นต่อ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์หรือที่เรียกว่า แผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการ ของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ว่าสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง จนกระทั่งผลการศึกษาดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันประสานและขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติรองรับการยกระดับการพัฒนาประเทศ ภายใต้โมเดลประเทศไทย ๔.๐ ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

๕. การใช้ประโยชน์และการเผยแพร่ผลงาน

๕.๑ การใช้ประโยชน์

นำผลงาน “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่ผ่านเห็นชอบจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการแล้วนั้นไปผลักดันให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง นำไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน... ระยะที่... (พ.ศ. –) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ “แผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี” ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ จัดทำคำขอบประมาณประจำปีตามแนวทางของสำนักงบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานด้วยระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายใต้หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) ห้องทดลองภาครัฐที่เรียกว่าชื่อ “Prime Minister Labs (PM Labs)” โดยใช้แนวคิด Design Thinking และ “การบริหารยุทธศาสตร์” จนสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรมได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

๕.๒ การเผยแพร่ผลงาน

นำเสนอผลงาน “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” ผ่านเว็บไซต์ www.bps.moe.go.th และเว็บไซต์ www.moe.go.th

รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ ตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)

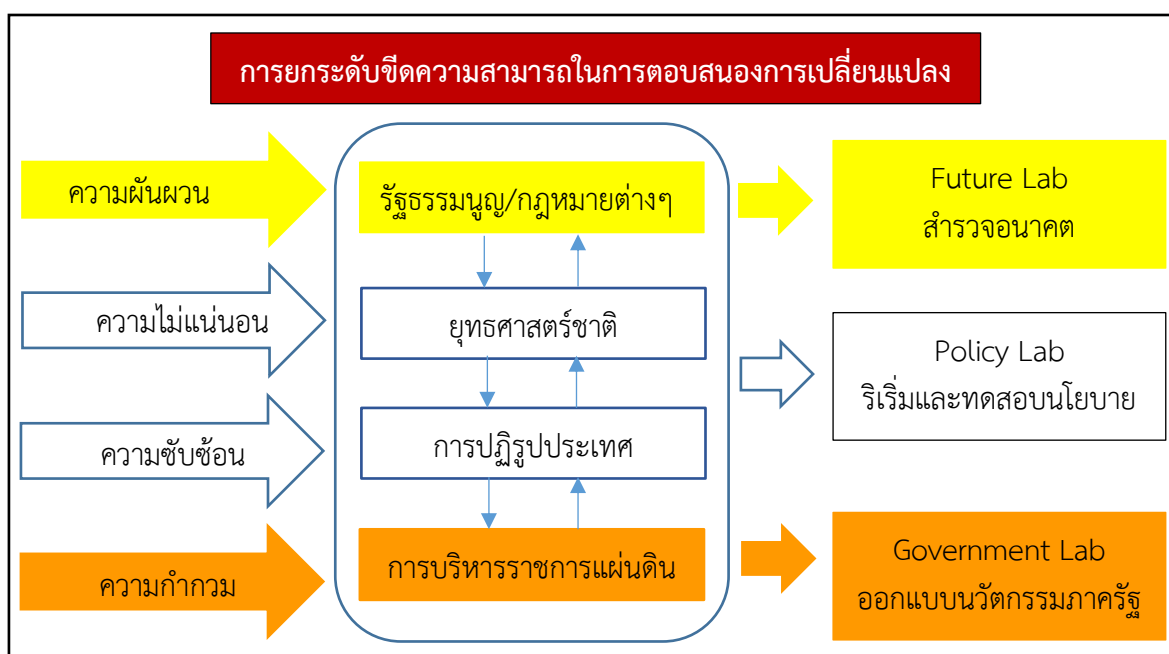
๑. บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา

ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ เป็นต้นมา รัฐบาลในหลายประเทศได้นำแนวคิด Innovation Lab เข้ามาใช้ในภาครัฐอย่างแพร่หลายเพื่อรับมือกับความท้าทายที่แตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งต่างมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป สำหรับประเทศไทยนั้น พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบายในการพัฒนาประเทศ ในนาม THAILAND ๔.๐ และได้ออกแบบ “ห้องทดลองภาครัฐ” ภายใต้ชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) ประกอบไปด้วย (๑) การสำรวจอนาคต (Future Lab) ห้องทดลองนี้จะทำการวิเคราะห์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยในทุกมิติและจัดทำฉากทัศน์อนาคตของไทยในโอกาสที่สำคัญ ตลอดจนให้คำปรึกษาในการปรับเปลี่ยน และพัฒนางานองค์กรให้มีศักยภาพในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ (๒) การริเริ่มและทดสอบนโยบาย (Policy Lab) โดยห้องทดลองดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการริเริ่มนโยบายใหม่ ๆ ด้วยการเรียนรู้จากแนวทางการปฏิบัติที่ดีของสถานที่อื่น ๆ การทดสอบนโยบายและนวัตกรรมเชิงนโยบายใหม่ ๆ (Policy Testing) ตลอดจนร่วมมือในการวางมาตรการในการถ่ายทอดให้นโยบายนั้นไปสู่การปฏิบัติได้ (๓) การออกแบบนวัตกรรมภาครัฐ (Government Lab) ห้องทดลองดังกล่าวจะช่วยออกแบบบริการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพสูงและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยการยึดหลักการความต้องการของประชาชนผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง และเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนร่วมกันเข้ามามีส่วนออกแบบรูปแบบการให้บริการ ตลอดจนร่วมขับเคลื่อนและร่วมขยายผลให้มีการนำไปใช้ และ (๔) การติดตามนโยบายสำคัญ เพื่อให้สามารถติดตามผลการดำเนินงานเชิงนโยบายของรัฐบาล และสามารถระบุถึงปัญหาและอุปสรรคเพื่อให้การทำงานนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ (๒๕๖๒) ได้กล่าวถึง “นวัตกรรมเชิงนโยบาย” ไว้ว่าเป็นทางออกทางหนึ่งที่กำลังเป็นนิยมไปทั่วโลกเพราะเราต้องการ “วิธีคิด” ใหม่ ๆ และ “วิธีปฏิบัติ” ใหม่ ๆ เพื่อปรับเปลี่ยน “ปัญหา” ให้เป็น “ทางออก” ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างนโยบาย ยุทธศาสตร์ และนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้ตอบโจทย์ที่เปลี่ยนแปลงไปและใช้ห้องปฏิบัติการหรือห้องทดลองเป็นแหล่ง “ปล่อยของ” “ปล่อยความคิดสร้างสรรค์” และ “ปล่อยพลัง” ที่เก็บอยู่ภายในตัวบุคคลขององค์กร ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน ที่สามารถร่วมกันทำงานแบบเครือข่ายของคนทำงานที่มาจากหลายศาสตร์และหลายช่วงวัย ปรากฏรายละเอียดโดยรวมตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ การยกระดับขีดความสามารถในการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงภายใต้ “ห้องทดลองภาครัฐ”

ที่มา : ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ : หลักสูตรการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง พ.ศ. ๒๕๖๒

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ประเทศไทยจึงได้กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ เกิดการผลักดันไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ดังปรากฏรายละเอียดกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๕ รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ เกิดการผลักดันไปสู่เป้าหมายเดียวกัน มาตรา ๑๔๒ การเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาต่าง ๆ มาตรา ๑๖๒ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ซึ่งต้องสอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐ แนวนโยบายแห่งรัฐ และยุทธศาสตร์ชาติ มาตรา ๒๗๐ ให้วุฒิสภา มีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะ เร่งรัดการจัดทำ และดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ มาตรา ๒๗๕ ให้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖ ยุทธศาสตร์ชาติอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (๑) วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ (๒) เป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาว กำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และตัวชี้วัดการบรรลุเป้าหมาย (๓) ยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ มาตรา ๘ ให้คณะกรรมการจัดให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นเมื่อจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติแล้วเสร็จเบื้องต้น เพื่อแก้ไขปรับปรุงมาตรา ๑๑ คณะกรรมการจัดให้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ชาติทุก ๕ ปี หรือในกรณีที่สถานการณ์โลกหรือของประเทศเปลี่ยนแปลง มาตรา ๑๖ ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ

เพื่อพิจารณาจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติในด้านต่าง ๆ มาตรา ๒๘ ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ด้านต่าง ๆ แก่ไขเพิ่มเติมร่างยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับผลการรับฟังความคิดเห็น

กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติข้างต้น ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐต้องมีหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการ ดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๒ ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ ซึ่งผู้ขอรับการประเมินได้สรุป รายละเอียดโดยรวม ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕ กำหนดให้มี ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการ จัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติซึ่งจะต้องไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี มาตรา ๗ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติ ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และเป้าหมายการปฏิรูป ประเทศตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้จัดให้มียุทธศาสตร์ชาติโดยดำเนินการ ตามมาตรา ๑๒ แต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขึ้น จำนวน ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านความมั่นคง (๒) ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (๔) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (๕) ด้านการสร้างการเติบโต บนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๖) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เมื่อคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้จัดทำแล้วเสร็จ จึงเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามลำดับ จนนำไปสู่การประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) จะมีผลใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ คณะกรรมการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้านได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๐ ในการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมาย ตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์โดยที่แผนแม่บทและแผนการปฏิรูปประเทศตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอน การดำเนินการปฏิรูปประเทศนั้นต้องมีความสอดคล้องกัน และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวได้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นที่เรียบร้อยแล้วและมีผลผูกพันหน่วยงาน ของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทด้วย ตลอดจนมาตรา ๒๒ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มาตรา ๒๔ เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ให้หน่วยงานของรัฐรายงานผล การดำเนินการดังกล่าวต่อสำนักงานภายในเวลาและตามรายการที่สำนักงานกำหนด ตลอดจนให้สำนักงาน จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา ๒๓ วรรคสอง และรัฐสภาทราบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากหน่วยงาน ตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ รายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติด้วย จากนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา รวมทั้งเผยแพร่รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศตามมาตรา ๒๗ ต่อไป และเมื่อรัฐสภาได้รับรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว จากนั้นสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะดำเนินการตามมาตรา ๒๕ โดยจะดำเนินการพิจารณารายงานตามมาตรา ๒๔ และหากพิจารณารายงานแล้วเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามมาตรา ๒๖ วรรคสอง โดยไม่มีเหตุอันสมควรให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณีมีมติส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นตามหน้าที่และอำนาจให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูลให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา นั้นสั่งให้ผู้นั้นพักราชการหรือพักงาน หรือสั่งให้ออกจากราชการหรือออกจากงานไว้ก่อน หรือสั่งให้พ้นจากตำแหน่งต่อไป รวมทั้งมาตรา ๒๖ ในกรณีที่ความปรากฏต่อคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าการดำเนินการใดของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแจ้งให้หน่วยงานของรัฐนั้นทราบถึงความไม่สอดคล้อง และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง และเมื่อหน่วยงานของรัฐดำเนินการแก้ไขปรับปรุงประการใดแล้ว ให้แจ้งให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทราบภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือไม่แจ้งการดำเนินการให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทราบภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติรายงานให้คณะกรรมการทราบเพื่อพิจารณาเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและสั่งการต่อไป ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามวรรคสองโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปและให้นำความในมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ชาติ : เป็นเสมือนแผนที่นำทาง (roadmap) เพื่อเดินไปสู่เป้าหมายอันเป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ของประเทศไทย นั่นคือ การหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางของการเป็นประเทศกำลังพัฒนา ให้เป็นประเทศรายได้สูงที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในการนี้ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้บรรลุความสำเร็จดังกล่าวประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ชาติ ๖ ด้าน และในแต่ละด้านมีโครงสร้างประกอบด้วย บทนำ เป้าหมายรวม ตัวชี้วัด ประเด็นหลัก และประเด็นย่อย สำหรับยุทธศาสตร์ชาติประกอบไปด้วย ๖ ด้าน ดังนี้

๒.๑ ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐาน

ของหลักระบบสากล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

๒.๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนา ที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราเคยทำมา เศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปรุงปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่ รวมถึงปรับปรุงแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลกควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

๒.๓ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อพัฒนานคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทย มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และมีพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

๒.๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำ เพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๒.๕ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ อย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

๒.๖ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม”

โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาท หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับ หรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

๓. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

๓.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความชัดเจนและการเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๖ ด้าน จึงได้มีการสรุปประเด็นสาระสำคัญออกมาจัดทำรายละเอียดเป็นแผนแม่บทหลัก และเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒ ได้มีราชกิจจานุเบกษาประกาศใช้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) จำนวน ๒๓ ประเด็น ประกอบด้วย (๑) ความมั่นคง (๒) การต่างประเทศ (๓) การเกษตร (๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (๕) การท่องเที่ยว (๖) พื้นที่และเมืองนำอยู่อย่างเจริญ (๗) โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล (๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยม (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (๑๔) ศักยภาพการกีฬา (๑๕) พลังทางสังคม (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (๒๐) การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม รวมจำนวน ๓๗ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และ ๑๔๐ เป้าหมายระดับแผนย่อย

๓.๒ มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ดังนี้

๓.๒.๑ ประเด็น ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น เป้าหมายคือ วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น และตัวชี้วัดคือคะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนด

๓.๒.๒ ประเด็น ๑๒ การพัฒนาการเรียนรู้ ได้กำหนดเป้าหมายไว้ ๒ เป้าหมาย คือ (๑) คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (๒) คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น รวมทั้งได้กำหนดตัวชี้วัดไว้จำนวน ๓ ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๒.๑) คะแนน PISA

ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (คะแนนเฉลี่ย) (๒.๒) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาศึกษา และ (๒.๓) ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากลดีขึ้น (GTCI)

๔. พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐

๔.๑ มาตรา ๕ การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้ (๑) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ (๒) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ (๓) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ อีกทั้งมาตรา ๖ ให้มีแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อกำหนดกลไก วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ แต่ละด้านตามมาตรา ๘ รวมทั้งผลอันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศในด้านนั้น ๆ ทั้งนี้ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านจะทำเป็นแผนเดียวกันหรือแยกเป็นแผนแต่ละด้านหรือหลายด้านรวมกันก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภาเพื่อทราบแล้ว

๔.๒ รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้จัดให้มีแผนการปฏิรูปประเทศโดยดำเนินการตามมาตรา ๑๒ แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ และได้ประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ใช้บังคับ กับหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งให้เป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะกำกับดูแลและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการให้เป็นไปตามวาระตาม

๔.๓ มาตรา ๒๓ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูป มาตรา ๒๕ เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวต่อ สศช. ภายในเวลาและตามรายการที่ สศช. กำหนด ให้ สศช. จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อที่ประชุมร่วมเพื่อให้ความเห็นชอบ และเมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้ สศช. เสนอรายงานต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง และรัฐสภาทราบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับรายงานจากหน่วยงานตามวรรคหนึ่ง รายงานตามวรรคสองอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการปฏิรูปประเทศ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหา

๔.๔ มาตรา ๒๖ ในกรณีที่ความปรากฏต่อคณะกรรมการปฏิรูปคณะใดว่าการดำเนินการใดของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐในฝ่ายบริหารให้คณะกรรมการปฏิรูปคณะนั้นประสานงานหรือปรึกษาหารือกับหน่วยงานของรัฐดังกล่าวหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือที่กำกับดูแล เพื่อแก้ไขปรับปรุงความไม่สอดคล้องนั้นในกรณีที่ไมอาจหาข้อยุติร่วมกันได้ให้คณะกรรมการปฏิรูปแจ้งเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อพิจารณาและเมื่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติมีมติประการใดแล้วให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น (๒) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง ให้คณะกรรมการปฏิรูปคณะนั้นประสานงานหรือปรึกษาหารือกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง เพื่อแก้ไขปรับปรุงความไม่สอดคล้องนั้น และให้ดำเนินการตามที่ตกลงร่วมกัน แล้วรายงานให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติทราบ มาตรา ๒๗ ในกรณีที่มีปัญหาอุปสรรคไม่อาจดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศได้และเป็นเรื่องเร่งด่วน หรือในกรณีมีเหตุอื่นใดเป็นการเร่งด่วนเฉพาะ

เรื่องให้ สศช. โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องรายงานปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การแก้ไขปัญหาให้คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง หรือรัฐสภาทราบโดยด่วน เพื่อพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

๔.๕ มาตรา ๒๘ ให้ สศช. เผยแพร่รายงานที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐและรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามมาตรา ๒๕ และรายงานเป็นการเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๗ ให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ สศช. เพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ สศช. จัดให้มีวิธีการที่ประชาชนซึ่งพบหรือเห็นว่าหน่วยงานของรัฐหน่วยใดไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศสามารถแจ้งเหตุดังกล่าวให้ สศช. ทราบได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

๔.๖ แผนการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้านมีโครงสร้างประกอบด้วย (๑) ปฏิรูปด้าน... : เป้าหมายรวม ตัวชี้วัด (๒) ประเด็นปฏิรูป : เป้าหมายของประเด็นปฏิรูป ตัวชี้วัด (๓) กลยุทธ์ : เป้าหมายของกลยุทธ์ ตัวชี้วัด (๔) กิจกรรม : เป้าหมายของกิจกรรม ตัวชี้วัด และแผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน นั้น ได้แก่ (๑) ด้านการเมือง (๒) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๓) ด้านกฎหมาย (๔) ด้านกระบวนการยุติธรรม (๕) ด้านการศึกษา (๖) ด้านเศรษฐกิจ (๗) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (๘) ด้านสาธารณสุข (๙) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (๑๐) ด้านสังคม (๑๑) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งได้กำหนดกรอบระยะในการดำเนินการระยะ ๕ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕

๔.๗ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีแผนงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ๗ เรื่อง ประกอบด้วย (๑) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง (๒) การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน (๓) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (๔) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ (๕) การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ (๖) การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา และ (๗) การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

๔.๘ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปไว้ ๖ ประการ สรุปได้ดังต่อไปนี้ (๑) บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน (๒) ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกันก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล (๓) โครงสร้างภาครัฐกะทัดรัดปรับตัวได้เร็วและระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง (๔) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ (๕) ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้างและรักษาคณบดีคนเก่งไว้ในภาครัฐได้ และ (๖) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริต

๔.๙ แผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้านข้างต้น มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาหลายประเด็น ดังนี้

๔.๙.๑ ด้านการเมือง มีประเด็นที่นำไปสู่การพัฒนาทางการศึกษา คือ สร้างจิตสำนึกในการเรียนรู้ ความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลกที่ดี โดยเน้นในผู้เรียนทุกระดับตั้งแต่เด็กปฐมวัย กระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อให้มีการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับหน้าที่ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบการเป็นพลเมืองที่ดี และผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย และการมีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองโลกที่ดี

๔.๙.๒ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มีประเด็นทางการศึกษา คือ การสร้างและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ (Public School) โดยเริ่มต้นจากโรงเรียนต้นแบบ ๗๗ แห่งในภาคการศึกษาที่ ๑/๒๕๖๑ ซึ่งได้ดำเนินการแล้ว จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อแก้ไขระเบียบที่เป็นอุปสรรค เพื่อการขยายผลและติดตามผลต่อไป

๔.๙.๓ ด้านกฎหมาย มีประเด็นนำสู่การพัฒนาการศึกษา คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็น start up รุ่นเยาว์ และการจัดตั้งสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมขนาดกลาง ขนาดย่อม และ start up ตลอดจนการจัดหลักสูตรฝึกอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพต่าง ๆ ที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดสนับสนุนให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น

๔.๙.๔ ด้านเศรษฐกิจ พบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในส่วนของผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา ที่จะพัฒนาผู้เรียนไปสู่ทักษะการประกอบอาชีพ โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องจะเป็นในส่วนของพัฒนามาตรฐานคุณภาพหลักสูตร การพัฒนาผู้เรียนในทุกระดับตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในการเน้นการสร้างนวัตกรรม และการทำวิจัยในผู้เรียนทุกระดับ การส่งเสริมโรงเรียนอาชีวศึกษาต้นแบบ โครงการทวิภาคี และสิ่งสำคัญที่ตอบโจทย์แผนพัฒนาเศรษฐกิจ คือ การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ผู้เรียน โดยร่วมกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งถือเป็นการสนับสนุน และการเพิ่มระดับการแข่งขันในระดับชาติให้สูงขึ้น

๔.๙.๕ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา คือ เน้นการส่งเสริมโครงการ Zero waste ให้แก่สถานศึกษา ให้ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การลดขยะที่เป็นมลพิษ และการนำสิ่งที่ใช้ประโยชน์ได้มาแปรรูปให้เปลี่ยนเป็นค่าเงินในส่วนที่สามารถจัดการได้ให้เป็นระบบในสถานศึกษาทุกระดับ และในส่วนอื่น ๆ คือ การสอดแทรกเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การทำวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ให้ได้เรียนรู้ธรรมชาติจริง และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

๔.๙.๖ ด้านสาธารณสุข มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา คือ การเข้าถึงเทคโนโลยีทางการศึกษาทางสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึงและมีความปลอดภัย ลดการละเมิดสิทธิทางสื่อสังคม โดยจะเน้นการเพิ่มสมรรถนะผู้เรียนระดับอุดมศึกษาสำหรับสายการแพทย์ การมีแหล่งฝึกทางการแพทย์ที่มีมาตรฐานและปลอดภัยสำหรับผู้เรียน รวมถึงการส่งเสริมระบบการพัฒนาหลักสูตรเด็กก่อนปฐมวัย และเด็กปฐมวัย ในการพัฒนา กาย จิต สังคม ที่พร้อมเข้าสู่เด็กวัยเรียน

๔.๙.๗ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา ในส่วนของความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีทางการศึกษาของผู้เรียนในทุกระดับและทุกภาคส่วน โดยเน้นถึงความปลอดภัย รู้เท่าทันสื่อ และลดการละเมิดสิทธิทางสื่อสังคมในผู้เรียนทุกระดับชั้น

๔.๙.๘ ด้านสังคม มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา เน้นผู้เรียนให้เป็นผู้มีทักษะชีวิตในการดำรงชีวิตนอกเหนือจากสังคมในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม และมีความสุข เป็นผู้มีปัญญา ควบคู่การมีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้ชีวิตในสังคม การเป็นผู้มีจิตอาสา การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระหาย ต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต และสิ่งสำคัญ คือ การสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดในการนำความรู้ที่ศึกษานวัตกรรม และทำวิจัยท้องถิ่น กลับมาเปลี่ยนแปลงถิ่นกำเนิดของตนเองให้เกิดการพัฒนาอย่างสูงสุด

๔.๙.๙ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดำเนินการภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมาก ซึ่งได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายส่วน โดยเฉพาะหมวดที่ ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐ (๑๐) ที่กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริต

และประเพณีมิชอบทุกรูปแบบ นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชแผ่นดินและการปฏิรูปและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อาทิ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๙/๒๕๕๗ เรื่อง มาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการทุจริตประเพณีมิชอบ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา คือ ส่งเสริมการนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชไปใช้ในการดำเนินชีวิต และการสร้างทัศนคติ ความรู้และปลูกฝังเยาวชนในสถานศึกษาทุกระดับ ให้รังเกียจการทุจริตและตระหนักถึง โทษภัยของการทุจริต คอร์รัปชัน สำหรับการปฏิรูปประเทศอีก ๒ ด้าน คือ ด้านกระบวนการยุติธรรมและด้านพลังงาน ไม่มีประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

๕. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๒

๕.๑ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

๕.๑.๑ มาตรา ๖ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้ (๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ (๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

๕.๑.๒ มาตรา ๙ การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้ส่วนราชการปฏิบัติดังต่อไปนี้ (๑) ก่อนจะดำเนินการตามภารกิจใด ส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการไว้เป็นการล่วงหน้า (๒) การกำหนดแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการตาม (๑) ต้องมีรายละเอียดของขั้นตอนระยะเวลาและงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอน เป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจ (๓) ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น ซึ่งต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่ ก.พ.ร. กำหนด (๔) ในกรณีที่การปฏิบัติภารกิจหรือการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการเกิดผลกระทบต่อประชาชน ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการที่จะต้องดำเนินการแก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบนั้นหรือเปลี่ยนแปลงแผนปฏิบัติราชการให้เหมาะสม

๕.๑.๓ มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ภารกิจใดมีความเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการหรือเป็นภารกิจที่ใกล้เคียงหรือต่อเนื่องกันให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้นกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารราชการแบบบูรณาการร่วมกัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้ส่วนราชการมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือหัวหน้าคณะผู้แทนในต่างประเทศ เพื่อให้การบริหารราชการแบบบูรณาการในจังหวัดหรือในต่างประเทศ แล้วแต่กรณีสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายได้ครบถ้วนตามความจำเป็นและบริหารราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑.๔ มาตรา ๑๒ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ อาจเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการกำกับกับการปฏิบัติราชการโดยวิธีการจัดทำความตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร หรือโดยวิธีการอื่นใดเพื่อแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ

๕.๑.๕ มาตรา ๑๖ วรรคสอง ในแต่ละปีงบประมาณให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีโดยให้ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการปฏิบัติราชการของส่วนราชการเป็นเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงาน รวมทั้งประมาณการรายได้และรายจ่ายและทรัพยากรอื่นที่ต้องใช้เสนอต่อรัฐมนตรีให้ความ

เห็นชอบ เมื่อรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการใดตามวรรคสองแล้วให้สำนักงานงบประมาณดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในแต่ละภารกิจของแผนปฏิบัติราชการดังกล่าว ในกรณีที่ส่วนราชการมิได้เสนอแผนปฏิบัติราชการในภารกิจใดหรือภารกิจใดไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี มิให้สำนักงานงบประมาณจัดสรรงบประมาณสำหรับภารกิจนั้น เมื่อสิ้นปีงบประมาณให้ส่วนราชการจัดทำรายงานผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติราชการประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

๕.๑.๖ มาตรา ๑๘ เมื่อมีการกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการใดแล้ว การโอนงบประมาณจากภารกิจหนึ่งตามที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการไปดำเนินการอย่างอื่น ซึ่งมีผลทำให้ภารกิจเดิมไม่บรรลุเป้าหมายหรือนำไปใช้ในภารกิจใหม่ที่มีได้กำหนดในแผนปฏิบัติราชการ จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ปรับแผนปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกันแล้ว การปรับแผนปฏิบัติราชการตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้อีกเฉพาะในกรณีที่งานหรือภารกิจใดไม่อาจดำเนินการตามวัตถุประสงค์ต่อไปได้หรือหมดความจำเป็นหรือไม่เป็นประโยชน์หรือหากดำเนินการต่อไปจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น หรือมีความจำเป็นอย่างอื่นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการ

๕.๑.๗ มาตรา ๑๙ เมื่อนายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้หัวหน้าส่วนราชการมีหน้าที่สรุปผลการปฏิบัติราชการและให้ข้อมูลต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ตามที่นายกรัฐมนตรีคนใหม่สั่งการ ทั้งนี้เพื่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่จะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

๕.๑.๘ มาตรา ๒๐ เพื่อให้การปฏิบัติราชการภายในส่วนราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ส่วนราชการกำหนดเป้าหมาย แผนการทำงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จของงานหรือโครงการ และงบประมาณที่จะต้องใช้ในการแต่ละงานหรือโครงการ และต้องเผยแพร่ให้ข้าราชการและประชาชนทราบทั่วกันด้วย

๕.๑.๙ มาตรา ๒๑ ให้ส่วนราชการจัดทำบัญชีต้นทุนในงานบริการสาธารณะแต่ละประเภทขึ้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด ให้ส่วนราชการคำนวณรายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการนั้นตามระยะเวลาที่กรมบัญชีกลางกำหนด และรายงานให้สำนักงานงบประมาณ กรมบัญชีกลาง และ ก.พ.ร. ทราบ ในกรณีที่รายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะใดของส่วนราชการใดสูงกว่ารายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะประเภทและคุณภาพเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันของส่วนราชการอื่น ให้ส่วนราชการนั้นจัดทำแผนการลดรายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะดังกล่าว เสนอสำนักงานงบประมาณ กรมบัญชีกลาง และ ก.พ.ร. ทราบ และถ้ามิได้มีข้อทักท้วงประการใดภายในสิบห้าวันก็ให้ส่วนราชการดังกล่าวถือปฏิบัติตามแผนการลดรายจ่ายนั้นต่อไปได้

๕.๑.๑๐ มาตรา ๒๒ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานงบประมาณร่วมกันจัดให้มีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจของรัฐที่ส่วนราชการดำเนินการอยู่ เพื่อยุติงานคณะรัฐมนตรีสำหรับเป็นแนวทางในการพิจารณาว่าภารกิจใดสมควรจะดำเนินการต่อไปหรือยุบเลิก และเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งงบประมาณของส่วนราชการในปีต่อไป ทั้งนี้ตามระยะเวลาที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ในการประเมินความคุ้มค่าตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงประเภทและสภาพของแต่ละภารกิจ ความเป็นไปได้ของภารกิจหรือโครงการที่ดำเนินการ ประโยชน์ที่รัฐและประชาชนจะพึงได้ และรายจ่ายที่ต้องเสียไปก่อนและหลังที่ส่วนราชการดำเนินการด้วย ความคุ้มค่าตามมาตรานี้ให้หมายความถึงประโยชน์หรือผลเสียทางสังคม และประโยชน์หรือผลเสียอื่น ซึ่งไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ด้วย

๕.๒ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๖๒

๕.๒.๑ มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

๕.๒.๒ มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๖ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๖ ให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการนั้นโดยจัดทำเป็นแผนห้าปี ซึ่งต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง”

๕.๒.๓ มาตรา ๕ ให้ยกเลิกวรรคสามของมาตรา ๑๘ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

๕.๒.๔ มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๒๙ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ “การบริการประชาชนและการติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกัน ต้องกระทำโดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลกลางที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) กำหนดด้วย”

๕.๒.๕ มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๓๓ ให้ส่วนราชการจัดให้มีการทบทวนภารกิจของตนว่าภารกิจใดมีความจำเป็น หรือสมควรที่จะยกเลิก ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินการต่อไปหรือไม่ โดยคำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำลังเงินงบประมาณของประเทศ ความคุ้มค่าของภารกิจ และสถานการณ์อื่นประกอบกัน”

๖. ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๒

๖.๑ ข้อ ๕ วรรคสาม ให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งที่จะต้องดำเนินการเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐนั้นเข้ากับระบบที่สำนักงานจัดให้มีขึ้นตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนด เพื่อให้ระบบมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศและวรรคสี่ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐแห่งใดไม่สามารถดำเนินการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับสำนักงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาตามวรรคสาม ให้ชี้แจงเหตุผลที่ไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ให้สำนักงานทราบ และร่วมกันกำหนดแนวทางการรายงานรูปแบบอื่นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว

๖.๒ ข้อ ๖ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทุกแห่งดำเนินการให้มีการรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศในระบบตามรายการและภายในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนด ทั้งนี้ สำนักงานจะกำหนดรายการที่หน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งจะต้องรายงานให้แตกต่างกันตามความเหมาะสม เพื่อให้การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ได้ รายการตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (๑) ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดแผนงาน โครงการ หรือการดำเนินงาน (๒) ความสอดคล้องกับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ (๓) ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการ (๔) ปัญหาหรืออุปสรรค (๕) ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขในการดำเนินงาน ในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่รายงานผลการ

ดำเนินการตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือรายงานไม่ครบถ้วนตามรายการที่กำหนด ให้สำนักงานแจ้งให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือหัวหน้าองค์กรในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ และองค์กรอัยการทราบพร้อมด้วยเหตุผลโดยเร็ว

๖.๓ ข้อ ๘ ในกรณีที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ หรือคณะกรรมการปฏิรูปต้องการข้อมูลในระดับพื้นที่ ให้สำนักงานแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำรายงานข้อมูลดังกล่าวและส่งให้สำนักงานเพื่อนำเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูปเพื่อพิจารณาต่อไป หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่งต้องจัดให้มีการจัดทำรายงานข้อมูลและส่งให้สำนักงานภายในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนดให้ในความในข้อ ๖ วรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีที่ว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่จัดทำรายงานข้อมูลตามวรรคหนึ่ง หรือรายงานข้อมูลไม่ครบถ้วนตามที่ได้รับแจ้งจากสำนักงานด้วยโดยอนุโลม

๖.๔ ข้อ ๑๐ ให้สำนักงานประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศตามแนวทางและระยะเวลาที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติแล้วแต่กรณีกำหนด แล้วรายงานคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูปเพื่อพิจารณา และเมื่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูปมีมติเป็นประการใดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูปนั้น และให้สำนักงานรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบด้วย

๗. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒

๗.๑ การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนใน ๓ ระดับ ได้แก่ (๑) ประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๒) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และ (๓) เป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีภารกิจหลักในการประสานและบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนระดับที่ ๓ และโครงการ/การดำเนินงานที่สอดคล้องกัน ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ)

๗.๒ กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติดังนี้

๗.๒.๑ ประเด็น ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น เป้าหมาย คือ วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัวสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น ตัวชี้วัดในปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐

๗.๒.๒ ประเด็น ๑๒ การพัฒนาการเรียนรู้ เป้าหมาย คือ (๑) คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัวสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (๒) คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น รวมทั้งได้กำหนดตัวชี้วัดในปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ ไว้จำนวน ๓ ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑)คะแนน PISA ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย ๔๗๐ คะแนน (๒)ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาอยู่อันดับที่ ๔๕ และ (๓) ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากลดีขึ้น (GTCI) ไม่น้อยกว่า ๕๐.๐ คะแนน

สำหรับหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนใน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๒ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ เจ้าภาพหลักขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บท เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย				
ประเด็น 1. ความมั่นคง หน่วยงานเจ้าภาพ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ				
เป้าหมาย: ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ		ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ		
แผนย่อย	การป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง	การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ	การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์การภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ	การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม
 เป้าหมายของแผนย่อย				
ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมจรรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น กระทรวงกลาโหม การเมืองมีเสถียรภาพ และธรรมาภิบาลสูงขึ้น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหาอาชญากรรม ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขดีขึ้นจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ภาคใต้มีความสงบสุข วัฒนา กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและแม่นยำพร้อมแห่งชาติมีความทันสมัยและปฏิบัติได้จริง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติและทุกระดับบูรณาการ กระทรวงกลาโหม	ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ	กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
16 ธันวาคม 2562 nscr.nesdc.go.th				

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย				
ประเด็น 2. การต่างประเทศ หน่วยงานเจ้าภาพ กระทรวงการต่างประเทศ				
เป้าหมาย: การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก		กระทรวงการต่างประเทศ 		
แผนย่อย	ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศ	การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ	การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก	การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ
 เป้าหมายของแผนย่อย				
ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ	ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการและความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น กระทรวงพาณิชย์ ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศเพื่อร่วมบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก กระทรวงการต่างประเทศ	ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น กระทรวงการต่างประเทศ	ประเทศไทยมีเกียรติภูมิอำนาจต่อรองและได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น กระทรวงการต่างประเทศ	ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ และไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติมากขึ้น กระทรวงการต่างประเทศ
16 ธันวาคม 2562 nscr.nesdc.go.th				

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 3. การเกษตร

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เป้าหมาย: ผลักดันความร่วมมือในประเทศไทยในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น		ผลิตภาพการผลิตของเกษตรกรเพิ่มขึ้น		กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
แผนย่อย					
เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น	เกษตรปลอดภัย	เกษตรชีวภาพ	เกษตรแปรรูป	เกษตรอัจฉริยะ	การพัฒนากระบวนการเกษตร
จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย					
สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น	สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น	สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น	สินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น	สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น	ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น
 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ผลักดันให้เกษตรกรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	วิสาหกิจทางการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งในทุกตำบลเพิ่มขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ผลิตผลต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

16 ธันวาคม 2562

nsc.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 4. อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงพาณิชย์

เป้าหมาย: การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ		ผลึกภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น			
แผนย่อย		อุตสาหกรรมและบริการ			
อุตสาหกรรมชีวภาพ	อุตสาหกรรมและบริการทาง การแพทย์ครบวงจร	ดิจิทัล ข้อมูล และ ปัญญาประดิษฐ์	อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการ พัฒนาระบบคมนาคม	อุตสาหกรรมความมั่นคงของ ประเทศ	การพัฒนากระบวนการ อุตสาหกรรมและบริการแห่ง อนาคต
จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย					
อุตสาหกรรมชีวภาพ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	อุตสาหกรรมและบริการทาง การแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	อุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยี ดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์มี การขยายตัวเพิ่มขึ้น	ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อม บำรุงอากาศยานในภูมิภาค โดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่	อุตสาหกรรมความมั่นคงของ ประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	แรงงานไทยมีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้น
 กระทรวงอุตสาหกรรม	 กระทรวงอุตสาหกรรม	 กระทรวงอุตสาหกรรม			 กระทรวงแรงงาน
		ความสามารถในการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจดิจิทัลของไทยดีขึ้น	ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิต ชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier)	การส่งออกของอุตสาหกรรม ความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น	ประเทศไทยมีความสามารถในการ แข่งขันด้านดิจิทัลในด้าน ความพร้อมในอนาคตดีขึ้น
		 กระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและ สังคม	 กระทรวงอุตสาหกรรม	 กระทรวงกลาโหม	 กระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและ สังคม

16 ธันวาคม 2562

ncsc.psc.go.th

16 ธันวาคม 2562

nsc.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 5. การท่องเที่ยว

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

เป้าหมาย: ผลักดันชมรมวศรภายในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น		รายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองเพิ่มขึ้น		ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น	
แผนย่อย		การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ		การท่องเที่ยวเชิงเชื่อมโยง	
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม		การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ		การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว	
เป้าหมายของแผนย่อย		รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพิ่มขึ้น		ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน	
รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น		รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพิ่มขึ้น		นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น	
เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น		อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย		การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น	
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา		กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา		กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	
สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น		สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น		โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น	
กระทรวงพาณิชย์		กระทรวงสาธารณสุข		กระทรวงคมนาคม	

16 ธันวาคม 2562

nsc.nesdc.go.th

29

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 6. พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงมหาดไทย

เป้าหมาย: ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศเพื่อกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม		ประเทศไทยมีแผนผังภูมิวิเทศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบททั้งคัง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี		ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง	
แผนย่อย		การพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ		การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่มีบริหารจัดการตามแผนผังภูมิวิเทศอย่างยั่งยืน	
เป้าหมายของแผนย่อย		เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ		เมืองที่มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมและได้มาตรฐาน	
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม		ความยั่งยืนทางภูมิวิเทศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม		กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	

16 ธันวาคม 2562

nsc.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 7. โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

หน่วยงานเจ้าภาพ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เป้าหมาย: ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล

เป้าหมายของแผนย่อย

ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง

การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง

ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น

การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตภายในประเทศเพิ่มขึ้น

การขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น

การเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองเพิ่มขึ้น

ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น

กระทรวงคมนาคม

ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง

กระทรวงมหาดไทย

กระทรวงพลังงาน

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 8. ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

หน่วยงานเจ้าภาพ
สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

เป้าหมาย: ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

แผนย่อย

การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ

การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

เป้าหมายของแผนย่อย

การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น

สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น

มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น

อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น

กระทรวงการคลัง

ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศเพิ่มขึ้น

การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น

กระทรวงพาณิชย์

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กระทรวงอุตสาหกรรม

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 9. เขตเศรษฐกิจพิเศษ

หน่วยงานเจ้าภาพ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
(คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ)

เป้าหมาย: การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น

การลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด
ได้รับการยกระดับ

แผนย่อย	การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภาคตะวันออก	การพัฒนาเขตพื้นที่ระเบียง เศรษฐกิจภาคใต้	การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดน
จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียง เศรษฐกิจภาคใต้	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจ พิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น
	การลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพิ่มขึ้น	การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น
	กระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก)	เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมือง นำอยู่มากขึ้น	คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
		สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการ พัฒนาให้เป็นเมืองที่น่าอยู่มากขึ้น
			กระทรวงมหาดไทย

16 ธันวาคม 2562

nsr.nesdc.go.th

33

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 10. การปรับค่านิยมและวัฒนธรรม

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงวัฒนธรรม

เป้าหมาย: คนไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม มีค่านิยมที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกระดับ

แผนย่อย	การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและการ เสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี	การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ จากภาคธุรกิจ	การซื้อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝัง ค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม
จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย	คนไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐาน และสมคูลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม	ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคม	สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกัน ให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ปลอดภัยและสร้างสรรค์
	กระทรวงวัฒนธรรม	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรมประชาสัมพันธ์ (สำนักนายกรัฐมนตรี)

16 ธันวาคม 2562

nsr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 11. ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เป้าหมาย: คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต				
แผนย่อย				
การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์	การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย	การพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น	การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน	การส่งเสริมศักยภาพวัยผู้สูงอายุ
จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย				
ครอบครัวยุคใหม่มีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น กระทรวงสาธารณสุข	วัยเรียน / วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุม รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ	แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตทักษะอาชีพสูง ครอบคลุมในความรู้ที่สำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ เข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น กระทรวงแรงงาน	ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 12. การพัฒนาการเรียนรู้

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงศึกษาธิการ

เป้าหมาย: คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต		จ.2	
แผนย่อย		จ.2	
การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21		การตระหนักถึงปัญหาของมนุษย์ที่หลากหลาย	
จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย		จ.2	
คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ		ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ	

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 13. การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงสาธารณสุข

เป้าหมาย: คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีขึ้น

กระทรวงสาธารณสุข

แผนย่อย	การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี	การพัฒนากระบวนการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี	การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ	การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะ สามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมเข้มแข็งใส่ใจการมีสุขภาพดีสูงขึ้น กระทรวงสาธารณสุข	จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น กระทรวงสาธารณสุข	มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น กระทรวงสาธารณสุข	การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง กระทรวงสาธารณสุข	ประชาชนมีความรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้น กระทรวงสาธารณสุข

16 ธันวาคม 2562

nscc.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 14. ศักยภาพการกีฬา

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

เป้าหมาย: คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้น ด้วยกีฬา

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

แผนย่อย	การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ	การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ
การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาระดับพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับนานาชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	บุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

16 ธันวาคม 2562

nscc.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 15. พลังทางสังคม

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เป้าหมาย: ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น

แผนย่อย

การเสริมสร้างทุนทางสังคม

การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย

ภาคีการพัฒนาจับมือพัฒนาสังคมมากขึ้น
อย่างต่อเนื่อง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนอายุสูงวัยเพื่อให้สูง
วัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 16. เศรษฐกิจฐานราก

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลัง

เป้าหมาย: รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง

แผนย่อย

การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

การสร้างสภาพแวดล้อม

และกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย

ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจ
ฐานรากเพิ่มขึ้น

กระทรวงการคลัง

ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้น
อย่างต่อเนื่อง

กระทรวงมหาดไทย

กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40
มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สิน
ได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กระทรวงมหาดไทย

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 17. ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

จ.1

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เป้าหมาย: คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

จ.2

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

แผนย่อย

การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ
สังคม และสุขภาพ

มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม

จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย

คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับ
การคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความ
ช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

16 ธันวาคม 2562

nsr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็นที่ 18. การเติบโตอย่างยั่งยืน

จ.1

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย: สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน

จ.2

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบน
สังคมเศรษฐกิจสีเขียว

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบน
สังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน
บนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพ
ภูมิอากาศ

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตร
ทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

การยกระดับกระบวนการทัศน์
เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย

การบริโภคและการผลิตของประเทศ
มีความยั่งยืนสูงขึ้น

ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล
เพิ่มขึ้น

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ
ไทยลดลง

คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้
ดินและแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสม
กับประเภทการใช้ประโยชน์

คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรม
ที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและ
คุณภาพชีวิตที่ดี

พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

คุณภาพอากาศ เสี่ยง และความ
สิ้นเปลืองอยู่ระดับมาตรฐาน
ของประเทศไทย

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ
ของเสียอันตราย สารเคมีในภาค
การเกษตรและการอุตสาหกรรมมี
ประสิทธิภาพมากขึ้น

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

16 ธันวาคม 2562

nsr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 19. การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

หน่วยงานเจ้าภาพ
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

เป้าหมาย: ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น	จ.1 ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ	จ.2 แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มียุทธศาสตร์ที่ดี
แผนย่อย การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ	การเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล	การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ
จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นจากระดับ 3 ให้เป็นระดับ 4 (สูงสุดที่ระดับ 5) กระทรวงมหาดไทย ระดับการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำเพิ่มขึ้น ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน 64 คะแนน ให้เป็น 80 คะแนน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองเพิ่มขึ้น กระทรวงมหาดไทย ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี มีคุณภาพได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็น 20. การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

หน่วยงานเจ้าภาพ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

เป้าหมาย: บริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ		 จ.2 สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ	ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วย การนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้	 จ.2 กระทรวงดิจิทัลเพื่อ เศรษฐกิจและสังคม
แผนย่อย				
การพัฒนาบริการประชาชน	การบริหารจัดการการเงินการคลัง	การปรับสมดุลภาครัฐ	การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ	การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ
จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย				
งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยน เป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น	หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ	เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วม ในการจัดการบริการสาธารณะและกิจกรรม สาธารณะอย่างเหมาะสม สำนักนายกรัฐมนตรี (สพ.) 	ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูง เทียบเท่ามาตรฐานสากลและ มีความคล่องตัว	บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในกา ทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลัก คุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ
 สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ	 สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมี สมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการ จัดบริการสาธารณะและกิจกรรม สาธารณะให้กับประชาชน กระทรวงมหาดไทย	 สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ	 สำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน

16 ธันวาคม 2562

nsr.psd.go.th

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็นที่ 21. การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

หน่วยงานเจ้าภาพ
สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เป้าหมาย: ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

แผนย่อย

การป้องกันการทุจริตและ
ประพฤติมิชอบ

การปราบปรามทุจริต

จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย

ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว
เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็นที่ 22. กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงยุติธรรม

เป้าหมาย: กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนา
ประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส
เป็นธรรม ทั้งถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ

กระทรวงยุติธรรม

แผนย่อย

การพัฒนากฎหมาย

การพัฒนากระบวนการยุติธรรม

จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย

กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและเอกชนอยู่ภายใต้กรอบ
กฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนา
ประเทศโดยทั่วถึง

การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั้งถึง
เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ
ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม

กระทรวงยุติธรรม

ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย

กระทรวงยุติธรรม

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

1. การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ เป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายระดับแผนย่อย

ประเด็นที่ 23. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

หน่วยงานเจ้าภาพ
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เป้าหมาย: ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น		มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น		
แผนย่อย		จ.2 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม		
การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านเศรษฐกิจ	การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสังคม	การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม	การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน	ปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนาวัตกรรม
จ.3 เป้าหมายของแผนย่อย				
ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรมส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน	คุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับเพิ่มขึ้น จากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม	การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น	ประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้านทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย	จำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น
วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น	MHEST กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	MHEST กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	MHEST กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น
MHEST กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม				MHEST กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

16 ธันวาคม 2562

nscr.nesdc.go.th

๘. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

๘.๑ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนปฏิบัติการไว้ ๓ ระดับ คือ (๑) ยุทธศาสตร์ชาติ ถือว่าเป็นแผนที่กำหนดทิศทางในระดับสูงสุดของประเทศหรือถือว่าเป็นแผนระดับที่ ๑ (๒) แผนแม่บทนั้นถือว่าเป็นแผนระดับที่ ๒ เนื่องจากครอบคลุมแผนปฏิบัติการ (หรือแผนปฏิบัติงาน) และโครงการสำคัญ ๆ (flagship project) ทั้งหมดของทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐทุกประเภท ซึ่งถือว่าเป็นแผนระดับที่ ๓ และจะใช้สำหรับเป็นค่าของงบประมาณประจำปีต่อไป (๓) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนความมั่นคง และแผนการปฏิรูปประเทศ จะมีลักษณะเป็นแผนชี้แนะ (indicative plan) อันจะเป็นปัจจัยนำเข้าเพื่อใช้ในการจัดลำดับความสำคัญและ/หรือปรับเป้าหมายของแผนแม่บทและแผนแม่บทย่อย ให้สอดคล้องสถานการณ์ในแต่ละช่วงระยะเวลา (๔) นโยบายของรัฐบาลหรือคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เป็นการวางกรอบแนวทางและการเน้นให้ความสำคัญเร่งด่วนกับปัญหาหรือประเด็นบางเรื่องเป็นพิเศษ แต่ทั้งนี้ก็ต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นไปตามเงื่อนไขของบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (๕) บางกรณีที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะด้านหรือคณะกรรมการรายสาขาขึ้นตามกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อกำกับดูแลและผลักดันนโยบายบางเรื่อง เช่น คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ คณะกรรมการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ (กบส.) โดยอาจให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านหรือรายสาขาต่าง ๆ (sectorial plan) ขึ้น เช่น แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เพื่อประโยชน์ในการประสานเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แต่ก็ต้องให้ความสำคัญสอดคล้องและสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์และแผนแม่บทเช่นกัน ทั้งนี้ บรรดาโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนปฏิบัติการด้าน... หรือรายสาขาดังกล่าวนี้อาจนำมาปรับใช้เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายตามแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ชาติได้เช่นกัน

๘.๒ มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ได้จำแนกแผนเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

๘.๒.๑ **ระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติ** หมายถึง ยุทธศาสตร์ชาติตามกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๖๕)

๘.๒.๒ **ระดับที่ ๒ ประกอบด้วย ๔ แผน ดังนี้** (๑) “แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ” หมายความว่า แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓) (๒) “แผนปฏิรูปประเทศ” หมายถึง แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ (๓) “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” หมายความว่า แผนสำหรับถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติสู่กรอบและแนวทางในการพัฒนาประเทศในแต่ละช่วงระยะเวลา ๕ ปี (๔) “แผนความมั่นคง” หมายถึง “นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ” ตามกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นนโยบายและแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ่งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้ง ภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

๘.๒.๓ **แผนระดับที่ ๓** หมายถึง แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือจัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด หรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนระดับที่ ๓ ตามนัยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ นั้น แผนระดับที่ ๓ เป็นแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐที่ต้องมีความสอดคล้องและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ ๒ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยแผนระดับที่ ๓ ประกอบด้วย ๒ แผนหลัก ได้แก่ (๑) แผนปฏิบัติการด้าน... ซึ่งเป็นแผนการพัฒนาศักยภาพการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า ๑ หน่วยงาน และ (๒) แผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ซึ่งเป็นแผนของส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่าและระดับอื่น ๆ ตามบทบัญญัติของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๒ การจัดกลุ่มแผนระดับที่ ๒ นั้นเพื่อลดความซ้ำซ้อน รวมทั้งแสดงความเชื่อมโยงและจัดลำดับความสำคัญแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน โดยมีแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ ๓ ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน... ประกอบด้วย (๑) การถ้อยระดับแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ โดยแผนปฏิบัติการด้าน... ต้องขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ ๒ ไปสู่การปฏิบัติให้ชัดเจน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ และเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้อย่างเป็นรูปธรรม (๒) การพิจารณาความจำเป็นของการจัดทำแผนมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ (๒.๑) มีกฎหมายบัญญัติให้จัดทำแผน และ (๒.๒) กรณีไม่มีกฎหมายบัญญัติให้จัดทำแผนและแนวทางการพัฒนาในแผนแม่บทและแผนปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมในรายละเอียด จะต้องมีความจำเป็นโดยหากไม่มีแผนจะก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบกว้างต่อประเทศอย่างรุนแรงซึ่งแผนต้องเป็นประเด็นการพัฒนาที่สำคัญส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งไม่ใช่การดำเนินการที่มีลักษณะเป็นภารกิจปกติ โดยต้องพิจารณาแผนปฏิบัติการด้านที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับแผนที่จัดทำขึ้น เพื่อพิจารณาควรรวมเป็นแผนเดียวกัน หรือจัดทำในรูปแบบแผนปฏิบัติราชการกระทรวง/กรม หรือไม่ต้องจัดทำแผนการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของแผน (๒.๓) การกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของแผนงาน ต้องมีระยะเวลาสอดคล้องกับห้วงเวลาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยในระยะแรกเป็นการดำเนินการระหว่างปี ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕ (๒.๔) การกำหนดชื่อแผนปฏิบัติการทุกแผน หากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดชื่อไว้อย่างชัดเจนต้องกำหนดชื่อแผนฯ ว่า

“แผนปฏิบัติการด้าน...ระยะที่... (พ.ศ. -) (๒.๕) ทุกหน่วยงานของรัฐต้องมีแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี เพื่อเป็นแผนระดับที่ ๓ หลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ ๒ นโยบายรัฐบาล รวมทั้ง แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้องไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ในการจัดทำโครงการเพื่อ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติตามแผนระดับที่ ๓ นั้น เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณรายจ่าย ประจำปี คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติจึงเห็นควรให้มีการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนาและ ดำเนินการโครงการในแต่ละปีงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ โดยให้พิจารณาจากรายงานผลการบรรลุ เป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) และให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่สามารถนำไปสู่การบรรลุค่าเป้าหมายที่อยู่ในระดับวิกฤติก่อนเป็นอันดับแรก

หมายเหตุ : นับตั้งแต่วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ คณะรัฐมนตรีมีมติกำหนดการตั้งชื่อแผนระดับที่ ๓ ว่าแผนปฏิบัติการด้าน ระยะที่ ... (พ.ศ. -)” เว้นแต่ได้มีการระบุไว้ในกฎหมายก่อนที่จะมีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง มติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

๙. หลักเกณฑ์การวิเคราะห์แผนระดับที่ ๓ การนำเสนอแผนระดับที่ ๓ เพื่อนำเข้าสู่การ พิจารณาของคณะรัฐมนตรี รูปแบบการสรุปแผนในระดับที่ ๓ ความเชื่อมโยงแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็น กรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ของแต่ละส่วนราชการ และความสอดคล้องของแผนปฏิรูปประเทศกับ เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้าน

๙.๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดหลักเกณฑ์ การวิเคราะห์แผนระดับที่ ๓ ประกอบด้วย ๘ ด้าน ผู้ขอรับการประเมินขอเสนอสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

๙.๑.๑ ภาพรวมการพัฒนาที่ผ่านมา วิเคราะห์สถานะของการพัฒนาที่ผ่านมา ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และด้านการบริหารจัดการ ภาครัฐภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาในขณะนั้น อาทิ นโยบายภาครัฐ กฎหมายและ กฎระเบียบ และแผนดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

๙.๑.๒ ความจำเป็นของแผน วิเคราะห์ถึงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีการจัดทำแผน เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา รองรับความต้องการในอนาคต หรือสร้างโอกาสใน การพัฒนา ซึ่งจะต้องมีความเชื่อมโยงกับภาพรวมโครงสร้างการพัฒนา แนวโน้มการพัฒนา และปัจจัยแวดล้อมที่ เกี่ยวข้อง โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ (๒.๑) ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาในปัจจุบัน วิเคราะห์สภาพ ปัญหาและข้อจำกัดของการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนพัฒนา และนโยบายรัฐบาล เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาและนโยบายที่กำหนดไว้ (๒.๒) การประเมินเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของ การพัฒนา เป็นการวิเคราะห์บริบท การเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่จะมีผลต่อการพัฒนาภายใต้แผนระดับ ๓ ทั้งใน บริบท ระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ โดยการวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มของปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และด้านความ ร่วมมือกับต่างประเทศ และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ภัยคุกคาม และโอกาสต่อการพัฒนา ตลอดจนวิเคราะห์ ช่องว่างการพัฒนา (Gap Analysis) ของผลการพัฒนาที่ผ่านมา เช่น ความเหลื่อมล้ำหรือการเข้าถึงบริการ ภาครัฐระหว่างในเมืองกับในชนบท เป็นต้น (๒.๓) บทบาทของเทคโนโลยีวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนระดับ ๓ เนื่องจากความก้าวหน้า เทคโนโลยีอาจทำให้แผนงาน/โครงการที่จัดเตรียมไว้ไม่ทันสมัย

๙.๑.๓ ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม วิเคราะห์ความสอดคล้องและความเชื่อมโยงของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ยุทธศาสตร์ การพัฒนา และ แนวทางการพัฒนา ของแผนกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนแม่บท แผนปฏิรูป และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีเอกภาพ (๓.๑) ความ สอดคล้องของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดรวมของแผน วิเคราะห์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายในภาพรวม ของแผนระดับที่ ๓ ว่ามีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และวิเคราะห์ตัวชี้วัดผลกระทบร่วม ตัวชี้วัดผลลัพธ์ร่วม เช่น ตัวชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ (ขีดความสามารถในการ แข่งขัน ทางเศรษฐกิจ เช่น IMD, WEF และ Ease of Doing Business ตัวชี้วัดการพัฒนามนุษย์ เช่น Human Development Index (HDI) ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม เช่น SDG ตัวชี้วัด คอรัปชัน เช่น Corruption Perception Index เป็นต้น) และตัวชี้วัดผลลัพธ์ร่วม (ผลลัพธ์ร่วมที่แต่ละโครงการมีความเชื่อมโยงแผนเดียวกัน) ผลลัพธ์ร่วม (ผลลัพธ์ของแผนงานที่เชื่อมโยง ตัวชี้วัดยุทธศาสตร์ชาติ/เป้าหมายการพัฒนา) โดยตัวชี้วัดดังกล่าว จะต้องสอดคล้องกับตัวชี้วัดร่วมของยุทธศาสตร์ชาติและค่ามาตรฐานในระดับสากล (๓.๒) ความเหมาะสมของ ค่าเป้าหมายและค่าตัวชี้วัดแต่ละยุทธศาสตร์ วิเคราะห์ค่าเป้าหมาย และค่าตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแต่ละแนวทาง ของแผนระดับที่ ๓ ว่ามีความสะท้อนกับระดับผลลัพธ์ของค่าเป้าหมายและค่าตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ของยุทธศาสตร์ ชาติ วิเคราะห์ความเชื่อมโยงตัวชี้วัดกับค่ามาตรฐานสากล และเกณฑ์มาตรฐานที่นำมาใช้ในการอ้างอิง ซึ่งเกณฑ์ การพิจารณาตัวชี้วัดผลกระทบของแต่ละแนวทางการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับตัวชี้วัด/เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ นั้นจะต้องสอดคล้องกับค่ามาตรฐานสากล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ อาทิ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รายได้ต่อหัว ด้านสังคม อาทิ การเข้าถึงบริการของรัฐ ด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการใช้ที่ ยั่งยืน การเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าไม้ การลดก๊าซเรือนกระจก และด้านภาครัฐ อาทิ การให้บริการอย่างเพียงพอ มี ประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน และใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เป็นธรรมและเสมอภาค (๓.๓) ความเหมาะสมแนว ทางการพัฒนา วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาของแผนระดับ ๓ ที่จะต้องครอบคลุมและสอดคล้องเชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติในด้านต่าง ๆ และวิเคราะห์ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาที่จะนำไปสู่การจัดทำ แผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม

๙.๑.๔ ความเชื่อมโยงและจัดลำดับความสำคัญของแผน (๔.๑) แผนเฉพาะด้านอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกับการแผนที่เสนอ วิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนเฉพาะด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีวัตถุประสงค์และ เป้าหมายแนวทางการพัฒนาเช่นเดียวกับแผนระดับที่ ๓ เพื่อให้การดำเนินการมีความสอดคล้องและดำเนินการ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในด้านกลุ่มเป้าหมายและตัวชี้วัด หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน และการ จัดสรรงบประมาณ (๔.๒) การจัดลำดับความสำคัญของแผน วิเคราะห์ความเหมาะสมของการจัดลำดับ ความสำคัญของแผนงาน โครงการ และมาตรการต่าง ๆ ในแต่ละแนวทางการพัฒนาที่จะช่วยสนับสนุนเป้าหมาย และตัวชี้วัดให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผน รวมทั้งพิจารณาถึงความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนแผนงาน โครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและมีผลต่อแผนการ พัฒนาประเทศ อาทิ สภาพปัญหาดำเนินงาน ศักยภาพ และความจำเป็นของประเทศในขณะนั้น ข้อตกลง ระหว่างประเทศ กฎหมาย กฎระเบียบ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนทิศทางและ แนวโน้มของการพัฒนาประเทศในอนาคต

๙.๑.๕ วิเคราะห์ทางเลือก วิเคราะห์ทางเลือกอื่นในการขับเคลื่อน/ดำเนินโครงการ/ แผนงาน นอกจากทางเลือกหรือแผน/โครงการที่เสนอมา เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา โดยการวิเคราะห์ ทางเลือกต้องคำนึงถึงสภาพตลาดและข้อจำกัดในการดำเนินงานตามแผน อาทิ การวิเคราะห์แนวโน้มความ

ต้องการของตลาด (Demand-Driven) การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการดำเนินโครงการ และมาตรการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ

๙.๑.๖ กลไกขับเคลื่อนแผนและการกำหนดแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างเหมาะสม วิเคราะห์ระบบและกลไกการบริหารจัดการจากแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งต้องมีความสอดคล้องและครอบคลุมกับสภาพตลาด และต้องคำนึงถึงข้อจำกัดในการดำเนินงานตามแผน อาทิ วิเคราะห์แนวโน้มความต้องการของตลาด (Demand-Driven) พฤติกรรมของผู้บริโภคและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการดำเนินโครงการ มาตรการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ วิเคราะห์ว่าใครเป็นผู้ขับเคลื่อน (Player) แผน/โครงการที่เสนอ และขับเคลื่อนด้วยแรงจูงใจ (Incentive Structure) ไດ ทั้งนี้ เงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐ (Subsidy) ไม่ถือเป็นแรงจูงใจที่ยั่งยืนและอาจไม่จำเป็นต้องใช้เงินงบประมาณจากภาครัฐ แต่ใช้แรงจูงใจในรูปแบบอื่นหรือให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนระดับที่ ๓ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ให้ดำเนินการ ดังนี้ (๑) การขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ วิเคราะห์ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ อาทิ แนวทางในการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงเป้าหมายของแผนระดับ ๓ เพื่อสร้างการรับรู้และให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันแผนพัฒนา แนวทางที่จะส่งเสริมและผลักดันให้ภาคเอกชนนำประเด็นการพัฒนาไปประกอบการจัดทำแผนการลงทุนทางธุรกิจ และแนวทางการสร้างแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (๒) รูปแบบการพัฒนา วิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานตามแผนระดับที่ ๓ ถึงลักษณะการทำงานแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทั้งในมิติเชิงยุทธศาสตร์ (Agenda Based) และมิติเชิงพื้นที่ (Area Based) ด้วยหลักความรับผิดชอบต่อสังคม หรือหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ หรือทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ใช้เป็นกรอบแนวทางการในการจัดทำแผนพัฒนา แผนดำเนินงาน และแผนธุรกิจ ไปในทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน (๓) หน่วยงานขับเคลื่อนการพัฒนา วิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการดำเนินงานของหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนแผน รวมถึงการดำเนินงานของคณะหรือองค์กรรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาทิ คณะกรรมการระดับชาติ คณะอนุกรรมการ และกองทุนส่งเสริมต่าง ๆ โดยวิเคราะห์ทั้งในระดับนโยบาย (Policy) การกำกับดูแล (Regulator) การส่งเสริมสนับสนุน (Promoter) และการปฏิบัติการ (Operator)

๙.๑.๗ การบริหารความเสี่ยงและปัจจัยแห่งความสำเร็จ วิเคราะห์แผนบริหารความเสี่ยงเพื่อเสนอแนวทางเลือกอื่นภายใต้แนวทางและกลไกการบริหาร ความเสี่ยงที่เกิดจากบริบทการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานตามแผน เพื่อลดความเสียหายและ ผลกระทบของความเสี่ยงที่จะเกิดกับแผนงานโครงการ และสามารถปรับแผนดำเนินการ ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยังคงบรรลุเป้าหมายของแผนตามที่กำหนดไว้ และวิเคราะห์ปัจจัยที่จะมีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา และปัจจัยสนับสนุนและโอกาสในการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๙.๑.๘ การติดตามประเมินผล วิเคราะห์แนวทางการจัดทำระบบการติดตามประเมินผล เพื่อรายงานผลความก้าวหน้า การดำเนินงาน และใช้ประกอบการพิจารณาทบทวนการปรับปรุงแผนระดับที่ ๓ ต่อไป

๙.๒ การนำเสนอแผนระดับที่ ๓ เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี มีรายละเอียดดังนี้

๙.๒.๑ แผนแม่บทด้าน ... แผนพัฒนา ... แผนอื่น ๆ ที่มีกฎหมายกำหนดให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี (๑) ดำเนินการจัดทำรูปแบบการสรุปแผน (๒) ส่วนราชการนำเสนอแผนต่อสำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยผ่านความเห็นชอบของรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่กำกับดูแลส่วนราชการ (๓) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี (๔) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและส่วนราชการ (๕) ส่วนราชการนำเสนอแผนต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามขั้นตอนของสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี โดยมีความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประกอบการนำเสนอแผน

๙.๒.๒ แผนแม่บทด้าน... แผนพัฒนา... แผนอื่น ๆ ที่เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี พิจารณาให้ความเห็นชอบ/เรื่องสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ/เรื่องผูกพันตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ (๑) ดำเนินการจัดทำรูปแบบการสรุปแผน (๒) ส่วนราชการนำเสนอแผนต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยผ่านความเห็นชอบของรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่กำกับดูแลส่วนราชการ (๓) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณาความจำเป็นการนำเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี และหากพบว่าไม่มีความจำเป็นในการนำเสนอคณะรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการแจ้งส่วนราชการดำเนินการต่อไป

๙.๒.๓ แผนปฏิบัติการ ... เพื่อแปลงแผนหรือสนับสนุนแผนระดับที่ ๑ และระดับที่ ๒สู่การปฏิบัติ เมื่อกระทรวง/หน่วยงานของรัฐ ได้รับการอนุมัติแผนปฏิบัติการ ... จากผู้มีอำนาจอนุมัติแผนดังกล่าว (เช่น รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เป็นต้น) ให้ดำเนินการสำเนาแผนปฏิบัติการ ... ส่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อทราบ พร้อมทั้งดำเนินการส่งแผนปฏิบัติการ ... ให้สำนักงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะดำเนินการพิจารณาแผนระดับที่ ๓ ประมาณ ๓๐ - ๔๕ วันทำการ และจะจัดทำบัญชีรายชื่อแผนระดับที่ ๓ ที่ผ่านกระบวนการแล้วรายงานต่อคณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อทราบ และในกรณีที่แผนปฏิบัติการ ... เพื่อแปลงแผนระดับที่ ๓ หรือสนับสนุนแผนระดับที่ ๑ และระดับที่ ๒ สู่การปฏิบัติที่ไม่มีความจำเป็นต้องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาหรือทราบ เมื่อกระทรวง/หน่วยงานของรัฐได้รับการอนุมัติแผนปฏิบัติการ ... จากผู้มีอำนาจอนุมัติแผนดังกล่าว (เช่น รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เป็นต้น) ให้ดำเนินการสำเนาแผนปฏิบัติการ ... ส่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อทราบ เพื่อนำไปสู่กระบวนการ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนระดับที่ ๑ ระดับที่ ๒ และระดับที่ ๓ พร้อมทั้งดำเนินการส่งแผนปฏิบัติการ ... ให้สำนักงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป

๙.๒.๔ สารสำคัญของแผน ประกอบด้วย (๑) การกำหนดชื่อแผน จะต้องกำหนดให้มีความชัดเจน และแสดงถึงระยะเวลาในการดำเนินการด้วย โดยแผนปฏิบัติการให้กำหนด ดังนี้ “แผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ ... (พ.ศ. -)” สำหรับแผนอื่น ๆ ให้เป็นไปตามที่มีบทบัญญัติตามกฎหมายที่กำหนดชื่อแผนไว้แล้ว (๒) แผนต้องระบุถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนในระดับที่ ๒ ให้ชัดเจน และกำหนดให้มีองค์ประกอบของแผน (เช่น มาตรการ กลยุทธ์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด) ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ (๓) แผนควรกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม รวมทั้งกลไกการติดตาม ประเมินผล และควรคำนึงถึงวงเงินของประเทศที่จะดำเนินการตามแผนให้ประสบผลสำเร็จ (๔) กรณีที่แผนส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างกว้างขวาง ก่อนการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้หน่วยงานเจ้าของแผนจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน รวมทั้งประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง

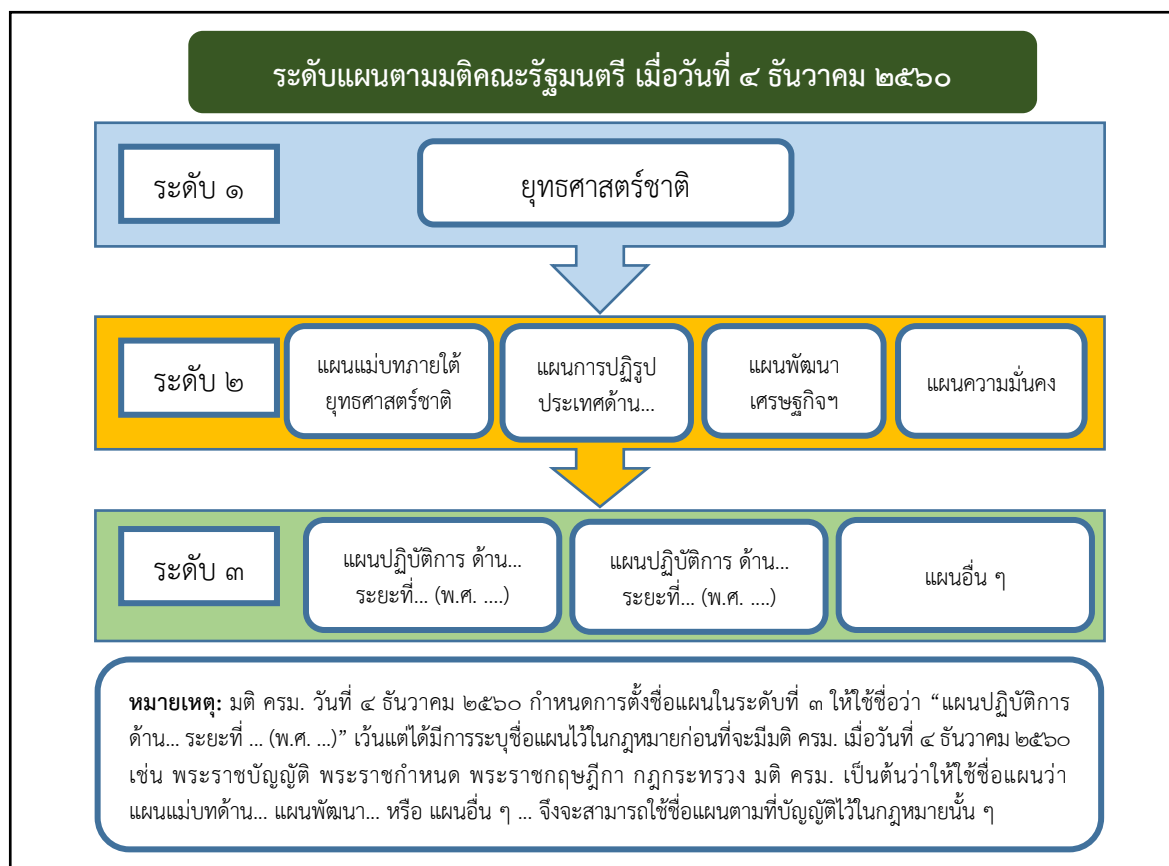
กับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งนี้ ในกรณีที่แผนกำหนดให้ต้องมีการทำงานร่วมกันกับหลายหน่วยงาน (ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน) ให้หน่วยงานเจ้าของแผนหารือร่วมกับหน่วยงาน/ภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการแนวทางการดำเนินการด้วย

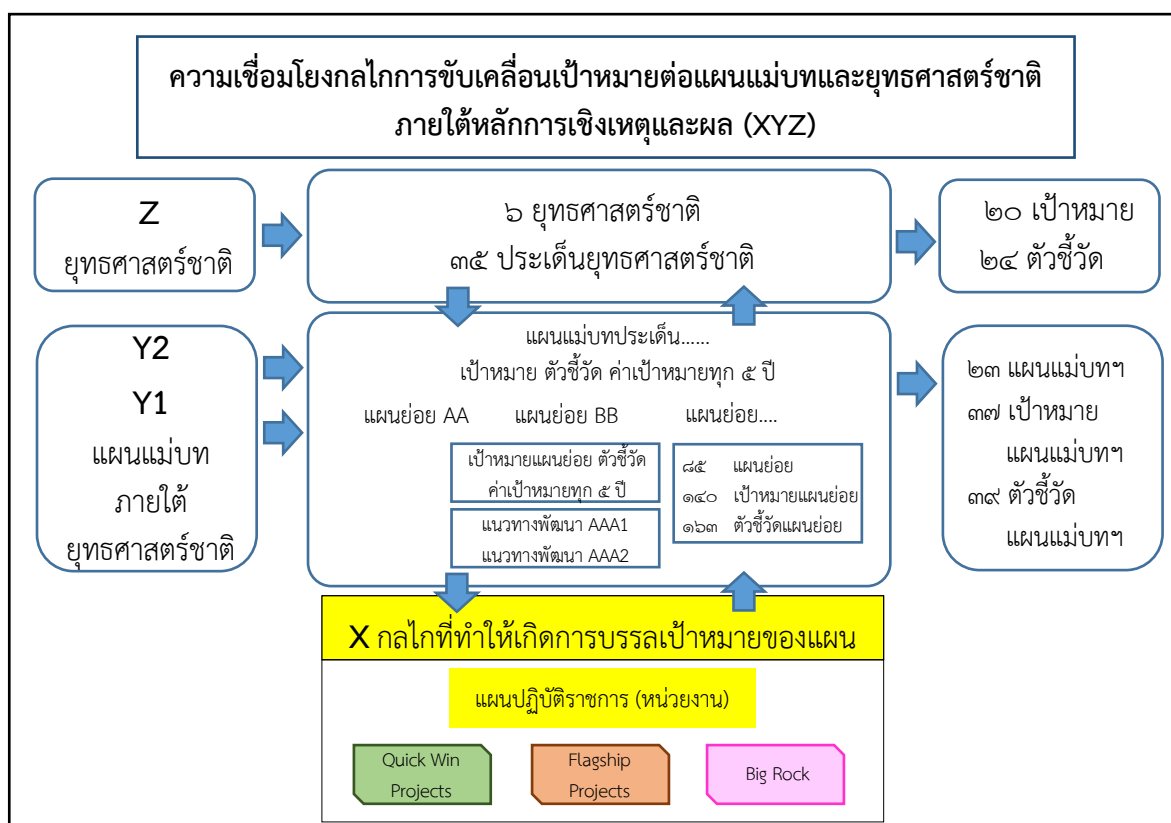
๙.๓ รูปแบบการสรุปแผนในระดับที่ ๓ ประกอบด้วย (๑) ประเภทของแผน (แผนระดับที่ ๓ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐) (๒) ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับที่ ๑) ซึ่งมีทั้งหมด ๖ ด้าน (สอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็น ทั้งนี้ ต้องอธิบายความสอดคล้องโดยละเอียด) (๓) ความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๒ (๔) สถานการณ์ความจำเป็นเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนา (อธิบายถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา และสถานการณ์เกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาดังกล่าว) (๕) วัตถุประสงค์ (๖) เป้าหมาย (กล่าวถึงเป้าหมายรวมและมีความชัดเจน) (๗) ตัวชี้วัดตามเป้าหมาย (กล่าวถึงตัวชี้เป้าหมายรวมและมีความชัดเจน เป็นรูปธรรม วัดผลได้) (๘) กลไกการบริหารจัดการแผนเพื่อให้แผนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์/เป้าหมาย (๙) การติดตามและประเมินผล (ระบุแนวทาง/กรอบระยะเวลาในการติดตามประเมินผลที่มีความชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น) (๑๐) งบประมาณประมาณพร้อมแหล่งที่มาของงบประมาณ (๑๑) ผู้รับผิดชอบ (ระบุผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้งนำเสนอความพร้อมของบุคลากรในการดำเนินการ) (๑๒) สรุปแนวทางการดำเนินการ/กิจกรรมโครงการ ประกอบด้วย กิจกรรม กรอบระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ งบประมาณ แหล่งเงิน เป้าหมาย และตัวชี้วัด

๑๐. ความเชื่อมโยงแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ของแต่ละส่วนราชการ

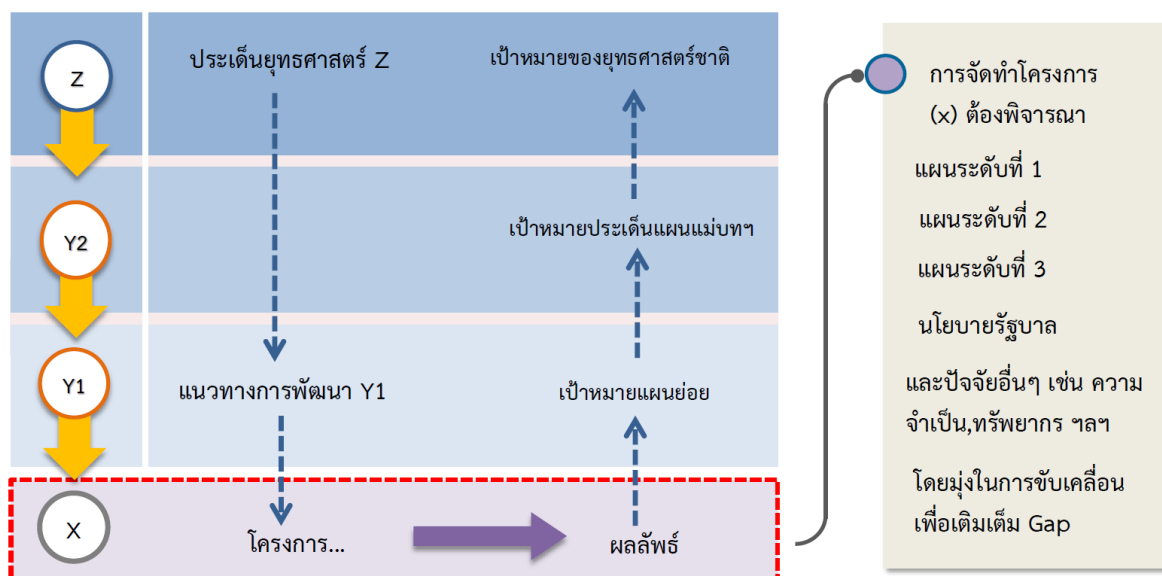
๑๐.๑ แผนระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศ โดยแผนในระดับอื่น ๆ ต้องมุ่งดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนด แผนระดับที่ ๒ เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติซึ่งอาจกำหนดประเด็นการพัฒนาในบางประการ และถ่ายทอดไปสู่แนวทางในการปฏิบัติในแผนระดับที่ ๓ ซึ่งจะเป็นแผนในเชิงปฏิบัติที่มีความชัดเจนตามภารกิจและสอดคล้องกับแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และ/หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สรุปโดยภาพรวมตามแผนภาพที่ ๓ ดังนี้

แผนภาพที่ ๓ ความเชื่อมโยงของแผนทั้ง ๓ ระดับ ไปสู่การปฏิบัติภายใต้หลักการเชิงเหตุและผล (XYZ)

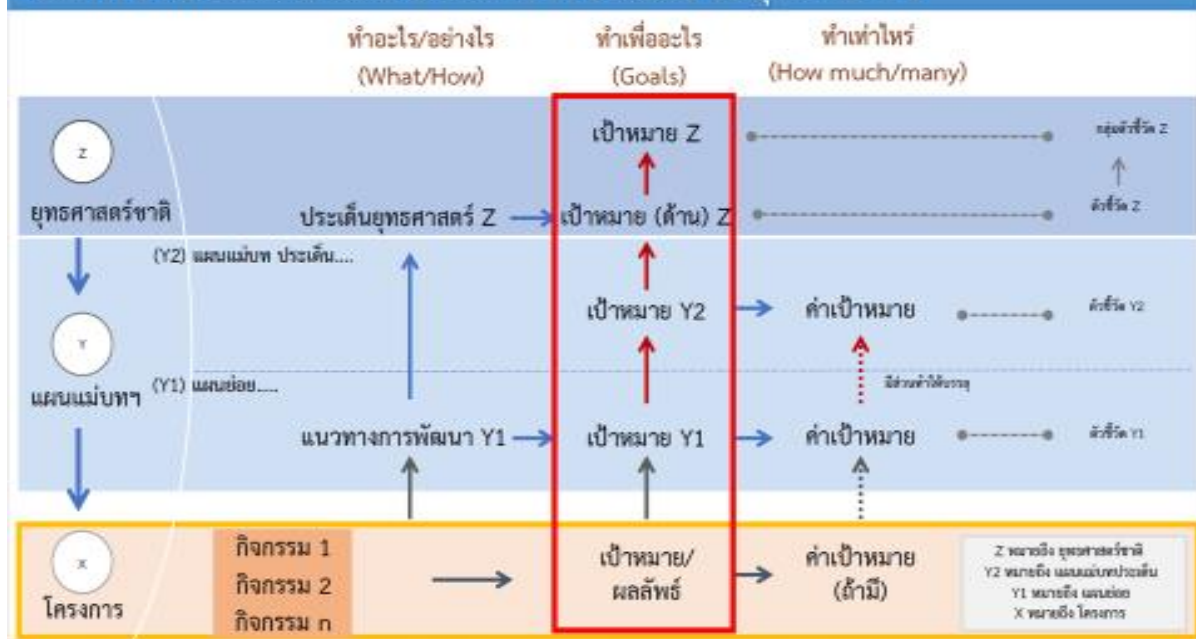
สรุปประเด็นแนวทางการขับเคลื่อนเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

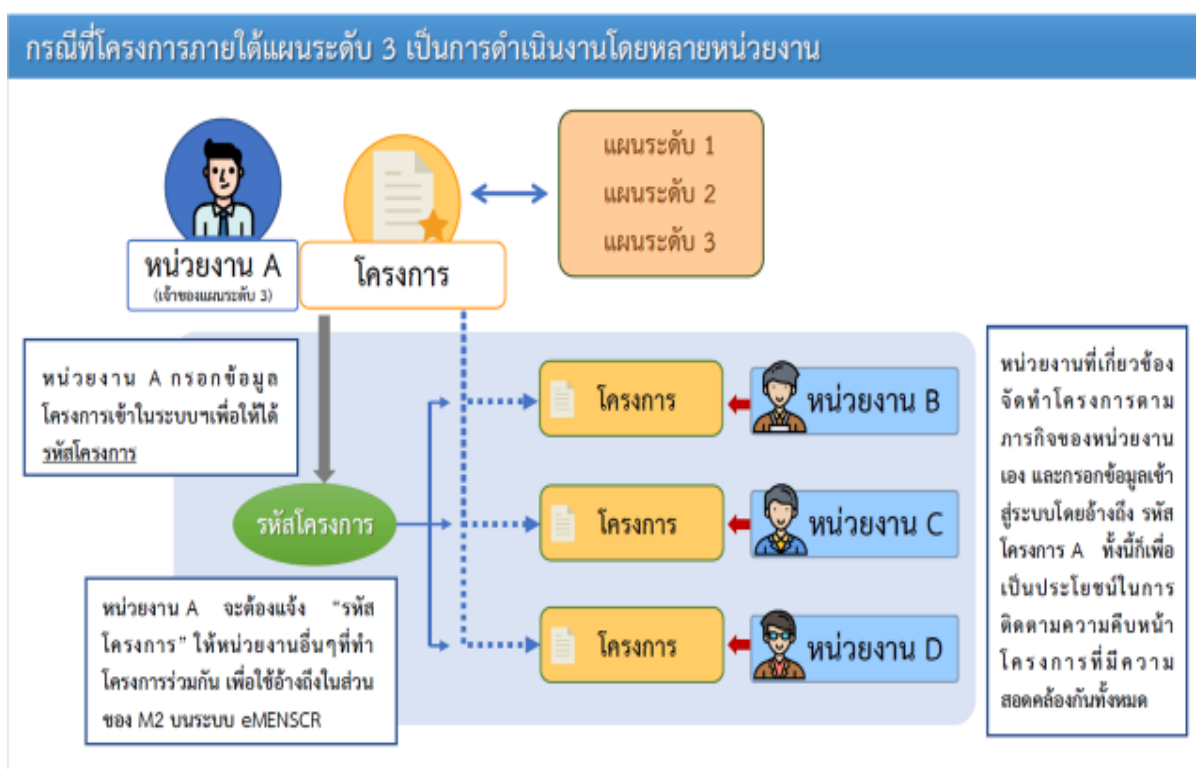

16 ธันวาคม 2562

nsrr.nesdc.go.th

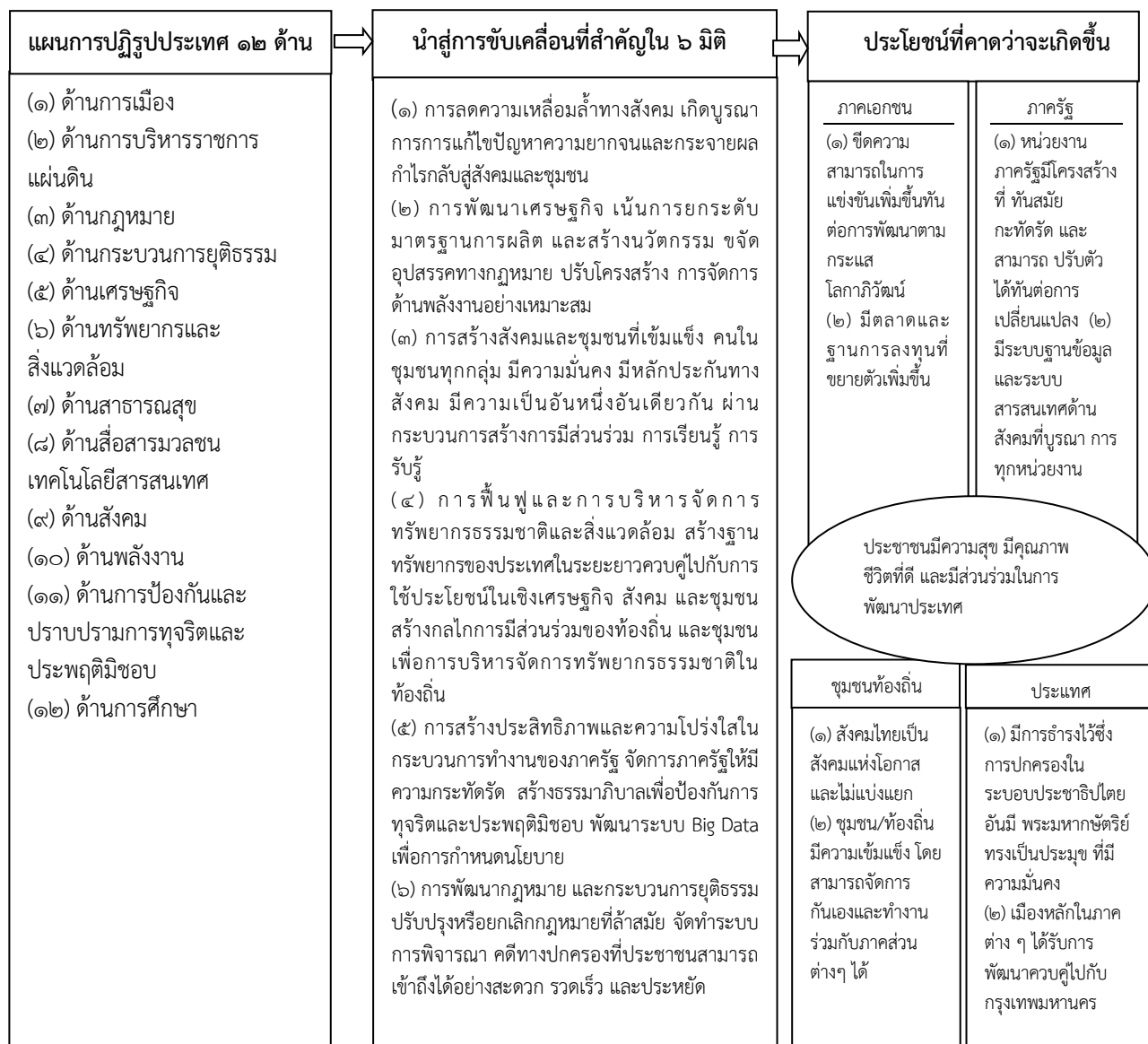
หลักการ ความเชื่อมโยงของแผนงาน/โครงการ คือ แผนแม่บท และยุทธศาสตร์ชาติ

๑๐.๒ ความสอดคล้องของแผนการปฏิรูปประเทศ ๑๒ ด้าน กับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ โดยแผนการปฏิรูปประเทศจะนำสู่การขับเคลื่อนที่สำคัญ ใน ๖ มิติ เพื่อมุ่งให้ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น และประเทศ รายละเอียดปรากฏตามแผนภาพที่ ๔ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔ ความสอดคล้องของแผนการปฏิรูปประเทศกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

๑๑. การรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ ผ่านระบบระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform) ทุกส่วนราชการต้องรายงานในทุกไตรมาสของปีงบประมาณ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนด เพื่อนำไปจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา รวมทั้งเผยแพร่รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี ให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ โดยระบบ eMENSCR ประกอบด้วย

๑๑.๑ โครงสร้างระบบติดตามประเมินผล กำหนดให้ทุกหน่วยงาน จัดทำแผนงาน/โครงการที่ประกอบด้วย ๗ ขั้นตอน คือ (๑) ความเชื่อมโยงระดับแผนเป้าหมาย ได้แก่ แผนระดับที่ ๑ (ยุทธศาสตร์ชาติ) แผนระดับที่ ๒ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

และแผนความมั่นคง) แผนระดับที่ ๓ (แผนปฏิบัติการ) (๒) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อโครงการ ลักษณะโครงการ วิธีการดำเนินงาน สถานการณ์ดำเนินโครงการ (๓) รายละเอียดโครงการ/การดำเนินงาน ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมายเชิงผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัด ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ กลุ่มเป้าหมาย (๔) แผนการดำเนินงาน/กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม/วิธีการดำเนินการ (ระบุรายไตรมาส) ระยะเวลาการดำเนินการของแต่ละกิจกรรม (๕) งบประมาณ ได้แก่ วงเงินงบประมาณ แผนการใช้จ่ายงบประมาณรายไตรมาส (๖) ผลการดำเนินงาน ได้แก่ การดำเนินงานรายไตรมาส ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะ และ (๗) ผู้อนุมัติโครงการ

๑๑.๒ การอนุมัติข้อมูลในระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) กำหนดให้ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่ามีอำนาจในการกำหนดและกรอกข้อมูลแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมลงในระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR และให้ผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับชั้นขึ้นไปเป็นผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงไม่สามารถจะแก้ไขข้อมูลดังกล่าวได้ และเมื่ออนุมัติเรียบร้อยแล้ว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะเป็นผู้รวบรวมเพื่อจัดทำรายงาน

๑๒. พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

๑๒.๑ มาตรา ๔ นิยามคำสำคัญไว้ ดังนี้

๑๒.๑.๑ “งบประมาณรายจ่าย” หมายความว่า จำนวนเงินอย่างสูงที่อนุญาตให้จ่ายหรือให้ก่อหนี้ผูกพันได้ ตามวัตถุประสงค์และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย

๑๒.๑.๒ “งบประมาณรายจ่ายข้ามปี” หมายความว่า งบประมาณรายจ่ายที่มีระยะเวลาการใช้ได้เกินปีงบประมาณตามวัตถุประสงค์และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย

๑๒.๑.๓ “กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย” หมายความว่า พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย แล้วแต่กรณี

๑๒.๑.๔ “ปีงบประมาณ” หมายความว่า ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคมของปีหนึ่งถึงวันที่ ๓๐ กันยายนของปีถัดไป และให้ใช้ปี พ.ศ. ที่ถัดไปนั้นเป็นชื่อสำหรับปีงบประมาณนั้น

๑๒.๑.๕ “เงินนอกงบประมาณ” หมายความว่า บรรดาเงินทั้งปวงที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บหรือได้รับไว้ เป็นกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือจากนิติกรรมหรือนิติเหตุ หรือกรณีอื่นใด ที่ต้องนำส่งคลัง แต่มีกฎหมายอนุญาตให้สามารถเก็บไว้ใช้จ่ายได้โดยไม่ต้องนำส่งคลัง

๑๒.๑.๖ “หนี้” หมายความว่า ข้อผูกพันที่จะต้องจ่ายหรืออาจจะต้องจ่ายเป็นเงิน สิ่งของหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นข้อผูกพันอันเกิดจากการกู้ยืม การค้ำประกัน การซื้อหรือการจ้างโดยใช้เครดิต หรือจากการอื่นใด

๑๒.๑.๗ “เงินจัดสรร” หมายความว่า ส่วนหนึ่งของงบประมาณรายจ่ายที่แบ่งสรรให้จ่าย หรือให้ก่อหนี้ผูกพันในระยะเวลาหนึ่ง

๑๒.๑.๘ “หน่วยรับงบประมาณ” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐที่ขอรับหรือได้รับจัดสรรงบประมาณรายจ่าย และให้หมายความรวมถึงสภาเกษตรกรด้วย

๑๒.๑.๙ “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า (๑) ส่วนราชการ (๒) รัฐวิสาหกิจ (๓) หน่วยงานของรัฐสภา ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ องค์การอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ และองค์การอัยการ (๔) องค์การมหาชน (๕) พุทธมณเฑียรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล (๖) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (๗) หน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด

๑๒.๑.๑๐ “ส่วนราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม และให้หมายความรวมถึงจังหวัดและกลุ่มจังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินด้วย

๑๒.๑.๑๑ “รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า (๑) องค์การของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล กิจการของรัฐซึ่งมีกฎหมายจัดตั้งขึ้นหรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ (๒) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตาม (๑) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ (๓) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจตาม (๑) หรือ (๒) หรือที่รัฐวิสาหกิจตาม (๑) และ (๒) หรือที่รัฐวิสาหกิจตาม (๒) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ

๑๒.๑.๑๒ “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

๑๒.๑.๑๓ “คลัง” หมายความว่า ที่เก็บรักษาเงินแผ่นดินของกระทรวงการคลัง และให้หมายความรวมถึง บัญชีเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อการนี้ด้วย

๑๒.๑.๑๔ “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ

๑๒.๑.๑๕ “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๑๒.๒ มาตรา ๑๔ งบประมาณรายจ่ายที่กำหนดในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือ พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม อาจจำแนกได้ดังต่อไปนี้ (๑) งบประมาณรายจ่ายงบกลาง (๒) งบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณ (๓) งบประมาณรายจ่ายบูรณาการ (๔) งบประมาณรายจ่ายบุคลากร (๕) งบประมาณรายจ่ายสำหรับพุทธมณเฑียร (๖) งบประมาณรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ภาครัฐ (๗) งบประมาณรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง (๘) งบประมาณรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินทุนสำรองจ่าย การจำแนกรายจ่ายใดเป็นงบประมาณรายจ่ายตามประเภทที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการกำหนด

๑๒.๓ มาตรา ๑๖ งบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ได้แก่ งบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้สำหรับแผนงานบูรณาการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ โดยมีหน่วยรับงบประมาณตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการ งบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้สำหรับแผนงานบูรณาการตามวรรคหนึ่ง ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

๑๒.๔ มาตรา ๓๑ เพื่อประโยชน์ในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการให้มีการจัดทำแผนงานบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายร่วม วัตถุประสงค์ งบประมาณรายจ่ายที่ต้องใช้ในการดำเนินการ ระยะเวลาการดำเนินการที่ชัดเจน สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้ รวมทั้งภารกิจของหน่วยรับงบประมาณ ที่เป็นเจ้าภาพหลักและหน่วยรับงบประมาณที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ประหยัด และลดความซ้ำซ้อน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้อำนวยการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

๑๒.๕ มาตรา ๓๒ เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผนงานบูรณาการแล้ว การจัดทำงบประมาณรายจ่ายตามแผนงานบูรณาการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้อำนวยการกำหนด

๑๒.๖ มาตรา ๓๔ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงบประมาณรายจ่ายให้หน่วยรับงบประมาณจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายเสนอต่อผู้อำนวยการตามระเบียบที่ผู้อำนวยการกำหนด

๑๒.๗ มาตรา ๓๖ งบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือรายการใด ตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายหรือพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๕ (๒) จะโอนหรือนำไปใช้ในแผนงานหรือรายการอื่นมิได้เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากผู้อำนวยการ แต่ผู้อำนวยการจะอนุมัติได้ ในกรณีที่เพิ่มรายจ่ายประเภทเงินราชการลับหรือเป็นแผนงานหรือโครงการใหม่ เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี รายจ่ายรายการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในงบประมาณรายจ่ายงบกลางให้ผู้อำนวยการมีอำนาจจัดสรรให้หน่วยรับงบประมาณเบิกจ่ายโดยตรง หรือเบิกจ่ายในรายการต่าง ๆ ของหน่วยรับงบประมาณนั้น ๆ ได้ตามความจำเป็น ในกรณีที่มีความจำเป็นผู้อำนวยการโดยอนุมัตินายกรัฐมนตรีจะโอนงบประมาณรายจ่ายงบกลาง รายการใดรายการหนึ่งไปเพิ่มรายการอื่น ๆ ในงบกลางด้วยกันก็ได้

๑๒.๘ มาตรา ๓๗ ให้รัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมการเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย และเพื่อการนี้ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินดังกล่าวด้วย เพื่อประโยชน์ในการควบคุมงบประมาณรายจ่ายให้รัฐมนตรีมีอำนาจเรียกให้หน่วยรับงบประมาณเสนอข้อเท็จจริงตามที่เห็นสมควร และให้มีอำนาจมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบสรุพสมุดบัญชี เอกสาร และหลักฐานต่าง ๆ ของหน่วยรับงบประมาณได้ โดยให้ถือว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีมอบหมายเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญาด้วย

๑๒.๙ มาตรา ๓๘ ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือรัฐมนตรีซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่กำกับหรือควบคุม กิจการของหน่วยรับงบประมาณ หรือรัฐมนตรีผู้รักษากฎหมาย มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับหรือควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยรับงบประมาณให้มีการใช้จ่ายงบประมาณภายในวงเงินงบประมาณรายจ่ายที่ได้รับจัดสรร และเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างเคร่งครัด

๑๒.๑๐ มาตรา ๓๙ ให้หัวหน้าหน่วยรับงบประมาณมีหน้าที่ควบคุมการใช้งบประมาณรายจ่ายให้เป็นไปตามแผนงานหรือรายการและภายในวงเงินงบประมาณรายจ่ายตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย หรือตามที่มีการโอน หรือได้รับจัดสรรตามพระราชบัญญัตินี้

๑๒.๑๑ มาตรา ๔๐ ให้ผู้อำนวยการจัดวางระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยรับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวัดผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ โดยในระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้ประกอบด้วย การติดตามและประเมินผลก่อนการจัดสรรงบประมาณ ระหว่างการใช้จ่ายงบประมาณ และภายหลังจากการใช้จ่ายงบประมาณ

๑๒.๑๒ มาตรา ๔๑ ให้หน่วยรับงบประมาณจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณภายในหน่วยรับงบประมาณตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้อำนวยการกำหนด และให้ถือว่าการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงบประมาณที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเปิดเผยต่อสาธารณชนด้วย

๑๒.๑๓ มาตรา ๔๒ ในกรณีที่การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณใดไม่ได้ตามเป้าหมายหรือตัวชี้วัดที่กำหนด ให้ผู้อำนวยการจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หน่วยรับงบประมาณปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด และรายงานรัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือรัฐมนตรีซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่กำกับหรือควบคุมกิจการของหน่วยรับงบประมาณ หรือรัฐมนตรีผู้

รักษาการตามกฎหมาย เพื่อทราบในกรณีที่หน่วยรับงบประมาณไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อสั่งการตามที่เห็นสมควร

๑๒.๑๔ มาตรา ๔๙ เมื่อสิ้นปีงบประมาณให้รัฐมนตรีประกาศรายงานการรับจ่ายเงินงบประมาณประจำปีที่สุดนั้นและเงินทุนสำรองจ่ายในราชกิจจานุเบกษาภายในหกสิบวัน

๑๒.๑๕ มาตรา ๕๐ ให้หน่วยรับงบประมาณรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณ ที่สิ้นสุดรวมทั้งผลการปฏิบัติงานให้ผู้อำนวยการทราบภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ เพื่อผู้อำนวยการจัดทำรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายและผลการปฏิบัติงานของหน่วยรับงบประมาณเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ

๑๒.๑๖ มาตรา ๕๑ ให้ผู้อำนวยการรายงานการโอนงบประมาณรายจ่ายงบกลางระหว่างรายการ ที่กำหนดไว้ในงบประมาณรายจ่ายงบกลาง หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายบูรณาการและงบประมาณรายจ่ายบุคลากรระหว่างหน่วยรับงบประมาณเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อรายงานต่อรัฐสภาภายในสามสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณนั้น

๑๓. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

๑๓.๑ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้จึงเป็นแผนแม่บทในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยระยะยาว ๒๐ ปีที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) และคณะรัฐมนตรี เมื่อคราวประชุมวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ได้ให้ความเห็นชอบ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อคราวประชุมวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ นับว่าแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ เป็นแผนระดับที่ ๓ อื่น ๆ ที่กฎหมายได้ระบุชื่อแผนเป็นอย่างอื่นไว้

๑๓.๒ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑ มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ๔ ประการ คือ (๑) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (๒) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบทวนยุทธศาสตร์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ (๓) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ (๔) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (๓Rs๔Cs) และเป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ๕ ประการ ดังนี้ (๑) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) (๒) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity) (๓) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Quality) (๔) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่า และบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) และ (๕) ระบบการศึกษาที่สนองตอบ

และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) ตลอดจนได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ ๖ ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริม คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

๑๓.๓ คณะกรรมการสภาการศึกษาได้มีข้อเสนอเกี่ยวกับการปรับปรุงแผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ พร้อมทั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาเฉพาะกิจด้านการจัดทำ แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๘๐) เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามข้อเสนอดังกล่าว ดังนี้

๑๓.๓.๑ เมื่อคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๒ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ คณะกรรมการ สภาการศึกษาได้มีข้อเสนอ จำนวน ๖ ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (๑) การปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ร่าง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. นโยบายรัฐบาล นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ (๒) การกำหนดกลไก ความเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกันระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงความเชื่อมโยงกับกระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และสร้างระบบการประสานงานระหว่างแผนการศึกษา แห่งชาติกับแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน (๓) เพิ่มเติมเนื้อหาสาระเกี่ยวกับดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) (๔) การให้อิสระในการวัดและประเมินผลกับต้นสังกัดและสถานศึกษาตามกรอบทิศทาง ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยเน้นการวัดและประเมินผลที่ผู้เรียนโดยตรง และพิจารณานำตัวชี้วัดแบบ OKR (Objective and Key Results) มาประยุกต์ใช้ (๕) การนำตัวชี้วัดเชิงปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ที่จำเป็นมาใช้แทนตัวชี้วัดเชิงผลลัพธ์ให้มากขึ้น และ (๖) การกำหนดกลไกการบริหารจัดการกองทุน ทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยยุบรวมกองทุนทางการศึกษาที่มีอยู่ให้มีจำนวนน้อยลง หรือคงเหลือเพียงกองทุนเดียว

๑๓.๓.๒ เมื่อคราวประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ คณะกรรมการสภาการศึกษาได้มีข้อเสนอ จำนวน ๔ ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (๑) การให้ความสำคัญกับข้อเสนอ ของคณะกรรมการสภาการศึกษาทุกเรื่อง โดยเฉพาะการประสานเชื่อมโยงกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยให้ประสบผลสำเร็จ (๒) การวัดและประเมินผลไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะผู้เรียน ควรกำหนดให้มีกลไกเพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ระบบการวัดประเมินผลที่ใช้ในปัจจุบันยังไม่มี ความเข้มข้นเพียงพอ และไม่แสดงผลที่มุ่งเน้นถึงประสิทธิภาพ ของการจัดการศึกษา (๓) การผลักดันสถานศึกษาให้เป็นนิติบุคคล ต้องมีการวัดประเมินผลที่ชัดเจน และ (๔) การกำหนดกลไกการบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างโอกาส และความเท่าเทียมทางการศึกษาให้กับเด็กทุกคน

๑๓.๔ คณะอนุกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจฯ ได้แต่งตั้งคณะทำงานจำนวน ๓ ชุด ประกอบด้วย (๑) คณะทำงานเพื่อศึกษาวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ (๒) คณะทำงานเพื่อปรับเนื้อหาสาระ ของแผนการศึกษาแห่งชาติฯ และ (๓) คณะทำงานเพื่อศึกษากลไกการขับเคลื่อนแผนฯสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ ผู้ ขอรับการประเมินได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะที่ปรึกษาสำนักงานปลัดกระทรวง

ศึกษาธิการ เพื่อเป็นผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจฯ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ โดยมีวาระสำคัญในการพิจารณา ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๘๐) ซึ่งที่ประชุมมีมติมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการ ดำเนินการปรับปรุงสาระสำคัญของแผนตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ประชุม นอกจากนี้ ในส่วนของการ เสนอทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อคราวประชุมวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ เพื่อให้มีการพิจารณากระดับ แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแผนระดับที่ ๒ นั้น ฝ่ายเลขานุการได้นำเข้าหารือในที่ประชุมคณะกรรมการ สภาการศึกษาด้านพัฒนากฎหมายการศึกษา ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ได้มีมติเห็นชอบ และมีเหตุผลสนับสนุนเนื่องจากรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๔ ให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติไว้อย่าง ชัดเจน และเห็นสมควรให้นำเสนอคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านนโยบายการศึกษาและกลไกการ ขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อพิจารณาในเชิงนโยบายอีกทางหนึ่งด้วย โดยคณะกรรมการสภาการศึกษา เฉพาะกิจฯ ได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการนำเข้าหารือในที่ประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านนโยบาย การศึกษาฯ ต่อไป พร้อมทั้งเห็นชอบในหลักการให้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นร่างแผนการศึกษาแห่งชาติฯ จำนวน ๒ ครั้งก่อนเสนอคณะกรรมการสภาการศึกษา ต่อไป

๑๔. มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

๑๔.๑ คณะรัฐมนตรีเมื่อคราวประชุมวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑ ได้มีมติเห็นชอบมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำขึ้นใน รูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE) ที่มีความสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

๑๔.๒ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะของคน ไทย ๔.๐ ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย ๔.๐ จะต้องธำรงความ เป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตน ให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ ๓ ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่อดังต่อไปนี้ (๑) ผู้เรียนรู้เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่ เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักษ์ และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มี ทักษะชีวิต เพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม (๒) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้ที่มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ ๒๑ ความฉลาดดิจิทัล (digital intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณา การข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทาง เทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม (๓) พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

๑๔.๓ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการวิจัยปี ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการนำ มาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติสำหรับประเทศไทย มีสรุปสาระสำคัญของข้อค้นพบ จำแนกเป็น ๒ ช่วง ได้แก่ (๑) ช่วงเชื่อมต่อและหาแนวทางที่เหมาะสม มีการดำเนินการ ดังนี้ (๑.๑) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา แต่ละระดับและเตรียมการนำไปใช้ในสถานศึกษา (๑.๒) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและการวัดประเมินผล

(๑.๓) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก และ (๑.๔) การกำกับติดตามและประเมินผล และ (๒) ช่วงทบทวนมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบงาน มีการดำเนินการ ดังนี้ (๒.๑) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ (๒.๒) การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติแต่ละระดับสู่การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและการประเมินผล และ (๒.๓) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก

๑๕. พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒

๑๕.๑ มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

๑๕.๑.๑ “เด็กปฐมวัย” หมายความว่า เด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าหกปีบริบูรณ์ และให้หมายความรวมถึง เด็กซึ่งต้องได้รับการพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษา

๑๕.๑.๒ “การพัฒนาเด็กปฐมวัย” หมายความว่า การดูแล การพัฒนา และการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หญิงตั้งครรภ์ หรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัย

๑๕.๑.๓ “ผู้ดูแลเด็กปฐมวัย” หมายความว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ซึ่งเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

๑๕.๑.๔ “สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย” หมายความว่า ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการหรือเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ สถานรับเลี้ยงเด็ก และสถานสงเคราะห์ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กซึ่งมีเด็กปฐมวัยอยู่ในความคุ้มครองดูแล หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น รวมทั้งโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือเอกชน และสถาบันศาสนา ที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย

๑๕.๑.๕ “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

๑๕.๒ มาตรา ๕ การพัฒนาเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (๑) ให้มารดาได้รับการดูแลในระหว่างตั้งครรภ์เพื่อให้บุตรที่อยู่ในครรภ์มีสุขภาพและ พัฒนาการที่ดี (๒) ให้เด็กปฐมวัยอยู่รอดปลอดภัยและได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากการล่วงละเมิดไม่ว่าในทางใด (๓) ให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่รอบด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลและความต้องการจำเป็นพิเศษ (๔) สร้างคุณลักษณะให้เด็กปฐมวัยมีอุปนิสัยใฝ่ดี มีคุณธรรม มีวินัย ใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถซึมซับสุนทรีย์และวัฒนธรรมที่หลากหลายได้ (๕) บ่มเพาะเจตคติของเด็กปฐมวัยให้เคารพคุณค่าของบุคคลอื่น มีจิตวิญญาณของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเสมอภาค และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (๖) ให้ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

๑๕.๓ มาตรา ๖ ให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง มีภารกิจร่วมกันดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัย และดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐาน และแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยดังกล่าว

๑๕.๔ มาตรา ๗ บิดา มารดา และผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแล ได้รับการพัฒนาตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

๑๕.๕ มาตรา ๘ การจัดการเรียนรู้ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องเป็นไปเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย แต่ต้องไม่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการแข่งขันระหว่างเด็กปฐมวัย

๑๕.๖ มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย (๑) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

๑๕.๗ มาตรา ๑๔ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) จัดทำนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งต้องสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ และให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อให้หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้นำไปปฏิบัติ (๒) อนุมัติแผนงบประมาณและแผนการดำเนินงานประจำปีแบบบูรณาการของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (๓) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีในการพัฒนาเด็กปฐมวัยและการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษาให้เชื่อมโยงกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (๔) เสนอให้มีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามนโยบายระดับชาติ ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (๕) บูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยของหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้เป็นไปตามนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (๖) กำหนดมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (๗) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับเด็กปฐมวัยเข้าศึกษาในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา เพื่อมิให้มีผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (๘) กำหนดสมรรถนะและตัวชี้วัดการพัฒนาเด็กปฐมวัย (๙) ติดตามและส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ (๑๐) ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยและการสร้างนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (๑๑) ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและครูอาจารย์สามารถดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพตามหลักการและปรัชญาของการพัฒนาเด็กปฐมวัย (๑๒) ประสานงานและให้ข้อมูลแก่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือเด็กปฐมวัยซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย

๑๕.๘ มาตรา ๑๘ ให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม งานวิชาการ การศึกษาข้อมูลและกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ และมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) รวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (๒) วิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการเพื่อผลักดันและสนับสนุนการนำนโยบายระดับชาติ ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนพิจารณาเสนอแนะแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการต่อคณะกรรมการ (๓) จัดทำและพัฒนากลไกและระบบการประสานงานด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ตลอดจนร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายในระดับจังหวัดและระดับอำเภอเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย (๕) ให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (๖) เสนอแนะแนวทางการจัดสรรและแสวงหาทรัพยากรเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา เด็กปฐมวัยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อคณะกรรมการ (๗) จัดให้มีการศึกษาวิจัยและการสร้างนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (๘) สสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลเด็กปฐมวัยเพื่อจัดทำฐานข้อมูล รวมทั้งติดตามสถานการณ์

เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย และเผยแพร่ข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย (๙) จัดทำการประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง (๑๐) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการมอบหมาย เลขาธิการสภาการศึกษาอาจมอบหมายให้รองเลขาธิการสภาการศึกษาคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ บังคับบัญชางานการพัฒนาเด็กปฐมวัย แล้วรายงานต่อเลขาธิการสภาการศึกษาได้

๑๕.๙ มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการเสนอแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป ในกรณีที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างที่แผนพัฒนาเด็กปฐมวัยใช้บังคับ คณะกรรมการอาจดำเนินการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นได้ โดยให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๑๕.๑๐ มาตรา ๒๐ แผนพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรา ๑๙ ต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลา การใช้บังคับแผน การบริหารและพัฒนาเด็กปฐมวัย วิธีปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการให้ชัดเจน และอย่างน้อยต้องมีแนวทางการดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้ (๑) แผนงานและโครงการของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการใช้งบประมาณด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ (๒) การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (๓) การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (๔) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมในครอบครัวและชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งให้เด็กปฐมวัยอยู่รอดปลอดภัยและได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากการล่วงละเมิดไม่ว่าในทางใด (๕) การจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความสามารถ ศักยภาพ และคุณธรรม (๖) การจัดทำฐานข้อมูลเด็กปฐมวัย

๑๕.๑๑ มาตรา ๒๑ เมื่อได้มีการประกาศแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย จัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยและปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว

๑๕.๑๒ มาตรา ๒๒ ให้คณะกรรมการติดตามให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติการตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย หรือภาคเอกชนที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยปฏิบัติหรือดำเนินการตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย ในกรณีที่มีการไม่ปฏิบัติหรือไม่ดำเนินการตามแผนดังกล่าว ให้คณะกรรมการแจ้งให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคเอกชน แล้วแต่กรณี แก้ไขหรือระงับยับยั้งการกระทำที่ไม่เป็นไปตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย ภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว หากยังไม่มีการปฏิบัติหรือดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วน ให้คณะกรรมการมีหนังสือแจ้งผู้ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแลทราบพร้อมด้วยเหตุผล เพื่อพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

๑๖. พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒

๑๖.๑ รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนไทย ให้มีคุณภาพ มีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายได้ มีความรู้เท่าทันโลก และมีทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน และได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการให้รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ และลดความเหลื่อมล้ำ

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างแท้จริง จึงสมควรกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้น เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษาอันเป็นการนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีการขยายผลนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนและวิธีการปฏิบัติที่ดีไปใช้ในสถานศึกษาอื่น

๑๖.๒ พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ “กลไกขับเคลื่อนเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับการพัฒนาย่างยั่งยืนภายใต้โมเดลประเทศไทย ๔.๐” ดังนี้

๑๖.๒.๑ “นวัตกรรมการศึกษา” หมายความว่า แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอนหรือการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ ซึ่งได้มีการทดลองและพัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือว่าสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษา และให้หมายความรวมถึงการนำสิ่งดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาด้วย

๑๖.๒.๒ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ (๑) คิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น (๒) ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา (๓) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ (๔) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๑๖.๒.๓ คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เสนอแนะคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดจังหวัดเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา คณะกรรมการนโยบายฯ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข สำหรับใช้พิจารณาความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความพร้อม การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ตลอดจนจะต้องคำนึงถึงผลการดำเนินการที่ผ่านมาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอื่นที่มีการจัดตั้งอยู่ก่อนด้วย

๑๖.๒.๔ การเสนอเพื่อขอกำหนดจังหวัดเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ต้องเป็นไปอย่างเปิดเผยและมีรายละเอียดตามที่กฎหมายกำหนด โดยดำเนินการได้ ๒ แนวทาง ได้แก่ (๑) มีคณะผู้เสนอตามจำนวนและคุณสมบัติที่คณะกรรมการนโยบายฯ กำหนด ยื่นความประสงค์ที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง และแสดงให้เห็นว่าจังหวัดนั้นมีความพร้อมที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และนำเสนอคณะกรรมการนโยบายฯ พิจารณา และ (๒) คณะกรรมการนโยบายฯ ให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดของจังหวัดที่ได้พิจารณาแล้วว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ดำเนินการสำรวจความพร้อมของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการขอเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้ คณะกรรมการนโยบายฯ จะเสนอแนะคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดจังหวัดที่มีความพร้อมเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาต่อไป

๑๖.๒.๕ ในส่วนกลางให้มีคณะกรรมการนโยบายฯ ซึ่งนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดกระทรวงมหาดไทย

ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เกิน ๘ คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบริหาร การเงิน การพาณิชย์กรรม และอุตสาหกรรม การประเมินผล กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม หรือด้านอื่นอันจะเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยมีหน้าที่และอำนาจกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับประเทศ ในการดำเนินการส่งเสริมให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้คำแนะนำแก่คณะรัฐมนตรีในการประกาศกำหนดให้จังหวัดใดเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมทั้งประกาศยุบเลิกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กำหนดนโยบาย และกำกับดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงาน และการบริหารจัดการในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กำหนดแนวทางให้คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานของหน่วยงานทางการศึกษาหรือสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กำหนดมาตรฐานข้อมูลและมาตรฐานการแลกเปลี่ยนข้อมูลการจัดการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและสถานศึกษานำร่อง เสนอแนะต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้มีการนำแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไปใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐและของเอกชน เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยนำผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขดังกล่าว รวมทั้งในการตราพระราชกฤษฎีกายกยอเวลาใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานำร่อง ออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การปฏิบัติงาน การเงิน สิทธิประโยชน์ และการประเมินผลภายในสถานศึกษานำร่อง ตลอดจนแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อทำการแทนหรือปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการนโยบายฯ มอบหมาย พร้อมทั้งให้จัดตั้งสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการและงานธุรการของคณะกรรมการนโยบายฯ โดย สพฐ. ได้ประกาศจัดตั้งสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาขึ้นเป็นการภายในเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒

๑๖.๒.๖ ในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จำนวนไม่เกิน ๒๑ คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ กรรมการอย่างน้อยต้องประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตและพัฒนาครู ผู้แทนองค์กรเอกชน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และศึกษาธิการจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่และอำนาจกำหนด ยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประสานให้หน่วยงานทางการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐและเอกชน ดำเนินการร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานดังกล่าว ประสานให้หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ให้การสนับสนุนทางเทคนิคในการจัดทำสื่อการสอน จัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ พัฒนาบุคลากร จัดระบบ การประเมินและวัดผล และการอื่นที่จำเป็นสำหรับพัฒนานวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติไปปรับใช้กับการจัดการศึกษา ในสถานศึกษานำร่องให้เหมาะสมกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมี คุณภาพและเหมาะสมกับสภาพในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จัดให้มีการออกแบบการทดสอบผู้เรียน เพื่อวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ และติดตาม สถานศึกษานำร่องเพื่อให้จัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเกิดการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา เสริมสร้าง และเตรียมความพร้อมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในการเป็นสถานศึกษานำร่อง หรือในการนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ในการจัดการศึกษา เพิ่มขีดความสามารถให้แก่หน่วยงานทางการศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อทำการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาหรือนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ จัดให้มี การประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษานำร่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการแทนหรือปฏิบัติงาน ตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ มอบหมาย ตลอดจนรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารวมทั้งปัญหา และอุปสรรคในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาต่อคณะกรรมการนโยบายฯ พร้อมทั้งให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทำหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ

๑๖.๒.๗ แนวทางการเสนอความประสงค์เป็นสถานศึกษานำร่อง จำแนกเป็น กรณีสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรณีสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ขอความเห็นชอบจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นสังกัด และกรณีสถานศึกษา เอกชน ให้ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาและกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชนในสำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดหรือสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้ขออนุมัติต่อคณะกรรมการ ขับเคลื่อนฯ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ กำหนด

๑๖.๒.๘ คณะกรรมการนโยบายฯ แต่งตั้งคณะผู้ประเมินอิสระดำเนินการประเมินผล การดำเนินงานและการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทุก ๓ ปี และให้จัดทำรายงานเสนอด้วย ทั้งนี้ (๑) หากผลการประเมินยังไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ แต่ยังอยู่ในวิสัยที่จะปรับปรุงได้ ก็ให้เสนอรายงาน พร้อมทั้ง ข้อเสนอแนะให้ปรับปรุง โดยคณะกรรมการนโยบายฯ จะแจ้งให้คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะภายในเวลาที่กำหนด (๒) หากผลการประเมินยังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไป ตามวัตถุประสงค์ได้ ให้เสนอต่อคณะกรรมการนโยบายฯ ให้มีการยุบเลิกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานั้น โดยเสนอ ต่อคณะรัฐมนตรีตามเงื่อนไขและเงื่อนไขที่กำหนด อีกทั้งให้กำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิของนักเรียนและครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อไม่ให้ได้รับผลกระทบด้วย โดยการยุบเลิกให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และ (๓) หากผลการประเมินมีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่ามีผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการนโยบายฯ ดำเนินการเพื่อให้มีการขยายผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวไปใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นต่อไป

๑๖.๒.๙ ปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้กำหนดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ๖ พื้นที่นำร่อง ๘ จังหวัด ได้แก่

พื้นที่นำร่อง : ภาคตะวันออก จังหวัดระยอง ๒๒ โรงเรียน และ ๔ นวัตกรรม

พื้นที่นำร่อง : ภาคใต้ จังหวัดสตูล ๑๐ โรงเรียน และ ๔ นวัตกรรม

พื้นที่นำร่อง : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ ๔๒ โรงเรียน

และ ๗ นวัตกรรม

พื้นที่นำร่อง : ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ๔๘ โรงเรียน และ ๕ นวัตกรรม

พื้นที่นำร่อง : ภาคกลาง จังหวัดกาญจนบุรี ๓๙ โรงเรียน และ ๒ นวัตกรรม

พื้นที่นาร่อง : ภาคใต้ชายแดน จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ๖๐ โรงเรียน และ ๓ นวัตกรรม

โดยมีภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนการดำเนินการพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา อาทิ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute : TDRI) หรือ ทีดีอาร์ไอ มูลนิธิสยามกัมมาจล สถาบันอาศรมศิลป์ และ Thailand Education Partnership

๑๖.๒.๑๐ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ สพฐ. มีนโยบายให้ผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการและขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่อย่างจริงจังและเกิดผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะ การผลักดัน สนับสนุนโรงเรียนนาร่องสังกัด สพฐ. ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อประโยชน์ของผู้เรียน เป็นสำคัญ จึงได้จัดสรรงบประมาณให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ โรงเรียนนาร่องในการยกระดับคุณภาพการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ทั้งในด้านความรู้ สมรรถนะ ทักษะ และเจตคติ รวมทั้งหนุนเสริมการเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพื่อความเข้มแข็งของโรงเรียนนาร่องและเขตพื้นที่การศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาของคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ และมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับ อัตลักษณ์ของชุมชนและพื้นที่ ตลอดจนนิเทศเพื่อชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนนาร่องในการปรับหลักสูตร สถานศึกษา จัดการเรียนการสอน จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนการสอน สำหรับสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการได้จัดสรรงบประมาณให้แก่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ๘ จังหวัดในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เน้น การสร้างการมีส่วนร่วม การรับรู้และรับฟังความต้องการในการจัดการศึกษาของพื้นที่ สนับสนุนส่งเสริม การพัฒนาโรงเรียนนาร่องให้สามารถดำเนินการได้ตามยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานของพื้นที่ ติดตามผล การดำเนินการพัฒนาโรงเรียนนาร่องและจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ในแต่ละจังหวัด

๑๗. คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษา ในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ

๑๗.๑ คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และมุ่งมั่นที่จะ ปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ จึงมีคำปรารภแสดงถึงความจำเป็นที่ต้องออกคำสั่ง เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ “จากข้อเท็จจริงที่ได้ปรากฏให้เห็นถึงสภาพปัญหา ในการจัดการการศึกษาของประเทศในส่วนภูมิภาคทั้งในด้านโครงสร้างขององค์กร ด้านระบบบริหารจัดการ และด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ และกำลังคนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนและการพัฒนาด้านการศึกษา ของประเทศให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมนานาประเทศ แม้ที่ผ่านมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาด้วยการกำหนดมาตรการและกลไกขึ้น โดยมีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษา ความสงบแห่งชาติมาแล้วหลายฉบับ แต่โดยเหตุที่สภาพปัญหาการจัดการการศึกษาของประเทศในส่วนภูมิภาค มีความซับซ้อนและสั่งสมมาเป็นเวลานาน จึงเป็นเหตุให้ต้องมีการกำหนดมาตรการและกลไกเพิ่มเติม เพื่อให้ปัญหาโดยส่วนใหญ่ได้รับการแก้ไขโดยเร็ว เพื่อประโยชน์ในการเตรียมการและรองรับการปฏิรูปการศึกษา อันเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งในการปฏิรูปประเทศตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ได้รับการ เห็นชอบจากประชามติได้บัญญัติไว้”

๑๗.๒ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ “กลไกขับเคลื่อนเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ ตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับการพัฒนาย่างยั่งยืนภายใต้โมเดลประเทศไทย ๔.๐” ดังนี้

๑๗.๒.๑ ให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการและเลขานุการ (ข้อ ๒)

๑๗.๒.๒ ให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๘ ภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อปฏิบัติภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการในระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาคและจังหวัดโดยการอำนวยการ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่น หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น ๆ (ข้อ ๕)

๑๗.๒.๓ ในแต่ละจังหวัดให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ประกอบด้วย (๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ (๒) ศึกษาธิการภาคในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เป็นรองประธานกรรมการ ศึกษาธิการจังหวัด เป็นกรรมการ และเลขานุการ และรองศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ (ข้อ ๗)

๑๗.๒.๔ ให้มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อปฏิบัติภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ ศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด การปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ นโยบาย และยุทธศาสตร์ของส่วนราชการต่าง ๆ ที่มอบหมาย และให้มีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัด (ข้อ ๑๑)

๑๘. การปรับเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ

เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ย้ายไปสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งได้มีการจัดตั้งขึ้นใหม่ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

๑๘.๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๓๑ กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และการอาชีวศึกษา แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่น ที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการกีฬา ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง”

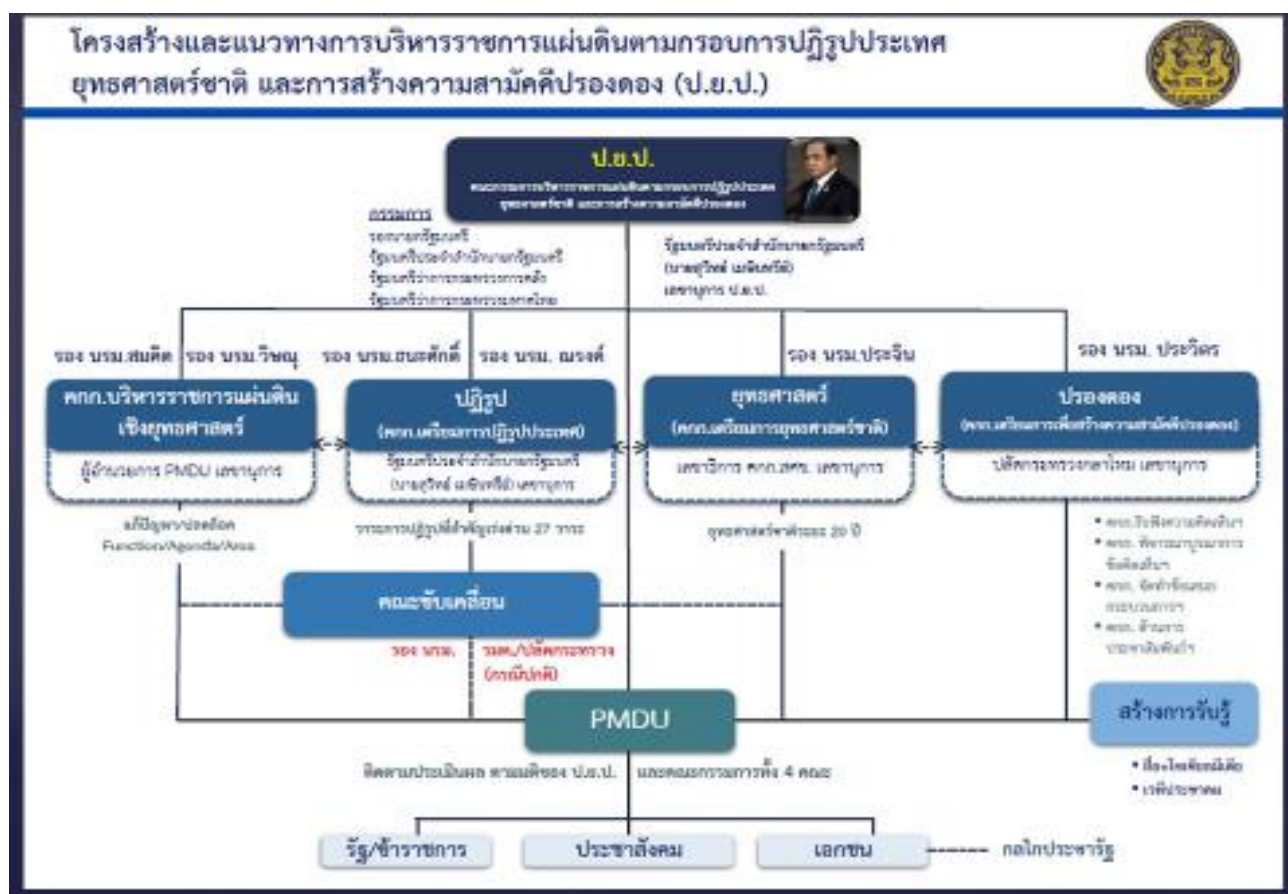
๑๘.๒ พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๔๐ กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และการอาชีวศึกษา แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม

ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กระทรวงศึกษาธิการหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

๑๙. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

๑๙.๑ แต่ละกระทรวงให้มีหน่วยงานทำหน้าที่ประสานงานเชื่อมโยงกับคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านบูรณาการขับเคลื่อน และประสานแผนงาน/ โครงการของกระทรวงและระหว่างกระทรวง ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และทิศทางการปฏิรูปประเทศ ซึ่งสำนักงาน ก.พ.ร. ได้นำเสนอเรื่องการจัดตั้ง “กลุ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ (ป.ย.ป.) และการสร้างความสามัคคีปรองดอง และนายกรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับรูปแบบการจัดตั้ง การกำหนดตำแหน่ง อัตรากำลังและคุณลักษณะของ กลุ่ม ป.ย.ป. ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ภายใต้โครงสร้างและแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินตาม กรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง ปรากฏรายละเอียดตาม แผนภาพที่ ๕

แผนภาพที่ ๕ โครงสร้างและแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการ สร้างความสามัคคีปรองดอง

๑๙.๒ กลุ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง ระดับกระทรวง มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้ (๑) เป็นศูนย์บัญชาการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศของกระทรวง (๒) เป็นแกนกลางประสานงานระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูป

ประเทศกับส่วนราชการและหน่วยงานในสังกัดกระทรวงและระหว่างกระทรวง (๓) งานเลขานุการของคณะทำงานขับเคลื่อนในระดับกระทรวงเป็นเจ้าภาพในการกำกับ ติดตามการดำเนินการของส่วนราชการและหน่วยงานในสังกัดให้เป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ (๔) เป็นเจ้าภาพในการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของส่วนราชการและหน่วยงานสังกัดให้เป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปประเทศ (๕) จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ (๖) ประเมินผลและจัดทำรายงานการดำเนินการของกระทรวงในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ (๗) ประสาน เปรื่องรัด และให้คำปรึกษาแนะนำแก่ส่วนราชการและหน่วยงานในสังกัด (๘) เผยแพร่และสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ข้าราชการและบุคลากรในสังกัดกระทรวง (๙) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๒๐. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒

๒๐.๑ มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๓๑ กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และการอาชีวศึกษา แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่น ที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง

๒๐.๒ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๐ ยังได้กำหนดให้กระทรวง-ศึกษาธิการเป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) รวมทั้งยังได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ในอีก ๓ ปีข้างหน้า (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) “กระทรวงศึกษาธิการวางระบบเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ - ทักษะ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง” ดังนั้น จากภารกิจดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการจะต้องดำเนินการเชื่อมโยงและถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยการสร้างต้นแบบในการจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์” ขึ้น หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” เพื่อให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำ “รูปแบบดังกล่าว” ไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน... ระยะที่... (พ.ศ. -) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ “แผนปฏิบัติราชการ” ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” จัดทำคำของบประมาณประจำปีตามแนวทางของสำนักงบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานด้วยระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จนสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรมได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

๒๑. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ระบุเหตุผลเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อกำหนดโครงสร้างและตำแหน่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการที่เปลี่ยนแปลงไปตามที่ถูกระบุในกฎหมายหลักที่ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่ว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม อันจะทำให้การจัดระบบการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ระบุข้อมาตรในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ (๑) ให้จัดระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง ระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา และระเบียบบริหารราชการในสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคลแต่ไม่รวมถึงการจัดการศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ (๒) การแบ่งส่วนราชการในส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการให้มีหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๒๒. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๒๒.๑ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐระดับกรมสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ต้องดำเนินงานตามบริบทและเงื่อนไขของข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องข้างต้น รวมทั้งต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ในแผนปฏิบัติราชการฯ ว่าในอีก ๓ ปีข้างหน้า (ปีงบประมาณพ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการต้องเป็น “องค์กรแห่งการบริหารและจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑”

๒๒.๒ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม กำกับดูแลการบริหารและการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการผลิตและการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดนโยบาย วางแผน และกำหนดเกณฑ์อัตรากำลังของข้าราชการรวมทั้งให้ความเห็นชอบจำนวนและอัตราตำแหน่งของหน่วยงานการศึกษา จัดทำนโยบาย แผนและแนวทางในการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ จัดทำนโยบายและแผนความร่วมมือและงบประมาณด้านการต่างประเทศ กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เสนอนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน การพัฒนาและสนับสนุนโรงเรียน ครู ผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมายการให้บริการ กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณ แผนงบประมาณ และแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง รวมทั้งจัดทำนโยบาย แผนปฏิบัติการ ราชการ และงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวง จัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศของกระทรวง รวมทั้งวางแผนและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาของกระทรวงและสำนักงานปลัดกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของรัฐ

๒๒.๓ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น ๑๒ ประเด็นการพัฒนาระบบการเรียนรู้

๒๒.๔ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นศูนย์บัญชาการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเจ้าภาพในการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของส่วนราชการและหน่วยงานในสังกัดให้เป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปประเทศ

๒๒.๕ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทระดับพื้นที่ ได้แก่ การกำหนดยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมทั้งปฏิบัติการกิจของกระทรวงศึกษาธิการในระดับพื้นที่เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนการศึกษา และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ระดับภาค และปฏิบัติการกิจของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดในเขตจังหวัด เป็นต้น

๒๒.๖ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงต้องมี “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” “รูปแบบในการจัดทำโครงการที่สำคัญ (X)” “หลักเกณฑ์และวิธีการการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่สำคัญ (X) ในแต่ละปีงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ” โดยให้ความสำคัญกับโครงการหรือการดำเนินการ (X) ที่สามารถนำไปสู่การบรรลุค่าเป้าหมายที่อยู่ในระดับวิกฤติก่อนเป็นอันดับแรก “ระบบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณจะต้องตอบสนองความเร่งด่วนและมีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ภารกิจ และพื้นที่ และติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้วยระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform) ซึ่ง “รูปแบบและระบบ” ดังกล่าวนับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการศึกษาแบบบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการทั้งในเชิงประเด็น เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงการทำงานทุกระดับให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนระดับที่ ๒ (Y) และแผนระดับที่ ๑ (Z) ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ)

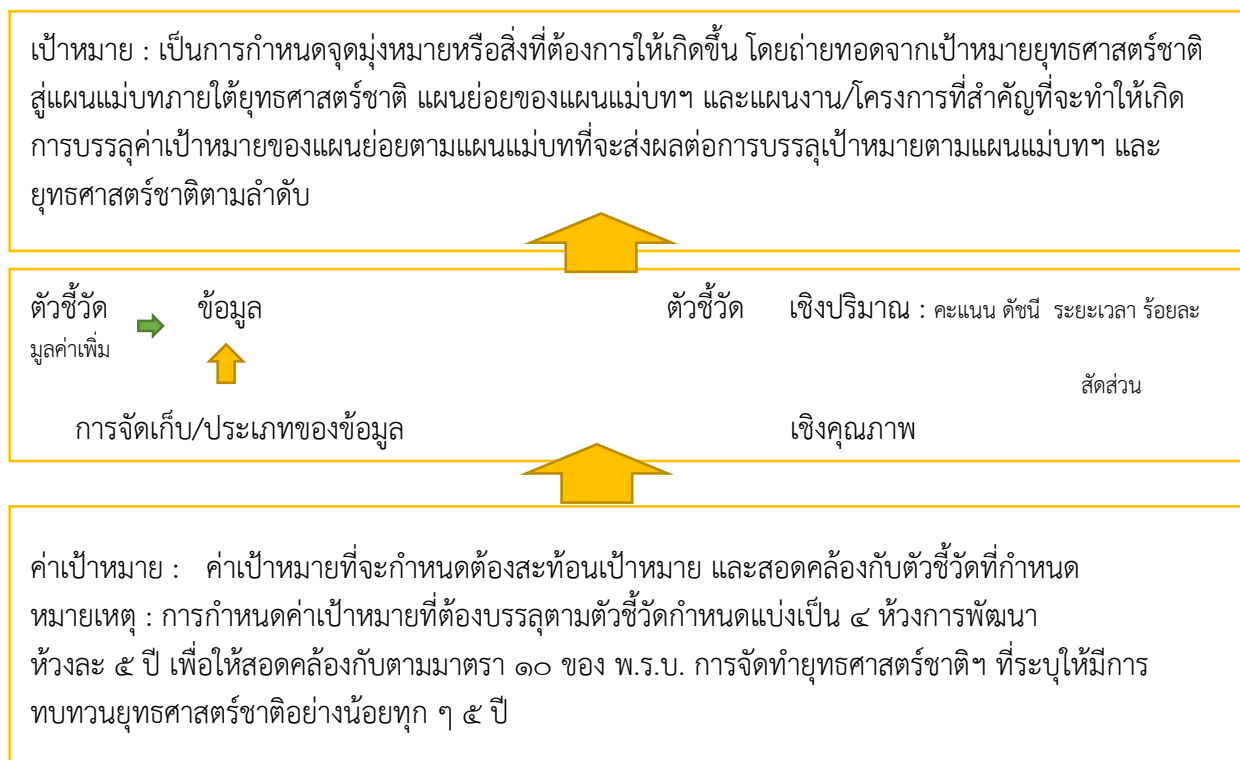
๒๒.๗ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ต้องนำองค์กรและบุคลากรเข้าสู่ระบบราชการ ๔.๐ โดยที่การทำงานจะต้องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วยการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและทักษะสูง (More Productive) ต้องปฏิบัติงาน “มากขึ้น” (Do more) “ดีขึ้น” (Do better) แต่ “ใช้งบประมาณและทรัพยากรเท่าเดิม” (Do with the same amount of taxes) ต้องมีการพลิกโฉมองค์กร (Transformation) มีธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (More Effective Governance) ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการปฏิรูปการทำงานและพัฒนาผลงานของระดับปฏิบัติการที่ใกล้ชิดกับการให้บริการ (Frontline Operations) ประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานไปสู่การผลิตร่วม (Co-Production) มีระบบบริการร่วมกัน (Shared - Services) ตลอดจนต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้าง ระบบการทำงานและวิธีการบริหารจัดการในลักษณะที่ต้องมีความเชื่อมโยงกัน (Joined-Up Government) ดังนั้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงต้องมีทัศนคติแบบใหม่ (Mindsets) เปลี่ยนแนวคิด ทัศนคติ พฤติกรรม และสร้างสมดุลระหว่างภารกิจ บทบาท อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กับการสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาแบบบูรณาการกันอย่างมีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ สอดประสานกัน มีการประสานงานบนความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ จนก่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ

๒๓. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๒๓.๑ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (ก) จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์เป้าหมายการให้บริการ กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณ แผนงบประมาณ และแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง รวมทั้งจัดทำนโยบาย แผนปฏิบัติราชการ และงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวง (ข) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและจัดทำสถิติ ประมวลผลข้อมูล ดัชนีด้านการบริหารจัดการ การศึกษา (ค) ดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือด้านเงินกู้ยืมต่างประเทศ (ง) ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และประสานงานตามนโยบายพิเศษ นโยบายเร่งด่วน งานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการกีฬาเพื่อการศึกษา (จ) ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และให้คำปรึกษาแนะนำวิชาการด้านการจัดการศึกษา การวางแผน การงบประมาณ การติดตามประเมินผล การรายงานผลและประสานการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระทรวง และในสำนักงานปลัดกระทรวงให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติราชการ (ฉ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๒๓.๒ การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ได้ส่งผลต่อการยกระดับให้สำนักงานปลัดกระทรวงเป็น “ศูนย์กลางยุทธศาสตร์ด้านการขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการศึกษาตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการแบบบูรณาการทั้งในเชิงประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่” ที่ต้องมีการเชื่อมโยงการทำงาน (X) ทุกระดับตั้งแต่ระดับประเทศ กระทรวง ภาคและจังหวัดให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย (Y๑) : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนระดับที่ ๒ (Y๒) และแผนระดับที่ ๑ (Z) ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) รวมทั้งเชื่อมโยงเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกับเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการและของประเทศ และมีกระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ และงานที่ข้ามส่วนราชการ มีนวัตกรรมเพื่อให้การส่งมอบบริการแก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดีขึ้น (Innovative Ways to deliver better Public Services) อย่างต่อเนื่อง ภายใต้หลักการ “ห้องทดลองภาครัฐ” ที่เรียกว่าชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) โดยใช้แนวคิด Design Thinking และ “บริหารยุทธศาสตร์”สู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมและการบรรลุผลลัพธ์ที่ส่งผลไปสู่ระดับโลก (Global Scale) ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยอาศัยความเชื่อมโยงของแผนงาน/โครงการต่อแผนย่อยตามแผนแม่บท แผนแม่บทและยุทธศาสตร์ชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมาย/ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมายของแผนย่อย แผนแม่บทและยุทธศาสตร์ชาติ กับข้อมูลการดำเนินงานตามภารกิจของแต่ละส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ปรากฏรายละเอียดตามแผนภาพที่ ๖

แผนภาพที่ ๖ : ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมาย/ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมายของแผนย่อย แผนแม่บท และยุทธศาสตร์ชาติ กับข้อมูลการดำเนินงานตามภารกิจของแต่ละส่วนราชการตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

และรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการผ่านระบบระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSOCR (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform) ในทุกไตรมาสของปีงบประมาณ เพื่อที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา รวมทั้งเผยแพร่รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี ให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ ต่อไป

๒๔. ระบบราชการ ๔.๐

๒๔.๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ได้สร้างการรับรู้และความเข้าใจว่า ระบบราชการ ๔.๐ ต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ (๑) มีการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการอย่างแท้จริงในเชิงยุทธศาสตร์ตั้งแต่ระดับการวางนโยบายไปจนถึงการนำไปปฏิบัติ (Collaboration) (๒) ทำงานมีความเชื่อมโยงผ่านระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เชื่อมโยงทุกส่วนราชการในการบริการประชาชน และมีการบังคับบัญชาในแนวนอน (End-to-end process flow, Cross-boundary management, Program/Project Management Office, Horizontal approach) (๓) ให้บริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล ซึ่งสามารถออกแบบ/เลือกรูปแบบ/วิธีการในการขอรับบริการได้ (Customization, Personalization) (๔) มีระบบการทำงานที่ปรับเป็นดิจิทัลเต็มรูปแบบ (Digitization) (๕) มีการดำเนินงานที่ตอบสนองทันที/ทันเวลา/เชิงรุก ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการคาดการณ์ไวล่วงหน้า (Pro-active)

(๖) สร้างนวัตกรรม มีการควบคุมอย่างชาญฉลาด มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Innovation, Smart regulation, Results-oriented) (๗) ปฏิบัติงานโดยเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric) (๘) สร้างคุณค่าในการให้บริการแก่ประชาชน ทำน้อยได้มาก (Creating value for the public, Doing more and better with less) (๙) เปิดเผยข้อมูลเป็นปกติ (default) ในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที โดยไม่ต้องร้องขอ (Open system, Open access) (๑๐) สามารถแก้ไขปัญหาโดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการทำงานรูปแบบเดิมและสามารถตอบสนองได้ทันที (Non-routine problem solving, Real time capability) (๑๑) แบ่งปันทรัพยากรในการทำงานร่วมกันเพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Shared services) (๑๒) ปฏิบัติงานบนพื้นฐานของข้อมูล ความต้องการของประชาชน และวางนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง (Data-driven, Demand-driven, Actionable policy solutions) (๑๓) บริการประชาชนตลอดเวลา (On-demand services) (๑๔) มีความสามารถในการใช้ความรู้ สติปัญญา และข้อมูลสารสนเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาและสร้างคุณค่า (Knowledge worker) มีความสามารถในการเรียนรู้ (Educability) และมีเหตุผลในเชิงจริยธรรม (Ethicability) และ (๑๕) มีความเป็นผู้ประกอบการสาธารณะ (Public Entrepreneurship)

๒๔.๒ ระบบราชการ ๔.๐ จึงเป็นกลไกของภาครัฐที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทุกประเด็น เพื่อบูรณาการทั้งในเชิงประเด็น เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ มีการเชื่อมโยงการทำงานทุกระดับให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และการพัฒนาดังกล่าวจะต้องบูรณาการกันอย่างมีเอกภาพและสอดคล้องกัน มีการประสานงานบนความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคประชาชนและภาคส่วนอื่นในสังคม ระบบการเงินการคลังของประเทศจะต้องสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ระบบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณตอบสนองความเร่งด่วนและมีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ภารกิจ และพื้นที่ ซึ่งสามารถติดตามประเมินผลสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติทุกระดับ เพื่อให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

๒๔.๓ สำนักงาน ก.พ.ร. ประกาศใช้เกณฑ์การประเมินสถานการณ์เป็นระบบราชการ ๔.๐ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ดังนี้

๒๔.๓.๑ หมวด ๑ การนำองค์กร เพื่อแสดงบทบาทของผู้นำในการชี้นำและขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดความยั่งยืน การกำกับดูแลที่ดี มีการสร้างแบบอย่างด้านความโปร่งใส มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ผ่านนวัตกรรมทุกระดับ ติดตามผลการดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว

๒๔.๓.๒ หมวด ๒ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้ส่วนราชการมีกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิผล รองรับการเปลี่ยนแปลงและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน กำหนดเป้าหมายที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ มีแผนงานที่ขับเคลื่อนลงไปทุกภาคส่วน มีการติดตามผลของการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้ง

๒๔.๓.๓ หมวด ๓ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ส่วนราชการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านการบริการประชาชนที่ทันสมัย รวดเร็ว และเข้าถึง นำมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมบริการที่สร้างความแตกต่าง วางแผนเชิงรุกในการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มต่าง ๆ ทั้งปัจจุบันและอนาคต มีกระบวนการแก้ไขข้อร้องเรียนที่รวดเร็วและสร้างสรรค์ โดยปฏิบัติงานบนพื้นฐานของข้อมูลความต้องการของประชาชน

๒๔.๓.๔ หมวด ๔ การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ เพื่อให้ส่วนราชการมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ติดตามงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั่วทั้งองค์กร วิเคราะห์เพื่อการแก้ปัญหาและตอบสนองได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ ทันทเวลา และเชิงรุก มีการใช้ความรู้ เรียนรู้ และมีเหตุผลในเชิงจริยธรรม มีการบริหารจัดการ ข้อมูล สารสนเทศ และระบบการทำงานที่ปรับเป็นดิจิทัลเต็มรูปแบบ

๒๔.๓.๕ หมวด ๕ การมุ่งเน้นบุคลากร เพื่อให้ส่วนราชการมีนโยบายและระบบ บริหารจัดการด้านบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองยุทธศาสตร์และสร้างแรงจูงใจ มีความคล่องตัวและ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ดี มีการพัฒนาบุคลากรให้ก้าวทันเทคโนโลยี มีทักษะในการ แก้ไขปัญหา สร้างความรู้รอบรู้ และมีความมีจริยธรรม มีความคิดริเริ่มที่นำไปสู่นวัตกรรม มีความเป็น ผู้ประกอบการสาธารณะ ปฏิบัติงานโดยเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง

๒๔.๓.๖ หมวด ๖ การมุ่งเน้นระบบการปฏิบัติการ เพื่อให้ส่วนราชการมีการบริหาร จัดการกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เชื่อมโยงตั้งแต่ต้นจนจบ และนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ สร้างนวัตกรรมในการปรับปรุงผลผลิต กระบวนการและการบริการ นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้มีขีดสมรรถนะสูงขึ้น บูรณาการกระบวนการเพื่อสร้างคุณค่าในการให้บริการแก่ประชาชนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

๒๔.๓.๗ หมวด ๗ ผลลัพธ์การดำเนินงาน เพื่อให้ส่วนราชการสามารถกำหนดตัววัด สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติการในหมวดกระบวนการทั้ง ๖ หมวด สะท้อนความสามารถในการบริหาร จัดการกระบวนการ การแก้ไขปัญหาและการพัฒนา มีการตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย มีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เชิงเหตุผลกับกระบวนการเพื่อหาแนวทางสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงองค์การทั้งระดับปฏิบัติการ และระดับองค์การที่ส่งผลให้ผลลัพธ์บรรลุเป้าหมาย

๒๔.๔ บุคลากรในระบอบราชการ ๔.๐ จึงต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ เพื่อพลิกโฉม (transform) ให้สามารถเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง (Credible and Trusted Government) มีการทำงานอย่างเปิดกว้างและเชื่อมโยงถึงกัน (Open & Connected Government) มีการทำงานโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric Government) เป็นองค์การ ที่มีขีดสมรรถนะสูง และทันสมัย (Smart & High Performance Government) โดยอาศัยปัจจัยหลักสำคัญ คือ การสานพลังทุกภาคส่วน (Collaboration) การสร้างนวัตกรรม (Innovation) และการปรับเข้าสู่การเป็นดิจิทัล (Digitization/Digitalization)

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ผู้ขอรับการประเมินในฐานะผู้อำนวยการสำนัก นโยบายและยุทธศาสตร์ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และในฐานะที่ได้รับมอบหมายให้เป็น ผู้แทนกระทรวง ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นกรรมการในคณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการสู่ การปฏิบัติเป็นจำนวนมาก จึงให้ความสำคัญและเห็นว่ามีควมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ (แบบใหม่) หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” “รูปแบบในการจัดทำโครงการ ที่สำคัญ (X) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่จะ ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ชาติตามลำดับ” “หลักเกณฑ์และวิธีการการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่สำคัญ (X) ในแต่ละปีงบประมาณให้ดำเนิน ไปอย่างเป็นระบบ” และ “วางระบบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณที่ตอบสนองความเร่งด่วนและ มีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ชาติ ภารกิจ และพื้นที่” ขึ้นเสนอปลัดกระทรวงศึกษาธิการและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันให้ ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำ “รูปแบบและระบบ” ดังกล่าวไปใช้ เป็นกรอบในการ “จัดทำแผนต่าง ๆ ของแต่ละส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้อง” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ ไปสู่การปฏิบัติแบบบูรณาการให้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ได้อย่างมีความเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายในระยะเวลาที่กำหนด จนกระทั่งก่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติจนบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศได้ตามเวลาที่กำหนด รวมทั้งผลักดันให้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการนำองค์กรและบุคลากรเข้าสู่ระบบราชการ ๔.๐ ภายใต้หลักการ “ห้องทดลองภาครัฐ” ที่เรียกว่าชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) โดยใช้แนวคิด Design Thinking และ “การบริหารยุทธศาสตร์” ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อที่จะยกระดับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นกลไกของภาครัฐอีกหน่วยงานหนึ่งที่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติจนสามารถการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้ตามระยะเวลาที่กำหนด อันจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่เป้าหมายอันเป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ของประเทศไทย นั่นคือ การหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางของการเป็นประเทศกำลังพัฒนา ให้เป็นประเทศรายได้สูงที่พัฒนาแล้ว หรือทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการหรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” “รูปแบบในการจัดทำโครงการที่สำคัญ” “หลักเกณฑ์และวิธีการการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่สำคัญในแต่ละปีงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ” และ “ระบบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณที่ตอบสนองความเร่งด่วนและมีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ภารกิจ และพื้นที่ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)

๑.๒.๒ เพื่อให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำ “รูปแบบและระบบดังกล่าวตามข้อ (๑) ไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่... (พ.ศ. -) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ “แผนปฏิบัติราชการ” ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” จัดทำค่าของงบประมาณประจำปีตามแนวทางของสำนักงบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานด้วยระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑.๒.๓ เพื่อให้การดำเนินงานของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรมได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

๑.๓ เป้าหมายหลัก วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)

เป้าหมายหลัก : ประกอบด้วย (๑) คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ (๒) ครุมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ (๓) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภูมิภาคมีทรัพยากรพื้นฐานที่เพียงพอตามเกณฑ์มาตรฐาน (๔) ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกช่วงวัยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (๕) ระบบและวิธีการคัดเลือกเพื่อการศึกษาต่อ ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข (๖) ผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ได้รับการเพิ่มเติมความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ ที่ตรงกับสภาพตลาดแรงงานในพื้นที่ชุมชน สังคม จังหวัด และภาค (๗) กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนาตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (๘) ผู้เรียนปฐมวัยได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านสุขภาพและโภชนาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๙) มุ่งองค์ความรู้ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ที่สนับสนุนการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัด และภาค และ (๑๐) ระบบบริหารจัดการการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาร่วมกับทุกภาคส่วน

วิสัยทัศน์ “กระทรวงศึกษาธิการวางระบบเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ – ทักษะ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง”

“วางระบบ” หมายถึง วางระบบการจัดการเรียนรู้และระบบการบริหารจัดการการศึกษา ที่บูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้มีความคล่องตัว เพื่อดำเนินการปฏิรูปการศึกษาร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม “ผู้เรียน” หมายถึง เด็กปฐมวัย เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทุกช่วงวัยที่ได้รับการจากกระทรวงศึกษาธิการ “มีความรู้ – ทักษะ” หมายถึง ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่จะเกิดกับผู้เรียน ได้แก่ (๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (๒) ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ (ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม/ทักษะด้านสื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล/ทักษะชีวิตและอาชีพ “มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง” หมายถึง (๑) ความรู้ความเข้าใจต่อชาติบ้านเมือง (๒) ยึดมั่นในศาสนา (๓) มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และ (๔) มีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน “มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม” หมายถึง (๑) รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดี – ชอบ/ชั่ว – ตี (๒) ปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม (๓) ปฏิเสธสิ่งที่ไม่ถูกต้อง (๔) มีระเบียบวินัย และ (๕) มีสุขภาพที่แข็งแรง “มีงานทำ มีอาชีพ” หมายถึง (๑) การฝึกฝนอบรมในสถานศึกษาต้องมุ่งให้เด็ก เยาวชน รักการทำงาน สู้งาน อดทนทำงานจนสำเร็จ (๒) การเรียนการสอนทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนทำงานเป็น (๓) ต้องสนับสนุนผู้สำเร็จหลักสูตรให้มีอาชีพและมีงานทำ “เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง” หมายถึง การเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ มีจิตอาสา การอยู่ร่วมกันและยอมรับความแตกต่างในสังคมไทยบนหลักการประชาธิปไตยตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

พันธกิจ :

- (๑) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา
- (๒) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- (๓) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- (๔) ปรับปรุงระบบบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ :

- (๑) พัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
- (๒) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

- (๓) ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ
- (๔) เพิ่มโอกาสให้คนทุกช่วงวัยเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- (๕) ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
- (๖) พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๑.๔ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)

วิสัยทัศน์ “การบริหารและจัดการศึกษาแบบบูรณาการมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑”

พันธกิจ

- (๑) ส่งเสริม สนับสนุน การบริหารและจัดการศึกษาแบบบูรณาการ ทุกระดับ ทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
- (๒) ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑
- (๓) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างโอกาส และความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง ตามศักยภาพของผู้เรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- (๔) ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลและพัฒนาสมรรถนะของ ข้าราชการ ครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์
ประเด็นยุทธศาสตร์ ๑ พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง	เป้าประสงค์ ๑ ผู้เรียนมีคุณภาพ ทักษะ และสมรรถนะ การเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ สอดคล้องเหมาะสมกับการเสริมสร้างความมั่นคงในแต่ละบริบท
ประเด็นยุทธศาสตร์ ๒ พัฒนากำลังคน การวิจัย เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	เป้าประสงค์ ๑ ผู้เรียน ข้าราชการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีสมรรถนะที่ตอบสนองความต้องการของ ตลาดแรงงานและการแข่งขันของประเทศ
ประเด็นยุทธศาสตร์ ๓ พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ	เป้าประสงค์ ๑ ผู้เรียนมีคุณภาพ ทักษะและสมรรถนะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ เป้าประสงค์ ๒ ครู และบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ เป้าประสงค์ ๓ หน่วยงานและสถานศึกษามีกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ละปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ประเด็นยุทธศาสตร์ ๔ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา	เป้าประสงค์ ๑ ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และเสมอภาคด้วยรูปแบบหลากหลาย
ประเด็นยุทธศาสตร์ ๕ พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ	เป้าประสงค์ ๑ หน่วยงานมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาล

๒. การทบทวนหลักการ กรอบแนวคิด เครื่องมือ เทคนิค และองค์ประกอบ ในการกำหนดขอบเขต ในการศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของ กระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” และขอขยายการดำเนินงาน ประกอบด้วย

๒.๑ หลักการและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ การศึกษากับการพัฒนา ประเทศ สถานการณ์การศึกษาของประเทศไทย ความท้าทายในการยกระดับการพัฒนาการศึกษาไทย ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายของคณะรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมาย แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔) และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ จากผลการศึกษา ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปรายละเอียดในภาพรวม ดังนี้

๒.๑.๑ เป้าหมายการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายในการพัฒนา ประเทศ ไว้ว่า : วิสัยทัศน์ของประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ซึ่งคำว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นคติพจน์ประจำชาติ มีความหมาย ดังนี้

ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครอบครัว และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคง ในทุกมิติ ทั้งมิติทาง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไก ที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคง ในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์ จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐาน ขององค์การสหประชาชาติ ไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจน เศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนมีการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคม แห่งอนาคตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป และประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลัง ในการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละ เพื่อผลประโยชน์ประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

๒.๑.๒ การศึกษากับการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย ดังนี้

(๑) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ได้กำหนดแนวคิดการจัดการศึกษาไทย (Conceptual Design) ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษา เป้าหมายของการจัดการศึกษา และเป้าหมายด้านผู้เรียน โดยผู้ขอรับการประเมินขอสรุปรายละเอียดตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๗ แสดงแนวคิดการจัดการศึกษาไทย (Conceptual Design)

แนวคิดการจัดการศึกษาไทย (Conceptual Design)		
หลักการจัดการศึกษา	เป้าหมายของการจัดการศึกษา	เป้าหมายด้านผู้เรียน
๑) หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคนทุกช่วงวัยมีโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาตามความพร้อมและความสามารถให้บรรลุขีดสูงสุด มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม รวมทั้งมีสมรรถนะในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อันจะนำไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ๒) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) ๓) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๔) หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) ๕) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน : เป้าหมายที่ ๔ สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต	๑) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง ๒) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม (Equity) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มปกติ ผู้มีความสามารถพิเศษ ผู้มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีภูมิหลังทางสังคมหรือฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันได้รับโอกาสและการบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ๓) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ (Quality) ๔) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) ๕) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง	มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (3Rs 8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ • 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) • 8Cs ได้แก่ (๑) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) (๒) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) (๓) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) (๔) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) (๕) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) (๖) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) (๗) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และ (๘) ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

(๒) ความสำคัญของการศึกษา

การศึกษามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงควรได้รับการศึกษา ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมาย “การศึกษา” ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อีกทั้งการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยที่การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาดำเนินชีวิตสำหรับประชาชน การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม นักวิชาการไทยหลายท่านได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาในฐานะปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยผู้ขอรับการประเมินขอเสนอแนวคิดของนักวิชาการบางท่านที่สอดคล้องกับการศึกษาค้างนี้ ดังนี้

อาจารย์สามารถ มั่งสึง (๒๕๕๙) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษา คือ การพัฒนาคนให้มีความรู้ มีความสามารถ และมีคุณธรรมเพื่อนำมาเป็เครื่องมือกำกับการใช้ความรู้และความสามารถให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยรวม ดังนั้น การศึกษาของชนชาติใด ก็จะต้องมีการจัดการให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของชนชาตินั้น ด้วยเหตุนี้การมีคณาจากประเทศหนึ่งซึ่งมีสภาวะแวดล้อมทางสังคมเป็นเอกลักษณ์ของตนเองไปศึกษาในอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งมีสภาวะแวดล้อมทางสังคมต่างกัน ดังเช่นประเทศในซีกโลกตะวันออกกับประเทศในซีกโลกตะวันตก ตัวอย่างเช่น ผู้คนในซีกโลกตะวันออกมีวัฒนธรรม และประเพณีผูกพันอยู่กับความเชื่อในแนวจิตนิยม และยึดติดอยู่กับลัทธินับถือบรรพบุรุษหรือ Ancestor Worship ส่วนผู้คนในซีกโลกตะวันตกถูกครอบงำด้วยอิทธิพลของวัตถุนิยม และยึดติดอยู่กับ การนับถือคนเก่ง Hero Worship ดังนั้น คนจากซีกโลกตะวันออกไปศึกษาในประเทศตะวันตกจนจบหลักสูตร การศึกษา แล้วนำหลักวิชาที่ตนเองได้ร่ำเรียนมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาประเทศ โดยมิได้มีการประยุกต์ใช้ให้ สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมของประเทศตนเอง จึงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควรจะเป็น ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสองด้านต่อไปนี้

๑. ด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งได้เริ่มมาตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ และผู้ริเริ่มในครั้งนั้นก็ล้วนแล้วแต่จบการศึกษามาจากประเทศตะวันตก ซึ่งเป็นต้นแบบของการปกครอง ในระบอบนี้จากวันนั้นถึงวันนี้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย มิได้ก้าวไปข้างหน้าเยี่ยงประเทศ ต้นแบบเท่าที่ควรเป็น ทั้งๆ ที่ประเทศไทยมีผู้ที่จบการศึกษาด้านนิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ในระดับปริญญาเอก จากประเทศตะวันตกมากมาย และคนเหล่านี้ได้มีส่วนในการพัฒนาระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยการเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย และร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญมาหลายครั้งหลายหน

๒. ด้านเศรษฐกิจ ก็เป็นอีกด้านหนึ่งที่ประเทศไทยได้เดินตามรอยเท้าประเทศตะวันตก แต่ผล ที่ได้รับคือประชาชนในภาคเกษตรยากจนลง จากการมีที่ทำกินเป็นของตนเอง และไม่มีหนี้กลายเป็นคนมีหนี้ และถูกยึดที่ทำกินต้องทำนา ทำไร่ในที่เช่าจากนายทุน และมีอยู่ไม่น้อยที่ต้องเช่าที่ดินซึ่งเคยเป็นของตนเองจาก

นายทุนเงินกู้ยืมไปจากการเป็นหนี้ของคนในประเทศนี้เอง ทำให้หนี้ครัวเรือนสูงขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากว่าคนชั้นล่าง และชั้นกลางมีหนี้เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงพูดได้ว่าในปัจจุบันคนไทยส่วนหนึ่งเป็นทุกข์จากการเป็นหนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร และยังมีมองไม่เห็นว่าการเป็นหนี้ของคนกลุ่มนี้จะลดลงได้อย่างไร ถ้าประเทศไทยยังถูกรอบงำด้วยนโยบายทุนนิยม ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จะมีอยู่บ้างบางกลุ่มที่หันมาใช้นโยบายเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และผลได้ปรากฏให้เห็นแล้วว่าคนกลุ่มนี้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีหนี้ลดลง ในบางรายมีรายได้เหลือกินเหลือใช้แล้วก็มี นอกจากสองด้านดังกล่าวแล้วข้างต้นยังมีที่ล้มเหลว อันเนื่องมาจากการนำวิชาการ และวิธีการตามแนวทางตะวันตกมาใช้ โดยไม่มีการประยุกต์ให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมของสังคมไทย ซึ่งมีความแตกต่างจากประเทศตะวันตก แม้กระทั้งการจัดการศึกษาของชาติก็ทำนองเดียวกัน ดังนั้นเมื่อการศึกษาล้มเหลวการพัฒนาประเทศก็ล้มเหลวไปด้วย

การจัดการศึกษามีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ คือ (๑) ผู้เรียน คือ ผู้ที่จะต้องได้รับการสอน วิชาการด้านต่าง ๆ เท่าที่ควรจะได้รับจากรัฐในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศในการศึกษาภาคบังคับ และได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้สูงขึ้นไปในระดับสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ ทั้งในระดับวิชาชีพ และอุดมศึกษาในแขนงวิชาต่าง ๆ ตามที่ผู้เรียนถนัดและฐานะการเงินเอื้ออำนวย ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กไทยทุกคนในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศ ได้รับการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพ และมีคุณธรรมเป็นกลไกทางานสนองความต้องการของตนเอง และประเทศชาติโดยรวม (๒) ผู้สอน คือ ผู้ให้ความรู้ทางด้านวิชาการแขนงต่าง ๆ อันควรแก่วัยของผู้เรียน และให้การอบรมทางด้านศีลธรรม จริยธรรม เพื่อนำไปกำกับในการใช้ความรู้ให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยรวม ในขณะเดียวกันการปลูกฝังให้คนมีศีลธรรม และจริยธรรม ก็เป็นเครื่องป้องกันมิให้จิตใจถูกความชั่วครอบงำ และนำไปสู่การทำผิดกฎหมายทำลายตนเอง และผู้อื่น และ (๓) หลักสูตร คือ วิชาการด้านต่าง ๆ ซึ่งเหมาะสมแก่วัยและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงานของประเทศด้วย ควรจะจัดการศึกษาอย่างไรประเทศไทยจึงจะได้รับประโยชน์ในการนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ

ดังนั้น การจัดการศึกษาไทยจึงควรพิจารณาถึงภูมิประเทศ และสภาวะแวดล้อมทางสังคมของประเทศไทย ซึ่งพบว่าภูมิประเทศของไทยเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม และสังคมไทยส่วนใหญ่เติบโตมาจากการเป็นเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นชาวนา ชาวไร่ ชาวสวน การเลี้ยงสัตว์ และการทำประมง ส่วนภาคอุตสาหกรรมประเทศไทยเพิ่งจะเริ่มต้นจริงจังก็นานมาแล้ว และจากการที่ประเทศไทยหันไปพัฒนาด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมประเภททำลายสิ่งแวดล้อม ทำให้ภาคเกษตรได้รับผลกระทบอย่างหนักเนื่องจากของเสียจากโรงงานทำลายน้ำ ดิน และอากาศ ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ทำการเกษตร ดังนั้น ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องกำหนดจุดยืนของตนเองให้ชัดเจน และส่งเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ เช่น ถ้าจะส่งเสริมทางด้านการเกษตรก็ต้องควบคุมการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมให้อยู่ในวงจำกัด และไม่ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร อันที่จริงประเทศควรจะเป็นประเทศกสิกรรม และทำอุตสาหกรรมทางด้านการเกษตร เช่น ผลิตเครื่องจักรกลการเกษตร และโรงงานแปรรูปผลิตทางด้านเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า เป็นต้น

อาจารย์กาญจนา เจริญสี (๒๕๕๙) กล่าวว่า คำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development : ESD) ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกัน คือ ความหมายของการศึกษา การพัฒนา และความยั่งยืน

การศึกษา หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบที่ทำให้เด็กหรือผู้ใหญ่สามารถได้รับความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และ ทศนคติที่ดี เพื่อสร้างตัวเองให้เป็นผู้มีอารยธรรม การกลม่อเกลามา มีวัฒนธรรม และ เป็นผู้รู้ในการสร้างสังคม ให้เป็นสังคมอารยธรรมต่อไป ก็หมายความว่าไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันทั้งสิ้น การศึกษาจึงจะต้องได้รับการจัดการที่จะสามารถให้หรือสร้างหรือถ่ายทอดให้กับคนในสังคม ทุกคน ทุกระดับ ทุกวัย ด้วยเหตุนี้การจัดรูปแบบ (form) ของการศึกษา จึงมีทั้ง

การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย (formal, informal และ non-formal education) ซึ่งแต่ละประเภทก็จะมีบทบาทและหน้าที่ในการให้การศึกษาแตกต่างกันไป กล่าวคือ การศึกษาในระบบ ควรจะจัดการสร้างและถ่ายทอดให้กับประชากรวัยศึกษาในสถานศึกษา ทั้งระดับพื้นฐาน (Basic Education) ที่เรียกว่าประถมและมัธยม และระดับอาชีวศึกษา (Vocational Education) และระดับอุดมศึกษา (Higher Education) ตามลำดับ ให้สามารถเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ และทักษะให้พร้อมสำหรับการก้าวสู่ตลาดแรงงานเมื่อจบการศึกษาในแต่ละระดับให้ได้ ในขณะเดียวกันการศึกษานอกระบบที่เข้าใจกันในประเทศจะทำหน้าที่เติมเต็มสนับสนุน ส่งเสริม ให้ประชากรโดยเฉพาะวัยทำงานในอาชีพต่าง ๆ ได้สามารถเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ และทักษะใหม่ ๆ ให้สามารถก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านกายภาพ และด้านทัศนคติอันนอกชั้นเรียนมาตรฐานได้ด้วยตนเอง การศึกษานอกระบบไม่จำเป็นต้องมีหลักสูตร แต่จะคำนึงถึงการถ่ายทอดความรู้ที่กว้างและลึกมากขึ้นจากสถานการณ์เป็นอยู่ เพื่อให้การดำเนินชีวิตได้มีความเจริญก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้น การศึกษานอกระบบ (informal education) มีชื่อเรียก ในสก็อตแลนด์ว่า community learning ในเยอรมันว่า social pedagogy และในฝรั่งเศสเรียกว่า animation ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัย (non-formal education) ในความหมายที่เป็นสากล จะเป็นการจัดการศึกษา ให้กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (life – long learning) Ford harm (๑๙๙๓) ชี้คุณลักษณะ ๔ ประการ ของการศึกษาตามอัธยาศัย คือ (๑) เชื่อมโยงกับความต้องการของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส (๒) เกี่ยวข้องกับบุคลากรเฉพาะกลุ่ม (๓) มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และ (๔) ยืดหยุ่นในการจัดองค์กรและวิธีการ

การพัฒนา UN Millennium Declaration ๒๐๐๐ กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The Millennium Development Goals : MDGs) ๘ ด้าน ได้แก่ (๑) : Eradicate Extreme Hunger and Poverty ขจัดความหิวโหยและความยากจน (๒) : Achieve Universal Primary Education บรรลุการศึกษาพื้นฐานสากล (๓) : Promote Gender Equality and Empower Woman ส่งเสริมความเสมอภาคของเพศสภาพและพลังสตรี (๔) : Reduce Child Mortality ขจัดอัตราการตายของทารก (๕) : Improve Material Health ปรับปรุงสุขภาพด้านวัตถุ (๖) : Combat HIV/AIDS, Malaria and other diseases ต่อสู้โรคเอดส์ มาเลเรีย และโรคต่าง ๆ (๗) : Ensure Environment Sustainability ยืนหยัดความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม (๘) : Develop a Global Partnership for development พัฒนาภาคีโลกเพื่อการพัฒนาทั้ง ๘ เป้าหมายดังกล่าวเป็นสิ่งที่แต่ละประเทศจะต้องหันมาวิจัย สำรวจ และกำหนดยุทธศาสตร์ในการบรรลุเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสหประชาชาติที่จะต้องดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาโดยเร็ว

ความยั่งยืน ยังเป็นคำที่ถกเถียงกันถึงความหมายของความยั่งยืนในปรากฏการณ์ของโลกปัจจุบัน เนื่องจากปัญหาที่ทั้งโลกเผชิญมีอยู่มากมาย เช่น ความไม่มีประสิทธิภาพของการใช้พลังงาน การขาดการอนุรักษ์ และการจัดการน้ำที่ก่อให้เกิดความแห้งแล้ง การเพิ่มประชากรโลกที่ไร้ทิศทาง การเบียดเบียนของการใช้และการสร้างสิทธิมนุษยชนที่ยังไม่สามารถจัดการความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางโอกาส ความฟุ่มเฟือยของการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ และระบบบริโภคนิยมที่ก่อให้เกิดความสูญเสียและการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบัน ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะสรุปได้เป็นปรากฏการณ์ของปัญหาที่โลกเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ๒ ประการ คือ (๑) ประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างนอกเหนือการควบคุม ซึ่งรายงานที่สหประชาชาติสำรวจพบว่า ประชากรปัจจุบัน ๗ พันล้านคน ไม่เพียงพอกับทรัพยากรที่ถดถอยและมีจำกัด จะไม่เพียงพอกับคนรุ่นต่อ ๆ ไป และ (๒) พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากระบบบริโภคนิยม (consumerism) ที่ประกอบกันเป็นนิสัยฟุ่มเฟือย ใช้สอยทรัพยากรโดยไม่จำเป็น นอกจากคำนึงถึงความสะดวก มีการสะสมทรัพยากรไว้ใช้เกินความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ ดังนั้น ภัยพิบัติต่าง ๆ จากการเสพและการใช้ทรัพยากรมากของมนุษย์จึงเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภาวะโลกร้อน แผ่นดินไหว น้ำท่วม ภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง (climate change) จนอยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์ที่จะป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้น ความยั่งยืนที่มุ่งหวังก็คือทำอย่างไร

จึงจะให้เกิดความคงที่และความต่อเนื่องของการใช้ทรัพยากรและการดำรงชีวิตที่เป็นความสมดุลกับธรรมชาติ ให้ทั้งผู้ใช้และสิ่งที่ถูกใช้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีประโยชน์มากที่สุด เป็นความหมายของความยั่งยืนที่ควรจะเป็น การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development) ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่มีเป้าหมายให้เกิดมาตรฐานการดำรงชีวิตที่สูง ซึ่งหมายถึงการจัดการจัดความยากจน สร้างความเท่าเทียมทาง โอกาส และความเสมอภาคในสังคม ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ การจัดการความรู้หนังสือ และทักษะในการ ประกอบอาชีพ (ที่เคยเรียกว่า ขจัดความโง่, จน, เจ็บ) รวมทั้งการเตรียมอนาคตที่ดีให้กับลูกหลานในรุ่นต่อไป ดังนั้น การพัฒนาที่จะก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่มีมาตรฐานสูง และการสร้างผลผลิตเพิ่มให้เกิดมูลค่าและคุณค่า เพิ่มทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศอันจะนำไปสู่การพัฒนา ร่างกายและจิตใจของประชากรให้มนุษย์จึงเป็น เป้าหมายของการพัฒนา แต่ในขณะที่โลกกำลังเผชิญปัญหาของการถดถอย ลดลงของทรัพยากรที่จะนำมาเป็น ทุนในการพัฒนาและการสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เช่น การเพิ่มจำนวนประชากรและแนวโน้มที่จะเกิดความไม่สมดุลในการพัฒนา ซึ่งจะเห็นได้จากประชากรที่มี การศึกษาและฐานะดีจะมีบุตรน้อยลง ในขณะที่ประชากรที่เพิ่มขึ้นเกิดจากความไม่พร้อมของพ่อแม่ที่ขาดแคลน โอกาสมีจำนวนมากขึ้น เป้าหมายของการพัฒนาจึงจะเบี่ยงเบนไปในหลายประเทศ ปัจจุบันการพัฒนาประเทศ ในหลาย ๆ ประเทศของโลกจึง หันมาให้ความสนใจกับแผนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการกำหนดแผนดำเนินงาน (implementation Plan) และลงมือการปฏิบัติ (operation) อย่างจริงจัง ซึ่งไม่ได้หมายความว่า จะหยุดการใช้ ทรัพยากรอย่างสิ้นเชิง แต่จะเป็นการกำหนดทิศทางให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล และยั่งยืนสืบต่อไปถึง คนรุ่นหลังได้

การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for sustainable development)

(๑) ถ้าหากยอมรับกันว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการพัฒนาที่ยั่งยืน ก็คงต้องอาศัยการศึกษาเช่นกัน เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นหัวใจของการพัฒนาในระดับโลก องค์กร UNESCO ของสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า เป็นการพัฒนาที่สนองตอบ ความต้องการจำเป็นในสภาพการณ์ปัจจุบัน เราจึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ก็คือกระบวนการ ทัดสินของการคิดถึงอนาคตที่จะต้องสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้น ระหว่างสภาวะการณ์ปัจจุบันกับคุณภาพชีวิต ที่จะต้องพัฒนา

(๒) ความหมายของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Definition of education for sustainable development) มี ๒ นัยด้วยกัน คือ การศึกษาที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for sustainable development) และการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development education) ในการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นความจำเป็นที่ต้องเป็นทั้งการทำความเข้าใจให้ตรงกันว่า การพัฒนา ที่ยั่งยืนคืออะไร และในการพัฒนาที่ยั่งยืนควรมีกว้างในการจัดการศึกษาอย่างไร เพื่อให้การพัฒนาสามารถ สร้างความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และการเตรียมพร้อมสำหรับการดำรงชีวิตของคนยุคต่อ ๆ ไปให้มี คุณภาพชีวิตที่ดี

(๓) องค์ประกอบของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ในประเทศต่าง ๆ ของโลกให้มีมาตรฐานและมีความสุขในการดำรงชีวิต การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยทั่วไปจะกำหนด องค์ประกอบของการพัฒนาออกเป็น ๓ ส่วน คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนในส่วนของสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งทั้ง ๓ องค์ประกอบ จะมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เช่น การพัฒนาด้านสังคมที่จะทำให้คุณภาพชีวิตที่ดีของ ประชากรเกิดขึ้นได้ จะต้องอาศัยความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมที่สามารถให้อาหารและทรัพยากรเพียงพอต่อ ความต้องการของประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีจะทำให้สังคมมีคุณภาพปลอดจากความยากจนและ มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต เป็นต้น การศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาก็จะต้องสร้างองค์ประกอบ

ทางการศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนความสมดุลขององค์ประกอบทั้ง ๓ ของการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เดินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องอาศัยองค์ประกอบของการศึกษาในการขับเคลื่อน คือ

(๓.๑) การดำเนินงานของการศึกษา เพื่อให้เกิดความสมดุลขององค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน การศึกษาจะต้องทำให้สมาชิกในสังคมสามารถรู้หนังสือในระดับสูง ที่เรียกว่าอยู่ในขั้นมีปัญญาในการแก้ปัญหา และสามารถสร้างทักษะในการดำรงชีวิตในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีปรัชญาในการดำรงชีวิตในรูปของการมีเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรให้พอเพียง

(๓.๒) การตัดสินใจด้านการศึกษา ซึ่งหมายความว่า จะเลือกโอกาสทางการศึกษาอย่างไรที่จะทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การให้การศึกษาและการวิจัยโดยชุมชนเป็นฐาน จึงเป็นการเลือกการตัดสินใจที่จะนำมาวางแผนสำหรับการดำเนินงานให้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประชากรในชุมชนเป็นประชากรที่มีการศึกษา (education) ไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่จะสร้างชุมชนสีเขียว ความชำนาญและทักษะในฝีมือแรงงานและความร่วมมือร่วมใจในการปกป้อง และพิทักษ์ชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี

(๓.๓) การศึกษาสร้างคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง คุณภาพชีวิตที่ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้า มั่นคง และยั่งยืน การศึกษาจะต้องเน้นถึงความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต เช่น การศึกษาที่ช่วยยกระดับสถานภาพของเศรษฐกิจโลก ของครอบครัว ทำให้รายได้ในครอบครัว ชุมชน และสังคมดีขึ้น ทำให้อัตราการเสียชีวิตของทารกลดลง และมีการวางแผนเพื่อทำให้การศึกษาของคนรุ่นหลังมีการพัฒนาปรับปรุงดีขึ้น ที่เห็นได้จากสภาพที่ดีมีมาตรฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

(๓.๔) การบริหารจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การบริหารจัดการการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงมีความจำเป็นในการที่จะต้องสร้างเครือข่ายและทำงานร่วมกับผู้อื่นจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ที่จะนำมาจัดการเป็นเนื้อหาในการให้การศึกษา

ดังนั้น ความท้าทายในการบริหารการจัดการศึกษา จึงอยู่ที่การยกระดับของการศึกษาที่เป็น การสร้างสรรค์การตอบสนองความต้องการที่ไม่ใช่เป็นการทำลายทรัพยากรหรือก่อให้เกิดมลภาวะเพิ่มมากขึ้น แต่จะต้องบริหารจัดการการศึกษาให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และสร้างสรรค์อนาคตที่ดีให้กับ การดำเนินชีวิตของคนรุ่นอนาคต ซึ่งจะต้องจัดการให้มีการปฏิรูปหลักสูตรของการศึกษาทุกระดับในการช่วยให้ เกิดการสร้างผลผลิตและรูปแบบการบริโภคอย่างยั่งยืน ในที่นี้หนทางที่เป็นข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการอาจ ทำได้ ดังนี้

(๔.๑) การพัฒนาหลักสูตรที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในระดับต่าง ๆ ของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาระดับอาชีวศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา ควรจะเป็นการจัดหลักสูตรที่มีเนื้อหา ในการเรียนรู้เกี่ยวกับ (๑) องค์ประกอบทั้ง ๓ ของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเรียงลำดับความสำคัญและความยาก ง่ายของการศึกษาวิจัยสืบค้นข้อมูลเป็นลำดับขั้นไป (๒) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสีเขียว ที่ก่อให้เกิด ความยั่งยืนที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรที่สามารถสร้างให้เกิดองค์ความรู้ในทุกระดับได้ (๓) การเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพ ความหลากหลายแตกต่างของวัฒนธรรมของประชากรโลก เพื่อความเข้าใจอันดีและความร่วมมือ ในการดำเนินชีวิตโดยปราศจากความขัดแย้ง

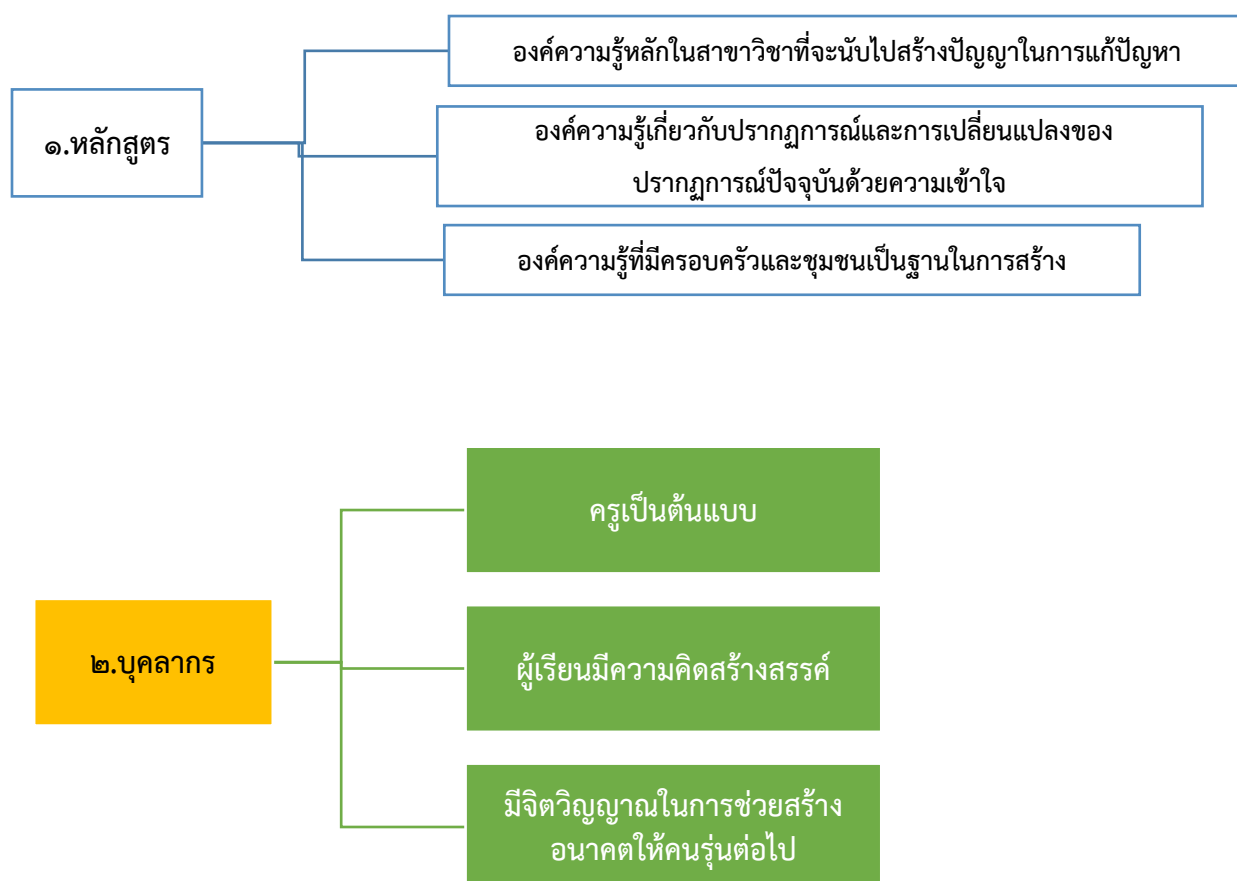
(๔.๒) การพัฒนาผู้สอนและผู้เรียนให้มีสมรรถนะ (Competencies) ในด้านต่าง ๆ คือ (๑) การคิด เชิงวิเคราะห์ (๒) การวาดภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (๓) การตัดสินใจในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นและ ด้านสภาพแวดล้อมในลักษณะสมดุล (๔) การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงของ โลกเพื่อความเข้าใจ และคิดหาแนวทางสร้างกิจกรรมหรือบทเรียนในการแก้ไข ปรับปรุงให้คุณภาพชีวิตของ

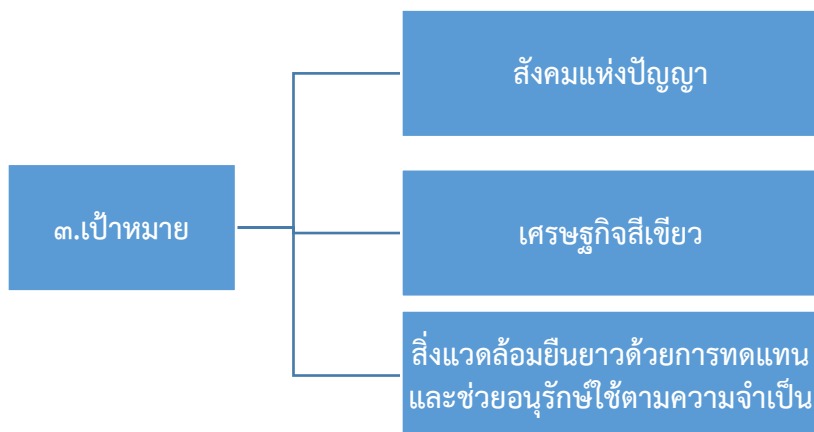
ตนเองและชุมชนและสังคมดีขึ้น เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate change) ความหลากหลายทางชีวภาพ ภัยพิบัติ การจัดการความเสี่ยง ระบบเมือง และวิถีชีวิต ฯลฯ

(๔.๓) การพัฒนาผู้อยู่ในระบบการศึกษาและขาดโอกาส ให้มีความเสมอภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาส ด้วยการมีการจัดการศึกษาให้ประชากรที่ไม่อยู่ในกลุ่มของการศึกษาในระบบได้มีบทเรียน แบบเรียน ความรู้ที่ถ่ายทอดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสร้างให้สมาชิกของชุมชนและสังคมเป็นประชากรที่มีการศึกษาตลอดชีวิต (life – long education) และมีความยั่งยืนในการรู้จักยืดหยุ่นปรับตัว ให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต หรือมนุษย์ด้วยกัน ให้สามารถยืนหยัดอยู่ในโลกอย่างเป็นผู้ที่มีความศักดิ์ศรีและมีอัตลักษณ์ของตนเอง

บทสรุป จากการที่ได้มีความเห็นพ้องต้องกันว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องอาศัยการศึกษาเป็นกลไกในการดำเนินการ ซึ่งกลวิธีในการจัดการให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จะมีกลวิธีในการดำเนินงานที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๘ กลวิธีในการดำเนินงานการจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔. ผลสำเร็จ (๑) สังคมที่มีการศึกษาตลอดชีวิต (Life – long education society) (๒) เศรษฐกิจที่เอื้ออาทรและพึ่งพาซึ่งกันและกันแบบกัลยาณมิตร (๓) สิ่งแวดล้อมที่เรียกคืนความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายที่เป็นพหุวัฒนธรรมของประชากรโลกและ (๔) การอยู่ร่วมกันฉันท์มิตรและมีความสุขที่ยั่งยืน

ที่มา : บทความการศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน Education for Sustainable Development (ESD) : กาญจนา เจริญสี พ.ศ. ๒๕๕๙

(๓) สถานการณ์การจัดการศึกษาของประเทศไทย

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้สรุปสถานการณ์การจัดการศึกษาไว้ในแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยผู้ขอรับการประเมินขอเสนอสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

(๓.๑) คุณภาพการศึกษา : ผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพอใจ จากผลการประเมินในระดับชาติและนานาชาติ พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) (๒๕๖๑) ของนักเรียนทั่วประเทศอยู่ในระดับต่ำมาก โดยพบว่าผลคะแนนเฉลี่ยในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ในภาพรวมของประเทศไม่มีรายวิชาใดได้คะแนนเกินร้อยละ ๕๐ ส่วนผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) (๒๐๑๕) ซึ่งมุ่งเน้นการประเมินความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิต คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนไทยอายุ ๑๕ ปี ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ (OECD) ทุกวิชา โดยเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยมาตรฐานโลก คือ ๕๐๐ คะแนน พบว่า ประเทศไทยมีผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ามาตรฐานโลกในวิชาคณิตศาสตร์มากถึงร้อยละ ๕๓.๘ และวิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ ๔๖.๗ ซึ่งเมื่อเทียบกับประเทศเวียดนาม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ เวียดนาม มีผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ามาตรฐานโลกเพียงร้อยละ ๗.๘ และร้อยละ ๕.๙ ในวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์ ตามลำดับ รวมทั้งยังมีความเหลื่อมล้ำสูงมากเมื่อพิจารณาตามประเภทของสถานศึกษา โดยโรงเรียนวิทยาศาสตร์และโรงเรียนสาธิตส่วนใหญ่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า ๕๐๐ คะแนน แต่ในโรงเรียนทั่วไปทั้งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ยังมีค่า คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ๕๐๐ คะแนน อีกเป็นจำนวนมาก มีคะแนนเพียง ๓๖๐ – ๔๒๐ คะแนน เป็นส่วนใหญ่ และการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยเทียบกับนานาชาติ (Trends in International Mathematics and Science

Study : TIMSS) (๒๐๑๕) ซึ่งประเมินความรู้ และทักษะคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำทั้งสองวิชาทั้งชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

(๒) การบริหารจัดการโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ : ซึ่งรับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศ มีขนาดใหญ่ มีการปรับเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้งทำให้การดำเนินการตามนโยบายไม่ต่อเนื่อง มีการบริหารแยกส่วนในแต่ละองค์กรหลัก ขาดการบูรณาการกันอย่างแท้จริง รวมทั้งมีการรวมอำนาจและสั่งการจากส่วนกลางค่อนข้างมาก ไม่มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน ทั้งด้านนโยบาย (Policy) ด้านกำกับดูแลส่งเสริม (Regulator) ด้านการสนับสนุน (Supporter) และด้านการดำเนินการหรือการปฏิบัติการ (Operator) ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ทั้งการจัดการภาพรวมของสถานศึกษา หลักสูตร และชั่วโมงเรียน มีกระบวนการในการบังคับบัญชาหลายระดับชั้น ส่งผลให้การดำเนินการล่าช้า ไม่คล่องตัว สถานศึกษาขาดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทความแตกต่างกันของพื้นที่ การมุ่งเน้นการบริหารตามกฎระเบียบ มากกว่าการบริหารเพื่อบรรลุเป้าหมาย และการขาดความเชื่อมโยงกับการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบตามหลักธรรมาภิบาล ส่งผลให้เกิดความสูญเสียและความไม่มีประสิทธิภาพของระบบการศึกษา อาทิ จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่เพิ่มมากขึ้นตามโครงสร้างประชากรวัยเรียนที่ลดลง เป็นต้น รวมทั้งขาดฐานข้อมูลทางการศึกษาภาพรวมของประเทศที่มีคุณภาพ เป็นปัจจุบัน สามารถใช้งานร่วมกันได้ในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายในภาพรวม

(๓) การประเมินคุณภาพการศึกษา : ยังไม่สะท้อนผลการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง เป็นการประเมินที่เน้นเอกสาร และรายงานทำให้เป็นการเพิ่มภาระให้กับสถานศึกษาและครู ควรให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อพัฒนาการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ การประเมินการทำงานจากสภาพจริง เน้นที่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีกลไกการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับ และเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

(๔) งบประมาณทางการศึกษา : ในภาพรวมระดับกระทรวงได้รับการสนับสนุนงบประมาณสูง แต่ส่วนใหญ่เป็นส่วนของค่าตอบแทนบุคลากร (เงินเดือน) เหลือในส่วนที่ใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียน การเรียนการสอน และครูค่อนข้างน้อย ขาดกลไกการบริหารระบบการเงินเพื่อการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งขาดการส่งเสริม การสร้างแรงจูงใจ และมีกฎระเบียบบางประการที่เป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดและสนับสนุนการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

(๕) กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ : การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาสาระและความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด ทั้งการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งขาดทักษะการแก้ปัญหา การตั้งคำถาม และแสวงหาความรู้ รวมทั้งขาดการพัฒนาทักษะการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกศตวรรษที่ ๒๑ ที่มีข้อมูลให้สามารถเข้าถึงได้จำนวนมาก หลากหลายช่องทาง จำเป็นต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อเลือกใช้ประโยชน์ และถ่ายทอดอย่างถูกต้องเหมาะสม

(๖) โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา : ในภาพรวมยังคงมีความเหลื่อมล้ำสูง ผู้เรียนได้เข้าเรียนไม่ครบทุกคน มีปัญหาการออกกลางคัน และผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ยังไม่ได้รับการพัฒนาที่เหมาะสม ประชากรวัยแรงงานยังมีการศึกษาดำรงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีความแตกต่างในเชิงคุณภาพของแต่ละโรงเรียน ทั้งเรื่อง ขนาดที่ตั้ง (ในเมือง/นอกเมือง) ผู้บริหาร ครู และสื่อการเรียนการสอน การใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในการเข้าถึงสถานศึกษาที่ดี และมีคุณภาพ ยังทำให้อุปสรรคและ

ความเสมอภาคทางการศึกษามีความเหลื่อมล้ำสูงขึ้น อีกทั้งโอกาสที่ได้รับนั้นยังอยู่บนฐานของคุณภาพที่แตกต่างกัน นำไปสู่การสร้างความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นในระยะยาว

(๗) ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ : จากผลการประเมินในหลายรายการ พบว่าสมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจ ทั้งด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ด้านคุณภาพ และด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ทั้งผลการจัดอันดับของ World Economic Forum (WEF) (๒๐๑๗ - ๒๐๑๘) ที่ตัวชี้วัดด้านการศึกษามีอันดับลดลง และผลความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของ IMD ซึ่งอันดับลดลงเช่นกัน รวมทั้งผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกโดยนิตยสาร TIMES (๒๐๑๘) และ QS World University Ranking (๒๐๑๘) ไม่มีมหาวิทยาลัยของไทยติด ๒๐๐ อันดับแรกของโลก

(๘) ความท้าทายในการยกระดับการพัฒนาการศึกษาไทย ประกอบด้วย รายละเอียดโดยรวมดังนี้

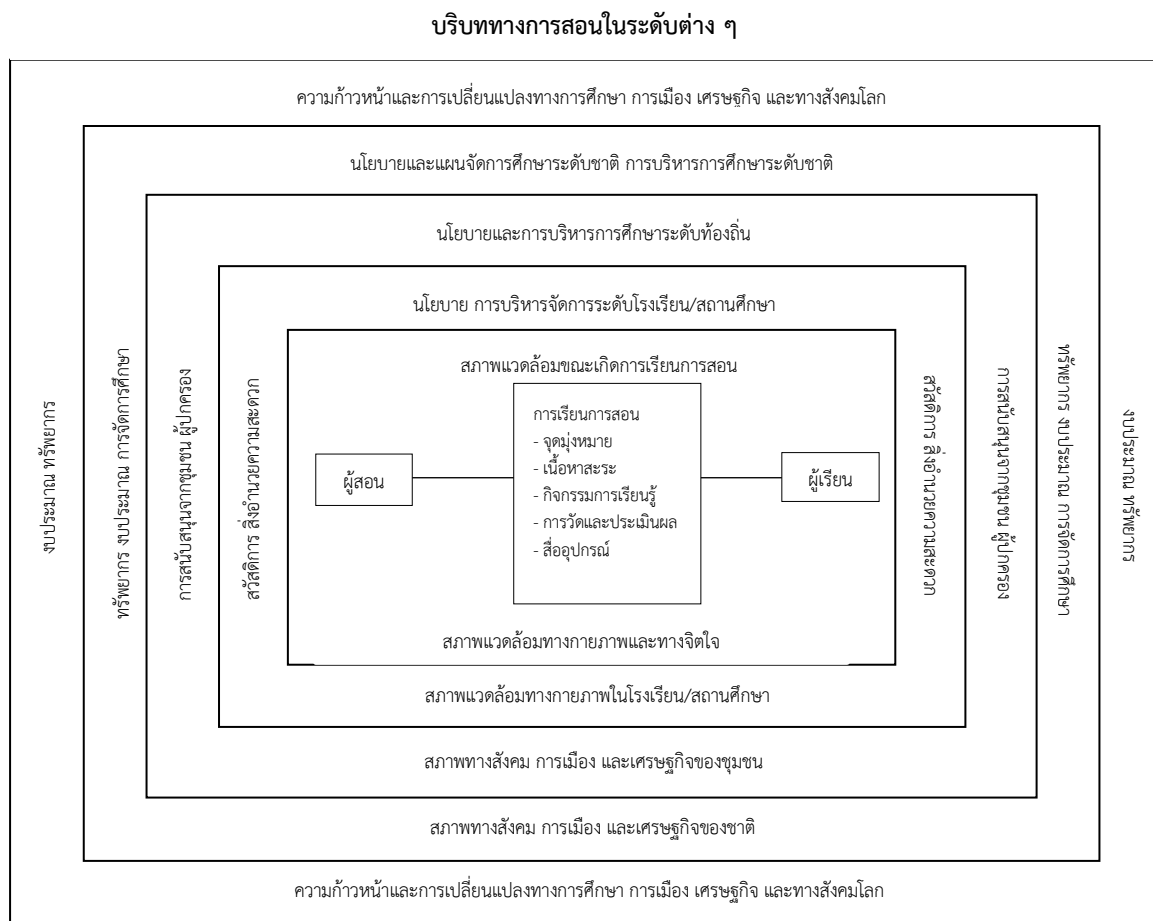
(๘.๑) แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาได้สรุปความท้าทายในการยกระดับการพัฒนาการศึกษาไทย ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปรายละเอียดปรากฏรายละเอียดตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๙ แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบัน

(๔.๑) **บริบททางการสอน :** ผู้ขอรับการประเมินพิจารณาแนวคิดของทศนา แคมมณี (๒๕๖๐) นั้น ถือว่าเป็นข้อมูลสารสนเทศเป็นความท้าทายในการยกระดับการพัฒนาการศึกษาไทยไปสู่เป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ บทที่ ๑๑ ประเด็น ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อยที่ ๓ การพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ บทที่ ๑๒ ประเด็นพัฒนาการเรียนรู้ ที่กระทรวงศึกษาเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดเช่นกัน ดังนี้

แผนภาพที่ ๑๐ แนวคิดเกี่ยวกับบริบททางการสอนในระดับต่าง ๆ

ที่มา : ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ : ทิศนา ขัมมณี ๒๕๖๐ หน้า ๒๐

ความท้าทายในการยกระดับการพัฒนาการศึกษาไทย หลังโควิด - ๑๙ ภายใต้โจทย์ที่ท้าทาย คือ “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด - ๑๙ หน้าตาเป็นอย่างไร” อะไรคือ “โมเดลการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด” และ “ความเป็นครูในโลกหลังโควิด - ๑๙ ต้องเป็นอย่างไร” ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปความท้าทายดังกล่าวตามแนวคิดของ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ (๒๐ เมษายน ๒๕๖๓) ดังนี้

ความท้าทายและสถานการณ์ในอนาคต “โลกหลังโควิด-๑๙” “โลกหลังโควิด - ๑๙” จะเป็นโลกที่มีการพลิกโฉมครั้งใหญ่ เป็นการปรับเปลี่ยนทั้งเชิงโครงสร้าง และพฤติกรรมแบบ “ภาคบังคับ” ก่อให้เกิดโลกที่ผู้คนต้องอิงอาศัยกันมากขึ้น การกระทำของบุคคลหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อได้ทั้งทางบวกและทางลบต่อผู้อื่นไม่มากนักน้อย จนอาจกล่าวได้ว่า “จากนี้ไปผู้คนในโลกสุขก็จะสุขด้วยกัน ทุกข์ก็จะทุกข์ด้วยกัน” พวกเรากำลังดำรงชีวิตอยู่ใน “โลกที่ไร้สมดุล” ความไร้สมดุลในสถานะที่พวกเราต้องอิงอาศัยกันมากขึ้นเป็นปฐมบทของความไร้เสถียรภาพ ความไม่มั่นคง ปลอดภัย และความขัดแย้งที่รุนแรง ที่สะท้อนผ่านความเสี่ยง และภัยคุกคามจนกระทั่งก่อเกิดเป็นวิกฤตโลกในที่สุด ดังนั้น หากต้องการให้ความเป็นปกติสุขกลับคืนมาในโลกหลังโควิด - ๑๙ พวกเราต้องคืนความสมดุลให้กับโลกธรรมชาติ ปรับสมดุลในปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ พร้อม ๆ กับลดทอนการบริโภค การผลิต การแข่งขัน การใช้ทรัพยากร จากนี้ไปเวลาจะทำอะไรต้องคิดให้ลุ่มลึกและแหลมคมมากขึ้น มองออกไปในมิติที่กว้างขึ้นและยาวขึ้น ที่สำคัญคิดเพื่อส่วนรวมและคิดเพื่อคนรุ่นหลังด้วย ไม่ว่าหลัง

โควิด - ๑๙ เราจะกลับไปใช้ชีวิตอยู่ใน “โลกใบเดิม” หรือ “โลกใบใหม่” การเตรียมความพร้อม มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทัน ใช้ปัญญา มีเหตุผล รู้จักความพอดี ความพอประมาณ ความลงตัว คุณลักษณะเหล่านี้เมื่อประกอบกันเพียงพอที่จะนำพาพวกเรา ครอบครัวของเรา องค์กรของเรา ประเทศของเรา และโลกของเรา ฝ่าฟันอุปสรรค ก้าวข้ามวิกฤติ และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขอย่างแน่นอน ที่สำคัญ คุณลักษณะข้างต้นหาใช้สิ่งแปลกใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อรับมือกับวิกฤติในโลกปัจจุบัน แต่ปัญญา ภูมิคุ้มกัน ความพอดี ความพอประมาณ และความลงตัวเป็นหัวใจสำคัญที่อยู่ใน “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

เข้าใจ เข้าถึง ภาวะปกติใหม่ (New Normal)

วิกฤติซ้ำซาก และวิกฤติเชิงซ้อน ได้กลายเป็น “ภาวะปกติใหม่” เพื่อให้พวกเราสามารถหลุดพ้นจากวิกฤติซ้ำซากและวิกฤติเชิงซ้อน เราจำเป็นต้องพิจารณาถึงถึงรากเหง้าของปัญหาที่เป็นปฐมบทก่อให้เกิด “รอยปริในระบอบ” (Systemic Divides) รอยปริในระบอบดังกล่าวได้นำพาไปสู่ “โลกที่ไร้สมดุล” (Global Imbalance) ทั้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (ซึ่งกลายเป็นประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำ) และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ (ซึ่งกลายเป็นประเด็นปัญหาความไม่ยั่งยืน) โลกที่ไร้สมดุลส่งผลให้เกิดโลกแห่งความเสี่ยงและภัยคุกคาม และนำไปสู่วิกฤติซ้ำซากและวิกฤติเชิงซ้อน ที่ได้กลายมาเป็น “ภาวะปกติใหม่” ในโลกปัจจุบัน

๗ รอยปริในระบอบ (Systemic Divides) ปั่นป่วนโลกมี ดังนี้

สมมติฐานที่ไม่ถูกต้องในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ เป็นปฐมบทของการเกิด “๗ รอยปริในระบอบ (Systemic Divides)” ที่ปั่นป่วนโลกของเราอยู่ในขณะนี้ประกอบไปด้วย

(๑) ความไร้สมดุลระหว่างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม ความยั่งยืนของธรรมชาติและภูมิปัญญาของมนุษย์ เรามุ่งเน้นแต่การเติบโตทางเศรษฐกิจ จนเกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆ ตามมามากมาย

(๒) เศรษฐกิจการเงินที่ครอบงำเศรษฐกิจที่แท้จริง เราสนใจแต่ตัวเลขในบัญชี ผลประกอบการ ราคาหุ้นในตลาดถูกครอบงำและบิดเบือนด้วยการสร้างราคาและการเก็งกำไรของผู้เล่นรายใหญ่ในตลาดเงินและตลาดทุนโลก จนมองข้ามศักยภาพและพลังจากภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจที่แท้จริง

(๓) ความต้องการอย่างไม่สิ้นสุดของมนุษย์ ไม่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในโลกใบนี้ เราใช้ประโยชน์จากโลกใบนี้เพื่อตัวเองมากเกินไป จนเกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ เกิดโรค ระบาด และภัยคุกคามต่าง ๆ ลามไปทั่วโลก

(๔) ผู้ครอบครองทรัพยากร กับผู้ต้องการใช้ทรัพยากร ไม่ใช่คนกลุ่มเดียวกัน มีการกระจุกตัวของการครอบครองและเข้าถึงทรัพยากร ทำให้เกิดสภาวะ “รวยกระจุก จนกระจาย”

(๕) ความเหลื่อมล้ำของรายได้ สิทธิพล และโอกาส ระหว่าง “คนมีและคนได้” กับ “คนไร้และคนด้อย” เรากำลังอยู่ในโลกที่ “Overserved Wants” คนร่ำรวย ในขณะที่ “Underserved Needs” คนยากจน

(๖) ดาบสองคมของเทคโนโลยีในการตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของมนุษย์ การพัฒนาเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นการตอบโจทย์ผลประโยชน์ของมนุษย์นำมาสู่การทำลายธรรมชาติ จนส่งผลกระทบต่าง ๆ มากมาย มิเพียงเท่านั้นหากไม่สามารถพัฒนาทุนมนุษย์ที่เพียงพอ มนุษย์อาจจะถูกเทคโนโลยีครอบงำหรือทดแทน อย่างในกรณีการขบกันของปัญญามนุษย์กับปัญญาประดิษฐ์

(๗) ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามเส้าระหว่าง รัฐ เอกชน กับประชาสังคม ถ้าหากรัฐกับเอกชนจับมือกันก็จะทำให้ภาคประชาสังคมอ่อนแอลง ถ้าเอกชนกับสังคมจับมือกันก็จะก่อให้เกิดรัฐที่ไม่เข้มแข็ง ดังนั้น ความไม่ไว้วางใจกันแม้เพียงภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่งก็จะทำให้เกิดรอยปริอันเป็นอุปสรรคในการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นได้

๗ ขยับ ปรับเปลี่ยนโลก

ขยับที่ (๑) จากโมเดลตลาดเสรี (Free Market Model) ที่ขับเคลื่อนผ่านกระแส “โลกาภิวัตน์” สู่โมเดลร่วมรังสรรค์ (Co- Creative Model) ที่ขับเคลื่อนผ่านกระแส “ชุมชนภิวัตน์” และ “ประชาภิวัตน์” เป็นสำคัญ

ขยับที่ (๒) เราเคยอยู่ในโหมดการแข่งขันในการผลิตและการบริโภค (Competitive Mode of Production & Consumption) ที่ขับเคลื่อนผ่านโมเดลการลงทุนแบบเอกชน (Private Investment Model) ภายใต้อำนาจคิด “การผลิตเพื่อขาย” (Making & Selling) ก่อให้เกิดการแข่งขัน โลกกำลังขยับไปสู่โหมดการผนึกกำลังในการผลิตและการบริโภค (Collaborative Mode of Production & Consumption) ที่ใช้แพลตฟอร์มแบบเปิดที่ทุกคนมีส่วนร่วม (Open Collaborative Platform) ภายใต้อำนาจคิดของการเกื้อกูลและแบ่งปัน (Caring & Sharing) มุ่งสร้างความอยู่ดีมีสุขให้คนหมู่มาก (Well - beings of the Mass)

ขยับที่ (๓) แต่เดิมเรามุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ที่มุ่งเน้นการเพิ่มปริมาณการผลิตและการบริโภค โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โลกหลังโควิดต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การมุ่งเน้น “การขับเคลื่อนที่สมดุล” (Thriving in Balance) ใน ๔ มิติได้แก่ การสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขในสังคม ควบคู่ไปกับความยั่งยืนของธรรมชาติ บนรากฐานของศักดิ์ศรีและภูมิปัญญามนุษย์ โดยตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า “Good๒Growth” และ “Growth๒Good” แทน

ขยับที่ (๔) แต่เดิมเรามุ่งสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (People for Growth) โดยมองมนุษย์เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิต เพื่อความยั่งยืนในโลกหลังโควิดต้องสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโตของมนุษย์ (Growth for People)

ขยับที่ (๕) ในโลกก่อนโควิด เราเรียกหาชีวิตที่ร่ำรวยทางวัตถุ (Economic Life) อันเป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน การแสวงหาความต้องการอย่างไม่สิ้นสุด เพื่อความเป็นปกติสุขในโลกหลังโควิด ต้องปรับจากชีวิตที่ร่ำรวยทางวัตถุเป็นชีวิตที่ร่ำรวยความสุข (Balanced Life) โดยเป็นชีวิตที่มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่แข็งแรง

ขยับที่ (๖) ในโลกก่อนโควิด เราติดกับดักของเศรษฐกิจเส้นตรง (Linear Economy) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่นำทรัพยากรมาผลิตสินค้าตาม “ห่วงโซ่คุณค่า” (Value Chain) อย่างไม่ยั้งคิด ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งสู่การสร้างกำไรสูงสุดเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในโลกหลังโควิด ต้องเร่งปรับเปลี่ยนมาเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

ขยับที่ (๗) การที่เราต้องอยู่ด้วยกันบนโลกใบเดียวกัน สุขด้วยกัน ทุกข์ด้วยกัน เราต้องปรับเปลี่ยนจากการตกตวงผลประโยชน์จากส่วนรวม (Exploitation of the Commons) ที่แต่ละคนคิดถึงแต่การเอาดีใส่ตัว เอาชั่วใส่คนอื่น (Internalizing the Goods & Externalizing the Bads) และคิดเผื่อสิ่งดี ๆ ไว้ให้กับลูกหลาน และพวกพ้องของตัวเองเท่านั้น เพื่อความอยู่รอดของมนุษยชาติในโลกหลังโควิด การฟื้นฟู รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม (Remedy of the Commons) เป็นเรื่องสำคัญ

โดยสรุปแล้วโรคโควิด - ๑๙ อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญอีกครั้งของมนุษยชาติ อันที่จริงแล้ว “๗ ขยับ ปรับเปลี่ยนโลก” ไม่ใช่เรื่องใหม่ ทุกขยับล้วนแล้วแต่ตั้งอยู่บนหลักคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหา คือ พวกเราเพียงแค่ตระหนักรู้แต่ไม่ได้ลงมือทำ ในโลกหลังโควิดมนุษย์จะอยู่รอดได้เราต้องลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในโลกก่อนโควิด เรามองตัวเองเป็นเพียงพลเมืองของประเทศ มุ่งเน้นสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร ให้กับประเทศ แต่ ณ วันนี้ ในโลกหลังโควิด เราต้องร่วมกัน

ฟื้นฟูโลกให้ดีขึ้น เราต้องเป็นทั้งพลเมืองของประเทศและเป็นพลเมืองของโลกในเวลาเดียวกัน เราไม่ได้อยู่ในภูมิรัฐศาสตร์โลก ที่หลายประเทศสร้างความยิ่งใหญ่และอิทธิพลเหนือประเทศอื่น แต่อยู่ในโลกชีวภาพที่พลเมืองโลกอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพและเป็นปกติสุข

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน ในโลกหลังโควิด (SEP & Post-COVID Sustainable Development Strategy) ซึ่งเป็นหลักการขับเคลื่อนที่สมดุล (Thriving in Balance) สะท้อนผ่านการรักษโลก การเติบโตที่ยั่งยืน ความมั่งคั่งที่แบ่งปัน และสันติภาพที่ถาวร โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนที่สมดุลใน ๔ มิติ ประกอบด้วย

(๑) ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Wealth) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำกำไรผลตอบแทนจากการลงทุน อัตราการเติบโต และความพึงพอใจของผู้บริโภค

(๒) ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม (Social Well-beings) ครอบคลุมประเด็นในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ใช้แรงงาน สิทธิมนุษยชน ผลกระทบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อสังคม

(๓) การรักษสิ่งแวดล้อม (Environmental Wellness) สะท้อนผ่านประเด็นในเรื่องทรัพยากร และพลังงานที่ใช้ในการบริหารจัดการของเสียจากกระบวนการผลิต คุณภาพน้ำและอากาศ ความน่าเชื่อถือของห่วงโซ่อุปทาน และการดำเนินตามมาตรฐานที่กำหนด

(๔) ศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ (Human Wisdom) เน้นในเรื่องการตระหนักในคุณค่ามนุษย์ ศักยภาพและการลงทุนในมนุษย์ ความคิดสร้างสรรค์และการสร้างมูลค่า การเคารพในความเป็นปัจเจก และการมีอิสระทางความคิด การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืนถือเป็นการเปลี่ยนแปลงก้าวสำคัญในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนา “โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความทันสมัย” (Modernism) มาสู่ “โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความยั่งยืน” (Sustainism) ก่อให้เกิดการขยับปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ อาทิ

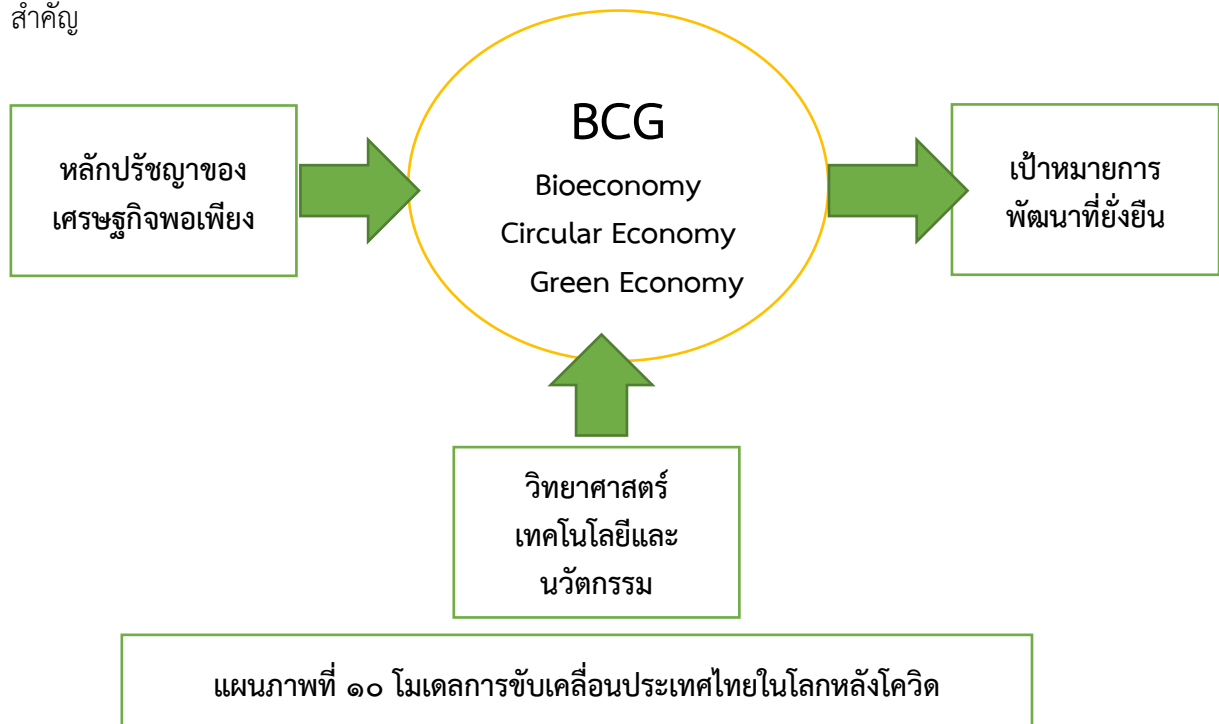
โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความทันสมัย	โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความยั่งยืน
☐ ยิ่งใหญ่ ยิ่งดี (The Bigger, The Better)	มาสู่ ☐ ยิ่งดี ยิ่งใหญ่ (The Better, The Bigger)
☐ ยิ่งมาก ยิ่งดี (The More, The Better)	มาสู่ ☐ ยิ่งดี ยิ่งมาก (The Better, The More)
☐ ยิ่งเร็ว ยิ่งดี (The Faster, The Better)	มาสู่ ☐ ยิ่งดี ยิ่งเร็ว (The Better, The Faster)

พลวัตโลกหลังโควิด - ๑๙

ด้วยการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนาจากการมุ่งสู่ความทันสมัย เป็นการมุ่งสู่ความยั่งยืน โดยการน้อมนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โลกที่เราอยู่ก็จะเปลี่ยนไปจาก “โลกก่อนโควิด - ๑๙ ที่ไม่พึงประสงค์” สู่ “โลกหลังโควิด - ๑๙ ที่พึงประสงค์” “โลกหลังโควิด - ๑๙ ที่พึงประสงค์” จะเป็นโลกที่สัมพันธ์ภาพของผู้คนได้แผ่ขยายออกไปจาก “Many ๒ Many” สู่ “Mind ๒ Mind” เป็นโลกที่เน้น “กาลยาณมิตร” มิใช่เพียงแค่ “พันธมิตร” เป็นโลกที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของผู้คนจาก “ต่างคนต่างปิด” ไปสู่ “ต่างคนต่างเปิด” เป็นโลกที่ก้าวผ่านความคิดของ “การแข่งขัน” ไปสู่ “การร่วมรังสรรค์” ที่สำคัญเป็น “การร่วมรังสรรค์ทางสังคม” ควบคู่ไปกับ “การร่วมรังสรรค์ในเศรษฐกิจ” เป็นโลกที่ภูมิปัญญามนุษย์ได้พัฒนาก้าวข้ามปริมณฑลของ “ทรัพย์สินทางปัญญา” สู่ “ภูมิปัญญามหาชน” เป็นโลกที่เปลี่ยนวิถีชีวิตมนุษย์จาก “การพึงพิง” ไปสู่ “ความเป็นอิสระ” และ “การพึ่งพาอาศัยกัน”

โมเดลการขับเคลื่อนประเทศไทยในโลกหลังโควิด - ๑๙ (NewGrowth Engine)

หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น นำมาสู่การพัฒนาโมเดลการขับเคลื่อนประเทศไทยที่เป็นรูปธรรม ภายใต้อาณาจักร “BCG Economy Model” ซึ่งเป็นการผนึก ๓ เศรษฐกิจ เข้าด้วยกัน คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ

BCG Economy Model เป็นการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน โดยนำจุดแข็งของประเทศไทย ประกอบด้วย “ความหลากหลายทางชีวภาพ” (Bio-Diversity) และ “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” (Cultural Diversity) มาต่อยอดและยกระดับมูลค่าในห่วงโซ่การผลิตสินค้าและบริการ ครอบคลุม ๔ กลุ่มอุตสาหกรรมสำคัญ ประกอบไปด้วย (๑) เกษตรและอาหาร (๒) สุขภาพและการแพทย์ (๓) พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ และ (๔) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กลุ่มอุตสาหกรรมเหล่านี้ครอบคลุม ๕ ใน ๑๐ อุตสาหกรรม S - Curve BCG Economy Model นั้น นอกจากจะมีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งจากภายในผ่านการกระจายโอกาสและความมั่งคั่งแล้ว ยังเชื่อมโยงเศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจภูมิภาค เข้ากับเศรษฐกิจโลกด้วยที่สำคัญ BCG ยังเป็นโมเดลที่สามารถตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ โดย ครอบคลุม ๑๐ ใน ๑๗ เป้าหมายของ SDGs ในการผลักดันสู่การปฏิบัติ BCG Economy Model จะประกอบด้วย ๔ ตัวขับเคลื่อน (BCG Drivers) และ ๔ ตัวส่งเสริม (BCG Enablers) โดย ๔ ตัวขับเคลื่อน ประกอบไปด้วย (๑) การพัฒนาสายยุทธศาสตร์ (๒) การพัฒนาเชิงพื้นที่ (๔) การพัฒนาธุรกิจและผู้ประกอบการ และ (๔) การพัฒนาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ขั้นแนวหน้า ส่วน ๔ ตัวส่งเสริม ประกอบไปด้วย (๑) การปลดล็อกข้อจำกัดทางกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ (๒) การสร้างความสามารถของกำลังคน (๓) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญและสิ่งอำนวยความสะดวก และ (๔) การยกระดับเครือข่ายพันธมิตรระหว่างประเทศ โดยการขับเคลื่อนทั้งหมดนี้ตั้งอยู่บนดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อเชื่อมโยงและยกระดับห่วงโซ่มูลค่าของ BCG

มนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด-๑๙ หน้าตาเป็นอย่างไร”

โรคโควิด - ๑๙ เป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนที่ต้องเปลี่ยนไปจากหน้ามือเป็นหลังมือ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงนี้มนุษย์เป็นผู้กระทำและก็เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบสูงสุด ทั้งจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างในปฏิสัมพันธ์ที่มีระหว่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องใช้พลังปัญญามนุษย์ในการแก้ไขปัญหาและค้นหาทางออก และนำพามนุษยชาติให้ผ่านพ้นไม่เฉพาะแต่เพียงวิกฤตโรคโควิด - ๑๙ เท่านั้น แต่รวมถึงวิกฤติเชิงซ้อนและวิกฤติซ้ำซากที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย ดังนั้นการพัฒนามนุษย์ในโลกหลังโควิด จึงนับเป็นโจทย์สำคัญที่ต้องคำนึงถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ หลักคิด ที่ถูกต้อง ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพที่จำเป็น เพื่อนำพามนุษยชาติไปสู่ความอยู่รอดต่อไปในอนาคต

สำหรับประเทศไทย เพื่อให้สามารถตอบโจทย์การเตรียมคนไทยเพื่อเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนประเทศไทย และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการปรับเปลี่ยนโลกและมนุษยชาติในโลกหลังโควิด - ๑๙ เราอาจต้องตั้งต้นจากความเข้าใจคนไทยในโลกก่อนโควิด - ๑๙ และคิดค้นแนวทางในการปรับเปลี่ยนคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด - ๑๙ ต่อไป

อุปนิสัยของ “คนไทย” ในโลกก่อนโควิด - ๑๙ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

วิรัช วิรัชนิการวรรณ ได้ศึกษาถึงอุปนิสัยของ “คนไทย” ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา พบว่า มีอยู่ถึง ๓๐ ประการ ประกอบไปด้วย (๑) เชื่อเรื่องเวรกรรม (๒) ถ่อมตัวและยอมรับชนชั้นในสังคม (๓) ยึดถือระบบอุปถัมภ์ (๔) ไม่ยอมรับคนที่มียาอยู่เท่ากันหรือต่ำกว่า (๕) ไม่รู้จักประมาณตน (๖) รักอิสระเสรี (๗) ไม่ชอบค้าขาย (๘) เอาตัวรอดและชอบโยนความผิดให้ผู้อื่น (๙) ขาดการวางแผน (๑๐) ชอบการพนัน เหล้า และความสนุกสนาน (๑๑) เกียจคร้าน (๑๒) ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง (๑๓) เห็นแก่ตัว เอาแต่ได้ (๑๔) ลืมง่าย (๑๕) ชอบความเป็นอภิสิทธิ์ (๑๖) ชอบสร้างอิทธิพล (๑๗) มีนิสัยพุ่มพือ (๑๘) ไม่รู้แพ้รู้ชนะ (๑๙) ไม่ยกย่องสุภาพสตรี (๒๐) มีจิตใจคับแคบ (๒๑) ชอบประนีประนอม (๒๒) ไม่ตรงต่อเวลา (๒๓) ไม่รักษาสาธารณสมบัติ (๒๔) ชอบพูดมากกว่าทำ (๒๕) วัตถุนิยม (๒๖) ชอบของฟรี (๒๗) สอดรู้สอดเห็น (๒๘) ขาดจิตสำนึกและอุดมการณ์เพื่อบ้านเมือง (๒๙) พึ่งพาคนอื่น และ (๓๐) ไม่ชอบรวมกลุ่มและขาดการร่วมมือประสานงาน

จากอุปนิสัยของ “คนไทย” หล่อหลอมให้เกิดเป็น “๗ หลักคิด ที่ผิด” ของคนไทย ซึ่งเป็นหลักคิดที่ไม่สอดคล้องกับพลวัตโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโลกหลังโควิด ประกอบด้วย (๑) เน้นผลประโยชน์พวกพ้องมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม (๒) เรียกร้องสิทธิมากกว่าหน้าที่ (๓) เน้นความถูกต้องมากกว่าความถูกต้อง (๔) เน้นชิงสุกก่อนห่ามมากกว่าอดเปรี้ยวไว้กินหวาน (๕) เน้นรูปแบบมากกว่าเนื้อหาสาระ (๖) เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ (๗) เน้นสายสัมพันธ์มากกว่าเนื้องาน

๗ ข้อบกพร่อง ในระบบการศึกษาไทย

ในโลกหลังโควิด - ๑๙ หากคนไทยไม่เปลี่ยนแปลงและปรับตัวก็อาจไม่สามารถนำพาประเทศไทยให้ก้าวข้ามวิกฤติที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้ แนวทางการพัฒนาคนที่สำคัญที่สุด เริ่มจากการปฏิรูประบบการศึกษา ซึ่งสำหรับประเทศไทยยังมีอุปสรรคจากความบกพร่องในระบบการศึกษาที่ถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนอย่างจริงจัง โดยข้อบกพร่องในระบบการศึกษาไทย สรุปได้ ๗ ประการ ดังต่อไปนี้ (๑) ยึดตัวผู้สอนมากกว่ายึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (๒) เน้นการสอนมากกว่าการเปิดโอกาสให้เรียนรู้ (๓) ประสิทธิภาพมากกว่าเป็นเชื้อให้เกิดคิดต่อ (๔) เน้นลอกเลียนมากกว่าความคิดสร้างสรรค์ (๕) เน้นท่องจำทฤษฎีมากกว่าลงมือปฏิบัติ (๖) เน้นการพึ่งพาคนอื่นมากกว่าการพึ่งพาตนเอง (๗) เน้นการสร้างความเป็นตนมากกว่าการสร้างความเป็นคน

ข้อบกพร่องในระบบการศึกษาไทยทั้ง ๗ ประการ ดังกล่าว หล่อหลอมคนไทยให้มีหลักคิดที่ผิด ๗ ประการ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว จึงเป็นโจทย์และประเด็นท้าทายของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของไทยในการแก้ไขข้อบกพร่อง ๗ ประการ นั้น และยกเครื่องระบบการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อเตรียมคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด - ๑๙ ต่อไป

มนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด - ๑๙ ต้องมีชีวิตที่สมดุล

ความสมดุลเป็นหัวใจสำคัญไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มนุษย์ต้องเข้าใจทั้งภาพเล็กและภาพใหญ่ ในภาพใหญ่ต้องเข้าใจ “ความสมดุลของระบบ” ทั้งระหว่างความสมดุลระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับเทคโนโลยี และในภาพเล็กลงมา ต้องเข้าใจ “สมดุลของกลไก” ทั้งสมดุลระหว่างการเรียนรู้นอกและในโรงเรียน ระหว่างปัญญาประดิษฐ์กับปัญญามนุษย์ ระหว่างอารยธรรมในโลกจริงและอารยธรรมในโลกเสมือน เป็นต้น ที่สำคัญ มนุษย์ต้อง “รู้จักเติมเมื่อขาด รู้จักหยุดเมื่อพอ และรู้จักปันเมื่อเกิน รู้เท่าทัน”

ความเป็นครูในโลกหลังโควิด-๑๙ ต้องเป็นอย่างไร

การเตรียมคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด - ๑๙ นับเป็นโจทย์สำคัญที่ท้าทายครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร “จิตวิญญาณของความเป็นครู” ไม่เคยแปรเปลี่ยน ในพลวัตโลกที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น มีประเด็นสำคัญที่ท้าทาย “ภารกิจของครู” อยู่ ๗ ประการ ได้แก่

(๑) เมื่อโลกเปลี่ยนคนต้องปรับ มนุษยชาติจะอยู่ในโลกหลังวิกฤติโควิด - ๑๙ อย่างเป็นปกติสุขได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ “คุณภาพคน” หัวใจสำคัญ คือ “ครู” ผู้ทำหน้าที่เป็นเบ้าหลอมที่จะสร้างคนที่มีคุณภาพ ในขณะที่บริบทโดยรอบตัวครูและเด็กนั้นมีการผันแปรไปอย่างมาก โลกที่มีพลวัตสูงอย่างเช่นในปัจจุบันได้ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนอย่างน้อยใน ๓ มิติ คือ การใช้ชีวิต (Living) การเรียนรู้ (Learning) และการทำงาน (Working) โดยเปลี่ยนจาก “การดำเนินชีวิตแบบสามขั้น” (๓ Stages of Life) ที่เริ่มต้นด้วยการเรียนในวัยเด็ก สู่การทำงานในช่วงกลางและการใช้ชีวิตในบั้นปลายไปสู่ “การดำเนินชีวิตแบบหลายขั้น” (Multi-Stages of Life) คือ มีการเรียนรู้ ทำงาน และใช้ชีวิต ในลักษณะเป็นวงจรซ้ำไปซ้ำมาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งครูจะต้องเข้าใจและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับพลวัตโลกหลังโควิด - ๑๙

(๒) ผลักดันแพลตฟอร์มการเรียนรู้ชุดใหม่ แม้ว่าโรงเรียนถูกมองเป็นสิ่งที่ “ยังจำเป็น” ต้องมีอยู่ แต่ “ไม่เพียงพอ” ที่จะตอบโจทย์การเรียนรู้ในปัจจุบัน การเรียนรู้จากนี้ไปสามารถเกิดขึ้นจากใคร ที่ไหน และเมื่อไรก็ได้ ไม่จำเป็นจะต้องยึดติดกับห้องเรียน โรงเรียน หรือระบบการศึกษาอีกต่อไป Online Education จะมีบทบาทมากขึ้นในโลกหลังโควิด - ๑๙ ดังนั้น ภายใต้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป ครูจะปรับบทบาทหน้าที่ของตนอย่างไร

(๓) เปิดโอกาสให้เด็ก “ลองถูกลองผิด” “เปิดรับความผิดพลาด” และ “ยอมรับความล้มเหลว” การเรียนรู้ในโลกหลังโควิด - ๑๙ จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่าน “ประสบการณ์จริง” โดยเป็นวงจรที่เริ่มจาก “การสำรวจค้นคว้า” (Exploring) “การทดลองทดสอบ” (Experimenting) เพื่อ “สร้างเสริมประสบการณ์” (Experiencing) และนำมาสู่ “การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” (Exchanging) กับผู้อื่น และการเรียนรู้ดังกล่าวตั้งอยู่บนหลักคิดสำคัญ ๒ ประการ ประการแรก การเปลี่ยนการมอง “ความล้มเหลวเป็นความยากลำบากของชีวิต” เป็นการมองว่า “ความล้มเหลวเป็นความท้าทายของชีวิต” (From Failure as Adversity to Failure as Adventure) และประการที่สอง การเปลี่ยน “ความกลัวต่อการทำผิดพลาด” สู่ “ความกลัวต่อการพลาดโอกาส” (From Fear of Mistake to Fear of Missing out) โดยเด็กจะได้เรียนรู้

จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น (Lesson Learned) พร้อมจะค้นหาแนวทางตัวอย่างจากผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ (Best Practices) พัฒนาแนวทางเหล่านั้นให้ดีขึ้น (Better Practices) และสุดท้ายจะนำไปสู่การสร้างแนวทางในการแก้ปัญหาในรูปแบบใหม่ด้วยตนเอง (Next Practices)

(๔) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ชุดใหม่ มนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นจะต้องมีเป้าหมายการเรียนรู้ ๔ ประการ ที่ยึดโยงกันเป็นองค์รวม ประกอบไปด้วย (๑) การเรียนรู้อย่างมี “ความมุ่งมั่นและเป้าหมาย” (Purposeful Learning) เป็นเป้าหมายที่เกิดจากแรงบันดาลใจ ความสนใจหรือความมุ่งมั่นของเด็ก (Passion-Driven Learning) ครูจะมีส่วนช่วยให้เด็กนิยามอนาคต ตามความสนใจของผู้เรียน (Personalized Learning) เป็นสำคัญ (๒) การเรียนรู้อย่าง “สร้างสรรค์” (Generative Learning) เกิดการใช้ความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประยุกต์ใช้ (Idea-based Learning) มีความยืดหยุ่นทาง ความคิดและอารมณ์ เปิดมุมมองใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดการรังสรรค์นวัตกรรม จึงเป็นการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) และเป็นการเรียนรู้ผ่านการให้คำปรึกษาชี้แนะ (Mentoring) (๓) การเรียนรู้แบบมี “ส่วนร่วมและแบ่งปัน” (Collective Learning) เป็นการปลูกฝังให้เด็กร่วมกันคิดร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ (Common Creating) มากกว่าการเก่งอยู่คนเดียว รวมถึงการปรับเปลี่ยนแนวคิดเป็นการได้รับรางวัลจากการทำงานร่วมกัน (Sharing Incentive) มากกว่าการแข่งขันแย่งชิงรางวัล (Individual Incentive) (๔) การเรียนรู้โดย “เน้นผลสัมฤทธิ์” (Result-based Learning) คือ การเรียนรู้ที่สามารถวัดผลหรือเห็นผลที่เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) เน้นการให้ทำโครงการ กิจกรรม และภารกิจ (Workshop/Project)

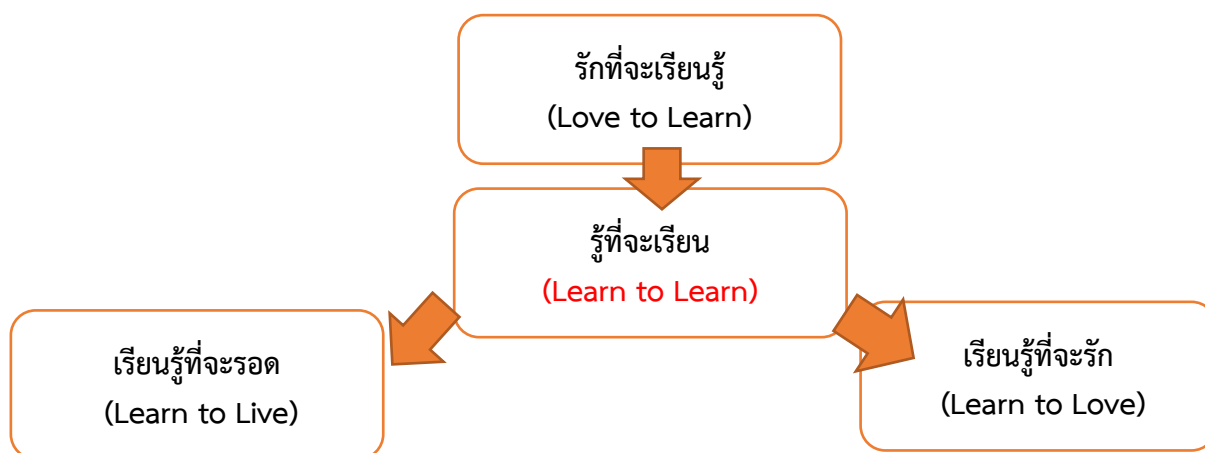
(๕) สร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มนุษย์มีธรรมชาติอยู่ ๒ ประการ ประการแรก คือ ต้องการการมีอิสระ มีตัวตน หรือที่เรียกว่า ปังเจกนิทส์ (Self-Expression Value) เพื่อปลดปล่อยสิ่งที่ตนเองมี สะท้อน “ความเป็นตน” (Me-in-We) และประการที่สอง ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน หรือที่เรียกว่า คุณค่าของจิตสาธารณะ (Communal Value) ซึ่งจะสะท้อน “ความเป็นคน” (We-in-Me) ความเป็นครูในอนาคตจะสร้างความสมดุลของ ๒ คุณค่านี้ ที่เสมือนเบรกและคันเร่งให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้อย่างไร

(๖) ขับเคลื่อนโมเดลการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด - ๑๙ ครูจะต้องสร้างให้เด็กมี “รักที่จะเรียนรู้” (Love to Learn) แล้วจึง “รู้ที่จะเรียน” (Learn to Learn) ทั้งรู้ว่าทำไมต้องเรียน ต้องเรียนอะไร เรียนอย่างไร และเรียนกับใคร แล้วจึงจะนำไปสู่ “เรียนรู้ที่จะอยู่รอด” (Learn to Live) เพื่อตอบโจทย์ Me-in-We หรือความเป็นตน พร้อม ๆ กับ “เรียนรู้ที่จะรัก” (Learn to Love) เพื่อตอบโจทย์ We-in-Me หรือความเป็นคน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนในลักษณะ Fun-Find Focus-Fulfill คือ เด็กเรียนรู้จากเรื่องสนุก ๆ (Fun) เพื่อจะค้นหาสิ่งที่ตนเองรัก (Find) เมื่อพบแล้วจึงมุ่งเป้าชัดเจน (Focus) และเติมเต็มให้ชีวิตตนเองและคนอื่น (Fulfill)

(๗) มนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องมีชีวิตที่สมดุล ครูจะต้องสอนเด็กให้เข้าใจทั้งภาพเล็กและภาพใหญ่ ในภาพใหญ่เด็กต้องเข้าใจ “ความสมดุลของระบบ” ทั้งระหว่างความสมดุลระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับเทคโนโลยี และในภาพเล็กลงมา เด็กต้องเข้าใจ “สมดุลของกลไก” ทั้งสมดุลระหว่างการเรียนรู้นอก และในโรงเรียน ระหว่างปัญญาประดิษฐ์กับปัญญามนุษย์ ระหว่างอารยธรรมในโลกจริงและอารยธรรมในโลกเสมือน ที่สำคัญต้องสอนให้เด็กรู้จักเติมเมื่อขาด รู้จักหยุดเมื่อพอ และรู้จักปันเมื่อเกิน ครูจึงต้องรู้เท่าทันในประเด็นเหล่านี้ และเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาปรับให้เกิดสมดุลให้เกิดขึ้นทั้งในระบบ และกลไก เมื่อ “เข้าใจ” ในประเด็นเหล่านี้ ครูจึงจะ “เข้าถึง” บริบทของพลวัตโลกและการพัฒนาการของเด็ก ด้วยความเข้าใจและเข้าถึง ผนวกกับจิตวิญญาณของความเป็นครู ความคาดหวังที่ว่า “ครูสร้างคน คนสร้างโลก” จึงจะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงในโลกหลังโควิด - ๑๙

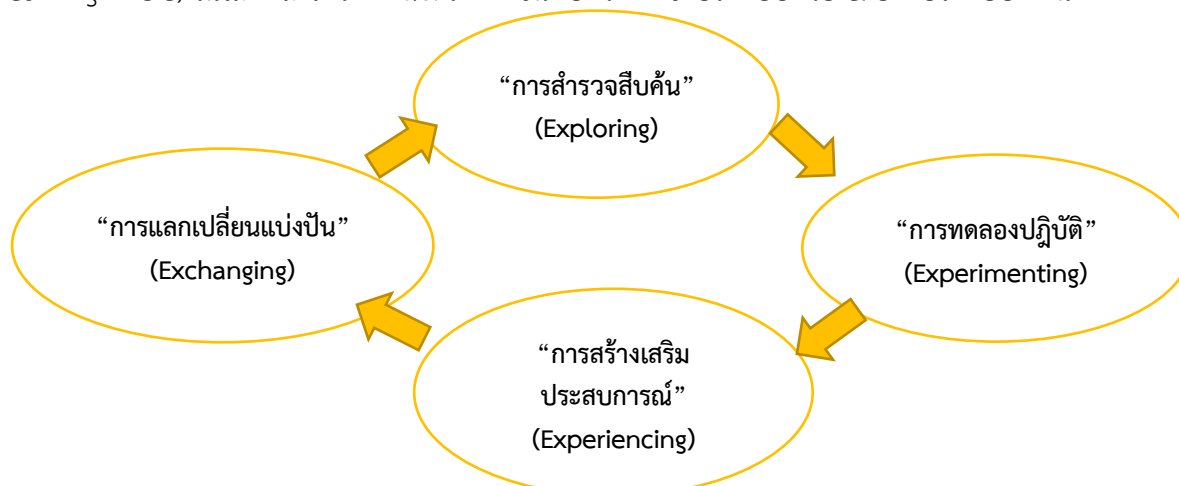
โมเดลการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด - ๑๙

การสร้างคนในโลกศตวรรษที่ ๒๑ ต้องเปลี่ยนจาก “การศึกษา” ให้เป็น “การเรียนรู้” โดยเน้นการรังสรรค์ร่วมในกระบวนการเรียนรู้ จัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก ควบคู่กับหลักสูตรมาตรฐาน เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง หรือเป็นเครื่องมือ การสร้างคนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขในโลกยุคหลังโควิดที่ทุกคน เรียกว่า ความเป็นอิสระแต่ต้องอิงอาศัยกันนั้น แต่การเรียนรู้หรือ “Learning” อย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ จะต้อง มี “Living” และ “Loving” ด้วย Living ตอบโจทย์ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่ผู้เรียนเรียกหา ความเป็นอิสระมากขึ้น ในขณะที่ Loving ตอบโจทย์การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในท่ามกลางโลกที่ต้องอิงอาศัยกันมากขึ้น การเตรียมพร้อมเด็กให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” จึงอยู่ที่การออกแบบโมเดลการศึกษาที่สามารถ ผสมผสานและถักทอ Learning, Living และ Loving เข้าด้วยกันอย่างลงตัว เริ่มต้นจาก “รักที่จะเรียนรู้” ต่อด้วย “รู้ที่จะเรียน” จากนั้นจึงเป็นเรื่องของ “เรียนรู้ที่จะรอด” ควบคู่กับ “เรียนรู้ที่จะรัก”

แผนภาพที่ ๑๒ โมเดลการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด-๑๙

ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ สิ่งจูงใจ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การให้คุณค่า การสร้าง แบบอย่าง ตลอดจน การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น Plearn (Play + Learn) หรือ Edutainment (Education + Entertainment) เป็นตัวอย่างแนวคิดที่พยายามผลักดันให้เกิด “รักที่จะเรียนรู้” โดยมีวงจรการเรียนรู้ (Learning Circle) ในโลกหลังโควิด - ๑๙ ให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก ซึ่งประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑๓ วงจรการเรียนรู้ (Learning Circle) ในโลกหลังโควิด-๑๙

ในขณะที่ “รักที่จะเรียนรู้” ตอบโจทย์ความชอบที่จะเรียนรู้ (Propensity to Learn) “รู้ที่จะเรียน” จะเป็นเรื่องของรูปแบบวิธีการเรียนรู้ (Learning Approach) ภายใต้กระแส Democratization of Information, Idea และ Innovation เด็กเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ มากมายทั้งเรื่องที่มีสาระและไม่มีสาระ มีคุณและเป็นโทษ เหมาะสมและไม่เหมาะสม “รู้ที่จะเรียน” จะเริ่มต้น จาก Learn Why to Learn และ Learn What to Learn ซึ่งจะบ่มเพาะให้เด็กมี Critical Thinking, Strategic Thinking และ Logical Thinking มีวิจารณญาณในการคัดกรองเรื่อง ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ตามมาด้วยเรื่องของ Learn How to Learn, Learn When to Learn และ Learn Who to Learn from เพื่อฝึกให้เด็กมี Realistic Thinking , Pragmatic Thinking และ Shared Thinking ในบางประเด็นที่เน้นหลักคิดหรือหลักการ น้ำหนักของการเรียนรู้ก็จะอยู่ที่ Why/What to Learn ในบางประเด็นที่เน้นการปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ น้ำหนักการเรียนรู้จะอยู่ที่ When/How/Who to Learn from เป็นสำคัญ แต่มีบางประเด็นซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อน อย่างกรณีเรื่องความเชื่อทางศาสนา อุดมการณ์ทางการเมือง หรือเรื่องเพศศึกษา นอกจาก Learn Why/What to Learn เป็นเรื่องสำคัญแล้ว เรื่อง Learn When/How/Who to Learn from ก็ถือเป็นเรื่องสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

เรียนรู้ที่จะรอด (Learn to Live)

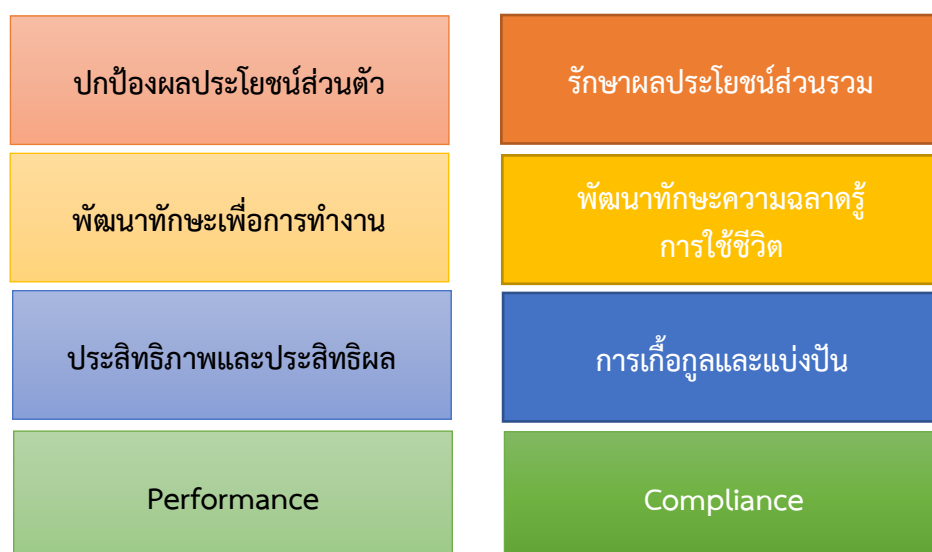
“รู้ที่จะเรียน” ทำให้เราได้ Learning Approach “เรียนรู้ที่จะรอด” จะเป็นการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง Human Capacity ที่จะให้ผู้เรียนรู้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในโลกแห่งความเป็นจริง ในเชิงปรัชญา “เรียนรู้ที่จะรอด” เป็นเรื่องของการพัฒนา Human Capacity ในแต่ละช่วงของชีวิต หากแบ่งชีวิตของคนเรานั้นออกเป็น ๔ ช่วง

แผนภาพที่ ๑๔ การพัฒนา Human Capacity ในแต่ละช่วงของชีวิต

เรียนรู้ที่จะรัก (Learn to Love)

“เรียนรู้ที่จะรอด” ทำให้เราสามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกหลังโควิดได้อย่างเป็นอิสระ แต่การเน้น “เรียนรู้ ที่จะรอด” เพียงอย่างเดียวอาจเป็นอันตรายได้ เพราะจะมีแต่การเอาตัวรอดเอาเปรียบ แก่งแย่งชิงดีกัน จำเป็นที่จะต้องเติมเต็ม “เรียนรู้ที่จะรอด” ด้วย “เรียนรู้ที่จะรัก” เพราะ “เรียนรู้ที่จะรัก” ทำให้เราใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ในท่ามกลางโลกหลังโควิด - ๑๙ ที่ต้องมีการอิงอาศัยกันมากขึ้น “เรียนรู้ที่จะรอด” และ “เรียนรู้ที่จะรัก” ต้องเดินคู่กันไป จึงจะทำให้ “ประโยชน์สุข” และ “ปกติสุข” เกิดขึ้นพร้อมกัน กลไกการทำงานของ “เรียนรู้ที่จะรอด” และ “เรียนรู้ที่จะรัก” เปรียบเสมือนเบรกและคันเร่งในรถยนต์

แผนภาพที่ ๑๕ การเรียนรู้ที่จะรอดกับการเรียนรู้ที่จะรัก

“เรียนรู้ที่จะรัก” จึงเป็นเรื่องของ Human Affinity เป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่จะ “อยู่ร่วมกับคนทั้งโลก” (Human Togetherness) ในบริบทของปัจเจกบุคคล “เรียนรู้ที่จะรัก” นำพาสู่การเป็นพลเมืองที่ดีของโลก ในบริบทขององค์กร “เรียนรู้ที่จะรัก” นำพาสู่การเป็นองค์กรที่ดีของโลก

จิตสำนึกต่อโลกครอบคลุมถึงเรื่องราวมนุษย์ด้วยกัน และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติด้วย โดยการคิดคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในระยะยาว คิดเพื่ออนาคตลูกหลานและคนรุ่นต่อไป มากกว่าผลประโยชน์ของตัวเอง พร้อม ๆ กับการเปลี่ยนกรอบความคิดจาก “ความพยายามเอาชนะธรรมชาติ” มาสู่ “การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอย่างสมดุล” และจาก “ความพยายามแข่งขันเอาชนะคนอื่น” มาสู่ “การอยู่ร่วมกันกับประชาคมโลกอย่างเป็นปกติสุข”

ในโลกหลังโควิด - ๑๙ ต้องปลูกฝังภาวะ “การนำ” ทั้งในมิติสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองให้เกิดขึ้นกับเยาวชนและคนไทยภายใต้บริบท “การเรียนรู้ที่จะรอด” และ “การเรียนรู้ที่จะรัก” การเรียนรู้เรื่องภาวะความเป็นผู้นำไม่ได้หมายถึงแค่การเรียนรู้ยุทธวิธีในการแข่งขันแบบ “เห็นแก่ตัว” เพื่อช่วงชิงอำนาจและไต่เต้าสู่การเป็นผู้นำ หากหมายถึงการเรียนรู้ที่จะพัฒนาบุคลิกนิสัย ความคิดอ่าน คุณค่า และพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการมีวินัยกับตนเอง เคารพตนเอง มีความภาคภูมิใจในตัวเอง รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ รู้จักประเมินตัวเองว่ามีจุดเด่นจุดด้อยอะไร สามารถทำอะไรอะไร ได้มากน้อยแค่ไหน กล้าตัดสินใจ กล้ารับผิดชอบ ทำผิดแล้วรู้จักยอมรับผิด แพ้แล้วยอมรับการแพ้ด้วยน้ำใจนักกีฬา รู้จักการสรุปบทเรียนเพื่อแก้ไขปรับปรุงตนเองใหม่ได้ ที่สำคัญ ผู้นำที่ดีต้องรู้จักการเป็นผู้ตามที่ดีด้วย

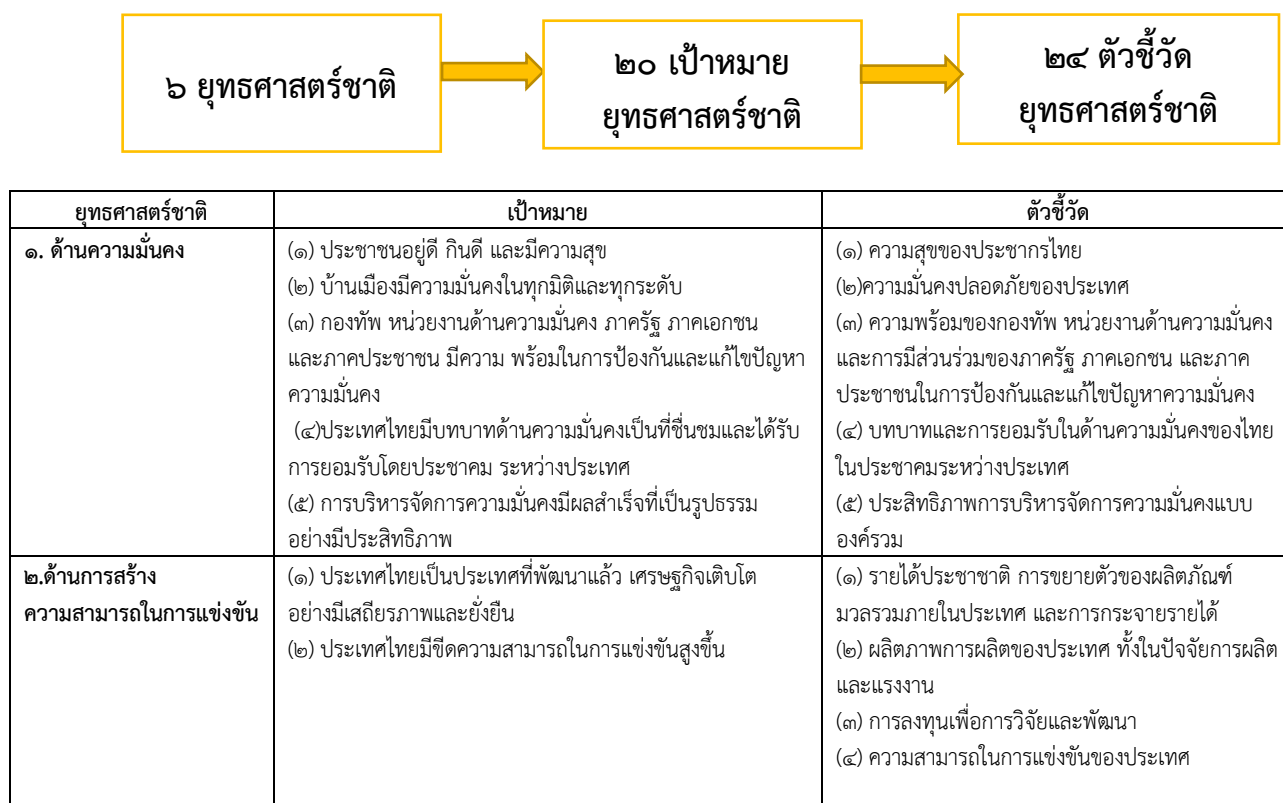
(๕) ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ชาติ : เป็นเสมือนแผนที่นำทาง (roadmap) เพื่อเดินไปสู่เป้าหมายอันเป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ของประเทศไทย นั่นคือ การหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางของการเป็นประเทศกำลังพัฒนา ให้เป็นประเทศรายได้สูงที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในการนี้ปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้บรรลุความสำเร็จดังกล่าวประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ชาติ ๖ ด้านได้แก่ (๑) ด้านความมั่นคง (๒) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

(๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (๔) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (๕) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๖) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐและในแต่ละด้านมีโครงสร้างประกอบด้วย บทนำ เป้าหมายรวม ตัวชี้วัด ประเด็นหลัก และประเด็นย่อย เป็นต้น

สำหรับการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวนั้น เป็นเสมือนภารกิจการเดินทางไกล (Long Journey) ที่ต้องใช้ระยะเวลาอย่างน้อย ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันและไม่หลงทาง จึงได้มีการกำหนดสิ่งที่จะต้องบรรลุไว้เป็นระยะ รวม ๔ ช่วง ช่วงละ ๕ ปี กล่าวคือ ช่วงระยะแรก (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ช่วงระยะที่สอง (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ช่วงระยะที่สาม (พ.ศ. ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕) และช่วงระยะสุดท้าย (พ.ศ. ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐) อันเปรียบเสมือนหลักกิโลเมตรของถนน (milestone) เพื่อบอกให้เห็นถึงความก้าวหน้าใกล้ – ไกลของการเดินทางไปสู่เป้าหมายปลายทาง และผู้ขอรับการประเมินขอสรุปโครงสร้างของยุทธศาสตร์ชาติโดยรวม ดังนี้

ตารางที่ ๑ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด

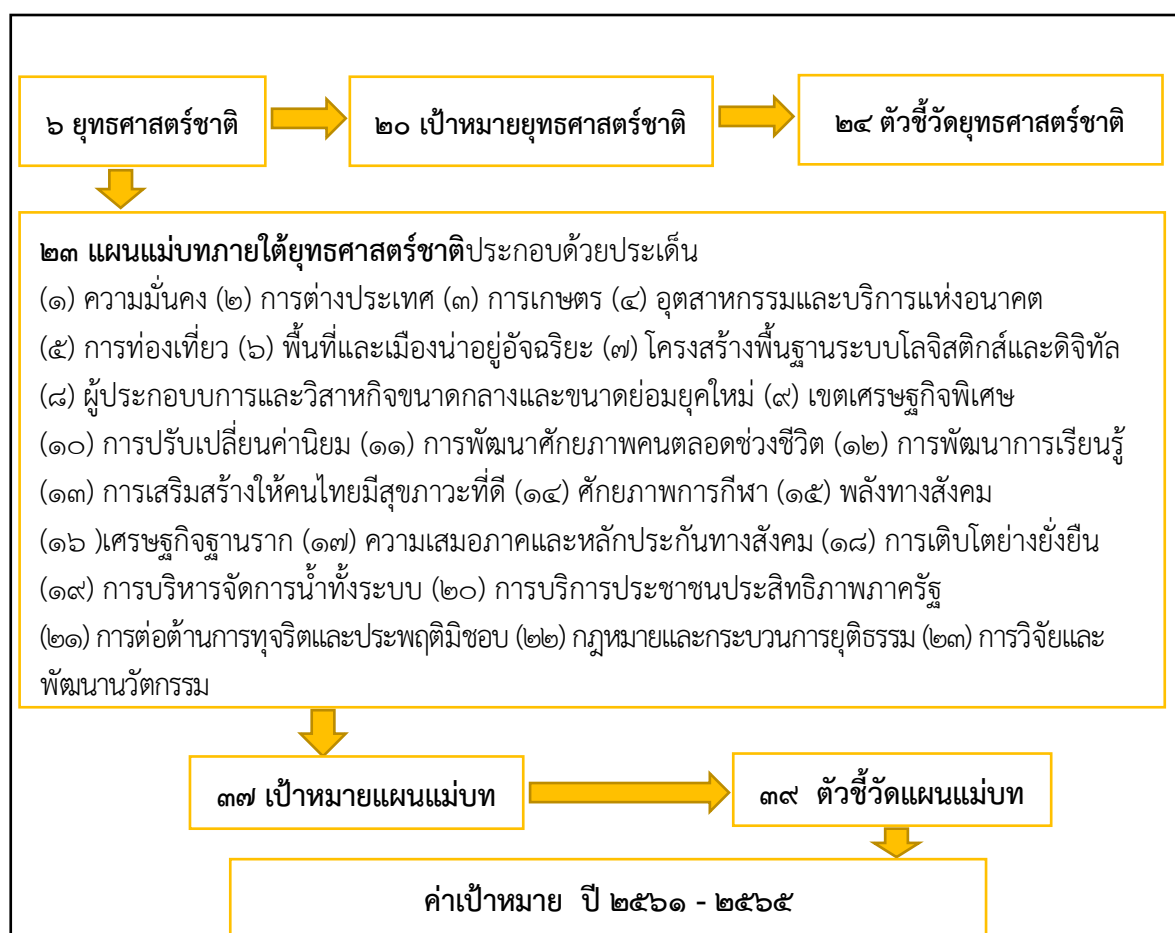
ตารางที่ ๑ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
๓. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	(๑) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ (๒) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต	(๑) การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย (๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (๓) การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย
๔. ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	(๑) สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ (๒) กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามา เป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ	(๑) ความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร (๒) ความก้าวหน้าของการพัฒนาคน (๓) ความก้าวหน้าในการพัฒนาจังหวัดในการเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี (๔) คุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุ
๕. ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	(๑) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้ อย่างยั่งยืน มีสมดุล (๒) พื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบ จากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ (๓) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุล ภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ (๔) ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล	(๑) พื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๒) สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมได้รับการฟื้นฟู (๓) การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๔) ปริมาณก๊าซเรือนกระจก มูลค่าเศรษฐกิจฐานชีวภาพ
๖. ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	(๑) ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส (๒) ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (๓) ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๔) กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ	(๑) ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ (๒) ประสิทธิภาพของการบริการภาครัฐ (๓) ระดับความโปร่งใส การทุจริต ประพฤติมิชอบ (๔) ความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

(๖) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

เพื่อให้เกิดความชัดเจนและการเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๖ ด้าน จึงได้มีการสรุปประเด็นสาระสำคัญออกมาจัดทำรายละเอียดเป็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติหลักรวม ๒๓ ประเด็น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในแต่ละประเด็นนั้นจะมีการนำเสนอข้อมูลฐาน (baseline data) การวิเคราะห์สถานการณ์ที่เผชิญอยู่ในปัจจุบัน แนวทางการพัฒนาและ ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติในแต่ละด้าน รวมทั้งเป้าหมายในภาพรวม (ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย) ที่ต้องการบรรลุ โดยแยกออกตามช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติหลักแต่ละประเด็นนั้นยังประกอบไปด้วยประเด็นย่อย ๆ ที่มีความสำคัญอีกประมาณ ๔ - ๕ ประเด็น ซึ่งได้มีการจัดทำเป็นแผนแม่บทย่อย เป็นการเฉพาะของแต่ละประเด็นย่อย ๆ ในแต่ละแผนแม่บทย่อยก็จะมีการระบุถึงเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในแต่ละช่วงระยะเวลาและแนวทางการพัฒนาไว้อย่างชัดเจน หากสามารถบรรลุเป้าหมายในแผนแม่บทย่อยทั้งหมดที่กำหนดไว้ก็จะส่งผลทำให้เป้าหมายในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติบรรลุผล และส่งผลต่อเนื่องทำให้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นปัจจัยประการสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยทำให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางหรือประเทศกำลัง

พัฒนาในท้ายที่สุด และเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒ ได้มีราชกิจจานุเบกษาประกาศใช้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) จำนวน ๒๓ ประเด็น ประกอบ (๑) ความมั่นคง (๒) การต่างประเทศ (๓) การเกษตร (๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (๕) การท่องเที่ยว (๖) พื้นที่และเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน (๗) โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล (๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยม (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (๑๔) ศักยภาพการกีฬา (๑๕) พลังทางสังคม (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งมี ๓๗ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และ ๑๔๐ เป้าหมายระดับแผนย่อย และผู้ขอรับการประเมินขอสรุปโครงสร้างของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนย่อยโดยรวม ดังนี้

ตารางที่ ๒ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

แม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๑. ประเด็นความมั่นคง	๑. ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น	ดัชนีสันติภาพโลก (อันดับ)	๑ ใน ๓๕ ของโลก
	๒. ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น	ดัชนีชี้วัดความสุขของประชากรไทย (อันดับ)	๑ ใน ๓๕ ของโลก
๒. ประเด็นการต่างประเทศ	การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก	ตัวชี้วัดการต่างประเทศไทย (เฉลี่ยร้อยละ)*	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐
๓. ประเด็นการเกษตร	๑. ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของ ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศสาขาเกษตร (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัวร้อยละ ๓.๘
	๒. ผลผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น	อัตราผลผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๒
๔. ประเด็น อุตสาหกรรมและ บริการแห่งอนาคต	๑. การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรม และบริการ	(๑) อัตราการขยายตัวของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในสาขาอุตสาหกรรม (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัวร้อยละ ๔.๖
		(๒) อัตราการขยายตัวของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในสาขาสารพัด (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัวร้อยละ ๕.๔
	๒. ผลผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น	(๑) อัตราการขยายตัวของผลผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรม (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัวร้อยละ ๒.๒
		(๒) อัตราการขยายตัวของผลผลิตภาพการผลิตของภาคบริการ (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัวร้อยละ ๒.๗

ตารางที่ ๒ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๕. ประเด็นการท่องเที่ยว	๑. ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศเพิ่มขึ้น	สัดส่วนผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อ ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศ (ร้อยละ)	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๒
	๒. รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น	อัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองหลัก และเมืองรอง (สัดส่วน)	๘๐ : ๒๐
	๓. ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น	อันดับความสามารถทาง การแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ของประเทศไทย โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI)	๑ ใน ๓๐
๖. ประเด็นพื้นที่และเมืองน่าอยู่ อัจฉริยะ	๑. ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขัน งขึ้น เกิดศูนย์กลางความ เจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม	มูลค่าการลงทุนในเมืองเป้าหมาย (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๕
	๒. ประเทศไทยมีพื้นที่มีแผนผังภูมิโนเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี	แผนผังภูมิโนเวศระดับภาค (จำนวน)	มีแผนผังภูมิโนเวศ ๑ ภาค
	๓. ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง	สัดส่วน GPP per capita ของจังหวัด ร้อยละ ๒๐ สุดท้ายที่รวยที่สุดต่อ GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ ๒๐ แรกที่จนที่สุด	อยู่ระหว่างการตรวจสอบ/จัดทำค่าเป้าหมาย

ตารางที่ ๒ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย
เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

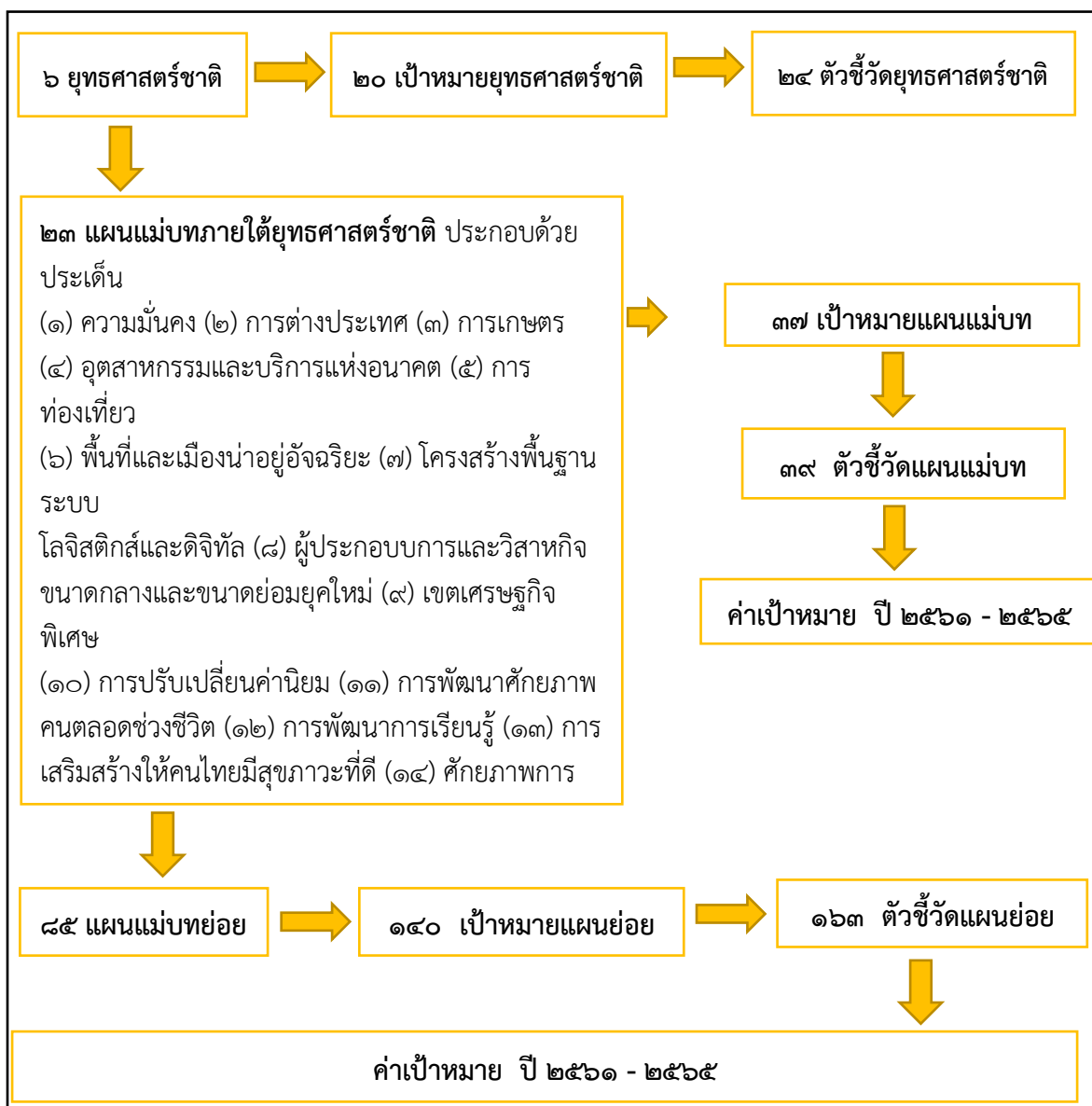
แม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๗. ประเด็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล	ความสามารถในการแข่งขันด้าน โครงสร้าง พื้นฐานของประเทศดีขึ้น	อันดับความสามารถในการแข่งขัน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	อันดับที่ ๔๕
๘. ประเด็นผู้ประกอบการ และ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยุคใหม่	ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็น ผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบ เศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น	สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	ร้อยละ ๔๕
๙. ประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ	๑. การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวม ของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด เพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ มวลรวมของพื้นที่ เขตเศรษฐกิจ พิเศษทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัวอย่างน้อย ร้อยละ ๕
	๒. การลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ทั้งหมดได้รับการยกระดับ	มูลค่าการส่งเสริมการลงทุนใน พื้นที่ เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ในช่วง ๕ ปีแรก (ล้านบาท)	๖๐๐,๐๐๐ ล้านบาท
๑๐. ประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยม	คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี งาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็น ไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมี ความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานา ประเทศมากขึ้น	ดัชนีคุณธรรม ๕ ประการ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ การเป็นอยู่อย่าง พอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบ ความเป็นธรรมทางสังคม	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ จากปี ฐาน
๑๑. ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคน ตลอดช่วงชีวิต	คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับ การพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่มี ความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ รักการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (ค่าคะแนน)	ค่าคะแนน ๐.๗๙

ตารางที่ ๒ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย
เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๑๒. ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้	๑. คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลก ศตวรรษที่ ๒๑ มีความสามารถในการแก้ปัญหาปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	(๑) คะแนน PISA ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (คะแนนเฉลี่ย)	เฉลี่ย ๔๗๐ คะแนน
		(๒) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา	อันดับที่ ๔๕
	๒. คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น	ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากลดีขึ้น (GTCI) (คะแนน)	ไม่น้อยกว่า ๕๐.๑ คะแนน
๑๓. ประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี	คนไทยมีสุขภาพะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น	อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี (อายุเฉลี่ย)	ไม่น้อยกว่า ๖๘ ปี
๑๔. ประเด็นศักยภาพการกีฬา	คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา	อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (อายุเฉลี่ย)	ไม่น้อยกว่า ๖๘ ปี
๑๕. ประเด็นพลังทางสังคม	ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น	มิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๐
๑๖. ประเด็นเศรษฐกิจฐานราก	รายได้ของประชากร กลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจาย และอย่างต่อเนื่อง	ดัชนีการพัฒนาย่างทั่วถึง (คะแนน)	๔.๓๐ คะแนน
๑๗. ประเด็นความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม	คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น	สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับ ความคุ้มครองตามมาตรการ คุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย ๙ กรณี ได้แก่ (๑) เจ็บป่วย (๒) คลอดบุตร (๓) ตาย (๔)ทุพพลภาพ/พิการ (๕) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (๖) ขราภาพ (๗) ว่างาน (๘) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (๙) การบาดเจ็บจากการทำงาน(ร้อยละ)	ร้อยละ ๗๐

ตารางที่ ๒ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย
เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๑๘. ประเด็นการเติบโต อย่างยั่งยืน	สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้น อย่างยั่งยืน	อันดับของประเทศไทยด้านความยั่งยืน และคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับโลก	อยู่ในระดับต่ำกว่า ๕๐ ประเทศ แรกของโลก
๑๙. ประเด็นการบริหาร จัดการน้ำทั้งระบบ	๑. ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น	ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำ ของประเทศ (ระดับ/คะแนน)	ดัชนีความมั่นคง ด้านน้ำของ ประเทศ ระดับ ๒ (๖๐ คะแนน)
	๒. ผลผลิตของน้ำทั้งระบบ เพิ่มขึ้นในการใช้ น้ำอย่างประหยัด และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการ ใช้น้ำ	ระดับความมั่นคงและ/หรือผลผลิตภาพ จากการใช้น้ำ (บาท/ลูกบาศก์เมตร)	ตามแต่ละด้าน และเพิ่ม ๓ เท่า จาก ค่าเฉลี่ยปัจจุบันปี ๒๕๖๑
	๓. แม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู ภาพให้มีระบบ นิเวศที่ดี	สัดส่วนของแม่น้ำลำคลอง และแหล่ง น้ำธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งรบกวนคุณภาพ (ร้อยละของแม่น้ำ ลำคลองและพื้นที่ ชุ่มน้ำทั้งประเทศ)	ร้อยละ ๒๐
๒๐. ประเด็นการบริการ ประชาชนและ ประสิทธิภาพภาครัฐ	๑. บริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมี คุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ	ระดับความพึงพอใจในคุณภาพ การ ให้บริการของภาครัฐ	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๕
	๒. ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมา ประยุกต์ใช้	ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ในการ จัดลำดับขององค์การสหประชาชาติ	อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนา สูงสุด ๖๐ อันดับแรก
๒๑. ประเด็นการต่อต้าน การทุจริตและประพฤติ มิชอบ	ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติ มิชอบ	ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศ ไทย (อันดับ/คะแนน)	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๕๔ และ/หรือ ได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๐ คะแนน
๒๒. ประเด็นกฎหมายและ กระบวนการยุติธรรม	๑. กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่า เทียมและเป็นธรรม	ดัชนีนิติธรรม (คะแนน/อันดับ)	คะแนนของ ๔ ปัจจัย จากทั้งหมด ๘ ปัจจัย ๑. การจำกัดอำนาจรัฐ ๒. รัฐบาลโปร่งใส ๓. สิทธิขั้นพื้นฐาน ๔. ความเป็นระเบียบ และความมั่นคงไม่ต่ำกว่า ๐.๖๕
	๒. การอำนวยความสะดวกเป็นไปโดยความ เสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทัวถึง และ ปราศจากการเลือกปฏิบัติ		
๒๓. ประเด็นการวิจัยและ พัฒนานวัตกรรม	๑. ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้าง ฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้าง พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่ม สูงขึ้น	การจัดอันดับโดยสภาเศรษฐกิจโลก และสถาบันการจัดการนานาชาติ	๑ ใน ๓๐
	๒. มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น	สัดส่วนมูลค่าการลงทุนวิจัยพัฒนา และนวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมใน ประเทศ(ร้อยละของผลิตภัณฑ์มวล รวมในประเทศ)	ร้อยละ ๑.๕

แผนภาพที่ ๑๖ แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้
ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
(๑) ประเด็นความ มั่นคง	๑. การรักษาความ สงบภายในประเทศ	(๑) ประชาชนมีความ มั่นคง ปลอดภัยใน ชีวิต และทรัพย์สิน เพิ่มขึ้น	ระดับความมั่นคง ปลอดภัยภายในประเทศ และศักยภาพตำรวจ ระดับสากล (WISPI) ดีขึ้น (อันดับ)	อยู่ในลำดับ ๑ ใน ๕๕ ของโลก
		(๒) คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ ซึ่ง สถาบันหลักของชาติ สถาบัน ศาสนา เป็นที่เคารพยึด เน้นยว จิตใจของคนไทยสูงขึ้น	ระดับทุนทางสังคม*	*อยู่ระหว่างการ ตรวจสอบ/จัดทำตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย
		๓. การเมืองมีเสถียรภาพ และ ธรรมาภิบาลสูงขึ้น	ประสิทธิผลของรัฐบาล จากการประเมินของ ธนาคารโลก	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๗
	๒. การป้องกันและ แก้ไขปัญหาที่มี ผลกระทบต่อความ มั่นคง	๑. ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ใน ปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้า มนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการ แก้ไขจน ไม่ส่งผลกระทบ ต่อการบริหาร และพัฒนาประเทศ	ระดับความสำเร็จของการ แก้ไขปัญหาความมั่นคงใน ปัจจุบัน	ดีขึ้นอย่างน้อย ร้อยละ ๕๐
		๒. ภาคใต้มีความสงบสุข ร่มเย็น	(๑) จำนวนงบประมาณ ด้านความมั่นคงในการ แก้ไขปัญหาความรุนแรง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ลดลง	ลดลงร้อยละ ๑๐ ต่อปี
			(๒) วัดสถิติจำนวนเหตุ รุนแรง/สูญเสีย	ลดลงร้อยละ ๒๐ ต่อปี
			(๓) ปริมาณการเข้า - ออกของนักท่องเที่ยว และมูลค่าการลงทุนใน พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
(๑) ประเด็นความ มั่นคง	๓. การพัฒนาศักยภาพ ของประเทศให้พร้อมเผชิญ ภัยคุกคามที่กระทบต่อ ความมั่นคงของชาติ	๑. หน่วยงานด้านการข่าว และ ประชาคมข่าวกรอง ทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ มีความทันสมัย และปฏิบัติได้ จริง	ประสิทธิภาพของหน่วยงาน ด้าน การข่าวและประชาคมข่าวกรอง	ร้อยละ ๘๐
		๒. กองทัพและหน่วยงานด้าน ความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้น ที่จะเผชิญภัยคุกคามทุก รูปแบบทุกมิติ และทุกระดับ ความรุนแรง	วัดระดับความพร้อมของกองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคง	ร้อยละ ๘๐
	๔. การบูรณาการความ ร่วมมือด้านความมั่นคงกับ อาเซียน และนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและ มิใช่ภาครัฐ	๑. ประเทศไทยมีความมั่นคง และสามารถรับมือกับความท้ หายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบ สูงขึ้น	ระดับความสัมพันธ์และความ ร่วมมือด้านความมั่นคงในทุก มิติ กับประเทศมหาอำนาจและ ประเทศที่มีความสำคัญทาง ยุทธศาสตร์ (อาทิ จำนวนการ เยือน จำนวนความร่วมมือ ระดับ ความสัมพันธ์) (เฉลี่ยร้อยละ)	มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิม ร้อยละ ๕ - ๑๐
		๒. ประเทศไทยมีบทบาท เพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทาง และส่งเสริมเสถียรภาพของ ภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็น ประเทศแนวหน้าในภูมิภาค อาเซียน	ระดับความสำเร็จของบทบาท ไทยในการกำหนดทิศทางและ ส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาค เอเชีย (อาทิ จำนวนข้อเสนอ/ ข้อ ริเริ่มของไทยที่ได้รับการ ยอมรับ การเป็นผู้เล่นที่สำคัญในกรอบอนุ ภูมิภาคและภูมิภาค กับ ต่างประเทศ) (เฉลี่ยร้อยละ)	มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิม ร้อยละ ๕ - ๑๐
	๕. การพัฒนากลไกการ บริหารจัดการความมั่นคง แบบองค์รวม	กลไกการบริหารจัดการความ มั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น	ระดับประสิทธิภาพการ ดำเนินงานของหน่วยงาน ด้าน การจัดการความมั่นคง	ร้อยละ ๘๐

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๒. ประเด็นการต่างประเทศ	๑. แผนย่อยความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ	เป้าหมายและตัวชี้วัด มีรายละเอียดปรากฏในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น ความมั่นคง แผนย่อยที่ ๔ ด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติ รวมทั้ง องค์การภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ		
	๒. ความร่วมมือเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ	๑.ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจ ที่เน้นนวัตกรรมดี	ระดับความสัมพันธ์และความ ร่วมมือ ด้านเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยง และนวัตกรรมในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี (อาทิจ จำนวนโครงการ/ ความร่วมมือ/ความตกลง) (เฉลี่ยร้อยละ)*	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐
		๒. ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก	ระดับความสำเร็จของบทบาท ไทยในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ (อาทิจ จำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่ม ของไทยที่ได้รับการยอมรับ การเป็นผู้เล่นที่สำคัญในกรอบ ต่าง ๆ โครงการที่ไทยดำเนินกับ ต่างประเทศ) (เฉลี่ยร้อยละ)*	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐
	๓. การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ	ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น	๑. ระดับความร่วมมือกับต่างประเทศในการปรับปรุง/ พัฒนามาตรฐานภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญ	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐
			๒. ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดบรรทัดฐาน และมาตรฐานระหว่างประเทศ (อาทิจ จำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่ม ของไทยที่ได้รับการยอมรับการเป็นผู้เล่นที่สำคัญในกรอบต่าง ๆ)	
			๓. อันดับ/คะแนนของไทยในดัชนีสากลในประเด็นที่มีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติ มีพัฒนาการที่ดีขึ้น (เฉลี่ยร้อยละ)*	

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๒. ประเด็น การต่างประเทศ	๔. การส่งเสริม สถานะและ บทบาทของ ประเทศไทยใน ประชาคมโลก	ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับ การยอมรับในสากลมาก ขึ้น	๑. ระดับความสำเร็จของไทยในการสร้างความ เข้าใจ/การยอมรับ ภาพลักษณ์ และความนิยมไทย ในสากลด้วยอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย (อาทิ จำนวนโครงการ อำนาจแบบนุ่มนวล จำนวน กิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริม ทักษะเชิงบวกต่อ ประเทศไทย)	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐
			๒. ระดับความสำเร็จของไทยใน เวทีระหว่าง ประเทศ (อาทิ จำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มของไทย ได้รับการรับรองในเวที/องค์การระหว่างประเทศ ประเทศไทย และคนไทยได้รับการเลือกตั้ง/ ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ)	
			๓. ระดับความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพและ เสริมสร้างเครือข่ายของคนไทย/ชุมชนไทยใน ต่างประเทศให้มีความเข้มแข็ง และมีเกียรติภูมิ (จำนวนโครงการ สนับสนุนกิจกรรมคนไทยใน ต่างประเทศ การมีส่วนร่วมของชุมชนไทยใน ต่างประเทศด้วยการเผยแพร่ภาพลักษณ์ของไทย) (เฉลี่ยร้อยละ)*	
	๕. การ ต่างประเทศมี เอกภาพและ บูรณาการ	ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ขับเคลื่อนการต่างประเทศ อย่างมีเอกภาพ และไทย เป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ กับต่างประเทศในทุกมิติ มากขึ้น	๑. ระดับความร่วมมือระหว่างส่วนราชการไทยเพื่อ พัฒนา/ ขับเคลื่อนการต่างประเทศในทุกมิติ (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดูแลและคุ้มครอง คนไทยใน ต่างประเทศ) อย่างมีบูรณาการ (อาทิ กลไกการประชุม กิจกรรม/ โครงการร่วม)	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐
			๒. ระดับความสำเร็จในการสร้าง ความตระหนักรู้ การมีส่วนร่วม ของภาคส่วนต่าง ๆ (อาทิ จำนวน โครงการ จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ)	
			๓. ระดับการพัฒนางานบริการ ด้านการ ต่างประเทศและด้านการกงสุล (อาทิ มีกลไกและ ช่องทางการรับฟังและแก้ไขข้อร้องเรียน/ ข้อเสนอแนะของประชาชนที่หลากหลาย)	
			๔. ระดับความสำเร็จในการเสริมสร้างเครือข่าย บุคคลและองค์กรที่เป็นมิตรกับประเทศไทยใน ต่างประเทศ (อาทิ จำนวนคน/ องค์กรที่เป็นมิตร จำนวน โครงการ/กิจกรรมที่สนับสนุน เครือข่าย)*	

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๓. ประเด็นการเกษตร	๑. เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น	สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น มีมูลค่าเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๓
	๒. เกษตรปลอดภัย	๑. สินค้าเกษตรปลอดภัย มีมูลค่าเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรปลอดภัย (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๓
		๒. ผลผลิตกันท์เกษตรปลอดภัย ของไทยได้รับการยอมรับ ด้านคุณภาพ ความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น	ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร	*** อยู่ระหว่างการศึกษา/ตรวจสอบ/จัดทำค่าเป้าหมาย
	๓. เกษตรชีวภาพ	๑. สินค้าเกษตรชีวภาพ มีมูลค่าเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของ มูลค่าของสินค้าเกษตร ชีวภาพ (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๓
		๒. วิสาหกิจการเกษตรจาก ฐานชีวภาพและภูมิปัญญา ท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น	จำนวนวิสาหกิจ การเกษตรขนาดกลางและเล็ก และผลิตภัณฑ์ จากฐานชีวภาพ	๑ ตำบล ๑ วิสาหกิจ
	๔. เกษตรแปรรูป	สินค้าเกษตรแปรรูป และผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่า สินค้าเกษตรแปรรูปและ ผลิตภัณฑ์ (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๓
	๕. เกษตรอัจฉริยะ	๑. สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยี สมัยใหม่/อัจฉริยะ มีมูลค่าเพิ่มขึ้น	มูลค่าสินค้าที่มีการใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๓
๔. ประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	๑. อุตสาหกรรมชีวภาพ	อุตสาหกรรมชีวภาพ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรม ชีวภาพ (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๑๐

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๔. ประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	๒. อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ครบวงจร	อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ เฉลี่ยต่อปี (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัวร้อยละ ๕
	๓. อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์	๑. อุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ เฉลี่ยต่อปี (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๕
		๒. ความสามารถในการ พัฒนาด้านเศรษฐกิจ ดิจิทัลของไทยดีขึ้น	อันดับของ Digital Evolution Index ของไทย	๑ ใน ๔๐
	๔. อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม	๑. ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยาน ในภูมิภาคโดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่	ส่วนแบ่งการตลาดของจำนวน อากาศยานที่เข้าซ่อมในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (เฉลี่ยร้อยละ)	๑
		๒. ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier)	จำนวนผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานระดับ Tier ๒ Tier ๓ และ Tier ๔	Tier ๔
	๕. อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ	๑. อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ มีการ ขยายตัวเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ)	*อยู่ระหว่างการตรวจสอบ/จัดทำค่าเป้าหมาย
		๒. การส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรม ความมั่นคงของประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ)	
	๖. การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	๑. แรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	อันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน	อันดับที่ ๖๐
		๒. ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตดีขึ้น	อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต	อันดับที่ ๔๕
๕. ประเด็นการท่องเที่ยว	๑. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม	๑. รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๑๐

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๕. ประเด็นการ ท่องเที่ยว		๒. เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น	จำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้าน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม	๕ เมือง
		๓. สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรมได้รับการขึ้น ทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและ บริการการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์และ วัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สิน ทางปัญญา (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๕
	๒. การท่องเที่ยว เชิงธุรกิจ	๑. รายได้จากการท่องเที่ยวเชิง ธุรกิจเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของรายได้จากการ ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๕
		๒. การเป็นจุดหมายปลายทางใน การจัดการประชุมนานาชาติของ ไทย	อันดับของไทยในการเป็นจุดหมาย ปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติ ตามดัชนี International Congress and Convention Association (ICCA)	๑ ใน ๒๓
	๓. การท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ ความ งาม และแพทย์ แผนไทย	๑. รายได้จากการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ ความงาม และแพทย์ แผนไทยเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของรายได้จากการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์ แผนไทย (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๕
		๒. อันดับด้านรายได้การ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ ประเทศ ไทย	อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของประเทศไทย โดย Global Wellness Institute ดีขึ้น	อันดับที่ ๑๒
		๓. สถานประกอบการด้านการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และบริการ ทางการแพทย์ได้รับมาตรฐาน เพิ่มขึ้น	อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถาน ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕
	๔. การท่องเที่ยว สำราญทางน้ำ	๑. รายได้การท่องเที่ยว สำราญ ทางน้ำ เพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยว สำราญทางน้ำ(เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๕
		๒. การขยายตัวของท่าเรือ ท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น	จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทย	๒ ท่าเรือ
	๕. การท่องเที่ยว เชื่อมโยงภูมิภาค	ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการ เดินทางของนักท่องเที่ยวใน ภูมิภาคอาเซียน	อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่าง ประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัว ร้อยละ ๕
	๖. การพัฒนา ระบบนิเวศการ ท่องเที่ยว	๑. นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินมาก	อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้าน ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวโดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI)	๑ ใน ๗๐

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๕. ประเด็นการท่องเที่ยว		๒. โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น	อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI)	๑ ใน ๕๐
		๓. การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น	อันดับขีดความสามารถด้าน ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติโดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI)	๑ ใน ๑๑๐
๖. ประเด็นพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	๑. การพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนา เพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ	๑. จำนวนเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย และพื้นที่เฉพาะ	๖ เมือง (กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น เมืองในพื้นที่ ระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต)
			๒. จำนวนเมืองขนาดกลางที่ได้รับการพัฒนา	
			๓. จำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ	๕ เมือง (กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต)
	๒. การพัฒนาพื้นที่เมืองชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน	๑. เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐาน	จำนวนเมืองคุณภาพ สิ่งแวดล้อม ภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน	๕ เมือง (กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และ ภูเก็ต)
		๒. ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม	พื้นที่ที่มีการดำเนินการสงวน รักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่น บนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในพื้นที่	พื้นที่ที่มีการดำเนินการสงวน รักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่น บนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในพื้นที่

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๗. ประเด็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล	๑. โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์	๑. ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง	สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ)	น้อยกว่าร้อยละ ๑๒
		๒. ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น	ดัชนีวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทย (อันดับ/คะแนน)	๒๕ ลำดับแรก หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า ๓.๕๐
		๓. การขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น	สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)	ร้อยละ ๔
		๔. การเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองเพิ่มขึ้น	สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองต่อการเดินทางในเมืองทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)	กรุงเทพฯ และปริมณฑล ไม่น้อยกว่า ๓๐ เมืองหลักในภูมิภาคไม่น้อยกว่า ๕
		๕. ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง	อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน (คนต่อประชากร ๑ แสนคน)	๑๒ คนต่อประชากร ๑ แสนคน
	๒. โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน	๑. การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง	สัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่เกินร้อยละ ๖๐
		๒. การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น	สัดส่วนของการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศ ในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ (เฉลี่ยร้อยละของพลังงานขั้นสุดท้าย)	ร้อยละ ๑๕ - ๑๘
		๓. ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น	ค่าความเข้มข้นการใช้พลังงาน (พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท)	๗.๔๐ พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท
		๔. การปรับปรุงและพัฒนา ระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด	จำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการที่กำลังพัฒนา/โครงการนำร่อง/โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าในแต่ละระยะ (แผนงาน/โครงการ)	พัฒนาและสาธิตนำร่องการใช้งานระบบ สมาร์ทกริดอย่างน้อย ๘ แผนงาน/โครงการ
	๓. โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล	ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น	อัตราส่วนของครัวเรือนที่ใช้อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ)	ร้อยละ ๗๐
๘. ประเด็นผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่	๑. การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ	๑. การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวจำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้น (เฉลี่ยร้อยละ)	ขยายตัวร้อยละ ๑๐

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๘. ประเด็น ผู้ประกอบการและ วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมยุคใหม่		๒. ความสามารถในการ แข่งขันด้านการใช้ เครื่องมือและเทคโนโลยี ดิจิทัลดีขึ้น	อันดับความสามารถในการแข่งขัน ด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี ดิจิทัล	อันดับที่ ๑ ใน ๓๖
	๒. การสร้างโอกาสเข้าถึง บริการทางการเงิน	๑. สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปี เพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจราย ใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ (ร้อยละ)	ขยายตัวร้อยละ ๑๐
		๒. มูลค่าการระดมทุนผ่าน ตลาดทุนของกิจการที่เริ่ม ตั้งต้นและวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อม เพิ่มขึ้น	อัตรามูลค่าการระดมทุนผ่านตลาด ทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้น และ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ร้อยละ)	ขยายตัวร้อยละ ๑๐
	๓. การสร้างโอกาสเข้าถึง ตลาด	๑. มูลค่าพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ เพิ่มขึ้น	การขยายตัวของมูลค่าพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อม	เพิ่มขึ้น ๑ เท่า
		๒. ความสามารถในการ แข่งขันด้านการค้าระหว่าง ประเทศของประเทศไทยดี ขึ้น	อันดับความสามารถในการแข่งขัน ด้านการค้าระหว่าง ประเทศโดย IMD	อันดับที่ ๑ ใน ๕
		๓. การขยายตัวการส่งออก ของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมเพิ่มขึ้น	สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมต่อ การส่งออกรวมของประเทศ (ร้อยละ)	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๕
	๔. การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อ ต่อการดำเนินธุรกิจ ผู้ประกอบการและวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมยุค ใหม่	อันดับนโยบายของภาครัฐ ที่มีต่อวิสาหกิจและ ผู้ประกอบการด้านการ สนับสนุนและความ สอดคล้องของนโยบายดี ขึ้น	อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อ วิสาหกิจและผู้ประกอบการ ด้านการสนับสนุนและความ สอดคล้องของนโยบาย	อันดับที่ ๑๕
๙. เขตเศรษฐกิจ พิเศษ	๑. การพัฒนาเขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก	๑. การขยายตัวของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของ พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาค ตะวันออกเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก (ร้อยละต่อปี)	ขยายตัวร้อยละ ๖.๓
		๒. การลงทุนในเขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก	มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก (ล้านบาท)	๕๐๐,๐๐๐ ล้านบาท
	๒. การพัฒนาพื้นที่ระเบียง เศรษฐกิจภาคใต้	๑. การขยายตัวของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของ พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจ ภาคใต้	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจ ภาคใต้ (ร้อยละต่อปี)	อย่างน้อยร้อยละ ๕

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
		๒. การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น	มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (ล้านบาท)	๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท
		๓. เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น	จำนวนเมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่	๒ เมือง (ระนองและชุมพร)
	๓. การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน	๑. การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวม ของพื้นที่เขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (ร้อยละต่อปี)	ขยายตัวร้อยละ ๓.๐
		๒. การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น	มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (ล้านบาท)	๑๐,๐๐๐ ล้านบาท
		๓. เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น	จำนวนเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ (จำนวนเมือง)	๑ เมือง (สงขลา)
๑๐. การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	๑. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และการเป็นพลเมืองที่ดี	คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมคูลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดีขึ้น	ประชากรอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕
	๒. การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ	ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น	จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม (จำนวน)	๕๐ บริษัท
	๓. การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม	สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น	ระดับความสำเร็จของการสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (เฉลี่ยร้อยละ)	ร้อยละ ๗๐

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๑๑. การพัฒนา ศักยภาพคนตลอด ช่วงชีวิต	๑. การสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพ มนุษย์	ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมี จิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิต แบบพอเพียงมากขึ้น	ดัชนีครอบครัวอบอุ่น	ร้อยละ ๗๕
	๒. การพัฒนาเด็ก ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ จนถึงปฐมวัย	เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึง บริการที่มีคุณภาพมากขึ้น	ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
	๓. การพัฒนาช่วงวัย เรียน/วัยรุ่น	วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะ ในศตวรรษที่ ๒๑ ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึก พลเมือง มีความกล้าหาญทาง จริยธรรม มีความสามารถในการ แก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น	คะแนนความสามารถในการ แข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐
	๔. การพัฒนาและ ยกระดับศักยภาพวัย แรงงาน	๑. แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่ม ผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนัก ในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้ เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและ เรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของ โครงสร้างอาชีพและความต้องการ ของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น	ผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละ ต่อปี)	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๕
		๒. มีคนไทยที่มีความสามารถและ ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพิ่มขึ้น	สัดส่วนกำลังแรงงานด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐
	๕. การส่งเสริม ศักยภาพผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความ มั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วม ในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น	ร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมี งานทำ และรายได้เหมาะสม	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๑๒. การพัฒนาการเรียนรู้	๑. การปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ ที่ตอบสนองต่อ การเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ ๒๑	คนไทยได้รับการศึกษาที่มี คุณภาพ ตามมาตรฐาน มีทักษะ การเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็น ของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถ เข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตดีขึ้น	๑. สัดส่วนครูผ่านการทดสอบ สมรรถนะรายสาขาในระดับสูง ตามมาตรฐานนานาชาติ	ร้อยละ ๕๐
			๒. อัตราความแตกต่างของ คะแนน PISA ในแต่ละกลุ่ม โรงเรียนลดลง	ลดลงร้อยละ ๒๐
			๓. อัตราการเข้าเรียนสุทธิตะดับ มัธยมศึกษาตอนต้น	ร้อยละ ๘๐
	๒. การตระหนักถึงพหุ ปัญญาของมนุษย์ที่ หลากหลาย	ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อ การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ ตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ใน การพัฒนาและการส่งต่อการ พัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น	๑. สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถ จัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุล ทุกด้าน และมีการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล	ร้อยละ ๑๐
			๒. สัดส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับ การส่งต่อและพัฒนาตาม ศักยภาพ/พหุปัญญา	ร้อยละ ๑๐
๑๓. การเสริมสร้าง ให้คนไทยมีสุขภาวะ ที่ดี	๑. การสร้าง ความรู้ด้านสุข ภาวะและการป้องกัน และควบคุมปัจจัย เสี่ยงที่คุกคาม สุขภาวะ	ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุข ภาวะสามารถดูแลสุขภาพ มี พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่ สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคม บ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดี สูงขึ้น	อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะของ ประชากร	ร้อยละ ๕๐
	๒. การใช้ชุมชนเป็น ฐานในการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการมีสุขภาวะที่ดี	จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น	อัตราการนอนโรงพยาบาล โดยไม่จำเป็น ด้วยภาวะที่ควร ควบคุมด้วยบริการผู้ป่วยนอก (ambulatory care sensitive conditions : ACSC) ลดลง	ไม่เกินร้อยละ ๑๐๐
	๓. การพัฒนาระบบ บริการสุขภาพที่ ทันสมัยสนับสนุนการ สร้างสุขภาวะที่ดี	มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน ที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น	การจัดอันดับประสิทธิภาพระบบ บริการสุขภาพ	อันดับที่ ๑ ใน ๒๕
	๔. การกระจาย บริการสาธารณสุข อย่างทั่วถึงและมี คุณภาพ	การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมี ความเหลื่อมล้ำลดลง	ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนา คนด้านสุขภาพ	ทุกจังหวัดไม่ต่ำกว่า ๐.๖๗

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๑๓. การเสริมสร้างให้ คนไทยมี สุขภาวะที่ดี	๕. การพัฒนาและสร้างระบบรับมือ และปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรค อุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ	ประชาชนมีความรอบรู้ สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจาก การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ มากขึ้น	สัดส่วนประชาชนที่มีความรู้ สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการ เปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (ร้อยละ ของประชากรทั้งหมด)	เพิ่มเป็นร้อยละ ๕
๑๔. ศักยภาพ การกีฬา	๑. การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถี ชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ	คนไทยออกกำลังกาย เล่น กีฬา และนันทนาการอย่าง สม่ำเสมอเพิ่มขึ้น	ประชาชนทุกภาคส่วนของ ประชากรทั้งหมดออกกำลังกาย อย่างสม่ำเสมอ	ร้อยละ ๔๐
	๒. การส่งเสริมการกีฬา เพื่อพัฒนาสู่ ระดับอาชีพ	นักกีฬาไทยประสบ ความสำเร็จในการแข่งขัน ระดับนานาชาติ	อันดับการแข่งขันกีฬาใน มหกรรมกีฬาระดับนานาชาติ ของนักกีฬาไทย	อันดับ ๗ ในระดับ เอเชีย
	๓. การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬา และนันทนาการ	บุคลากรด้านการกีฬาและ นันทนาการมีคุณภาพและ มาตรฐานเพิ่มขึ้น	บุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการ และ วิทยาศาสตร์การกีฬาทั่ว ประเทศที่ได้รับการรับรอง มาตรฐานเพิ่มขึ้น (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี
๑๕. พลังทางสังคม	๑. การเสริมสร้างทุนทางสังคม	ภาคีการพัฒนามีบทบาทใน การพัฒนาสังคมมากขึ้น อย่างต่อเนื่อง	ดัชนีชี้วัดทุนทางสังคม (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐
	๒. การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก	๑. ประชากรไทยมีการ เตรียมการก่อนยามสูงอายุ เพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพ เพิ่มขึ้น	สัดส่วนประชากรอายุ ๒๕ – ๕๙ ปี ที่มีการเตรียมการเพื่อ ยามสูงอายุทั้งมิติทาง เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และ สภาพแวดล้อม เทียบ กับ จำนวนประชากร อายุ ๒๕ - ๕๙ ปี ทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)	ร้อยละ ๖๐
		๒. ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง	สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบ ปัญหาความยากจนหลายมิติ ลดลง (เฉลี่ยร้อยละ)	ลดลงร้อยละ ๑

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๑๖. เศรษฐกิจฐานราก	๑. การยกระดับศักยภาพ การเป็นผู้ประกอบการ ธุรกิจ	ศักยภาพและขีด ความสามารถ ของเศรษฐกิจ ฐานรากเพิ่มขึ้น	อัตราการเติบโตของรายได้ ของ กลุ่มประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มี รายได้ต่ำสุด (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี
	๒. การสร้าง สภาพแวดล้อมและกลไก ที่ส่งเสริมการพัฒนา เศรษฐกิจฐานราก	๑. ผู้ประกอบการเศรษฐกิจ ฐานราก มีรายได้เพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง	อัตราการเติบโตของมูลค่า เศรษฐกิจ ฐานรากของมูลค่า สินค้า OTOP (เฉลี่ยร้อยละ)	อย่างน้อยร้อยละ ๓๐ ของปีฐาน
		๒. กลุ่มประชากรรายได้ ต่ำสุด ร้อยละ ๔๐ มี ความสามารถในการบริหาร จัดการหนี้สินได้มี ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง	สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ (debt service ratio) (ร้อยละ)	ร้อยละ ๕๕
๑๗. ความเสมอภาคและ หลักประกันทางสังคม	๑. การคุ้มครองทาง สังคมขั้นพื้นฐานและ หลักประกันทาง เศรษฐกิจ สังคม และ สุขภาพ	คนไทยทุกคน โดยเฉพาะ กลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่ม เปราะบางได้รับการคุ้มครอง และมีหลักประกันทางสังคม เพิ่มขึ้น	สัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาส และกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความ คุ้มครองตามมาตรการคุ้มครอง ทางสังคม อย่างน้อย ๙ กรณี ได้แก่ (๑) เจ็บป่วย (๒) คลอด บุตร (๓) ตาย (๔) พุพพลภาพ/ พิการ (๕) เงินช่วยเหลือครอบครัว หรือบุตร (๖) ขราภาพ (๗) ว่างงาน (๘) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (๙) การบาดเจ็บจากการทำงาน	ร้อยละ ๘๐
	๒. มาตรการแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมายเพื่อ แก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม	ระบบและกลไกในการให้ ความช่วยเหลือ กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ ความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น	ดัชนีความยากจนแบบหลากหลาย มิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ ความช่วยเหลือ	ลดลงร้อยละ ๑๐
๑๘. การเติบโตอย่างยั่งยืน	๑. การสร้างการเติบโต อย่างยั่งยืนบนสังคม เศรษฐกิจสีเขียว	๑. การบริโภคและการผลิต ของประเทศมีความยั่งยืน สูงขึ้น	ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (คะแนน)	๕๐ คะแนน
		๒. พื้นที่สีเขียวทุกประเภท เพิ่มขึ้น	สัดส่วนพื้นที่สีเขียวทุกประเภท ได้แก่ พื้นที่เป็นป่าธรรมชาติ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ	- สัดส่วนพื้นที่สีเขียว พื้นที่เป็นป่า ธรรมชาติ ร้อยละ ๓๒

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
			เพื่อการใช้ประโยชน์พื้นที่สีเขียวในเมืองและชนบท รวมทั้งป่าในเมืองและชุมชนเพื่อการเรียนรู้พักผ่อนหย่อนใจ (ร้อยละของพื้นที่ทั้งประเทศ)	- พื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ ร้อยละ ๑๐ - พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท ร้อยละ ๒
	๒. การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล	ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น	ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (คะแนน)	๗๐ คะแนน
	๓. การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ	การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง	ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมในสาขาพลังงานและขนส่ง สาขากระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และสาขาการจัดการของเสียลดลง (ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์)	การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงอย่างน้อย ร้อยละ ๑๒ จากกรณีปกติ
	๔. การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตร ทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล	๑. คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดินและแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์	คุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทของการใช้ประโยชน์ (ร้อยละของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด)	ร้อยละ ๓๕ ของพื้นที่เป้าหมาย
		๒. คุณภาพอากาศ เสี่ยงและความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย	คุณภาพอากาศ เสี่ยง และความสั่นสะเทือนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทย (ร้อยละของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด)	ร้อยละ ๓๕ ของพื้นที่เป้าหมาย
		๓. การจัดการขยะมูลฝอยมูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตรายสารเคมีในภาคการเกษตรและการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น	ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ	๐.๗๔
	๕. การยกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ	คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี	ดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	ร้อยละ ๒๐

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๑๙. การบริหารจัดการน้ำ ทั้งระบบ	๑. การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำ ทั้งระบบเพื่อเพิ่ม ความมั่นคงด้านน้ำ ของประเทศ	๑. ระดับความมั่นคงด้านน้ำ อุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นจาก ระดับ ๓ ให้เป็นระดับ ๔ (สูงสุดที่ระดับ ๕)	๑. ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภค บริโภค (ระดับ)	ความมั่นคงด้านน้ำ อุปโภคบริโภคอยู่ใน ระดับ ๓.๒๕
			๒. ความมั่นคงด้านน้ำ เพื่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ ๒.๕	ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อ สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ ๒.๕
		๒. ระดับการรับมือกับพิบัติ ภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้น	ดัชนีการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำ (ระดับ)	การรับมือกับพิบัติภัย ด้านน้ำอยู่ในระดับ ๓.๐
		๓. ยกระดับธรรมาภิบาลใน การบริหารจัดการน้ำเพิ่มขึ้น จากปัจจุบัน ๖๔ คะแนน ให้ เป็น ๘๐ คะแนน	ดัชนีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ น้ำ (ระดับ)	ระดับธรรมาภิบาลไม่ น้อยกว่า ๗๐ คะแนน
	๒. การเพิ่มผลผลิตภาพ ของน้ำทั้งระบบ ใน การใช้น้ำอย่าง ประหยัด รู้คุณค่า และ สร้างมูลค่าเพิ่ม จากการใช้น้ำให้ ทัดเทียมกับระดับ สากล	๑. ระดับความมั่นคงด้านน้ำ ในเขตเมืองเพิ่มขึ้น	ดัชนีความมั่นคง ด้านน้ำในเขตเมือง (ระดับ)	ความมั่นคงด้านน้ำใน เขตเมืองอยู่ในระดับ ๑.๕
		๒. ระดับความมั่นคงด้านน้ำ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้น	ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจ (ระดับ)	ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อ การพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ ในระดับ ๔.๒
		๓. ผลผลิตภาพจากการ ใช้น้ำ เพิ่มขึ้น	ผลผลิตภาพจากการใช้น้ำ (บาท/ ลูกบาศก์เมตร)	เพิ่ม ๓ เท่าจากค่าเฉลี่ย ปัจจุบันปี พ.ศ. ๒๕๖๑
	๓. การอนุรักษ์และ ฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำ ธรรมชาติทั่ว ประเทศ	แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำ ธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบ นิเวศและทัศนียภาพที่ดี มี คุณภาพได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น	๑. สัดส่วนพื้นที่ลำคลอง ที่ได้รับการ ฟื้นฟู (ร้อยละของพื้นที่เป้าหมาย)	คลองสายหลักในเขต กรุงเทพมหานคร ความสำเร็จร้อยละ ๕๐
			๒. สัดส่วนพื้นที่ลำน้ำที่ได้รับการฟื้นฟู (ร้อยละของพื้นที่เป้าหมาย)	ลำน้ำสายหลักใน ๒๕ ลุ่ม น้ำความสำเร็จร้อยละ ๒๐

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
๑๙. การบริหารจัดการน้ำ ทั้งระบบ			๓. สัดส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำและ แหล่งน้ำที่ได้รับการฟื้นฟู (ร้อยละ ของพื้นที่เป้าหมาย)	- พื้นที่ชุ่มน้ำ Ramsar Site ความสำเร็จ ร้อยละ ๙๐ - พื้นที่ชุ่มน้ำที่มี ความสำคัญ ระดับชาติ ความสำเร็จร้อยละ ๙๐
			๔. สัดส่วนพื้นที่ชุมชน (นอก เขต กทม. ที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่) ริมแม่น้ำ ลำคลอง และ แหล่งน้ำธรรมชาติ (ร้อยละของ พื้นที่เป้าหมาย)	ความสำเร็จร้อยละ ๕๐
๒๐. การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ	๑. การพัฒนา บริการประชาชน	งานบริการภาครัฐที่ ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น	สัดส่วนความสำเร็จของ กระบวนการที่ได้รับการ ปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัล	ร้อยละ ๑๐๐ (ทั้งหมด ๒,๑๘๐ กระบวนการ แบ่งเป็น กระบวนการในระบบอำนวยความสะดวก การประกอบ ธุรกิจแบบครบวงจร ๓๐๐ กระบวนการ และกระบวนการ อื่น ๆ ๑,๘๘๐ กระบวนการ)
	๒. การบริหาร จัดการการเงินการ คลัง	หน่วยงานภาครัฐบรรลุ ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ชาติ	ร้อยละของโครงการที่มี ผลสัมฤทธิ์ต่อเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนงาน/โครงการ ภายใต้ ๑๕ ประเด็นเร่งด่วนของแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
	๓. การปรับสมดุล ภาครัฐ	๑. เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการ สาธารณะและกิจกรรม สาธารณะอย่างเหมาะสม	ระดับความสำเร็จการเปิดให้ ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการ บริการสาธารณะ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐
		๒. องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ต้องมีสมรรถนะและ สร้างความทันสมัยในการ จัดบริการสาธารณะและ กิจกรรมสาธารณะให้กับ ประชาชน	ค่าคะแนนการประเมิน ร้อยละ ของเทศบาลและองค์การ บริหารส่วนตำบลที่นำแผน ชุมชนสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้ ตามเกณฑ์ที่กำหนด (LQM)	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
	๔. การพัฒนาระบบ บริหารงานภาครัฐ	ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูง เทียบเท่ามาตรฐานสากลและ มีความคล่องตัว	๑. ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner)	ระดับ ๒
			๒. สัดส่วนของหน่วยงานที่บรรลุผล สัมฤทธิ์อย่างสูงตามเป้าหมาย	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๙๐
	๕. การสร้างและพัฒนา บุคลากรภาครัฐ	บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยม ในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถ สูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ	๑. ดัชนีความผูกพันของบุคลากร ภาครัฐ	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐
			๒. สัดส่วนเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิด กฎหมายลดลง	ลดลง ร้อยละ ๒๐
๒๑. การต่อต้าน การทุจริตและประพฤติ มิชอบ	๑. การป้องกันการ ทุจริตและประพฤติมิ ชอบ	๑. ประชาชนมีวัฒนธรรม และพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต	๑. ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์ สุจริต	ร้อยละ ๕๐
			๒. ร้อยละของประชาชนที่มี วัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติ และพฤติกรรมในการต่อต้านการ ทุจริตและประพฤติมิชอบ	ร้อยละ ๕๐
			๓. ร้อยละของหน่วยงานที่ผ่าน เกณฑ์การประเมิน ITA	ร้อยละ ๘๐ (๘๕ คะแนนขึ้นไป)
		๒. คดีทุจริตและประพฤติ มิชอบลดลง	๑. จำนวนคดีทุจริตในภาพรวม	ลดลงร้อยละ ๑๐
			๒. จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน - จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ ภาครัฐที่ถูกข่มขู่เรื้อรังวินัย (ทุจริต)	ลดลงร้อยละ ๑๐
			- จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ ภาครัฐที่ถูกข่มขู่กล่าวหากระทำการทุจริต	ลดลงร้อยละ ๑๐
			- จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	ลดลงร้อยละ ๒๕
		๒. การปราบปรามการ ทุจริต	๑. กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่ จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกิน กว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมาย กำหนด	ไม่เกินร้อยละ ๒๕
			๒. จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงาน ได้สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ	ไม่เกินร้อยละ ๔ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง
๒๒. กฎหมายและ กระบวนการยุติธรรม	๑. การพัฒนากฎหมาย	๑. กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาภาครัฐและ ภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบ	๑. สัดส่วนของกฎหมายที่ได้รับการ ทบทวนแก้ไข ปรับปรุงและ/หรือ ยกเลิก ให้มีเนื้อหาที่ไม่เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาประเทศ	ร้อยละ ๕๐ ของ กฎหมายทั้งหมด

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
		กฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศ โดยทั่วถึง	๒. ร้อยละจำนวนคดี/เรื่องร้องเรียน ที่เกี่ยวกับการไม่รับความเป็นธรรม จากกฎหมาย	-
		๒. การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งถึงไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม	๑. สัดส่วนการนำเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศ มาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายต่อจำนวนกฎหมาย	ร้อยละ ๕๐ ของกฎหมาย
			๒. ระยะเวลาที่ลดลงในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย	ทุกหน่วยงานของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้รวดเร็วขึ้น ร้อยละ ๕๐
			๓. ระดับความเชื่อมั่นของประชาชน ในการบังคับใช้กฎหมาย	ร้อยละ ๗๕ ของประชาชนเชื่อมั่น ในการบังคับใช้กฎหมาย
		๓. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย	จำนวน/ระดับของมาตรการ/กลไก ที่ประชาชนมีส่วนร่วมกันในการ ทบทวนความจำเป็น เหมาะสมและ ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย	ร้อยละ ๕๐
	๒. การพัฒนากระบวนการยุติธรรม	การอำนวยความสะดวก มีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั้งถึงเป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	๑. อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นของจำนวนขั้นตอนในการอำนวยความสะดวก ที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อความโปร่งใส ความสะดวกและ รวดเร็ว	ร้อยละ ๗๕ ของจำนวน ขั้นตอนที่สำคัญ
			๒. ประเภทและระดับของมาตรการ ที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อความเสมอภาค ในกระบวนการยุติธรรม	ร้อยละ ๑๐๐ (มาตรการ เพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาสใน กระบวนการยุติธรรม)
๒๓. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	๑. การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ	๑. ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและ นวัตกรรมส่งผลให้เกิดการ ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน	อัตราการขยายตัวของ ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและ บริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจาก การวิจัย	เฉลี่ยร้อยละ ๕ ต่อปี

ตารางที่ ๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (ต่อ)

แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนย่อย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
		๒. วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมาย ด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรม เพิ่มขึ้น	จำนวนวิสาหกิจที่มีนวัตกรรมที่มี สัดส่วนของรายได้จากผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมต่อรายได้ทั้งหมด เพิ่มขึ้น	เพิ่มขึ้น ๑ เท่า จากปีฐาน
	๒. การวิจัยและ พัฒนานวัตกรรม ด้าน สังคม	คุณภาพชีวิต ศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ และความ เสมอภาคทางสังคมได้รับ การยกระดับเพิ่มขึ้น จาก ผลการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมเชิงสังคม	ดัชนีนวัตกรรมเชิงสังคม* (ร้อยละ ของผลสัมฤทธิ์ในการยกระดับ คุณภาพทางสังคมจาก ผลการวิจัยฯ)	-*อยู่ระหว่างการตรวจสอบ/ จัดทำตัวชี้วัดและค่า เป้าหมาย
	๓. การวิจัยและ พัฒนานวัตกรรมด้าน สิ่งแวดล้อม	การประยุกต์ใช้ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมใน การเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจ สีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น	สัดส่วนสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์ทางภูมิศาสตร์ ด้าน เศรษฐกิจชีวภาพ ต่อสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์ทาง ภูมิศาสตร์ทั้งหมด	จัดทำฐานข้อมูลและมีข้อมูล ปีฐาน เกี่ยวกับสิทธิบัตร อนุ สิทธิบัตร สิ่งประดิษฐ์ทาง ภูมิศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจฐาน ชีวภาพ
	๔. การวิจัยและ พัฒนานวัตกรรมด้าน องค์ความรู้พื้นฐาน	ประเทศไทยมีขีด ความสามารถของเทคโนโลยี ฐานทั้ง ๔ ด้านทัดเทียม ประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย	อันดับความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยี วัสดุ นาโนเทคโนโลยี และ เทคโนโลยีดิจิทัล	อันดับ ๑ ใน ๒๐ ของ ประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย
	๕. ด้านปัจจัย สนับสนุนในการวิจัย และพัฒนานวัตกรรม	๑. จำนวนโครงสร้างพื้นฐาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการ พัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น	อัตราจำนวนโครงสร้างพื้นฐาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเพิ่มขึ้น ประเทศ	ร้อยละ ๑๐
		๒. สัดส่วนการลงทุนวิจัย และพัฒนาของภาคเอกชน ต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น	สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนา ของภาคเอกชนต่อภาครัฐ	๗๐:๓๐

(๓) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๑

เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ได้ประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน ในราชกิจจานุเบกษา และในแต่ละด้านมีโครงสร้าง ประกอบด้วย (๑) ปฏิรูปด้าน... : เป้าหมายรวม ตัวชี้วัด (๒) ประเด็นปฏิรูป : เป้าหมายของประเด็นปฏิรูป ตัวชี้วัด (๓) กลยุทธ์ : เป้าหมายของกลยุทธ์ ตัวชี้วัด (๔) กิจกรรม : เป้าหมายของกิจกรรม ตัวชี้วัด และแผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน ประกอบด้วย (๑) ด้านการเมือง (๒) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๓) ด้านกฎหมาย (๔) ด้านกระบวนการยุติธรรม (๕) ด้านการศึกษา (๖) ด้านเศรษฐกิจ (๗) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๘) ด้านสาธารณสุข (๙) ด้านสื่อสารมวลชน (๑๐) ด้านสังคม และ (๑๑) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สำหรับแผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน ผู้ขอรับการประเมินขอสรุป ดังนี้

(๑) ด้านการเมือง มีจำนวน ๕ เรื่อง และประเด็นการปฏิรูป ดังนี้ (๑) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย (๓) การกระจายอำนาจ การ

ปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม (๔) การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ (๕) การสร้างรัฐธรรมนูญไทย

(๒) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มีจำนวน ๖ เรื่อง และประเด็นการปฏิรูป ดังนี้ (๑) บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน (๒) ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล (๓) โครงสร้างภาครัฐ กระทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์ (๔) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ (๕) ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้าง และรักษาคณิศคนเก่งไว้ในภาครัฐ เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ และ (๖) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอนเป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์

(๓) ด้านกฎหมาย มีจำนวน ๑๐ เรื่อง และประเด็นการปฏิรูป ดังนี้ (๑) มีกลไกให้การออกกฎหมายเป็นกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (๒) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน (๓) มีกลไกทางกฎหมายเพื่อจัดการความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม (๔) มีกลไกให้มีการตรากฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (๕) พัฒนาระบบการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบ และสอดคล้องกับกรอบเวลาในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (๖) มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (๗) มีกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายโดยสะดวกและเข้าใจกฎหมายได้ง่าย รวมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมาย ให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก (๘) ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี (๙) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้โดยสะดวก เพื่อลดค่าใช้จ่ายและจัดช่องทางการทุจริตประพฤติมิชอบ (๑๐) มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๔) ด้านกระบวนการยุติธรรม มีจำนวน ๑๐ เรื่อง และประเด็นการปฏิรูป ดังนี้ (๑) การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า (๒) การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (๓) การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (๔) การปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารงานยุติธรรม เพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม (๕) การปรับปรุงระบบสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม (๖) การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ (๗) การพัฒนาระบบการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ (๘) การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อเท็จจริงแห่งคดี (๙) การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่อมุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยสะดวกและรวดเร็ว (๑๐) การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

(๕) ด้านการศึกษา มีจำนวน ๗ เรื่อง และประเด็นการปฏิรูป ดังนี้ (๑) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง (๒) การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน (๓) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (๔) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ (๕) การปฏิรูปการ

จัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ (๖) การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา และ (๗) การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

(๖) **ด้านเศรษฐกิจ มีเรื่องและประเด็นการปฏิรูป** ดังนี้ หัวข้อที่ ๑ : การปฏิรูปด้านความสามารถในการแข่งขัน หัวข้อย่อย ๑.๑ ผลผลิตภาพ (Productivity) ประกอบด้วย (๑) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ (๒) อุตสาหกรรมการเกษตร (๓) อุตสาหกรรมอาหาร (๔) อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพ (๕) อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า (๖) อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ (๗) อุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัล (๘) อุตสาหกรรมการศึกษา (๙) อุตสาหกรรมสุขภาพ (๑๐) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ - อาชีวศึกษา (สนับสนุน) (๑๑) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ - อุดมศึกษา (สนับสนุน) (๑๒) การเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยี - โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (สนับสนุน) (๑๓) การเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยี - Big data (สนับสนุน) (๑๔) การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ - หน่วยงานดูแล ควบคุมด้านกฎหมายด้านการแข่งขันทางการค้าและตลาดเสรี (สนับสนุน) (๑๕) คณะทำงานด้านการประชาสัมพันธ์ (สนับสนุน) (๑๖) การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ - วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สนับสนุน) (๑๗) การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ - ความยากง่ายในการทำธุรกิจ (สนับสนุน) (๑๘) หัวข้อที่ ๑ : การปฏิรูปด้านการเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ หัวข้อย่อยที่ ๑.๒ : การรวมกลุ่มในภูมิภาค (Regional Integration) ประกอบด้วย (๑) Regional Integration Committee : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค (๒) Clusters and Hubs : พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย (๓) พัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค (๔) Regional Headquarters/ ศูนย์วิจัยและพัฒนา/ Trading Centers/ Treasury Centers (๕) Borderless Trade : ขจัดอุปสรรคทางการค้า (๖) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน (๗) เร่งรัดการเจรจา กับประเทศกลุ่มเป้าหมาย (๘) ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยลงทุนในต่างประเทศ (๙) Connectivity : พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ (๑๐) Connectivity : พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค หัวข้อที่ ๑ : การปฏิรูปด้านความสามารถในการแข่งขัน หัวข้อย่อย ๑.๓ : ระบบนิเวศด้านวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม (R&D, Innovation Ecosystem) ประกอบด้วย (๑) การจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา (๒) การปฏิรูปกรมทรัพย์สินทางปัญญา (๓) การตั้งศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพและสเกลอัพ หัวข้อที่ ๒ : การปฏิรูปด้านความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม หัวข้อย่อย ๒.๑ การยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตในระดับบุคคล ประกอบด้วย (๑) การขยายผลโครงการในพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการทั่วประเทศ (๒) การสร้างและใช้ Big Data ภาคเกษตร (๓) การพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน (๔) การพัฒนาระบบประกันภัยพิบัติและระบบเกษตรพันธสัญญา (๖) การจัดตั้ง Centre of Excellence สำหรับภาคเกษตร (๗) การส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนาทักษะอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (๘) การสร้างแรงงานคุณภาพ (Super Worker) และเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร หัวข้อที่ ๒ : การปฏิรูปด้านความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม หัวข้อย่อย ๒.๒ : การเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชน ประกอบด้วย (๑) การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบสถาบันการเงินชุมชน (๒) การพัฒนาธุรกิจชุมชน (๓) การจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) หัวข้อที่ ๒ : การปฏิรูปด้านความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม หัวข้อย่อย ๒.๓ : การสร้างสมดุลระดับประเทศ ประกอบด้วย (๑) การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำ (๒) การขยายความคุ้มครองของกองทุนประกันสังคม (๓) การประสานโครงการสวัสดิการในปัจจุบัน (๔) ระบบเงินโอนเพื่อผู้มีรายได้น้อย (Negative Income Tax : NIT) (๕) เงินบำนาญ (๖) การบริหารจัดการเก็บภาษี (๗) ระบบภาษี (๘) การสร้างความมั่นคงด้านที่ดินให้กับประชาชน (๙) การสร้างความมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการลดความเหลื่อมล้ำ (๑๐) หัวข้อที่ ๓ : การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ หัวข้อย่อย ๓.๑ : ปฏิรูปสถาบัน

เพื่อการบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๓.๑ : ปฏิรูปสถาบันเพื่อการบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ หัวข้อที่ ๓ : การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ หัวข้อย่อย ๓.๒ : การปฏิรูปหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๓.๒ : การปฏิรูปหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐ (รัฐวิสาหกิจ) หัวข้อที่ ๓ : การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ หัวข้อย่อย ๓.๓ : การปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๓.๓ : การปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ (Productivity) การมาตรฐาน (Standardization) และนวัตกรรม (Innovation) หัวข้อที่ ๓ : การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ หัวข้อย่อย ๓.๔ : การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ เพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กลง SMEs เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๓.๔ : การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ เพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กลง SMEs หัวข้อที่ ๓ : การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ หัวข้อย่อย ๓.๕ ปฏิรูปหน่วยงาน ขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๓.๕ การปฏิรูปหน่วยงาน ขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการ พัฒนาเศรษฐกิจ (Oversight Body)

(๓) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีเรื่องและประเด็นการปฏิรูป ดังนี้

เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๑ : ทรัพยากรทางบก ประเด็นย่อยที่ ๑ ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า : ๑.๑ พัฒนาศักยภาพการอนุรักษ์เพื่อสนับสนุนการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าทั้งระบบ ๑.๒ พัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการหยุดยั้ง การทำลายทรัพยากรป่าไม้ การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ การจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ ๑.๓ หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้เชิงพื้นที่ ๑.๔ เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ตามเป้าหมาย ๑.๕ ผลักดันพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นมรดกโลก ๑.๖ จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ ๑.๗ พัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ๑.๘ จัดการสัตว์ป่าเพื่อพัฒนาระบบนิเวศ สังคมและเศรษฐกิจ ๑.๙ สนับสนุนและพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ประเด็นย่อยที่ ๒ ทรัพยากรดิน : ๒.๑ จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ๒.๒ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประเด็นย่อยที่ ๓ ทรัพยากรแร่ : ๓.๑ เร่งรัดจัดทำพื้นที่ศักยภาพแร่ และเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง ๓.๒ พัฒนาเครื่องมือกำกับดูแลการบริหารจัดการเหมืองแร่ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ๓.๓ สร้างกลไกเพื่อเสริมศักยภาพของท้องถิ่นและชุมชน ในการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมจากการทำเหมืองแร่ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๒ : ทรัพยากรน้ำ ๒.๑ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๑ : การบริหารแผนโครงการที่สำคัญตามแผน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำประเด็นย่อยที่ ๑.๑ การพัฒนาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒.๒ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๒ : การบริหารเชิงพื้นที่ ประเด็นย่อยที่ ๒.๑ การบริหารจัดการร่วมกัน ๒.๒ การถ่ายโอนภารกิจและความรับผิดชอบ ๒.๓ การบริหารการใช้ประโยชน์ที่ดิน ๒.๔ สมดุลการใช้น้ำทั้งผิวดินและใต้ดิน การบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วมตามฤดูกาล เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๓: ระบบเส้นทางน้ำ ประเด็นย่อยที่ ๓.๑ การจัดการระบบเส้นทางน้ำ ๓.๒ การดูแลรักษาเส้นทางน้ำในบริเวณโรงพยาบาลที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๔ : ระบบขยายผลแบบอย่างความสำเร็จ ประเด็นย่อยที่ ๔.๑ การขยายผลความสำเร็จด้านการบริหารจัดการน้ำและดูแลรักษาอย่างมี ส่วนร่วมและยั่งยืน ๔.๒ เพิ่มการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ผิวน้ำในอ่างน้ำ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๕ : ความรู้ เทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์เพื่อการบริหารจัดการน้ำ

เรื่องและประเด็นการปฏิรูป เรื่อง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง : (๑) การบริหารจัดการเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัด (๒) การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (๓) การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง (๔) การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล (๕) การ

บริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่ง (๖) การบริหารจัดการการประมงทะเล (๗) การบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล (๘) การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning) (๙) การอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน (๑๐) การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (๑๑) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล (๑๒) การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและสัตว์ทะเล (๑๓) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทางทะเลให้ทันสมัยและสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒

เรื่องและประเด็นปฏิรูป เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพ : เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๑ :
ปฏิรูปกลไกด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั้งระดับชาติและพื้นที่ ประเด็นย่อยที่ ๑.๑ การปฏิรูปกฎหมาย ๑.๒ การปฏิรูปกลไกคณะกรรมการ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๒ : ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ประเด็นย่อยที่ ๒.๑ จัดทำแผนการวิจัยและสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ๒.๒ ปฏิรูปองค์การวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๓ : ปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ เพื่อการอนุรักษ์ คุ้มครอง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ประเด็นย่อยที่ ๓.๑ พัฒนาค้นคลังข้อมูลทรัพยากรชีวภาพระดับชาติ ๓.๒ จัดทำบัญชีรายการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและแหล่งตัวอย่าง เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๔: ปฏิรูประบบและเครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้ครอบคลุม ทั่วประเทศ รวมถึงเครือข่ายระดับประเทศและอาเซียน เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๕ : ปฏิรูประบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ประเด็นย่อยที่ ๕.๑ จัดทำแผนพัฒนาระบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ๕.๒ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ แบ่งปัน และดำรงไว้ซึ่งองค์ความรู้ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๖: ปฏิรูประบบ กลไกรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เรื่องและประเด็นปฏิรูปด้านสิ่งแวดล้อม : เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ ๑ เสริมสร้างระบบบริหารจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดให้มีประสิทธิภาพ ประเด็นย่อยที่ ๑ .๑ ลดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดโดยสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกและนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด ๑.๒ ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะทุกประเภทที่ถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่ครัวเรือนถึงปลายทาง ๑.๓ ลดการผลิตและการบริโภคสินค้าที่ผลิตจากวัสดุที่ย่อยสลายยาก ๑.๔ ขยายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของภาคเอกชนในการจัดการขยะอันตรายชุมชนตั้งแต่ต้นทาง ๑.๕ บังคับใช้มาตรฐานจัดการน้ำเสียอย่างเคร่งครัดตั้งแต่การขออนุมัติการก่อสร้าง ๑.๖ พัฒนากลไกด้านงบประมาณเพื่อสนับสนุนหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมชุมชนในการจัดการน้ำเสีย ๑.๗ กระตุ้นการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อจูงใจให้โรงงานจัดการมลพิษที่ต้นทาง ๑.๘ ปรับปรุงมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยเพิ่มข้อกำหนดด้านการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ๑.๙ ลด/เลิกการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๑.๑๐ ขยายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของภาคเอกชนในการจัดการการใช้สารเคมี เพื่อการเกษตรตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ประเด็นปฏิรูปที่ ๒ ปรับปรุงระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ควบคุม ติดตาม และตรวจสอบมลพิษ ประเด็นย่อยที่ ๒.๑ กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการจัดทำมาตรฐาน ให้คำแนะนำ ติดตาม และตรวจสอบการจัดการขยะทุกประเภทตามหลักวิชาการให้ชัดเจน ๒.๒ กำหนดหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำกับ ดูแลการบริหารจัดการน้ำเสียตามหลักวิชาการในภาพรวม ๒.๓ จัดทำทำเนียบการปล่อยและการเคลื่อนย้ายมลพิษและเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอย่างโปร่งใส ๒.๔ ปรับปรุงระบบติดตามและตรวจสอบมลพิษที่เกิดสถานประกอบการ โรงงาน ฟาร์ม ๒.๕ กำกับควบคุมการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้บทลงโทษกับสถานประกอบการที่กระทำผิดกฎหมายและปรับปรุงบทลงโทษให้มีความรุนแรงมากขึ้น ๒.๖ พัฒนาระบบและกลไกการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการควบคุม เฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบการปล่อยมลพิษและ

การจัดการของเสียจากการผลิต ประเด็นปฏิรูปที่ ๓ ผลักดันทุกภาคส่วนให้รวมแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเด็นย่อยที่ ๓.๑ กำหนดให้โครงการลงทุนของภาครัฐต้องวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อและ/หรือ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งจัดทำมาตรการรองรับ ๓.๒ เร่งรัดจัดทำฐานข้อมูลกลาง เกี่ยวกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยและข้อมูลความเสี่ยงเชิงพื้นที่ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๓.๓ กำหนดกลไกที่เหมาะสมในการสร้างแรงจูงใจเชิงเศรษฐศาสตร์ให้ภาคเอกชนลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ๓.๔ ส่งเสริมให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เพื่อรวมแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูป เรื่อง ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม :

เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ (๑) ปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) (๒) ระบบการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนารายงานที่ยั่งยืน (Strategic Environmental Assessment : SEA) (๓) ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเขตควบคุมมลพิษ (๔) ปฏิรูปการผังเมือง ประเด็นย่อยที่ ๔.๑ การวางผังเมืองและกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการใช้ระบบนิเวศ ท้องถิ่น และชุมชน เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง ๔.๒ การวางผังเมืองระดับชุมชน และผังพื้นที่เฉพาะท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๔.๓ : การปฏิรูปมาตรการทางผังเมืองเพื่อกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร ในการพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียวและพื้นที่รองรับน้ำด้วยระบบการโอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ (Transfer of Development Rights : TDR) (๕) ปฏิรูปเครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม (๖) ปฏิรูปองค์กร ระบบแผน ระบบงบประมาณ และเครื่องมือบริหารจัดการ (๗) การปฏิรูประบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม (๘) การปฏิรูปกฎหมาย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๘) ด้านสาธารณสุข มีเรื่องและประเด็นการปฏิรูป ดังนี้ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๑ : ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ประเด็นปฏิรูปย่อย ได้แก่ การจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายสุขภาพแห่งชาติ การกระจายอำนาจโดยการตั้งเขตสุขภาพและคณะกรรมการเขตสุขภาพ การปรับบทบาท โครงสร้างของกระทรวงสาธารณสุข และระบบบริหารสถานบริการของกระทรวงสาธารณสุข (๒) ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศสุขภาพ (๓) กำลังคนสุขภาพ (๔) ระบบบริการปฐมภูมิ (๕) การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทย เพื่อเศรษฐกิจ (๖) ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน (๗) การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค (๘) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (๙) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (๑๐) ระบบหลักประกันสุขภาพ

(๙) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ มีเรื่องและประเด็นการปฏิรูป ดังนี้ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ (๑) การปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน (๒) แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ (๓) การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน และเทคโนโลยีสารสนเทศ (๔) การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ (๕) การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์/กิจการอวกาศ และระบบและเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย (๖) การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ

(๑๐) ด้านสังคม มีเรื่องและประเด็นการปฏิรูป ดังนี้ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ (๑) การปฏิรูปการออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม (๒) กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม (๓) การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคม (๔) ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง (๕) การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริม กิจกรรมทางสังคม

(๑๑) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีเรื่องและประเด็นการปฏิรูป ดังนี้ เรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ (๑) ด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง (๒) ด้านการป้องปราม (๑) (๓) ด้านการป้องปราม (๒) (๔) ด้านการปราบปราม (๑) (๕) ด้านการปราบปราม (๒) (๖) ด้านการบริหารจัดการ

(๘) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ เป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ซึ่งแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ จึงมุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกรอบวิสัยทัศน์และเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในปี ๒๕๗๙ ซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี เป็นกรอบที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ มุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดภายใต้ระยะเวลา ๕ ปี ต่อจากนี้ไป พิจารณาจากการประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาทั้งจากภายนอกและภายในประเทศที่บ่งชี้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศ และการสะท้อนถึงโอกาสและความเสี่ยงในการที่จะผลักดันขับเคลื่อนให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ บรรลุผลได้ในระยะเวลา ๕ ปีแรก ของยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ทั้งนี้ โดยได้คำนึงถึงการต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่องภายใต้แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อ ๆ ไป ดังนั้น การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ จึงกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายรวมของการพัฒนาได้ ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

(๑.๒) เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

(๑.๓) เพื่อให้เศรษฐกิจเข้มแข็ง แข่งขันได้ มีเสถียรภาพ และมีความยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานใหม่โดยการใช้นวัตกรรมที่เข้มข้นมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร และน้ำ

(๑.๔) เพื่อรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

(๑.๕) เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ทันท่วงที และมีการทำงานเชิงบูรณาการของภาคีการพัฒนา

(๑.๖) เพื่อให้มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคโดยการพัฒนาภาคและเมืองเพื่อรองรับการพัฒนาระดับฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานการผลิตและบริการใหม่

(๑.๗) เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยง (Connectivity) กับประเทศต่าง ๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทนำและสร้างสรรค์ในด้านการค้า การบริการ และการลงทุนภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก

(๒) เป้าหมายรวม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายรวมการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย

(๒.๑) คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย

(๒.๒) ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การประกอบอาชีพ และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๑๕

(๒.๓) ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ โครงสร้างเศรษฐกิจปรับสู่เศรษฐกิจฐานบริการและดิจิทัล มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเป็นสังคมผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็งสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ มีระบบการผลิตและให้บริการจากฐานรายได้เดิมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และมีการลงทุนในการผลิตและบริการฐานความรู้ชั้นสูงใหม่ ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน รวมทั้งกระจายฐานการผลิตและการให้บริการสู่ภูมิภาคเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยเศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพและมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕ ต่อปี และมีปัจจัยสนับสนุน อาทิ ระบบโลจิสติกส์ พลังงาน และการลงทุนวิจัยและพัฒนาที่เอื้อต่อการขยายตัวของภาคการผลิตและบริการ

(๒.๔) ทูทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และน้ำ โดยเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและขนส่งไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗ ภายในปี ๒๕๖๓ เทียบกับการปล่อยในกรณีปกติ มีปริมาณหรือสัดส่วนของขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น และรักษาคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

(๒.๕) มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปลอดภัย สามัคคี สร้างภาพลักษณ์ดี และเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทย ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และความคิดในสังคมลดลง ปัญหาอาชญากรรมลดลง ปริมาณความสูญเสียจากภัยโจรสลัดและการลักลอบขนส่งสินค้าและค่านิยมลดลง มีความพร้อมที่ปกป้องประชาชนจากการก่อการร้ายและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ เกิดความเชื่อมโยงการขนส่งโลจิสติกส์ ห่วงโซ่มูลค่า เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก และอัตราการเติบโตของมูลค่าการลงทุนและการส่งออกของไทยในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และอาเซียนสูงขึ้น

(๒.๖) มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจ และมีส่วนร่วมจากประชาชน บทบาทภาครัฐในการให้บริการซึ่งภาคเอกชนดำเนินการแทนได้ดีกว่าลดลง เพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ ปัญหาคอร์รัปชันลดลง และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระมากขึ้น โดยอันดับประสิทธิภาพภาครัฐที่จัดทำโดยสถาบันการพัฒนานานาชาติและอันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจในประเทศดีขึ้น การใช้จ่ายภาครัฐและระบบงบประมาณมีประสิทธิภาพสูง ฐานภาษีกว้างขึ้น และดัชนีการรับรู้การทุจริตดีขึ้น รวมถึงมีบุคลากรภาครัฐที่มีความรู้ความสามารถและปรับตัวได้ทันกับยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ สังคม มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

- (๑) วัตถุประสงค์ (๑.๑) เพื่อปรับเปลี่ยนให้คนในสังคมไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม
- (๑.๒) เพื่อเตรียมคนในสังคมไทยให้มีทักษะในการดำรงชีวิตสำหรับโลกศตวรรษที่ ๒๑ (๑.๓) เพื่อส่งเสริมให้คน

ไทยมีสุขภาวะที่ดีตลอดช่วงชีวิต (๑.๔) เพื่อเสริมสร้างสถาบันทางสังคมให้มีความเข้มแข็งเอื้อต่อการพัฒนาคนและประเทศ

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์	(๑) คนไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมเพิ่มขึ้น	ตัวชี้วัด ๑.๑ ประชากรอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๑.๒ คดีอาญามีสัดส่วนลดลง
	(๒) คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น ๒.๑ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ	ตัวชี้วัด ๑ เด็กมีพัฒนาการสมวัยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕
	๒.๒ เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นมีสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น	ตัวชี้วัด ๒ คะแนน IQ เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ตัวชี้วัด ๓ เด็กร้อยละ ๗๐ มีคะแนน EQ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน
	๒.๓ วัยแรงงานมีความรู้และทักษะเป็นไปตามความต้องการของตลาดงานและมีทักษะทางการเงินเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ	ตัวชี้วัด ๔ ผู้เรียนในระบบทวิภาคีเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๓๐ ต่อปี ตัวชี้วัด ๕ ผู้ที่ได้รับการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพและผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๖ การออมส่วนบุคคลต่อรายได้พึงจ่ายใช้สอยเพิ่มขึ้น
	๒.๔ ผู้สูงอายุวัยต้นมีงานทำและรายได้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุ	ตัวชี้วัด ๗ การมีงานทำของผู้สูงอายุ (อายุ ๖๐ – ๖๙ ปี) เพิ่มขึ้น
	(๓) คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	ตัวชี้วัด ๓.๑ ผลคะแนนสอบ PISA ในแต่ละวิชาไม่ต่ำกว่า ๕๐๐ ตัวชี้วัด ๓.๒ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการอ่านหาความรู้เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๓.๓ การอ่านของคนไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘๕ ตัวชี้วัด ๓.๔ แรงงานที่ขอเทียบโอนประสบการณ์และความรู้เพื่อขอรับวุฒิ ปวช. และ ปวส. เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒๐ ต่อปี
	(๔) คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้น	ตัวชี้วัด ๔.๑ ประชากรอายุ ๑๕ – ๗๙ ปีมีภาวะน้ำหนักเกินลดลง ตัวชี้วัด ๔.๒ การตายจากอุบัติเหตุทางถนนต่ำกว่า ๑๘ คน ต่อประชากรแสนคน ตัวชี้วัด ๔.๓ ประชาชนเล่นกีฬาและเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๔.๔ อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อประชากรแสนคนลดลง ตัวชี้วัด ๔.๕ การคลอดในผู้หญิงกลุ่มอายุ ๑๕ – ๑๙ ปีลดลง ตัวชี้วัด ๔.๖ รายจ่ายสุขภาพทั้งหมดไม่เกินร้อยละ ๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ตัวชี้วัด ๔.๗ ผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเป็นร้อยละ ๒๐
	(๕) สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน สื่อมวลชน และภาคเอกชน	ตัวชี้วัด ๕.๑ ดัชนีครอบครัวอบอุ่นอยู่ในระดับดีขึ้น ตัวชี้วัด ๕.๒ ประชากรอายุ ๑๓ ปีขึ้นไปมีการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนาเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๕.๓ ธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์ (๑.๑) เพื่อขยายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่กลุ่มประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด (๑.๒) เพื่อให้คนไทยทุกคนเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง (๑.๓) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๕ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๒)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	(๑) ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่ต่างกัน และแก้ไขปัญหาความยากจน	ตัวชี้วัด ๑.๑ รายได้เฉลี่ยต่อหัวของกลุ่มประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตัวชี้วัด ๑.๒ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ด้านรายได้ลดลงเหลือ ๐.๔๑ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ตัวชี้วัด ๑.๓ การถือครองสินทรัพย์ทางการเงินของกลุ่มประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุดเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๑.๔ สัดส่วนประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน ลดลงเหลือร้อยละ ๖.๕ ณ สิ้นแผนพัฒนาฯ ตัวชี้วัด ๑.๕ สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนของกลุ่มครัวเรือนที่ยากจนที่สุดลดลง
	(๒) เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ	ตัวชี้วัด ๒.๑ อัตราการเข้าเรียนสุทธิ (ที่ปรับปรุง) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับร้อยละ ๙๐ โดยไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาที่ครอบครัวยากจนทางเศรษฐกิจสังคมและระหว่างพื้นที่ ตัวชี้วัด ๒.๒ สัดส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับชั้นผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ มีจำนวนเพิ่มขึ้น และความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ระหว่างพื้นที่ และภูมิภาคลดลง ตัวชี้วัด ๒.๓ สัดส่วนแรงงานนอกระบบที่อยู่ภายใต้ประกันสังคม (ผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐) และที่เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติต่อกำลังแรงงานเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๒.๔ ความแตกต่างของสัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากรระหว่างพื้นที่ลดลง ตัวชี้วัด ๒.๕ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มประชากรที่มีฐานะยากจนเพิ่มขึ้น
	(๓) เพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น	ตัวชี้วัด ๓.๑ สัดส่วนครัวเรือนที่เข้าถึงแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๓.๒ ดัชนีชุมชนเข้มแข็งเพิ่มขึ้นในทุกภาค ตัวชี้วัด ๓.๓ มูลค่าสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) สร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน ดังนี้ (๑.๑.๑) เพื่อสร้างความเข้มแข็งของแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจให้สนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มรายได้ต่อหัว (๑.๑.๒) เพื่อเพิ่มศักยภาพของฐานการผลิตและฐานรายได้เดิมและสร้างฐานการผลิตและรายได้ใหม่ (๑.๑.๓) เพื่อสนับสนุนการกระจายการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการแบ่งปัน ผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และสนับสนุนเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๑.๑.๔) เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งและรักษาวินัยทางการเงิน การคลัง และพัฒนาเครื่องมือทางการเงินที่สนับสนุนการระดมทุนที่มีประสิทธิภาพ

(๑.๒) สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจรายสาขา เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการลงทุน ดังนี้

(๑.๒.๑) เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการสร้างมูลค่าและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของสินค้าและบริการ

(๑.๒.๒) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพให้เป็นฐานรายได้ใหม่ที่สำคัญ พัฒนาระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงและมีการปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเพื่อให้ฐานการผลิตภาคเกษตรและรายได้เกษตรกรมีความมั่นคง

(๑.๒.๓) เพื่อเร่งผลักดันให้สินค้าเกษตรและอาหารของไทยมีความโดดเด่นในด้านคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยในตลาดโลก

(๑.๒.๔) เพื่อเพิ่มศักยภาพของอุตสาหกรรมสำคัญเดิมให้สามารถต่อยอดสู่อุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเข้มข้น และสร้างรากฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่บนฐานของความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

(๑.๒.๕) เพื่อเพิ่มศักยภาพของฐานบริการเดิมและขยายฐานบริการใหม่ในการปรับตัวสู่เศรษฐกิจฐานบริการที่เข้มแข็งขึ้น รวมทั้งพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน

(๑.๒.๖) เพื่อพัฒนาปัจจัยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนให้สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย รวมทั้งพัฒนาสังคมผู้ประกอบการ

(๑.๒.๗) เพื่อพัฒนาระบบการเงินของประเทศให้สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ การค้า และการลงทุน

(๑.๒.๘) เพื่อสร้างความเข้มแข็งขององค์กรการเงินฐานรากและระบบสหกรณ์ให้สนับสนุนบริการทางการเงินในระดับฐานรากและเกษตรกรรายย่อย

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๖ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย
เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๓)

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้าง ความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจ และแข่งขันได้ อย่างยั่งยืน	๒.๑ เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพ และยั่งยืน (๑) เศรษฐกิจเติบโตได้ตามศักยภาพ ประชาชนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้น	ตัวชี้วัด ๑.๑ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เฉลี่ยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๕ ตัวชี้วัด ๑.๒ รายได้ต่อหัวไม่ต่ำกว่า ๘,๒๐๐ ดอลลาร์ สหรัฐ. ณ สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี ๒๕๖๔) และรายได้สุทธิของรัฐบาลต่อมูลค่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๑๙.๐
	(๒) การลงทุนภาครัฐและเอกชนขยายตัว อย่างต่อเนื่อง	ตัวชี้วัด ๒.๑ อัตราการขยายตัวของการลงทุน ภาครัฐไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ ต่อปี ตัวชี้วัด ๒.๒ อัตราการขยายตัวของการลงทุน ภาคเอกชนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗.๕ ต่อปี
	(๓) พัฒนาภาคส่งออกให้ขยายตัวและเป็น กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย	ตัวชี้วัด ๓.๑ อัตราการขยายตัวของมูลค่า การส่งออกเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔.๐
	(๔) เพิ่มผลิตภาพการผลิตของประเทศ	ตัวชี้วัด ๔.๑ ผลิตภาพการผลิตของปัจจัยการผลิต ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๕ ต่อปี ตัวชี้วัด ๔.๒ ผลิตภาพการผลิตของปัจจัยแรงงาน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๕ ต่อปี
	(๕) รักษาเสถียรภาพของการขยายตัวทาง เศรษฐกิจ	ตัวชี้วัด ๕.๑ อัตราเงินเฟ้อระยะปานกลางอยู่ที่ร้อยละ ๒.๕ ± ๑.๕ ตัวชี้วัด ๕.๒ หนี้สาธารณะคงค้าง ณ สิ้นแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๑๒ ไม่เกินร้อยละ ๕๕ ของผลิตภัณฑ์มวล รวมในประเทศ ตัวชี้วัด ๕.๓ ดุลบัญชีเดินสะพัดไม่เกินร้อยละ ๒ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
	(๖) เพิ่มการลงทุนจากความร่วมมือภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานของประเทศ	ตัวชี้วัด ๖.๑ การลงทุนจากความร่วมมือภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนาโครงการโครงสร้าง พื้นฐานเฉลี่ยปีละ ๔๗,๐๐๐ ล้านบาท
	(๗) ประชาชนและผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบ ภาษีมากขึ้น	ตัวชี้วัด ๗.๑ จำนวนการยื่นแบบเพื่อชำระภาษี ประชาชนและผู้ประกอบการที่เข้าข่ายต้องเสียภาษี เพิ่มขึ้น
	(๘) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการ แข่งขันทางเศรษฐกิจสูงขึ้น	ตัวชี้วัด ๘.๑ อันดับความสามารถในการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจของประเทศโดย IMD เลื่อนขึ้นไปอยู่ ในกลุ่ม ๑ ใน ๒๕ ของประเทศแรกที่ได้รับการจัด อันดับทั้งหมด
	๒.๒ การสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจราย สาขา (๑) เศรษฐกิจรายสาขาเติบโตอย่างเข้มแข็ง และเป็นฐานในการสร้างความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจของประเทศ	ตัวชี้วัด ๑.๑ อัตราการขยายตัวของภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ (นอกเหนือจากบริการ ภาครัฐ) ขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓, ๔.๕ และ ๖ ต่อปี ตามลำดับ

ตารางที่ ๖ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒
ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๓) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้าง ความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจและ แข่งขันได้อย่างยั่งยืน	(๒) เกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทาง การเกษตรเพิ่มขึ้นและพื้นที่ทาง การเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง	ตัวชี้วัด ๒.๑ รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร เพิ่มขึ้นเป็น ๕๙,๔๖๐ บาทต่อครัวเรือน ในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัด ๒.๒ พื้นที่การทางเกษตรกรรมยั่งยืน เพิ่มขึ้นเป็น ๕,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๔
	(๓) พัฒนาพื้นที่ไปสู่เมืองอุตสาหกรรมนิเวศ	ตัวชี้วัด ๓.๑ จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา สู่เมืองอุตสาหกรรมนิเวศจำนวน ๑๕ พื้นที่
	(๔) ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นและมีขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยวสูงขึ้น	ตัวชี้วัด ๔.๑ รายได้จากการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า ๓ ล้านล้านบาท ตัวชี้วัด ๔.๒ อันดับความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) ไม่ต่ำกว่า อันดับที่ ๓๐
	(๕) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น	ตัวชี้วัด ๕.๑ สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๕ เมื่อสิ้นสุด แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒
	(๖) เพิ่มประสิทธิภาพของภาคการเงินเพื่อให้ เป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม	ตัวชี้วัด ๖.๑ อันดับขีดความสามารถในการ แข่งขันในภาคการเงินปรับตัวดีขึ้น ตัวชี้วัด ๖.๒ คะแนนทักษะทางการเงินของคน ไทยเท่ากับคะแนนเฉลี่ยของโลก ตัวชี้วัด ๖.๓ สัดส่วนการกู้เงินนอกระบบลดลง ตัวชี้วัด ๖.๔ เพิ่มปริมาณการใช้บริการชำระเงิน ทางอิเล็กทรอนิกส์เป็น ๒๐๐ ครั้ง/ปี/คน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน มีรายละเอียด
โดยสรุป ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) รักษา ป่าไม้ พืชพรรณ ทรัพยากรธรรมชาติและมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม (๑.๒) สร้าง
ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ (๑.๓) บริหารจัดการ
สิ่งแวดล้อมและลดมลพิษให้มีคุณภาพดีขึ้น (๑.๔) พัฒนาขีดความสามารถในการลดก๊าซเรือนกระจกและการ
ปรับตัวเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการรับมือกับภัยพิบัติ

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๗ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒
ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๔)

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่าง ยั่งยืน	(๑)รักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ เพื่อการอนุรักษ์ป่าเศรษฐกิจ และป่าชายเลน ลดการสูญเสียความ หลากหลายทางชีวภาพ แก้ไขปัญหาการบุกรุก ที่ดินของรัฐ และจัดที่ดินทำกินให้ผู้อยากไร้ โดยให้สิทธิร่วม	ตัวชี้วัด ๑.๑ สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ ๔๐ ของ พื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ร้อยละ ๒๕ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ ๑๕ พื้นที่ป่า ชายเลนเพิ่มจาก ๑.๕๓ ล้านไร่ เป็น ๑.๕๘ ล้านไร่ พื้นที่ ปลูกและฟื้นฟูป่าต้นน้ำเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๑.๒ จำนวนชนิดพันธุ์และประชากร ของ สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในภาวะถูกคุกคาม หรือใกล้ สูญ พันธุ์ ตัวชี้วัด ๑.๓ แผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (โครงการ One Map) ที่แล้วเสร็จมีการประกาศใช้ และจำนวน พื้นที่จัดที่ดินทำกินให้ชุมชน
	(๒)สร้างความมั่นคงด้านน้ำและบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ให้มีประสิทธิภาพ บริหารจัดการน้ำในระดับ ลุ่มน้ำให้มีความสมดุลระหว่างความต้องการ ใช้น้ำทุกกิจกรรมกับปริมาณน้ำต้นทุน เพื่อ แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำและลดจำนวน ประชาชนที่ประสบปัญหาจากการขาดแคลน น้ำ ควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ ทั้งภาคการผลิตและการบริโภค ป้องกันและ ลดความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง	ตัวชี้วัด ๒.๑ มีระบบประปาหมู่บ้านครบทุกหมู่บ้าน ตัวชี้วัด ๒.๒ ลุ่มน้ำสำคัญของประเทศ ๒๕ ลุ่มน้ำ มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างสมดุล ระหว่าง ความต้องการใช้น้ำกับปริมาณน้ำต้นทุน และม ีการแปลงไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ตัวชี้วัด ๒.๓ ประสิทธิภาพการใช้น้ำในพื้นที่ ชลประทานเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๒.๔ ประสิทธิภาพการใช้น้ำทั้งภาคการผลิต และการบริโภคเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๒.๕ พื้นที่และมูลค่าความเสียหายจากอุทกภัย และภัยแล้งมีแนวโน้มลดลง ตัวชี้วัด ๒.๖ พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นปีละ ๓๕๐,๐๐๐ ไร่
	(๓) สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และระบบนิเวศ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับ แรกกับการจัดการขยะมูลฝอยและของเสีย อันตราย ฟื้นฟูคุณภาพแหล่งน้ำสำคัญของ ประเทศ และแก้ไขปัญหาวิกฤติหมอกควัน	ตัวชี้วัด ๓.๑ สัดส่วนของขยะมูลฝอยชุมชนได้รับ การจัดการอย่างถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ไม่น้อย กว่าร้อยละ ๗๕ สัดส่วนของเสียอันตรายชุมชน ที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ และกากอุตสาหกรรมอันตรายทั้งหมดเข้าสู่ระบบ การจัดการที่ถูกต้อง ตัวชี้วัด ๓.๒ คุณภาพน้ำของแม่น้ำสายหลักที่อยู่ใน เกณฑ์ดีเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๓.๓ คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤติหมอกควัน ได้รับการแก้ไขและมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน
	(๔) เพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจก และขีดความสามารถในการปรับตัวต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีกลไก จัดการเพื่อลดผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในด้าน ต่างๆ หรือในพื้นที่หรือสาขาที่มีความเสี่ยงจะ ได้รับผลกระทบสูง	ตัวชี้วัด ๔.๑ ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาค พลังงานและคมนาคมขนส่งลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗ ของการปล่อยในกรณีปกติ ภายในปี ๒๕๖๓ ตัวชี้วัด ๔.๒ ต้นทุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ต่อหน่วย (บาทต่อตันคาร์บอนไดออกไซด์ เทียบเท่า) มีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ ๗ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒
ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๔) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน		ตัวชี้วัด ๔.๓ แผนปฏิบัติการการปรับตัว เพื่อรองรับ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรายสาขาที่จำเป็น เช่น การจัดการน้ำ เกษตร สาธารณสุข และป่าไม้ ตัวชี้วัด ๔.๔ การจัดตั้งกลไกภายในประเทศเพื่อ สนับสนุนด้านการเงิน เทคโนโลยีและการเสริมสร้าง ศักยภาพ
	(๕) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เพื่อลด ความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ความสูญเสีย ในชีวิตและทรัพย์สิน ที่เกิดจากสาธารณภัยลดลง	ตัวชี้วัด ๕.๑ ระบบพยากรณ์และเตือนภัยล่วงหน้า สำหรับภาคเกษตรและการจัดการภัยพิบัติทาง ธรรมชาติในพื้นที่เสี่ยงภัย ตัวชี้วัด ๕.๒ สัดส่วนของพื้นที่เสี่ยงภัยที่ได้รับ การจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังภัยธรรมชาติ ตัวชี้วัด ๕.๓ จำนวนผู้เสียชีวิตและมูลค่าความเสียหาย จากภัยธรรมชาติ ค่าใช้จ่ายในการชดเชยผู้ได้รับ ผลกระทบจากภัยพิบัติในพื้นที่เสี่ยงภัยซ้ำซากลดลง

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและ
ยั่งยืนมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์และเสริมสร้างความมั่นคงภายใน รวมทั้งป้องกันปัญหา
ภัยคุกคามที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชาติ (๑.๒) เพื่อสร้างความพร้อมและ
ผนึกกำลังของทุกภาคส่วนให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการด้านความมั่นคง และมีศักยภาพในการ
ป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดจากภัยคุกคามทั้งภัยทางทหารและภัยคุกคามอื่นๆ (๑.๓) เพื่อเสริมสร้างความ
ร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศในการสนับสนุนการรักษา ความสงบสุขและผลประโยชน์ของชาติ (๑.๔)
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารนโยบายด้านความมั่นคงและนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นเอกภาพ

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๘ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ
ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๕)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่ง และยั่งยืน	(๑) เป้าหมายภาพรวมคือผลประโยชน์ของชาติด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๑ ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศ	ตัวชี้วัด ๑.๑ จำนวนกิจกรรมเทิดพระเกียรติและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๑.๒ จำนวนกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริเพิ่มขึ้น
	เป้าหมายที่ ๒ สังคมมีความสมานฉันท์ ผู้เห็นต่างทางความคิดของคนในชาติสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ประชาชนมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคง	ตัวชี้วัด ๒.๑ ดัชนีความไม่เสถียรภาพทางการเมืองลดลง (ดัชนีสันติภาพโลกของ The Institute for Economics and Peace: IEP) ตัวชี้วัด ๒.๒ จำนวนผู้เสียชีวิตจากความขัดแย้งภายในประเทศลดลง (ดัชนีสันติภาพโลก) ตัวชี้วัด ๒.๓ จำนวนกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคงเพิ่มขึ้น
	เป้าหมายที่ ๓ ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีโอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้น	ตัวชี้วัด ๓.๑ มูลค่าความเสียหายและจำนวนการก่อเหตุร้ายที่มีมูลเหตุจากความไม่สงบลดลง ตัวชี้วัด ๓.๒ รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อคนและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๓.๓ จำนวนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนทุกศาสนาร่วมดำเนินการเพิ่มขึ้น
	เป้าหมายที่ ๔ ประเทศไทยมีความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และนานาชาติในการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ควบคู่ไปกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติ	ตัวชี้วัด ๔.๑ ดัชนีความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น (ดัชนีสันติภาพโลก) ตัวชี้วัด ๔.๒ จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามข้ามชาติลดลง ตัวชี้วัด ๔.๓ จำนวนเหตุการณ์การกระทำผิดกฎหมายทางทะเลลดลง ตัวชี้วัด ๔.๔ จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง
	เป้าหมายที่ ๕ ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการรับมือภัยคุกคามทั้งภัยคุกคามทางทหารและภัยคุกคามอื่นๆ	ตัวชี้วัด ๕.๑ ระยะเวลาในการระดมสรรพกำลังเมื่อเกิดภัยคุกคาม ตัวชี้วัด ๕.๒ อันดับความเสี่ยงจากการก่อการร้ายต่ำกว่าอันดับที่ ๒๐ ของโลก (ดัชนีความเสี่ยงของโลกของ WEF) ตัวชี้วัด ๕.๓ อันดับความเสี่ยงจากการโจมตีด้านไซเบอร์/ต่ำกว่าอันดับที่ ๑๐ ของโลก (ดัชนีความปลอดภัยไซเบอร์ของโลกของ International Telecommunication Union: ITU)
	เป้าหมายที่ ๖ แผนงานด้านความมั่นคงมีการบูรณาการสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ตัวชี้วัด จำนวนแผนงานด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการในภาครัฐการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทยมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) เพื่อให้ภาครัฐมีขนาดเล็ก มีการบริหารจัดการที่ดี และได้มาตรฐานสากล (๑.๒) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการและให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และโปร่งใสตรวจสอบได้ (๑.๓) เพื่อลดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศ (๑.๔) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการทางกฎหมายให้สามารถอำนวยความสะดวกด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่ประชาชน

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๙ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๖)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการ ในภาครัฐการป้องกันการ ทุจริตประพฤติ มิชอบ และธรรมา- ภิบาลในสังคมไทย	(๑) ลดสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการให้บริการของภาครัฐ และประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจของประเทศ	ตัวชี้วัด ๑.๑ อันดับประสิทธิภาพภาครัฐ จัดทำโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ อยู่ในอันดับสองของอาเซียน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ตัวชี้วัด ๑.๒ อันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจ จัดทำโดยธนาคารโลก อยู่ในอันดับสองของอาเซียน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ตัวชี้วัด ๑.๓ สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรของรัฐต้องประมาณรายจ่ายประจำปีลดลง
	(๒) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ตัวชี้วัด ๒.๑ สัดส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภทที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๒.๒ ข้อร้องเรียนและคดีเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลดลง
	(๓) เพิ่มคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตให้สูงขึ้น	ตัวชี้วัด ระดับคะแนนของดัชนีการรับรู้การทุจริตสูงกว่าร้อยละ ๕๐ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒
	(๔) ลดจำนวนการดำเนินคดีกับผู้ได้กระทำความผิด	ตัวชี้วัด จำนวนคดีที่รัฐดำเนินคดีกับผู้ได้กระทำความผิดซึ่งต้องชดเชยความเสียหายลดลง

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งและการค้า รวมทั้งมีกลไกกำกับ ดูแล การประกอบกิจการขนส่งที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใสให้สามารถสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน (๑.๒) เพื่อสร้างความมั่นคงทางพลังงาน เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานสะอาด ตลอดจนขยายโอกาสทางธุรกิจในภูมิภาคอาเซียน (๑.๓) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขยายการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอย่างทั่วถึงทั้งประเทศ ในราคาที่เหมาะสมเป็นธรรม และส่งเสริมธุรกิจดิจิทัลใหม่ และนวัตกรรม รวมทั้งพัฒนาระบบความปลอดภัยทางไซเบอร์ให้มีความมั่นคง และคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลให้แก่ผู้ใช้บริการ (๑.๔) เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและขยายการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำประปาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ลดอัตราการสูญเสียในระบบประปา และสร้างกลไกการบริหารจัดการการประกอบกิจการน้ำประปาในภาพรวมของประเทศ (๑.๕) เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกิดจากลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อลดการนำเข้าจากต่างประเทศ และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๐ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๗)

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและระบบ โลจิสติกส์	(๑) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ในภาพรวม มีเป้าหมายเพื่อลดความเข้มการใช้พลังงาน (Energy Intensity: EI) และลดต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศ	ตัวชี้วัด ๑.๑ สัดส่วนการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงจาก ๘.๒๒ เป็น ๗.๗๐ พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัด ๑.๒ สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ลดลงจากร้อยละ ๑๔ เป็นร้อยละ ๑๒ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี ๒๕๖๔
	(๒) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบขนส่ง เพื่อเพิ่มปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางและทางน้ำ และเพิ่มปริมาณการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง รวมทั้งขยายขีดความสามารถในการรองรับปริมาณผู้โดยสารของท่าอากาศยานในกรุงเทพมหานครและท่าอากาศยานในภูมิภาคให้เพียงพอกับความต้องการ	ตัวชี้วัด ๒.๑ สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดภายในประเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑.๔ เป็นร้อยละ ๔ และสัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางน้ำต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดภายในประเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๒ เป็นร้อยละ ๑๕ ในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัด ๒.๒ สัดส่วนของผู้ใช้ระบบรถไฟฟ้าต่อปริมาณการเดินทางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากร้อยละ ๕ เป็นร้อยละ ๑๕ ในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัด ๒.๓ ความสามารถในการรองรับปริมาณผู้โดยสารโดยรวมของท่าอากาศยานในกรุงเทพมหานครและท่าอากาศยานในภูมิภาค เพิ่มขึ้นเป็น ๑๒๐ และ ๕๕ ล้านคนต่อปี ตามลำดับ ในปี ๒๕๖๔

ตารางที่ ๑๐ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒
ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๗) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์	(๓) การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ เพื่อให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ และการอำนวยความสะดวกทางการค้ามีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ระบบ National Single Window (NSW) สามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการนำเข้าส่งออกและโลจิสติกส์ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้กระดาษได้อย่างสมบูรณ์ บุคลากรด้านโลจิสติกส์ได้รับการพัฒนาให้มีผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งการขนส่งสินค้าผ่านเข้า-ออก ณ ด่านการค้าชายแดนสำคัญที่เชื่อมต่อกับโครงข่ายทางหลักมีประสิทธิภาพมากขึ้น	ตัวชี้วัด ๓.๑ อันดับดัชนีความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ และประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกทางการค้าดีขึ้น ตัวชี้วัด ๓.๒ จำนวนธุรกรรมการให้บริการการนำเข้าและส่งออกด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นร้อยละ ๑๐๐ ในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัด ๓.๓ ปริมาณสินค้าที่ผ่านเข้า-ออก ณ ด่านการค้าชายแดนที่สำคัญเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ต่อปี
	(๔) การพัฒนาด้านพลังงาน เพื่อเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้ พลังงานขั้นสุดท้าย และลดการพึ่งพาก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า	ตัวชี้วัด ๔.๑ สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๒.๙๔ เป็นร้อยละ ๑๗.๓๔ ในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัด ๔.๒ สัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลงจากร้อยละ ๖๕ เป็นร้อยละ ๔๗ ในปี ๒๕๖๔
	(๕) การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ และสร้างผู้ประกอบการธุรกิจดิจิทัลรายใหม่เพิ่มขึ้น รวมทั้งพัฒนาระบบความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องตามมาตรฐานสากลเพื่อรับมือภัยคุกคามทางออนไลน์	ตัวชี้วัด ๕.๑ อันดับความพร้อมใช้ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Network Readiness Index: NRI) ดีขึ้น ตัวชี้วัด ๕.๒ จำนวนหมู่บ้านที่มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเข้าถึง เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๐ เป็นมากกว่าร้อยละ ๘๕ ในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัด ๕.๓ จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจดิจิทัลเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ราย ในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัด ๕.๔ จำนวนหน่วยงานภาครัฐมีระบบความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๗ เป็นมากกว่าร้อยละ ๘๐ ในปี ๒๕๖๔
	(๖) การพัฒนาด้านสาธารณูปการ (น้ำประปา) เพื่อขยายกำลังการผลิตน้ำประปาและกระจายโครงข่ายการให้บริการน้ำประปาให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และบริหารจัดการลดน้ำสูญเสียในระบบส่งน้ำและระบบจำหน่ายน้ำ	ตัวชี้วัด ๖.๑ จำนวนครัวเรือนในเขตนครหลวงได้รับการบริการน้ำประปาร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๖๑ และจำนวนครัวเรือนในเขตภูมิภาค/เทศบาลได้รับการบริการน้ำประปาครอบคลุมมากกว่าร้อยละ ๘๐ ในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัด ๖.๒ จำนวนหมู่บ้านทั่วประเทศได้รับการน้ำสะอาดร้อยละ ๑๐๐ ในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัด ๖.๓ อัตราน้ำสูญเสียในระบบส่งและจำหน่ายน้ำในเขตนครหลวงน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ และในเขตภูมิภาค/เทศบาลน้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ในปี ๒๕๖๔

ยุทธศาสตร์ที่ ๘ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ขั้นก้าวหน้า ให้สนับสนุนการสร้างมูลค่าของสาขาการผลิตและบริการเป้าหมาย (๑.๒) เพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึง และนำเทคโนโลยีไปใช้ให้กับเกษตรกรรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (๑.๓) เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และเพิ่มคุณภาพสิ่งแวดล้อม (๑.๔) เพื่อบูรณาการระบบบริหารจัดการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ให้สามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๑ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๘)

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๘ การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม	(๑) เพิ่มความเข้มแข็งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ	ตัวชี้วัด ๑.๑ สัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเพิ่มสู่ร้อยละ ๑.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ตัวชี้วัด ๑.๒ สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ เพิ่มเป็น ๗๐:๓๐ ตัวชี้วัด ๑.๓ สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์และเป้าหมายของประเทศ : งานวิจัยพื้นฐานเพื่อสร้าง/สะสมองค์ความรู้ : ระบบโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และระบบมาตรฐาน เพิ่มเป็น ๕๕ : ๒๕ : ๒๐ ตัวชี้วัด ๑.๔ จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มเป็น ๒๕ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน
	(๒) เพิ่มความสามารถในการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อยกระดับความสามารถการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการและคุณภาพชีวิตของประชาชน	ตัวชี้วัด ๒.๑ อันดับความสามารถการแข่งขันโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเทคโนโลยี จัดโดย IMD อยู่ในลำดับ ๑ ใน ๓๐ ตัวชี้วัด ๒.๒ ผลงานวิจัยและเทคโนโลยีพร้อมใช้ที่ถูกนำไปใช้ในการสร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์ให้กับภาคการผลิตและบริการ และภาคธุรกิจ มีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ของผลงานทั้งหมด ตัวชี้วัด ๒.๓ มูลค่าการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับค่าใช้จ่ายวิจัยและพัฒนาที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ต่อปี ตัวชี้วัด ๒.๔ นวัตกรรมทางสังคมและนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการที่ผลิตได้เองภายในประเทศ มีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑ เท่าตัว

ยุทธศาสตร์ที่ ๙ การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) เพื่อกระจายความเจริญและโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึงมากขึ้น (๑.๒) เพื่อพัฒนาเมืองศูนย์กลางของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่ม (๑.๓) เพื่อพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลักให้ขยายตัวอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (๑.๔) เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ให้สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาในพื้นที่อย่างยั่งยืน

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๒ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๙)

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๙ การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่ เศรษฐกิจ	(๑) ลดช่องว่างรายได้ระหว่างภาคและมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมมากขึ้น	ตัวชี้วัด ๑.๑ ผลผลิตภาคต่อหัวระหว่างภาคลดลง ตัวชี้วัด ๑.๒ สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ระดับภาคลดลง
	(๒) เพิ่มจำนวนเมืองศูนย์กลางของจังหวัดเป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม	ตัวชี้วัด เมืองศูนย์กลางของจังหวัดที่ได้รับการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่เพิ่มขึ้น
	(๓) เป้าหมายที่ ๓ พื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลักมีระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	ตัวชี้วัด ๓.๑ ค่าเฉลี่ยสารอินทรีย์ระเหยง่ายในพื้นที่อุตสาหกรรมหลักบริเวณมาตาพุดไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน ตัวชี้วัด ๓.๒ ข้อร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบจากการประกอบการในพื้นที่ลดลง
	เป้าหมายที่ ๔ เพิ่มมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดน	ตัวชี้วัด ๔.๑ มูลค่าการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ตัวชี้วัด ๔.๒ สถานประกอบการที่จดทะเบียนในพื้นที่เศรษฐกิจใหม่เพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดเด่นของทำเลที่ตั้งของประเทศไทยที่เป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญของแนวระเบียงเศรษฐกิจต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย (๑.๒) เพื่อขยายโอกาสด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ และยกระดับให้ประเทศเป็นฐานการผลิตและการลงทุนที่มีศักยภาพและโดดเด่น (๑.๓) เพื่อเพิ่มบทบาทของไทยในเวทีโลกด้วยการส่งเสริมบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยในกรอบความร่วมมือต่างๆ รวมทั้งการสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๓ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย
เป้าหมายและตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐)

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ ความร่วมมือระหว่าง ประเทศเพื่อการ พัฒนา	(๑) เครือข่ายการเชื่อมโยงตาม แนวระเบียงเศรษฐกิจที่ครอบคลุม และมีการใช้ประโยชน์ได้เต็มศักยภาพ	ตัวชี้วัด ๑.๑ ความสำเร็จของไทยในการผลักดันให้เกิด โครงข่ายความเชื่อมโยงทางด้านโลจิสติกส์ ที่ครอบคลุม ทางบก ทางราง ทางน้ำ ทางอากาศ ภายในภูมิภาค เพื่ออำนวยความสะดวก ลดระยะเวลาและต้นทุนใน การขนส่ง ตัวชี้วัด ๑.๒ ความสำเร็จของการดำเนินงานภายใต้ ความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง (Cross Border Transport Agreement: CBTA) ณ ด้านชายแดนระหว่างไทยกับประเทศ เพื่อนบ้าน
	(๒) ระบบห่วงโซ่มูลค่าในอนุภูมิภาคและ ภูมิภาคอาเซียนเพิ่มขึ้น	ตัวชี้วัด ๒.๑ ดัชนีความสามารถในการบริหาร จัดการ ณ พรมแดนของประเทศไทย ในดัชนี การอำนวยความสะดวกทางการค้า (Enabling Trade Index) ตัวชี้วัด ๒.๒ มูลค่าสินค้าชั้นกลางที่ผ่านด่านชายแดน ระหว่างประเทศ ตัวชี้วัด ๒.๓ มูลค่าการค้าการลงทุนระหว่างไทยกับ ประเทศในภูมิภาค ตัวชี้วัด ๒.๔ มูลค่าการบริการของผู้ประกอบการไทย ในประเทศในภูมิภาค
	(๓) ประเทศไทยเป็นฐานเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนที่สำคัญในภูมิภาคอนุ ภูมิภาค อาเซียน และเอเชีย รวมทั้งมีการ พัฒนาส่วนขยายจากแนวระเบียงเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคให้ครอบคลุม ภูมิภาคอาเซียน เอเชียตะวันออก และเอเชียใต้	ตัวชี้วัด ๓.๑ ปริมาณการขนส่งสินค้าและบริการ เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด ๓.๒ มูลค่าการค้าชายแดนระหว่างไทยกับ ประเทศในภูมิภาค ตัวชี้วัด ๓.๓ มูลค่าการลงทุนของผู้ประกอบการไทย ในประเทศในภูมิภาค ตัวชี้วัด ๓.๔ กฎหมายและระเบียบต่างๆ ได้รับ การปรับปรุงให้เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางการผลิต การลงทุน และบริการ
	(๔) ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ สำคัญทั้งในระดับ	ตัวชี้วัด ๔.๑ มูลค่าการให้ความช่วยเหลือของไทย ในอนุภูมิภาคและภูมิภาค ตัวชี้วัด ๔.๒ ความสำเร็จของโครงการพัฒนาร่วมกัน ระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาค ตัวชี้วัด ๔.๓ ความก้าวหน้าในการดำเนินการให้เป็นไป ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

(๙) นโยบายและแผนความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติหมายความว่า นโยบายและแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ่งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่ออํารังไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

วัตถุประสงค์แห่งชาติ (๑) เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (๓) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสามัคคีปรองดอง ความเป็นธรรม และความสมานฉันท์ในชาติ เพื่อลดการเผชิญหน้าและการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ (๔) เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง (๕) เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐและส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง (๖) เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคง ความยั่งยืนและมีความสมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์(๗) เพื่อพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงครามและวิกฤตการณ์ ความมั่นคง อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ (๘) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพในการป้องกันประเทศ สนับสนุนภารกิจที่ไม่ใช่การสงคราม และสามารถนํีกําลังของกองทัพกับทุกภาคส่วนในการเผชิญกับภัยคุกคามด้านการป้องกันประเทศในทุกรูปแบบ (๙) เพื่อส่งเสริมสถานะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศ อาเซียน ประชาคมโลก บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และการดำรงเกียรติภูมิของชาติ

วิสัยทัศน์ “มีเสถียรภาพภายในประเทศ มีศักยภาพในการลดภัยข้ามเขตพรมแดนไทย มีบทบาทสร้างสรรค์ในภูมิภาค และประชาคมโลก” กล่าวคือ ชาติมีเสถียรภาพและเป็นปึกแผ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต ประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปลอดภัยจากภัยคุกคามข้ามพรมแดน พร้อมเผชิญวิกฤตการณ์ มีบทบาทที่สร้างสรรค์และรับผิดชอบ เป็นที่ยอมรับในภูมิภาคและประชาคมโลกเพื่อรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติประกอบด้วย ๑๖ นโยบาย ดังนี้

นโยบายที่ ๑ : เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นโยบายที่ ๒ : สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาตินโยบายที่ ๓ : ป้องกันและแก้ไขการก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่ ๔ : จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายข้ามพรมแดน นโยบายที่ ๕ : สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหายคุกคามข้ามชาติ นโยบายที่ ๖ : ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล นโยบายที่ ๗ : จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหายผู้หลบหนีเข้าเมือง นโยบายที่ ๘ : เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน นโยบายที่ ๙ : เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต นโยบายที่ ๑๐ : เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ นโยบายที่ ๑๑ : รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายที่ ๑๒ : เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร นโยบายที่ ๑๓ : พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ นโยบายที่ ๑๔ : เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ นโยบายที่ ๑๕ : พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ และนโยบายที่ ๑๖ : เสริมสร้างดุลภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติมีรายละเอียดโดยรวม ดังนี้

ตารางที่ ๑๔ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ
(พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด

ประเด็นตามแผน	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด
(๑) การเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์	(๑) ประชาชนมีความสามัคคี มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีส่วนร่วม และมีความพร้อมเผชิญปัญหาและรับมือกับภัยคุกคามและปัญหาด้านความมั่นคง	(๑) ระดับการเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชาติ (๒) ระดับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐบาล เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป ในกิจกรรมสนับสนุนงานด้านความมั่นคง
(๒) การข่าวกรองและการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง	(๑) การมีระบบข่าวกรองที่มีการบูรณาการ มีความทันสมัยและมีเครือข่ายความร่วมมือที่พร้อมเผชิญภัยคุกคาม รวมทั้งมีความสามารถในการประเมินสถานการณ์ความมั่นคง ที่หลากหลายในทุกมิติ สามารถสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติได้	(๑) ระดับความสำเร็จของการใช้งานข่าวกรองและการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายข่าวกรองภาคประชาชน (๒) ระดับการนำผลการประเมินสถานการณ์ความมั่นคงในระดับยุทธศาสตร์ที่หลากหลายไปใช้ประโยชน์ในทุกมิติ
(๓) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	(๑) สถาบันพระมหากษัตริย์ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้รับการอำรุงรักษาด้วยการปกป้อง เชิดชู เทิดทูนอย่างสมพระเกียรติ	(๑) ระดับประสิทธิภาพในการพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ (๒) ระดับความเข้าใจของทุกภาคส่วนเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์
(๔) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ	(๑) ระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเป็นทิศทางและแนวทางหลักในการเผชิญกับภาวะไม่ปกติและจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการจากการเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ โดยให้ทุกภาคส่วน พร้อมสนับสนุนการเตรียมพร้อมของชาติร่วมกัน ในลักษณะประชารัฐ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับต่างประเทศ	(๑) ระดับความสำเร็จในการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติและจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการ (๒) ระดับความสำเร็จในการบูรณาการการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศเพื่อรับมือภัยคุกคามทุกรูปแบบ
(๕) การพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ	(๑) ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหาร	(๑) ความสำเร็จในการเตรียมกองทัพรองรับภัยคุกคามทางทหารตามแผนของกองทัพที่กำหนด (๒) ความสำเร็จของระบบกำลังสำรองและระบบบรรดามสรวกำลังตามแผนที่กำหนด
(๖) การสร้างความสามัคคีปรองดอง	(๑) คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ยึดมั่นในหลักนิติรัฐและแนวทางสันติวิธี	(๑) ระดับการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมไทย (๒) ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของภาครัฐ (๓) ระดับความสำเร็จของการช่วยเหลือประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ตารางที่ ๑๔ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

(พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ต่อ)

ประเด็นตามแผน	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด
(๗) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	(๑) ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	(๑) จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ (๒) อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจชายแดนภาคใต้ (๓) ระดับความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเด็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายในประเทศ และการกล่าวถึงปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในเวทีนานาชาติ ไม่ส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล
(๘) การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง	(๑) การบูรณาการและการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองมีเอกภาพ และประสิทธิภาพ	(๑) ระบบฐานข้อมูลคนเข้าเมืองและผู้หลบหนีเข้าเมืองที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๒) ช่องทาง/กลไกความร่วมมือกับประเทศต้นทาง รวมถึงองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ในการตรวจสอบ ควบคุม สกัดกั้น และส่งกลับผู้หลบหนีเข้าเมืองอย่างเป็นระบบ
(๙) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	(๑) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายปลอดภัยจากการค้ามนุษย์ และแรงงานต่างด้าว/บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยเข้าสู่ระบบการจ้างแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย ได้สิทธิประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด	(๑) ระดับการปกป้องและคุ้มครองกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สตรี เด็ก แรงงานไทย และแรงงาน ต่างด้าวจากขบวนการค้ามนุษย์ (๒) จำนวนแรงงานต่างด้าว/บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยทำงานถูกต้องตามกฎหมาย
(๑๐) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	(๑) การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง และสังคมไทยมีความปลอดภัย จากยาเสพติด	(๑) ระดับความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด (๒) ระดับความสำเร็จของกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
(๑๑) การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต	(๑) หน่วยงานภาครัฐมีระบบป้องกันและแก้ไขการทุจริต รวมทั้ง ประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ	(๑) ค่าดัชนีชี้วัดการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทย (๒) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต
(๑๒) การรักษาความมั่นคงพื้นที่ชายแดน	(๑) พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคง ปลอดภัย และสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน	(๑) ระดับความสำเร็จในการพัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดนให้สามารถป้องกันการลักลอบเข้าเมืองและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (๒) ระดับความสำเร็จในการจัดการพื้นที่ชายแดน เพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ประเด็นตามแผน	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด

(๑๓) การรักษาความมั่นคงทางทะเล	(๑) ประเทศไทยสามารถปกป้อง รักษาและแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างสมดุลและยั่งยืน	(๑) ระดับความสำเร็จในการป้องกัน แก้ไขและยับยั้งภัยคุกคามทางทะเล (๒) ระดับความคืบหน้าในการจัดทำปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลภายในประเทศ ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ (United Nations Convention on the Law of the Sea: UNCLOS)
(๑๔) การป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ข้ามชาติ	(๑) ประเทศไทยมีศักยภาพด้านการตอบสนองและฟื้นฟูที่เข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการรับมือภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงลดความเสี่ยงจากการตกเป็นเป้าโจมตี หรือเป็นที่ก่อเหตุ หรือเป็นเส้นทางของการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ	(๑) ระดับความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนเพื่อป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามข้ามชาติ และการก่อการร้าย (๒) ระดับความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการจัดการกับภัยอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย
(๑๕) การป้องกันและแก้ไขปัญหามันคงทางไซเบอร์	(๑) ประเทศไทยมีความมั่นคงปลอดภัยและมีความพร้อมในการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์	(๑) ระดับความพร้อมของไทยในการป้องกันความเสี่ยงจากการโจมตีด้านไซเบอร์ ที่สอดคล้องกับหลักสากล (๒) ระบบป้องกันทางไซเบอร์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถปกป้องข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐบาล ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสำคัญด้านไซเบอร์
(๑๖) การรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ	(๑) ประเทศไทยสามารถรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อม ระหว่างประเทศบนฐานความไว้วางใจ เชื่อใจ หลักความเสมอภาคในการปฏิบัติต่อกัน ไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน และได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ สามารถพัฒนาผลประโยชน์ร่วมกับประเทศอื่น ๆ ในด้านความมั่นคง รวมทั้งสามารถคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติ	(๑) ระดับความสำเร็จของการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของไทยด้านการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในอาเซียนและในเวทีองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ (๒) ระดับความสำเร็จในการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจ (๓) ระดับความสัมพันธ์ที่ดีด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน
(๑๗) การรักษาความมั่นคงทางพลังงาน	(๑) ประเทศไทยมีความมั่นคงทางพลังงานที่เพียงพอและเหมาะสม สามารถรองรับวิกฤตการณ์ด้านพลังงาน	(๑) ระดับความสำเร็จในการบริหารจัดการพลังงาน เพื่อให้มีพลังงานในปริมาณที่เพียงพอ และเหมาะสม (๒) สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานของประเทศ

ตารางที่ ๑๔ : แสดงโครงสร้างโดยรวมของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ
(พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัด (ต่อ)

ประเด็นตามแผน	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด
(๑๘) การรักษาความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ	(๑) ประเทศไทยมีความมั่นคงและปลอดภัยในด้านอาหารและน้ำ มีคุณภาพตามหลักโภชนาการอย่างเพียงพอและยั่งยืน	(๑) มีระบบบริหารจัดการอาหารและน้ำกรณีฉุกเฉิน (๒) ระบบป้องกัน แจ่งเตือน ระวังภัยภัยคุกคาม ที่เกิดจากภัยทางน้ำ อันได้แก่ น้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน และสิ่งที่แฝงมาในอาหารและน้ำ มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (๓) พื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้น
(๑๙) การรักษาความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	(๑) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน	(๑) ระดับความสำเร็จในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุล (๒) ระดับความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีความภาพและสามารถป้องกัน หรือลดผลกระทบ ต่อ ชุมชน จาก การ บริหาร จัด การ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน ระดับสากลและพันธกรณีของไทย

(๑๐) นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒

ประเทศไทยในขณะนี้ถือว่าอยู่ในช่วงระยะของการเปลี่ยนผ่านและต้องต่อสู้กับปัญหาใหม่ ๆ หลายประการ อาทิ จากการต่อสู้กับความยากจนในอดีต ก็ได้แปรเปลี่ยนเป็นการต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำ ในหลายรูปแบบ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำของโอกาส และความเหลื่อมล้ำของรายได้ และทรัพย์สิน หรือแม้แต่การต่อสู้กับความไม่สงบภายในประเทศในอดีต มาสู่การต่อสู้กับภัยคุกคามที่ไม่มีแบบแผนในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติ เครือข่ายการก่อการร้ายข้ามชาติ โรคระบาด และสงครามไซเบอร์ ประเด็นท้าทายข้างต้นเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงของการบริหารประเทศ ที่รัฐบาลจะต้องเผชิญได้เป็นอย่างดี ดังนั้นรัฐบาลนี้จึงมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง มีการดูแลประชาชนอย่างทั่วถึง แก้ไขปัญหาปากท้องและสร้างรายได้ให้ประชาชนให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ คนไทยในทุกช่วงวัยจะมีความพร้อม ทั้งในด้านหลักคิด คุณธรรม และจริยธรรม และมีศักยภาพที่จะดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ เราจะร่วมกันสร้าง “การเติบโตเชิงคุณภาพ” ไม่ใช่ “การเติบโตเชิงปริมาณ” ทั้งนี้ การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลนี้จะมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศ ในด้านต่าง ๆ ให้ทันการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างความเข้มแข็งและแก้ไขปัญหาที่ยังดำรงอยู่ของภาคส่วนต่าง ๆ ภายในประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันและความแข็งแกร่งเพียงพอที่จะเผชิญกับสถานการณ์ ความไม่แน่นอน จากปัจจัยต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง และมีความเข้มแข็ง ในระยะยาว นอกจากนี้จะส่งเสริมให้ประเทศไทยมีบทบาทมากขึ้นในประชาคมโลกและมีบทบาท นำในการขับเคลื่อนความยั่งยืนในประชาคมโลกผ่านการพัฒนาบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้วโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ โดยการบริหารราชการแผ่นดินในช่วง ๔ ปีของรัฐบาลจะยึดหลักการสำคัญสี่ประการ ได้แก่

(๑) น้อมนำพระปฐมบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นหลักในการบริหารประเทศ

(๒) ยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๓) พัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

(๔) บูรณาการการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคี การพัฒนาต่าง ๆ ในลักษณะประชารัฐเพื่อพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน และทำให้ประชาชนคนไทยมีความมั่นคง อยู่ดีมีสุข

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านวิสัยทัศน์และการขับเคลื่อนการพัฒนาของผู้นำประเทศในอดีต และในวันนี้วิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศของรัฐบาลชุดนี้ คือ “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ ๒๑” โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน และแนวทางดำเนินการโดยสรุป ดังนี้

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๑. ด้านการปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์	๑.๑ สืบสาน รักษา ต่อยอดศาสตร์พระราชาและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นหลักสำคัญในการบำบัดทุกข์ และบำรุงสุขให้ประชาชน และพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ๑.๒ ต่อยอดการดำเนินการของหน่วยพระราชทานและประชาชน จิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ ให้เป็นแบบอย่างการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน แก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน และพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ๑.๓ สร้างความตระหนักรู้ เผยแพร่ และปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นจริงเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และพระราชกรณียกิจเพื่อประชาชน ตลอดจนพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในบริบทของไทย

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๒. ด้านการสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ และความสงบสุขของประเทศ	๒.๑ รักษาและป้องกันอธิปไตยและความมั่นคงภายในของประเทศ ทั้งทางบก ทางทะเล ทางอากาศ รวมทั้งป้องกันและปราบปรามภัยคุกคามต่าง ๆ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๒.๒ พัฒนาและเสริมสร้างการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีธรรมาภิบาล ความรักชาติ และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักการเมืองมีคุณภาพ ๒.๓ สร้างความสงบและความปลอดภัยตั้งแต่ระดับชุมชน ๒.๔ แก้ไขปัญหาอาชญากรรมอย่างจริงจังทั้งระบบ
๓. ด้านการทํานุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม	๓.๑ ส่งเสริมวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ ๓.๒ ปลุกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม กตัญญู ความซื่อสัตย์ การมีวินัย เคารพกฎหมาย มีจิตสาธารณะและการมีส่วนร่วม ทำประโยชน์ให้ประเทศ และเป็นพลเมืองที่ดี ๓.๓ ทํานุบำรุงศาสนาให้มีความเข้มแข็ง ๓.๔ สร้างความรู้ ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ของประเทศเพื่อนบ้าน ยอมรับและเคารพในประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และชาวต่างชาติที่มีความหลากหลายในลักษณะพหุสังคมที่อยู่ร่วมกัน
๔. ด้านการสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก	๔.๑ สร้างบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยในภูมิภาคและเวทีโลก ๔.๒ เสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของอาเซียนทั้งในด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะภายใต้การเป็นประธานอาเซียนของไทย ๔.๓ ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแสวงหาโอกาสทางการค้า การลงทุน องค์กรความรู้และนวัตกรรมกับประเทศที่มีศักยภาพในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ๔.๔ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านความมั่นคงเพื่อรับมือกับภัยความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ๔.๕ ขับเคลื่อนงานการทูตเชิงรุกเพื่อประชาชน เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของคนไทย แรงงานไทย และภาคเอกชนไทยในต่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทของชุมชนไทยในการร่วมเชิดชูผลประโยชน์ของไทยในต่างประเทศ

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๕. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย ๕.๑ เศรษฐกิจมหภาค การเงินและการคลัง	๕.๑.๑ ดำเนินนโยบายการเงินการคลังเพื่อให้เศรษฐกิจไทยสามารถตอบสนองต่อความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ๕.๑.๒ กำกับดูแลวินัยการเงินการคลัง โดยติดตามกำกับดูแลให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการตามกฎหมายวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างเคร่งครัด ๕.๑.๓ ปฏิรูปโครงสร้างรายได้ภาครัฐ เร่งปรับโครงสร้างการจัดเก็บรายได้ภาครัฐ ทั้งในส่วนของรายได้ภาษีและรายได้จากทรัพย์สินของรัฐ ๕.๑.๔ ปฏิรูประบบการออม โดยจัดให้มีระบบการออม เพื่อการเกษียณอายุอย่างทั่วถึง พัฒนาตลาดเงินและตลาดทุนให้เป็นแหล่งเงินทุนแก่ผู้ประกอบการ และเป็นช่องทางการออมของประชาชน ๕.๑.๕ สร้างแพลตฟอร์มเพื่อใช้ในการออกแบบนวัตกรรมเชิงนโยบายที่มีเครื่องมือและเทคนิคสมัยใหม่ต่าง ๆ
๕.๒ พัฒนาภาคอุตสาหกรรม	๕.๒.๑ พัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว ๕.๒.๒ พัฒนาอุตสาหกรรมไทยให้สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีหรือแนวโน้มการค้าโลก ๕.๒.๓ สร้างกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการรายใหม่ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าถึงเทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม ๕.๒.๔ พัฒนาระบบและกลไกภาครัฐและสภาพแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนผู้ประกอบการ โดยการจัดทำแพลตฟอร์มที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม และกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้นในการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ด้วยการใช้นวัตกรรม
๕.๓ พัฒนาภาคเกษตร	๕.๓.๑ รักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรและรายได้ให้กับเกษตรกรในสินค้าเกษตรสำคัญ อาทิ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ปาล์ม อ้อย และข้าวโพด โดยผ่านเครื่องมือและมาตรการที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ ไม่เป็นภาระกับงบประมาณแผ่นดินเกินสมควร

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๕.๓ พัฒนาภาคเกษตร (ต่อ)	๕.๓.๒ ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังของภาครัฐ ๕.๓.๓ พัฒนาองค์กรเกษตรกรและเกษตรกรรุ่นใหม่ ๕.๓.๔ ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ๕.๓.๕ ดูแลเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ที่ดินทำกิน แหล่งเงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ๕.๓.๖ ส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ ๕.๓.๗ ส่งเสริมการทำปศุสัตว์ให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ๕.๓.๘ พัฒนาและสนับสนุนอาชีพการทำประมงให้เกิดความยั่งยืน บนพื้นฐานของการรักษาทรัพยากรทางการประมงและทรัพยากรทางทะเลให้มีความสมบูรณ์อย่างต่อเนื่อง
๕.๔ พัฒนาภาคการท่องเที่ยว	๕.๔.๑ พัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ๕.๔.๒ ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รายได้สูง ๕.๔.๓ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ๕.๔.๔ ดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด ๕.๔.๕ ส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้จากธุรกิจท่องเที่ยวสู่ชุมชน
๕.๕ พัฒนาการค้าการลงทุนเพื่อมุ่งสู่การเป็นชาติการค้า การบริการ และการลงทุนในภูมิภาค	๕.๕.๑ ส่งเสริมการค้าชายแดนและแก้ไขปัญหาสินค้าชายแดน ๕.๕.๒ ส่งเสริมธุรกิจการค้าปลีกพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ข้ามพรมแดน ๕.๕.๓ ปรับปรุงระบบบริหารจัดการการนำเข้าส่งออกสินค้าบริเวณด่านชายแดน
๕.๖ พัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน	๕.๖.๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศและสามารถรองรับการขนส่งและการเดินทางต่อเนื่องหลายรูปแบบได้อย่างไร้รอยต่อ ๕.๖.๒ แก้ไขปัญหาจราจรติดขัดในพื้นที่เขตเมือง ๕.๖.๓ เสริมสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงานให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ๕.๖.๔ ยกกระดับโครงข่ายระบบไฟฟ้าและพลังงานให้มีความทันสมัย ทนถึง เพียงพอ มั่นคง และมีเสถียรภาพ ๕.๖.๕ พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำประปา ๕.๖.๖ แก้ไขปัญหาระบบระบายน้ำและระบบบำบัดน้ำเสีย

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๕.๗ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและการมุ่งสู่การเป็นประเทศอัจฉริยะ	๕.๗.๑ รักษาคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม อันเป็นสมบัติของชาติให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศไทยและประชาชน และลงทุนในอินเทอร์เน็ต เกตเวย์และเทคโนโลยีสื่อสารไร้สายในระบบ 5G ๕.๗.๒ พัฒนาการอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนธุรกิจการค้า การนำเข้าส่งออก และโลจิสติกส์ในรูปแบบดิจิทัล ๕.๗.๓ ส่งเสริมการค้าในรูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อยทั้งในภาคการผลิตและบริการในการเข้าถึงตลาด
๕.๘ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม	๕.๘.๑ พัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่เอื้อต่อการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม ๕.๘.๒ สร้างระบบจัดการข้อมูลเพื่อรองรับการบริหารจัดการงานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ ๕.๘.๓ เสริมสร้างการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ๕.๘.๔ สนับสนุนการพัฒนาโรงงาน ห้องปฏิบัติการต้นแบบที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมในระดับต้นน้ำ
๕.๙ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจยุคใหม่	๕.๙.๑ พัฒนาระบบนิเวศเพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจยุคใหม่ ๕.๙.๒ เร่งรัดพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งในภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ ๕.๙.๓ ดึงดูดบุคลากรที่มีทักษะสูงเข้ามาช่วยบ่มเพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ของไทย

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๖. ด้านการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและ การกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ๖.๑ ส่งเสริมพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของเอเชีย	๖.๑.๑ พัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างต่อเนื่อง ๖.๑.๒ ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๖.๑.๓ เพิ่มพื้นที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจแห่งใหม่ในภูมิภาค ๖.๑.๔ เร่งขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดนอย่างต่อเนื่อง
๖.๒ ส่งเสริมและเร่งรัดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ อยู่น้อยทั่วประเทศ	การพัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศ ภายใต้แนวคิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ และเมืองน่าอยู่ที่มีระบบเศรษฐกิจดิจิทัล โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม และพื้นที่สีเขียวที่เพียงพอ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ พร้อมทั้ง ส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่
๗. ด้านการพัฒนาสร้างความเข้มแข็ง จากฐานราก ๗.๑ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน	๗.๑.๑ สร้างมูลค่าเพิ่มธุรกิจชุมชนผ่านอัตลักษณ์ของพื้นที่ ๗.๑.๒ สนับสนุนความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนผ่านเทคโนโลยี ๗.๑.๓ สร้างโอกาสและส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ที่ทันสมัยและบริการทางการเงินของวิสาหกิจชุมชน ๗.๑.๔ ส่งเสริมการลงทุนในชุมชนเพื่อสร้างงานในชุมชน ๗.๑.๕ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน
๗.๒ สร้างความเข้มแข็งของชุมชน	๗.๒.๑ สร้างผู้นำชุมชน ยกย่องปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นวิทยากรในการขับเคลื่อนและสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ๗.๒.๒ ยกระดับคุณภาพตลาดชุมชน สถาบันการเงินของชุมชน สวัสดิการชุมชน สาธารณสุขชุมชน ป่าชุมชน ไม้มีค่า ท้องเที่ยวชุมชน และส่งเสริมการขายตลาดออกสู่ต่างประเทศ ๗.๒.๓ แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน สร้างชุมชนที่น่าอยู่

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๗.๒ สร้างความเข้มแข็งของชุมชน	๗.๒.๔ สร้างพลังในชุมชน โดยส่งเสริมให้เกิดการสร้างพลังทางสังคม ภาควิชาเครือข่าย การรวมตัวของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนมาเป็นกำลังในการพัฒนาเพื่อส่วนรวม ๗.๒.๕ สร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง เน้นส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจกำหนดนโยบายและมาตรการของภาครัฐ
๗.๓ ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการช่วยพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ	สร้าง “คุณค่าร่วม” ระหว่างภาคธุรกิจ สังคม และผู้บริโภค ที่ครอบคลุม ตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิต พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจเพื่อสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่คนในชุมชน
๘. ด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ๘.๑ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย	๘.๑.๑ จัดให้มีระบบพัฒนาเด็กแรกเกิดอย่างต่อเนื่องจนถึงเด็กวัยเรียนให้มีโอกาสพัฒนาตามศักยภาพ เพื่อสร้างคนไทยที่มีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพผ่านครอบครัวที่อบอุ่นในทุกรูปแบบครอบครัว เพื่อส่งต่อการพัฒนาเด็กไทย ให้มีคุณภาพสู่การพัฒนาในระยะถัดไป เตรียมความพร้อมการเป็นพ่อแม่ ความรู้เรื่องโภชนาการและสุขภาพ การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยผ่านการให้บริการสาธารณะที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั่วประเทศให้ได้มาตรฐาน และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาและผู้ดูแลเด็กปฐมวัยให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ๘.๑.๒ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงพหุปัญญาที่หลากหลายของเด็กแต่ละคนให้ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ผ่านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับระบบโรงเรียนปกติที่เป็นระบบและมีทิศทางที่ชัดเจน

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๘.๒ พัฒนাবัณฑิตพันธุ์ใหม่	๘.๒.๑ ปรับรูปแบบการเรียนรู้และการสอนเพื่อพัฒนาทักษะ และอาชีพของคนทุกช่วงวัยสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยปรับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาให้ทันสมัย มีการนำเทคโนโลยีและการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงเข้ามามีส่วนในการจัดการเรียน ๒๑ การสอน และปรับระบบดึงดูด การคัดเลือก การผลิต และพัฒนาครู ที่นำไปสู่การมีครูสมรรถนะสูง เป็นครูยุคใหม่ที่สามารถออกแบบและจัดระบบการสร้างความรู้ สร้างวินัย กระตุ้น และสร้าง แรงบันดาลใจ เปิดโลกทัศน์มุมมองของเด็กและครูด้วยการสอนในเชิงแสดงความคิดเห็นให้มากขึ้น ควบคู่กับหลักการทางวิชาการ ๘.๒.๒ จัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนทั้งในส่วนฐานความรู้และระบบความคิดในลักษณะสหวิทยาการ และตรงกับความต้องการของประเทศในอนาคต และเป็นผู้เรียนที่สามารถปฏิบัติได้จริงและสามารถกำกับกับการเรียนรู้ของตนเองได้ รวมถึงมีทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาที่สามที่สามารถสื่อสาร และแสวงหาความรู้ได้ มีความพร้อมทั้งทักษะความรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน
๘.๓ พัฒนาอาชีพะ พัฒนาคุณภาพวิชาชีพ และพัฒนาแรงงานรองรับ อุตสาหกรรม ๔.๐	โดยการจัดระบบและกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่ชัดเจนเป็นระบบในการพัฒนา กำลังคนที่มีทักษะขั้นสูงให้สามารถนำความรู้และทักษะมาใช้ในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการสร้างและพัฒนานวัตกรรม ซึ่งต้องครอบคลุมการพัฒนากำลังคนที่อยู่ในอุตสาหกรรมแล้ว กำลังคนที่กำลังจะเข้าสู่อุตสาหกรรม และเตรียมการสำหรับผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลน เพื่อรองรับอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีในอนาคต รวมทั้งเร่งรัดและขยายผลระบบคุณวุฒิวิชาชีพ การยกระดับฝีมือแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อ รัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๘.๔ ดึงดูดคนเก่งจากทั่วโลกเข้ามาร่วม ทำงานกับคนไทย และส่งเสริมผู้มีความ สามารถสูง	สนับสนุนให้ธุรกิจชั้นนำในประเทศดึงดูดบุคคลที่มีความสามารถ ระดับสูงจากทั่วโลกโดยเฉพาะคนไทย เพื่อกลับมาเป็นผู้ประกอบการ เปลี่ยนแปลงและถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ให้แก่บุคลากรในองค์กร ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการสร้างธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับประเทศ โดยในระยะแรกให้ ความสำคัญกับการดึงดูดนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ มาร่วมวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีขั้นแนวหน้าในสาขาอุตสาหกรรม เป้าหมาย รวมทั้งมีพื้นที่ให้กลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษที่มีศักยภาพ สูงได้ทำงานร่วมกัน หรือร่วมกับเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อสร้างองค์ ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับประเทศ
๘.๕ วิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ การพัฒนาประเทศ	๘.๕.๑ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อขจัด ความเหลื่อม ล้ำและความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดย มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคมและนวัตกรรมในเชิงพื้นที่ที่ สามารถช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสสำหรับ ผู้ด้อยโอกาส และยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยควบคู่ไปกับการ พัฒนาทุนมนุษย์ให้พร้อม สำหรับโลกยุคดิจิทัลและอุตสาหกรรม ๔.๐ ตามความเหมาะสมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยระยะแรกจะให้ ความสำคัญกับการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพของ ประชาชนอย่างครบวงจร ทั้งระบบยา วัคซีน เวชภัณฑ์ และ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ๘.๕.๒ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง และสร้างความเป็นเลิศ ของประเทศในอนาคต โดยมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงธุรกิจ กำหนดวาระการวิจัย แห่งชาติ ส่งเสริมความร่วมมือและการเป็นหุ้นส่วนของทุกฝ่ายทั้ง ภาครัฐ ภาคการศึกษา ชุมชน และภาคเอกชน ในทุกสาขาการผลิต และบริการ สร้างสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบของระบบวิจัย และการพัฒนานวัตกรรมให้เข้มแข็ง รวมทั้งบูรณาการการวิจัยและ พัฒนานวัตกรรมกับการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
	๘.๕.๓ สร้างเครือข่ายการทำวิจัยระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ปฏิรูปและบูรณาการระบบการเรียนการสอนกับระบบงานวิจัยและพัฒนาให้เอื้อต่อการเพิ่มศักยภาพ ด้านนวัตกรรมของประเทศ เพื่อสนับสนุนการสร้างการแข่งขันของธุรกิจไทยทุกระดับในเวทีการค้าโลก ส่งเสริมกระบวนการการทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนในการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมให้เป็นระบบเปิด และมีการบูรณาการการทำงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเชื่อมโยงระบบการศึกษากับภาคปฏิบัติจริงในภาคธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างนักวิจัยมืออาชีพและนวัตกรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับงานวิจัยสู่การเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศ
๘.๖ ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทุกช่วงวัย	๘.๖.๑ มุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนควบคู่กับการพัฒนาครู เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับบนพื้นฐานการสนับสนุนที่คำนึงถึง ความจำเป็นและศักยภาพของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง พร้อมทั้งจัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ และสร้างระบบวัดผลโรงเรียนและครูที่สะท้อนความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน คำนึงถึงนักเรียนโดยลดภาระงานที่ไม่จำเป็น รวมถึงจัดให้มีระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการเชื่อมโยงหรือส่งต่อข้อมูลครอบครัวและผู้เรียนระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงการพัฒนาตลอดช่วงชีวิต ตลอดจนพัฒนาช่องทางให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
	๘.๖.๒ พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ผ่านระบบดิจิทัล พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสร้างสรรค์ที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน ออนไลน์แบบเปิดที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและเหมาะสม กับช่วงวัย ตลอดจนพัฒนาแหล่งเรียนรู้และอุทยานการเรียนรู้สำหรับเยาวชนที่เชื่อมโยงเทคโนโลยี กับวิถีชีวิต และส่งเสริมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เข้าสู่สังคมสูงวัย

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
	๘.๖.๓ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยจัดการศึกษากับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา มุ่งเน้น กลุ่มเด็กด้อยโอกาสและกลุ่มเด็กนอกระบบการศึกษา ปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา จัดระบบโรงเรียนพี่เลี้ยง จับคู่ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีคุณภาพการศึกษาดีกับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษา และการส่งเสริมให้ภาคเอกชน ชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการศึกษาในพื้นที่ สนับสนุนเด็กที่มีความสามารถแต่ไม่มีทุนทรัพย์เป็นกรณีพิเศษ ตลอดจนแก้ไขปัญหานี้เส้นทางการศึกษา โดยการปรับโครงสร้างหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และทบทวนรูปแบบการให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่เหมาะสม ๘.๖.๔ พัฒนาทักษะอาชีพทุกช่วงวัย โดยกำหนดระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะและเพิ่มประสิทธิภาพของทุกช่วงวัย อาทิ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยมีกลไกการวัดและประเมินผลเพื่อเทียบโอนความรู้และประสบการณ์หน่วยการเรียนรู้ที่ชัดเจน ส่งเสริมเยาวชนที่มีศักยภาพด้านกีฬาให้สามารถพัฒนาไปสู่ นักกีฬาอาชีพ การกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงาน การจัดให้มีระบบที่สามารถรองรับความต้องการพัฒนาปรับปรุงทักษะอาชีพของทุกช่วงวัย เพื่อรองรับการเปลี่ยนสายอาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานที่อาจจะเปลี่ยนไปตามแนวโน้มความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในอนาคต ๘.๖.๕ ส่งเสริมหลักคิดที่ถูกต้อง โดยสอดแทรกการปลูกฝัง วินัยและอุดมการณ์ที่ถูกต้องของคนในชาติ หลักคิดที่ถูกต้องด้านคุณธรรม จริยธรรม การมีจิตสาธารณะ การเคารพกฎหมาย และกติกาของสังคมเข้าไปในทุกสาระวิชาและในทุกกิจกรรม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมกลไกสร้างความเข้มแข็ง

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
	ของสถาบันครอบครัวในทุกมิติอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เอื้อต่อการมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ รวมทั้งลงโทษผู้ละเมิดบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนประเทศ
๘.๗ จัดทำระบบปริญญารัฐธรรมนูญและการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้น	เน้นออกแบบหลักสูตรระยะสั้นตามความสนใจ พัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และทักษะอาชีพของคนทุกช่วงวัยในพื้นที่และชุมชนเป็นหลัก พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนา เป็นรูปแบบธนาคารหน่วยกิต ซึ่งเป็นการเรียนเก็บหน่วยกิตของวิชาเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนข้ามสาขาวิชาและข้ามสถาบันการศึกษา หรือทำงานไปพร้อมกัน หรือเลือกเรียนเฉพาะหลักสูตรที่สนใจ เพื่อสร้างโอกาสของคนไทยทุกช่วงวัยและทุกระดับสามารถพัฒนาตนเองทั้งในด้านการศึกษาและการดำรงชีวิต
๙. ด้านการพัฒนาระบบสาธารณสุขและหลักประกันทางสังคม	๙.๑ พัฒนาระบบบริการสาธารณสุข แพทย์สมัยใหม่ และแพทย์แผนไทย ๙.๒ ส่งเสริมการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ ๙.๓ พัฒนาและยกระดับความรู้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ๙.๔ สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมด้านการศึกษา สุขภาพ การมีงานทำที่เหมาะสมกับประชากรทุกกลุ่ม
๑๐. ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน	๑๐.๑ ปกป้อง รักษา ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ๑๐.๒ ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินและลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน ๑๐.๓ ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ แหล่งน้ำชุมชนและทะเล ๑๐.๔ สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรแร่และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อการพัฒนาประเทศและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ๑๐.๕ แก้ไขปัญหาก๊าซเรือนกระจกและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
	๑๐.๖ พัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ๑๐.๗ พัฒนากลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๐.๘ แก้ไขปัญหาการจัดการขยะและของเสียอย่างเป็นระบบ
๑๑. การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ	๑๑.๑ พัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ ๑๑.๒ ปรับเปลี่ยนกระบวนการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการที่มีความสำคัญต่อการประกอบธุรกิจและดำเนินชีวิตของประชาชนให้เป็นระบบดิจิทัล ๑๑.๓ พัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่ในการบริหารราชการแผ่นดินที่มีระบบการวิเคราะห์ และแบ่งปันข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ ๑๑.๔ เปิดเผยข้อมูลภาครัฐสู่สาธารณะ โดยหน่วยงานของรัฐในทุกระดับต้องเปิดเผยและเชื่อมโยงข้อมูลซึ่งกันและกันทั้งในระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง และระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน ๑๑.๕ ส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาข้าราชการ บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างจริงจัง ๑๑.๖ พัฒนากลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริการสาธารณะ และการตรวจสอบภาครัฐ ๑๑.๗ ปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย เพื่อเอื้อต่อการทำธุรกิจและการใช้ชีวิตประจำวัน ๑๑.๗.๑ ปรับปรุงขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ การอำนวยความสะดวก ต้นทุนค่าใช้จ่าย กฎหมาย กฎ และระเบียบต่าง ๆ ของภาครัฐ ๑๑.๗.๒ ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐจัดให้มีสนามทดลองแนวคิด ทางธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ หรือนวัตกรรมใหม่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงาน

ตารางที่ ๑๕ : นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อ รัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
	๑๑.๗.๓ ส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เสรีและเป็นธรรม ๑๑.๘ กระจายอำนาจ ความรับผิดชอบ และเพิ่มบทบาทการ ปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมบทบาท ของเอกชนและชุมชนในการให้บริการสาธารณะ
๑๒. ด้านการป้องกันและปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบ และกระบวน การยุติธรรม	๑๒.๑ แก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบ ๑๒.๒ ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม

นโยบายหลักทั้ง ๑๒ ด้านของรัฐบาล จะเป็นทิศทางการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลในช่วง ๔ ปีข้างหน้า อย่างไรก็ดี จากสถานการณ์และปัญหาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาปากท้องของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ สถานการณ์เศรษฐกิจโลกและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ รัฐบาลได้กำหนดเรื่องเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรเทาปัญหาและลดผลกระทบกับประชาชนและระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นรัฐบาลจึงจัดทำนโยบายเร่งด่วนอีก ๑๒ เรื่อง ดังนี้

ตารางที่ ๑๖ : นโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อ รัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๑. ด้านการแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของ ประชาชน	๑.๑ ลดข้อจำกัดในการประกอบอาชีพของคนไทย ๑.๒ การจัดการระบบการขนส่งสาธารณะผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ๑.๓ ทบวงวน รูปแบบและมาตรฐานهابแร่แฝงลอยในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ๑.๔ แก้ไขปัญหาหนี้สินและลดภาระหนี้สินของประชาชนใน กองทุนหมู่บ้านกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา หนี้สินนอก ระบบ การฉ้อโกงหลอกลวงประชาชนโดยครอบคลุมไปถึงการ ฉ้อโกงหลอกลวงผ่านระบบออนไลน์ ๑.๕ ปรับปรุงระบบภาษีและการให้สินเชื่อที่เอื้อให้ประชาชน สามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองได้ตามความพร้อม ๑.๖ ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ จัดทำแนวทางการกำหนดสิทธิและการจัดการสิทธิในที่ดินของ เกษตรกรที่เหมาะสม ๑.๗ ลดอุปสรรคในธุรกิจ ประมงพาณิชย์และประมงชายฝั่ง รวมทั้งช่วยเหลือดูแลประมงพื้นบ้านโดยยังต้องสอดคล้อง กับ มาตรฐานด้านการประมงขององค์การระหว่างประเทศ

ตารางที่ ๑๖ : นโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่
๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อ รัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๒. ด้านการปรับปรุงระบบสวัสดิการและ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน	๒.๑ ปรับปรุงระบบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและเบี้ยยังชีพของ ประชาชน อาทิ ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีรายได้น้อย ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และพิจารณาขยายความครอบคลุมไปยังกลุ่ม มารดาตั้งครรภ์ เด็กแรกเกิด และเด็กวัยเรียนที่ครอบครัวยมี ปัญหาทางเศรษฐกิจ ๒.๒ เร่งรัดการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ เพื่อลดความเหลื่อม ล้ำของคุณภาพการบริการในแต่ละระบบ ลดภาระการเดินทาง สถานพยาบาลของประชาชน ๒.๓พัฒนาโรงพยาบาล ส่งเสริม สุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ระบบการแพทย์ทางไกลและภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย
๓. ด้านมาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับความ ผันผวนของเศรษฐกิจโลก	๓.๑ เร่งกระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ๓.๒ ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้มีเม็ดเงิน เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโดยเร็ว ๓.๓ จัดเตรียมมาตรการรองรับการกีดกันทางการค้าและ มาตรการสนับสนุนเพื่อเพิ่มช่องทางการส่งออก ให้ผู้ส่งออกที่ ได้รับผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้า ๓.๔ ปรับปรุงทิศทางการส่งออกไปยังตลาดอื่นโดยเร็ว ขยาย ความร่วมมือทางการค้าและเศรษฐกิจกับประเทศที่มีศักยภาพ ๓.๕ ส่งเสริม การท่องเที่ยวภายในประเทศ ทั้งในส่วนในเมือง หลัก เมืองรอง และการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อกระจายรายได้ใน รูปแบบเศรษฐกิจแบ่งปัน เพื่อสร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจ ภายในประเทศในช่วงที่มีข้อจำกัดด้านการส่งออก ๓.๖ ส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม
๔. ด้านการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและ พัฒนานวัตกรรม	๔.๑ จัดพื้นที่การเกษตรให้สอดคล้องกับระบบบริหารจัดการน้ำ และคุณภาพของดินตาม Agri-Map กำหนดเป้าหมายรายได้ เกษตรกรให้สามารถมีรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรที่มี คุณภาพในสินค้าเกษตร สำคัญ อาทิ ข้าว ยางพารา มัน สำปะหลัง ปาล์ม อ้อย และข้าวโพด ด้วยการชดเชยการประกัน รายได้ ๔.๒ ส่งเสริมระบบประกันภัยสินค้าเกษตร หรือเครื่องมือทาง การเงินสมัยใหม่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางวินัยการเงินการ คลังของภาครัฐในระยะยาว

ตารางที่ ๑๖ : นโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
	๔.๓ ส่งเสริมเกษตรพันธสัญญา และศึกษารูปแบบระบบ แบ่งปันผลกำไรสินค้าเกษตรที่เป็นธรรมให้แก่เกษตรกร ๔.๔ แก้ไขปัญหาข้าวครบวงจร ๔.๕ ส่งเสริมการใช้อย่างพาราในภาคอุตสาหกรรมและการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ๔.๖ ส่งเสริมการใช้ผลผลิตทางการเกษตรในอุตสาหกรรม พลังงาน ๔.๗ สร้างนวัตกรรมและเครื่องมือทางการเกษตรในราคา ที่เข้าถึงได้เพื่อลดต้นทุนการผลิต ๔.๘ ควบคุมมาตรฐานการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี ในการเกษตรเพื่อนำไปสู่การลด ละ เลิกการใช้สารเคมีหรือ ปุ๋ยเคมี โดยจัดหาสิ่งทดแทนที่มีประสิทธิภาพและเป็น ที่ยอมรับของเกษตรกร ต่อยอดภูมิปัญญาและความรู้ของ ปราชญ์ชาวบ้านในการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป ๔.๙ เร่งศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการใช้อย่าง และพืชสมุนไพรในทางการแพทย์ อุตสาหกรรม ทางการแพทย์ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจและการสร้างรายได้ของประชาชน
๕. ด้านการยกระดับศักยภาพของแรงงาน	๕.๑ ยกระดับรายได้ค่าแรงแรกเข้าและกลไกการปรับอัตรา ค่าจ้างที่สอดคล้องกับสมรรถนะแรงงานควบคู่กับการพัฒนา ทักษะฝีมือแรงงาน ผ่านกลไกคณะกรรมการไตรภาคี เพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน ควบคู่ไปกับการ กำกับ ดูแลราคาสินค้าไม่ให้กระทบกับค่าครองชีพของ ประชาชน และสามารถจูงใจให้แรงงานพัฒนาตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนทักษะ และเปลี่ยนสายอาชีพให้ตรงกับ ความต้องการของตลาดแรงงาน อุตสาหกรรมเป้าหมาย และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

ตารางที่ ๑๖ : นโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๖. ด้านการวางรากฐานระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคต	๖.๑ ต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายและวางรากฐานการพัฒนาภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว ๖.๒ ดึงดูดการลงทุนของภาคเอกชนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เขตเศรษฐกิจพิเศษ เมืองอัจฉริยะ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัย ๖.๓ วางรากฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสื่อสารไร้สายในระบบ ๕G ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม และชุมชน ในการเข้าถึงตลาดในประเทศและตลาดโลก ผ่านแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ในการให้บริการสาธารณสุขและการศึกษาทางไกล ๖.๔ การสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะทั้งในส่วนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม เกษตรกร รวมถึงผู้ประกอบการยุคใหม่
๗. ด้านการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ ๒๑	๗.๑ สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ใหม่ในระบบดิจิทัล ๗.๒ ปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้มุ่งสู่ระบบการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ด้านวิศวกรรม คณิตศาสตร์ โปรแกรมเมอร์ และภาษาต่างประเทศ ๗.๓ ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาคอมพิวเตอร์ (Coding) ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ๗.๔ การพัฒนาโรงเรียนคุณภาพในทุกตำบล ๗.๕ ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อแบ่งปันองค์ความรู้ของสถาบันการศึกษาสู่สาธารณะ ๗.๖ เชื่อมโยงระบบการศึกษาภาคปฏิบัติจริงในภาคธุรกิจ ๗.๗ สร้างนักวิจัยใหม่และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศ ๗.๘ สร้างความรู้ความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อออนไลน์ และโครงข่ายสังคมออนไลน์ของคนไทย เพื่อป้องกันและลดผลกระทบในเชิงสังคม ความปลอดภัย อาชญากรรมทางไซเบอร์ และสามารถ ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ๗.๙ สร้างความสามัคคีและความสามัคคีในสังคม รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต

ตารางที่ ๑๖ : นโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
๘. ด้านการแก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำ	๘.๓ เร่งรัดดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย เมื่อพบผู้กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด
๙. ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดและสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนภาคใต้	๙.๑ เร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศ ทุกภูมิภาค ๙.๒ปราบปรามแหล่งผลิตและเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติด ทั้งบริเวณชายแดนและพื้นที่ภายใน ๙.๓ พื้นที่ดูแลรักษาผู้เสพผ่านกระบวนการทางสาธารณสุข สร้างโอกาส สร้างอาชีพ รายได้และการยอมรับของสังคม สำหรับผู้ที่ผ่านการฟื้นฟู ๙.๔ เร่งสร้างความสงบสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักในการดำเนินการ ๙.๕ ยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เร่งรัดการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ ๙.๖ จัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ โดยให้เป็นการแก้ไขปัญหาภายในของประเทศด้วยกฎหมายไทยและหลักการสากล
๑๐. ด้านการพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน	๑๐.๑ พัฒนาระบบจัดเก็บและเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ ๑๐.๒ ปรับปรุงระบบการอนุมัติ และอนุญาตของทางราชการ ที่สำคัญให้เป็นระบบดิจิทัลทั้งบุคคลและนิติบุคคล เพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ ลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน ลดขั้นตอนที่ยุ่งยากเกินความจำเป็น ลดข้อจำกัดด้านกฎหมายที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการทำธุรกิจและการดำรงชีวิตของประชาชน

ตารางที่ ๑๖ : นโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒
และแนวทางดำเนินงาน (ต่อ)

นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒	แนวทางดำเนินงาน
	๑๐.๓ แก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ผ่านการทดลองใช้มาตรการด้านกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และขับเคลื่อนการให้บริการในทิศทางที่ตรงกับความต้องการของประชาชนและภาคธุรกิจ
๑๑. ด้านการจัดเตรียมมาตรการรองรับภัยแล้งและอุทกภัย	๑๑.๑ ป้องกันก่อนเกิดภัย การให้ความช่วยเหลือระหว่างเกิดภัย และการแก้ไขปัญหาในระยะยาว โดยจัดระบบติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง ๑๑.๒ กำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนให้ได้มากที่สุดและทันทั่วถึง ๑๑.๓ พัฒนาการปฏิบัติการฝนหลวงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๑๒. ด้านการสนับสนุนให้มีการศึกษา การรับฟังความเห็นของประชาชน และการดำเนินการเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในส่วนที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	

(๑๑) นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ(นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ)

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีวัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และนโยบายของรัฐบาลโดยเฉพาะนโยบายเร่งด่วน เรื่อง การเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ ดังนี้

หลักการตามนโยบาย (๑)ให้ความสำคัญกับประเด็นคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ ทั้งผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการพลเรือน และผู้บริหารทุกระดับ ตลอดจนสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต และ (๒) บูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการหลัก องค์กรมหาชนในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้มีความคล่องตัว รวมทั้งหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ภูมิภาคให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้ เพื่อดำเนินการปฏิรูปการศึกษาร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ตามนโยบายรัฐโดยมีนโยบายและจุดเน้น ดังนี้

ระดับก่อนอนุบาล : เน้นประสานงานกับส่วนราชการ และชุมชน ในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนในด้านสุขภาพและโภชนาการ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับระบบโรงเรียนปกติ

ระดับอนุบาล : เน้นสร้างความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อออกแบบกิจกรรม การพัฒนาทักษะที่สำคัญด้านต่างๆ เช่น ทักษะทางสมอง ทักษะความคิดความจำ ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะ การรู้จักและประเมินตนเอง

ระดับประถมศึกษา : มุ่งคำนึงถึงพหุปัญญาของผู้เรียนรายบุคคลที่หลากหลายตามศักยภาพ ด้วยจุดเน้น ดังนี้(๑)ปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ทักษะชีวิตที่ถูกต้อง โดยใช้กระบวนการลูกเสือและยุวกาชาด (๒) เรียนภาษาไทยเน้นเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาอื่น (๓) เรียนภาษาอังกฤษและภาษาพื้นถิ่น (ภาษาแม่) เน้นเพื่อการสื่อสาร (๔) เรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงหรือจากสถานการณ์จำลองผ่านการลงมือปฏิบัติ และเปิดโลกทัศน์มุมมองร่วมกันของผู้เรียนและ ครูด้วยการเรียนการสอนเชิงแสดงความคิดเห็นให้มากขึ้น (๕) สร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และใช้ดิจิทัล เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ (๖) จัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดแบบมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน (Coding) (๗) พัฒนาครูให้มีความชำนาญในการสอนภาษาอังกฤษและภาษาคอมพิวเตอร์ (Coding) (๘) จัดให้มีโครงการ ๑ ตำบล ๑ โรงเรียนคุณภาพ โดยเน้นปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อ การสร้างคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ

ระดับมัธยมศึกษา : มุ่งต่อยอดระดับประถมศึกษา ด้วยจุดเน้น ดังนี้ (๑) จัดการเรียนการสอนวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ (STEM) และภาษาต่างประเทศ (ภาษาที่สาม) (๒) จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะพื้นฐานที่เชื่อมโยงสู่การสร้างอาชีพและการมีงานทำ เช่น ทักษะ ด้านกีฬาที่สามารถพัฒนาไปสู่นักกีฬาอาชีพ ทักษะภาษาเพื่อเป็นแม่คูลเทศก์

ระดับอาชีวศึกษา : มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างนวัตกรรมตามความต้องการของ พื้นที่ชุมชน ภูมิภาคหรือประเทศ รวมทั้งการเป็นผู้ประกอบการเอง ด้วยจุดเน้น ดังนี้ (๑) จัดการเรียนในระบบ ทวิภาคี ให้ผู้เรียนมีทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (๒) เรียนภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มทักษะสำหรับใช้ ในการประกอบอาชีพ (๓) เรียนรู้การใช้ดิจิทัล เพื่อให้เป็นเครื่องมือสำหรับในการสร้างอาชีพ (๔) จัดตั้ง ศูนย์ประสานงานการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในภูมิภาค

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย : มุ่งสร้างโอกาสให้ประชาชนผู้เรียนที่สำเร็จ หลักสูตร สามารถมีงานทำ ด้วยจุดเน้น ดังนี้ (๑) เรียนรู้การใช้ดิจิทัลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับหาช่องทาง ในการสร้างอาชีพ (๒) จัดทำหลักสูตรพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้เข้าสู่สังคมสูงวัย

การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ : (๑) ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ต้องปรับปรุงแผน การปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และวางแผนการใช้งบประมาณเป็นรายไตรมาส รวมทั้งใช้ จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (๒) จัดทำฐานข้อมูล (Big Data) ของกระทรวงศึกษาธิการ ให้ครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย (๓) ใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนางาน ทั้งระบบ เน้นการเรียนรู้และการบริหารจัดการ (๔) ปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการให้เกิด ความคล่องตัว หากติดขัดในเรื่องข้อกฎหมายให้ผู้บริหารระดับสูงร่วมหาแนวทางในการแก้ไขร่วมกัน (๕) ให้หน่วยงานระดับกรมกำหนดแผนงานสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ อัตรากำลังตามความต้องการจำเป็น ให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ภูมิภาค (๖) ใช้กลไกกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษามอบทุนการดำเนินงาน ร่วมกับหน่วยจัดการศึกษา (๗) เร่งทบทวน (ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. โดยปรับปรุง สารสำคัญให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล (๘) ในระดับพื้นที่หากเกิดปัญหาข้อติดขัดการปฏิบัติงาน ต้องศึกษา ตรวจสอบข้อมูล/ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เช่น จำนวนเด็กในพื้นที่น้อยลง ซึ่งจำเป็นต้องมีการควบโรงเรียน ให้พิจารณาสื่อสารอธิบายทำความเข้าใจที่ชัดเจนกับชุมชน (๙) วางแผนการใช้อัตรากำลังครู โดยเฉพาะครูระดับ อนุบาล และครูระดับอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนการประเมินครูอย่างเป็นระบบ รวมทั้งจัดทำ หลักสูตรการพัฒนาครูให้มียุทธศาสตร์และทักษะในด้านพหุปัญญาของผู้เรียน (๑๐) ให้ศึกษาธิการจังหวัดจัดทำ

แผนการศึกษาของแต่ละจังหวัด นำเสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม (๑๑) ให้ผู้ตรวจการกระทรวงศึกษาธิการ และศึกษาธิการภาคมีบทบาทหน้าที่ตรวจราชการ ติดตาม ประเมินผลในระดับนโยบาย และจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สำหรับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุเป้าหมายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ยึดเป็นกรอบการดำเนินงานในการจัดทำแผนและงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ พร้อมทั้งขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพในทุกมิติ โดยใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า เพื่อมุ่งเป้าหมาย คือ ผู้เรียนทุกช่วงวัย ดังนี้

หลักการตามนโยบาย : กระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนทุกแผนย่อยในประเด็น ๑๒ การพัฒนาการเรียนรู้ และแผนย่อยที่ ๓ ในประเด็นที่ ๑๑ ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนการปฏิรูป ประเทศด้านการศึกษา และนโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นอื่น ๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) รวมทั้งแผนนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคาดหวังว่าผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติเป็น คนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้น ในการเร่งรัดการทำงานภาพรวมกระทรวงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม และผลักดันให้ การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายประจำปี งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ดังนี้

(๑) ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการ โดยมุ่งปฏิรูปองค์การเพื่อหลอมรวมภารกิจ และบุคลากร เช่น ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการต่างประเทศ ด้านเทคโนโลยี ด้านกฎหมาย ฯลฯ ที่สามารถลด การใช้ทรัพยากรทับซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพและความเป็นเอกภาพ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วย ทั้งการบริหารงานและการจัดการศึกษารองรับความเป็นรัฐบาลดิจิทัล

(๒) ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารทรัพยากร โดยมุ่งปฏิรูปกระบวนการวางแผนงาน/ โครงการแบบร่วมมือและบูรณาการ ที่สามารถตอบโจทย์ของสังคมและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งกระบวนการ จัดทำงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ส่งผลให้ภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และนานาชาติ เชื่อมมั่นและร่วมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น

(๓) ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการและพัฒนากำลังคนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งบริหารจัดการอัตรากำลังให้สอดคล้องกับการปฏิรูปองค์การ รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะและความรู้ ความสามารถของบุคลากรภาครัฐ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานรองรับความเป็นรัฐบาลดิจิทัล

(๔) ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงระบบจัดการศึกษาและการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ครอบคลุมถึงการ จัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีดังนี้

(๑) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

(๑.๑) การจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ (๑) จัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท โดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (๒) ส่งเสริมการพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษาตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและแตกต่างหลากหลายตามบริบทของพื้นที่ (๓) พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากประสบการณ์จริงหรือจากสถานการณ์จำลองผ่านการลงมือปฏิบัติ ตลอดจนจัดการเรียนการสอนในเชิงแสดงความคิดเห็นเพื่อเปิดโลกทัศน์มุมมองร่วมมือกันของผู้เรียนและครูให้มากขึ้น (๔) พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะชีวิต เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตและสร้างอาชีพ อาทิ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สุขภาวะ และทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพ

(๑.๒) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (๑) จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกช่วงวัยเน้นส่งเสริมและยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ (English for All) (๒) ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เข้าสู่สังคมสูงวัย อาทิ อาชีพที่เหมาะสมรองรับสังคมสูงวัย หลักสูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิต และหลักสูตรการดูแลผู้สูงวัย หลักสูตร BUDDY โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โรงเรียน และผู้เรียน หลักสูตรการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อส่งเสริมประชาสัมพันธ์สินค้าออนไลน์ระดับตำบล (๓) ส่งเสริมโอกาสการเข้าถึงการศึกษาเพื่อทักษะอาชีพและการมีงานทำในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเขตพื้นที่พิเศษ (พื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บ ชายแดน และพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว) (๔) พัฒนาครูให้มีทักษะ ความรู้ และความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และภาษาอังกฤษ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและมีเหตุผลเป็นขั้นตอน (๕) พัฒนาครูอาชีพศึกษาที่มีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติ (Hand – on Experience) เพื่อให้มีทักษะและความเชี่ยวชาญทางวิชาการ โดยร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศจัดหลักสูตรการพัฒนาแบบเข้มข้นระยะเวลาอย่างน้อย ๑ ปี (๖) พัฒนาสมรรถนะและความรู้ความสามารถของบุคลากรกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานรองรับความเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีศูนย์พัฒนาสมรรถนะบุคลากรระดับจังหวัดทั่วประเทศ

(๒) การพัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคง (๑) พัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักในการดำเนินการ (๒) ฝักระวังภัยทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครู และสถานศึกษา โดยเฉพาะภัยจากยาเสพติด อาชญากรรมทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ (๓) ส่งเสริมให้ใช้ภาษาท้องถิ่นร่วมกับภาษาไทยเป็นสื่อจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ที่ใช้ภาษาอย่างหลากหลาย เพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งมีทักษะการสื่อสารและการใช้ภาษาที่สามในการต่อยอดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๔) ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีหลักคิดที่ถูกต่อต้านคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้มีความพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา โดยใช้กระบวนการลูกเสือ และยุวกาชาด

(๓) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๑) สนับสนุนให้สถานศึกษาอาชีวศึกษากำหนดกำลังแรงงานที่มีคุณภาพ ตามความเป็นเลิศของแต่ละสถานศึกษาและตามบริบทของพื้นที่ รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต (๒) สนับสนุนให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ และจัดการเรียนการสอนด้วยเครื่องมือปฏิบัติที่ทันสมัยและสอดคล้องกับเทคโนโลยี โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ

(๔) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา (๑) พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ (๒) ศึกษาและปรับปรุงอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ (๓) ระดมสรรพกำลังเพื่อส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้สอดคล้องพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒

(๕) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๑) เสริมสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม (๒) ส่งเสริมการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้สามารถเป็นอาชีพและสร้างรายได้

(๖) การปรับปรุงสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ (๑) ปฏิรูปองค์การเพื่อลดความทับซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพและความเป็นเอกภาพของหน่วยงานที่มีภารกิจใกล้เคียงกัน เช่น ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านต่างประเทศ ด้านเทคโนโลยี ด้านกฎหมาย เป็นต้น (๒) ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนและประชาชน ตลอดจนกระทรวงศึกษาธิการโดยรวม (๓) สนับสนุนกิจกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๔) พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษา (Big Data) (๕) พัฒนาระบบการบริหารจัดการและพัฒนากำลังคนของกระทรวงศึกษาธิการให้สอดคล้องกับการปฏิรูปองค์การ (๖) สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สามารถบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพภายใต้กรอบแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (๗) จัดตั้งหน่วยงานวางแผนทางการเงิน (Financial Plan) ระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการ (๘) ส่งเสริมโครงการ ๑ ตำบล ๑ โรงเรียนคุณภาพ โดยเน้นปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ

การขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นสู่การปฏิบัติ (๑) ให้ส่วนราชการ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ นำนโยบายและจุดเน้นเป็นกรอบแนวทางมาใช้ในการวางแผนและจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยคำนึงถึงมาตรการ ๔ ข้อ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางในการบริหารงบประมาณไว้ ดังนี้ (๑) งดจัดงานต่างประเทศ ๑ ปี ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อกระทรวงศึกษาธิการ (๒) ลดการจัดอบรมสัมมนาที่มีขนาดใหญ่และใช้งบประมาณมาก (๓) ยกเลิกการจัดการ Event และ (๔) ทบทวนงบประมาณที่มีความซ้ำซ้อน (๒) ให้มีคณะกรรมการติดตาม ประเมินผล และรายงานการขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นสู่การปฏิบัติระดับพื้นที่ โดยให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน สำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวง เป็นฝ่ายเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการตามลำดับ โดยมีบทบาทภารกิจในการตรวจราชการ ติดตาม ประเมินผลในระดับนโยบาย และจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทราบตามลำดับ (๓) กรณีปัญหาในเชิงพื้นที่หรือขัดข้องในการปฏิบัติงาน ให้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล และดำเนินการแก้ไขปัญหาระดับพื้นที่ก่อน โดยใช้ภาคีเครือข่ายในการไขข้อขัดข้อง พร้อมทั้งรายงานต่อคณะกรรมการติดตามฯ ข้างต้น ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตามลำดับ

(๑๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ประกอบด้วย

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ (๔) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ มาตรา ๕๔ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ตามความถนัดของตน และให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์เงินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

หมวด ๖ แผนนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๖๙ รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคม และเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ มาตรา ๗๑ วรรค ๒ รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น

หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๕๐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลดังต่อไปนี้ จ. ด้านการศึกษา ดังนี้ (๑) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (๒) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา ๕๔ วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๓) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครูและ (๔) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

(๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า มีกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากที่ยึดเป็นแนวทางในการการศึกษาครั้งนี้และผู้ขอรับการประเมินขอสรุปโดยรวมดังนี้

(๑) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้แก่ (๑.๑) คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ

(๒) พระราชบัญญัติ ได้แก่ (๒.๑) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ (๒.๒) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๓ (๒.๓) พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ (๒.๔) พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔ (๒.๕) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ (๒.๖) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๗ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๑ และฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓ (๒.๗) พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ (๒.๘) พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (๒.๙) พระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ (๒.๑๐) พระราชบัญญัติเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง พ.ศ. ๒๕๓๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (๒.๑๑) พระราชบัญญัติสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๔๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ (๒.๑๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ (๒.๑๓) พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. ๒๕๕๑(๒.๑๔) พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ (๒.๑๕) พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ (๒.๑๖) พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ (๒.๑๗) พระราชบัญญัตินโยบายการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑(๒.๑๘)พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑(๒.๑๙)พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ (๒.๒๐) พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ (๒.๒๑) พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐(๒.๒๒) พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัยพ.ศ. ๒๕๖๒ (๒.๒๓) พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ (๒.๒๔) พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒

(๓) พระราชกฤษฎีกา ได้แก่ (๓.๑) พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๘ (๓.๒) พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๓ (๓.๓) พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ (๓.๔) พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๒ (๓.๕) พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑

(๔) กฎกระทรวง ได้แก่ (๔.๑) กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษา ขึ้นพื้นฐานพ.ศ. ๒๕๔๖

(๕) ระเบียบ ได้แก่ (๕.๑) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐

(๑๓) แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

แนวคิดการจัดการศึกษา(Conceptual Design)ตามแผนการศึกษาแห่งชาติยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วยหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs ๒๐๓๐) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้

และวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อมโดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ

จากแนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ได้กำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision) “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑”

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ๔ ประการ คือ (๑) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (๒) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ (๓) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ (๔) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๑.๒) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งคุณธรรม จริยธรรมปลอดภัยและสมานฉันท์ (๑.๓) เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง(Civic Education) ในสังคมไทยรวมทั้งการยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม (๑.๔) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ (พื้นที่สูงพื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดนและพื้นที่เกาะแก่งชายฝั่งทะเล) และส่งเสริมกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมกลุ่มชนชายขอบและแรงงานต่างด้าวให้ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มาตรฐานเหมาะสม และสอดคล้องกับอัตลักษณ์ และความต้องการของชุมชน และพื้นที่ (๑.๕) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัยจากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ และภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๗ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๑)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดการศึกษาเพื่อ ความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ	(๑) คนทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบัน หลักของชาติ และยึดมั่นการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	ตัวชี้วัด (๑) ร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สะท้อนความรักและการอำรุงรักษา สถาบันหลักของชาติและการยึดมั่นในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) ร้อยละของนักเรียนที่ผ่านการอบรมลูกเสือ เนตรนารีเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียน การสอน/กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการ สอน/กิจกรรมที่สร้างภูมิคุ้มกันหรือป้องกันปามการทุจริต คอร์รัปชันเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียน การสอน/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม พหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น
	(๒) คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และ พื้นที่ พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ	ตัวชี้วัด (๒) ร้อยละของผู้เรียนเยาวชนและประชาชนในเขต พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพหรือทักษะด้านอาชีพสามารถ มีงานทำหรือนำไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) ร้อยละของสถานศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะ กิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษที่จัดการเรียน การสอนโดยบูรณาการหลักสูตรให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมและภาษาถิ่นเพิ่มขึ้นตัวชี้วัด (๔) ร้อยละของผู้เรียน ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่ พิเศษที่เข้าร่วมโครงการด้านการพัฒนาศักยภาพหรือ ความสามารถพิเศษเฉพาะด้านเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) จำนวนสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชน ต่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมกลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๖) จำนวนสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ ในมาตรการจูงใจมีระบบเงินเดือนค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบ ปกติเพิ่มขึ้น
	(๓) คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การ ดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิต รูปแบบใหม่	ตัวชี้วัด (๑) ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดกระบวนการเรียนรู้ และปลูกฝังแนวทาง การจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติ วิธีเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการ สอน/กิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้นตัวชี้วัด (๓) มีระบบ กลไกและมาตรการที่เข้มแข็งในการป้องกันและแก้ไขภัย คุกคามในรูปแบบใหม่ ตัวชี้วัด (๔) ร้อยละของสถานศึกษาที่ปลอดภัยเพิ่มเติมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) สัดส่วนผู้เรียนในสถานศึกษาที่มีคติทะเลาะวิวาท ลดลง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีรายละเอียด ดังนี้

วัตถุประสงค์ (๑.๑) เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะทักษะและคุณลักษณะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ และตรงกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (๑.๒) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและวิชาชีพของประชากรในวัยเรียนและวัยทำงาน และเพิ่มผลิตภาพของกำลังแรงงาน (๑.๓) เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานระดับสูงและผู้มีความสามารถพิเศษหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในภาคการศึกษา การวิจัย การผลิตและการพัฒนาในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ (๑.๔) เพื่อปรับทิศทางการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาและบัณฑิตที่มุ่งเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ (๑.๕) เพื่อขับเคลื่อนประเทศด้วยการวิจัยและนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจตามทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และการพัฒนาประเทศสู่ประเทศไทย ๔.๐ (๑.๖) เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการวิจัยในการพัฒนาคนเพื่อเพิ่มผลผลิตมูลค่าทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๘ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๔)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด
(ยุทธศาสตร์ที่ ๒)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การผลิตและพัฒนา กำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศ	(๑) กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็น และมีสมรรถนะตรงตามความต้องการ ของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ	ตัวชี้วัด (๑) มีฐานข้อมูลความต้องการกำลังคน (Demand) จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างครบถ้วน ตัวชี้วัด (๒) สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับ ผู้เรียนสามัญศึกษา ตัวชี้วัด (๓) สัดส่วนผู้เรียนวิทยาศาสตร์สุขภาพวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสังคมศาสตร์ ตัวชี้วัด (๔) ร้อยละของผู้เรียนที่เรียนในระบบทวิภาคี/สหกิจ ศึกษาในสถานประกอบการ ที่มีมาตรฐานเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) ร้อยละของผู้ที่ได้รับเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาใน สาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๖) ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะที่ตรง กับความต้องการของ ตลาดงานและการพัฒนาประเทศ เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๗) ระดับความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษ เฉลี่ยของผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับเมื่อทดสอบตาม มาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ (CEFR) สูงขึ้น (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ระดับปริญญาตรี) ตัวชี้วัด (๘) จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาตามกลุ่ม อุตสาหกรรมเป้าหมายที่ตรงตาม ข้อมูลความต้องการ กำลังคน(Demand)ในกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๑๘ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด
(ยุทธศาสตร์ที่ ๒) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การผลิตและพัฒนา กำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศ	(๑) กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็น และมีสมรรถนะตรงตามความต้องการ ของ ตลาดงาน และการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ	ตัวชี้วัด (๙) ประชากรวัยแรงงาน(๑๕-๕๙ปี)มีจำนวนปี การศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๑๐) ร้อยละของประชากรวัยแรงงาน(๑๕-๕๙ปี) ที่มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ขึ้นไปเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๑๑) ร้อยละของกำลังแรงงานในสาขาอาชีพต่างๆ ที่ได้รับการยกระดับคุณวุฒิ วิชาชีพเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๑๒) อัตราการได้งานทำ/ประกอบอาชีพอิสระ ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับ อาชีวศึกษา(ไม่นับศึกษาต่อ) ภายในระยะเวลา ๑ ปี เพิ่มขึ้นตัวชี้วัด (๑๓) อัตราการ ได้งานทำ/ประกอบอาชีพอิสระของผู้สำเร็จการศึกษาระดับ อุดมศึกษาภายในระยะเวลา ๑ ปี เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๑๔) ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่าน การประเมินสมรรถนะตามมาตรฐาน อาชีพเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๑๕) ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษามีสมรรถนะ เป็นที่พอใจ ของสถาน ประกอบการเพิ่มขึ้นตัวชี้วัด (๑๖) อันดับ ความพึง พอใจของผู้ประกอบการต่อผู้จบอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น(IMD)
	(๒) สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่ จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความ เชี่ยวชาญ และเป็นเลิศเฉพาะด้าน	ตัวชี้วัด (๑) ร้อยละของสถาบันอุดมศึกษาที่มีการผลิต บัณฑิตและวิจัยตามความเชี่ยวชาญและความเป็นเลิศ เฉพาะด้านเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) สัดส่วนการผลิตกำลังคนระดับกลางและระดับสูง จำแนกตามระดับ/ประเภท การศึกษาในสาขาวิชา ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนา ประเทศเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) ร้อยละของสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษา รูปแบบทวิภาคี/สหกิจศึกษา/ หลักสูตรโรงเรียนในโรงงาน ตามมาตรฐานที่กำหนดเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) จำนวนหลักสูตรของสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ทวิภาคี (Dual Degree) ร่วมกับต่างประเทศเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) จำนวนหลักสูตรฐานสมรรถนะในสาขาที่ตรงกับ ความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๖) ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาเน้น ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการวิจัยเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๗) ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการองค์ความรู้ด้าน วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิศวกรรม และคณิตศาสตร์หรือสะเต็มศึกษาเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๘) จำนวนหลักสูตรหรือสาขาวิชาที่ผู้เรียนสามารถ โอนย้ายหรือศึกษาต่อเนื่อง เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๙) จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่จัด หลักสูตรสำหรับผู้มีความสามารถ พิเศษเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๑๐) จำนวนสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา ที่มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๑๘ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด
(ยุทธศาสตร์ที่ ๒) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การผลิตและพัฒนา กำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศ		ตัวชี้วัด (๑๑) ร้อยละของครูอาชีวศึกษาที่ผ่านการประเมิน สมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๑๒) ร้อยละของสถานประกอบการที่จัดการศึกษา เพื่อพัฒนากำลังคนตาม ความต้องการของตลาดงานเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๑๓) ร้อยละของภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง รัฐเอกชนสถานประกอบการสมาคมวิชาชีพและหน่วยงานที่ จัดการศึกษาเพิ่มขึ้น
	(๓) การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิต และ มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	ตัวชี้วัด (๑) สัดส่วนเงินลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน เมื่อเทียบกับภาครัฐเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) สัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและ พัฒนาเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) จำนวนโครงการ/งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้/ นวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ ประชากร ๑๐,๐๐๐ คน เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) จำนวนนวัตกรรม/สิ่งประดิษฐ์ที่ได้จดสิทธิบัตร และทรัพย์สินทางปัญญา เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๖) ร้อยละของผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ใน ระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์

(๑.๑) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะ ตรงตามมาตรฐาน
การศึกษาของชาติสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐

(๑.๒) เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา
ทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย และกลุ่มผู้เรียนปกติและผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

(๑.๓) เพื่อให้คนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย
๑) เด็กทุกคนมีพัฒนาการรอบด้านตามวัยอย่างมีคุณภาพและได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ ๒) เด็กทุกคนได้รับ
การศึกษาที่มีคุณภาพสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะชีวิต มีพฤติกรรมมารยาทที่ถูกต้อง
เหมาะสมมีภูมิคุ้มกันและมีคุณธรรมจริยธรรม ๓) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพทั้งความรู้ทักษะอาชีพ
ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรมมีจิต
สาธารณะ และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ๔) แรงงานมีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะ
ตรงตามความต้องการของตลาดงานได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ๕) ผู้สูงวัยได้รับ
การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานอย่างต่อเนื่อง อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี สามารถพึ่งพาตนเองได้
รวมทั้งมีบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้และสืบสานภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาชุมชนสังคมและประเทศ

(๑.๔) เพื่อผลิตและพัฒนาครูผู้สอนในทุกระดับและประเภทการศึกษาให้เป็นครูที่มีคุณธรรม
มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีสมรรถนะสูงสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และเป้าหมาย
ของยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี และยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๙ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๓)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้	(๑) ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและ คุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑	ตัวชี้วัด (๑) ร้อยละของผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) ร้อยละของผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัยและมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒.๑) ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ และช่วยเหลือสังคมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒.๒) ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีวินัยเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) ร้อยละของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไป จัด กิจกรรมสะท้อนการสร้างวินัย จิตสาธารณะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น
	(๒) คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ	ตัวชี้วัด (๑) ร้อยละของเด็กแรกเกิด – ๕ ปี มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) ครู/ผู้ดูแลเด็กมีความรู้และทักษะในการดูแลเด็กที่ต้องจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้านตามวัยเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) ร้อยละการอ่านของคนไทย (อายุตั้งแต่ ๖ ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) จำนวนผู้เรียนในสาขาเฉพาะที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญระดับสูงในศาสตร์/สาขาต่างๆ เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๖) ประชากรวัยแรงงาน (๑๕ – ๕๙ ปี) มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๗) ร้อยละของแรงงานที่ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อยกระดับคุณวุฒิการศึกษาเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๘) จำนวนผู้สูงวัยที่ได้รับการบริการการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๑๙ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด
(ยุทธศาสตร์ที่ ๓) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้		ตัวชี้วัด (๙) จำนวนสาขาและวิชาชีพที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงวัยได้รับการส่งเสริมให้ทำงาน และถ่ายทอดความรู้/ประสบการณ์เพิ่มขึ้น
	(๓) สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตาม หลักสูตรได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน	ตัวชี้วัด (๑) ร้อยละของศูนย์เด็กเล็ก/สถานศึกษาระดับปฐมวัยที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้คุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) จำนวนสถานศึกษา/สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับ หลักสูตรปฐมวัยและสมรรถนะของเด็กที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานคุณภาพเด็กปฐมวัยของอาเซียนเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) จำนวนสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาตามหลักสูตร ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) จำนวนสถาบันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่จัดการศึกษา ตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐ เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) จำนวนสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนภาษาของ ประเทศสมาชิกอาเซียน (+๓) เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๖) ร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
	(๔) แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้ มีคุณภาพและ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่	ตัวชี้วัด (๑) จำนวนแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษา/จัดกิจกรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) จำนวนแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดพิพิธภัณฑน์ที่ได้รับ การสนับสนุนจากภาคเอกชน สถานประกอบการสถาบันศาสนา มูลนิธิสถาบัน/องค์กรต่างๆในสังคมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) จำนวนสื่อสารมวลชนที่เผยแพร่องค์ความรู้หรือจัดรายการเพื่อการศึกษา เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) ร้อยละของชุมชนที่มีการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยสนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด (๖) จำนวนสื่อตำราเรียนและสื่อการเรียนรู้ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพ จากหน่วยงานที่รับผิดชอบเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๗) จำนวนสื่อตำราเรียนและสื่อการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนา โดยความร่วมมือร่วม จากภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๘) จำนวนรายการ/ประเภทสื่อที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเผยแพร่ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลจำแนกตามระดับ/ประเภทการศึกษาเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๑๙ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด
(ยุทธศาสตร์ที่ ๓) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้		ตัวชี้วัด (๙) มีระบบคลังข้อมูลเกี่ยวกับสื่อและนวัตกรรม การเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถให้บริการคนทุกช่วงวัย และใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้
	(๕) ระบบและกลไกการวัดการติดตามและประเมินผลมีประสิทธิภาพ	ตัวชี้วัด (๑) มีระบบและกลไกการทดสอบการวัดและประเมินความรู้ทักษะและ สมรรถนะของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด (๒) มีระบบติดตามประชากรวัยเรียนที่ขาดโอกาสหรือไม่ได้รับการศึกษา และผู้เรียนที่มีแนวโน้มจะออกกลางคัน ตัวชี้วัด (๓) จำนวนการเข้าใช้บริการคลังข้อสอบเพื่อการวัดผล การเรียนรู้ตามมาตรฐาน หลักสูตรและมาตรฐานวิชาชีพ จำแนกตามหลักสูตรและระดับชั้นเรียนเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) จำนวนผู้เรียนที่ศึกษา/เรียนรู้/อบรมทั้งด้านวิชาการ และด้านอาชีพตาม หลักสูตรและเข้ารับการทดสอบและ ประเมินผลผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้น
	(๖) ระบบการผลิตครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้มาตรฐานระดับสากล	ตัวชี้วัด (๑) มีฐานข้อมูลความต้องการใช้ครู แผนการผลิตครู อาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษาในระยะ ๑๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๙) จำแนกตามสาขาวิชาขนาดสถานศึกษา และจังหวัด ตัวชี้วัด (๒) สัดส่วนของการบรรจุครูที่มาจากการผลิตครูในระบบ ปิดเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่เอื้อให้ผู้สำเร็จการศึกษา จากสาขาวิชาอื่นและ พัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเข้าสู่วิชาชีพครู
	(๗) ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตาม มาตรฐาน	ตัวชี้วัด (๑) ร้อยละของครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทุกระดับ/ประเภทการศึกษาได้รับการพัฒนาตามมาตรฐาน วิชาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) ร้อยละของครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่ได้รับการพัฒนาให้ สอดคล้องกับความต้องการและยุทธศาสตร์ ของหน่วยงานเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) ระดับความพึงพอใจของครูอาจารย์ และ บุคลากร ทางการศึกษาที่มีต่อการ พัฒนาสมรรถนะและการใช้ประโยชน์ จากการพัฒนาเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) มีระบบการคัดเลือกบุคคลเพื่อเป็นอาจารย์ในสถาบัน ผลิตรีการและการพัฒนา ให้มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา และเทคนิคการสอน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์ (๑.๑) เพื่อเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนชุมชนสังคมและประเทศชาติผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกรูปแบบและช่องทางการเรียนรู้ (๑.๒) เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มทุกพื้นที่ และทุกระดับการศึกษา ได้รับการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ในสถานศึกษาที่มีมาตรฐาน และคุณภาพทัดเทียมกัน (๑.๓) เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูลกลางรายบุคคลทุกช่วงวัยที่เชื่อมโยงกันได้และสามารถ แลกเปลี่ยนฐานข้อมูลระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๑.๔) เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูล

ด้านการศึกษาและที่เกี่ยวข้องที่เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศสามารถใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๑.๕) เพื่อให้มีระบบสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุมถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาการติดตามและประเมินผล

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๐ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด
(ยุทธศาสตร์ที่ ๔)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา	(๑) ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ	ตัวชี้วัด(๑) สัดส่วนนักเรียนปฐมวัย(๓-๕ปี)ต่อประชากรกลุ่มอายุ ๓-๕ปี เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด(๒) ประชากรอายุ ๖-๑๑ ปีได้เข้าเรียนระดับประถมศึกษาทุกคนตัวชี้วัด(๓) ประชากรอายุ ๑๒-๑๔ ปี ได้ เข้า เรี ย น ระ ด บมัธยมศึกษาตอนต้นหรือ เทียบเท่าทุกคน ตัวชี้วัด(๔) สัดส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (๑๕ - ๑๗ปี) ต่อประชากรกลุ่มอายุ ๑๕ - ๑๗ ปีเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) ประชากรวัยแรงงาน (๑๕-๕๙ปี) มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๖) ร้อยละของเด็กในวัยเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับการศึกษา เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น (จำแนกตามกลุ่มประเภทของความจำเป็นพิเศษ) ตัวชี้วัด (๗) อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษามัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและ อุดมศึกษาสูงขึ้น ตัวชี้วัด (๘) ร้อยละของผู้เรียนพิการได้รับการพัฒนาสมรรถภาพหรือ บริการทง การศึกษาที่เหมาะสม ตัวชี้วัด (๙) อัตราการออกกลางคันของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานลดลง ตัวชี้วัด (๑๐) ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายใน การศึกษา ๑๕ ปี ตัวชี้วัด (๑๑) จำนวนสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา/องค์กรที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม ตามรูปแบบ/หลักสูตรสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ(ผู้พิการผู้ด้อยโอกาสผู้มีความสามารถพิเศษ) เพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๒๐ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด
(ยุทธศาสตร์ที่ ๔) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา	(๑) ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ	ตัวชี้วัด (๑๒) จำนวนสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา/องค์กรที่จัดการศึกษาตามรูปแบบ/ หลักสูตรสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพิ่มขึ้นตัวชี้วัด (๑๓) มีหลักสูตรการศึกษาในการจัดการศึกษากลุ่มการศึกษาเฉพาะด้านเฉพาะทาง กลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในทุกระดับการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ตัวชี้วัด (๑๔) ดัชนีความเสมอภาคของอัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม ฐานะทางเศรษฐกิจและพื้นที่ลดลง ตัวชี้วัด (๑๕) ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน(O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษลดลง ตัวชี้วัด (๑๖) จำนวนสถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน(ICU) ลดลง
	(๒) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับ คนทุกช่วงวัย	ตัวชี้วัด (๑) มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยสนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ให้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด(๒)มีสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตัวชี้วัด (๓) มีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์และการผลิตรายการเพื่อการศึกษา ตัวชี้วัด (๔) ร้อยละของสถานศึกษาได้รับบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงครอบคลุมทุกพื้นที่ขั้นต่ำ ๓๐ Mbps ใน ๕ ปีแรก และ ๑๐๐ Mbps ภายใน ๒๐ ปี เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) ร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกลด้วยระบบ DLIT,DLTV,ETV และผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๖) ร้อยละของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๗) มีสื่อดิจิทัล เพื่อพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน และการส่งเสริมการมีอาชีพเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด(๘) สถานศึกษาทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพ

ตารางที่ ๒๐ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด
(ยุทธศาสตร์ที่ ๔) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาสความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา	(๓) ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้อง เป็นปัจจุบันเพื่อการวางแผน การบริหารจัดการ การศึกษา การติดตาม ประเมิน และรายงานผล	ตัวชี้วัด (๑) มีระบบฐานข้อมูลรายบุคคลที่อ้างอิงจากเลขที่บัตรประจำตัวประชาชน ๑๓หลักที่สามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนฐานข้อมูลรวมทั้งใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นด้านสาธารณสุขสังคม ภูมิสารสนเทศแรงงาน และ การศึกษา ตัวชี้วัด (๒) มีระบบสารสนเทศด้านการศึกษาและด้านอื่นที่เกี่ยวข้องที่เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศครอบคลุมถูกต้อง และเป็นปัจจุบันสามารถอ้างอิงได้เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนการบริหารจัดการ การศึกษา การติดตาม ประเมิน และรายงานผล ตัวชี้วัด (๓) มีระบบคลังข้อมูลเกี่ยวกับสื่อและนวัตกรรม การเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐานสามารถให้บริการและใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้ ตัวชี้วัด (๔) ระดับความพึงพอใจของบุคคลและหน่วยงานในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ จากข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาสูงขึ้น ตัวชี้วัด (๕) มีกฎหมาย กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาที่ได้รับการปรับปรุงและมีผลบังคับใช้

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์ (๑.๑) เพื่อสร้างจิตสำนึก ปลุกฝังทัศนคติค่านิยมวัฒนธรรมของคนทุกช่วงวัย ในการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๑.๒) เพื่อสร้างและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยทุกช่วงวัยให้มีคุณธรรม จริยธรรม เห็นคุณค่าของการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ (๑.๓) เพื่อวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๑.๔) เพื่อสร้างความตระหนักและสร้างเสริมศักยภาพให้ประชาชน ในการนำองค์ความรู้ไปใช้เพื่อจัดการในเรื่องภัยธรรมชาติ ความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๑ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๕)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิต	(๑) คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด (๑) ร้อยละของศูนย์เด็กเล็กและสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่จัดกิจกรรมที่สร้าง ความตระหนักในสำคัญของการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) ร้อยละของผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนักในสำคัญของการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมความมีคุณธรรมจริยธรรมและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒.๑) ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒.๒) ร้อยละของจำนวนโรงเรียนที่ใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริม คุณธรรม จริยธรรมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒.๓) ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการน้อมนำ แนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) ร้อยละของครู/บุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการอบรม/พัฒนาในเรื่อง การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) จำนวนสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนสีเขียวและห้องเรียนสีเขียวเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) จำนวนสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณธรรมเพิ่มขึ้นตัวชี้วัด (๖) จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลกเพิ่มขึ้น
	(๒) หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด (๑) จำนวนสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนและกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) จำนวนสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนและกิจกรรม เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) จำนวนแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษา/จัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ส่งเสริมในเรื่องการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) จำนวนสื่อการเรียนรู้ในสื่อสารมวลชนที่เผยแพร่หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๒๑ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๕) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิต	(๓) การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	ตัวชี้วัด (๑) จำนวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) จำนวนสถานศึกษาที่มีความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) จำนวนฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์ (๑.๑) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบบและรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่เป็นอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล (๑.๒) เพื่อให้รัฐสามารถบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียนทุกระดับและประเภทการศึกษา (๑.๓) เพื่อส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาและความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม (๑.๔) เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา (๑.๕) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานที่แสดงความรับผิดชอบต่อผู้เรียน (Accountability) และตอบสนองความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศโดยผ่านเครื่องมือทางการเงินที่หลากหลายในการส่งเสริมและกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาและการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ (๑.๖) เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมจัดและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามหลักประโยชน์ที่ได้รับ (Benefit principle) ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม (๑.๗) เพื่อให้ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้ตรงกับความรู้ความสามารถ มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

(๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๒ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๖)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการการศึกษา	(๑) โครงสร้าง บทบาท และระบบการบริหารจัดการศึกษา มีความคล่องตัว ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้	ตัวชี้วัด (๑) มีการปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารราชการส่วนกลางส่วนภูมิภาคและสถานศึกษาให้มีเอกภาพสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ตัวชี้วัด (๒) มีการปรับปรุงแก้ไขและบังคับใช้กฎหมายกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ การปรับบทบาทและภารกิจของรัฐความเป็นอิสระ และความรับผิดชอบของสถานศึกษาและ การระดมทุนและร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษา ตัวชี้วัด (๓) มีกลไกในการรายงานและตรวจสอบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่รองรับการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการการศึกษา
	(๒) ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา	ตัวชี้วัด (๑) ร้อยละของสถานศึกษาขนาดเล็ก/สถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและ พัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลง ตัวชี้วัด (๒) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษา เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้น พื้นฐาน(O-NET)ของผู้เรียนที่เรียนในกลุ่มสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่สูงขึ้น ตัวชี้วัด (๕) ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชนในการให้บริการการศึกษาของ กลุ่มสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบการบริหารจัดการสูงขึ้น ตัวชี้วัด (๖) จำนวนสถานศึกษาที่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๗) อัตราค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรต่อนักเรียนลดลง
	(๓) ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่	ตัวชี้วัด (๑) จำนวนเครือข่ายการศึกษาที่มีศักยภาพและความพร้อมในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๒) จำนวนองค์กรสมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดการศึกษา หรือร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) จำนวนสถานประกอบการที่เข้าร่วมการจัดการศึกษากับสถานศึกษา สถาบัน การศึกษา จำแนกตามระดับ ประเภทการศึกษาและสาขาวิชาเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๔) สัดส่วนผู้เรียนเอกชนสูงขึ้นเมื่อเทียบกับรัฐ ตัวชี้วัด (๕) สัดส่วนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชนภาคประชาชนและภาคีเครือข่ายเมื่อเทียบกับรัฐจำแนกตามระดับการศึกษาสูงขึ้น ตัวชี้วัด (๖) จำนวนมาตรการ/แนวทางการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อสร้าง แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๒๒ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด (ยุทธศาสตร์ที่ ๖) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา	(๔) กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ	ตัวชี้วัด (๑) มีรูปแบบกองทุนเพื่อการศึกษารองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน ความต้องการกำลังแรงงานและสภาพปัญหาที่แท้จริงของประเทศ ตัวชี้วัด (๒) มีกฎหมาย กฎ ระเบียบและระบบการจัดสรรเงินเพื่อการศึกษาที่เอื้อและสนองตอบคุณลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน ความต้องการกำลังแรงงานและสภาพปัญหา ที่แท้จริงของประเทศ ตัวชี้วัด (๓) มีรูปแบบ/แนวทางกลไกการจัดสรรงบประมาณผ่านด้านอุปสงค์และ อุปทานในสัดส่วนที่เหมาะสมตามลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน ความต้องการกำลังแรงงานและ สภาพปัญหาที่แท้จริงของประเทศ ตัวชี้วัด (๔) ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมตามลักษณะที่แตกต่างกันของสถานศึกษาเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการผลิตกำลัง แรงงานตามความต้องการกำลังคนของประเทศจำแนกตามระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๖) ร้อยละของผู้เรียนที่เข้ารับการศึกษผ่านการจัดสรรงบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสมตามคุณลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน อาทิ รายได้ครัวเรือน (ผู้เรียนทั่วไป/ผู้เรียน ยากจน) สภาพร่างกาย(ผู้เรียนทั่วไป/ผู้เรียนพิการเรียนร่วม) ความสามารถ (ผู้เรียนทั่วไป/ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ) เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๗) ร้อยละของผู้เรียนที่เข้ารับการศึกษผ่านการจัดสรรงบประมาณตามความต้องการกำลังคนของประเทศเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๘) สัดส่วนงบประมาณตามประเด็น (Agenda) สูงขึ้นเมื่อเทียบกับงบประมาณ ตามภารกิจ (Function) ตัวชี้วัด (๙) มีรูปแบบวิธีการจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาเอกชนที่สะท้อนคุณภาพ และ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ตัวชี้วัด (๑๐) จำนวนสถานศึกษาที่มีระบบบัญชีที่สามารถรายงานการเงินที่เป็นปัจจุบัน และตรวจสอบได้เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๑๑) จำนวนสถานศึกษาที่มีระบบบัญชีที่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ เพิ่มขึ้น
	(๕) ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามี ความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ	ตัวชี้วัด (๑) มีระบบการสรรหาและแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ ความรู้ ความสามารถประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนการบริหารการศึกษา และความสำเร็จในวิชาชีพ ตัวชี้วัด (๒) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีครูเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน เพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๓) ร้อยละของครู/ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน/ผู้ประกอบการที่ปฏิบัติงาน สนับสนุนการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๒๒ : โครงสร้างโดยรวมของยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัด
(ยุทธศาสตร์ที่ ๖) (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา		ตัวชี้วัด (๔) จำนวนสถานศึกษาในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เสี่ยงภัยพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ในมาตรการฉุกเฉินมีระบบเงินเดือนค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบปกติเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๕) ร้อยละของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานตรงกับความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๖) ร้อยละของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณวุฒิการศึกษา/การฝึกอบรมเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๗) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๘) จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ผ่านการประเมินทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพมาตรฐานตำแหน่งและวิทยฐานะเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัด (๙) จำนวนครูที่มีคุณสมบัติและสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งเพื่อการพัฒนาและเตรียมเข้าสู่การเป็นครูแกนนำและครูมืออาชีพเพิ่มขึ้น

(๑๔) มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรฐานการศึกษาของชาติ “มาตรฐานการศึกษาของชาติ” หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย ๔.๐ ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายร่วมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไปได้

หลักการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งกำหนดผ่านกรอบ (framework) ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษานี้ จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ กฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานทั้งหลายเหล่านี้ ต่างมีอุดมการณ์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาตนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา สามารถ เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

คุณธรรม ทักษะ และความรู้ที่จำเป็นบนฐานค่านิยมร่วมสู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของชาติ จะต้องทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียน อันเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงการศึกษาขั้นสูง ทั้งนี้ สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดแนวคิด ปรัชญา และวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาให้เป็นอัตลักษณ์ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องต้องมีการสนับสนุน กำกับ ติดตาม ประเมินและพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้น ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (accountability) มีระบบการบริหารจัดการทั้งด้านผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากร หลักสูตรการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี ดิจิทัล ทรัพยากร สนับสนุนการศึกษาและการประเมิน ตลอดจนระบบและกลไกการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมตามแต่ละ ระดับและประเภทการศึกษา และผลลัพธ์สะสมที่ครอบคลุมระดับและประเภทการศึกษาที่ต่อเนื่องกัน นอกจากนี้ สถาบันผลิตและพัฒนาครูในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ จะต้องมีส่วนร่วม ในการเตรียมความพร้อมครูก่อนประจำการและส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐ ที่ตอบสนอง วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย ๔.๐ จะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มี คุณลักษณะ ๓ ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่ำดังต่อไปนี้

(๑) ผู้เรียนรู้ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุค ดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะ ราช และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิต เพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

(๒) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ ๒๑ ความฉลาดดิจิทัล (digital intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและ มูลค่าให้กับตนเอง และสังคม (๓) พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการ ประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ โดยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ๓ ด้าน ที่เหมาะสมตามช่วงวัย ที่มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงและสะสมตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา แสดงไว้ในตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๒๓ : ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ซึ่งมีการสะสมและต่อเนื่อง
เชื่อมโยงทุกระดับ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

คุณลักษณะ	ปฐมวัย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
(๑) ผู้เรียนรู้	มีพัฒนาการรอบด้านและ สมดุลสนใจเรียนรู้และกำกับ ตัวเองให้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยได้สำเร็จ	รักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ชอบการอ่าน มีความรู้พื้นฐานทักษะและสมรรถนะทางภาษา การคำนวณ มีเหตุผล มีนิสัยและสุขภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ ในความงามรอบตัว	รู้จักตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมาย และทักษะการเรียนรู้บริหารจัดการ ตนเอง เป็น มีทักษะชีวิต มีความรู้ ความรอบรู้ และ สมรรถนะที่จำเป็น ต่อการสร้างสุขภาวะ การศึกษาต่อ หรือการทำงานที่เหมาะสมกับ ช่วงวัย	สามารถชี้นำ การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการเรียนรู้ รู้ทันการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวในโลกยุคดิจิทัลได้ มีทักษะชีวิต พื้นฝ่าอุปสรรคได้ มีความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาสุขภาวะ การศึกษา/ การทำงาน/อาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน	มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงปรับตัว ยืดหยุ่น สามารถเผชิญ การเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล และ โลกอนาคต ได้ มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีปัญญารู้คิด สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการสร้างงาน/ สัมมาอาชีพ ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม
(๒) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม		รับผิดชอบในการทำงานร่วมกับ ผู้อื่น มีความรู้ ทักษะและสมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์ ภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ	มีทักษะการทำงานร่วมกัน มีทักษะการสื่อสาร มีความรอบรู้ทางข้อมูลสารสนเทศและทางดิจิทัล เพื่อแก้ปัญหา มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำความคิดสู่การสร้างผลงานในลักษณะต่าง ๆ	สามารถแก้ปัญหา สื่อสารเชิงบวก ทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะการสะท้อนคิด การวิพากษ์เพื่อสร้างนวัตกรรม และสามารถ เป็นผู้ประกอบการได้	สามารถร่วมแก้ปัญหาสังคม การบูรณาการข้ามศาสตร์ การสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเพิ่มโอกาส และมูลค่าแก่ตนเอง สังคม และ ประเทศ
(๓) พลเมืองที่ เข้มแข็ง		สามารถแยกแยะผิดถูก ปฏิบัติ ตนตามสิทธิและหน้าที่ของตน โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็น สมาชิกที่ดีของกลุ่ม มีจิตอาสา รักท้องถิ่นและประเทศ	มีความเชื่อมั่นใน ความถูกต้อง ความยุติธรรม มีจิตประชาธิปไตย มีสำนึกและความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย และพลเมืองอาเซียน	มีความเชื่อมั่นใน ความเท่าเทียมเป็นธรรมทางสังคม มีจิตอาสา มีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็น พลเมืองที่กระตือรือร้นในการร่วมสร้างสังคมไทย และโลกที่ยั่งยืน มีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม	กล้าต่อต้านการกระทำในสิ่งที่ไม่ให้คุณค่า กับความรู้ความสามารถ เป็นพลเมืองที่ เข้มแข็งร่วมมือสร้างสรรค์ การพัฒนาตนเอง และสังคมที่ยั่งยืน จัดความขัดแย้ง และ สร้างสันติสุขทั้งในสังคมไทยและประชาคม โลก
ค่านิยมร่วม : ความเพียรอันบริสุทธิ์ ความพอเพียง วิถีประชาธิปไตย ความเท่าเทียมเสมอภาค					
คุณธรรม : ลักษณะนิสัยที่ดี และคุณธรรมพื้นฐานที่เป็นความดีงาม เช่น ความมีวินัย ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม					

๒.๒ กรอบแนวคิดและหลักการ : เกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation) การสำรวจอนาคต (Future Lab) การริเริ่มและทดสอบนโยบาย (Policy Lab) การออกแบบนวัตกรรมภาครัฐ (Government Lab) ภายใต้ห้องทดลองภาครัฐ ที่เรียกว่าชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) โดยใช้แนวคิด Design Thinking นโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระบบงาน กระบวนการ แนวทางการจำแนกภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ การเชื่อมโยง การถ่ายทอด ความสอดคล้อง การแปลง เอกภาพ บูรณาการ และระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSER (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) จากการศึกษา ผู้ขอรับการประเมินได้สืบค้น ศึกษา รวบรวมมาจากหลายแหล่งขอสรุปรายละเอียดในภาพรวม ดังนี้

(๑) แนวคิดและหลักการ : เกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation) ในการบริหารองค์การสมัยใหม่ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการแข่งขันที่นับวันจะมีความเข้มข้นในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น สิ่งหนึ่งซึ่งจะทำให้องค์การอยู่รอด ก็คือ “นวัตกรรม” โดยองค์การใดสามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมได้ก่อน องค์การนั้นย่อมประสบความสำเร็จ ในการบริหารงาน สำหรับความหมายของคำว่านวัตกรรมนั้นได้มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้หลายท่าน ดังนี้

ความหมายของนวัตกรรม

กองทุนพัฒนานวัตกรรม (๒๕๔๗) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า “เป็นความสามารถ ในการใช้ความรู้ ความคิดในเชิงสร้างสรรค์ ทักษะและประสบการณ์ทางเทคโนโลยี หรือการจัดการมาพัฒนา ให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการผลิตใหม่ หรือบริการใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด นอกจากนี้ ยังรวมถึงการปรับปรุงเทคโนโลยี การแพร่กระจายเทคโนโลยี การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการฝึกอบรมมาใช้ ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในรูปแบบของการเกิดธุรกิจใหม่ การลงทุนใหม่ ผู้ประกอบการใหม่ ตลาดใหม่ รายได้แหล่งใหม่ และการจ้าง งานใหม่ เป็นต้น

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (๒๕๔๙) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า “นวัตกรรม” คือ “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ และสังคม” สำหรับ รากศัพท์ของคำว่า นวัตกรรม (Innovation) นั้นมาจากภาษาละตินคำว่า “Innovare” แปลว่า “ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา”

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ ได้สรุปความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า “นวัตกรรม” หมายถึง “สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมี ลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม” หรือความหมายของนวัตกรรม ประกอบด้วย มิติทางด้าน (๑) ความใหม่ (Newness) (๒) ประโยชน์ ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefits) และ (๓) การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Knowledge and Creativity Idea)

เสน่ห์ จุย์โต (๒๕๕๘) ได้ให้ความหมายของ “นวัตกรรม” ไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นที่เป็นสิ่งใหม่และองค์การยอมรับเอาไปใช้ นวัตกรรมจึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในทุกครั้ง จึงจำเป็นต้องมีนวัตกรรมเข้าไปเกี่ยวข้อง การเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงหรือ การเปลี่ยนแปลงก่อนคนอื่น องค์การจึงเรียกว่า “นวัตกรรม” นวัตกรรมเป็นความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย กระบวนการบริหารและความคิดทางสังคมเพื่อรวบรวมให้เกิดการแก้ปัญหาหากกลับไปใช้ภายในสังคมและภายใต้ สถานการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ความคิดใหม่และนำไปใช้ในทางปฏิบัติ มีผลทำให้วิธีการ ในการทำสิ่งต่าง ๆ ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น นวัตกรรมจึงเป็นผลที่เกิดจากการคิดค้นเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาของบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์การในอนาคต

นวัตกรรม (Innovation)	=	การคิดค้น (Invention)	+	การประยุกต์ใช้ (Application)

Peter Drucker ให้ความหมายของ “นวัตกรรม” ไว้ว่า หมายถึง “Innovation is the act of introducing something new” เป็นการสร้างสิ่งใหม่หรือการทำให้แตกต่างจากคนอื่น โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงมาสร้างให้เป็นโอกาสต้องมีความชัดเจน มุ่งเน้นถึงการพัฒนา และที่สำคัญต้องมีการลงมือกระทำ นวัตกรรมจึงจะเกิดขึ้น

โจเซฟ ชุมปีเตอร์ (๑๙๓๙) “นวัตกรรม” มีรากศัพท์มาจากคำว่า innovate ในภาษาละติน แปลว่า ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา ให้คำจำกัดความ “นวัตกรรม” ว่าหมายถึง องค์ประกอบใหม่ ๕ ประการ ดังนี้ (๑) ผลิตภัณฑ์ใหม่หรือคุณสมบัติใหม่ของผลิตภัณฑ์เดิมก็ได้ (๒) กระบวนการผลิตใหม่ที่เสนอเข้าสู่อุตสาหกรรม (๓) การเปิดตลาดใหม่ (๔) การเปลี่ยนแปลงตลาดใหม่ (๕) การพัฒนาแหล่งวัตถุดิบหรือปัจจัยนำเข้าใหม่ โดยมีลักษณะเด่น ๒ ประการ คือ มีลักษณะของความใหม่และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ นวัตกรรมมี ๒ รูปแบบ คือ นวัตกรรมทางเทคโนโลยี หมายถึง การปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีอย่างชัดเจนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ อีกรูปแบบหนึ่งเรียกว่านวัตกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี อาทิเช่น กลยุทธ์การตลาดใหม่ เทคนิคการบริหารงานแบบใหม่ โครงสร้างการจัดการแบบใหม่

องค์ประกอบของนวัตกรรม

จากความหมายของคำว่านวัตกรรมดังที่ได้กล่าวข้างต้น นักวิชาการหลายท่านได้สรุปองค์ประกอบของนวัตกรรม ดังนี้

(๑) ความใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ มุมมอง ตามเหตุผลทางวิชาการและการนำไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ (๑.๑) ความใหม่ในมุมมองของลูกค้า พิจารณาจากคุณลักษณะของนวัตกรรม ความเสี่ยงในการนำมาใช้ และระดับของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเชิงพฤติกรรมที่มีผลต่อลูกค้า (๑.๒) ความใหม่ในมุมมองขององค์การ พิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างองค์การกับสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เทคโนโลยี การตลาด นอกจากนี้ ความใหม่ (Newness) อาจขึ้นอยู่กับระยะเวลาด้วย “สิ่งใหม่” ตามความหมายของนวัตกรรมอาจไม่จำเป็นต้องใหม่จริง ๆ แต่หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นความคิดหรือการปฏิบัติที่เคยทำกันมาแล้วแต่ได้หยุดไประยะเวลาหนึ่ง ต่อมาได้มีการรื้อฟื้นขึ้นมาทำใหม่ เนื่องจากเห็นว่าสามารถช่วยแก้ไข้ปัญหาในสภาพการณ์ใหม่นั้นได้ ก็นับว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งใหม่ได้ ดังนั้น นวัตกรรม อาจหมายถึงสิ่งใหม่ ๆ ดังนี้ (๑) สิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน (๒) สิ่งใหม่ที่เคยทำมาแล้วในอดีตแต่ได้มีการรื้อฟื้นมาใหม่ (๓) สิ่งใหม่ที่มีการพัฒนามาจากของเก่าที่มีอยู่เดิม ในขณะที่ Hughes (๑๙๗๓) ได้ให้บทนิยามไว้ว่า “นวัตกรรม” เป็นการนำวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติหลังผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้น ๆ แล้ว โดยมีขั้นตอน ดังนี้ (๑) การคิดค้น (Invention) (๒) การพัฒนา (Development) (๓) การนำไปปฏิบัติจริง (Implementation) ซึ่งมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยทำมา นวัตกรรมเป็นความใหม่และความแตกต่าง โดยอาจอยู่ในรูปลักษณะการปฏิบัติ เทคนิค หรือเรื่องราวที่ใหม่และแตกต่างจากสิ่งที่มีอยู่เดิม การจะนำไปเกิดสิ่งใหม่ ๆ องค์ความรู้ใหม่ ๆ เน้นไปที่การสร้างสรรค์ การวิจัย และการพัฒนา อันจะนำไปสู่การได้มาซึ่งนวัตกรรม

(๒) การใช้ได้จริง นวัตกรรมต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งเป็นลักษณะที่ทำให้ นวัตกรรมแตกต่างจากการประดิษฐ์ โดยในบางครั้งสิ่งประดิษฐ์อาจไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทางปฏิบัติ ในขณะที่นวัตกรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลการดำเนินงานขององค์การได้

(๓) **ประโยชน์ที่เกิดขึ้น** นวัตกรรมเกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากความพยายามของมนุษย์ที่จะแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานหรือการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น การยอมรับนวัตกรรมจึงเป็นการที่บุคคลได้นำเอาความรู้ ความคิด วิธีการ หรือสิ่งใหม่ ๆ มาใช้ปรับปรุงการประกอบอาชีพหรือการดำรงชีวิตให้ดียิ่งขึ้น สร้างให้เกิดความสุข สุขใจ มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ หรือสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคม เมื่อคนหลาย ๆ คนพัฒนา “นวัตกรรม” ได้เพิ่มมากขึ้นจะเกิดการพัฒนาไปสู่การเป็น “องค์การนวัตกรรม” และเมื่อองค์การหลาย ๆ องค์การมีการพัฒนานวัตกรรมได้เพิ่มมากขึ้นจะเกิดการพัฒนาเพื่อก้าวไปสู่ “ประเทศนวัตกรรม” ซึ่งประเทศนี้ จะมีการเปลี่ยนแปลงจากการสร้างรายได้ บนพื้นฐานของการผลิตไปสู่การสร้างรายได้ บนพื้นฐานของเศรษฐกิจฐานความรู้ และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างให้เกิดการพัฒนาและความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน หัวใจหลักที่สำคัญที่ทำให้การนำนวัตกรรมมาใช้ประสบความสำเร็จ ต้องเกิดจากการให้คำมั่นสัญญาร่วมกัน ระหว่างคนที่เกี่ยวข้องในการนำนวัตกรรมมาใช้ โดยทุกคนต้องมีความตั้งใจที่จะนำมาใช้อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความมั่นคงร่วมกัน

คุณลักษณะของนวัตกรรม

เสน่ห์ จุย์โต (๒๕๕๘) ได้กำหนดคุณลักษณะของนวัตกรรม ไว้ดังนี้ (๑) เป็นเรื่องของโอกาสและความน่าจะเป็น มีความเป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ (๒) มีความสลับซับซ้อน เนื่องจากต้องใช้กระบวนการพัฒนาทางความคิดเป็นลำดับ (๓) ใช้เวลามากในการกระตุ้น ส่งเสริม พัฒนาในการเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ (๔) มีพื้นฐานจากความต้องการที่จะเห็นความคิดใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่เกิดขึ้น (๕) มีการต่อต้านการสร้างนวัตกรรม เนื่องจากไม่คุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลง (๖) อาจเป็นได้ทั้งผู้พ่ายแพ้และผู้ได้รับชัยชนะ เพราะมีความเสี่ยงเกิดขึ้น เนื่องจากนวัตกรรมเป็นเรื่องใหม่ เป็นเรื่องที่ไม่มีใครกระทำมาก่อน โอกาสที่จะถูกต่อต้านมีมากขึ้น ความเสี่ยงจึงเป็นปัจจัยหนึ่งของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ บุคคลที่กล้าคิดกล้าทำ กล้าที่จะสร้างสรรค์ สิ่งที่แตกต่างกันเดิมน่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จ

ประเภทของนวัตกรรม

(๑) การจำแนกตามเป้าหมายของนวัตกรรม

(๑.๑) **นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation)** ถือเป็นผลิตผล (Outputs) ขององค์การหรือธุรกิจ โดยอาจจะอยู่ในรูปของตัวสินค้า (Goods) หรือการบริการ (Services) ก็ได้ และตัวแปรหลักที่สำคัญของการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์มี ๒ ตัวแปร คือ (๑)โอกาสทางด้านเทคโนโลยี หมายถึง องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ และกระบวนการที่จะทำให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้นได้ และ (๒) ความต้องการของตลาด หมายถึง ความต้องการของผู้ใช้ที่มีความต้องการในผลิตภัณฑ์ใหม่นั้น และพร้อมที่จะซื้อหรือใช้และส่งผลทำให้ผู้เป็นเจ้าของนวัตกรรมได้รับประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจหรือสังคม

(๑.๒) **นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation)** เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในองค์การ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ กรรมวิธีการผลิต การจัดจำหน่าย หรือรูปแบบการจัดการองค์การ ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายที่จะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ให้ไปถึงมือผู้บริโภคหรือผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์การมากที่สุด แม้ว่านวัตกรรมผลิตภัณฑ์จะถูกมองเห็นได้ชัดเจนมากกว่า แต่นวัตกรรมกระบวนการก็มีความสำคัญมากเช่นเดียวกัน ในการที่จะทำให้องค์การหรือธุรกิจมีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทางธุรกิจ โดยนวัตกรรมกระบวนการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปในเรื่องของการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) และการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกิจกรรมหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในระบบ กล่าวคือ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) และผลิตผล (Outputs)

(๒) การจำแนกตามระดับของการเปลี่ยนแปลง

(๒.๑) **นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical Innovation)** เป็นนวัตกรรมที่มีระดับความใหม่ในลักษณะที่มี ความแตกต่างไปจากกรรมวิธี และแนวคิดเดิมไปอย่างสิ้นเชิง หรือเป็นลักษณะของ

การเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคน ดังนั้น นวัตกรรมที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบเฉียบพลัน จึงมีนัยสำคัญมากกว่าการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิม แต่เป็นการออกแบบและใช้แนวคิดใหม่ทั้งหมดในการพัฒนานวัตกรรม นอกจากนี้ นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical Innovation) จะทำให้เกิดการออกแบบที่เป็นต้นแบบใหม่ของนวัตกรรม (New Dominant Design) รวมถึงแนวคิดของการออกแบบ และรายละเอียดขององค์ประกอบและโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมด้วย Rothwell & Gardner (๑๙๘๙) ได้ประมาณว่า นวัตกรรมที่มีลักษณะเฉียบพลันจะมีเพียง ๑๐% ของนวัตกรรมทั้งหมด ตัวอย่างนวัตกรรมที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical Innovation) เช่น กล้องถ่ายรูปแบบดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงมาจากกล้องถ่ายรูปที่ใช้ฟิล์ม โทรศัพท์ที่เกิดขึ้นแทนการส่งข้อความด้วยจดหมายหรือบันทึกข้อความ เป็นต้น ซึ่งนวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลันจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้นำตลาดของธุรกิจ รวมทั้งสามารถสร้างมูลค่าทางการตลาดและความอยู่รอดของธุรกิจได้มากกว่านวัตกรรมที่มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป

(๒.๒) นวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Innovation) นวัตกรรมประเภทนี้เป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้น จำนวนมาก และมีความถี่ในการเกิดบ่อยมากกว่านวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน โดยมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยเป็นค่อยไป มีการปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นทีละเล็กละน้อยจากเทคโนโลยีหรือสิ่งที่มีอยู่เดิม เป็นนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงจากความเชี่ยวชาญขององค์กรหรือธุรกิจ ในเรื่องของเทคโนโลยีภายใต้โครงสร้างหรือสถาปัตยกรรมเดิม ซึ่งเป็นการพัฒนาจากพื้นฐานแนวคิดหรือการออกแบบจากผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการที่มีอยู่เดิม ทั้งนี้ ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงจะมีมาน้อยเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และข้อมูลความต้องการของลูกค้าที่องค์กรมีอยู่

(๓) การจำแนกตามขอบเขตของผลกระทบ

(๓.๑) นวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Technological Innovation) เป็นนวัตกรรมที่มีพื้นฐานหรือขอบเขตของการพัฒนามาจากเทคโนโลยี โดยในปัจจุบันการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีมีบทบาทและความสำคัญต่อหลาย ๆ อุตสาหกรรม ทั้งนี้ เนื่องจากเทคโนโลยีช่วยทำให้การพัฒนานวัตกรรมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภค และสร้างรายได้เปรียบในเชิงการแข่งขันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นนวัตกรรมที่มีแรงผลักดันที่สำคัญของความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ของประชากร ดังนั้น นวัตกรรมทางเทคโนโลยี จึงเป็นได้ทั้งนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมที่มีลักษณะ เฉียบพลัน และนวัตกรรมที่มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ถ้าการพัฒนาพัฒนานวัตกรรมนั้นอยู่บนพื้นฐานของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมทางเทคโนโลยียังจะส่งผลต่อรูปแบบ และระดับของการแข่งขันในเชิงธุรกิจได้อีกด้วย

(๓.๒) นวัตกรรมทางการบริหาร (Administrative Innovation) นวัตกรรมทางการบริหารเป็นเรื่องของการคิดค้นและเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการ ตลอดจนกระบวนการจัดการองค์การใหม่ที่ส่งผลให้ระบบการทำงาน การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการให้บริการขององค์กรมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น การบริหารองค์การในลักษณะโครงสร้างองค์การแบบเมตริกซ์ การใช้แนวคิด Balanced Score Card ในการวางแผนและประเมินผลงานขององค์การ การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาองค์การ การพัฒนารูปแบบการดำเนินธุรกิจในลักษณะที่เป็น Open Business Models เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนานวัตกรรมแบบเปิด (Open Innovation) ก็จัดได้ว่าเป็นลักษณะของนวัตกรรมทางการบริหาร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงานขององค์กรหรือธุรกิจให้มีประสิทธิภาพหรือประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า นวัตกรรมทางการบริหารเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับนโยบาย โครงสร้างองค์การ ระบบ รูปแบบ และกระบวนการจัดการในองค์การ ซึ่งต่างจากนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ

กระบวนการนวัตกรรม มี ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ (๑) ตระหนักถึงความจำเป็นของนวัตกรรม กระบวนการนวัตกรรมเริ่มจากการให้ทุกคนได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีนวัตกรรม โดยเฉพาะที่เกิดจากแรงกดดันจากภายนอก (external forces) และแรงกดดันจากภายใน (internal forces) สำหรับแรงกดดันจากภายนอก ได้แก่ (๑) การพัฒนาระบบดิจิทัล (digitalization) ทำให้การติดต่อสื่อสารสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และต้นทุนต่ำ มีผลทำให้ e-commerce และการพัฒนาระบบจัดจำหน่ายของธุรกิจกันใหม่ (๒) ลูกค้ามีลักษณะจำแนกเป็นกลุ่ม ๆ (customization) ตามความต้องการมากขึ้น และต้องการให้กิจการตอบสนองในคุณค่าเพิ่มขึ้น แต่ค่าใช้จ่ายลดลง (more value less money) (๓) การเปลี่ยนแปลงของธุรกิจในลักษณะผ่านพ่อค้าคนกลาง มีความสำคัญลดลง (disintermediation) เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของการขายตรง เช่น internet เป็นต้น (๔) การรวมกลุ่มของธุรกิจในลักษณะเป็นพันธมิตรทางธุรกิจในอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีปรากฏให้เห็นมากขึ้น ซึ่งทำให้การแข่งขันมีลักษณะเข้มข้นและเป็นไปโดยกลุ่มธุรกิจใหญ่ไม่กี่ราย (๕) การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีมีแนวโน้มรวดเร็วกว่าเดิม (๖) การเกิดการค้าและตลาดเสรี ทำให้เกิดการจำเป็นต้องเตรียมตัวรับการแข่งขัน ดังนั้น การสร้างความสามารถในการแข่งขันในส่วนของแรงกดดันภายในเกิดจากการที่บุคคลแต่ละคนมีความคิด มีสติปัญญาในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นในองค์กรบางแห่งใช้ทีมงานหรือกลุ่มบุคคลให้มีการเรียนรู้มากขึ้น และสิ่งสำคัญต้องพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ หรือองค์กรอัจฉริยะ หรือองค์กรแห่งนวัตกรรม

ขั้นตอนที่ (๒) การจัดประภายนวัตกรรม ทำอย่างไรนวัตกรรมจึงจะเป็นเรื่องน่าสนใจและน่าปฏิบัติตาม ต้องใช้ความสามารถของผู้นำองค์กรในการกระตุ้น มีการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การให้ผู้บริหารและบุคลากรไปดูงานองค์กรที่ประสบความสำเร็จ และกระทำทุกวิถีทางเพื่อหาทางโน้มน้าวใจให้คนคล้อยตามในเรื่องนวัตกรรม เมื่อมีการต่อต้านหรือแรงต้านทานน้อยลงก็ให้ดำเนินการสร้างนวัตกรรมทันที

ขั้นตอนที่ (๓) การสร้างนวัตกรรม มีการดำเนินการสร้างนวัตกรรมทันที โดยการให้ทุนสำหรับผู้คิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ จัดระบบงานให้มีการส่งเสริมการคิดอยู่เสมอหรือเปิดโอกาสให้ทุกคนทุกแผนกได้มีความเป็นอิสระในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา

ขั้นตอนที่ (๔) การนำเอานวัตกรรมไปใช้ เมื่อได้นวัตกรรมหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่เกิดขึ้นแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ต้องมีการพัฒนาสร้างเครือข่ายบุคคล กลุ่ม และแกนนำให้มีโครงการทดลอง เพื่อให้มีการนำไปสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จต่อไป

นวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation)

ความหมายของนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation)

นางสาวพิรุณวรรณ กิตติคุณ ๒๕๖๑ ได้ศึกษารวบรวมไว้ ดังนี้ ศูนย์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาระบบราชการไทย (ม.ป.ป.ก) ได้ให้ความหมายของคำว่า “นวัตกรรมภาครัฐ” ไว้ว่า เป็นแนวคิด วิธี และรูปแบบใหม่ ๆ ในการจัดการองค์กร (Organization Development) การดำเนินงาน (Work Process) และการให้บริการ (Service Delivery) อันเป็นผลมาจากการสร้าง พัฒนา เพิ่มพูน ต่อยอด หรือประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้กล่าวถึง “นวัตกรรมภาครัฐ” ว่าเป็นการพัฒนาบริการภาครัฐที่เกิดจากการใช้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและก่อให้เกิดคุณค่าต่อสาธารณะ (Public Values) หรือประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นนโยบายใหม่ บริการใหม่ และกระบวนการใหม่ หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ทั้งนี้ สรุปได้ว่าการสร้างนวัตกรรมภาครัฐจึงเป็นการคิดค้น ศึกษา แสวงหาวิธีการใหม่หรือเรื่องใหม่ ซึ่งทำให้เกิดผลที่สามารถนำมาปรับปรุงหรือออกแบบนโยบาย ระบบความคิด การบริหาร/องค์กร การส่งมอบ บริการ และการบริการ

ของภาครัฐ ให้สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชน รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาที่แปรเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกได้

ประเภทของนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation)

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงหลายด้านในโลกปัจจุบัน ประชาชนซึ่งเป็นผู้รับบริการจากภาครัฐย่อมมีความต้องการและความคาดหวังต่อการบริการของภาครัฐที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ จนส่งผลให้ภาครัฐไม่อาจหยุดนิ่ง โดยต้องปรับตัวสร้างนวัตกรรมภาครัฐให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยภาครัฐสามารถสร้างนวัตกรรมภาครัฐได้หลายประเภท ดังนี้ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ๒๕๖๐)

(๑) นวัตกรรมบริการ (Service Innovation) เป็นการปรับปรุงบริการหรือการสร้างบริการใหม่ (New or Improved Service) เช่น หน่วยบริการเคลื่อนที่ Health Care at Home เป็นต้น

(๒) นวัตกรรมการส่งมอบบริการ (Service Delivery Innovation) เป็นการให้บริการในรูปแบบใหม่หรือที่แตกต่างไปจากเดิม (New or Different Way of Providing a Service) ซึ่งอาจจะนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดการบริการหรือช่องทางการบริการใหม่ ๆ เช่น การจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ การยื่น และชำระประกันสังคมแบบออนไลน์ Mobile App เป็นต้น

(๓) นวัตกรรมการบริหาร/องค์การ (Administrative or Organizational Innovation) เป็นการสร้างกระบวนการใหม่ (New Process) เช่น การตรวจสอบอาคารตามความเสี่ยง เป็นต้น

(๔) นวัตกรรมทางความคิด (Conceptual Innovation) เป็นการแสวงหาหนทางใหม่ในการวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาและ/หรือการโต้แย้งสมมติฐานเดิม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงตัวแสดงที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันความคิดใหม่ เช่น โครงการ Smart Farmer เป็นต้น

(๕) นวัตกรรมเชิงระบบ (Systemic Innovation) เป็นการวางระบบใหม่หรือเปลี่ยนแปลงระบบที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อกรอบการปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ หรือเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประสานงาน เชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ เช่น การแยกส่วนระหว่างผู้ซื้อบริการ (Purchase) กับผู้ให้บริการ (Provider) ในงานด้านสาธารณสุข เป็นต้น

(๖) นวัตกรรมเชิงนโยบาย (Policy Innovation) เป็นการออกแบบนโยบายหรือประยุกต์ใช้เครื่องมือ นโยบายใหม่ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์หรือพฤติกรรม เช่น การทำให้กัญชาเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Decriminalization/Legalization) การอนุญาตให้มีการซื้อขาย (Tradable Permits) เกี่ยวกับอนุพันธ์ล่วงหน้าสภาพอากาศ (Weather Derivatives) เป็นต้น

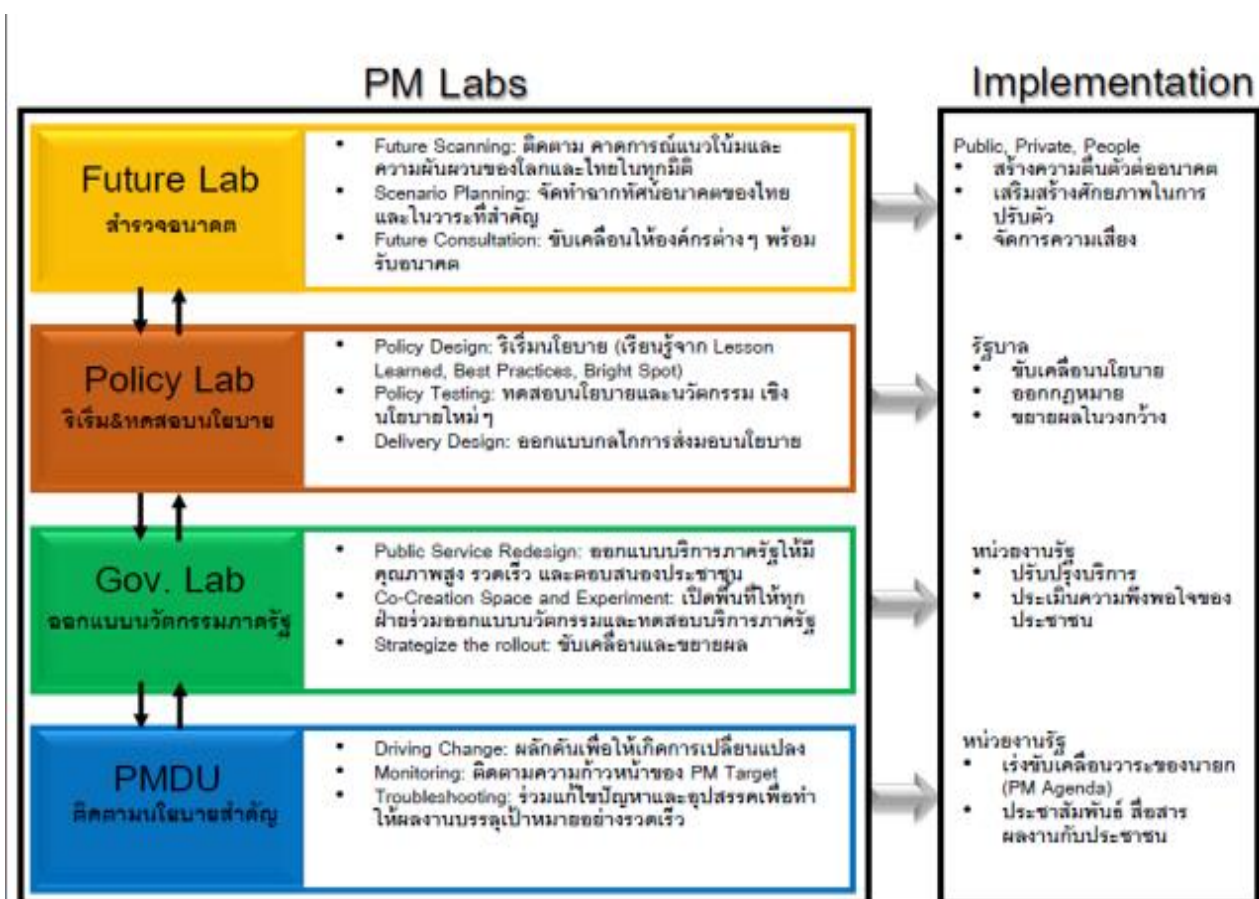
(๒) แนวคิดและหลักการ : เกี่ยวกับห้องทดลองภาครัฐ ที่เรียกว่าชื่อ (Government Innovation Lab : Gov Lab) มีรายละเอียด ดังนี้

ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ ได้กล่าวถึง ห้องทดลองภาครัฐ ที่เรียกว่าชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) PM Labs โดยรวมดังนี้ ขณะนี้เรากำลังอยู่ในโลกที่สับสนวุ่นวาย ทั้งเรื่องธรรมชาติ เศรษฐกิจ การเมือง และเรื่องต่าง ๆ มากมาย และเรากำลังอยู่ในโลกที่มีความซับซ้อน โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเฉียบพลัน มีความเป็นพลวัตสูง (Dynamic World) อีกทั้งการอุบัติขึ้นของเทคโนโลยีพลิกโฉม (Disruptive Technology) ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิธีการแข่งขัน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกต่อปัจเจก และปัจเจกต่อรัฐ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ส่งผลให้ผู้คนในโลกสมัยใหม่ต้องปรับตัวโดยเฉพาะภาครัฐต้องพลิกโฉมภาครัฐและบริการสาธารณะของประเทศไทย รัฐบาลจึงได้มีการออกแบบ “ห้องทดลองภาครัฐ” ภายใต้ชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) อันประกอบไปด้วย (๑) การสำรวจอนาคต (Future Lab) ห้องทดลองนี้จะทำการวิเคราะห์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยในทุกมิติและจัดทำฉากทัศน์อนาคตของไทยในโอกาสที่สำคัญ ตลอดจนจนถึงการให้คำปรึกษาในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ (๒) การริเริ่มและทดสอบนโยบาย (Policy Lab) ห้องทดลองดังกล่าวจะทำหน้าที่

ในการริเริ่มนโยบายใหม่ ๆ โดยการเรียนรู้จากแนวทางการปฏิบัติที่ดีของสถานที่อื่น ๆ การทดสอบนโยบายและนวัตกรรมเชิงนโยบายใหม่ ๆ (Policy Testing) ตลอดจนถึงร่วมมือในการวางมาตรการในการถ่ายทอดให้นโยบายนั้นไปสู่การปฏิบัติได้ (๓)การออกแบบนวัตกรรมภาครัฐ (Government Lab) ห้องทดลองดังกล่าวนี้จะช่วยออกแบบบริการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพสูงและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยการยึดหลักการความต้องการของประชาชนผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางและเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนร่วมกันเข้ามามีส่วนออกแบบรูปแบบการให้บริการ ตลอดจนร่วมขับเคลื่อนและร่วมขยายผลให้มีการนำไปใช้ (๔) การติดตามนโยบายสำคัญ (PMDU) เพื่อให้สามารถติดตามผลการดำเนินงานเชิงนโยบายของรัฐบาล และสามารถระบุถึงปัญหาและอุปสรรคเพื่อให้การดำเนินงานนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว

ห้องปฏิบัติการเหล่านี้ รัฐบาลไทยคาดหวังว่าจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบราชการไทยให้มีความสามารถที่จะรับมือกับข้อท้าทายและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนผ่านที่มีประสิทธิภาพจากระบบราชการเดิมสู่ระบบราชการ ๔.๐ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภาคประชาชน ทั้งในมิติทางด้านสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม สรุปโดยภาพรวม ดังนี้

แผนภาพที่ ๑๗ องค์ประกอบของ “ห้องทดลองภาครัฐ” ภายใต้ชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs)

Future Lab

สำรวจอนาคต

Future Scanning:

ติดตาม คาดการณ์แนวโน้มและ ความผันผวนของโลกและไทยใน ทุกมิติ

- Trend Analysis
- Trend Monitoring
- Trend Projection
- Model and Simulation
- Consulting Experts
- Polling
- Delphi
- Brainstorming

Scenario Planning:

จัดทำจากทัศนอนาคตของไทย และในวาระที่สำคัญ

- Weak Signal
- Driving Force
- Forecasting and Backcasting
- Future Wild Cards
- Scenario Building

Future Consultation:

ขับเคลื่อนให้องค์กรต่างๆ พร้อม รับอนาคต

- Workshop
- Coaching
- Training
- Conferences
- Publications

ตัวอย่างหน่วยงานในต่างประเทศ

- Sweden: Council on the Future, Minister of the Futures
- Singapore: Centre for Strategic Futures
- Korea: Ministry of Science, ICT and Futures Planning
- UAE: Ministry of Cabinet Affairs and Future

Policy Lab

ริเริ่ม & ทดสอบนโยบาย

Policy Design:

ริเริ่มนโยบาย (เรียนรู้จาก Lesson Learned, Best Practices, Bright Spot)

- Policy Design Workshop
- Behavioral Insights Workshop
- Prototyping

Policy Testing:

ทดสอบนโยบายและนวัตกรรมเชิงนโยบายใหม่ๆ

- Policy Sandbox
- Pilot Projects
- Pilot Areas
- Model and Simulation

Delivery Design: ออกแบบ

กลไกการส่งมอบนโยบาย

- Mechanism Design
- Delivery Value Chain Mapping
- Delivery Partner Networking

ตัวอย่างหน่วยงานในต่างประเทศ

- UK: Cabinet Office Policy Lab, NESTA Innovation Lab
- Australia: Behavioural Insights Unit
- Canada: Innovation Hub, Privy Council Office, Change Lab, Employment and Social Development
- USA: OPM Innovation Lab, Public Policy Lab
- Denmark: MindLab

Public Service Redesign:
ออกแบบบริการภาครัฐให้มีคุณภาพสูง รวดเร็ว และตอบสนองประชาชน

- Design Thinking (Human-centered approach)
- Empathize with all stakeholders (eg. A day in the life of ordinary people)
 - Observe how citizen use public services
 - Interview people to learn about their pain points

Co-Creation Space and Experiment:
เปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่ายร่วมออกแบบนวัตกรรมและทดสอบบริการภาครัฐ

- Create Innovative Space
- Collaborate for holistic outcomes
- Experiment to try ideas and test assumptions

Strategize the rollout:
ขับเคลื่อนและขยายผล

- Public Service Reform
- Organization Reform
- Capacity Building (New Mindset and New Skillset)

ตัวอย่างหน่วยงานในต่างประเทศ

- Singapore: The Human Experience Lab, Public Service Division

ที่มา : ดร. สุทธิย์ เมฆินทรีย์ : หลักสูตรการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง พ.ศ. ๒๕๖๒

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์ เลขาธิการ ก.พ.ร ได้กล่าวถึงห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐเป็นแนวทางประการหนึ่งที่หลายประเทศได้นำมาประยุกต์ใช้และประสบความสำเร็จอย่างมาก ได้แก่ การจัดให้มีห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Public Sector Innovation Lab) ขึ้นโดยการประยุกต์รูปแบบ การออกแบบผลิตภัณฑ์ทางธุรกิจหรือการคิดเชิงออกแบบ (design thinking) ซึ่งเน้นผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ (user or human-centered design) และอาศัยการสานพลังความร่วมมือ (collaboration) กับทุกภาคส่วน เพื่อคิดค้นและสร้างร่วมกันผ่านกระบวนการทดสอบ/ทดลองในห้องปฏิบัติการออกแบบ (design lab) อันจะช่วยก่อให้เกิดนวัตกรรมด้านการวางนโยบายสาธารณะและการส่งมอบบริการให้แก่ประชาชน ตัวอย่างเช่น Mindlab ของเดนมาร์ก Helsinki Design Lab ของฟินแลนด์ Nesta's Lab ของอังกฤษ GovLab ของสหรัฐอเมริกา DesignGov ของออสเตรเลีย และ THE Lab ของสิงคโปร์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ห้องปฏิบัติการดังกล่าวบางแห่งก็อาจมีสถานะเป็นส่วนย่อยหรือแยกส่วนออกมาจากหน่วยงานราชการ หรือบางแห่งก็อาจเป็นอิสระจากทางราชการ การคิดเชิงออกแบบนั้นเป็นการเชื่อมโยงการคิดริเริ่ม (creativity) และนวัตกรรม (innovation) เข้าด้วยกัน โดยเน้นในเรื่องของการกระตุ้นความคิดหรือการสร้างความคิดใหม่ ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องของการแสวงหาหนทางใหม่ ๆ ให้แก่ปัญหาที่มีอยู่หรือการแสวงหาโอกาสใหม่ โดยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งสร้างนวัตกรรมอันเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่ผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ หรือวิธีการใหม่ ๆ ในการทำหรือประกอบธุรกิจ กล่าวอีกนัยหนึ่งการคิดเชิงออกแบบช่วยทำให้ความคิดริเริ่มต่าง ๆ สามารถนำไปปฏิบัติจนเกิดผลลัพธ์สุดท้ายได้จริง อนึ่ง กระบวนการคิดเชิงออกแบบที่ภาครัฐไทยได้นำมาประยุกต์เพื่อใช้ในการสร้างห้องปฏิบัติการนวัตกรรม

ภาครัฐได้มีความสอดคล้องกับขั้นตอนศาสตร์พระราชหรือหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน เช่นเดียวกัน คือ (๑) การเข้าใจในภาพรวม (๒) การเข้าถึงความต้องการ (๓) การพัฒนาและทดสอบแนวคิด และ (๔) การวางแผนนำไปใช้ ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยสร้างนวัตกรรมภาครัฐได้ในหลายรูปแบบ ทั้งนวัตกรรมบริการ นวัตกรรมการส่งมอบบริการ นวัตกรรมการบริหาร/องค์การ นวัตกรรมทางความคิด นวัตกรรมเชิงระบบ และนวัตกรรมเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาบริการภาครัฐให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสูงสุดต่อไป

ห้องทดลองภาครัฐที่เรียกว่าชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) PM Labs ประกอบด้วย
การสำรวจอนาคต : Future Lab

นับแต่ยุคโบราณ มนุษย์เราต่างต้องการจะรู้อนาคตล่วงหน้ามาโดยตลอด เพื่อที่เราจะเตรียมความพร้อมรองรับอนาคตล่วงหน้า โลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอย่างไม่เคยเกิดขึ้น และมักมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดหรือพลิกผันเกิดขึ้นบ่อย ๆ ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ ๙/๑๑ วิกฤติเศรษฐกิจโลกปี ๒๐๐๘ การออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (Brexit) ชัยชนะของทรัมป์ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา การปรับตัวขึ้นสูงของราคาน้ำมัน และโรคระบาดใหม่ เช่น โรคโควิด เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนดังกล่าวทำให้เราไม่สามารถคาดการณ์อนาคตได้อย่างแน่นอนอีกต่อไป ภาพอนาคตจึงสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้หลายรูปแบบ ดังนั้น การเตรียมยุทธศาสตร์ของประเทศและองค์กรเพื่อรองรับอนาคตด้วยรูปแบบใดรูปแบบเดียว จึงไม่เพียงพอและอาจไม่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่นี้ เพราะความไม่แน่นอนกลายเป็นเรื่องปกติไปแล้วในปัจจุบัน **กลไกหนึ่งที่จะช่วยยกระดับความสามารถของประเทศและองค์กรต่าง ๆ ในการรับมือกับอนาคตที่อาจขึ้นในหลายรูปแบบ ก็คือ “การสร้างห้องปฏิบัติการอนาคต” หรือ “Future Lab”** ซึ่งมีบทบาทช่วยสำรวจภาพอนาคตของโลกและประเทศ หรือสำรวจสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมและธุรกิจ ด้วยการติดตาม คาดการณ์แนวโน้มต่าง ๆ คอยจับสัญญาณ ความผันผวน ความไม่แน่นอนและเหตุการณ์ประหลาดใจในทุมิติ (Future Scanning) ตั้งแต่เรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี การเมืองและภูมิรัฐศาสตร์ ตัวอย่างเครื่องมือสำคัญ เช่น การวิเคราะห์แนวโน้มอนาคต การสำรวจอนาคต การพยากรณ์ การออกแบบจำลองและการจำลองสถานการณ์ การออกแบบสำรวจความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ การระดมความคิดเห็น เป็นต้น

นอกจากนี้ Future Lab ยังจะเป็นกลไกใน “การจัดทำฉากทัศน์หรือภาพอนาคต (Scenario Planning)” ของประเทศหรือองค์กร รวมถึงอนาคตในวาระที่สำคัญ เช่น อนาคตของพลังงาน อนาคตของสังคม ผู้สูงอายุ อนาคตของปัญญาประดิษฐ์ อนาคตของการเงินและธนาคาร เรียกได้ว่าจะเป็นกลไกช่วยให้ประเทศและองค์กรสามารถเตรียมพร้อมการวางยุทธศาสตร์เพื่อตอบโจทย์อนาคตในหลายรูปแบบได้ Future Lab สามารถจัดตั้งขึ้นทั้งในระดับของประเทศและองค์กร หลายประเทศได้ใช้ประโยชน์ห้องแล็บนี้เพื่อสำรวจอนาคตในหลายรูปแบบ (multiple possible future) และจัดทำยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับภาพอนาคต ตัวอย่างที่โดดเด่น ได้แก่ ห้องปฏิบัติการอนาคตของสิงคโปร์ “Centre for Strategic Futures (CSF)” ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มยุทธศาสตร์ใหม่ภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรี CSF ทำหน้าที่สำรวจอนาคตที่จะมีผลกระทบกับสิงคโปร์และการวางแผนยุทธศาสตร์ของรัฐบาลโดยรวม เน้นการมองอนาคตระยะยาว ในวาระที่เกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายหรือเป็นประเด็นบูรณาการ ซึ่งจะนำไปสู่การวางยุทธศาสตร์อย่างเป็นองค์รวมให้กับประเทศ CSF ได้สำรวจอนาคตในหลากหลายวาระ ตัวอย่างที่น่าสนใจ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับประเทศสิงคโปร์ที่จะนำไปสู่ประเทศสิงคโปร์ในโลกเสมือน (Virtual Singapore and the Human Cloud) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยก่อการร้าย การแพร่กระจายของโรคระบาด พรมแดนใหม่ในอวกาศ การเป็นมหาอำนาจของจีน อนาคตของงาน และเศรษฐกิจแบ่งปัน นอกจากนี้ ยังได้สำรวจประเด็นเกิดใหม่ที่อาจมีความสำคัญในอนาคต เช่น

เศรษฐกิจประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience economy) การยืดเวลาสำหรับวัยชรา (The Death of Ageing) ความมั่นคงทางอาหาร เป็นต้น ซึ่งผลลัพธ์จากการสำรวจอนาคตจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการจัดทำยุทธศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ของสิงคโปร์ต่อไป **กรณีอังกฤษเป็นอีกตัวอย่างที่น่าสนใจ** หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่นี้คือ “Government Office for Science” ซึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษารัฐบาลในด้านนโยบายที่มีพื้นฐานจากหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และการมองอนาคตระยะยาว โดยได้ทำโครงการมองอนาคต หรือ “Foresight project” เพื่อช่วยให้รัฐบาลสามารถตัดสินใจเชิงนโยบายได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งโครงการนี้ได้สำรวจอนาคตมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี ๒๐๑๓ ตัวอย่างที่น่าสนใจ เช่น การสำรวจอนาคตของทักษะและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อนาคตของทะเล อนาคตของสังคมผู้สูงอายุ อนาคตของเมือง อัตลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของคนในประเทศ อาหารและการเกษตร การใช้ที่ดิน อนาคตของโลกการค้า ยา การป้องกันอาชญากรรมทางไซเบอร์ และความเชื่อมั่นทางไซเบอร์ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า โครงการมองอนาคตของไทยยังอยู่ในลักษณะเป็นรายโครงการ ยังไม่มีการจัดตั้งขึ้นเป็นระบบที่ชัดเจนมากนัก และมักมองอนาคตเป็นภาพเดียว ซึ่งอาจทำให้ขาดการเตรียมพร้อมหากมีเหตุการณ์ประหลาดใจเกิดขึ้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ Future lab ควรมีบทบาทในการให้คำปรึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกภาคส่วนรวมถึงประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนักถึงอนาคต และมีขีดความสามารถและความพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง

Future Lab กับปฏิบัติการสร้างภาพอนาคตเชิงยุทธศาสตร์

“การสร้างภาพอนาคตเชิงยุทธศาสตร์” (Strategic Foresight) ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งเพื่อสำรวจความไม่แน่นอนของโลกอนาคตที่อาจเกิดขึ้น และนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์เพื่อตอบโจทย์อนาคต ตัวอย่างการจัดทำภาพอนาคตหนึ่งที่น่าสนใจคือ “ภาพโลกอนาคตปี ค.ศ. ๒๐๓๕” หรืออีกประมาณ ๑๗ ปีข้างหน้า จัดทำขึ้นโดย “สภาชาวกรองแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา” ในปีที่ผ่านมา โดยมองว่าในปี ๒๐๓๕ ความสำเร็จของยุคอุตสาหกรรมและข้อมูล (industrial and information ages) จะนำไปสู่การสร้างโลกที่มั่งคั่งร่ำรวยยิ่งขึ้น ด้วยโอกาสที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่ก็เป็โลกที่อันตรายยิ่งขึ้นด้วย โดยอาจเกิดความตึงเครียดที่เพิ่มขึ้นทั้งภายในและระหว่างประเทศ ดังนั้น ภาพอนาคตจึงอาจจะเป็นได้ทั้งภาพที่สดใสหรืออาจเป็นภาพอนาคตที่มีดมน “ความเสี่ยง” หลัก ๓ เรื่อง ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อโลกในปี ๒๐๓๕ ได้แก่ พลวัตภายในประเทศ ความแตกต่างระหว่างประเทศ และการเลือกระหว่างผลประโยชน์ระยะยาวกับผลประโยชน์ระยะสั้น ซึ่งจะนำมาซึ่งการแข่งขันหรือความร่วมมือกันในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย ดังนั้น โลกภาพอนาคตปี ๒๐๓๕ จึงอาจเกิดฉากทัศน์ที่แตกต่างกันได้ ๓ ภาพ คือ ภาพอนาคตที่ ๑ ประเทศต่าง ๆ อยู่กันลักษณะของ “เกาะ” (Islands) ภาพอนาคตที่ ๒ ประเทศต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ในรูปแบบ “วงโคจร” (Orbits) และภาพอนาคตที่ ๓ ประเทศต่าง ๆ อยู่กันแบบเป็น “ชุมชน” (Communities)

ภาพฉากทัศน์อนาคตที่ ๑ ประเทศต่าง ๆ อยู่กันลักษณะของ “เกาะ” (Islands) สะท้อนถึงอนาคตที่ต่างคนต่างอยู่ เศรษฐกิจโลกเติบโตอย่างช้า ๆ มีการเพิ่มขึ้นของความเหลื่อมล้ำ การแพร่กระจายของปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีอัตโนมัติมากขึ้น รูปแบบการค้าเปลี่ยนไป รัฐบาลประเทศต่าง ๆ นิยมใช้กลุ่มการค้าในภูมิภาคและข้อตกลงทางการค้าทวิภาคี จีนและอินเดียยังคงติดกับดักรายได้ปานกลาง สหรัฐอเมริกาและยุโรปใช้นโยบายการปกป้องประเทศเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ การรวมกันของเหตุการณ์เหล่านี้ไปสู่การป้องกันมากขึ้น ประเทศต่างๆ จะกังวลใจ และพยายามสร้างกำแพง ทำให้เกิดการแยกตัวเองออกจากความท้าทายภายนอกเปรียบเสมือนภาพ “เกาะ” ในทะเลของความผันผวน

ภาพอนาคตที่ ๒ ประเทศต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ในรูปแบบ “วงโคจร” (Orbits) ภาพอนาคตนี้เป็นการสะท้อนอนาคตที่ค่อนข้างตึงเครียด โดยมีการแข่งขันทางอำนาจเพื่อสร้างอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ในขณะที่พยายามรักษาเสถียรภาพภายในประเทศมีแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของลัทธิชาตินิยม เกิดความ

ขัดแย้งรูปแบบใหม่ เกิดการพลิกผันของเทคโนโลยีป่วนโลก (Disruptive technology) ความร่วมมือระดับโลก จึงอาจลดลง เพิ่มความเสี่ยงของความขัดแย้งระหว่างรัฐ

ภาพอนาคตที่ ๓ ประเทศต่าง ๆ อยู่กันแบบเป็น “ชุมชน” (Communities) ภาพอนาคตนี้ แสดงให้เห็นการเติบโตของความคาดหวังของสาธารณชน ในขณะที่ขีดความสามารถของรัฐบาลลดลง มีการเปิดพื้นที่สำหรับรัฐบาลท้องถิ่นและเอกชน เทคโนโลยีสารสนเทศยังคงเป็นกุญแจสำคัญ นอกจากนี้ ภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งรัฐบาลท้องถิ่นจะให้บริการตอบโจทย์ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานร่วมกันในการวิจัย การศึกษา การฝึกอบรม การดูแลสุขภาพและการให้บริการข้อมูลแก่สังคม

สำหรับประเทศไทย พบว่า มีความตื่นตัวและคิดถึงเรื่องภาพอนาคตกันมากขึ้น โดยสถาบันอนาคตไทยศึกษา (Thailand Future Foundation) ได้ร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จัด “Future Lab” ซึ่งเป็นกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำภาพอนาคตเชิงยุทธศาสตร์ในมิติด้านความมั่นคงของประเทศ (National Security) มิติความมั่นคงของประเทศได้ครอบคลุมทั้งมิติความมั่นคงรูปแบบเดิม และความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น ความมั่นคงทางด้านอาหาร และพลังงาน สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงของมนุษย์ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ออกแบบกระบวนการขึ้นพื้นฐานในการวางภาพที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังที่ได้แสดงไว้ในแผนภาพที่ ๑๗ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารของแต่ละองค์กรสามารถนำตัวขับเคลื่อน (drivers) การเปลี่ยนแปลงทั้ง ๕ ประการ ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการสร้างภาพที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต (scenarios) ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างตัวขับเคลื่อนทุกตัวและสามารถวางระบบแจ้งเตือนภัยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อองค์กร อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ดังนี้

แผนภาพที่ ๑๘ แสดงกระบวนการที่ผู้บริหารของแต่ละองค์กรสามารถนำตัวขับเคลื่อน (drivers) การเปลี่ยนแปลงทั้ง ๕ ประการ

ปัจจัยขับเคลื่อน	ตัวบ่งชี้	ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	ภาพอนาคต	
(๑) กระแสโลกาภิวัตน์	*ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ	*ชาตินิยม		
	*ความร่วมมือทางสังคม	*ความร่วมมือทวิภาคี		
	*ความร่วมมือทางการเมือง	*เศรษฐกิจเสรี		
	*การสื่อสารผ่านทางเทคโนโลยี			
(๒) โครงสร้างประชากรโลก	*ความเป็นเมือง	*ความไม่สงบในประเทศ	กรณีที่ ๑ โลกที่ประกอบเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน	
	*โครงสร้างอายุ	*การอพยพเข้าประเทศ		
	*ความสมดุลทางเพศ	*การเคลื่อนย้ายของแรงงานที่มีทักษะความรู้เป็นไปอย่างเสรี		
	*การศึกษา			
	*การอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน			
(๓) ผู้บริโภคกลุ่มใหม่	*วิวัฒนาการของระบบตลาด		กรณีที่ ๒ การปกป้องและรักษาตนเอง	
	*กำลังซื้อ	*สินค้ามีคุณภาพราคาถูก		
	*ผู้สูงอายุและประชากรวัยหนุ่มสาว	*ตลาดการค้าขายตัว		
	*นวัตกรรมของสินค้า	*ลูกค้ามือเดิบ		
	*ค่านิยมทางสังคม			
(๔) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	*พลังงาน	*พลังงานมีอย่างจำกัด	กรณีที่ ๓ การค้าเสรีภายใต้ความหวาดกลัว	
	*น้ำ	*นวัตกรรมที่มีความจำเป็น		
	*การเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศ	*พลังงานเพื่อการพัฒนา		
(๕) กฎระเบียบและการเรียกร้อง	*การกระจายอำนาจ	*ภาครัฐเข้ามากำกับดูแลอย่างใกล้ชิด		
	*การขาดความเป็นผู้นำ	*ภาครัฐเข้ามาควบคุมเพียงบางส่วน		
	*การขาดความน่าเชื่อถือขององค์กร	*ภาครัฐลดบทบาทของภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมีบทบาทมากขึ้น		
	*ศักยภาพความร่วมมือเป็นเครือข่าย			
	*โลกาภิวัตน์			
ที่มา: การบริหารราชการแนวใหม่:บริบทและเทคนิควิธี พ.ศ.๒๕๔๘ หน้า๑๘				

การริเริ่มและทดสอบนโยบาย : Policy Lab

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ศึกษาแนวคิดและแนวทางการพัฒนานวัตกรรมเชิงนโยบายของสภาพัฒน์โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการริเริ่มและทดสอบนโยบาย : Policy Lab ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

ในช่วงทศวรรษนี้ โลกมีการเปลี่ยนแปลงที่ทวีความรวดเร็ว ซับซ้อน และส่งผลกระทบในวงกว้างอย่างคาดการณได้ยากมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ จึงพยายามคิดค้นแนวทางหรือเครื่องมือในการวางแผนพัฒนาประเทศที่มีสามารถนำไปสู่การจัดการปัญหาหรือขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเป็นรูปธรรมได้ดียิ่งขึ้น “Policy Lab” หรือ “ห้องปฏิบัติการนโยบาย” จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ถูกคิดค้นขึ้นเพื่อตอบโจทย์ดังกล่าว

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลไทยในฐานะส่วนหนึ่งของสังคมโลก (Global Society) ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกได้ หน่วยงานราชการผู้ให้บริการต่าง ๆ ในฐานะองค์การของระบบราชการจึงไม่อาจที่จะดำเนินงานในแบบเดิม ๆ ที่เคยทำมาในอดีตได้อีกต่อไปแล้ว หากแต่ต้องเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้กระบวนการดำเนินงานรูปแบบใหม่ที่แตกต่างกันไปจากเดิม โดยต้องก้าวข้ามการจัดองค์กรในรูปแบบไซโลที่ไม่มีความยืดหยุ่น (Rigid Organizational Siloes) ซึ่งมีลักษณะการทำงานที่ขาดการบูรณาการ และที่สำคัญจะต้องหันมาคำนึงถึงหลักการขึ้นพื้นฐานของการให้บริการสาธารณะ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการให้บริการ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric Approach) เพื่อตอบสนองความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของภาครัฐที่จะต้องเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด ค่าใช้จ่าย โดยไม่มีข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลา ขณะเดียวกันหน่วยงานซึ่งดำเนินการในการกำหนดนโยบาย จำเป็นต้องมีศักยภาพในสำรวจภาพทัศน์ (Scenario) เพื่อฉายให้เห็นข้อท้าทาย ตลอดจนถึงความเป็นไปได้ใหม่ ๆ อันอาจจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ตลอดจนต้องสามารถกำหนดรูปแบบนโยบายใหม่ ๆ ซึ่งสามารถสนองกับข้อท้าทายทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

หลักการของการริเริ่มและทดสอบนโยบาย : Policy Lab

หลักการสำคัญของ “Policy Lab” เป็นหลักการที่เป็นไปตามหลักการศาสตร์พระราชาทองของ ไทยเรา ซึ่งก็คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” นั่นเอง “การเข้าใจ” หมายถึง การทำให้เกิดความเข้าใจ ในข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลเชิงประจักษ์ และข้อมูลแวดล้อมทุกมิติ มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างลึกซึ้งเพื่อให้เข้าใจรากของ ปัญหาที่แท้จริง “การเข้าถึง” หมายถึง การเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย สร้างความเข้าใจและมั่นใจให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในกระบวนการพัฒนาให้มากที่สุด “การพัฒนา” หมายถึง การพัฒนานคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นการพัฒนา นั้น ได้เรียนรู้แนวทางการแก้ปัญหาที่เริ่มจากตนเอง สามารถพึ่งพา ตนเองได้ และสามารถขยายผลเพื่อพัฒนา กลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

แนวคิด “Policy Lab” ประกอบด้วยหลายแนวคิด ดังนี้

(๑) แนวคิดของ European Union (EU) Policy Lab ตามความหมายของ EU นั้น มีจุดเน้น ทั้งในเชิงองค์กร และเชิงกายภาพที่ประกอบด้วยขั้นตอนการทำงานนโยบายรัฐแนวใหม่ ที่สามารถสร้าง ผลกระทบต่อมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนผู้ใช้บริการ โดยหลักการของ Policy Lab มีดังนี้

Policy Lab หมายถึง ทีมงานหรือกลุ่มคนที่ได้รับมอบหมาย ทูมเวลาด้วยความมุ่งหมายในการ ออกแบบนโยบายรัฐด้วยทฤษฎีใหม่ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในขั้นตอนการออกแบบ โดยให้กลุ่มผู้ใช้ เป็นศูนย์กลางในทุกขั้นตอนของกระบวนการสร้างนโยบาย และเมื่อได้แนวทางที่ได้จากการคิด วิเคราะห์อย่าง สร้างสรรค์แล้ว ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการทดสอบด้วยการทดลองรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพื่อให้ได้ผล ลัพท์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างการทำงานร่วม (Co-Creating) และการสร้างภาพใหม่ ของนโยบายสาธารณะที่ต้องมีการประชุมเชิงปฏิบัติการที่สร้างสรรค์ การเสริมสร้างพลังหรือการให้อำนาจแก่ ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานผ่านกิจกรรมการทำงานต่าง ๆ

ส่วนสำคัญของ Policy Lab คือ ขั้นตอนการทำงานที่สร้างสรรค์ นโยบายใหม่ ๆ ผ่านมุมมองของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน ผู้ใช้บริการ บนพื้นฐานของการออกแบบที่คำนึงถึงความต้องการ การใช้ ประโยชน์ของคนแต่ละกลุ่มแล้ว อีกทั้งยังคำนึงถึงบทบาทของผู้เล่นสำคัญที่มีอิทธิพลต่อนโยบาย หรือที่เรียกว่า “Influencers” ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นคนหรือกลุ่มคนที่อยู่ในหน่วยงานเฉพาะของภาครัฐเท่านั้น แต่ต้องเป็นคน หรือกลุ่มคนที่จะช่วยให้การสนับสนุนหน่วยงานรัฐในการขับเคลื่อนนโยบาย หรือในการสร้างหรือจัดทำ ห้องทดลองเชิงนโยบาย

การปฏิบัติการทดลองทางนโยบายตามแนวคิดของ EU มุ่งเน้น ๒ ประเด็นหลัก ที่แตกต่างกันไปจากการดำเนินนโยบายโดยทั่วไป ได้แก่ (๑) การสร้างโครงสร้างนโยบาย และ (๒) การปรับนโยบายที่เริ่มขึ้นใหม่เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ โดยขั้นตอนการสร้างโครงสร้าง นโยบายใหม่ตามแนวทาง Policy Lab ผู้กำหนดนโยบายจะต้องสามารถอธิบายการดำเนินนโยบายที่มองผ่านโลกของความจริงของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การออกแบบนโยบาย สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ชัดเจนต่อการรับรู้ของผู้คน และช่วยปรับปรุงนโยบายให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เนื่องจากห้องปฏิบัติการทดลองเชิงนโยบาย จะช่วยปรับให้แผน/นโยบายสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบท (refit "refit" existing policies) และช่วยให้ผู้ออกนโยบายเห็นมุมมองใหม่ที่สำคัญ ในการระบุแนวทางหรือปรับปรุงให้เกิดนโยบายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(๒) แนวคิดของ UK's Blog Policy Lab ตามมุมมองของ UK's Blog Policy Lab
ห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) ถือเป็นเครื่องมือเชิงเทคนิคในการออกแบบนโยบายที่หน่วยงานต้องให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ประเด็นการพัฒนาต่าง ๆ ในมุมมองของผู้รับบริการ ผ่านประสบการณ์และการรับรู้ของประชาชน รวมทั้งต้องมีการใช้การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) และเครื่องมือดิจิทัลใหม่ ๆ มาช่วยในการออกแบบนโยบายด้วย ดังนั้น “ห้องปฏิบัติการ” หรือ Lab จึงเป็นทางออกหนึ่งของการเป็นแพลตฟอร์มสำหรับสร้างนวัตกรรมทางนโยบายที่ดีควบคู่ไปกับการขับเคลื่อนองค์กรเดิมที่มีอยู่ โดยห้องปฏิบัติการถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นแหล่ง “ปล่อยของ” “ปล่อยความคิดสร้างสรรค์” และ “ปล่อยพลัง” ที่เก็บอยู่ภายในตัวของบุคลากรขององค์กร ลูกค้า ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งระบบ ให้มีการร่วมกันทำงานแบบเครือข่าย (Network) ของคนทำงานที่มาจากหลากหลายศาสตร์และหลายช่วงวัย

สรุปหลักการของ Policy Lab ในภาพรวมจะมีกระบวนการหลักที่เหมือนกัน ได้แก่ การให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ใช้และผู้เกี่ยวข้องเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ การสร้างและทดสอบนโยบายต้นแบบ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นนวัตกรรมทางนโยบายที่สามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของ Policy Lab ในการกำหนดนโยบายพัฒนาประเทศ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โลกมีการเปลี่ยนแปลงที่ทวีความรวดเร็ว ซับซ้อน และส่งผลกระทบในวงกว้างอย่างคาดการณได้ยากมากขึ้น และโลกในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเป็นโลกที่เต็มไปด้วยความผันผวน ความไม่แน่นอน มีความซับซ้อน ความกำกวม และความไม่ชัดเจน (Volatility – Uncertainty – Complexity – Ambiguity : VUCA) ส่งผลให้การกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพของรัฐบาลทำได้ยากมากขึ้น รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ จึงพยายามคิดค้นแนวทางหรือเครื่องมือในการวางแผนพัฒนาประเทศที่สามารถนำไปสู่การจัดการปัญหาหรือขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม ตอบสนองความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ และสามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมได้ดียิ่งขึ้น “Government Innovation Lab” และ “Policy Lab” จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ถูกคิดค้นขึ้นเพื่อตอบโจทย์ดังกล่าว และเริ่มถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วและประเทศในภาคพื้นยุโรป สำหรับประเทศไทยก็เริ่มมีการนำ Policy Lab มาใช้ในการวางแผนในหลาย ๆ ระดับบ้างแล้ว แต่ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและยังมีความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจใน Policy ให้ชัดเจนและขยายวงกว้างมากขึ้นต่อไป Policy Lab สามารถนำมาใช้ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย ทั้งขั้นการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) การดำเนินนโยบายหรือขับเคลื่อนผลักดันนโยบาย (Policy Implementation) รวมทั้งการติดตามและประเมินผลนโยบาย (Policy Monitoring and Evaluation) โดยมีเหตุผลสนับสนุน ๔ ข้อ ดังนี้

(๑) เน้นการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการที่แท้จริง : กระบวนการ Policy Lab เน้นการวิเคราะห์ความต้องการหรือปัญหาที่แท้จริงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข้อเท็จจริงหรือหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence) และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ในการออกแบบนโยบาย โดยมีการระดมหรือเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญจากสาขาต่าง ๆ ได้มีโอกาสร่วมจัดทำนโยบายสาธารณะมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผลลัพธ์เชิงนโยบายที่คิดค้นขึ้นมา มีความรัดกุมและมีมิติมุมมองที่หลากหลาย และลุ่มลึกมากขึ้น เนื่องจากได้รับฟังและจัดทำความเห็นบนความคิดเห็นที่หลากหลาย และใช้กระบวนการค้นหาคำตอบแบบปลายเปิด กล่าวคือ จะไม่มีการตั้งธงคำตอบไว้ล่วงหน้า แต่จะใช้การมองความเป็นไปได้ใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา ไปจนถึงการตั้งคำถามต่อปัญหาในรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากเดิม เพื่อให้ได้คำตอบในมุมมองที่แตกต่างซึ่งอาจสามารถแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าเดิม ลักษณะเช่นนี้จะแตกต่างจากกระบวนการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศแบบเดิม ที่ถึงแม้ว่าจะมีกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แต่หน่วยงานวางแผนมักเน้นการหารือกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องหรือผู้แทนขององค์กรของภาคส่วนต่าง ๆ มากกว่าจะให้ความสำคัญกับความรู้สึกหรือความต้องการของประชาชนที่เป็นผู้เผชิญปัญหาหรือได้รับผลกระทบจากนโยบายนั้นโดยตรง ซึ่งหลายครั้งเป็นข้อจำกัดที่ทำให้หน่วยงานวางแผนไม่ได้รับข้อมูลเชิงลึกหรือเชิงประจักษ์ที่แท้จริงที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายได้อย่างเหมาะสม

(๒) เปิดโอกาสให้มีการค้นหานโยบายใหม่เพื่อรับมือความเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งอนาคตไว้ล่วงหน้า Policy Lab เป็นเวทีหรือเครื่องมือที่ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนมุมมองและวิธีการวิเคราะห์นโยบาย โดยเน้นมองไปที่การเปลี่ยนแปลงของบริบทต่าง ๆ ในอนาคต ที่มีความซับซ้อน คาดการณ์ยาก รวดเร็ว และมีผลกระทบสูง รวมทั้งคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ในมิติต่าง ๆ เพื่อให้สามารถวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้สามารถเตรียมการรับมือสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งลักษณะเช่นนี้แตกต่างจากวิธีการวิเคราะห์และจัดทำนโยบายสาธารณะในปัจจุบัน ที่ส่วนใหญ่มุ่งแต่แก้ไขปัญหาหรือตอบโจทย์ประเด็นที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่เป็นระยะสั้นเป็นหลัก ทำให้การพัฒนาประเทศไม่ได้เตรียมการสำหรับการวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาวเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึงในอนาคตอย่างเต็มที่

(๓) มีการทดลองนโยบายก่อนนำไปใช้จริง Policy Lab ให้ความสำคัญกับการทดสอบ หรือทดลองใช้นโยบายที่ได้ออกแบบมาก่อนที่จะนำไปใช้ในวงกว้าง ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถทราบถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการใช้นโยบาย และเป็นโอกาสในการพิจารณาข้อบกพร่องของนโยบายก่อนที่จะขยายไปดำเนินการในวงกว้างต่อไป ลักษณะเช่นนี้แตกต่างจากวิธีการกำหนดหรือออกแบบนโยบายสาธารณะที่ผ่านมาในอดีต และแม้กระทั่งที่ยังเป็นอยู่ในปัจจุบัน ที่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการรวบรวมสถิติข้อมูลหรือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาใช้ในการคิดและวิเคราะห์ความเป็นไปได้หรือออกแบบทางเลือกนโยบาย แล้วนำเสนอต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ กำหนดเป็นนโยบาย ซึ่งหลายครั้ง พบว่า ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาใช้สนับสนุนการวิเคราะห์นั้นมีข้อจำกัด เช่น อาจไม่มีการจัดเก็บไว้ ไม่ถูกต้อง ล้าสมัย ไม่ครอบคลุม หรือไม่ครบถ้วน ซึ่งทำให้ไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้ทั้งหมด และนำไปสู่ข้อสรุป และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ผิดพลาด หรืออาจไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังนั้น แนวทาง Policy Lab ที่มีการทดลองใช้นโยบายเบื้องต้นก่อน จึงช่วยลดโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดดังกล่าว และช่วยทำให้ผู้กำหนดนโยบายได้มีโอกาสประเมินและทบทวนนโยบาย ด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มาจากการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายหรือพื้นที่จริง ช่วยลดการสูญเสียงบประมาณและโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อีกทั้งยังทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียในการร่วมพัฒนาเป็นอย่างดีด้วย ซึ่งจะส่งผลต่อการขยายผลการดำเนินนโยบายในระยะต่อไปได้อย่างประสบความสำเร็จมากขึ้น

(๔) จุดริเริ่มการปฏิรูประบบราชการที่เป็นรูปธรรม Policy Lab เป็นจุดเริ่มต้นของการทำให้แนวคิดการปฏิรูประบบราชการเกิดขึ้นได้จริง โดยเป็นกระบวนการที่ปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (Human-Centric) ที่ผ่านมายุทธศาสตร์ พยายามปฏิรูประบบราชการเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและสามารถตอบสนอง

ความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับแผนการปฏิรูประบบราชการที่มีรายละเอียดและวิธีการดำเนินงานที่เป็นระบบและบูรณาการอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม การปรับหรือพัฒนา กลไกภาครัฐในการพัฒนาประเทศรูปแบบใหม่ ๆ เป็นเรื่องค่อนข้างยาก ใช้งบประมาณสูง ใช้ความร่วมมือของหลายหน่วยงานที่มีเป้าหมายในการทำงานแตกต่างกัน และไม่อาจคาดเดาผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงานที่ชัดเจนได้ง่าย ดังนั้น หากการปฏิรูประบบราชการไม่ได้ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นองค์รวมในรายละเอียดแล้วก็จะไม่สามารถทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นเป้าหมายร่วมและภาพรวมของการดำเนินการปฏิรูป รวมทั้งบทบาทและขั้นตอนที่ชัดเจนที่ แต่ละฝ่ายต้องทำงานร่วมกันได้ ส่งผลให้การปฏิรูประบบราชการที่ผ่านมาไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่คาดหวังได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการ Policy Lab ที่เน้นให้หน่วยงานราชการไทยใช้กระบวนการตั้งโจทย์นโยบาย จากความต้องการของประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง จะเป็นการปรับวิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาให้ลุ่มลึกและตรงจุดตรงประเด็นมากขึ้น และยังทำให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง อันจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายได้มากขึ้น ส่วนการทดลองก่อนนำไปปฏิบัติจริงหรือก่อนขยายผลจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมมือกันทดลองปรับหรือสร้างกลไกใหม่ในการตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน โดยดำเนินการในบางส่วนก่อนแล้วพิจารณาผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งยังได้ทราบประเด็นที่ยังเป็นอุปสรรคหรือข้อบกพร่องก่อนที่จะนำไปปรับปรุงให้เหมาะสม และนำไปดำเนินการจริงในวงกว้าง เพื่อให้สามารถบรรลุผลตามที่คาดหวังได้ดียิ่งขึ้นด้วย

สรุป “Policy Lab” จึงเป็นเครื่องมือเชิงกระบวนการสำคัญของรัฐบาลในการยกระดับกระบวนการวางแผนและกำหนดนโยบายสาธารณะให้มีคุณภาพและตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนมากขึ้น โดยสามารถนำไปใช้ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process) ได้ในทุกขั้นตอน ซึ่งประเทศไทยจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการในกระบวนการนโยบายสาธารณะใหม่ โดยการส่งเสริมการใช้เครื่องมือ Policy Lab นี้ เพื่อให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างทันทั่วถึง

กระบวนการ “Policy Lab”

เครื่องมือและแนวคิดต่าง ๆ สำหรับใช้ในการวิเคราะห์ตามแนวทาง Policy Lab เครื่องมือและเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์นโยบายตามแนวทาง Policy Lab มีอยู่หลากหลาย โดยเครื่องมือแต่ละเครื่องมือมีรายละเอียดของการประยุกต์ใช้ ขอบเขตในการใช้ และมีข้อจำกัดในการใช้แตกต่างกัน ดังนั้น การเลือกใช้เครื่องมือต่าง ๆ ใน Policy Lab จึงควรมีความเข้าใจเครื่องมือเหล่านั้นอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมกับโจทย์หรือประเด็น นโยบายที่ศึกษา วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายในการวิเคราะห์ รวมทั้งข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ ระยะเวลา ฯลฯ เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์นโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เช่น กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) กระบวนการวิเคราะห์ภาพอนาคตเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้รับ (Cost-Benefit Analysis) การวิเคราะห์พลวัตเชิงระบบ (System Dynamics) การวิเคราะห์เครือข่ายนโยบาย/แผน (Policy Network Analysis) การประเมินแบบสมดุล (Balance Scorecard) การตรวจสอบทางสังคม (Social Audit/People's Audit)

การออกแบบนวัตกรรมภาครัฐ : Government Lab

ความหมายห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation Lab : Gov Lab)

นางสาวพิรุณวรรณ กิตติคุณ ๒๕๖๑ ได้ศึกษาโดยสรุป ดังนี้ ห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation Lab: Gov Lab) คือ แนวคิดใหม่ที่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนผู้รับบริการ (User) มาร่วมคิดออกแบบสร้างสรรค์ (Design Thinking) และทดลอง/ขยายผลระบบการให้บริการแบบใหม่กับภาครัฐ (Co-Creation) (ศูนย์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาระบบราชการไทย,ม.ป.ป.ช) ดังนั้น การสร้างห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐจึงเป็นการประยุกต์กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ซึ่งเน้นผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ (User or Human-

Centered Design) และอาศัยการสานพลังความร่วมมือ (Collaboration) กับทุกภาคส่วนเพื่อคิดค้นและสร้างนวัตกรรมร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทดสอบและทดลองในห้องปฏิบัติการออกแบบ (Design Lab) ซึ่งจะช่วยให้เกิดนวัตกรรมด้านการวางนโยบายสาธารณะ และการส่งมอบบริการให้แก่ประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ) โดยสรุปห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐเป็นวิธีการสร้างนวัตกรรมภาครัฐด้วยการประยุกต์ใช้กระบวนการวิคิดเชิงออกแบบที่ต้องมีการสร้างต้นแบบจำลองเพื่อนำมาทดลองและตรวจสอบความต้องการ

ภาครัฐไทยกับโครงการห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ

หากถามว่าประชาชนคาดหวังและต้องการอะไรจากบริการภาครัฐไทย คำตอบที่ได้รับอาจมีความแตกต่างและหลากหลายกันไป ซึ่งภาครัฐไทยจำเป็นต้องหาวิธีการที่จะพัฒนาบริการภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังและความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ การสร้างนวัตกรรมภาครัฐผ่านห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถตอบโจทย์ความคาดหวังและความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจะสามารถสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับประชาชนได้อย่างแท้จริง

ความเป็นมาของห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้ริเริ่มโครงการห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐร่วมกับสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program : UNDP) เพื่อพัฒนาระบบบริการภาครัฐและการทำงานของข้าราชการไทย โดยนำห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐของต่างประเทศมาเป็นแบบอย่างในการออกแบบบริการภาครัฐที่เหมาะสมกับประชาชน เพื่อนำไปสู่การยกระดับการบริการภาครัฐที่ยั่งยืน โดยห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐมีความเป็นมา ดังนี้

(๑) นายกรัฐมนตรีมีข้อสั่งการในการประชุมคณะรัฐมนตรีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อให้มุ่งเน้นกิจกรรมการระดมความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อขับเคลื่อนหรือแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานตามนโยบายสำคัญต่าง ๆ ของรัฐบาล

(๒) ผู้บริหารสูงสุดของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (นางเฮเลน คลาร์ก) เข้าเยี่ยมคารวะนายกรัฐมนตรี ณ ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล โดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติแสดงเจตจำนงที่จะใช้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการประสานการพัฒนาสู่ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค และได้เสนอที่จะนำแนวคิดการพัฒนาผ่านกลไกห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐมาริเริ่มใช้ในประเทศไทย

(๓) จัดให้มีหลักสูตรการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (หลักสูตร ป.ย.ป.)

(๔) นำแนวคิดการขับเคลื่อนประเทศด้วย Prime Minister Labs (PM Labs) ซึ่งประกอบไปด้วย (๑) การสำรวจอนาคต (Future Lab) (๒) การริเริ่มและทดสอบนโยบาย (Policy Lab) (๓) การออกแบบนวัตกรรมภาครัฐ (Government Lab) (๔) การติดตามนโยบายสำคัญ (PMDU) มาใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ

(๕) กำหนดประเด็นที่ใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Strategic Thinking Session) จำนวน ๒ เรื่อง คือ (๑) การพัฒนาและเตรียมคนสู่ศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีกระทรวงแรงงานเป็นเจ้าภาพหลัก (๒) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีสำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเจ้าภาพหลัก ซึ่งกำหนดให้มีกลุ่มย่อยเพื่อผลักดันด้านนวัตกรรมภาครัฐ โดยมีสำนักงาน ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(๖) ด้านนวัตกรรมภาครัฐ ได้มีมติกำหนดกรอบการดำเนินงานของการส่งเสริมนวัตกรรมภาครัฐ โดยให้ความสำคัญใน ๔ เรื่อง ได้แก่ (๑) นวัตกรรมเชิงนโยบาย (Policy Innovation) เป็นการคิดริเริ่มนโยบายใหม่ ๆ ทำอย่างไรให้ภาครัฐออกกฎระเบียบที่ทันสมัย เหมาะสม และทันแก่เหตุการณ์ รวมทั้งต้องวางนโยบายให้ชัดเจนและเชื่อมโยงกับ Innovation Policy ของประเทศ (หน่วยงานหลัก : กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) (๒) นวัตกรรมด้านกระบวนการทำงาน (Process Innovation) เป็นการเปลี่ยนแนวทางหรือวิธีการผลิตสินค้าหรือการให้บริการในรูปแบบที่แตกต่างออกไป ด้วยการพัฒนาสร้างสรรค์กระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (หน่วยงานหลัก : กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) (๓) นวัตกรรมบริการ (Services Innovation) เป็นการปรับปรุงบริการหรือสร้างบริการใหม่ (หน่วยงานหลัก : กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) (๔) การปรับเปลี่ยนกระบวนการทางความคิด (Mindset) ของข้าราชการ ซึ่งเป็นส่วนของการสร้างบริบทแวดล้อม (Ecosystem) ให้เกื้อหนุนต่อการพัฒนานวัตกรรมภาครัฐได้อย่างยั่งยืน โดยนำแนวคิดห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation Lab) ซึ่งประยุกต์การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ที่เน้นผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ (User or Human-Centered Design) และอาศัยการสานพลังความร่วมมือ (Collaboration) ในการพัฒนานวัตกรรมภาครัฐ (หน่วยงานหลัก : สำนักงาน ก.พ.ร.)

กระบวนการภาครัฐไทยได้นำกระบวนการคิดเชิงออกแบบมาประยุกต์ใช้ในการสร้างห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ ผ่านกระบวนการที่ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) การสร้างความเข้าใจบริบทภาพรวม (Understand the Broad Context) เพื่อเริ่มต้นรับรู้เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ในการรับบริการ ความไม่พึงพอใจ และความต้องการของประชาชน ผู้ใช้บริการ

(๒) การเข้าถึงสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ (Gain Empathy for Stakeholder's Real Needs) โดยอาจจัดให้ข้าราชการได้มีโอกาสเข้ามาสังเกตการณ์สัมผัส และเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้เห็นถึงปัญหาช่องว่างระหว่างฝ่ายผู้กำกับควบคุมดูแล/ผู้ให้บริการ (Regulator/Service Provider) กับฝ่ายผู้รับบริการ (User) ตลอดจนเริ่มต้นมองหาโอกาสในการปรับปรุง

(๓) การทดลองด้วยความคิดที่หลากหลาย (Experiment with Diverse Ideas) อันเป็นการระดมสมองเพื่อสำรวจค้นหา (Explore) หรือสร้างจินตนาการทางความคิด (Ideate) การสร้างต้นแบบ (Prototype) รวมทั้งการทดลอง/การทดสอบ (Testing) ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

(๔) การวางกลยุทธ์ขยายผล (Strategize the Rollout) เป็นการนำผลการทดลองไปสู่การปฏิบัติในวงกว้างต่อไป

การคิดเชิงออกแบบ : Design Thinking

รศ.นิลมนี พัทธ์ และ รศ.ลัดดา ศิลาน้อย ได้ให้ความหมายของคำว่า “การคิดเป็นกระบวนการทำงานของสมองจากการนำประสบการณ์เดิม สิ่งเร้าและสภาพแวดล้อมที่มากระทบส่งผลให้เกิดการคิด และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้”

การคิด เป็นกระบวนการของสมองที่ใช้ประสบการณ์มาสัมผัสกับสิ่งเร้าและข้อมูล หรือสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ปัญหา แสวงหาคำตอบ ตัดสินใจหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่

การคิด เป็นพฤติกรรมที่เกิดในสมองเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า การที่จะรู้ว่ามีมนุษย์คิดอะไร คิดอย่างไร จะต้องสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออก หรือคำพูดที่พูดออกมา

คิดเป็นหรือคิดอย่างเป็นระบบ หมายถึง การแสวงหาแนวทางตอบข้อสงสัยบางประการ โดยนำเอาข้อมูลความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่มาจัดวางในกระบวนการคิดอย่างเหมาะสม โดยใช้วิธีคิดที่เหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

หน้าที่ของสมองทั้งสองซีกจะมีความแตกต่างกันโดยสมองซีกซ้ายทำหน้าที่ : การคิด ด้านตรรกะ การวิเคราะห์ การจัดเรียงลำดับ การใช้ภาษาพูด การปฏิบัติงานทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การใช้เหตุผล และการใช้หลักความจริง และสมองซีกขวาทำหน้าที่ : การคิดสร้างสรรค์ ความสุนทรีย์ภาพ และการใช้สัญชาตญาณ ในการหยั่งรู้

นอกจากนี้ การรู้จักคิดหรือคิดเป็นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง คิดเป็นช่วยให้ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ดูเป็น ฟังเป็น กินเป็น ใช้นเป็น บริโภคเป็น คบหาสมาคมเป็น และการคิดทำให้คนฉลาด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ๒๕๔๒)

การทำงานของสมองเป็น ๖ ขั้นตอน/ระดับ เป็นระดับของสมรรถภาพทางด้านความรู้ความคิด

(๑) ความรู้ ความจำ เป็นการทำงานขั้นต่ำสุดของสมอง อารมณ์และความสนใจมีผลต่อความจำ สมาธิการเรียนรู้ สติปัญญา และการทำงานของสมอง เน้นคำถาม ใคร ทำอะไร ที่ไหน โดยไม่มีการประยุกต์ใช้ เช่น เมืองหลวงของไทยชื่ออะไร

(๒) ความเข้าใจ ความจำและความเข้าใจ เป็นกระบวนการคิดอย่างง่ายและมักไปด้วยกัน เน้นคำถามทำไม โดยให้สรุป อธิบาย บรรยาย แยกแยะ ตีความ หาความต่าง ประमाण ขยายความ

(๓) การนำไปใช้เป็นการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ของสมอง เน้นคำถามเพื่อแก้ปัญหา ทดลอง คำนวน ทำให้สมบูรณ์ ตรวจสอบ หรือค้นพบ โดยให้ใช้ข้อมูล ใ้กฎ ใช้ทฤษฎี แสดง คำนวน ทดสอบ แก้ปัญหา ค้นหา เปลี่ยน ขยายความ

(๔) การวิเคราะห์ เป็นการใช้สมองซีกซ้ายเป็นหลัก เป็นการใช้คิดเชิงลึก จำแนก แยกแยะ คิดละเอียดจากเหตุไปผล เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล เพื่อเข้าใจ รู้ความแตกต่าง เปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง ข้อดี ข้อเสีย การวิเคราะห์อาจเป็นเรื่องใกล้ตัวหรือเป็นสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น มี ๓ ลักษณะวิเคราะห์ส่วนประกอบ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์หลักการ โดยให้จำแนก แยกแยะ จัดลำดับ อธิบาย เปรียบเทียบ เลือก อธิบาย

(๕) การสังเคราะห์ เป็นการคิดใหม่ ประดิษฐ์สิ่งใหม่ จากการรวบรวมส่วนประกอบย่อยผสมผสาน กลมกลืนจนกลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีเอกลักษณ์และคุณสมบัติต่างไปจากเดิม หรือคิดสร้างแนวคิดใหม่ โดยให้สร้างใหม่ จัดระเบียบ ทำให้เป็นรูปแบบทั่วไป หาสูตร วางแผน เขียนใหม่ในรูปอื่น

(๖) การประเมิน เป็นการใช้คิดตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลเปรียบเทียบกับมาตรฐานหรือเกณฑ์ เป็นทักษะการคิดขั้นสูง โดยให้เปรียบเทียบ หาคุณค่า จัดลำดับ สร้างทางเลือก สนับสนุน สรุปความ อธิบาย แยก

มิติของการคิด

(๑) ข้อมูลหรือเนื้อหาที่ใช้ในการคิด แบ่งเป็น ๓ ด้าน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม และสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ ข้อมูลมากจะเอื้อต่อการคิด

(๒) คุณสมบัติที่เอื้อต่อการคิด ได้แก่ ความเป็นผู้มีใจกว้าง เป็นธรรมชาติ ใฝ่รู้กระตือรือร้น ช่างวิเคราะห์ ผสมผสาน ขยัน กล้าเสี่ยง อดทน มีความมั่นใจในตนเองและมีมนุษยสัมพันธ์ดี

(๓) ทักษะการคิด มี ๒ ระดับ คือ ทักษะการคิดพื้นฐานและทักษะการคิดขั้นสูง การคิดพื้นฐานเป็นทักษะเบื้องต้น ไม่ซับซ้อนเป็นพื้นฐานต่อการคิดระดับสูง เช่น ทักษะการสื่อความหมาย การฟัง การอ่าน การจำ การพูด การเขียน ทักษะการคิดที่เป็นแกน เป็นทักษะทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสังเกต การสำรวจ การตั้งคำถาม การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ การสรุปอ้างอิง การตีความ แปลความ การให้เหตุผล การสรุป การขยายความ ทักษะการคิดขั้นสูง ใช้ทักษะพื้นฐานซับซ้อน เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินผล การจัดระบบความคิด การค้นหาแบบแผน การสร้างความรู้

(๔) ลักษณะการคิด เป็นเป้าหมายของการคิด แยกแยะการคิดตามผลของการคิดที่เกิดขึ้น เช่น คิดคล่อง คือคิดอย่างรวดเร็ว ให้ได้ข้อมูลจำนวนมาก คิดหลากหลาย คือคิดให้ได้ข้อมูลหลายประเภท นอกจากนี้ยังมีคิดละเอียด คิดชัดเจน คิดอย่างมีเหตุผล คิดถูกต้อง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล

(๕) กระบวนการคิด เป็นการคิดที่ต้องดำเนินการไปเป็นลำดับขั้นตอน ต้องอาศัยทักษะการคิดหรือลักษณะการคิดจำนวนมาก กระบวนการคิดที่สำคัญ เช่น กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระบวนการตัดสินใจ เป็นต้น

(๖) การควบคุมและการประเมินการคิดของตนเอง หมายถึง การรู้ถึงความคิดของตนเอง ในการกระทำหรือการประเมินการคิดของตน และใช้ความรู้นั้นในการควบคุมหรือปรับการกระทำ เรียกว่า การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ “strategic thinking” ซึ่งครอบคลุมการวางแผน การควบคุม กำกับการกระทำของตนเอง การตรวจสอบความก้าวหน้า และการประเมินผล

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ๒๕๔๒ ได้กล่าวถึง การคิดในศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่

(๑) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) : มีลักษณะกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์อย่างมีหลักการ ไม่ด่วนสรุปหรือตัดสินประเด็นพิจารณาอย่างไม่รอบคอบ ลุ่มลึก ควรมีความคิดแง่บวก และจะวิพากษ์เมื่อพิจารณาว่าเกิดประโยชน์หรือเกิดการตัดสินใจผิดอย่างมีเหตุผล

(๒) การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) หมายถึงความสามารถในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นวัตถุดิบของเรื่องราวหรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริง หรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

(๓) การคิดเชิงสังเคราะห์ (Synthesis-Type Thinking) หมายถึงการรวบรวมสิ่งที่มีประโยชน์เข้าด้วยกัน นำมาจัดหมวดหมู่ใหม่ตามความสำคัญ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำมาใช้มากยิ่งขึ้น จะช่วยให้ไม่ต้องลองผิดลองถูกในเรื่องเดิมซ้ำแล้วซ้ำอีก

(๔) การคิดเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Thinking) หมายถึง การนำข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมาแยกแยะ แยกแยะเปรียบเทียบเพื่อหาจุดอ่อนจุดแข็ง หาความถูกต้องความผิด ความเหมาะสมไม่เหมาะสม ผลดีผลเสีย มีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่าทำให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ลำเอียง

(๕) การคิดเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Thinking) หมายถึง การจัดกรอบโครงสร้างความคิดได้ อย่างเป็นระบบอย่างสมเหตุสมผล เป็นขั้นเป็นตอน ทำให้ไม่ด่วนการตัดสินใจตามความรู้สึก

(๖) การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ศิลปะในการนำความฝัน จินตนาการ เป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ที่มีอยู่ซึ่งเป็นนามธรรมมาแปรสภาพเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมสามารถเป็นจริงได้ และความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการประสานหน้าที่ร่วมกันของสมองสองซีก โดยเริ่มจากสมองซีกซ้ายคิดแก้ปัญหาด้วยข้อมูลเดิม ๆ ที่มีอยู่ เมื่อไม่พบคำตอบที่ต้องการ สมองซีกซ้ายและซีกขวาจะเริ่มทำงานร่วมกัน สมองซีกขวาจะคิดค้นหาข้อมูลเก่า ๆ ที่ผุดขึ้นมาในสมองซีกซ้ายอย่างมากมาย ในทันทีนั้นเองสมองจะเปลี่ยนจากการไม่สนใจมาเป็นการจดจ่อสนใจในข้อมูลนั้นอย่างรวดเร็ว และในเวลาเพียงชั่วแวบสมองจะรวมความคิดเล็ก ๆ เหล่านั้นเข้าด้วยกัน แล้วสังเคราะห์กลายเป็นความคิดใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ ผู้ที่สามารถระดมการใช้สมองทั้งสองซีกทำงานร่วมกันได้มากเท่าใดจะยิ่งมีความคิดสร้างสรรค์ได้เกิดขึ้นมากเท่านั้น และการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการทำงานของสมองทั้งสองซีกจะเป็นไปตามทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ (Gardner) ได้เน้นความสามารถทางปัญญา ๙ ด้าน กับการฝึกทักษะสมองซีกซ้ายและซีกขวาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๗) การคิดเชิงประยุกต์ (Applicative Thinking) หมายถึงการนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ “บางสิ่ง” ที่นำมาใช้นั้น อาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ “บางสิ่ง” นั้น อาจเป็นวัตถุสิ่งของที่นำมาใช้ออกเหนือบทบาทหน้าที่เดิมเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทใหม่

(๘) การคิดเชิงองค์รวม (Holistic Thinking) หมายถึง ความสามารถพบความเป็นจริงในแต่ละส่วน และเมื่อรวมส่วนความเป็นจริงเหล่านี้เข้าด้วยกัน บุคคลนั้นก็สามารถเข้าถึงความเป็นจริงทั้งหมดได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์และสามารถควบคุมจัดการทุกสิ่งให้เป็นไปได้ตามต้องการ โดยมีขอบเขตของความรู้และความเป็นจริงเป็นตัวกำหนด เช่น เมื่อเข้าถึงความเป็นจริงของส่วนหนึ่งส่วนใดแล้ว ก็ควบคุมจัดการส่วนนั้นได้ เมื่อรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงครบทุกส่วนแล้วก็สามารถเข้าไปควบคุมจัดการทั้งหมดได้

(๙) การคิดเชิงบูรณาการ (Integrative Thinking) หมายถึง การใช้ความคิดรวบยอดในลักษณะบูรณาการโดยคิดให้ครบ ๓ มิติ คือ คิดลึกซึ้ง คิดกว้าง คิดไกล เพื่อให้เกิดความรอบรู้ครบ ๓ มิติ คือ รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกล จนก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่

(๑๐) การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking) หมายถึง การวิเคราะห์อดีต เข้าใจในสภาพปัจจุบัน เพื่อทำนายและเห็นจินตนาการหลากหลายทางเลือกเพื่อเตรียมการสู่อนาคต

(๑๑) การคิดแนวนาน (Parallel Thinking)

รศ.น.พ. รมชัย คงสกันธ์ (๒๕๔๘) ได้ศึกษาการคิดแนวนานและให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงการวางความคิดต่าง ๆ ลงไปข้าง ๆ กันโดยไม่มีการปะทะกัน ไม่มีการโต้เถียงกัน ไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิดตั้งแต่แรก ซึ่งมันจะทำให้เกิดการสำรวจค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนั้นอย่างแท้จริง จากนั้นเราอาจได้ข้อสรุปหรือเกิดการตัดสินใจโดยอาศัยกระบวนการ “ออกแบบ”

วิธีที่ใช้แทนการโต้เถียงเชิงประจักษ์ คือ วิธี “หมวก ๖ ใบ” นักคิดจะใช้หมวกที่ละใบตามลำดับ และจะทำตามแบบของการคิดที่หมวกใบนั้น ๆ ซึ่ให้ทำ ดังนี้

หมวกสีขาว : บ่งบอกถึงข้อมูล เมื่อใช้หมวกสีขาว ทุกคนในที่ประชุมจะมุ่งความสนใจไปที่การแสดงข้อมูลออกมาในแนวนาน มีข้อมูลอะไรบ้าง ข้อมูลอะไรที่จำเป็น เราขาดข้อมูลอะไรบ้าง

หมวกสีแดง : บ่งบอกถึงความรู้สึก อารมณ์ สัญชาตญาณและลางสังหรณ์สามารถแสดงออกได้ในขณะนั้นโดยชอบธรรม แต่จะไม่มีการพิสูจน์ อธิบายหรือแก้ต่างให้กับความรู้สึก อารมณ์ ที่แสดงออกมา

หมวกสีดำ : เป็นหมวกที่ใช้มากที่สุด เพราะหมายถึงการระมัดระวัง การประเมินความเสี่ยงและการวิพากษ์วิจารณ์สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบสำคัญของการคิดที่จะทำให้เราไม่ทำอะไรผิดพลาด และไม่ทำอะไรที่เป็นอันตรายต่อตัวเองและทำร้ายผู้อื่น เราใช้หมวกสีดำเพื่อพิจารณาว่าบางสิ่งสอดคล้องกับข้อมูลประสบการณ์ วัตถุประสงค์ นโยบาย ค่านิยม ฯลฯ ของเราหรือไม่

หมวกสีเหลือง : แสดงถึง “ลักษณะสร้างสรรค์เชิงตรรกะ” ต้องมีเหตุผลสนับสนุน ต้องบอกถึงเหตุผลที่มาของความคิดหรือคำพูดของเราด้วย

หมวกสีเขียว : หมายถึง ความพยายามในเชิงสร้างสรรค์ พยายามค้นหาทางเลือก ค้นหาความคิดใหม่ ๆ เราจะกระตุ้น “เคลื่อนไหว” และใช้กระบวนการต่าง ๆ ของการคิดแนวข้างและคำนึงถึงความเป็นไปได้เป็นส่วนที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดการคาดการณ์ เกิดวิสัยทัศน์

หมวกสีฟ้า : เราจะคิดเกี่ยวกับการคิดและการบริหารการคิดและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกรรมวิธีต่าง ๆ ได้ เมื่อที่ประชุมใช้หมวกสีฟ้า

หลักคิดของหมวก ๖ ใบ ประกอบด้วย (๑) เป็นการคิดในแนวนาน (๒) ไม่มีการเมือง ไม่มีการใช้อำนาจ (๓) เวลาและโอกาสสำหรับการคิดสร้างสรรค์ : ทุกคนมีเวลาคิดร่วมกัน (๔) มีความระมัดระวังในช่วงจังหวะของการคิด (๕) มีการแสดงความรู้สึกออกมาโดยหมวกสีแดง (๖) มีการค้นหาคคุณค่าโดยหมวกสีเหลือง

(๗) คิดเกี่ยวกับการคิด จัดโครงสร้างการคิดโดยใช้หมวกสีฟ้า (๘) ขจัดอัตตาออกไปโดยใช้หมวกทั้ง ๖ ใบ (๙) ใช้พลังทางปัญญาอย่างเต็มที่ที่ใช้หมวกทั้ง ๖ ใบ (๑๐) ทำทีละอย่างใช้หมวกทีละใบทั้ง ๖ ใบ (๑๑) ลดเวลาการประชุมให้สั้นลง (๑๒) ให้โอกาสในการสลับเปลี่ยน (๑๓) จัดระบบการคิด หมวก ๖ ใบ เป็นเครื่องมือสำหรับใช้พิจารณาการคิดและจัดระบบการคิด และ (๑๔) อีสระตามระบบคิดของหมวก ๖ ใบ

(๑๒) การคิดเชิงออกแบบ : Design Thinking มีรายละเอียด ดังนี้

ความหมาย มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

นุชจรี กิจวรรณ พย.ม. : การพยาบาลผู้ใหญ่ ได้ให้ความหมายของ “การคิดเชิงออกแบบ : Design Thinking” ไว้ว่า หมายถึงกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์โดยเน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง นำสู่การสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบที่ใช้จินตนาการหลากหลายจากกลุ่มคนต่างสาขา ต้นแบบของนวัตกรรมที่สร้างขึ้นจะถูกนำไปทดสอบอย่างรวดเร็วเพื่อนำผลลัพธ์ไปปรับแก้จนกระทั่งได้นวัตกรรมที่สมบูรณ์ง่าย ๆ

การคิดเชิงออกแบบ : Design Thinking หมายถึง กระบวนการคิด เพื่อแสวงหากลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลงาน ซึ่งเป็นวิธีการคิดที่นักวิชาการหลากหลายสาขานำมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

การคิดเชิงออกแบบ : Design Thinking คือ “กระบวนการคิดที่ใช้การทำความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง โดยเอาผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง และนำเอาความคิดสร้างสรรค์และมุมมองจากคนหลาย ๆ สายมาสร้างไอเดีย แนวทางการแก้ไข และนำเอาแนวทางต่าง ๆ นั้นมาทดสอบและพัฒนา เพื่อให้ได้แนวทางหรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์กับผู้ใช้และสถานการณ์นั้น ๆ” ภายใต้สโลแกน Design Thinking : “เปิดใจ ต่อยอดลงมือเร็ว”

พสุ เดชะรินทร์ (๒๕๕๗) ได้ให้นิยามของ “การคิดเชิงออกแบบ” ว่าเป็นการนำกระบวนการคิดที่ให้ความสำคัญกับบุคคลประกอบกับการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เราเผชิญกันอยู่ก็สามารถนำกระบวนการคิดเชิงออกแบบมาปรับใช้ในการแก้ปัญหานั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์ สินค้า หรือบริการต่าง ๆ เท่านั้น

Design Thinking จะคำนึงถึงองค์ประกอบ ๓ อย่างประกอบกัน คือ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และ “คน” การคิดเชิงออกแบบจึงมีอีกชื่อคือ Human centered design ที่คนเป็นศูนย์กลางการแก้ปัญหา โดยเน้นทำความเข้าใจว่าคนต้องการอะไร แทนที่วิธีการแบบเดิมที่มักเริ่มต้นจาก “ปัญหา”

หลักการคิดเชิงออกแบบ : Design Thinking ประกอบด้วย

(๑) คิดอย่าง “เข้าใจ” เป็นวิธีการคิดผ่านสิ่งที่เขาพูด ทำ คิด และรู้สึก เพื่อให้เข้าใจปัญหาจากมุมมองของคนที่เราจะแก้ปัญหาให้ ซึ่งการคิดอย่างเข้าใจอาจสามารถทำได้ผ่านทางการสังเกต การสอบถาม หรือการมีประสบการณ์ร่วม

(๒) คิดแบบ “ไม่มีกรอบ” มีกระบวนการในการคิด ดังนี้

(๒.๑) ต้องตั้งคำถามที่ถูกต้องก่อนจะเริ่มหาคำตอบ ดังนั้น จึงต้องเริ่มตั้งคำถามก่อน โดยใช้ฟอร์ม “เราจะ...ได้อย่างไร”

(๒.๒) ได้คำถามแล้วคิดคำตอบ โดยใช้วิธี Ideate (Idea + create) หรือการ brainstorming โดยมีหลักการในการระดมสมองที่ดี คือ ต้องพูดทีละคน เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ ออกไอเดียให้กระชับ ต่อยอดไอเดียกัน วาดรูปก็ได้ อย่าออกนอกเรื่อง

(๓) คิดเร็ว ทำเร็ว นำไอเดียไปแปลงให้เป็น “ผลงาน” โดยคำนึงถึง “เวลา” และ “ค่าใช้จ่าย” ที่จำกัด โดยมีวิธีการ คือ

(๓.๑) ทดลองสร้างต้นแบบ (Prototype) และยึดหลักทดลองหลาย ๆ ครั้ง ล้มเหลวบ่อย ๆ ล้มเหลวให้เร็ว เพื่อจะได้รับเรียนรู้ความผิดพลาด Fail Cheap เพื่อให้ความผิดพลาดนั้นมีราคาถูก Fail Fast เพื่อให้ความผิดพลาดนั้นเกิดขึ้นเร็วแต่เนิ่น ๆ Fail forward เพื่อให้ความผิดพลาดเป็นบทเรียนในการก้าวต่อไป

(๓.๒) สร้างต้นแบบที่จับต้องได้และมีปฏิสัมพันธ์ด้วยได้ ใช้ของง่าย ๆ ไม่ต้องใช้ของจริง โดยผลงานการออกแบบอาจเป็นไปได้อย่างหลากหลาย ไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่เพียงแต่ผลิตภัณฑ์โดยตรงเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นสื่ออื่น ๆ ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมได้ อาทิ ฉากหรือบรรยากาศ (Scence) อุปกรณ์ตัวช่วยบางอย่าง (Props / touch point) บทบาทของพนักงานที่กำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา (Roles)

หลักการคิด...อย่างนักร้องออกแบบ (Design Thinking) ประกอบด้วย

Empathy : เป็นการทำความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด โดยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เมื่อจะสร้างสรรค์หรือแก้ไขสิ่งใดก็ตามจะต้องเข้าใจถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างถ่องแท้เสียก่อน เพราะนั่นจะเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสำเร็จในทุก ๆ การกิจ

Define : การสังเคราะห์ข้อมูล การตั้งคำถามปลายเปิดที่ผลักดันให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ไม่จำกัดกรอบของการแก้ปัญหา ซึ่งภายหลังจากที่เราเรียนรู้และทำความเข้าใจต่อกลุ่มบุคคลเป้าหมายแล้ว ก็ต้องวิเคราะห์ปัญหา กำหนดให้ชัดเจนว่าจริง ๆ แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร เลือกและสรุปแนวทางความเป็นไปได้

Ideate : การระดมความคิดใหม่ ๆ อย่างไม่มีขีดจำกัด หรือการสร้างความคิดต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น โดยเน้นการหาแนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้มากที่สุด หลากหลายที่สุด โดยความคิดและแนวทางต่าง ๆ ที่คิดขึ้นมานั้นก็เพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้น

Define Prototype : การสร้างแบบจำลอง หรือการสร้างต้นแบบขึ้นมา เพื่อให้ผู้ใช้สามารถทดสอบและตอบคำถามหรือกระตุ้นให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อที่เราจะได้เข้าใจสิ่งที่เราอยากรู้มากยิ่งขึ้น และยังสร้างเร็วเท่าไรก็ยิ่งได้ลองหาข้อผิดพลาด และเรียนรู้เกี่ยวกับไอเดียของเราได้เร็วเท่านั้น

Test หรือการทดสอบ : โดยเรานำแบบจำลองที่สร้างขึ้นมาทดสอบกับผู้ใช้ หรือกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสังเกตประสิทธิภาพการใช้งาน โดยนำผลตอบรับข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนคำแนะนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงต่อไป

ขั้นตอนของกระบวนการคิดเชิงออกแบบ : Design Thinking

ดี สกูล (D.school) ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) การทำความเข้าใจเชิงลึก (๒) การตีความปัญหา (๓) การระดมจินตนาการแบบไร้ขีดจำกัด (๔) การพัฒนาต้นแบบ และ (๕) การทดสอบต้นแบบ

พสุ เดชะรินทร์ (๒๕๕๗) ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดเชิงออกแบบของ Stanford D.School ว่ามี ๕ ขั้นตอน คือ

ขั้นแรก คือ Empathize เป็นการทำความเข้าใจต่อกลุ่มบุคคลเป้าหมาย เนื่องจากการแก้ไขปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ใด ๆ ก็ตาม ส่วนใหญ่มักจะทำไปเพื่อบุคคลอื่นเสมอ ดังนั้น ก่อนที่จะแก้ไขปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งใดก็ตาม จะต้องเข้าใจถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างถ่องแท้เสียก่อน ซึ่งวิธีการจะเข้าใจบุคคลอื่นได้นั้นประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือแม้กระทั่งการทดลองจำลองตนเองอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ จริง

ขั้นที่สอง คือ Define เป็นการกำหนดให้ชัดเจนว่าจริง ๆ แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไรหลังจากที่เราเรียนรู้และทำความเข้าใจกับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย ซึ่งถ้าสามารถกำหนดได้อย่างชัดเจนว่าปัญหาที่เกิดขึ้น (Problem Statement) คืออะไร จะทำให้ก้าวสู่ขั้นที่สามได้ง่ายขึ้น

ขั้นที่สาม คือ Ideate เป็นการสร้างความคิดต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น โดยเน้นการหาแนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้มากและหลากหลายที่สุด เพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นที่สอง ซึ่งหัวใจสำคัญของขั้นที่สามคือการต้องแยกให้ชัดเจน ระหว่างการสร้างและการระดมความคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น กับการประเมินหรือการวิพากษ์ความคิดใหม่ ๆ ซึ่งหลายครั้ง ความคิดใหม่ ๆ ไม่เกิดขึ้น เพราะความสับสนระหว่างการสร้างความคิดใหม่กับการวิพากษ์ความคิดใหม่

ขั้นที่สี่ คือ Prototype เป็นการสร้างแบบจำลองขึ้นมา เนื่องจากความคิดที่ได้ในขั้นที่สามนั้นจะเป็นเพียงความคิด และอาจอยู่ในแผ่นกระดาษ ซึ่งจะไม่รู้ว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ถ้าไม่จำลองขึ้นมาให้สามารถจับต้องได้ และเมื่อนึกถึงแบบจำลองคนส่วนใหญ่มักจะนึกถึงแต่ตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ แต่จริง ๆ แล้วประสบการณ์หรือการบริการก็สามารถที่จะนำมาจำลองสถานการณ์ออกมาได้เช่นเดียวกัน

ขั้นสุดท้าย คือ Test เป็นการทดสอบแบบจำลองที่สร้างขึ้นมากับผู้ใช้หรือกลุ่มบุคคลเป้าหมายจริง ๆ เพื่อรับข้อเสนอแนะหรือ Feedback มาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงต่อไป

ซึ่งกระบวนการคิดเชิงออกแบบนี้ถูกนำมาปรับใช้กับการออกแบบบริการภาครัฐให้เหมาะสมกับประชาชน โดยภาครัฐจำเป็นต้องถามประชาชนซึ่งเป็นผู้รับบริการภาครัฐโดยตรง ในระหว่างกระบวนการออกแบบบริการภาครัฐเชิงนวัตกรรมว่า บริการภาครัฐแบบใดที่ประชาชนต้องการ เพื่อที่ภาครัฐจะสามารถตัดสินใจออกแบบบริการภาครัฐได้อย่างรวดเร็วและตรงกับความต้องการของประชาชน

(๔) แนวคิดและหลักการ : เกี่ยวกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม เป้าหมาย ตัวชี้วัด และงบประมาณ ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปรายละเอียด ดังนี้

(๔.๑) นโยบาย

จากศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย พบว่า มีรายละเอียดที่มีความจำเป็นและสำคัญ ต่อนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาและจัดทำรูปแบบในครั้งนี้เป็นอย่างดี เพื่อที่จะทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีเส้นทางเดินที่ไปสู่ทิศทางเดียวกัน รู้จุดเชื่อมโยงของงานและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งมีแรงผลักดันร่วมกันในการก้าวไปสู่เป้าหมาย และผู้ขอรับการประเมินขอสรุปโดยรวม ดังนี้

นโยบาย : พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๖) คือ หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ นอกจากนี้ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องจำนวนมากได้สรุปความหมายของคำว่า “นโยบาย” ไว้หลายประการ กล่าวคือ นโยบาย คือ หลักและวิธีการปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวทางการดำเนินการที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปโดยถูกต้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นโยบายถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่เลือกสรรแล้วนำไปสู่การแก้ปัญหา และนโยบายหมายถึง ได้จำแนกความหมายของนโยบายออกเป็น ๓ กลุ่ม กลุ่มแรก หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทราบถึงกิจกรรมหรือการกระทำ (activity or action) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างซึ่งในที่สุดจะแปรรูปออกมาเป็นแผนงานโครงการที่กำหนดขึ้น ข้อความเชิงนโยบายในความหมายนี้จะบอกถึงเป้าหมายปลายทางของกิจกรรม แนวทางปฏิบัติ และคุณประโยชน์ของกิจกรรมหรือการกระทำที่กำหนดนั้น กลุ่มที่สอง หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทราบถึงแนวทางหรือวิธีการ (strategy or means) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อเป็นเครื่องชี้แนะและกำหนดแนวทางปฏิบัติจากปัจจุบันสู่นอนาคต และกลุ่มที่สาม หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทราบถึงคุณค่าและการตัดสินใจ (value and decision) ที่ได้เลือกสรรแล้ว ซึ่งนโยบายประเภทนี้จะบ่งบอกทางเลือกที่มีหลายทางว่าทางเลือกใดดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด นวัตกรรมเชิงนโยบาย เป็นทางออกทางหนึ่งที่กำลังเป็นนิยมไปทั่วโลกเพราะเราต้องการ “วิธีคิด” ใหม่ ๆ และ “วิธีปฏิบัติ” ใหม่ ๆ เพื่อปรับเปลี่ยน “ปัญหา” ให้เป็น “ทางออก” ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างนโยบาย ยุทธศาสตร์ และนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้ตอบโจทย์ที่เปลี่ยนแปลงไป และใช้ห้องปฏิบัติการหรือห้องทดลองเป็นแหล่ง “ปล่อยของ” “ปล่อยความคิดสร้างสรรค์” และ “ปล่อยพลัง” ที่เก็บอยู่ภายในตัวบุคคล

ขององค์กร ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน ที่สามารถร่วมกันทำงานแบบเครือข่ายของคนทำงาน ที่มาจากหลายศาสตร์และหลายช่วงวัย

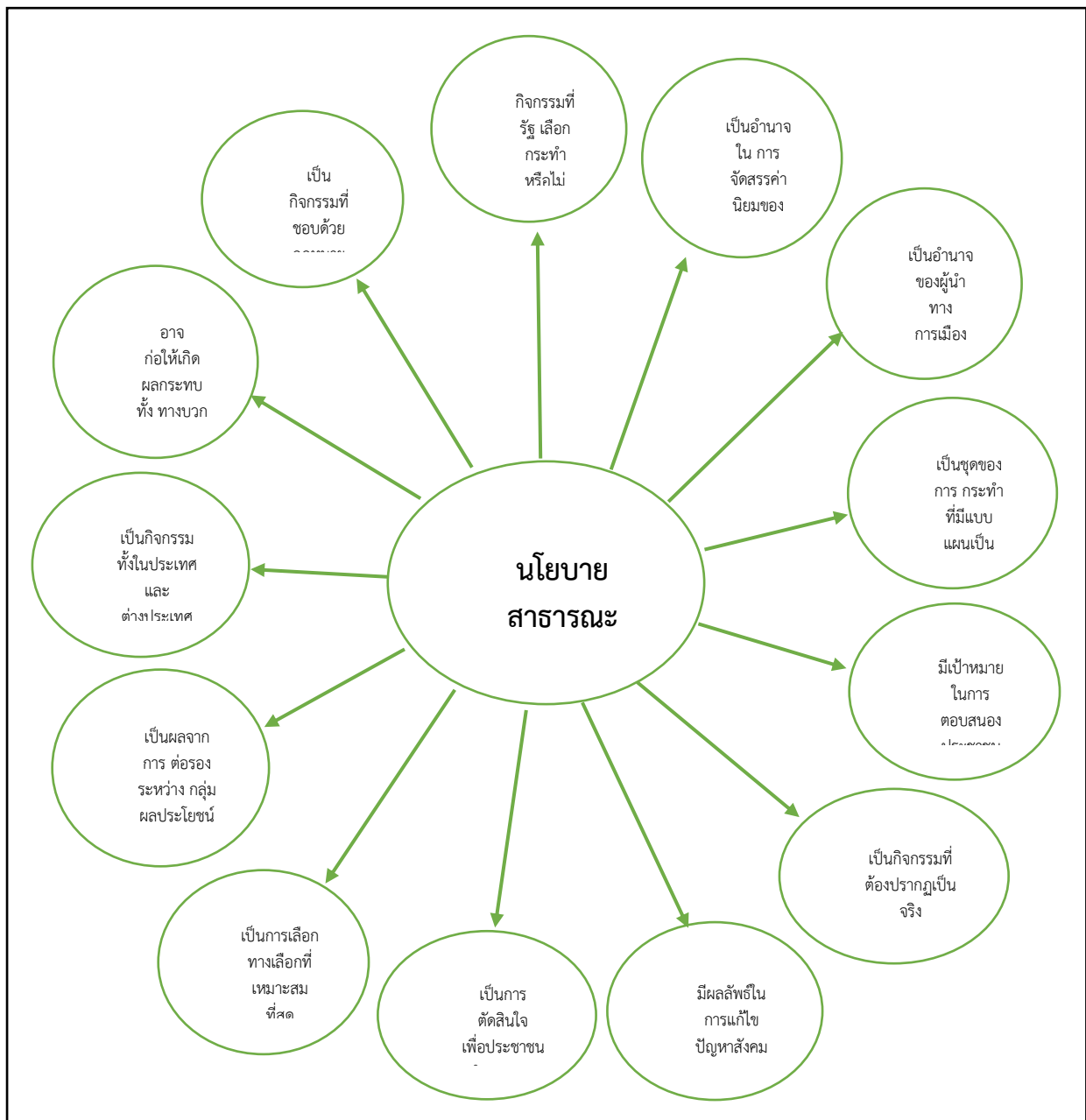
Sharkansky (๑๙๗๐, p. ๑) ให้นิยามนโยบายสาธารณะไว้ว่า นโยบายสาธารณะ คือ กิจกรรมที่กระทำโดยรัฐบาล ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดของรัฐบาล อาทิเช่น การจัดการศึกษา การจัดสวัสดิการและการก่อสร้างทางหลวงโดยรัฐ รวมทั้งข้อกำหนดและระเบียบในการควบคุมและกำกับการณ์กิจกรรมของปัจเจกบุคคลและนิติบุคคลทั้งมวล ตลอดจนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ อาทิเช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยของตำรวจ การตรวจสอบราคาสินค้า การควบคุมการจำหน่ายยาและอาหาร นโยบายสาธารณะนอกจากจะครอบคลุมกิจกรรมภายในประเทศทั้งหมดแล้ว ยังครอบคลุมกิจกรรมต่างประเทศทั้งหมดอีกด้วย อาทิเช่น นโยบายการค้าระหว่างประเทศ ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ การรวมตัวเป็นกลุ่มองค์การระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (๒๕๕๒, หน้า ๔๕) ได้กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ (Public Policy) คือ เครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการบริหารและพัฒนาประเทศทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง แต่่นโยบายสาธารณะจะมีความสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้รับการนํานโยบายไปปฏิบัติให้เป็นจริง เพราะนโยบายสาธารณะมิใช่เป็นสิ่งที่แสดงเจตจำนงหรือความตั้งใจของรัฐบาลที่จะกระทำ หรือไม่กระทำในสิ่งใดเท่านั้นแต่จะต้องครอบคลุมถึงการนํานโยบายไปปฏิบัติให้ปรากฏเป็นจริงด้วย

ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ จากการศึกษาความหมายของนโยบายสาธารณะจะเห็นได้ว่า นโยบายสาธารณะมีความสำคัญทั้งต่อผู้กำหนดนโยบายและประชาชน กล่าวคือ (๑) ความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบายคือรัฐบาลกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งในด้านค่านิยมของสังคมและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชาชนจะทำให้รัฐบาลได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ารัฐบาลสามารถนํานโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) ก็จะทำให้รัฐบาลได้รับการยอมรับและความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ผลดังกล่าวจะส่งเสริมให้รัฐบาลมีโอกาสดำรงอำนาจในการบริหารประเทศยาวนานขึ้น โดยอาจได้รับความไว้วางใจจากการเลือกตั้งให้ทำหน้าที่รัฐบาลบริหารประเทศต่อไปอีก (๒) ความสำคัญต่อประชาชน นโยบายสาธารณะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้น เมื่อนโยบายสาธารณะถูกนำไปปฏิบัติและปรากฏผลลัพท์ตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาจะทำให้ประชาชนพอใจและส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาต่อการบริหารงานของรัฐบาลมากขึ้น ในทางตรงข้ามหากผลลัพท์และคุณภาพของการนํานโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาของประชาชน จะทำให้วิถีชีวิตของประชาชนตกต่ำปรากฏการณ์เช่นนี้จะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อรัฐบาล รัฐบาลจะต้องทำการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือปรับปรุงการนํานโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดผลต่อวิถีและคุณภาพชีวิตของประชาชน

องค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ : แสดงด้วยแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑๙ องค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ

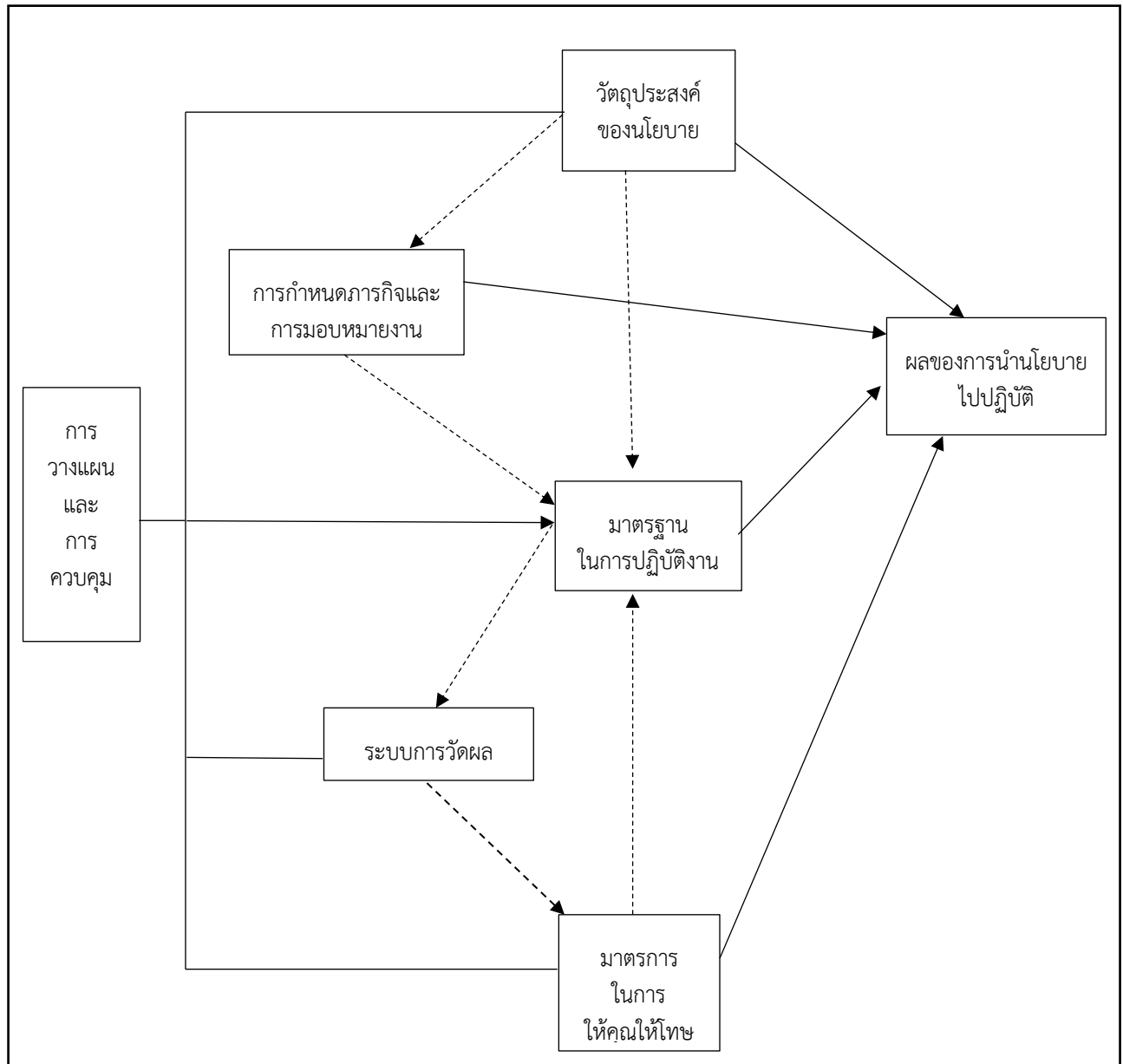
ที่มา : อาณัฐชัย รัตตกุล นโยบายศาสตร์ ๒๕๕๑ หน้า ๒๑

วงจรรนโยบาย : ศุภชัย ยาวะประภาส (๒๕๕๒, หน้า ๓๔-๓๕) ได้จำแนกวงจรรนโยบายออกเป็น ๓ ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ (๑) การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เป็นขั้นตอนของการระบุประเด็นปัญหาการพัฒนาทางเลือกและการเสนอทางเลือก (๒) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นการแปลความนโยบายการรวบรวมทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง การวางแผนงาน การจัดองค์การและการดำเนินงาน (๓) การประเมินผล (Policy Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

หากไม่ได้ผลก็จะยกเลิก หรือหากมีข้อผิดพลาดหรือเกิดผลกระทบ (Impacts) ในด้านลบก็จะทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบายเสียใหม่

เครื่องชี้วัดประสิทธิผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติ วรเดช จันทรร (๒๕๕๒, หน้า ๑๙๕-๒๐๐) การชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น มีความแตกต่างอย่างน้อย ๓ แนวทาง คือ (๑) ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถวัดได้จากระดับของความร่วมมือที่ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติมีต่อผู้ออกคำสั่งหรือผู้กำหนดนโยบายถ้าระดับของความร่วมมือมีสูงระดับของความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติก็จะสูงตามไปด้วย และในทางกลับกันถ้าระดับของความร่วมมือมีต่ำ ก็ย่อมหมายความว่าระดับความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีสูง (๒) ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ สามารถพิจารณาได้จากเงื่อนไขที่ว่าได้มีการบรรลุผลการปฏิบัติตามนโยบายนั้นตามภาระหน้าที่ขององค์กรที่รับผิดชอบด้วยความราบรื่น และปราศจากปัญหาถ้าการปฏิบัติตามนโยบายใดเต็มไปด้วยความขัดแย้งหรือมีอุปสรรคข้อขัดข้องเกิดมากขึ้นเท่าใดระดับของความล้มเหลวก็น่าจะมีสูงขึ้นเท่านั้น (๓) ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถพิจารณาได้จากการทำนโยบายนั้นได้ก่อให้เกิดแนวความคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติและการวางแผนการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องทำการวางแผนรองรับ อาจเป็นแผนระยะยาว เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่าง ๆ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการวางแผนและถือว่าเป็นแผนหลักหรือแผนกลยุทธ์ที่มีระยะเวลา ๕ ปี โดยจะส่งไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวง ทบวง และกรมต่าง ๆ ทำการแปลงแผนเป็นแผนปฏิบัติ อาจจะเป็นแผนงาน (Programs) งาน (Works) หรือโครงการ (Project) แล้วแต่ความเหมาะสมของภารกิจของหน่วยงาน สมบัติ อารังธัญวงศ์ กล่าวว่าแผน (Plan) คือรูปธรรมของนโยบายที่ประกอบด้วยมาตรการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติปรากฏเป็นจริงและแผนก็คือผลผลิตของการวางแผน (Planning) เมื่อแผนถูกนำไปปฏิบัติผู้ปฏิบัติจะต้องตรวจสอบว่ามาตรการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนมีความเหมาะสมหรือไม่หรือก่อให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ บ้างในขณะนำไปปฏิบัติและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านั้นสามารถแก้ไขได้หรือไม่และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายเพียงใด การประเมินการนำแผนไปปฏิบัติจะทำให้ทราบข้อมูลสำคัญเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการวางแผนใหม่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น หรืออาจจำเป็นจะต้องปรับปรุงนโยบายใหม่ให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการวางแผนและข้อเสนอตัวอย่างการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวทางของวรเดช จันทรร (๒๕๕๒, หน้า ๑๒๙-๑๔๙) ดังนี้

แผนภาพที่ ๒๐ แนวคิดเกี่ยวกับตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model)

———— = ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสาเหตุกับปัจจัยที่เป็นผล

----- = ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสาเหตุด้วยกัน

นอกจากนี้ Hogwood และ Gunn (๑๙๘๔) อ้างในหนังสือนโยบายศาสตร์ ๒๕๕๑ ได้ให้ความเห็นในเรื่องการวิเคราะห์นโยบาย โดยสรุปได้ ๗ ประเด็นสำคัญ คือ

ประเด็นที่ ๑ มีการศึกษาเนื้อหาของนโยบาย (studies of policy content) นั้น เป็นการพรรณนาและอธิบายการกำเนิดและการพัฒนานโยบายในรายละเอียด

ประเด็นที่ ๒ การศึกษากระบวนการของนโยบาย(studies of policy process) โดยศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ ของนโยบายในส่วนนี้มีส่วนของเนื้อหา แต่เน้นไปที่อิทธิพลต่าง ๆ ในการก่อตัวของนโยบาย (policy formulation)

ประเด็นที่ ๓ มีการศึกษาผลผลิตของนโยบาย (studies of policy outputs) ศึกษาความแตกต่างในการใช้จ่ายหรือการให้บริการ เป็นการศึกษาเรื่องการตัดสินใจนโยบาย (policy determination) เป็นการตั้งนโยบายเป็นตัวแปรตาม (take policies as dependent variables) และพยายามเข้าใจเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และปัจจัยอื่น ๆ

ประเด็นที่ ๔ การศึกษาเรื่อง การประเมินผลของนโยบาย (evaluation studies) หรือการศึกษาผลกระทบของนโยบาย (impact policies) เป็นการศึกษาทั้งการพรรณนาและการแนะนำ (descriptive and prescriptive)

ประเด็นที่ ๕ การศึกษาเรื่อง ข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้จัดทำนโยบาย (information for policy-making) ซึ่งข้อมูลที่จะช่วยในการจัดทำนโยบายเป็นการตรวจสอบเพื่อวิจารณ์หรือให้ความรู้ต่อผู้จัดทำนโยบายสาธารณะ

ประเด็นที่ ๖ การสนับสนุนกระบวนการของนโยบาย (process advocacy) ศึกษาให้คำแนะนำการปรับปรุงระบบการจัดทำนโยบายในการวางแผนและการทำหน้าที่โดยแสดงออกอย่างเปิดเผย

ประเด็นที่ ๗ การสนับสนุนนโยบาย (policy advocacy) นักวิเคราะห์นโยบายเป็นผู้ให้ทางเลือกและความคิดในกระบวนการของนโยบายในฐานะส่วนบุคคลหรือร่วมกับผู้อื่น และบางทีก็รวมกลุ่มกดดัน (pressure group) ต่าง ๆ

(๔.๒) ยุทธศาสตร์ (Strategy) คือ ชุดของการปฏิบัติการ ซึ่งผู้บริหารเลือกนำมาใช้เพื่อเพิ่มสมรรถนะขององค์การของตนเมื่อเทียบกับคู่แข่ง หากผลของการใช้ยุทธศาสตร์ทำให้องค์การมีสมรรถนะที่เหนือกว่า สิ่งนี้หมายถึงการมีความสามารถในการแข่งขัน (Hill & Jones. ๒๐๐๙ : ๒)

ยุทธศาสตร์ (Strategic) เป็นเทคนิคที่ใช้อยู่ในกิจการทหารมีหลักฐานอยู่ในตำราพิชัยสงคราม “ซุนวู” ของจีนได้รวบรวมหลักการวางแผนยุทธศาสตร์ทางการทหารไว้ ปัจจุบันนักธุรกิจภาคเอกชนได้ประยุกต์แนวคิดและวิธีการของแผนยุทธศาสตร์มาใช้ในการแข่งขันทางธุรกิจโดยคำนึงถึงการแข่งขันให้อยู่รอด การมุ่งหวังผลกำไรเป็นหลัก ต่อมาภาครัฐได้นำแนวทางของภาคเอกชนมาใช้ประยุกต์ต่อเพื่อให้การบริหารงานภาครัฐสามารถปรับกลไกได้ทันยุคสมัยโดยคำนึงถึงการสนองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก (ทิวากร นุกิจ. ๒๕๕๕ : ๗๘)

ยุทธศาสตร์ (Strategy) เป็นแผนการดำเนินงานที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบต่าง ๆ สัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นแผนที่มีความวิสัยทัศน์หรือภาพฝันที่วาดไว้ เป็นการร่วมจิต มีเป้าประสงค์อันแสดงถึงเจตจำนงร่วมของทุกฝ่าย ผนึกพลังใจของทุกฝ่ายเพื่อกระทำพันธกิจอันถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดผลกระทบและได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ แผนยุทธศาสตร์ที่ดีมาจากการวิเคราะห์อดีต รู้ปัจจุบัน เพื่อไล่ให้ทันอนาคต วิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านมา วิเคราะห์ทรัพยากรทุนต่าง ๆ อันเป็นศักยภาพหรือความสามารถที่ยังไม่ได้พัฒนาหรือยังไม่ได้พัฒนาเต็มที่ หรือที่ยังซ่อนเร้นอยู่ แผนยุทธศาสตร์ที่ดีเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการวางแผนที่ดี บริหารจัดการแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดเป็นประสิทธิผลที่ปรากฏจริง เป็นแผนที่มีความเปี่ยมประสงค์ ก่อให้เกิดการร่วมมือ มีหลักการดีก่อให้เกิดการร่วมคิด

มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดการร่วมทำ และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่จัดการดี ก่อให้เกิดการร่วมแรง ในภาษาไทยก็พูดกันเป็นวลีว่า ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำ (เสรี พงศ์. ๒๕๔๘ : ๑๒๐)

ยุทธศาสตร์ (Strategy) ไม่ใช่พันธกิจ (Mission) แต่ยุทธศาสตร์ คือแผน (Plan) ที่จะนำองค์การให้บรรลุพันธกิจที่กำหนด หากองค์การต้องการชัยชนะองค์การต้องเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต และกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะนำองค์การไปสู่อนาคตที่เตรียมพร้อมไว้

ยุทธศาสตร์ หมายถึง วิธีการพัฒนาหรือแนวดำเนินการหรือกลวิธีต่าง ๆ ที่ผู้บริหารกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบสำหรับเป็นทิศทางให้การดำเนินงานบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

(๔.๓) กลยุทธ์ หมายถึง การวางแผนงานสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ภายใต้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม หรือการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ SWOT Analysis กล่าวคือ การวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคาม (อุปสรรค) ในกรอบระยะเวลาที่ต้องการ ทั้งนี้ เพื่อประกอบการวางแผนการในการใช้วิธีการ และทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด

อัลเฟรด แชนด์เลอร์ (Alfred Chandler) “กลยุทธ์” เป็นการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในระยะยาวขององค์กร และการเลือกแนวทางปฏิบัติ ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้สามารถดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

เจมส์ บี.ควินน์ (James B. Quinn) “กลยุทธ์ เป็นแผนที่ประกอบไปด้วยเป้าหมายหลักขององค์กร นโยบาย และการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรมุ่งสู่ภาพรวมทั้งหมดที่ต้องการ”

ไมเคิล เอ ฮิตต์ และคณะ (Michael A. Hitt) “กลยุทธ์ เป็นชุดของภาวะผูกพันและการดำเนินการต่าง ๆ ที่ได้มีการประมวลและประสานเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อใช้ประโยชน์จากความสามารถหลัก (Core Competencies) เพื่อให้ได้ข้อได้เปรียบในการแข่งขันเหมือนคนอื่น”

ความหมายที่ง่ายที่สุดของคำว่า “กลยุทธ์” ก็คือแผนการปฏิบัติที่รวบรวมความพยายามทั้งหลายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในยุคปัจจุบันนี้ จะเป็นการเที่ยงตรงมากกว่า หากพิจารณาว่า Strategy คือ ขบวนการตัดสินใจอันซับซ้อนซึ่งเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายสุดท้าย (Ends) เข้ากับวิถี หรือหนทาง (Ways) และวิธีการ หรือเครื่องมือ (Means) ในอันที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น

(๔.๔) แผน (Plans) ดร. สาคร สุขศรีวงศ์ : ๒๕๕๑ ได้กล่าวว่า เมื่อองค์กรกำหนดพันธกิจและเป้าหมายการดำเนินงานแล้ว องค์กรต้องจัดทำแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้น แผนจึงหมายถึงวิธีการซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดทำแผนให้สอดคล้องกับเป้าหมายและสนับสนุนให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายตามพันธกิจที่กำหนดขึ้น

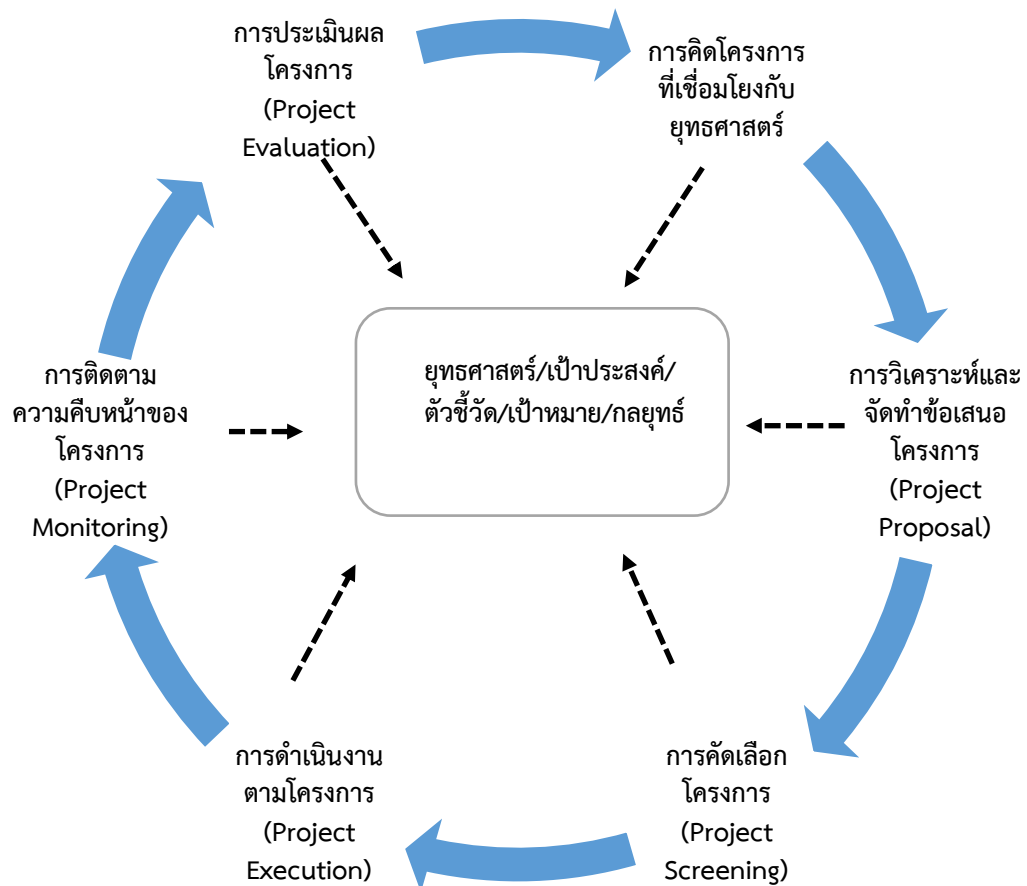
ประเภทของแผน แบ่งเป็น ๓ ประเภท ดังนี้ (๑) แบ่งตามระยะเวลา ประกอบด้วย ๓ ระยะ (๑.๑) แผนระยะยาว (๑.๒) แผนระยะกลาง (๑.๓) แผนระยะสั้น (๒) แบ่งตามระดับการบริหารประกอบด้วย ๓ ระดับ (๒.๑) แผนกลยุทธ์ หมายถึง แผนที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์เพื่อบูถึงวิธีที่จะทำให้องค์กรโดยรวมบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่กำหนด (๒.๒) แผนเชิงยุทธวิธี หมายถึง แผนที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงยุทธวิธีเพื่อบูถึงวิธีที่จะทำให้แต่ละฝ่ายในองค์กรบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธวิธีของฝ่ายนั้น ๆ (๒.๓) แผนเชิงปฏิบัติการหมายถึงแผนที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงปฏิบัติการเพื่อบูถึงวิธีการที่จะทำให้พนักงานย่อยแต่ละหน่วยงานบรรลุเป้าหมายเชิงปฏิบัติการของหน่วยงานย่อยนั้น ๆ (๓) แบ่งตามปริมาณการใช้งานมี ๓ ลักษณะ คือ (๑) แผนที่ใช้ครั้งเดียว หมายถึง แผนที่ทำขึ้นเพื่อรองรับ

เป้าหมายสำหรับงานใดงานหนึ่งเพียงงานเดียวและเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ โครงงานและโครงการ (๒) แผนที่ใช้ประจำ ได้แก่ กฎ นโยบาย และระเบียบวิธีปฏิบัติ (๓) แผนฉุกเฉิน

(รศ.ดร.พสุ เดชะรินทร์ ชุดเครื่องมือการพัฒนาองค์กร หมวด ๒ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ : ๒๕๕๑) ได้ศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์โดยสรุป ดังนี้

แผนปฏิบัติการ (Action Plan) คือ เครื่องคำประกันว่าเป้าหมายในการทำงานในแต่ละปี มีโอกาสบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ เป็นสิ่งที่ยืนยันว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นมีความเป็นไปได้ เพราะมีแผนงานรองรับที่ชัดเจน และถ้าแผนปฏิบัติการดำเนินการได้สำเร็จก็จะส่งผลต่อความสำเร็จของเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกนัยหนึ่งคือการนำความคิดหรือวิธีการที่ได้ผ่านการคิดและวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์อย่างละเอียดมาแล้ว สำหรับขึ้นำการดำเนินการตามกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นตัวกำหนดแผนการดำเนินงานทั้งหมดดังคำพูดที่ว่า “วางแผนดีมีชัยไปกว่าครึ่งหนึ่ง” ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หัวหน้างานหรือผู้ที่เขียนแผนงานต่าง ๆ ต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

แผนปฏิบัติการ หมายถึง การปฏิบัติการที่เฉพาะเจาะจงซึ่งตอบสนองต่อเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งรายละเอียดของทรัพยากรที่จะต้องใช้ในแต่ละช่วงเวลาที่ต้องทำให้สำเร็จเมื่อมีการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์อย่างชัดเจนแล้ว การจัดทำแผนปฏิบัติการถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนเพื่อให้มีความเข้าใจและถ่ายทอดเพื่อนำไปปฏิบัติทั่วทั้งส่วนราชการอย่างมีประสิทธิภาพ การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติคือการทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าประสงค์ เชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่วางไว้ โดยการมีแผนปฏิบัติการ (แผนงาน/โครงการ) รองรับเพื่อให้กลยุทธ์หลักที่วางไว้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยต้องมีการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องคำนึงถึงในการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยต้องมีการพิจารณาปัจจัยต่างๆ อาทิ บุคลากร ระบบข้อมูล วัฒนธรรม โครงการ โดยการบริหารจัดการโครงการ (Project Management) เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเข้ามาช่วยองค์กรในการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติได้ดังแสดงในภาพที่ ๒๐ แสดงกระบวนการในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติด้วยการบริหารโครงการ

แผนภาพที่ ๒๑ กระบวนการในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติด้วยการบริหารโครงการกระบวนการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติด้วยการบริหารโครงการ

การบริหารโครงการ หมายถึง การใช้ความรู้ ทักษะ เครื่องมือ และเทคนิคต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมของโครงการอย่างเป็นระบบที่ตอบสนองความคาดหวังหรือความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความสำเร็จของโครงการ ผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การวางแผน การนำไปปฏิบัติ การควบคุม เป็นต้น

การบริหารโครงการนั้น ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อองค์กรในการเพิ่มความสามารถของการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ และจำเป็นจะต้องมีกระบวนการในการวิเคราะห์โครงการอย่างเป็นระบบในประเด็นต่าง ๆ ทั้งความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ ความเสี่ยง ผลผลิต ผลลัพธ์ การใช้งบประมาณ ฯลฯ และเมื่อโครงการเหล่านั้นเริ่มดำเนินการแล้ว

ความหมาย : การกำหนดตัวชี้วัดแผนปฏิบัติการตัวชี้วัด (Key Performance Indicators: KPI) หมายถึง เครื่องมือหรือดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าของการบรรลุผลการดำเนินงาน ซึ่งจะต้องสามารถวัดและกำหนดเป้าหมายของความสำเร็จได้

หลักการและแนวคิด : ในการติดตามความก้าวหน้าของแผนปฏิบัติการผู้บริหารโครงการจำเป็นต้องมีตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการเพื่อให้สามารถติดตามการดำเนินงานและทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานของแผนปฏิบัติ โดยความก้าวหน้าของแผนปฏิบัติการสามารถวัดได้จากค่าเป้าหมายของตัวชี้วัด

และระยะเวลาที่กำหนดและผู้บริหารโครงการจำเป็นต้องมีการรายงาน และติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

(๔.๕) แผนงาน : แผนงาน (Program) หรือชุดของโครงการ (Set of Projects) คือ กลุ่มของโครงการตั้งแต่สองโครงการขึ้นไป ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน สามารถเป็นโครงการหลักโครงการสนับสนุนกัน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การจัดระเบียบและจัดระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการทำงาน คู่มือประเภทนี้เสนอวิธีการเชื่อมโยงทรัพยากรมนุษย์การเงินวัสดุและเทคโนโลยีที่มีอยู่ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการวางแผนแผนงานจะกำหนดตารางเวลา กำหนดผู้รับผิดชอบและทำเครื่องหมายเป้าหมายและวัตถุประสงค์

(๔.๖) โครงการ : มาจากภาษาอังกฤษคำว่า "Project" หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่ประกอบด้วย แผนงานย่อยที่ระบุรายละเอียดได้ชัดเจน เช่น วัตถุประสงค์ ขอบเขตการดำเนินงาน กรอบระยะเวลา ต้องมีการเริ่มต้นและจุดจบ งบประมาณที่ใช้ และผลลัพธ์ที่วัดหรือประเมินผลได้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายของคำว่า “โครงการ” หมายถึง แผนหรือเค้าโครงการที่กำหนดไว้ นักการศึกษา นักการตลาด และนักกฎหมายมีการให้คำจำกัดความของความหมายของโครงการไว้มากมายทั้งซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันพอสรุปได้ว่า

โครงการ คือ กิจกรรมหรือแผนงานที่เป็นหน่วยอิสระหนึ่งที่สามารถทำการวิเคราะห์วางแผนและนำไปปฏิบัติพร้อมทั้งมีลักษณะแจ้งชัดถึงจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด โดยแผนสำหรับกิจการต่าง ๆ ต้องระบุวัตถุประสงค์ตามระยะเวลาที่กำหนด

โครงการ คือ การวางแผนล่วงหน้าที่ทำขึ้นอย่างมีระบบ ประกอบด้วย กิจกรรมย่อยหลายกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน และคาดหวังที่จะได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า แต่ละโครงการมีเป้าหมายเพื่อการผลิตหรือการให้บริการเพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพของแผนงาน

โครงการ หมายถึง แผนงานย่อย แผนการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่จะนำไปปฏิบัติได้โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีระยะเวลาเริ่มต้น มีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

โครงการจึงเป็นกิจกรรมที่ได้รับการจัดทำขึ้นแล้วนำไปดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของแผนงานที่ได้กำหนดไว้ โครงการทุกโครงการที่กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องและสนับสนุนแผนงาน มีรูปแบบการดำเนินงานที่ได้จัดเตรียมได้อย่างมีระบบ การดำเนินงานของโครงการจะต้องเป็นที่ตกลงยอมรับและรับรู้กันทุกฝ่าย โครงการทุกโครงการจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ รวมทั้งจะต้องได้รับการสนับสนุนเอาใจใส่ดูแลจากผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ และที่สำคัญโครงการจะต้องได้รับการตรวจสอบและการประเมินอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการบรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า โครงการ หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมที่มีความสลับซับซ้อนที่ไม่เป็นงานประจำวัน มีการดำเนินงานในเวลาใดเวลาหนึ่งหรือมีการกำหนดระยะเวลา งบประมาณ ทรัพยากรการบริหาร และมีการออกแบบแนวทางการดำเนินงานที่เฉพาะเจาะจง ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภค เป็นสำคัญ ซึ่งองค์การโดยทั่วไปจะมีการกำหนดเป้าหมายที่มุ่งให้โครงการสามารถตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า ในขณะที่โครงการจะมีการดำเนินงานควบคู่ไปกับงานประจำขององค์การด้วย แต่โครงการจะมีความแตกต่างออกไปจากหน้าที่ปฏิบัติปกติ สำหรับลักษณะของโครงการ ได้แก่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ มีการระบุช่วงเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโครงการ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษจากฝ่ายต่าง ๆ

เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีการดำเนินกิจกรรมที่ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน รวมทั้งมีการใช้เงินทุน เวลา และการปฏิบัติการ เป็นต้น

ขั้นตอน/วิธีการจัดทำโครงการที่เชื่อมกับยุทธศาสตร์

๑. การคิดโครงการที่เชื่อมกับยุทธศาสตร์

เริ่มต้นจากการนำแผนที่ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายขององค์กรมาใช้ในการวิเคราะห์ว่า อะไรคือแผนงานโครงการที่องค์กรจะดำเนินการภายใต้แต่ละกลยุทธ์เพื่อให้สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งแผนงาน/โครงการต่าง ๆ อาจจะได้คิดริเริ่มใหม่ทั้งหมด แต่เป็นการนำแผนงาน/โครงการที่มีอยู่แล้ว หรือโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ หรือโครงการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองตัวชี้วัดได้

๒. การวิเคราะห์ และการจัดทำข้อเสนอโครงการ

๒.๑ การวิเคราะห์โครงการ เป็นการวิเคราะห์และคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ก่อนจะนำผลการวิเคราะห์โครงการเหล่านั้นมาจัดทำเป็นข้อเสนอโครงการ ขั้นตอนการวิเคราะห์โครงการ ประกอบด้วย

๒.๑.๑ การวิเคราะห์ขอบเขตกระบวนการในการดำเนินโครงการ (Project Flow)

(๑) การระบุขอบเขตโครงการที่สำคัญ ๒ ส่วน ได้แก่ กลุ่มผู้รับบริการเป้าหมาย และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป้าหมาย ดังตารางที่ ๒๔

(๒) การระบุรายละเอียดของขั้นตอนและกระบวนการที่สำคัญในการดำเนินโครงการโดยเขียนเป็นแผนผังกระบวนการ หรือขั้นตอนการดำเนิน (Process Flow Chart) โครงการตั้งแต่เริ่มต้น (การพัฒนาโครงการ) จนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ (การประเมินผลโครงการ)

ตารางที่ ๒๔ การวิเคราะห์ขอบเขตของโครงการ

ขอบเขตโครงการ	
กลุ่มผู้รับบริการเป้าหมาย	
พื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป้าหมาย	

๒.๑.๒ การวิเคราะห์ ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดของโครงการโครงการทุกโครงการควรจะทำให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยอาจเป็นประโยชน์ของโครงการ ในลักษณะที่ได้รับทันทีเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (ผลผลิต) หรือเป็นการนำผลผลิตที่ได้ไปใช้ประโยชน์อีกต่อหนึ่ง (ผลลัพธ์)

๒.๑.๓ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างโครงการกับยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ โครงการที่จัดทำขึ้นนั้นควรมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ในระดับใดระดับหนึ่งได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้น ผลสำเร็จของโครงการดังกล่าวควรที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของตัวชี้วัดทางยุทธศาสตร์ต่าง ๆ โดยแบ่งระดับความเชื่อมโยงเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ เป็นโครงการหลัก (Core Project) ที่จะขับเคลื่อนและผลักดันต่อความสำเร็จของตัวชี้วัดภายใต้เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ ซึ่งการจะพิจารณาว่าเป็นโครงการหลักหรือไม่นั้น สามารถพิจารณาได้จากตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ถ้าการบรรลุค่าเป้าหมายตามตัวชี้วัดนั้นขึ้นอยู่กับความสำเร็จของ

โครงการแสดงว่าโครงการดังกล่าวเป็นโครงการหลัก หรืออีกนัยหนึ่งถ้าหากโครงการนี้ไม่เกิดขึ้นหรือไม่ประสบความสำเร็จ ค่าเป้าหมายของตัวชี้วัดจะไม่สามารถสำเร็จได้

ระดับที่ ๒ เป็นโครงการสนับสนุน (Supporting Project) เป็นโครงการที่มีส่วนสนับสนุนต่อการบรรลุความสำเร็จของค่าเป้าหมายในตัวชี้วัดภายใต้เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ แต่ไม่ได้เป็นโครงการหลักที่จะขาดไม่ได้ ความสำเร็จของโครงการสนับสนุนนั้นอาจจะส่งเสริมหรือสนับสนุนความสำเร็จของโครงการยุทธศาสตร์ได้

ระดับที่ ๓ เป็นโครงการที่มีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการบรรลุค่าเป้าหมายในตัวชี้วัดใดตัวชี้วัดหนึ่งภายใต้เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ โดยเป็นโครงการที่สัมพันธ์หรือเกี่ยวเนื่องกับยุทธศาสตร์ แต่ไม่ได้ส่งผลต่อการบรรลุค่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

ระดับที่ ๔ เป็นโครงการที่ไม่มีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แต่เป็นโครงการที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการ เนื่องจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง

๒.๑.๔ การวิเคราะห์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ (Stakeholder Analysis)

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ควรเริ่มต้นจากการระบุถึงหน่วยงาน กลุ่มบุคคล และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการ พร้อมทั้งบทบาท หน้าที่ และความเกี่ยวข้องเพื่อช่วยให้เห็นและเข้าใจถึงบทบาทและผลกระทบของกลุ่มบุคคล พร้อมทั้งจะนำไปสู่การคิดถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับกลุ่มคนดังกล่าว และหาแนวทางแก้ไข

ตารางที่ ๒๕ ตัวอย่างการวิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ

บทบาท	รายละเอียด	หน่วยงาน กลุ่มบุคคล
ประเมิน อนุมัติ		
ผู้ให้		
ผู้ที่ได้รับผล		

๒.๑.๕ การประมาณการกระแสเงินสดของโครงการ (Cashflow Projection) การประมาณการกระแสเงินสด เป็นการพยากรณ์หรือคาดการณ์ถึงการได้มา (รับ) และการใช้จ่าย (จ่าย) ในตัวเงินที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยพิจารณาแยกตามช่วงเวลา (เดือนหรือสัปดาห์) โดยเริ่มต้นจากการประมาณการรายรับ หรืองบประมาณที่จะได้รับในแต่ละเดือน จากนั้นประมาณการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากโครงการในแต่ละเดือน เนื่องจากโดยปกติการเสนอขออนุมัติโครงการได้มีการจัดทำงบประมาณของโครงการแยกตามหมวดหมู่ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อยู่แล้ว ดังนั้น การแปลงจากงบประมาณ (ทั้งรายรับและรายจ่าย) เป็นประมาณการกระแสเงินสด จึงเป็นการประมาณการได้มาและจ่ายไปของงบประมาณในหมวดต่าง ๆ

การประมาณการกระแสเงินสดช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถเห็นการไหลเข้าออกของเงินสดที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถวางแผนเกี่ยวกับการใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตารางที่ ๒๖

ตารางที่ ๒๖ ตัวอย่างตารางการประมาณการเงินสดของโครงการ

ประเด็นยุทธศาสตร์ แผนงบประมาณ แผนการใช้จ่าย งบประมาณ/จังหวัด	รวมทั้งสิ้น		ไตรมาส ๑ (ต.ค.-ธ.ค.)		ไตรมาส ๒ (ม.ค.-มี.ค.)		ไตรมาส ๓ (เม.ษ.-มิ.ย.)		ไตรมาส ๔ (ก.ค.-ก.ย.)	
	แผน	ผล	แผน	ผล	แผน	ผล	แผน	ผล	แผน	ผล
ประเด็นยุทธศาสตร์										
๑.แผนการ ปฏิบัติงาน										
๑.๑ตัวชี้วัด										
๑.๒ตัวชี้วัด										
๒.แผนการใช้จ่าย งบประมาณ										
๒.๑เงินงบประมาณ										
๒.๒เงินนอก งบประมาณ										

๒.๑.๖ การวิเคราะห์ประโยชน์ที่จะได้รับ (Cost/Benefit Analysis)

เป็นเครื่องมือสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจว่าการดำเนินโครงการนั้นจะก่อให้เกิดผลหรือประโยชน์ที่คุ้มค่าหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ที่จะได้รับเหนือการลงทุนหรือต้นทุนที่ลงไปหรือไม่ นอกจากนี้ หากมีหลายโครงการที่ต้องเลือก การทำ Cost-Benefit Analysis ยังทำให้ได้รับข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ ประโยชน์ที่สำคัญ คือ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าที่ลงไปในนั้นก่อให้เกิดความคุ้มค่าขึ้นจริงหรือไม่ โดยประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นสามารถพิจารณาได้ใน ๒ แนวทาง ได้แก่

(๑) ประโยชน์เชิงการเงิน ที่สามารถวัดออกมาเป็นค่าเงินได้ (Net Present Value : NPV) การคำนวณ NPV ของภาครัฐนั้นมีความยุ่งยากพอสมควร เนื่องจากจะต้องสามารถระบุต้นทุนที่ชัดเจนของโครงการพร้อมทั้งรายรับที่จะเกิดขึ้นพร้อมกันนั้นการคำนวณ NPV ยังมีความแตกต่างกันออกไป ภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปด้วย แต่ถ้าสามารถคำนวณได้ก็จะทำให้สามารถตอบโจทย์ในแง่ของประโยชน์หรือความคุ้มค่าของโครงการได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

(๒) ประโยชน์เชิงสังคม ที่ไม่สามารถวัดเป็นค่าเงินได้ ในการคำนวณประโยชน์เชิงสังคมนั้นจะพิจารณาหรือให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่ผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ได้รับเป็นสำคัญโดยเริ่มจากระบุผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ (Key Stakeholder) ทางสังคม เช่น ชาวบ้าน เกษตรกร พ่อค้า ผู้ประกอบการ ฯลฯ พร้อมทั้งระบุถึงผลกระทบที่กลุ่มบุคคล หรือบุคคลดังกล่าวจะได้รับประโยชน์จากโครงการ (ทั้งเชิงบวกและลบ) โดยในผลกระทบที่จะได้ให้ตรงกับระดับความรุนแรงของผลกระทบ เพื่อให้ได้คะแนนออกมา เมื่อรวมคะแนนทั้งหมดจะได้ค่าประโยชน์ของโครงการในเชิงสังคม ดูการวิเคราะห์โครงการได้ดังตารางที่ ๒๗

ตารางที่ ๒๗ การวิเคราะห์ประโยชน์ที่ได้รับทางสังคม

ผู้ที่เกี่ยวข้อง	บวกสูง (๓+)	บวกกลาง (๒+)	บวกต่ำ (๑+)	ลบต่ำ (-๓)	ลบกลาง (-๒)	ลบสูง (-๓)	รวม
กลุ่ม เกษตรกร	มีรายได้ เพิ่ม						+๓
ผู้เลี้ยงสัตว์ กระเพาะ หยาบ		มีวัตถุดิบ ราคาไม่แพง					+๒
ชุมชน		สิ่งแวดล้อม ดีขึ้น					+๒
รวม							+๗

๒.๑.๗ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับโครงการอื่น การดำเนินโครงการตามยุทธศาสตร์จะมีความเชื่อมโยงกับโครงการอื่น ทั้งโครงการของหน่วยงานเดียวกัน และโครงการของหน่วยงานอื่น ๆ จึงต้องมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงกับโครงการอื่น เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์กับโครงการอื่น รวมทั้งหลีกเลี่ยงการทำงานซ้ำซ้อนระหว่างแต่ละโครงการ โครงการที่มีความสัมพันธ์นั้น มักจะมีลักษณะ ๓ อย่าง ดังนี้

(๑) โครงการต้นน้ำ หรือโครงการที่จะต้องมีการดำเนินการก่อน แล้วจึงนำผลที่ได้จากโครงการดังกล่าวมาใช้ในโครงการที่กำลังจัดทำได้ โดยอาจจะเป็นลักษณะของการที่จะต้องดำเนินหรือเป็นในลักษณะที่ดำเนินโครงการต้นน้ำก่อนแล้วจึงค่อยดำเนินการโครงการที่ต้องการได้

(๒) โครงการที่ต้องดำเนินร่วมกัน เป็นโครงการที่ต้องดำเนินคู่ขนานกัน เนื่องจากมีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

(๓) โครงการปลายน้ำ เป็นโครงการที่นำผลผลิตหรือผลลัพธ์จากโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ไปใช้ต่อ

นอกเหนือจากการพิจารณาความสัมพันธ์ของโครงการแล้ว ยังควรพิจารณาว่าโครงการดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับโครงการที่จะดำเนินไปในทิศทางไหนบ้าง เช่น อาจมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือมีการใช้ผลผลิตของอีกโครงการหนึ่ง หรือใช้บุคลากรร่วมกัน เป็นต้น

๒.๑.๘ การวิเคราะห์ความเสี่ยงที่สำคัญ (Risk Management)

ในการดำเนินโครงการใด ๆ ย่อมหนีไม่พ้นที่จะมีความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ ดังนั้น การวิเคราะห์ความเสี่ยงจะช่วยให้สามารถระบุความเสี่ยงที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ พร้อมทั้งความรุนแรงและความเป็นไปได้ของความเสี่ยงและแนวทางที่จะใช้ในการลดหรือบรรเทาต่อความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้รับผิดชอบต่อปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่ไม่อาจคาดคิดได้ ดูตัวอย่างการวิเคราะห์ความเสี่ยงได้ที่ตาราง ๒๘

ตารางที่ ๒๘ การวิเคราะห์ความเสี่ยงที่สำคัญ

ประเด็นที่ต้องพิจารณา	คำอธิบาย	ความเสี่ยงที่อาจจะเกิด
ด้านชุมชน และสิ่งแวดล้อม	-เกิดภัยธรรมชาติที่จะส่งผลต่อการปลูก วัตถุดิบ ที่จะทำให้ไม่มีวัตถุดิบตามที่เคยได้ไว้ -โรคระบาดในสัตว์ทำให้ผลผลิตผลขายไม่ ออก	-ภัยธรรมชาติ -โรคระบาดในสัตว์
ด้านการดำเนินงาน	-โครงการไม่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง	-เจ้าหน้าที่เปลี่ยนแปลง ขาดความ ต่อเนื่อง
ด้านนโยบาย กฎหมาย ของรัฐ	-เปลี่ยนไปไม่สนับสนุน ส่งเสริมการเลี้ยง สัตว์กระเพาะรวม	-นโยบายเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ กระเพาะรวม
ด้านผู้รับบริการ	-ไม่สามารถดำเนินโครงการได้ด้วยตนเอง	-กลุ่มเกษตรกรไม่เข้มแข็ง
ด้านเศรษฐกิจ	-ทำให้ราคาสินค้าผลผลิตสูงขึ้น ขายออกยาก	-ราคาสินค้าสูงขึ้น

Grade: Combined effect of Likelihood/Seriousness					
	Seriousness				
Likelihood		Low	Medium	High	EXTREME
	Low	E	D	C	A
	Medium	D	C	B	A
	High	C	B	A	A

ตารางที่ ๒๙ แนวทางในการบริหารความเสี่ยง

ความเสี่ยง	เกรดที่ได้รับ	แนวทางในการบริหารความเสี่ยง	ผู้ที่รับผิดชอบต่อการนำแนวทางไปใช้	ต้นทุนที่จะเกิดขึ้นจากการนำแนวทางมาใช้
หน่วยงานอื่นๆ ไม่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่	A	วางแผนและขอความร่วมมือล่วงหน้า พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยน	หัวหน้าสนง.	ไม่มี
ภัยธรรมชาติ	C	กำหนดเวลาปลูกไม้ให้ตรงกับช่วงภัยพิบัติ	นักวิชาการ.....	ไม่มี
เกษตรกรไม่เข้าร่วมโครงการ	B	ชักจูงด้วยความช่วยเหลือเบื้องต้น	นักวิชาการ.....	๕๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๒ การจัดทำข้อเสนอโครงการ เมื่อได้มีการวิเคราะห์โครงการเสร็จสิ้นแล้ว จึงนำผลการวิเคราะห์เหล่านี้มาจัดทำข้อเสนอโครงการ โดยมีองค์ประกอบดังนี้คือโครงการ/ ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์กับโครงการ

๑. ความสำคัญของโครงการ/หลักการและเหตุผล
๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ
๓. ขอบเขตของโครงการ
๔. ผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ
๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ
๖. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์
๗. ผู้รับผิดชอบ
๘. ทรัพยากรที่ต้องใช้
๙. งบประมาณและประมาณการกระแสเงินสด
๑๐. ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ
๑๑. ประโยชน์ที่จะได้รับ
๑๒. โครงการอื่นที่เกี่ยวข้อง
๑๓. ความเสี่ยงที่สำคัญและแนวทางในการลดความเสี่ยง

๓. การคัดเลือกโครงการ

การคัดเลือกโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการคัดเลือกโครงการที่ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ในการคิดแผนงาน/โครงการเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และตัวชี้วัดนั้น อาจมีโครงการเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากองค์กรมีทรัพยากรที่จำกัด ไม่ว่าจะเป็นทางด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และระยะเวลา จึงจำเป็นต้องคัดกรองโครงการเหล่านี้ โดยการคัดเลือกโครงการสามารถใช้วิธีจัดเรียงลำดับความสำคัญของโครงการ ซึ่งทำได้ ๒ รูปแบบ ได้แก่

๓.๑ วิธีการ Vital Few เป็นตารางการจัดลำดับความสำคัญแบบ ๒ ปัจจัย โดยต้องมีการกำหนดเกณฑ์ในการจัดลำดับความสำคัญของโอกาสในการปรับปรุง เช่น กำหนดปัจจัยในการตัดสินใจ ๒ ปัจจัย ได้แก่ ความยากง่ายในการปรับปรุง และระดับผลกระทบหากไม่ดำเนินการปรับปรุง หลังจากนั้นจึงสร้างตารางและจัดลำดับความสำคัญ

๓.๒ การจัดลำดับความสำคัญของโครงการโดยวิธีถ่วงน้ำหนัก

(๑) กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกความสำคัญของโครงการ เช่น ความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ ผลลัพธ์ต่อองค์กร งบประมาณในการดำเนินการ ระยะเวลาการดำเนินการ ความพร้อมของทรัพยากร ฯลฯ

(๒) กำหนดน้ำหนักของเกณฑ์ การให้น้ำหนักมาก หมายความว่า ประเด็นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนโครงการให้บรรลุผลสำเร็จ ถ้าให้น้ำหนักน้อยแปลว่าสำคัญรองลงมา โดยน้ำหนักของทุกเกณฑ์รวมกันแล้วต้องเท่ากับ ๑

(๓) จัดลำดับความสำคัญของโครงการ

๔. การดำเนินงานตามโครงการและการติดตามโครงการ (Project Monitoring)

การดำเนินงานตามโครงการที่ได้คัดเลือกไว้ เมื่อโครงการได้เริ่มดำเนินการแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการติดตามโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการรวบรวมและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อให้ผู้บริหารทราบว่าการดำเนินงานไปตามแผนและเป้าหมายที่ได้กำหนดหรือไม่ ทั้งในด้านกระบวนการใช้ทรัพยากร ผลผลิตและผลลัพธ์ หากการดำเนินโครงการไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ อาจมีการปรับแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมเพื่อให้โครงการสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์

การติดตามโครงการสามารถทำได้โดยผู้บริหารโครงการเป็นผู้จัดทำรายงานความก้าวหน้าของโครงการต่อ Project Sponsor หรือผู้บริหารระดับสูง หรือคณะกรรมการที่ดูแลรายงานความก้าวหน้าของโครงการประกอบไปด้วย

(๑) สถานะของโครงการ (Status of the Project) รายงานความคืบหน้าในการดำเนินงาน ผลกระทบของโครงการ และสิ่งที่ต้องดำเนินการต่อไป

(๒) รายงานงบประมาณ (Budget Report) เปรียบเทียบการใช้จ่ายงบประมาณกับแผนที่วางไว้

(๓) รายงานความเสี่ยง (Risk Management Report) รายงานการเปลี่ยนแปลงของความเสี่ยงสำคัญที่ระบุไว้ในตอนต้น และการปรับเปลี่ยนแนวทางในการบริหารความเสี่ยงดังกล่าวถ้าจำเป็น

(๔) รายงานประเด็นสำคัญ (Issue Report) รายงานประเด็นที่ควรจะสนใจ กังวล ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น พร้อมทั้งแนวทางการแก้ไขที่ควรจะเป็น

นอกจากนี้ การติดตามโครงการยังสามารถนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือ โดยเครื่องมือที่หน่วยงานภาครัฐใช้ มี ๒ เครื่องมือ ดังนี้

๔.๑ ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Government Fiscal Management Information System : GFMS) เป็นการดำเนินงานปรับปรุงระบบการจัดการด้านการเงินการคลังของภาครัฐให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานและจัดการภาครัฐด้านการงบประมาณ การบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่าย และการบริหารทรัพยากร ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับนโยบายปฏิรูปราชการที่เน้นประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการดำเนินงาน รวมทั้งมุ่งหวังให้เกิดการใช้ทรัพยากรภายในองค์กรอย่างคุ้มค่า เพื่อให้ได้ข้อมูลสถานภาพการคลังภาครัฐที่ถูกต้องรวดเร็ว สามารถตอบสนองนโยบายการบริหารเศรษฐกิจของประเทศ ขอบเขตของ GFMS ประกอบด้วยงาน ๒ ด้านหลัก คือ

(๑) ระบบด้านปฏิบัติการ หรือ Operation System รองรับโดย SoftwareSAP R/๓ ประกอบด้วย งานด้านระบบการบริหารงบประมาณ การรับ-จ่าย และการติดตามการใช้งบประมาณ บัญชีแบบเกณฑ์คงค้าง บัญชีทรัพย์สินถาวร บัญชีต้นทุน บัญชีบริหารการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารเงินสดและเงินคงคลัง ตลอดจนข้อมูลบุคคล

(๒) ระบบข้อมูลด้านการบริหาร หรือ Business Warehouse รองรับโดย SoftwareSAPBW ประกอบด้วย ข้อมูลที่ใช้วางแผนและตัดสินใจ ได้แก่ ข้อมูลเพื่อการบริหารด้านการเงินการคลังแบบ Online Real Time สำหรับนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดีกรม ผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้บริหารด้านการเงิน

๔.๒ ระบบการบริหารยุทธศาสตร์ขององค์กรภาครัฐ (Government Strategic Management System : GSMS) คือ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการติดตามการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยการเป็นเครื่องมือที่ช่วยรัฐบาลในการติดตามความคืบหน้า และความสำเร็จของการปฏิบัติงานของส่วนราชการตามแต่ละแผน (Action Plan) ให้สอดคล้องกับแผนการใช้จ่ายงบประมาณ (Disbursement Plan) รวมถึงช่วยในการติดตามวัดผลความสำเร็จตัวชี้วัดได้อย่างเป็นรูปธรรม และรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ระบบยังจะเปลี่ยนแปลงการทำงานจากการทำแผนและการรายงานบนกระดาษให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ทุกคนเห็นแผนงานเป้าหมาย การวัดผลเป็นแผนงานที่ต่อเนื่อง บูรณาการกันระหว่างแต่ละหน่วยงาน ตั้งแต่หน่วยงานรัฐระดับกระทรวงลงไปถึงจังหวัด ผู้บริหารจะเห็นแผนและผลการดำเนินงานทั้งหมด ทำให้ลดเวลาในการเรียกประชุมย่อยในการติดตามการดำเนินงาน ระบบงานหลักของ GSMS มี ๔ ระบบ ดังนี้

(๑) ระบบวางแผนและจัดการยุทธศาสตร์ Balance Scorecard (Strategic Enterprise Management/SEM – BSC) เป็นระบบที่ใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติราชการ ๕ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของส่วนราชการ (กระทรวง/กรม หรือกลุ่มจังหวัด/จังหวัด) ในรูปแบบ Strategy Map และ Balance Scorecard ที่แบ่งเป็น ๔ มิติ คือ ประสิทธิภาพ คุณภาพการให้บริการ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และการพัฒนาองค์กร ระบบนี้

สามารถเชื่อมโยงประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย ผลผลิต โครงการ ตลอดจนส่วนราชการผู้รับผิดชอบเข้าด้วยกัน จึงทำให้การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติจริงมีประสิทธิภาพ และเป็นระบบ ตลอดจนสามารถประเมินผลแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละส่วนราชการได้อย่างเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้ความสามารถของระบบ SEM

(๒) ระบบการวางแผนและติดตามความก้าวหน้าการปฏิบัติงาน (Operational/Action Plan and Progress Tracking) คือ ระบบการจัดทำแผนปฏิบัติการและการติดตามความก้าวหน้า เป็นระบบที่ช่วยให้ส่วนราชการ (กระทรวง/กรม หรือกลุ่มจังหวัด/จังหวัด) ใช้ในการทำแผนปฏิบัติงานในรายละเอียด (Operation/Action Plan) ระดับโครงการ (Initiatives/Projects) ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่กำหนดโดยส่วนราชการจะต้องรายงานผลความก้าวหน้าของงาน (Work Progress) ตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ทราบสถานะความสำเร็จของโครงการ และนำมาสอดคล้องสัมพันธ์กับแผน/ผลการใช้จ่ายงบประมาณจากระบบ GFMS อันจะเป็นประโยชน์ในกระบวนการวางแผนตัดสินใจและการดำเนินยุทธศาสตร์

(๓) ระบบการจัดทำฐานข้อมูลตัวชี้วัด (KPI Database) และการติดตามวัดผลงานตามเป้าหมายที่กำหนด (Measure&Focus) เพื่อใช้เป็นระบบที่จัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดทั้งหมดในแต่ละระดับให้อยู่ในรูปแบบมาตรฐานเดียวกันอย่างมีระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานตามแนวบริหารงานตามยุทธศาสตร์ และบูรณาการข้อมูลตัวชี้วัดจากระดับล่างสุดรวมขึ้นสู่ในระดับประเทศ ระบบนี้ได้นำตัวชี้วัดที่อยู่ภายใต้ระบบ SEM ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบของคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปีมาเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการทำงาน ในการติดตามและประเมินผลในการปฏิบัติงานตามกำหนดระยะเวลา แบ่งมุมมองออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ มุมมองการบริหารงานแบบพื้นที่ (Area View) และมุมมองการบริหารงานตามกระทรวง/กรม (Functional View)

ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Document Archiving) มีการรองรับการทำงานใน ๒ ส่วน ดังนี้

(๑) การจัดการเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบงานต่าง ๆ ภายในโครงการ GSMS นี้ให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด และเก็บรวมอยู่ที่เดียว เพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บ การค้นหาและการจัดการเอกสารที่มีอยู่จำนวนมากให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(๒) การติดตามและรายงานผล การนำส่งเอกสารตามกำหนดระยะเวลาที่สามารถแจ้งเตือนในระดับหน่วยงาน (Notification) และระดับผู้บริหาร (Escalation) เมื่อเกินระยะที่กำหนด ทั้งนี้ ระบบ GSMS จะสอดคล้องและเชื่อมโยงกับระบบ GFMS เนื่องจากทั้งสองระบบนั้นอยู่บนยุทธศาสตร์ของประเทศในประเด็นยุทธศาสตร์เดียวกัน โดยระบบ GSMS จะเป็นเรื่องของผลงาน ในขณะที่ระบบ GFMS จะเป็นเรื่องของงบประมาณ และข้อมูลจากระบบ GSMS และระบบ GFMS จะนำไปใช้เป็นข้อมูลร่วมกันในการบริหารประเทศ เพื่อที่จะได้ทราบว่าแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้มีความสำเร็จและการใช้จ่ายงบประมาณไปอย่างไรบ้าง โดยข้อมูลที่เชื่อมโยงกันระหว่างระบบ GSMS และระบบ GFMS เช่น รายละเอียดยุทธศาสตร์ พระราชบัญญัติงบประมาณฯ รหัสงบประมาณของแต่ละผลผลิต/โครงการเบิกจ่ายงบประมาณ เป็นต้น

๕. การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation)

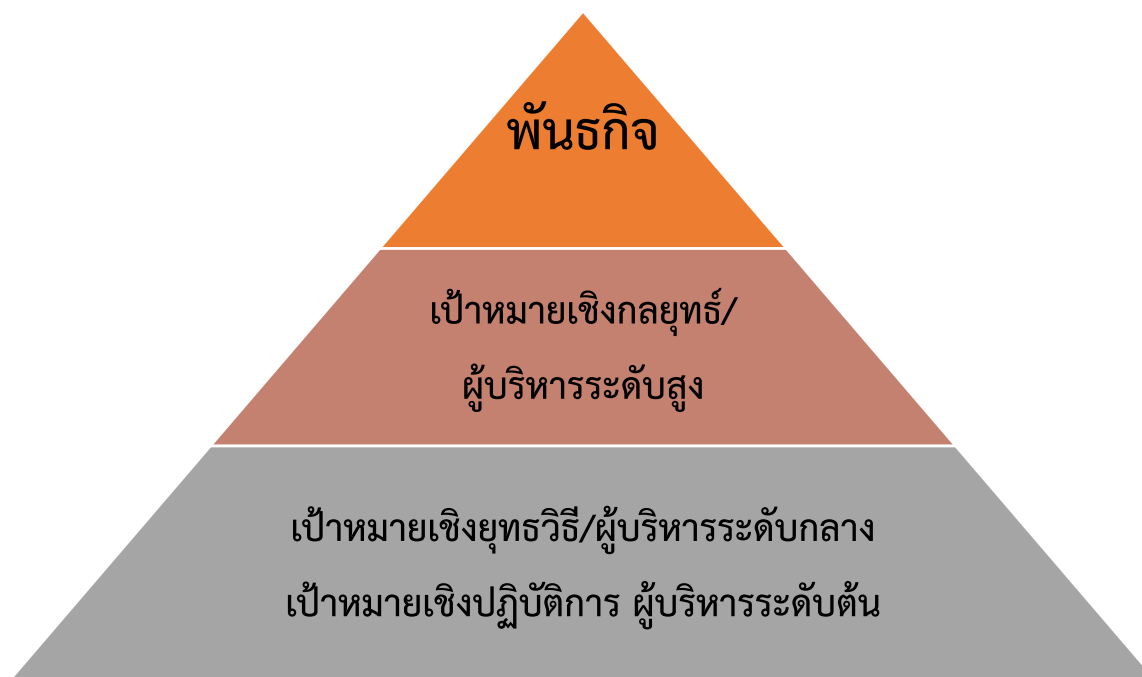
การประเมินโครงการเพื่อประเมินว่าโครงการนำไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์ที่ต้องการ และสามารถบรรลุยุทธศาสตร์หรือไม่ หากพบว่าดำเนินการตามแผนเสร็จสิ้นและบรรลุวัตถุประสงค์โครงการแล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการปิดโครงการ และสรุปผลงาน

นอกจากนี้ การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัตินั้น จำต้องมีหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลที่เข้ามาดูแลและรับผิดชอบโดยเฉพาะ ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าหน่วยงานทุกหน่วยงานจะมีความเกี่ยวข้องกับการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ แต่ในขณะเดียวกันแต่ละหน่วยงานก็จะให้ความสำคัญต่องานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบเท่านั้น แต่ขาดการมองภาพรวมหรือเชื่อมโยงทั้งหมด นอกจากนี้ ผู้บริหารระดับสูงเองก็ยังขาดเวลาและไม่สามารถลงมามีส่วนร่วมในรายละเอียดการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติได้ ดังนั้น จึงต้องมีกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ต่อการรับผิดชอบต่อผลการผลักดันและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติโดยเฉพาะ โดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวอาจจะใช้โครงสร้างเดิมที่มีอยู่แล้วภายในองค์กร หรือจัดตั้งใหม่เป็นหน่วยบริหารยุทธศาสตร์ (Office of Strategy Management) ก็ได้ ปัญหาที่มักพบเกี่ยวกับการบริหารโครงการ คือ การขาดความเอาใจใส่จากผู้บริหารระดับสูงอย่างต่อเนื่องขั้นตอนของการวิเคราะห์โครงการให้ได้ดีนั้น จะต้องมีเวลาและข้อมูลพอสมควร ดังนั้น จะต้องมีการแยกลักษณะโครงการให้ชัดเจนว่า โครงการในลักษณะใดบ้างที่ควรวิเคราะห์เต็มรูปแบบในการดำเนินโครงการต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเวลา (Time) งบประมาณ (Budget) และคุณภาพ (Quality) ตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขของโครงการ

(๔.๖) กิจกรรม : คำว่ากิจกรรม หมายถึง การกระทำหรือสิ่งที่ทำ เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมเพื่อส่วนรวม คำว่ากิจกรรม ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า activity ในระดับทั่วไปแนวคิดของกิจกรรมหมายถึงการเคลื่อนไหวงานหรือกระบวนการที่เชื่อมโยงกับขอบเขตที่กำหนด

(๔.๗) เป้าหมาย : ดร. สาคร สุขศรีวงศ์ : ๒๕๕๑ ได้ให้ความหมายคำว่า “เป้าหมาย” หมายถึง ผลลัพธ์ซึ่งองค์กรมุ่งประสงค์จากการดำเนินงานรวม

ประเภทของเป้าหมาย แบ่งเป็น (๑) แบ่งตามระยะเวลา ประกอบด้วย ๓ ระดับ (๑.๑)เป้าหมายระยะยาว (๑.๒) เป้าหมายระยะกลาง (๑.๓) เป้าหมายระยะสั้น (๒) แบ่งตามระดับการบริหารงาน ประกอบด้วย ๓ ประเภท (๒.๑) เป้าหมายเชิงกลยุทธ์เป็นเป้าหมายโดยรวมของทั้งองค์กรผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้กำหนด (๒.๒) เป้าหมายเชิงยุทธวิธี เป็นเป้าหมายที่กำหนดโดยผู้บริหารระดับกลางเพื่อระบุสิ่งที่แต่ละฝ่ายในองค์กรต้องการจะมีหรือเป็น (๒.๓) เป้าหมายเชิงปฏิบัติการเป็นเป้าหมายที่กำหนดโดยผู้บริหารระดับต้นเพื่อระบุสิ่งที่หน่วยงานย่อยของแต่ละฝ่ายต้องการ ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ ๒๒ ผู้บริหารกับเป้าหมายระดับต่าง ๆ

องค์ประกอบของเป้าหมาย ประกอบด้วย ๕ ประการ (๑) ความท้าทาย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทุ่มเทใช้ความคิดสติปัญญาตลอดจนความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (๒) เฉพาะเจาะจงและวัดได้ จะช่วยให้การวัดผลทำได้สะดวกขึ้นและช่วยให้สามารถประเมินระดับความสำเร็จได้ชัดเจนมากขึ้นด้วย (๓) สามารถบรรลุเป้าหมายได้ (๔) เกี่ยวข้องกับงานและมุ่งไปที่ผลลัพธ์ที่ต้องการ (๕) กำหนดระยะเวลา

(๔.๘) **ตัวชี้วัด** (ดร.วิรัช วิรัชนิภาวรรณ อ้างในหนังสือ นโยบายศาสตร์ ๒๕๕๑) ได้ให้ความหมายตัวชี้วัด (indicator(S) มีความหมายได้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับผู้รู้หรือนักวิชาการว่าจะเน้นในเรื่องใด ความหมายของตัวชี้วัดครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

(๑) ตัวชี้วัด หมายถึง เครื่องบ่งบอกให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของงานนั้น ๆ

(๒) ตัวชี้วัด หมายถึง ตัวกำหนดที่แสดงหรือบ่งบอกให้เห็นถึงผลงานหรือผลผลิตจากงานในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(๓) ตัวชี้วัด หมายถึง ค่าตัวเลขที่มาจากการสังเกต (bservation) ซึ่งพิจารณาแล้วว่าสามารถจะวิเคราะห์ ประเมินผล หรือสะท้อนสิ่งที่นักประเมินต้องการทราบได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ตัวชี้วัดความเคร่งศาสนา คือ ความสม่ำเสมอในการเข้าวัด หรือความสม่ำเสมอในการเข้าวัดหรือความสม่ำเสมอในการปฏิบัติธรรม เป็นต้น

(๔) ตัวชี้วัดอาจมีลักษณะเป็น คำ ข้อความ แนวคิด แนวทาง หลักการ เทคนิค เกณฑ์ กรอบแนวคิด ตัวแบบ หรือตัวแปรก็ได้

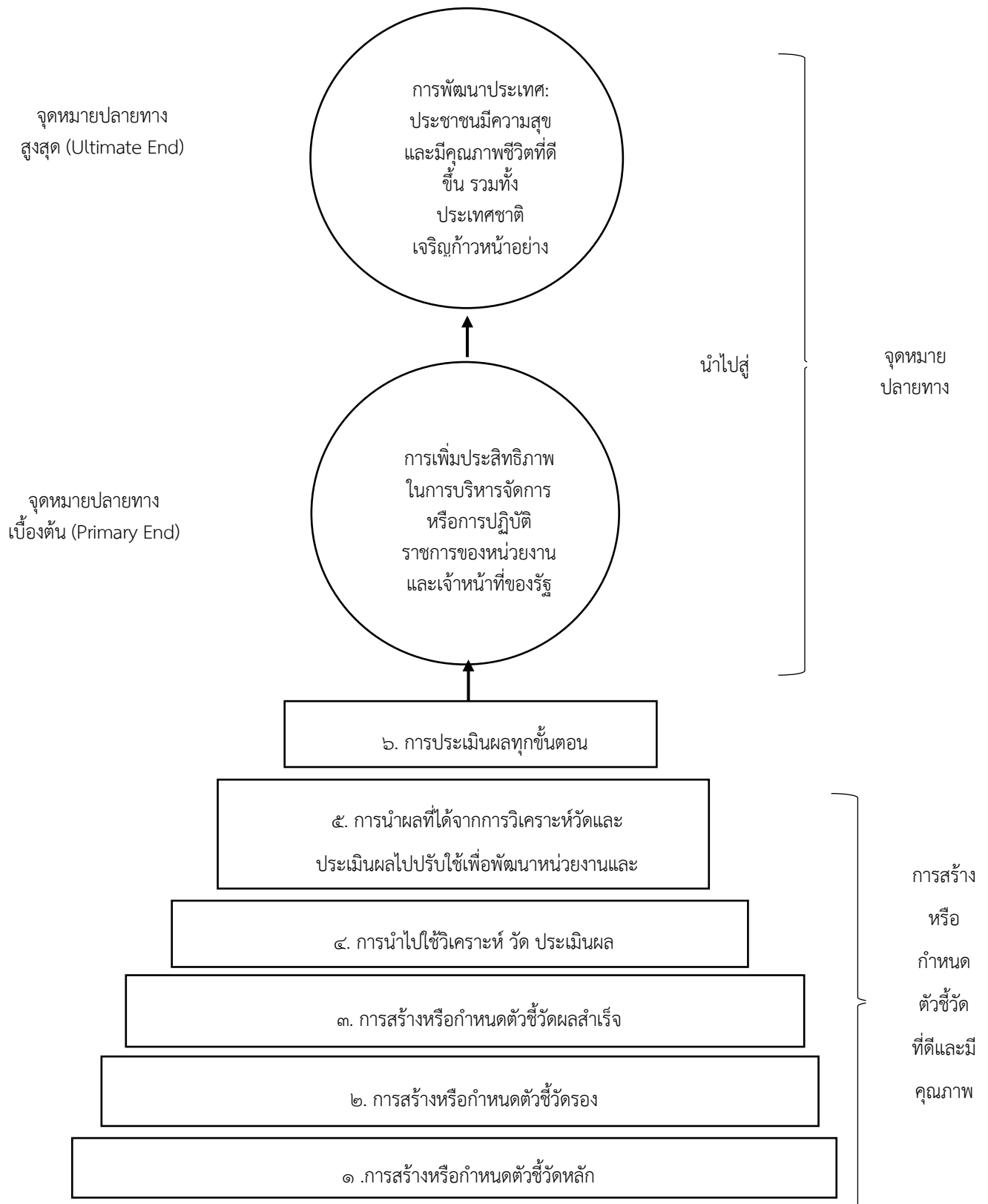
(๕) ตัวชี้วัดที่นำไปใช้ในการประเมินผล มีลักษณะคล้ายกับตัวแปรในการวิจัย กล่าวคือมีความเป็นนามธรรมโดยขึ้นอยู่กับแนวคิดหรือทฤษฎีที่นำมาใช้ในประเมินผล

(๖) ลักษณะของตัวชี้วัดที่ดีหรือมีคุณภาพ เช่น มีความตรงประเด็น (accuracy) มีความเที่ยงตรงในการวัด (validity) มีความเชื่อถือได้ (reliability) มีความไวต่อสิ่งที่วัด (sensitivity) มีความประหยัด (economy) มีความสะดวก (convenience) มีความเป็นไปได้ที่จะวัด (feasible) ตลอดทั้งมีความครอบคลุมสิ่งที่วัดมากน้อยเพียงใด (coverall) เป็นต้น

(๗) ตัวชี้วัดมีความหลากหลายและเรียกแตกต่างกันได้ ตัวอย่างเช่น (๑) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (input indicators) เป็นตัวชี้วัดที่เน้นสิ่งที่จำเป็นหรือปัจจัยพื้นฐานของหน่วยงาน เช่น บุคลากร (๒) ตัวชี้วัดปัจจัยนำออก (output indicators) เป็นตัวชี้วัดผลผลิตที่ออกมา (๓) ตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน (performance indicators) เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน รวมตลอดถึง (๔) ตัวชี้วัดหลัก ตัวชี้วัดรองและตัวชี้วัดผลสำเร็จเหล่านี้เป็นต้น

จากความหมายของตัวชี้วัดข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่า โดยทั่วไป ตัวชี้วัด หมายถึง สัญลักษณ์ ตัวเลข คำ ข้อความ แนวคิด แนวทาง หลักการ เทคนิค เกณฑ์ ตัวแปร กรอบ แนวคิด ตัวแบบ หรือเครื่องบ่งชี้ที่หน่วยงาน และ/หรือบุคลากรของหน่วยงานนำมาใช้ในการวิเคราะห์ วัด และประเมินผลความสำเร็จ หรือประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงานและบุคลากรของหน่วยงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

การสร้างหรือกำหนดตัวชี้วัด จำนวน ๖ ขั้นตอน เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทาง ตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒๓ การสร้างหรือกำหนดตัวชี้วัด ๖ ขั้นตอน เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทาง

ที่มา: ดร.อาณัฐชัย รัตนกุล .นโยบายศาสตร์ ๒๕๕๑

(๕) **แนวคิดและหลักการ** : เกี่ยวกับ ระบบงาน กระบวนการ และแนวทางการจำแนกภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

(๕.๑) **ระบบงาน** ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายคำว่า “ระบบ” หมายถึง กลุ่มของสิ่งซึ่งมีลักษณะประสานเข้าเป็นสิ่งแวดล้อมกันตามหลักแห่งความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน ด้วยระเบียบของธรรมชาติหรือหลักเหตุผลทางวิชาการ

ระบบ (System) หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ผลออกมาตามที่ต้องการ ขั้นตอนการปฏิบัติงานจะต้องปรากฏให้ทราบโดยทั่วกันไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเอกสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือโดยวิธีการอื่น ๆ องค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน มีการจัดองค์การ หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงาน

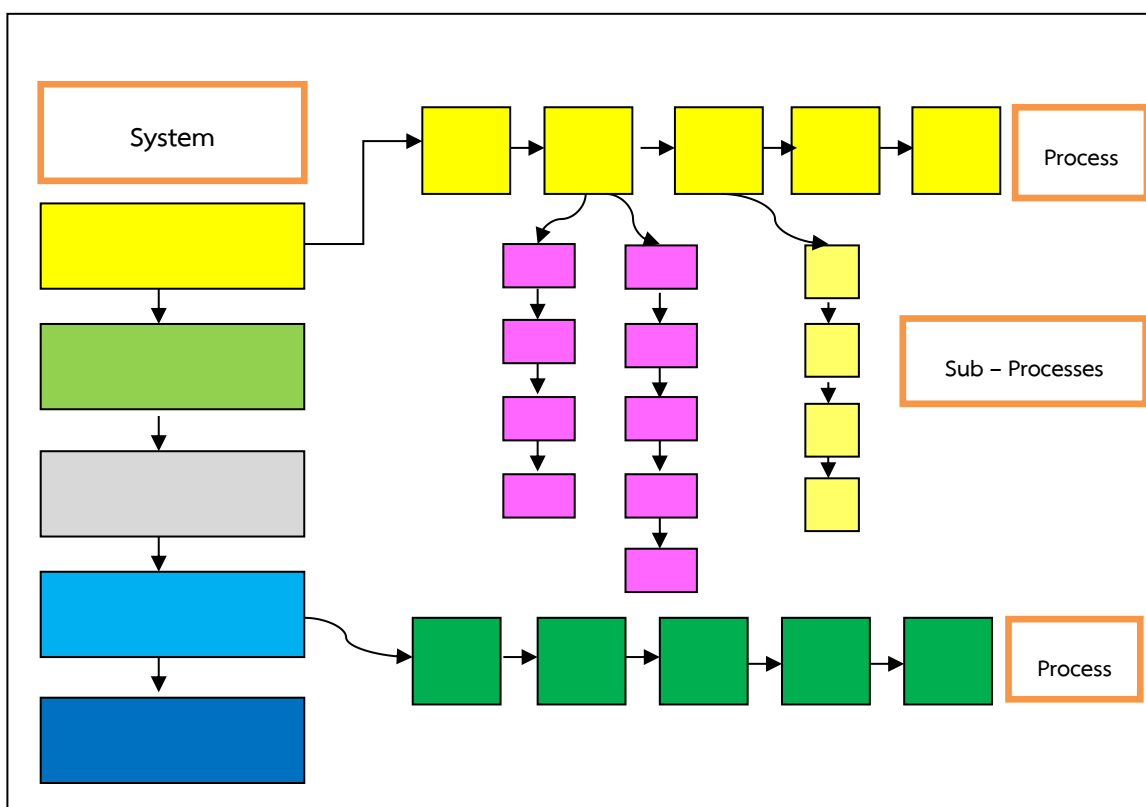
เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) หมวด ๖ การจัดการกระบวนการ ได้ให้ความหมาย

ระบบงาน (system) หมายถึง วิธีการที่องค์กรใช้ในการทำงานให้สำเร็จ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม รวมไปถึงกระบวนการสนับสนุน ระบบงานจะประสานกระบวนการทำงานภายในกับแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ จากภายนอกที่จำเป็นต่อการพัฒนา ผลิต และส่งมอบผลิตภัณฑ์ให้แก่ลูกค้า และทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในอนาคต

(๕.๒) **กระบวนการ (process)** สุทธิ สีนทอง (๒๕๕๑) ได้ให้ความหมายคำว่า **กระบวนการ (process)** หมายถึง กิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการผลิต (หรือบริการ) ให้แก่ลูกค้า (ผู้รับบริการ) ทั้งภายในและภายนอกองค์กร กระบวนการเป็นขั้นตอนหรือกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน เกิดจากการผสมผสานระหว่าง คน เครื่องจักร เครื่องมือ เทคนิค วัสดุ และการปรับปรุง มาทำงานร่วมกัน

กระบวนการ (Process) หมายถึง กิจกรรมที่ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนของแต่ละหน่วย และประสานกันเป็นลำดับภายในระบบ เช่น กระบวนการออกข้อสอบ กระบวนการพิมพ์ข้อสอบ กระบวนการสอบสัมภาษณ์ กระบวนการสอบข้อเขียน กระบวนการประกาศผล กระบวนการปฐมนิเทศ ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระบบรับนักศึกษา

แผนภาพที่ ๒๔ แนวคิดเกี่ยวกับระบบงานและกระบวนการ

(๕.๓) แนวทางการจำแนกภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ “ภารกิจ” หมายถึง หน้าที่หรืองานที่ต้องทำ

แนวทางการจำแนกภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ตามแผนปฏิบัติการตามแนวทางของสำนักงาน ก.พ.ร. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้จำแนกภารกิจของหน่วยงานภาครัฐไว้ ๒ ประเภท ดังนี้

(๑) ภารกิจหลัก (Core function) หมายถึง งานตามกฎหมาย/นโยบายหรืองานที่หากไม่ดำเนินการจะทำให้ส่วนราชการนั้นไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์การจัดตั้ง เช่น งานให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย งานอนุมัติ อนุญาต งานบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย งานจัดการข้อพิพาท ข้อร้องเรียน งานจัดบริการสาธารณะ เป็นต้น

(๒) ภารกิจรอง (Non-core function) หมายถึง

(๒.๑) งานให้การสนับสนุนทางวิชาการ (Technical Support) เช่น งานกฎหมายและระเบียบ งานแผนงาน งานวิจัยและพัฒนางานเทคโนโลยีสารสนเทศ งานวิเทศสัมพันธ์ เป็นต้น

(๒.๒) งานสนับสนุนทางบริหารจัดการ (Administrative Support) เช่น งานสารบรรณ งานการเงิน บัญชีและพัสดุ งานบุคลากร งานฝึกอบรม งานเลขานุการ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ภารกิจรองดังกล่าวมีลักษณะเป็นภารกิจหลักของบางส่วนราชการก็ได้ขึ้นกับสภาพเงื่อนไขและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงานนั้น

(๖) **แนวคิดและหลักการ :** เกี่ยวกับการเชื่อมโยง การถ่ายทอด ความสอดคล้อง การแปลง เอกภาพ และการบูรณาการ ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

(๖.๑) **การเชื่อมโยง :** คือ การกระทำที่สื่อถึงการเชื่อมต่อกันระหว่างสองสิ่งขึ้นไปอย่าง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างตรรกะและลำดับ ความสัมพันธ์เชิงบริบท ความสัมพันธ์ในเรื่องความจริงต่าง ๆ เป็นการอธิบายความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ ให้เรื่องต่าง ๆ มีความเกี่ยวเนื่องกัน ทั้งการสื่อสารหลักการและเหตุผล รวมไปถึงความเกี่ยวข้องทางด้านการพัฒนาบางสิ่งที่สังเกตหรือเป็นที่ถกเถียง ความเชื่อมโยงนี้สามารถมีความเกี่ยวเนื่องในด้านการปฏิบัติงานในรูปแบบของการเชื่อมระหว่างกลยุทธ์ต่าง ๆ หรือเป็นความเชื่อมโยงระหว่างองค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรได้ เพื่อให้ทิศทางการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

(๖.๒) **การถ่ายทอด :** ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ หมายถึง ย้ายหรือเปลี่ยนจากที่หนึ่งต่อไปยังอีกที่หนึ่ง เช่น ถ่ายทอดวิชา ถ่ายทอดการแสดง นอกจากนี้ การถ่ายทอด ประกอบด้วยคำว่า ถ่ายกับทอด ถ่าย แปลว่า เอาออกจากที่หนึ่งไปไว้หรือใส่ในที่หนึ่ง เช่น คุณแม่ถ่ายแกงที่เพื่อนบ้านนำมาให้ใส่ถ้วยไว้ ถ่าย หมายความว่า เอาของหรือคนที่อยู่ในที่หนึ่งไปใส่ในที่หนึ่งก็ได้ เช่น ถ่ายของจากกระเป๋าใบหนึ่งไปใส่อีกใบหนึ่ง รถเสียกลางทางจึงต้องถ่ายคนไปใช้รถอีกคันหนึ่ง ถ่ายเลือด หมายความว่า เอาเลือดเสียหรือเลือดที่ไม่ดีออก แล้วเอาเลือดดีใส่แทน ทอด ความหมายหนึ่งหมายถึง พาดจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง ถ่ายทอดเป็นคำประสม หมายความว่า นำเรื่องราวจากคนหนึ่งหรือที่หนึ่งไปเล่าให้อีกคนหนึ่งทราบ เช่น เขาถ่ายทอดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาให้ทหารทุกหน่วยทราบ เขาย่อยทอดเรื่องราวการต่อสู้ของชนชั้นกรรมกรในประเทศจีนมาเป็นนวนิยาย นอกจากนี้ การกระจายเสียงและแพร่ภาพทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่รับจากสถานีหนึ่งมาแพร่ออกไปก็เรียกว่า “ถ่ายทอด” เช่น มีการถ่ายทอดการประชุมวิชาการของราชบัณฑิตยสถาน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยถ่ายทอดการอภิปรายของสภาวิจัยไปทั่วประเทศ ดังนั้น ถ่ายทอดเป็นการเรียกกระบวนการแบ่งปันบางสิ่งจากคนหนึ่งไปยังอีกคน กลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่ม หรือจะเป็นจากองค์กรหนึ่งไปยังอีกองค์กร กล่าวคือเป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ไปยังผู้ที่ต้องการความรู้ หรือการได้มาซึ่งความรู้ของผู้ที่ต้องการความรู้ เป็นเหมือนการพิสูจน์อย่างหนึ่ง การของการทำงานร่วมกันของคนในองค์กร ที่ร่วมกันถ่ายทอดความรู้ของสมาชิกในทุก ๆ ระดับ ซึ่งในแต่ละระดับจะมีความรู้ ความสามารถ หรือข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป แต่ในทุก ๆ ระดับต่างก็มีความสำคัญมาก ๆ สำหรับการพัฒนาองค์กร ซึ่งการถ่ายทอดความรู้จะทำให้ผู้ปฏิบัติยอมรับในการทำงานร่วมกันอย่างไม่มีข้อแม้หรือเก็บความรู้เอาไว้แต่เพียงผู้เดียว ส่งผลให้องค์กรสามารถที่จะพัฒนาได้มากขึ้นกว่าการทำงานแบบต่างคนต่างทำ ซึ่งปัจจัยในการเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้นี้นอกจากระบบสารสนเทศที่มามีอำนวยความสะดวกแล้ว องค์กรเองจะต้องมีการกำหนด preconditions หรือเงื่อนไขต้องมีมาก่อน ซึ่งต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้ (๑) พฤติกรรมการบริหารที่เอื้อต่อการแบ่งปันความรู้ในหมู่สมาชิกองค์กร หมายความว่า องค์กรจะต้องมีความจริงใจต่อกระบวนการถ่ายทอดเช่น การสร้างค่านิยมจากรุ่นสู่รุ่น การสนับสนุนต่าง ๆ และดูแลให้ความรู้ อย่างสม่ำเสมอ บอกถึงข้อดีและประโยชน์ของการถ่ายทอดเพื่อให้บุคลากรเกิดความตระหนัก ที่สำคัญคือ ตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูกน้อง ต้องหาเวลาที่จะเดินเข้าไปหาลูกน้องเพื่อสอบถามความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้กัน (๒) ทศนคติของความใส่ใจและความไว้วางใจในหมู่สมาชิกองค์กร เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้สมาชิกในองค์กรเกิดความไว้วางใจกัน มีความสนใจในมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้อื่น คือ องค์กรจะต้องสร้างค่านิยมเกี่ยวกับการปฏิบัติต่าง ๆ โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกด้วย และค่านิยมนี้จะต้องได้รับการยอมรับพร้อมทั้งมีการถ่ายทอดให้รู้โดยทั่วกัน ตัวอย่างเช่น ค่านิยมของการยอมรับความผิดพลาด ซึ่งเมื่อมีสมาชิกในองค์กรคนใดคนหนึ่งเกิดความผิดพลาด

ในการทำงาน สมาชิกในองค์กรคนอื่น ๆ จะต้องยื่นมือให้ความช่วยเหลือ ไม่ซ้ำเติม และช่วยกันคิดแก้ปัญหา (๓) โครงสร้างที่ส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ หมายความว่า องค์กรจะต้องมีการสร้างโครงสร้างที่เอื้อต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่น การลดระยะห่างระหว่างผู้บริหารกับลูกน้อง การสื่อสารแบบที่ไม่ต้องเป็นทางการมากนัก ช่วยให้สมาชิกในองค์กรเข้าถึงผู้บริหารได้ง่ายขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ไปแบบไม่รู้ตัว และ (๔) การให้รางวัลและผลตอบแทนสำหรับส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ เป็นการให้รางวัลแก่ผู้ที่ปฏิบัติการถ่ายทอดความรู้ได้ดี เพื่อเป็นกำลังใจ พร้อมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกคนอื่น ๆ ในองค์กรด้วย

(๖.๓) ความสอดคล้อง ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ หมายถึง พ้อง ประสาน ไม่ขัดกัน เช่น มีความเห็นสอดคล้องกันทำงานสอดคล้องกัน ความคิดกับการกระทำสอดคล้องกัน นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการได้ให้ความเห็นไว้ว่า **ความสอดคล้อง คือ ความสมบูรณ์ของกระบวนการ ช่วยให้การขับเคลื่อนของสิ่งนั้นดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกรอบการขับเคลื่อนของกระบวนการครอบคลุมประเด็นทุกส่วน**

(๖.๔) การแปลง : เมื่อกล่าวถึงคำว่า แปลง ผู้เขียนคิดว่าคนส่วนใหญ่คงนึกถึงความหมายที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง แต่ความจริงแล้ว คำว่า แปลง มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ หมายถึง ถ้าเป็นคำนาม หมายถึง ที่โล่งแห่งหนึ่ง ๆ เช่น คล้องข้างกลางแปลง หรือพื้นที่ที่กำหนดไว้แห่งหนึ่ง ๆ เช่น นาแปลงหนึ่ง หรือที่เป็นแอ่งมีโคลนเลนซึ่งคนหรือสัตว์ทำขึ้น เช่น แปลงหมู แปลงควาย ถ้าเป็นคำกริยา หมายถึง เปลี่ยนสิ่งเดิมให้ผิดแปลกออกไป หรือเปลี่ยนรูปทั้งหมดให้กลายเป็นอีกรูปหนึ่ง เช่น ยักษ์แปลงเป็นมนุษย์ ความหมายนี้เรียกว่า จำแลง ก็ได้ หรือหมายถึงเปลี่ยนจากรูปเดิมแต่บางส่วน เช่น คนดีแปลงเป็นคนง่อย หรือเปลี่ยนจากรูปเดิมโดยแก้ไข เปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย เช่น เรือขึ้นชั้นเดียวแปลงให้เป็น ๒ ชั้น ความหมายนี้เรียกว่า ดัดแปลง ก็ได้ นอกจากนี้ ยังหมายถึง ทำ เช่น แปลงขวัญ ด้วยหากเป็นภาษาถิ่น ปักษ์ใต้ คำว่า แปลง จะมีความหมายว่า แผลง ซึ่งเป็นคำกริยา เช่น แปลงศร ว่า แผลงศร ดังนั้น คำว่า “แปลง” มีความหมายทั้งที่เป็นคำกริยาและที่เป็นคำนาม ถ้าเป็นคำกริยาจะหมายถึง เปลี่ยนสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสภาพหรือลักษณะเดิมให้ผิดแปลกหรือต่างออกไป แล้วการเปลี่ยนก็เป็นได้ทั้งเปลี่ยนเพียงเล็กน้อย เปลี่ยนแต่เพียงบางส่วน และเปลี่ยนไปมาก แต่ถ้าเป็นคำนาม คำว่า แปลง จะไม่มีความหมายที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนใด ๆ ทั้งสิ้น แต่จะหมายถึงที่โล่งแห่งหนึ่ง ๆ

(๖.๕) เอกภาพ ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันความสอดคล้องกลมกลืนกัน และ “สอดคล้อง” หมายถึง พ้อง ประสาน ไม่ขัดกัน เช่น มีความเห็นกัน ทำงานสอดคล้องกัน ความคิดกับการกระทำสอดคล้องกันรวมทั้งหลักในการบริหารจัดการ (Principles of Management) ตามแนวคิดของ อองรี ฟาโยล (Henri Fayol) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเป็น “เอกภาพ” มี ๒ แนวทาง ดังนี้ คือ การเป็นเอกภาพในเชิงสายการบังคับบัญชา (Unity of Command) คือ การมีหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาที่มีประสิทธิภาพที่สุดนั้นจำเป็นจะต้องมีเพียงคนเดียว เพื่อมีอำนาจเด็ดขาดในการสั่งการ และส่งผลให้การตัดสินใจสามารถทำให้ปฏิบัติการได้อย่างทันท่วงที และการเป็นเอกภาพในเชิงทิศทางการดำเนินงาน (Unity of Direction) คือ การทำงานควรมีแผนงานหลักเพียงแผนงานเดียว อาจมีแผนสำรองไว้รองรับแต่ก็ควรยึดตามแผนงานหลักเป็นอันดับแรกก่อน ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการทำงาน มีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน แล้วการทำงานที่เป็นกลุ่ม หน่วยงาน หรือแม้แต่องค์กร สิ่งสำคัญคือการมีเป้าหมายร่วมกัน การที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันนั้นจะทำให้ทุกคนเห็นแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีหลักยึด มีเส้นทางเดินที่ไปสู่ทิศทางเดียวกัน และมีแรงผลักดันร่วมกันในการก้าวไปสู่จุดหมาย ทำให้แผนงานประสบความสำเร็จได้ง่ายและมีพลัง นอกจากนี้ “คล่องตัว” ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ หมายถึง เป็นไปได้โดยไม่ติดขัด เคลื่อนไหวไปได้สะดวก เป็นไปได้โดยสะดวกไม่ติดขัด

(๖.๖) **การบูรณาการ** ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ หมายถึง การรวมกัน และตัวอย่างการใช้วิธีกับการศึกษาจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาและจำนวนเวลาเรียน รวมทั้งคำว่า “บูรณาการ” มี ๒ ความหมาย คือ (๑) ทำให้เป็นเนื้อเดียวกันโดยรวมหรือผสมผสานส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น การสอนภาษาแบบบูรณาการ หมายถึง การรวมทักษะการพูด ฟัง อ่าน เขียน ไว้ในวิชาเดียวกัน หลักสูตรแบบบูรณาการสำหรับภิกษุสามเณร เป็นหลักสูตรที่รวมหลักสูตรธรรมศึกษา บาลีศึกษา และสามัญศึกษา ให้เป็นหลักสูตรเดียว และ (๒) หมายถึง เชื่อมหรือประสานกับสิ่งอื่นหรือหน่วยงานอื่น เช่น โรงเรียนหลายแห่งบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ที่มีรากฐานจากความเป็นไทยและนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (๒๕๔๐) ได้ให้ความหมาย บูรณาการ หมายถึง การทำให้หน่วยย่อยที่มีอยู่ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกันเข้ามารวมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนให้เป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความหมายครบถ้วน สมบูรณ์ในตัว การบูรณาการ หมายถึง กระบวนการเชื่อมประสานสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่ง ผสมผสานสิ่งที่มีอยู่เข้ามารวมกันให้มีความประสานสัมพันธ์แบบองค์รวมเป็นหนึ่งเดียว ครบถ้วน สมบูรณ์ เป็นเอกภาพในตัวแบบไม่แยกส่วน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนประกอบที่ใหญ่ขึ้น

เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานแบบเดิม ๆ ทำให้เกิดผลดีแก่องค์กร หลุดพ้นจากปัญหาความขาดแคลน และสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอันเกิดจากการบูรณาการงานที่มีอยู่เข้าด้วยกัน สามารถลดความซ้ำซ้อนของงาน ความสูญเปล่าเกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณ เวลา ประหยัดทรัพยากร ลดปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กรเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่ รอบคอบ มองงานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบและทำให้ การทำงานมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม อาร์มสตรอง (Armstrong, ๒๐๐๕) ได้แบ่งการบูรณาการออกเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ (๑) การบูรณาการในแนวดิ่ง (Vertical Integration) เป็นการบูรณาการเข้ากับวัฒนธรรมองค์กร และการบูรณาการเข้ากับกลยุทธ์ (๒) การบูรณาการในแนวนอน (Horizontal Integration) เป็นการบูรณาการระหว่างกระบวนการภายในหน่วยงาน เช่น การบูรณาการระบบการจัดการผลการปฏิบัติงาน

ประโยชน์ของแนวคิดการบูรณาการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ๒๕๔๖) (๑) เป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เกิดการรวมงานที่ใกล้เคียงกันให้เป็นสิ่งเดียวกันเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่ โดยคุณภาพรวมทั้งหมด และมองปัญหาได้ถูกจุดโดยใช้ความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับระบบหรือปัจจัยต่างๆ ให้มีมุมมองที่กว้าง ครบถ้วน (๒) สามารถใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น บุคลากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพลดความซ้ำซ้อนในการ ทำงาน การสิ้นเปลืองในการใช้ทรัพยากร ทำให้มีทรัพยากรเหลือใช้อย่างอื่นได้ (๓) พนักงานทำงานได้ง่าย สะดวก มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะปรับตัวอย่างต่อเนื่อง และช่วยให้ สามารถแก้ไข ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ (๔) ลดความสูญเปล่าของเวลา ความซ้ำซ้อน ในการบริหารช่วยให้การแก้ปัญหาในงานได้อย่าง เบ็ดเสร็จเชื่อมโยงกับระบบต่างๆ ให้มีมุมมองอย่างครบถ้วนและลึกซึ้ง (๕) ลดค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตาม และตรวจประเมินผลที่ต้องดำเนินการตรวจติดตามและประเมินผลที่ละกิจกรรม หากมีการบูรณาการกิจกรรมหรือโครงการทำให้การดำเนินการติดตามและตรวจประเมินผลเพียงครั้งเดียวสามารถตอบได้หลายเป้าหมาย (๖) สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพภายในองค์กร (๗) เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ บุคคลที่มีความคิดแบบบูรณาการจะช่วยให้ลดความผิดพลาดจากการตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ มีความเข้าใจเรื่องที่มีความซับซ้อนได้อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้การตัดสินใจในเรื่องเล็กเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่โดยคุณภาพรวมทั้งหมด ก่อนตัดสินใจและมองปัญหาได้ถูกจุด รู้จุดเชื่อมโยงและผลกระทบ (๘) การบูรณาการเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความฉลาดหลักแหลมในการปรับตัวเองอย่างต่อเนื่อง ด้วยการใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ สติปัญญาและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งอื่นให้เข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์แบบ

(๙) ช่วยขจัดความขัดแย้ง เนื่องจากการบูรณาการทำให้เกิดความเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆ เข้ากันได้ อย่างสมบูรณ์ และ(๑๐) รวบรวมข้อมูลของงานและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่าง ชัดเจน เบ็ดเสร็จ เชื่อมโยงงานต่างๆ อย่างลงตัว

จอร์วัลย์ ภักดีวุฒิ ได้สรุปเกี่ยวกับบูรณาการในเชิงบริหารจัดการเป็นศัพท์ที่แปลมาจาก ภาษาอังกฤษคือ “integration” ที่หมายถึงการรวมตัวกันเป็นก้อน หรือเป็นกลุ่ม การผสมกัน การปรับตัวให้ เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือ “integrated” ซึ่งหมายถึงการรวมตัวกัน การประสานกัน เป็นการอธิบาย ปรากฏการณ์ที่ธุรกิจพยายามรวมตัวกันเพื่อเพิ่มพูนสรรพกำลังในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และ อำนาจต่อรอง “การบูรณาการ” เป็นการผสมผสานทรัพยากรที่มีอยู่ นำมาบริหารจัดการร่วมกันเพื่อให้เกิด การพัฒนาหรือทำให้ดีขึ้น นั้นหมายความว่า การบูรณาการนั้นไม่มีสูตรสำเร็จรูปตายตัว แต่ผลที่ได้รับออกมา ต้องดีกว่าเดิมถ้าผสมผสานทรัพยากรแล้วแย่กว่าเดิมก็ถือว่าไม่เกิดการบูรณาการ

(๗)ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติeMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และ พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอน การดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้ หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ ตามระยะเวลาและรายการที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติกำหนด

ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดให้การรายงานดังกล่าวจัดทำผ่านระบบสารสนเทศเป็นหลัก ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) เพื่อเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานของรัฐใช้รายงานผลการ ดำเนินการตามแผนระดับต่างๆ ของ ประเทศ ซึ่ง “หน่วยงานของรัฐทุกหน่วย” (หน่วยงานที่เป็นของรัฐไม่ว่าจะเป็น ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใดและไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือ เป็นองค์กรอิสระหรือองค์กรอัยการ) มีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน ยุทธศาสตร์ ชาติ และรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวต่อสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนั้น การใช้งานระบบ eMENSCR ในการรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน ของรัฐทุกหน่วย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำระบบ eMENSCR ซึ่งเป็นระบบ สารสนเทศที่ใช้ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานผ่านแผนงาน โครงการ หรือ การดำเนินการต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ โดยเป็น ระบบข้อมูล ขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงข้อมูลจากส่วนราชการต่าง ๆ ได้อย่างบูรณาการ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform: EMENSCR) ประกอบด้วย ๔ หลักการ คือ (๑) เป็นระบบ Paperless System เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๒) เป็นระบบฐานข้อมูลกลาง ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่ เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นบูรณาการ (๓สามารถเผยแพร่รายงานสรุปผลการดำเนินงาน ที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนทราบ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการติดตามประเมินผล และ (๔) ช่วยลดต้นทุนการดำเนินงาน รวมทั้งช่วยลดภาระการ ให้ข้อมูลเพื่อประกอบการชี้แจงต่างๆ ของหน่วยงาน

โครงสร้างระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR

M๑ :ความเชื่อมโยง ระดับแผน เป้าหมายประกอบด้วย แผนระดับที่ ๑ (ยุทธศาสตร์ชาติ) - แผนระดับที่ ๒(แผนปฏิรูป แผนแม่บท แผนมั่นคง etc.) - แผนระดับที่ ๓ (แผนปฏิบัติการ) - นโยบายรัฐบาล - กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

M๒:ข้อมูลทั่วไปประกอบด้วยชื่อโครงการ /การดำเนินงาน ลักษณะของโครงการ (ใช้/ไม่ใช้งบประมาณ) วิธีการดำเนินงาน (ดำเนินการเอง/จัดจ้าง) และสถานการณ์ดำเนินโครงการ

M๓:รายละเอียด - โครงการ – การดำเนินงาน: ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมายเชิงผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัด ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และ กลุ่มเป้าหมาย

M๔: แผนการ ดำเนินงาน/ กิจกรรม: ประกอบด้วย กิจกรรม/ วิธีการดำเนินการ (ระบุรายไตรมาส) ระยะเวลาการดำเนินการของแต่ละกิจกรรม

M๕:งบประมาณ: ประกอบด้วย วงเงินงบประมาณ (วงเงินงบประมาณทั้งหมด และแหล่งเงิน) และแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายไตรมาส

M๖: ผลการดำเนินงาน: ประกอบด้วยการดำเนินงานรายไตรมาส (การเบิกจ่ายงบประมาณและผลการดำเนินงาน) ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะ

M๗:ผู้อนุมัติ

นอกจากนี้ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติแห่งชาติ eMENSCR ยังได้กำหนดรายละเอียดต่างๆดังนี้

๑. ประเภทของผู้ใช้งานระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ(eMENSCR)(User)

ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ จำแนกประเภทของผู้ใช้งานระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ตามบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้นำเข้าข้อมูลโครงการ คือ ส่วนราชการระดับกองโดยความรับผิดชอบของผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่า ทำหน้าที่ในการนำเข้าข้อมูลโครงการหรือการดำเนินงาน ตลอดจนการรายงานความก้าวหน้าเป็นรายไตรมาส และส่งข้อมูลเพื่อขอรับการอนุมัติจาก “ผู้อนุมัติ”

(๒) ผู้นำเข้าข้อมูลแผน คือ ส่วนราชการระดับกองที่ได้รับมอบหมายในการนำเข้าแผนระดับ ๓ ของหน่วยงานเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) เช่น กองยุทธศาสตร์, กองนโยบายและแผน โดยหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่าและ ระดับกระทรวงจะได้รับเพียง Username เดียวต่อหนึ่งหน่วยงาน

(๓) ผู้อนุมัติ คือ ผู้ใช้งานระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ที่สามารถพิจารณาให้ความเห็นชอบข้อมูลโครงการที่ส่วนราชการระดับกอง นำเข้ามาในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องก่อนจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการจัดทำรายงานเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาต่อไป

(๔) ผู้ประสานงานระดับกระทรวง (ป.ย.ป.) คือ กลุ่มงาน ป.ย.ป. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ ป.ย.ป. ของหน่วยงาน ซึ่งเป็นผู้ใช้งานระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ที่สามารถดู

ภาพรวมของทุกโครงการในทุกสถานะภายในกระทรวงได้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการประสานงานและติดตามความคืบหน้าในการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR)

(๕) ผู้ติดตามและตรวจสอบ คือ ผู้ใช้งานระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ที่มีอำนาจหน้าที่ในการติดตามและตรวจสอบการ ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศตามกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ, คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ, คณะรัฐมนตรี , สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร , สมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น

๒. ข้อมูลที่หน่วยงานจะต้องนำเข้าสู่ระบบ eMENSCR

หน่วยงานของรัฐจะต้องนำข้อมูลเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ใน ๒ ส่วน ได้แก่ การนำเข้าสู่ข้อมูลโครงการหรือการดำเนินงาน และ การนำเข้าแผนระดับ๓ (แผนปฏิบัติการด้าน..., แผนปฏิบัติราชการ) ของหน่วยงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ ๑ การนำเข้าข้อมูลโครงการหรือการดำเนินงาน

๑) การเพิ่มโครงการใหม่ (M๑-M๕) เมื่อหน่วยงานของรัฐมีโครงการที่จะเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ หน่วยงานระดับกอง โดยความ รับผิดชอบของผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าจะต้องส่งข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดโครงการ/การดำเนินงาน เข้าในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ภายในไตรมาสที่ ๑ ของปีงบประมาณนั้น ทั้งนี้หากเป็นโครงการที่มีการริเริ่มระหว่างปีงบประมาณ ให้หน่วยงานนำเข้าสู่ข้อมูลดังกล่าวภายใน ๓๐ วัน หลังสิ้นไตรมาสที่มีการริเริ่มโครงการ โดยข้อมูลที่จะต้องนำเข้าใน ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ประกอบด้วย ๕ ส่วนหลัก (๕ Module) ได้แก่

M๑ : ความเชื่อมโยงกับแผนระดับต่างๆ

M๒ : ข้อมูลทั่วไป

M๓ : รายละเอียดโครงการ

M๔ : กิจกรรม

M๕ : แผนการใช้งบประมาณ

โดยข้อมูลโครงการในส่วน M๑-M๕ จะถูกบันทึกเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ในสถานะ “ร่างโครงการ” กล่าวคือ ข้อมูล โครงการจะยังไม่ถูกเผยแพร่และผู้กรอกข้อมูลยังสามารถแก้ไขข้อมูลได้อยู่เสมอ จนกว่าร่างโครงการดังกล่าวจะถูกส่งไปยัง “ผู้อนุมัติ” และเปลี่ยนสถานะจากร่างโครงการเป็น “โครงการอนุมัติ”

๒) การรายงานความก้าวหน้า (M๖) เมื่อโครงการที่ได้นำข้อมูลรายละเอียดโครงการ/การดำเนินงาน (M๑-M๕) เข้าในระบบแล้วถูกดำเนินการ หรือมีความคืบหน้า หน่วยงานผู้กรอกข้อมูลข้างต้นจะต้อง รายงานผลการดำเนินการ (M๖) ที่เกิดขึ้นเป็นรายไตรมาส โดยมีระยะเวลา ๓๐วัน หลังสิ้นไตรมาสในการรายงานผล โดยข้อมูลดังกล่าวจะต้องผ่านการอนุมัติ ตามลำดับ (M๗) ด้วยเช่นกัน

ส่วนที่ ๒ การนำเข้าแผนระดับ ๓ (แผนปฏิบัติการด้าน.../แผนปฏิบัติราชการ) ของหน่วยงาน นอกจากการนำเข้าข้อมูลโครงการดังที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้นนั้น ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่หน่วยงานของรัฐ จะต้องนำเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ได้แก่ การนำเข้าแผนระดับ ๓ (แผนปฏิบัติการ

ด้าน.../แผนปฏิบัติราชการ) ของหน่วยงาน โดยข้อมูลที่จะต้องนำเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ประกอบด้วย ๒ ส่วน ดังนี้

(๑) การกรอกข้อมูลตามแบบฟอร์ม กรอกข้อมูลแผนระดับ ๓ ของหน่วยงานในส่วนที่เกี่ยวข้องตามรายละเอียดที่ปรากฏในแบบฟอร์ม เพื่อแสดงถึงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับ ๒ และ ๓ อื่นๆ (ถ้ามี) รวมทั้งทิศทางการขับเคลื่อนภารกิจของส่วนราชการเพื่อบรรลุ เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

(๒) การอัปโหลดไฟล์ (.pdf) แผนระดับ ๓ฉบับเต็ม ที่หน่วยงานได้จัดทำเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ใน รูปแบบ pdf file โดยหน่วยงานสามารถกำหนดโครงสร้างของแผนระดับ ๓ได้ตามความเหมาะสม โดยขอให้ข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้ครบถ้วน

ทั้งนี้ การนำเข้าแผนระดับ ๓ให้หน่วยงานมอบหมายกองนโยบายและแผนหรือกองที่เกี่ยวข้องเพียง Username เดียวในการนำเข้าข้อมูล โดยต้องผ่านการอนุมัติตามสายการบังคับบัญชา (M๗)

๓. ลำดับการอนุมัติ (M๗)

การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ ทั้งในส่วนข้อมูลโครงการและในส่วนของการ นำเข้าแผนระดับ ๓ล้วนต้องผ่านการอนุมัติข้อมูลตามลำดับขั้น (M๗) เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องครบถ้วนของ ข้อมูล ซึ่งรูปแบบลำดับการอนุมัติจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของหน่วยงาน โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

(๓.๑) หน่วยงานราชการส่วนกลางมีลำดับการอนุมัติดังนี้ ผู้อำนวยการกอง อธิบดีหรือเทียบเท่า (อนุมัติข้อมูลจากระดับกอง) รองปลัดที่ได้รับมอบหมาย (อนุมัติข้อมูลจากระดับกรม) ปลัดกระทรวง (อนุมัติข้อมูลจากรองปลัด) และส่งข้อมูลในระบบeMENSCRไว้ข้อมูลที่ได้รับการอนุมัติเพื่อจัดทำรายงาน

๔. สถานะของโครงการ

(๑) ร่างโครงการ หมายถึง โครงการที่ผู้ใช้กรอกข้อมูลเข้าในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ครบถ้วนแล้ว แต่ยังไม่ได้ส่งข้อมูลเพื่อขอรับการอนุมัติ ซึ่งในส่วนนี้ผู้กรอกข้อมูล ยังสามารถแก้ไขหรือเพิ่มเติมรายละเอียดภายในโครงการได้อยู่เสมอ

(๒) ร่างโครงการ (ไม่สมบูรณ์) หมายถึง โครงการที่ผู้ใช้กรอกข้อมูลเข้าในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ยังไม่ครบถ้วน จึงไม่ สามารถส่งข้อมูลเพื่อขอรับการอนุมัติได้

(๓) รออนุมัติ หมายถึง โครงการที่ผู้นำเข้าข้อมูลโครงการได้ส่งข้อมูลไปยังผู้อนุมัติแล้ว และผู้อนุมัติอยู่ระหว่าง พิจารณาให้ความเห็นชอบ

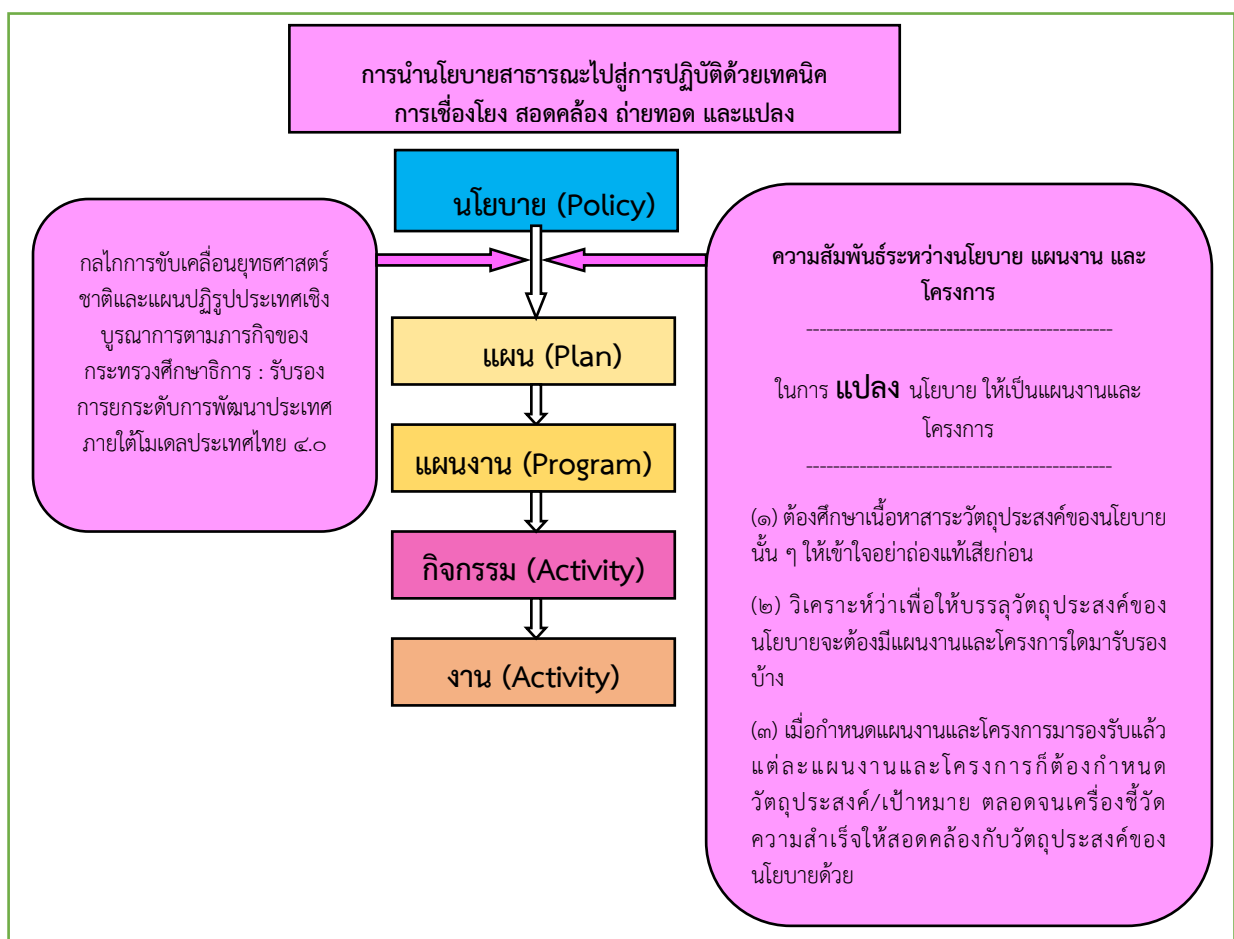
(๔) รอแก้ไข หมายถึง โครงการที่ผู้อนุมัติพิจารณาแล้วว่าข้อมูลยังไม่ถูกต้องครบถ้วน และได้ส่งกลับไปให้ผู้นำเข้าข้อมูลโครงการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม

(๕) อนุมัติแล้ว หมายถึง โครงการที่ได้รับการอนุมัติแล้วตลอดสายการบังคับบัญชา และข้อมูลโครงการถูกเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ

๒.๓ เครื่องมือและเทคนิค

เครื่องมือและเทคนิคในการจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ ผู้ขอรับการประเมินได้ใช้เครื่องมือและเทคนิคในการศึกษาในครั้งนี้โดยอาศัยหลักการและเทคนิคการเชื่อมโยง สอดคล้อง ถ่ายทอด แปลงเป้าหมายและตัวชี้วัดสู่การปฏิบัติรายละเอียดตามแผนภาพดังนี้

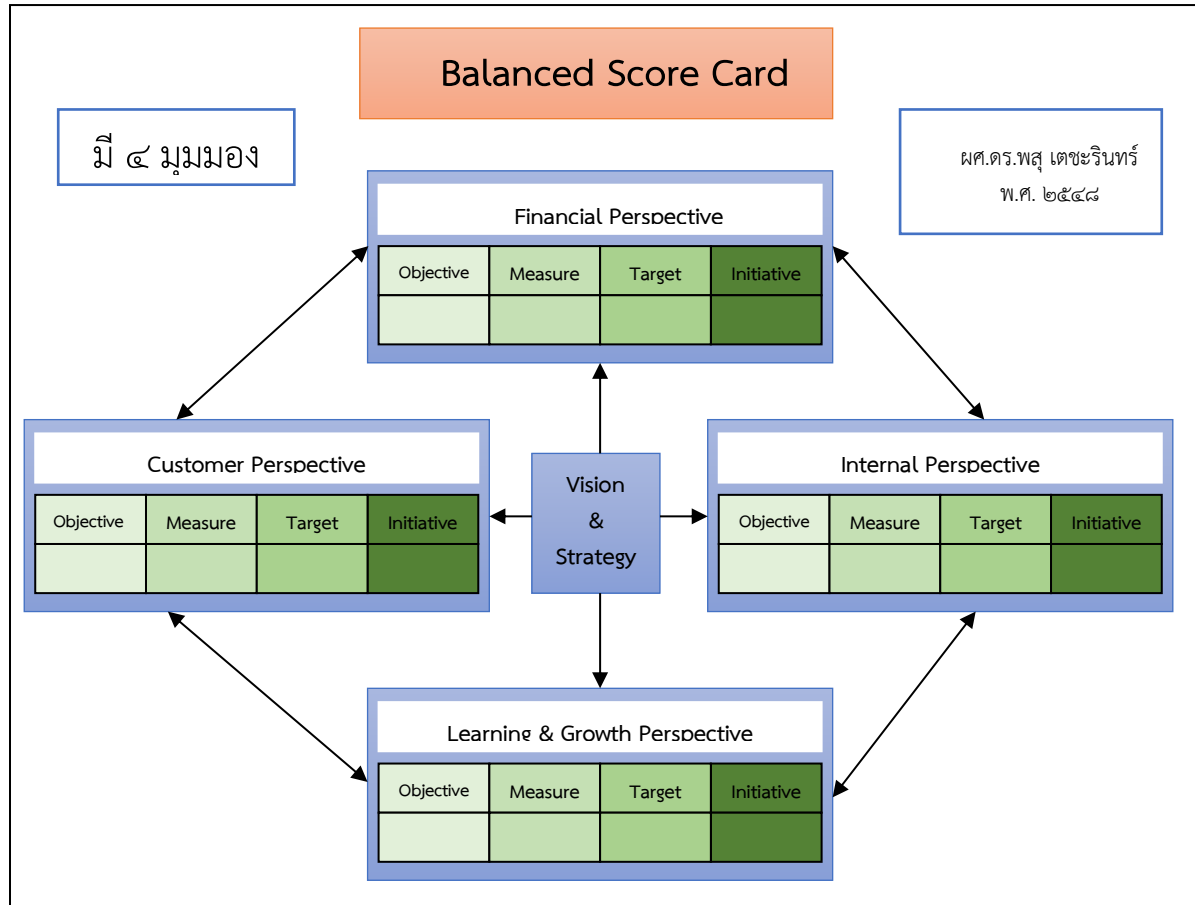
แผนภาพที่ ๒๕ เทคนิคการเชื่อมโยง สอดคล้อง ถ่ายทอด และแปลงเป้าหมายและตัวชี้วัดสู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้ผู้ขอรับการประเมินได้ใช้แนวคิด Balanced Score Card เป็นเครื่องมือในการนำเป้าหมายของแผนย่อย (Y1) เป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระดับประเด็น (Y2) และเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ (Z) สู่การปฏิบัติภายใต้หลักการเชิงเหตุและผล (XYZ) และนำแนวคิดการบริหารยุทธศาสตร์ มาใช้การทำความเข้าใจกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีและนำแนวคิดห้องปฏิบัติการภาครัฐ ทั้ง Future Lab, Policy Lab, และ Government Lab โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการกำหนดแนวทาง กระบวนการและจัดทำรูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ให้ตอบโจทย์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยที่ห้องปฏิบัติการหรือห้องทดลองจะเป็นขั้นตอนหนึ่งในการจัดทำรูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ ที่เป็นแหล่ง

“ปล่อยความคิดสร้างสรรค์”และ“ปล่อยพลัง” ที่เก็บอยู่ภายในตัวบุคคลของผู้ที่มีส่วนร่วมกันในการสนทนากลุ่ม การประชุม และการระดมความคิดเห็น และใช้เครื่องมือและเทคนิคการค้นหาคำปัญหา วินิจฉัยปัญหา (Diagnosis) การค้นพบ (Discovery) ความเข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชน สังคมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เครื่องมือการประเมินสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (SWOT Analysis) เพื่อสะท้อนให้เห็นจุดแข็งและจุดอ่อนของการศึกษาของไทยในการตอบสนองต่อโอกาสและตอบโต้ภัยคุกคามจากภายนอกโดยใช้เทคนิค 7S's Model และ C-PESTE Analysis ตลอดจนผู้ขอรับการประเมินยังใช้เครื่องมือการถ่ายทอดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติอีกเป็นจำนวนมากได้แก่ ตัวชี้วัด Strategy Map การวิเคราะห์งาน Job Analysis การวิเคราะห์เชิงระบบและห่วงโซ่คุณค่า (SIPOC Model/Value chain model) การจำแนกภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ Action Plan การบริหารโครงการ การเขียนโครงการ วิเคราะห์โครงการ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ระบบงบประมาณ รวมทั้งผู้ขอรับการประเมินยังต้องอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับกลไกการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติเป็นจำนวนมากเช่นกันได้แก่ การบริหารโครงการ การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การบริหารการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างองค์กร เทคโนโลยีองค์ความรู้ ทรัพยากรบุคคล การจัดสรรแรงจูงใจ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ วัฒนธรรมองค์กร และเครื่องมือการติดตามยุทธศาสตร์และเรียนรู้ ประกอบด้วยระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) การประชุมการเขียนรายงานผลการดำเนินงาน ตลอดจนผู้ขอรับการประเมินได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับทักษะและสมรรถนะที่หลากหลายในการออกแบบความเชื่อมโยงการทำงาน (X) ทุกระดับตั้งแต่ระดับประเทศ กระทรวง ภาคและจังหวัดให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ(๑๑)การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตแผนย่อย (Y1) : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนระดับที่ ๒(Y2) และแผนระดับที่ ๑ (Z) ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ)รวมทั้งเชื่อมโยงเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกับเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการและของประเทศ และมีกระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำและงานที่ข้ามส่วนราชการ ทักษะและสมรรถนะที่ใช้ดำเนินการดังกล่าวข้างต้นนั้น ประกอบด้วยการคิดเชิงวิพากษ์การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสังเคราะห์ การคิดเชิงเปรียบเทียบ การคิดเชิงอนาคต การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงออกแบบ การคิดเชิงประยุกต์ การคิดเชิงบูรณาการ การเจรจาต่อรอง การโน้มน้าวชักจูง และทักษะการตัดสินใจ อีกทั้งผู้ขอรับการประเมินยังได้นำแนวคิดและเทคนิคการประชุมชี้แจง การสนทนากลุ่ม (Group Dialogue)การระดมสมอง หรือการระดมความคิด (Brainstorm)มาใช้ในการให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญในการจัดทำ“รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติeMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” และขอสรุปเครื่องมือและเทคนิคในการศึกษาตามแนวทางของ รศ.ดร.วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ ๒๕๔๙ รศ.ดร.พสุ เตชะรินทร์ ๒๕๕๑ สำนักงาน ก.พ.ร.โครงการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ๒๕๕๒ และศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คู่มือการฝึกอบรม หลักสูตร การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ภาครัฐ ๒๕๕๔ ดังกล่าวตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ ๒๖ เครื่องมือและเทคนิคในการจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศ
เชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผล
แห่งชาติeMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National
Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “ แผนระดับที่ ๓”

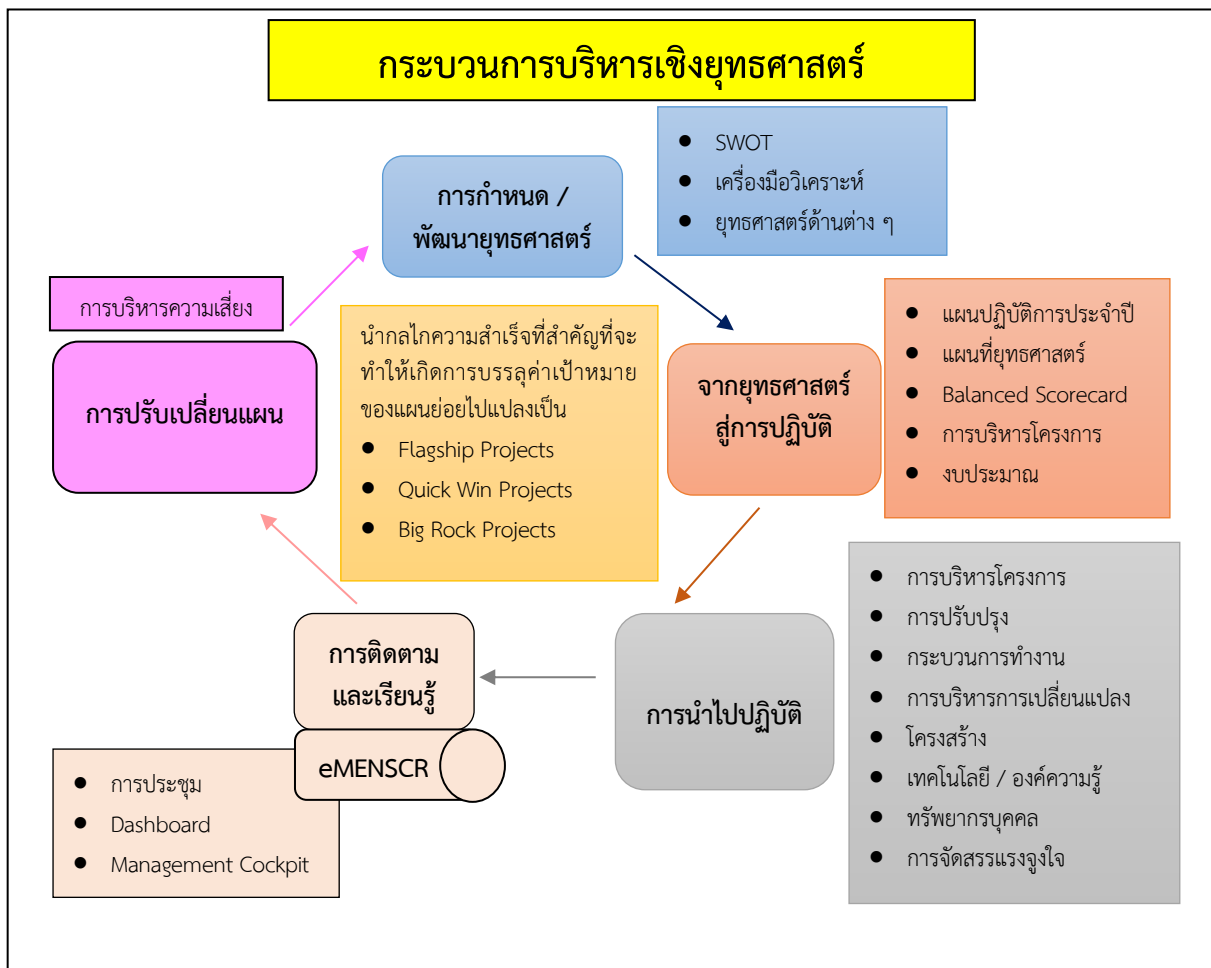
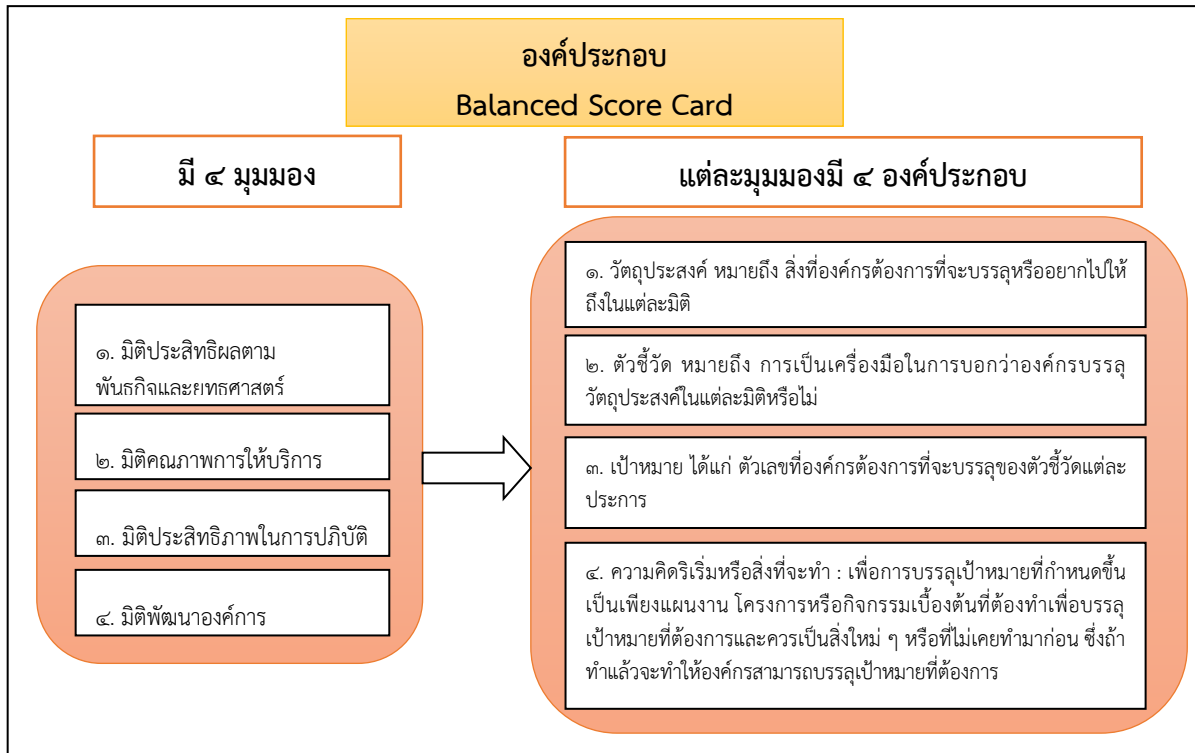
ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด ข้อมูลพื้นฐาน
เป้าหมาย และ Initiative ตามมุมมอง
Balanced Score Card

การตอบสนองตาม วัตถุประสงค์มุมมองตาม BSC	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ข้อมูลพื้นฐาน	ค่าเป้าหมาย					ความคิดริเริ่ม (Initiative) (กลไก/วิธีการ/กลยุทธ์)
มิติประสิทธิภาพตามพันธกิจ และยุทธศาสตร์									
มิติคุณภาพการให้บริการ									
มิติประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติราชการ									
มิติพัฒนาองค์กร									

Balanced Score Card: ในฐานะเครื่องมือนำกลยุทธ์ไปสู่
การปฏิบัติภายใต้หลักการเชิงเหตุและผล (XZY)

ความสำคัญของทั้งกลยุทธ์และการนำไปสู่การปฏิบัติ

	ไม่สามารถปฏิบัติได้	ปฏิบัติได้ดี
ไม่มีกลยุทธ์ที่ดี	ล้มเหลวตั้งแต่เริ่มต้น	ขาดทิศทางที่ชัดเจน
มีกลยุทธ์ที่ดี	ไม่สามารถ ดำเนินงานได้ตาม กลยุทธ์ที่ตั้งไว้	ประสบความสำเร็จ

การบริหารยุทธศาสตร์

คือ การทำความเข้าใจกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๑. เราอยู่ที่ไหน (Where are we now ?)

: วิเคราะห์ SWOT

๒. เราจะไปไหนในอนาคต (Where do we want to be ?)

: การกำหนด Vision / Mission (เป้าหมาย)

๓. เราจะไปอย่างไร (How do we get there ?)

: การกำหนดกลยุทธ์ แนวทางพัฒนา กลไก คือสิ่งที่ต้องทำเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

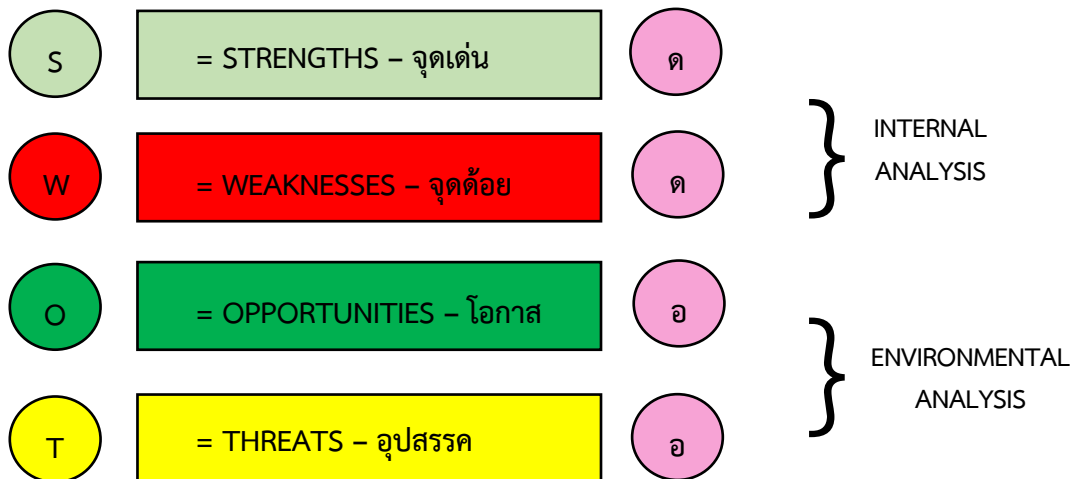
๔. เราต้องปรับเปลี่ยนอะไรเพื่อไปถึงจุดหมาย (What do we have to do or change in order to get there?)

: กระบวนการในการเปลี่ยนแปลง การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

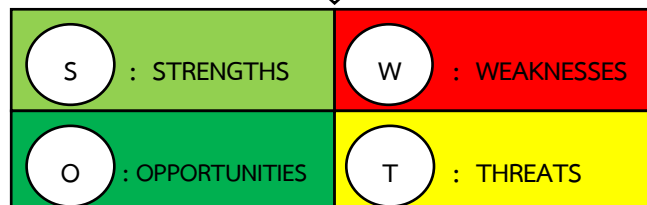
WHERE ARE WE NOW?

SWOT – ANALYSIS

ปัจจัยที่ใช้ในการ
วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง
(SWOT Analysis)

SWOT Analysis

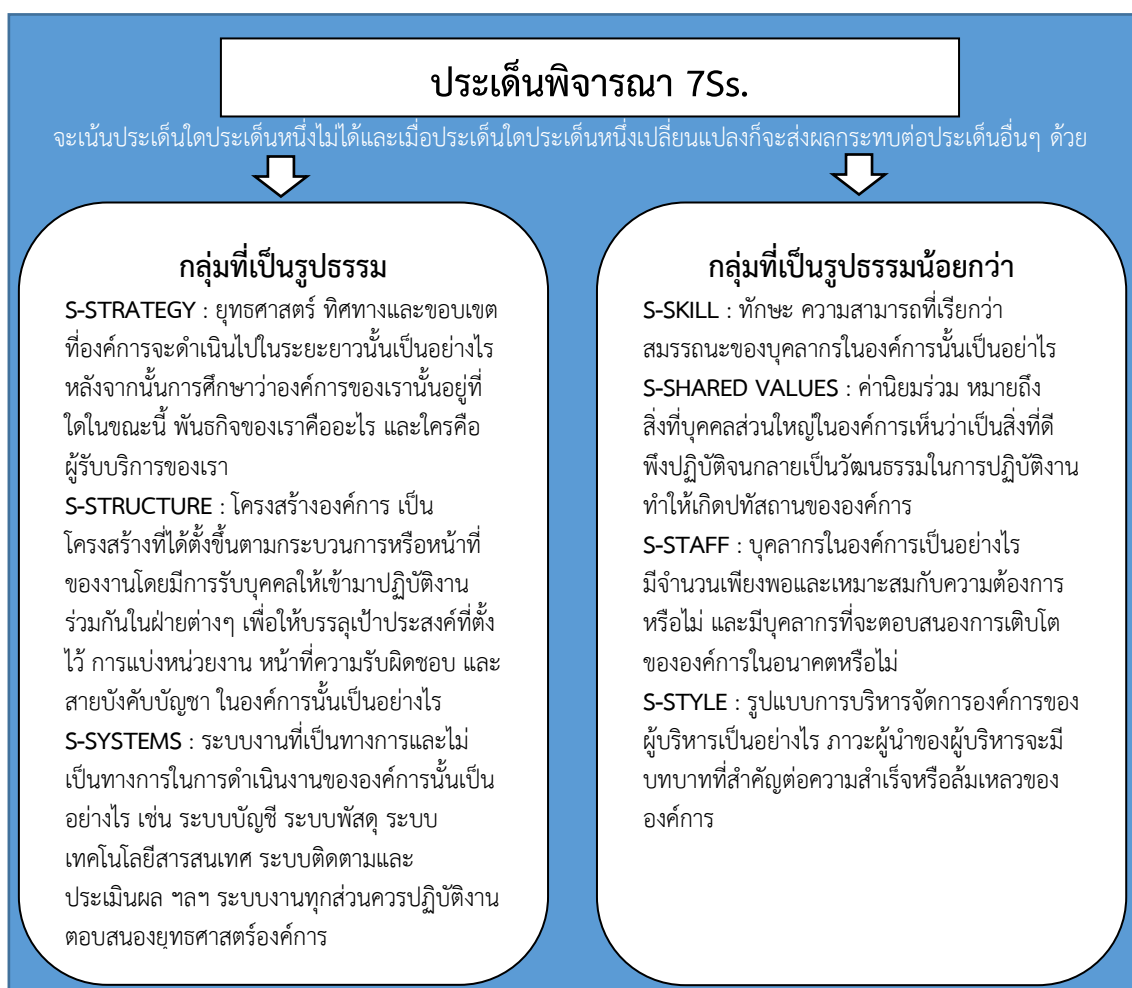
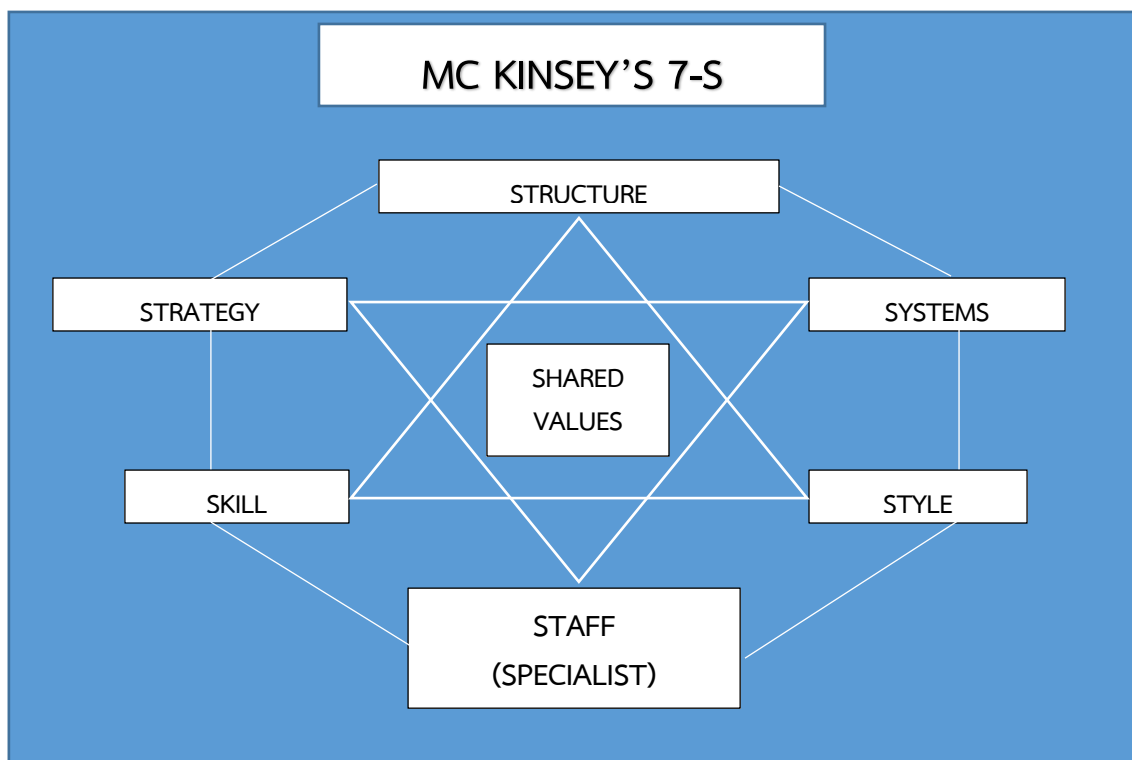

C – PEST

C – Customer , Competitors
P – Politics
E – Environment , Economics
S – Society
T – Technology

7Ss.

S – STRATEGY
S – STRUCTURE
S – SYSTEMS
S – SKILL
S – SHARED VALUES
S – STAFF
S – STYLE

สภาพแวดล้อมทั่วไป

วิเคราะห์โอกาส/ข้อจำกัดโดยใช้:

C – PEST Analysis

C = Customer, Competitors	ผู้รับบริการ คู่แข่งเป็นอย่างไร
P = Politics	สถานการณ์ทางการเมือง การปรับเปลี่ยนกฎหมาย นโยบาย ระเบียบราชการเป็นอย่างไร
E = Environment, Economics	สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจเป็นอย่างไร
S = Society	สภาพสังคม วัฒนธรรม ค่านิยมของประชาชนเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร
T = Technology	เทคโนโลยี ระบบสารสนเทศเทคโนโลยี ทางการบริหาร และวิทยาการแขนงต่างๆ ใหม่ๆ เป็นอย่างไร

SWOT MATRIX

	จุดแข็ง – S ๑. ๒. ๓. ๔.	จุดอ่อน – W ๑. ๒. ๓. ๔.
โอกาส – O ๑. ๒. ๓. ๔.	กลยุทธ์ SO ใช้จุดแข็ง เกาะกุมโอกาส	กลยุทธ์ WO เอาชนะจุดอ่อน โดยอาศัยโอกาส
อุปสรรค – T ๑. ๒. ๓. ๔.	กลยุทธ์ ST ใช้จุดแข็ง หลีกเลี่ยงอุปสรรค	กลยุทธ์ TO ลดจุดอ่อน และหลีกเลี่ยงอุปสรรค

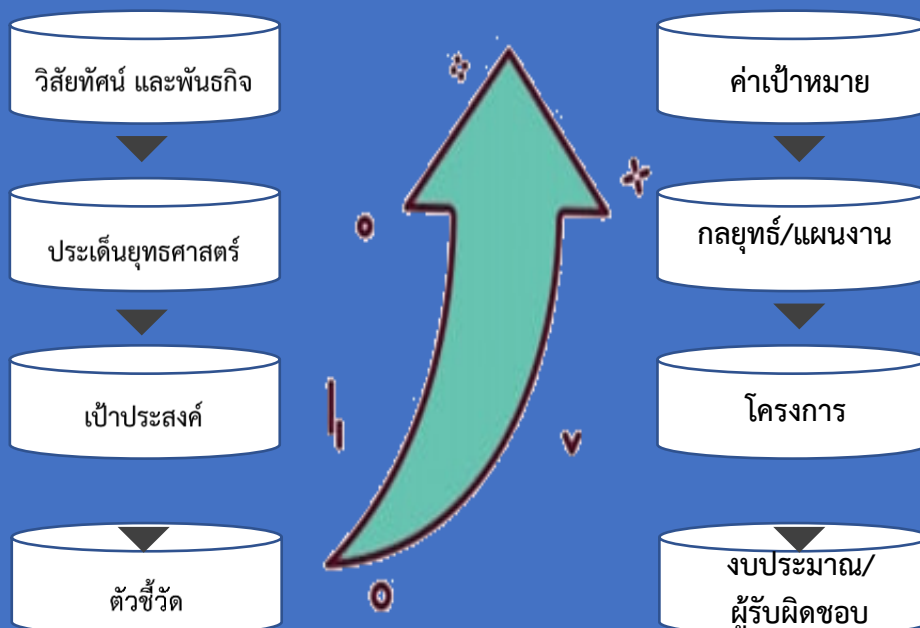
ยุทธศาสตร์ชาติ : ประเด็น : เป้าหมาย : ตัวชี้วัด			
แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)		แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ เป้าหมาย ๑..... ตัวชี้วัด (๑) คำเป้าหมาย : แผนย่อยที่ ๑ : เป้าหมาย ๑..... ตัวชี้วัด (๑) คำเป้าหมาย :	
แผนย่อยที่ ๑	เป้าหมาย/ ตัวชี้วัด/ คำเป้าหมาย	ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ (Critical Key Success Factors) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุคำเป้าหมายของแผนย่อย	กลไก(X) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุ คำเป้าหมายของแผนย่อย(Y1) ที่ส่งผลต่อ การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติระดับประเด็น(Y2) และ เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ(Z)

กลไกประเภทที่ ๑: กลไก(X) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุ คำเป้าหมายของ แผนย่อย(Y1)	ชนิด			ช่วงเวลาดำเนินการ				หน่วยงาน รับผิดชอบ
	Flagship	Quick Win	Big Rock	ไตรมาส ๑	ไตรมาส ๒	ไตรมาส ๓	ไตรมาส ๔	
กลไกที่ ๑.....								
กลไกที่ ๒.....								
กลไกที่ ๓.....								
กลไกที่ ๔.....								
กลไกที่ ๕.....								
กลไกประเภทที่ ๒: กลไก(X) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุ คำเป้าหมายของ แผนย่อย(Y1)	ชนิด			ช่วงเวลาดำเนินการ				หน่วยงาน รับผิดชอบ
	Flagship	Quick Win	Big Rock	ไตรมาส ๑	ไตรมาส ๒	ไตรมาส ๓	ไตรมาส ๔	
กลไกที่ ๑.....								
กลไกที่ ๒.....								
กลไกที่ ๓.....								
กลไกที่ ๔.....								
กลไกที่ ๕.....								

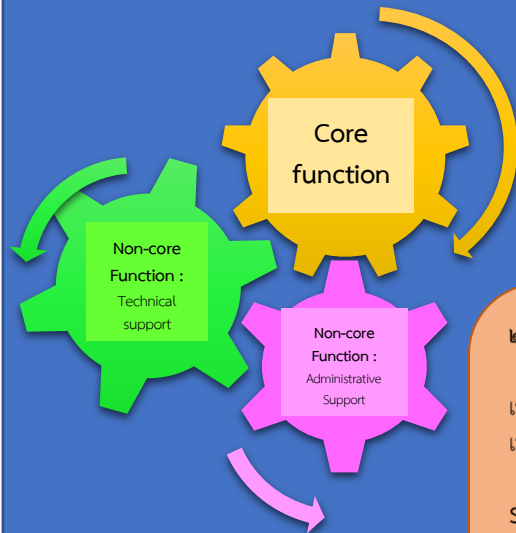
การนำความคิดริเริ่มใน BSC
มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan)
(แผนงาน/โครงการ/ช่วงเวลาดำเนินการ/งบประมาณ/หน่วยงานรับผิดชอบ)

กลไกประเภทที่ ๑ : กลไก(X) ที่จะทำให้ เกิดการบรรลุ ค่าเป้าหมายของ แผนย่อย(Y1)	ชนิดของกลไก			แผนงาน/โครงการ			ช่วงเวลาดำเนินการ			
	Flagship	Quick Win	Big Rock	Flagship	Quick Win	Big Rock	ไตรมาส ๑	ไตรมาส ๒	ไตรมาส ๓	ไตรมาส ๔
	กลไกที่ ๑.....									
	กลไกที่ ๒.....									
	กลไกที่ ๓.....									
	กลไกที่ ๔.....									
	กลไกที่ ๕.....									
งบประมาณประจำปี						หน่วยงานรับผิดชอบ				
๒๕๖๓	๒๕๖๔		๒๕๖๕							

กรอบการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการ (แผนระดับ ๓)

แนวทางการจำแนกภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ : ภารกิจหลัก VS. ภารกิจรอง

๑. ภารกิจหลัก (Core function) หมายถึง งานตามกฎหมาย/นโยบาย หรืองานที่หากไม่ดำเนินการจะทำให้ส่วนราชการนั้นไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์การจัดตั้ง เช่น งานให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย งานอนุมัติ อนุญาต งานบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย งานจัดการข้อพิพาท ข้อร้องเรียน งานจัดบริการสาธารณะ เป็นต้น

๒. ภารกิจรอง (Non-core function) หมายถึง

๒.๑ งานให้การสนับสนุนทางวิชาการ (Technical Support)

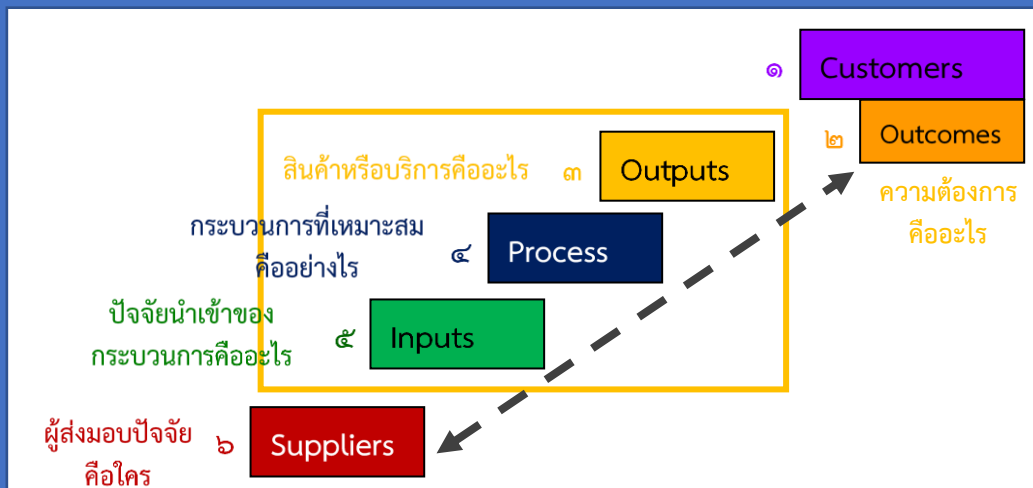
เช่น งานกฎหมายและระเบียบ งานแผนงาน งานวิจัยและพัฒนางาน เทคโนโลยีสารสนเทศ งานวิเทศสัมพันธ์ เป็นต้น

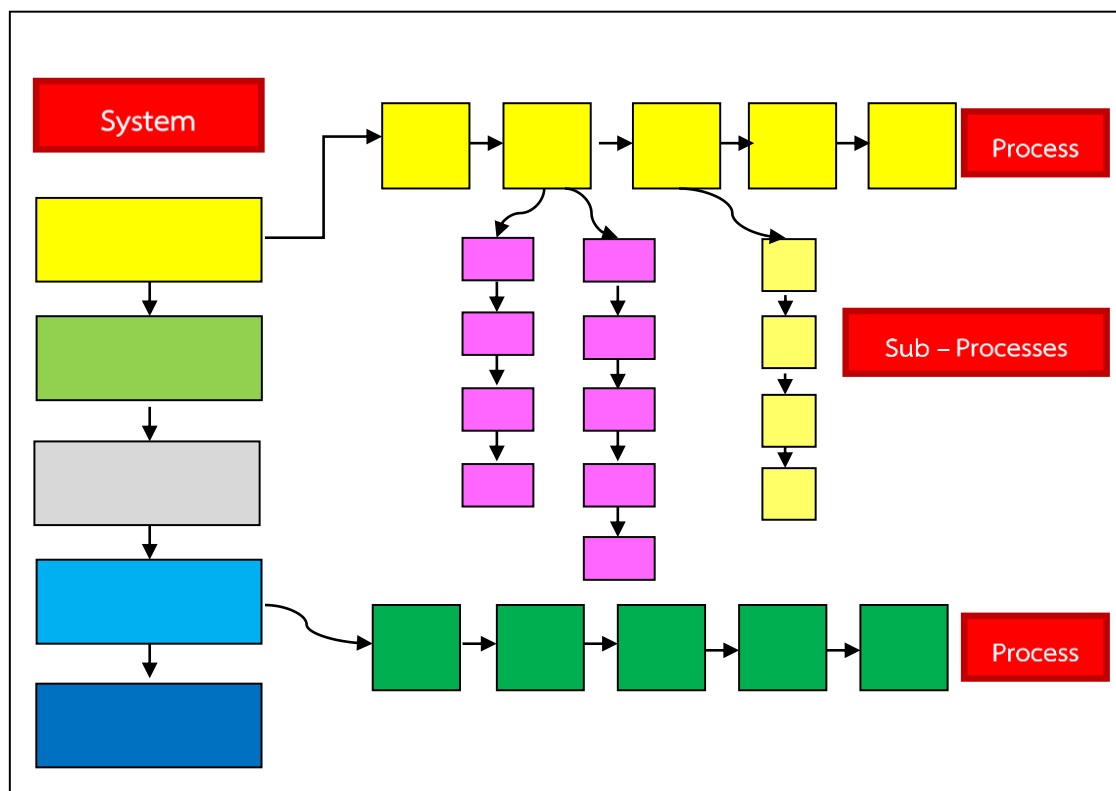
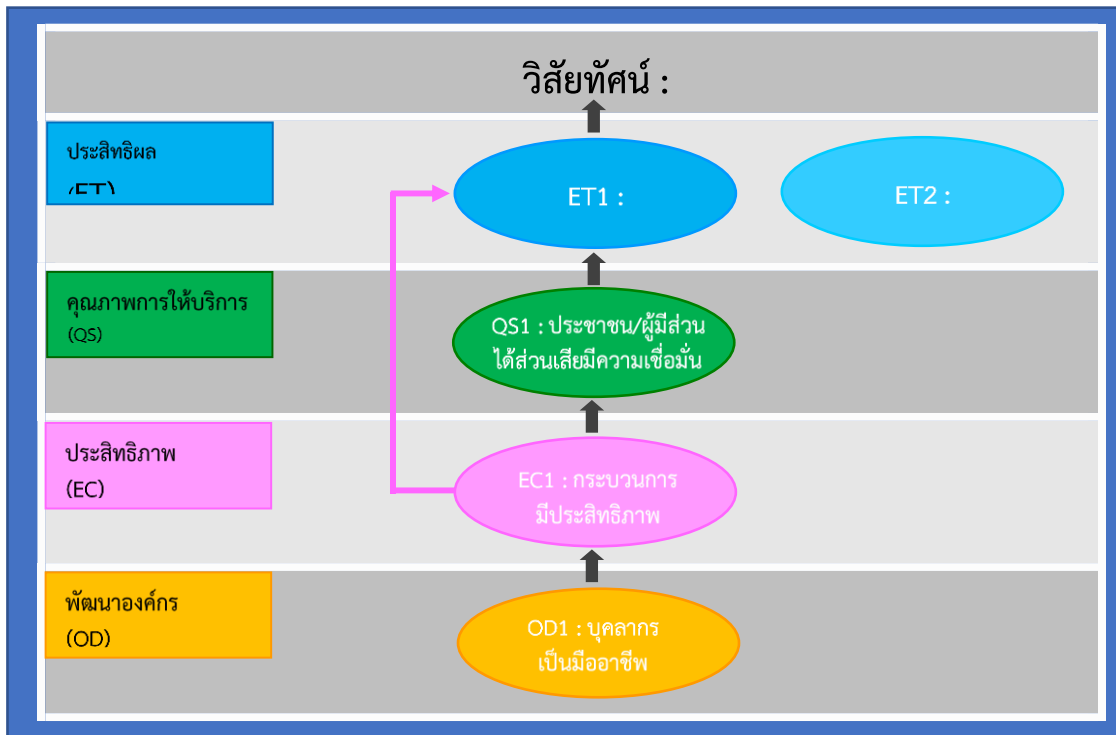
๒.๒ งานสนับสนุนทางบริหารจัดการ (Administrative Support)

เช่น งานสารบรรณ งานการเงิน บัญชีและพัสดุ งานบุคลากร งานฝึกอบรม งานเลขานุการ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ภารกิจของดังกล่าวมีลักษณะเป็นภารกิจหลักของบางส่วนราชการก็ได้ขึ้นอยู่กับสภาพเงื่อนไขและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงานนั้น

SIPOC Model/ Value chain model

๒.๔ องค์ประกอบ:

การศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENS CR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ ผู้ขอรับการประเมินขอกำหนดองค์ประกอบดังนี้

การกำหนดองค์ประกอบ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” นั้น ผู้ขอรับการประเมินยึดตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงาน ก.พ. ภายใต้แนวคิดการถ่ายทอดเป้าหมาย และ ตัวชี้วัดจากแผนระดับที่ ๑ คือ ยุทธศาสตร์ชาติสู่เป้าหมายตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแผนระดับที่ ๒ คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนระดับที่ ๓ คือ แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ สู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือจัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด หรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ รวมถึงแผนปฏิบัติการทุกระดับที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของแผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๑ จากนั้นถ่ายทอดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของแผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ไปสู่เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายระดับกระทรวง และถ่ายทอดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายจากระดับกระทรวงสู่ระดับส่วนราชการ(กรม) ระดับสำนัก/กอง/กลุ่ม/ศูนย์และระดับบุคคลรวมทั้งยึดหลักการความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง ความสัมพันธ์และการแปลง “เป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย” จากแผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้องโดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์หาปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ (Critical Key Success Factors) ที่จะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้องที่จะส่งผลให้เกิดการบรรลุเป้าหมายตามแผนระดับที่ ๑ จากนั้นนำปัจจัยที่สำคัญสู่ความสำเร็จ (Critical Key Success Factors) มาจัดทำกลไกและชุดโครงการที่สำคัญหรือที่เรียกว่า “Super Flagship Project” ที่จะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายดังกล่าวและกำหนดผู้รับผิดชอบภายใต้แนวคิดห่วงโซ่คุณค่า ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จากนั้นแปลง “ชุดโครงการที่สำคัญหรือที่เรียกว่า Super Flagship Project” ดังกล่าวเป็น “ทิศทางการดำเนินงานและแนวทางพัฒนาตามภารกิจของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง” โดยจัดทำเป็นแผนหลัก ๒ ประเภท คือ (๑) “แผนปฏิบัติการด้าน” และ (๒) “แผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี” หรือเรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ซึ่งจะ เป็นแผนในเชิงปฏิบัติที่มีความชัดเจนตามภารกิจของแต่ละส่วนราชการ มีความสอดคล้องกันกับแผนทุกระดับและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จนสามารถทำให้ทุกส่วนราชการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติได้ระยะเวลาที่กำหนด ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship :XYZ) และในแต่ละประเภทยังมีรูปแบบและองค์ประกอบดังนี้

ประเภทที่ (๑) แผนปฏิบัติการด้าน มีรูปแบบและองค์ประกอบดังนี้

(๑.๑) ชื่อแผนและชื่อส่วนราชการที่รับผิดชอบ: กำหนดให้มีความชัดเจนโดยพิจารณาจากกลไกและชุดโครงการที่สำคัญหรือที่เรียกว่า “Super Flagship Project” และแสดงถึงระยะเวลาในการดำเนินการด้วย ดังนี้ “แผนปฏิบัติการด้าน ระยะที่... (พ.ศ. -)” ชื่อส่วนราชการ.....สำหรับแผนอื่นๆ ให้เป็นไปตามที่มีบทบัญญัติตามกฎหมายที่กำหนดชื่อแผนไว้แล้ว

(๑.๒) สภาพการณ์ของการพัฒนาด้าน.....ที่ผ่านมา : ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และด้านการบริหารจัดการภาครัฐภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาในขณะนั้น อาทิ นโยบายภาครัฐ กฎหมาย กฎระเบียบ และแผนดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

(๑.๓) เหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน..... มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

(๑) ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาในปัจจุบัน: วิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อจำกัดของการพัฒนาด้านต่างๆ ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนพัฒนาและนโยบายรัฐบาลเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาและนโยบายที่กำหนดไว้

(๒) การประเมินเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนา : เป็นการวิเคราะห์บริบทการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่จะมีผลต่อการพัฒนาภายใต้แผนระดับ ๓ ทั้งในบริบทระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ โดยการวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มของปัจจัยต่างๆ อาทิ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมด้านความมั่นคง และด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนภัยคุกคาม และโอกาสต่อการพัฒนา ตลอดจนวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (Gap Analysis) ของผลการพัฒนาที่ผ่านมา เช่น ความเหลื่อมล้ำหรือการเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างในเมืองกับในชนบท เป็นต้น

(๓) บทบาทของเทคโนโลยี : วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนระดับ ๓ เนื่องจากความก้าวหน้าเทคโนโลยีอาจทำให้แผนงาน/โครงการที่จัดเตรียมไว้ไม่ทันสมัย

(๑.๔) ความสอดคล้องกับ**แผนระดับที่ ๑**แผนในระดับที่ ๒และแผนระดับที่๓ อื่นที่เกี่ยวข้อง : เป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องและความเชื่อมโยงของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนาของแผนปฏิบัติการด้าน..... กับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีเอกภาพให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

(๑) ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดรวมของแผนของแผนปฏิบัติการด้าน..... เป็นการวิเคราะห์วัตถุประสงค์และเป้าหมายในภาพรวมของแผนระดับ ๓ว่ามีความสอดคล้องกับ**แผนระดับที่ ๑**แผนในระดับที่ ๒และแผนระดับที่๓ อื่นที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ตัวชี้วัดผลกระทบร่วมตัวชี้วัดผลลัพธ์ร่วม เช่น ตัวชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ (ขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ เช่น IMD, WEF และ Ease of Doing Business ตัวชี้วัดการพัฒนามนุษย์เช่น Human Development Index (HDI) ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม เช่น SDG ตัวชี้วัดคอร์รัปชัน เช่น Corruption Perception Index เป็นต้น) และตัวชี้วัดผลลัพธ์ร่วม (ผลลัพธ์ร่วมที่แต่ละโครงการมีความเชื่อมโยงแผนเดียวกัน) ผลลัพธ์ร่วม (ผลลัพธ์ของแผนงานที่เชื่อมโยงตัวชี้วัดยุทธศาสตร์ชาติ/เป้าหมายการพัฒนา) โดยตัวชี้วัดดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับตัวชี้วัดรวมของยุทธศาสตร์ชาติและค่ามาตรฐานในระดับสากล

(๒) ความเหมาะสมของค่าเป้าหมายและค่าตัวชี้วัดแต่ละยุทธศาสตร์:เป็นการวิเคราะห์ค่าเป้าหมายและค่าตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแต่ละแนวทางของแผนระดับ ถ้าวัดความสะท้อนกับระดับผลลัพธ์ของค่าเป้าหมายและค่าตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ของยุทธศาสตร์ชาติ วิเคราะห์ความเชื่อมโยงตัวชี้วัดกับค่ามาตรฐานสากล และเกณฑ์มาตรฐานที่นำมาใช้ในการอ้างอิงซึ่งเกณฑ์การพิจารณาตัวชี้วัดผลกระทบของแต่ละแนวทางการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับตัวชี้วัด/เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาตินั้น จะต้องสอดคล้องกับค่ามาตรฐานสากลทั้งในด้านเศรษฐกิจ อาทิ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รายได้ต่อหัว ด้านสังคม อาทิ การเข้าถึงบริการของรัฐ ด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการใช้ที่ยั่งยืน การเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าไม้ การลดก๊าซเรือนกระจก และ ด้านภาครัฐ อาทิ การให้บริการอย่างเพียงพอ มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน และใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมเป็นธรรมและเสมอภาค

(๓) ความเหมาะสมแนวทางการพัฒนา : เป็นการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาของแผนระดับ ๓ ที่จะต้องครอบคลุมและสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติในด้านต่างๆ และวิเคราะห์ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาที่จะนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม

(๑.๕) ความเชื่อมโยงและจัดลำดับความสำคัญของแผนประกอบด้วย

(๑) แผนเฉพาะด้านอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกับการ**แผนปฏิบัติการด้าน** เป็นการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนเฉพาะด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายแนวทางการพัฒนาเช่นเดียวกับ**แผนปฏิบัติการด้าน** เพื่อให้การดำเนินการมีความสอดคล้องและดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งในด้านกลุ่มเป้าหมายและตัวชี้วัด หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน และการจัดสรรงบประมาณ

(๒) การจัดลำดับความสำคัญของ**แผนปฏิบัติการด้าน** เป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสมของการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ และมาตรการต่างๆ ในแต่ละแนวทางการพัฒนา ที่จะช่วยสนับสนุนเป้าหมายและตัวชี้วัดให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผน รวมทั้งพิจารณาถึงความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนแผนงาน โครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามปัจจัยต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นและมีผลต่อแผนการพัฒนาประเทศ อาทิ สภาพปัญหาดำเนินงาน ศักยภาพ และความจำเป็นของประเทศในขณะนั้น ข้อตกลงระหว่างประเทศกฎหมาย กฎระเบียบ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนทิศทางและแนวโน้มของการพัฒนาประเทศในอนาคต

(๑.๖) วิเคราะห์ทางเลือก : เป็นการวิเคราะห์ทางเลือกอื่นในการขับเคลื่อน/ดำเนินโครงการ/แผนงาน นอกจากทางเลือกหรือแผน/โครงการที่เสนอมา เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา โดยการวิเคราะห์ทางเลือกต้องคำนึงถึงสภาพตลาดและข้อจำกัดในการดำเนินงานตามแผน อาทิ การวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการของตลาด (Demand-Driven) การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการดำเนินโครงการ และมาตรการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่างๆ

(๑.๗) กลไกขับเคลื่อนแผนและการกำหนดแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างเหมาะสม : เป็นการวิเคราะห์ระบบและกลไกการบริหารจัดการจากแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงข้อจำกัดในการดำเนินงานตามแผน อาทิ วิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการดำเนินโครงการ หรือวิเคราะห์ว่าใครเป็นผู้ขับเคลื่อน (Player) แผน/โครงการที่เสนอ และขับเคลื่อนด้วยแรงจูงใจ (Incentive Structure) ไດ เพื่อให้การขับเคลื่อน**แผนปฏิบัติการด้าน**เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีรายละเอียดดังนี้

(๑) การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้าน สู่การปฏิบัติ : เป็นการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะทางการขับเคลื่อนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้าน ของภาคีการพัฒนาต่างๆ อาทิ แนวทางในการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงเป้าหมายของแผนปฏิบัติการด้าน เพื่อสร้างการรับรู้และให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันแผนพัฒนา แนวทางที่จะส่งเสริมและผลักดันให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนา และแนวทางการสร้างแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

(๒) รูปแบบการพัฒนา : เป็นการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้าน ถึงลักษณะการทำงานแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทั้งในมิติเชิงยุทธศาสตร์ (Agenda Based) และมิติเชิงพื้นที่ (Area Based) ด้วยหลักความรับผิดชอบต่อสังคม หรือหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ หรือทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางการในการจัดทำแผนพัฒนา แผนดำเนินงาน และแผนธุรกิจไปในทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน

(๓) หน่วยงานขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนปฏิบัติการด้าน : เป็นการ วิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการดำเนินงานของหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนแผน รวมถึงการดำเนินงานของคณะหรือองค์กรรูปแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาทิ คณะกรรมการระดับชาติ คณะอนุกรรมการ และกองทุนส่งเสริมต่างๆ โดยวิเคราะห์ทั้งในระดับนโยบาย (Policy) การกำกับดูแล (Regulator) การส่งเสริมสนับสนุน (Promoter) และการปฏิบัติการ (Operator)

(๑.๘) การบริหารความเสี่ยงและปัจจัยแห่งความสำเร็จ: เป็นการวิเคราะห์แผนบริหารความเสี่ยงเพื่อเสนอแนวทางเลือกอื่นภายใต้แนวทางและกลไกการบริหารความเสี่ยงที่เกิดจากบริบทการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานตามแผนเพื่อลดความเสียหายและผลกระทบของความเสี่ยงที่จะเกิดกับแผนงานโครงการ และสามารถปรับแผนดำเนินการได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยังคงบรรลุเป้าหมายของแผนตามที่กำหนดไว้และวิเคราะห์ปัจจัยที่จะมีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา และปัจจัยสนับสนุนและโอกาสในการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

(๑.๙) วงเงินงบประมาณพร้อมแหล่งที่มาของงบประมาณ

(๑.๑๐) ผู้รับผิดชอบ (ระบุผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้งนำเสนอความพร้อมของบุคลากรในการดำเนินการ)

(๑.๑๑) การติดตามประเมินผลวิเคราะห์แนวทางการจัดทำระบบการติดตามประเมินผลเพื่อรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงาน และใช้ประกอบการพิจารณาทบทวนการปรับปรุงแผนระดับ ๓ ต่อไป

(๑.๑๒) สรุปแนวทางการดำเนินการ /โครงการ/กิจกรรม กรอบระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ วงเงิน แหล่งเงิน เป้าหมาย และตัวชี้วัด

ประเภทที่ (๒) แผนปฏิบัตินโยบายระยะ ๕ ปี และรายปี มีรูปแบบและองค์ประกอบดังนี้

(๒.๑) ชื่อแผนและชื่อส่วนราชการที่รับผิดชอบ : และแสดงถึงระยะเวลาในการดำเนินการด้วยดังนี้ “แผนปฏิบัตินโยบาย ระยะที่ ... (พ.ศ. -)” ชื่อส่วนราชการ.....

(๒.๒) วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย แนวทางพัฒนา กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการ /กิจกรรม /ตัวชี้วัดผลผลิต/ตัวชี้วัดผลลัพธ์/และค่าเป้าหมาย ช่วงเวลาดำเนินการ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ ”

๒.๕ กรอบระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) สืบค้น ค้นคว้า ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ วิพากษ์ และสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับ เป้าหมายการพัฒนาประเทศ การศึกษากับการพัฒนาประเทศ การศึกษาของประเทศไทย ความท้าทายในการยกระดับการพัฒนาการศึกษาไทย ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมาย แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) กฎหมายและแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับ Innovation Lab การสำรวจอนาคต (Future Lab) การริเริ่มและทดสอบนโยบาย (Policy Lab) การออกแบบนวัตกรรมภาครัฐ (Government Lab) ภายใต้ห้องทดลองภาครัฐ ที่เรียกว่าชื่อ Prime Minister Labs (PM Labs) โดยใช้แนวคิด Design Thinking นโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระบบงบประมาณ ระบบงาน กระบวนการ แนวทางการจำแนกภารกิจของหน่วยงานภาครัฐผู้รับผิดชอบ การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ การเชื่อมโยง การถ่ายทอด ความสอดคล้อง การแปลง เอกภาพ บูรณาการ ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) องค์ประกอบ เครื่องมือและเทคนิค ฯลฯ และขอบเขตของผลงานเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : ร่องรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่เป็นรูปธรรมต่อไป

(๒) กำหนดกรอบแนวคิด หลักการ เครื่องมือ เทคนิค องค์ประกอบ และขอบข่ายการดำเนินการ การศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : ร่องรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

(๓) ประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อประมวลข้อคิดและเสนอแนะจากที่ประชุม เกี่ยวกับการศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : ร่องรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ และจัดทำร่าง “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือที่เรียกว่า

แผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

(๔) สอนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมวิพากษ์ “ร่างรูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือที่เรียกว่า แผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และจัดทำร่าง “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓”ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

(๕) นำร่าง “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือที่เรียกว่าแผนระดับที่ ๓” ตามภารกิจกระทรวงศึกษาธิการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เสนอปลัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ฉบับสมบูรณ์

๓. รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓”

๓.๑ หลักการและวิธีการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ... ภายใต้หลักการ “Policy Lab” หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) และแนวคิด “กระบวนการ Design Thinking”

ผู้ขอรับการประเมินได้ทบทวนหลักการ กรอบแนวคิด เครื่องมือ เทคนิค และองค์ประกอบ ในการกำหนดขอบเขตในการศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” ข้างต้น จึงมีรายละเอียดข้อเสนอ ดังนี้

๓.๑.๑ หลักการการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ...

(๑) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ กำหนดว่า แผนปฏิบัติการด้าน ... หมายถึง แผนระดับที่ ๓ ที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ ให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือจัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด หรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่าง ประเทศ ซึ่งเป็นเครื่องมือการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนระดับที่ ๓ ตามนัยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ แผนปฏิบัติการด้าน ... จึงเป็นแผนการพัฒนาที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มากกว่า ๑ หน่วยงาน

(๒) หลักเกณฑ์ในการจัดทำแผนระดับที่ ๓ ประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่

๑. ภาพรวมการพัฒนาที่ผ่านมา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาในขณะนั้น

๒. ความจำเป็นของแผน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ (๑) ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนา ในปัจจุบัน (๒) การประเมินเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนา และ (๓) บทบาทของเทคโนโลยีวิเคราะห์ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนระดับที่ ๓ เนื่องจากความก้าวหน้าเทคโนโลยีอาจทำให้แผนงาน/โครงการที่จัดเตรียมไว้ไม่ทันสมัย

(๓) ความสอดคล้องและความเชื่อมโยงของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาของแผนกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีเอกภาพ ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่

๑. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดรวมของแผนในภาพรวมกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) และตัวชี้วัดผลกระทบ ร่วม ตัวชี้วัดผลลัพธ์ร่วม เช่น ตัวชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ (ขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ เช่น IMD WEF และ Ease of Doing Business ตัวชี้วัดการพัฒนามนุษย์ เช่น Human Development Index (HDI)

ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม เช่น SDG ตัวชี้วัดคอร์รัปชัน เช่น Corruption Perception Index เป็นต้น) และ ตัวชี้วัดผลผลิตร่วม (ผลผลิตร่วมที่แต่ละโครงการมีความเชื่อมโยงแผนเดียวกัน) ผลลัพธ์ร่วม (ผลลัพธ์ของ แผนงานที่เชื่อมโยงตัวชี้วัดยุทธศาสตร์ชาติ/เป้าหมายการพัฒนา) โดยตัวชี้วัดดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับ ตัวชี้วัดร่วมของยุทธศาสตร์ชาติและค่ามาตรฐานในระดับสากล

๒. ความเหมาะสมของค่าเป้าหมายและค่าตัวชี้วัดแต่ละยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในแต่ละ แนวทางของแผน มีความสะท้อนกับระดับผลลัพธ์ของค่าเป้าหมายและค่าตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ของยุทธศาสตร์ ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ความเชื่อมโยงตัวชี้วัดกับค่ามาตรฐานสากลและเกณฑ์มาตรฐานที่นำมาใช้ในการ อ้างอิง ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาตัวชี้วัดผลกระทบของแต่ละแนวทางการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับตัวชี้วัด/เป้าหมาย ของยุทธศาสตร์ชาตินั้น จะต้องสอดคล้องกับค่ามาตรฐานสากล

๓. ความเหมาะสมแนวทางการพัฒนาของแผนต้องครอบคลุมและสอดคล้องเชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ในด้านต่าง ๆ และความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาที่จะนำไปสู่ การจัดทำแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม

(๔) ความเชื่อมโยงและจัดลำดับความสำคัญของแผน ประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่

๑. แผนเฉพาะด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงกับแผน ที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาเช่นเดียวกับแผน เพื่อให้การดำเนินการมีความสอดคล้องและดำเนินการเป็นไปในทิศทาง เดียวกัน ทั้งในด้านกลุ่มเป้าหมายและตัวชี้วัดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน และการจัดสรร งบประมาณ

๒. การจัดลำดับความสำคัญของแผน ความเหมาะสมของการจัดลำดับความสำคัญของ แผนงาน โครงการและมาตรการต่าง ๆ ในแต่ละแนวทางการพัฒนาที่จะช่วยสนับสนุนเป้าหมายและตัวชี้วัดให้ เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผน รวมทั้งพิจารณาถึงความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนแผนงาน โครงการ เพื่อให้ สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและมีผลต่อแผนการพัฒนาประเทศ อาทิ สภาพปัญหาดำเนินงาน ศักยภาพ และความจำเป็นของประเทศในขณะนั้น ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย กฎระเบียบ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนทิศทางและแนวโน้มของการพัฒนาประเทศ ในอนาคต

(๕) ทางเลือกที่เหมาะสมในการขับเคลื่อน/ดำเนินโครงการ/แผนงาน

(๖) กลไกการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ และการกำหนดแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างเหมาะสม ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่

๑. แนวทางการขับเคลื่อนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนของภาคี การพัฒนาต่าง ๆ อาทิ แนวทางในการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงเป้าหมายของแผน เพื่อสร้างการรับรู้และให้ทุก ภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันแผนพัฒนาแนวทางที่จะส่งเสริม และผลักดันให้ภาคเอกชนนำประเด็น การพัฒนาไปประกอบการจัดทำแผนการลงทุนทางธุรกิจ และแนวทางการสร้างแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง

๒. รูปแบบการพัฒนาหรือรูปแบบการดำเนินงานตามแผน เช่น การทำงานแบบบูรณาการ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทั้งในมิติเชิงยุทธศาสตร์ (Agenda Based) และมิติเชิงพื้นที่ (Area Based) ด้วยหลักความรับผิดชอบต่อสังคมหรือหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ หรือทุกภาค ส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา แผนดำเนินงาน และแผนธุรกิจ ไปใน ทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน

๓. ศักยภาพและความสามารถในการดำเนินงานของหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนแผน รวมถึง การดำเนินงานของคณะหรือองค์กรรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งในระดับนโยบาย (Policy) การกำกับดูแล (Regulator) การส่งเสริม สนับสนุน (Promoter) และการปฏิบัติการ (Operator)

(๗) การบริหารความเสี่ยงและปัจจัยแห่งความสำเร็จ เพื่อลดความเสียหายและผลกระทบของ ความเสี่ยงที่จะเกิดกับแผนงานโครงการ และสามารถปรับแผนดำเนินการได้ สอดคล้องกับสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยยังคงบรรลุเป้าหมายของแผนตามที่กำหนดไว้ และปัจจัยที่จะมีผลต่อความสำเร็จ ในการพัฒนา และปัจจัยสนับสนุนและโอกาสในการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้

(๘) จัดทำระบบการติดตามประเมินผล เพื่อรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงาน และ ใช้ประกอบการพิจารณาทบทวนการปรับปรุงแผนต่อไป

๓.๑.๒ การนำเสนอแผนระดับที่ ๓ เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

(๑) แผนแม่บทด้าน ... แผนพัฒนา ... แผนอื่น ๆ ที่มีกฎหมายกำหนดให้เสนอต่อ คณะรัฐมนตรี ดำเนินการ ดังนี้ (๑) ส่วนราชการดำเนินการจัดทำรูปแบบการสรุปแผน (๒) ส่วนราชการนำเสนอ แผนต่อ สศช. โดยผ่านความเห็นชอบของรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่กำกับดูแลส่วนราชการ (๓) สศช. โดยคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี (๔) สศช. แจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและส่วนราชการ และ (๕) ส่วนราชการนำเสนอแผนต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามขั้นตอนของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี โดยมิ ให้ความเห็นของ สศช. ประกอบการนำเสนอแผน

(๒) แผนแม่บทด้าน ... แผนพัฒนา ... แผนอื่น ๆ ที่เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ/เรื่องสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ/เรื่องผูกพันตามสนธิสัญญาระหว่าง ประเทศ ดำเนินการ ดังนี้ (๑) ส่วนราชการดำเนินการจัดทำรูปแบบการสรุปแผน (๒) ส่วนราชการนำเสนอแผน ต่อ สศช. โดยผ่านความเห็นชอบของรองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่กำกับดูแลส่วนราชการ (๓) สศช. พิจารณาความจำเป็นการนำเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี และหากพบว่าไม่มีความจำเป็นใน การนำเสนอคณะรัฐมนตรี สศช. ดำเนินการแจ้งส่วนราชการดำเนินการต่อไป

(๓) แผนปฏิบัติการ ... เพื่อแปลงแผน หรือสนับสนุนแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ สู่การปฏิบัติ เมื่อกระทรวง/หน่วยงานของรัฐได้รับการอนุมัติแผนปฏิบัติการ ... จากผู้มีอำนาจอนุมัติแผน ดังกล่าว (เช่น รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เป็นต้น) ให้ดำเนินการสำเนาแผนปฏิบัติการ ... ส่ง สศช. เพื่อทราบ พร้อมทั้งดำเนินการส่งแผนปฏิบัติการ ... ให้สำนักงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป และ ในกรณีที่แผนปฏิบัติการ ... เพื่อแปลงแผนระดับที่ ๓ หรือสนับสนุนแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ สู่ การปฏิบัติ ที่ไม่มีความจำเป็นต้องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาหรือทราบ เมื่อกระทรวง/หน่วยงานของ รัฐได้รับการอนุมัติแผนปฏิบัติการ ... จากผู้มีอำนาจอนุมัติแผนดังกล่าว (เช่น รอง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เป็นต้น) ให้ดำเนินการสำเนาแผนปฏิบัติการ ... ส่ง สศช. เพื่อทราบ เพื่อนำไปสู่ กระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนระดับที่ ๑ แผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ พร้อมทั้งดำเนินการส่งแผนปฏิบัติการ ... ให้สำนักงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป

๓.๑.๓ หลักการความเชื่อมโยงของแผนงาน/โครงการ ต่อแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ชาติ ภายใต้หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ)

ยุทธศาสตร์ชาติ : ทำอะไร/อย่างไร (What/How) คือ ประเด็นยุทธศาสตร์ (Z)

: ทำเพื่ออะไร (Goals) คือ เป้าหมาย (ด้าน) ... (Z)

: ทำเท่าไร (How much/many) คือ ตัวชี้วัด (Z)

แผนแม่บท : ทำอะไร/อย่างไร (What/How) แผนแม่บท ประเด็น... (Y2)

แผนย่อย (Y1)

: ทำเพื่ออะไร (Goals) คือ เป้าหมายแผนแม่บท ประเด็น ... (Y2) และแผนย่อย Y1

: ทำเท่าไร (How much/many) คือตัวชี้วัด Y2 และตัวชี้วัด Y1

แผนงาน/โครงการ กิจกรรม เป้าหมาย/ ผลลัพธ์ ค่าเป้าหมาย (ถ้ามี)

๓.๑.๔ แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ... ประกอบด้วย

(๑) การถ่ายทอดแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ โดยแผนปฏิบัติการด้าน ... ต้องขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ไปสู่การปฏิบัติให้ชัดเจน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

(๒) การพิจารณาความจำเป็นของการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ... มีหลักเกณฑ์ ๒ กรณี ได้แก่ (๒.๑) กรณีมีกฎหมายบัญญัติให้จัดทำแผน และ (๒.๒) กรณีไม่มีกฎหมายบัญญัติให้จัดทำแผน และแนวทางการพัฒนาในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมในรายละเอียดจะต้องมีเหตุจำเป็น โดยหากไม่มีแผนปฏิบัติการด้าน ... จะก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบวงกว้างต่อประเทศอย่างรุนแรง ซึ่งแผนปฏิบัติการด้าน ... ต้องเป็นประเด็นการพัฒนาที่สำคัญและส่งผลการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

(๓) การกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการด้าน ... ต้องมีระยะเวลาสอดคล้องกับห้วงเวลาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยในระยะแรกเป็นการดำเนินการระหว่างปี ๒๕๖๓ - ๑๕๖๕

(๔) การกำหนดชื่อแผนปฏิบัติการด้าน ... ทุกแผน หากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดชื่อไว้อย่างชัดเจน ต้องกำหนดชื่อแผนฯ ว่า “แผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ.-....)”

(๕) การจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติตามแผนนั้น ต้องจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนาและดำเนินการโครงการในแต่ละปีงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ โดยให้พิจารณาจากรายงานผลการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) และให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่สามารถนำไปสู่การบรรลุค่าเป้าหมายที่อยู่ในระดับวิกฤตก่อนเป็นอันดับแรก

๓.๑.๕ แนวทางการจัดทำแผนงาน/โครงการ หรือการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการด้าน ... ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ภายใต้หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) ศึกษาเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติ

(๒) ศึกษาแผนแม่บทฯ แผนแม่บทประเด็น เป้าหมายประเด็น ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

(๓) ศึกษาแผนย่อยภายใต้แผนแม่บทฯ เป้าหมายแผนย่อย แนวทางการพัฒนา ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

(๔) ศึกษาเรื่องและประเด็นที่ปฏิรูป กลยุทธ์ แผนงานงาน โครงการ/กิจกรรม เป้าหมาย และตัวชี้วัดของแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐

(๕) ศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

(๖) ศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕)

(๗) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานปีที่ผ่านมาตามตัวชี้วัดที่กำหนดตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดค่าส่วนต่างระหว่างค่าเป้าหมายกับข้อมูลฐาน เพื่อหาค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุ : ค่าเป้าหมายที่หน่วยงานต้องจัดทำโครงการ/การดำเนินงานเพื่อให้ตอบโจทย์ รวมทั้งกรณีค่าเป้าหมายเป็นการกำหนดการเพิ่มขึ้น/ลดลงที่มีค่าเฉลี่ยคงที่ เช่น การเพิ่มขึ้น/ลดลงของค่าเป้าหมายเฉลี่ยเป็นร้อยละ ไม่จำเป็นต้องทราบข้อมูลฐาน : ค่าเป้าหมายที่หน่วยงานต้องจัดทำ โครงการ/การดำเนินงาน เพื่อให้ตอบโจทย์

(๘) ศึกษาปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จตามห่วงโซ่แห่งคุณค่า (value chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ – กลางน้ำ – ปลายน้ำ และจัดทำโครงการสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อ การบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ และนำโครงการที่สำคัญดังกล่าวไปจัดทำค่าของงบประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ และปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ต่อไป ทั้งนี้ เป้าหมายแผนแม่บทย่อยฯ เป็นกรอบในการกำหนดปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ (Critical Key Success Factors) ที่นำไปสู่แนวทางการพัฒนาโครงการสำคัญ (X) ที่จะส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ และจัดทำงบประมาณต่อไป และหากมีโครงการสำคัญหลายโครงการเรียกว่า “Super Flagship Project (X)”

๓.๑.๖ การพิจารณาหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามโครงการสำคัญ ควรดำเนินการดังนี้

(๑) หน่วยงานเจ้าภาพเชิญหน่วยงานต่าง ๆ ตามห่วงโซ่ที่เกี่ยวข้องมาประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และบูรณาการร่วมกันว่าจะแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาได้อย่างไร ทั้งนี้ มาตรการการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนานั้น จะนำไปสู่การระบุกิจกรรมหรือวางแผนโครงการอย่างเป็นระบบ ตามห่วงโซ่คุณค่าตั้งแต่ต้นน้ำ – กลางน้ำ – ปลายน้ำ เพื่อตอบโจทย์การบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทหรือแผนแม่บทย่อยที่กำหนดไว้ช่วงระยะแรก (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) และเพื่อใช้เป็นค่าของงบประมาณสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ต่อไป

(๒) หน่วยงานเจ้าภาพร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำชุดโครงการและงบประมาณของแผนแม่บทและแผนแม่บทย่อย รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง

(๓) หน่วยงานเจ้าภาพอาจกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ภารกิจหรือกิจกรรมแยกตามห่วงโซ่คุณค่า (value chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ – กลางน้ำ – ปลายน้ำ ซึ่งจะช่วยให้สามารถจำแนกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภารกิจ/กิจกรรมที่จะต้องดำเนินการได้อย่างชัดเจน เกิดการบูรณาการเชื่อมโยง ซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความเป็นระบบที่สมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้งยังสามารถวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของแต่ละส่วนตามห่วงโซ่คุณค่า เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป ดังตารางที่ ๓๐

ตารางที่ ๓๐ วิธีการวิเคราะห์ภารกิจหรือกิจกรรมแยกตามห่วงโซ่คุณค่า (value chains)

ลำดับ	กระบวนการ	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
ต้นน้ำ		
กลางน้ำ		
ปลายน้ำ		

๓.๑.๗ การวางโครงการเพื่อตอบโจทย์เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ควรดำเนินการ ดังนี้

(๑) หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาภารกิจงานในส่วนที่ตนเองจะต้องดำเนินการ เพื่อตอบโจทย์เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ตามภารกิจตั้งแต่ต้นน้ำ – กลางน้ำ – ปลายน้ำ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงาน อันประกอบด้วยโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนแม่บทย่อย ... ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ เพื่อขอรับการสนับสนุนทรัพยากรตามขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง อาจประกอบด้วยจำนวนหลายโครงการ และสนับสนุนมากกว่าหนึ่งแผนแม่บท/แผนแม่บทย่อยก็ได้

(๒) ข้อเสนอโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) จะก่อให้เกิดผลผลิตบางประการ (X๑, X๒, X๓, X๔, ... Xn) ทั้งนี้ ผลผลิตรวมจะทำให้เกิด ผลลัพธ์ (Y๒) ตามเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยที่วางไว้ และจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ติดตามมา (Y๑) ตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(๓) หน่วยงานเจ้าภาพหลักก็จะนำโครงการที่วิเคราะห์ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ – กลางน้ำ – ปลายน้ำ) บูรณาการเป็นชุดโครงการภายใต้แผนแม่บทย่อย ... เพื่อการขับเคลื่อนแผนแม่บทย่อยดังกล่าวอย่างเป็นภาพรวม สามารถแสดงความต้องการจำเป็นในการใช้ทรัพยากรและสรรพกำลัง (efforts) เพื่อจะให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้

๓.๒ ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ... ภายใต้หลักการ “Policy Lab” และแนวคิด “กระบวนการ Design Thinking”

ผู้ขอรับการประเมินได้ศึกษาหลักการ กรอบแนวคิด เครื่องมือ และเทคนิคเกี่ยวกับหลักการ “Policy Lab” และแนวคิด “กระบวนการ Design Thinking” จึงมีรายละเอียดข้อเสนอ ดังนี้

๓.๒.๑ สืบค้น ค้นคว้า ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ วิพากษ์ และสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ ที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ...

๓.๒.๒ จัดทำหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของคณะทำงาน และแต่งตั้งคณะทำงาน ตามคุณสมบัติ ที่กำหนด ทั้งนี้ คณะทำงานต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษาและที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการองค์ความรู้และทำให้สามารถเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ที่บริบทแวดล้อมมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้จากสาขาต่าง ๆ ร่วมกันแลกเปลี่ยนและเสนอมุมมองต่อปัญหาระหว่างกัน ทำให้เจ้าภาพหลักได้พบเห็นถึงจุดที่เป็นข้อดีและข้อเสียที่คิดวิเคราะห์ได้อย่างครบถ้วน อาจนำไปสู่การผสมผสานจนเกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถสร้างต้นแบบหรือนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย และกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้าน ... บรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนด และตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้ทันทั่วถึง

๓.๒.๓ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อประเมินภาพรวมการพัฒนาที่ผ่านมา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาในขณะนั้น ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาในปัจจุบัน การประเมินเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาในอนาคต บทบาทของเทคโนโลยี วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในอนาคต ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้าน ... ตามข้อมูลจากข้อ ๓.๒.๑

๓.๒.๔ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อกำหนดปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จตามห่วงโซ่แห่งคุณค่า (value chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ – กลางน้ำ – ปลายน้ำ ที่จะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อ การบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

๓.๒.๕ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อนำปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จมาจัดทำกลไกและโครงการที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

๓.๒.๖ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อทบทวนบทบาท ภารกิจ ความสำคัญของหน่วยงาน รวมทั้งวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อกำหนดปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการบริหารและการจัดการศึกษา และการบริหารราชการแผ่นดินของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จัดทำหลักเกณฑ์การพิจารณาการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก การจัดลำดับความสำคัญของประเด็น SWOT การจัดทำแมทริกซ์สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ (Strategic Factor Analysis Summary Matrix) จำแนกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในลำดับความสำคัญให้ได้จำนวนประเด็นที่เหมาะสมที่จะนำมาจัดทำยุทธศาสตร์ โดยการใช้ TOWS Matrix

๓.๒.๗ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อนำกลไกและโครงการที่สำคัญซึ่งจะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ มาเชื่อมโยงและแปลงไปสู่ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ และการบริหารราชการแผ่นดินของ ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำประเด็นความท้าทายและประเด็นยุทธศาสตร์จากผลการวิเคราะห์ SWOT มาจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ... ตามขั้นตอน ดังนี้

(๑) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้าน ... โดยเริ่มต้นจากการจัดทำหลักเกณฑ์การกำหนดวิสัยทัศน์ จากนั้นนำเทคนิคการถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดจากระดับบนลงล่างผลการวิเคราะห์ SWOT มาเป็นแนวทางในการพิจารณาและร่วมกันจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับ “วิสัยทัศน์” การพัฒนาด้าน ... เพื่อนำไปวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จที่จะทำให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมาย และกำหนด “พันธกิจ” หรือสิ่งที่ต้องทำตามปัจจัยความสำเร็จเพื่อให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งนำผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix มาเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับ “ประเด็นยุทธศาสตร์” หรือสิ่งที่ต้องทำตามพันธกิจเพื่อให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมาย

(๒) การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ : โดยใช้แนวคิด Balanced Score Card: BSC เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ภายใต้มุมมองของ BSC ที่สอดคล้องและสนับสนุนต่อการบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ และประเด็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาด้าน ... จากนั้นวิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อร่วมกันจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับเป้าประสงค์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ตลอดจนความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์)

(๓) การพัฒนาแนวคิดโครงการเชิงยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับกลยุทธ์หรือแนวทางพัฒนาตามเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ด้วยการนำความคิดริเริ่มใน BSC ตามข้อ (๒) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อร่วมกันจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับแผนงาน/โครงการตามแผนพัฒนาด้าน ... ที่เชื่อมโยงกับโครงการที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งร่วมกันพิจารณางบประมาณ ช่วงเวลาดำเนินการ และผู้รับผิดชอบ

(๔) การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนปฏิบัติการด้าน ... กับแผนเฉพาะด้านอื่น ๆ และการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ และมาตรการ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ ดำเนินการ ดังนี้

(๔.๑) สร้างความเชื่อมโยงกับแผนเฉพาะด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายแนวทางการพัฒนาเช่นเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินการมีความสอดคล้องและ

ดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งในด้านกลุ่มเป้าหมายและตัวชี้วัด หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน และการจัดสรรงบประมาณ

(๔.๒) จัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ และมาตรการต่าง ๆ ในแต่ละแนวทางการพัฒนาที่จะช่วยสนับสนุนเป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผน รวมทั้งพิจารณาถึงความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนแผนงาน/โครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและมีผลต่อแผนการพัฒนาประเทศ อาทิ สภาพปัญหาการดำเนินงาน ศักยภาพและความจำเป็นของประเทศในขณะนั้น ข้อตกลงระหว่างประเทศ

(๕) จัดทำร่างแผนปฏิบัติการด้าน ... ตามข้อมูลผลการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้างต้นไป รวมทั้งจัดการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง หรือจัดเวทีวิพากษ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น

(๖) ทบทวนร่างแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ ... ตามที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเสนอ และนำเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

(๗) นำร่างแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ ... ที่ผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหาร ไปทดลองปฏิบัติจริง

(๘) นำร่างแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ ... ที่ผ่านการทดลองปฏิบัติจริง มาปรับปรุงแก้ไขและเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ ... ฉบับสมบูรณ์

(๙) นำแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ ... ไปสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นเอกภาพและบรรลุเป้าหมายได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

(๑๐) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ ...

๓.๓ องค์ประกอบของแผนปฏิบัติการด้าน ... และแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง

ผู้ขอรับการประเมินได้ศึกษาหลักการและแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ... ข้างต้น จึงมีรายละเอียดข้อเสนอ ดังนี้

๓.๓.๑ แผนปฏิบัติการด้าน ... มีองค์ประกอบ ดังนี้

(๑) ชื่อของแผนให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ว่า “แผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ ...” ยกเว้นสำหรับแผนที่มีบทบัญญัติตามกฎหมายได้กำหนดชื่อแผนไว้แล้ว ให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น

(๒) สำคัญในส่วนของภาพรวมการพัฒนาที่ผ่านมา แนวโน้มของการพัฒนาในอนาคต และเหตุผลความจำเป็นในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ... สถานการณ์ความจำเป็นเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนา (อธิบายความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา และสถานการณ์เกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาดังกล่าว)

(๓) สำคัญในส่วนของการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับที่ ๑) ซึ่งมีทั้งหมด ๖ ด้าน รวมทั้งความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง (สอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็นและแสดงความสอดคล้องตั้งแต่วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดรวม ค่าเป้าหมาย และแนวทางการพัฒนา ทั้งนี้ ต้องอธิบายความสอดคล้องโดยละเอียด)

(๔) วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์

(๕) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ (กล่าวถึงเป้าหมายรวมและมีความชัดเจน) และวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

(๖) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (กล่าวถึงตัวชี้เป้าหมายรวมและมีความชัดเจน เป็นรูปธรรม วัดผลได้)

(๗) กลยุทธ์/แนวทางพัฒนา

(๘) แผนงาน/โครงการ

(๙) วงเงินงบประมาณพร้อมแหล่งที่มาของงบประมาณ

(๑๐) ผู้รับผิดชอบ (ระบุผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้งนำเสนอความพร้อมของบุคลากรในการดำเนินการ)

(๑๑) สรุปแนวทางการดำเนินการ /กิจกรรมโครงการ ประกอบด้วย กิจกรรม กรอบระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ วงเงิน แหล่งเงิน เป้าหมาย และตัวชี้วัด

(๑๒) การติดตามและประเมินผล (ระบุแนวทาง/กรอบระยะเวลาในการติดตามและประเมินผลที่มีความชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น)

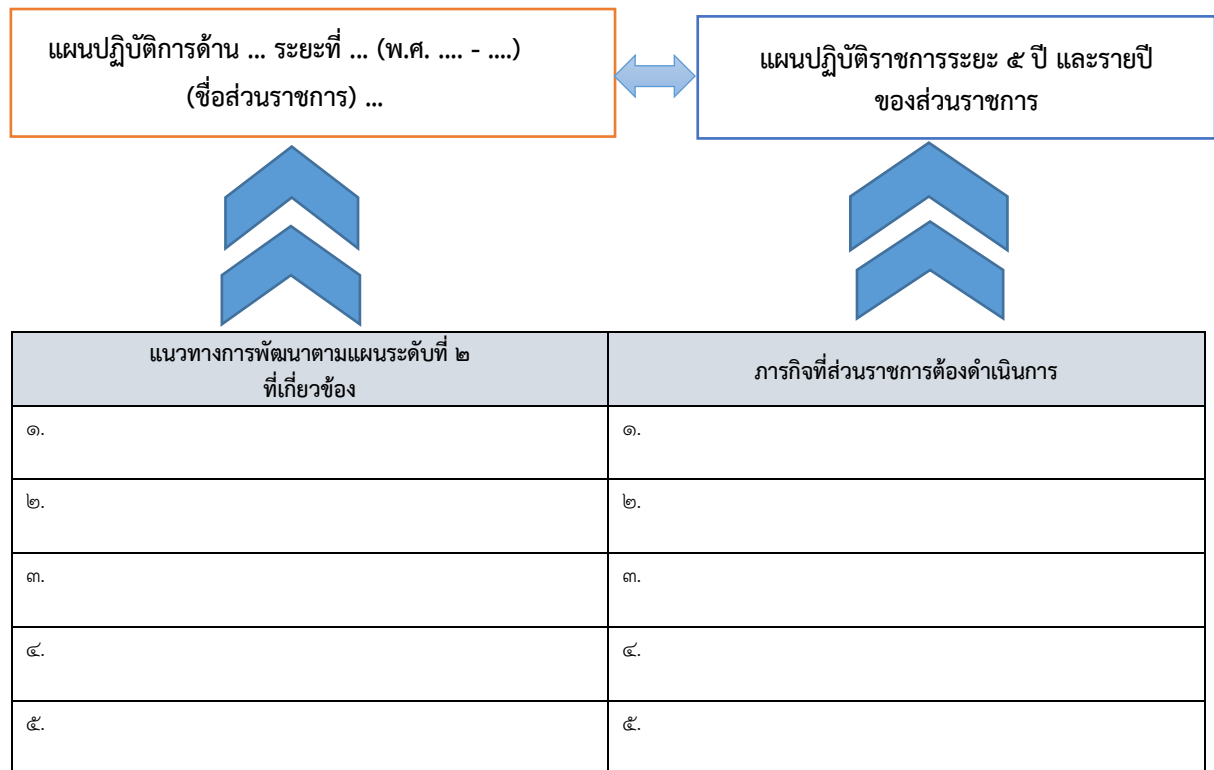
(๑๓) กลไกการบริหารจัดการแผนเพื่อให้แผนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์/เป้าหมาย

๓.๓.๒ แบบฟอร์มการจัดทำแผนระดับที่ ๓ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ที่เรียกว่า “แผนปฏิบัติการด้าน ...” ประกอบด้วย

แบบฟอร์มที่ ๑ : ความเชื่อมโยงระหว่างแผนงาน/โครงการของแผนปฏิบัติการด้าน ... กับแผนระดับที่ ๑ แผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง

แบบฟอร์มที่ ๑.๑ : ความเชื่อมโยงระหว่างแผนงาน/โครงการของแผนปฏิบัติการด้าน ... กับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้อง

แบบฟอร์มที่ ๒ : การทบทวนภารกิจของส่วนราชการ ที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตามแผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง

แบบฟอร์มที่ ๓ : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการในอดีตและปัจจุบัน เพื่อกำหนดปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการบริหารและจัดการศึกษา

ปัจจัยภายนอก : ประเภทของประเด็น	รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง	แหล่งอ้างอิง	การตรวจสอบ
พิจารณาประเด็นตามตัวแบบการวิเคราะห์ภายนอก : C - PEST Analysis			
ประเด็นที่ ๑ C = Costomer , Competitors คือ ผู้รับบริการ คู่แข่งหลังในโลกโควิด เป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๒ P = Politics คือ สถานการณ์ทางการเมือง การปรับเปลี่ยนกฎหมาย นโยบาย ระเบียบราชการหลังโควิดเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๓ E = Environment, Economics คือ สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจในโลกหลังโควิด เป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๔ S = Society คือ สภาพสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม ของประชาชนในโลกหลังโควิด เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๕ T = Technology คือ เทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีทางการบริหาร และวิทยาการแขนงต่าง ๆ ใหม่ๆในโลกหลังโควิด เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร			
ปัจจัยภายใน : สมรรถนะขององค์กร	รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง	แหล่งอ้างอิง	การตรวจสอบ
พิจารณาประเด็นตามตัวแบบการวิเคราะห์ภายใน : ๗-Ss.			
ประเด็นที่ ๑ S - STRATEGY : ยุทธศาสตร์ ทิศทางและขอบเขต ที่องค์กรจะดำเนินไปในระยะยาวนั้นเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๒ S - STRUCTURE : โครงสร้างองค์กรเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๓ S - SYSTEMS : ระบบงานที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการดำเนินงานขององค์กรนั้นเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๔ S - SKILL : ทักษะ ความสามารถที่เรียกว่า สมรรถนะของบุคลากรในองค์กรนั้นเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๕ S - SHARED VALUES : ค่านิยมร่วม หมายถึง สิ่งที่บุคคลส่วนใหญ่ในองค์กรเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี พึงปฏิบัติ จนกลายเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดปทัสถานขององค์กร			
ประเด็นที่ ๖ S - STAFF : บุคลากรในองค์กรเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๗ S - STYLE : รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรของผู้บริหารเป็นอย่างไร			

แบบฟอร์มที่ ๔ : หลักเกณฑ์การพิจารณาการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

		ผลกระทบต่อองค์กร		
		สูง	กลาง	ต่ำ
ความน่าจะเป็นในการเกิดปัจจัยภายนอก	สูง	สำคัญสูง	สำคัญสูง	สำคัญปานกลาง
	กลาง	สำคัญสูง	สำคัญปานกลาง	สำคัญน้อย
	ต่ำ	สำคัญปานกลาง	สำคัญน้อย	สำคัญน้อย

แบบฟอร์มที่ ๕ : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT Analysis)

ปัจจัยภายนอก	โอกาส (OPPORTUNITIES)	อุปสรรค (THREATS)
ประเด็นที่ ๑ C = Costomer , Competitors คือ ผู้รับบริการ คู่แข่งหลังในโลกโควิด รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๒ P = Politics คือ สถานการณ์ทางการเมือง การปรับเปลี่ยน กฎหมาย นโยบาย ระเบียบราชการหลังโควิดรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๓ E = Environment, Economics คือ สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจในโลกหลังโควิด รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๔ S = Society คือ สภาพสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม ของประชาชนในโลกหลังโควิด เปลี่ยนแปลง รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๕ T = Technology คือ เทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีทางการบริหาร และวิทยาการแขนงต่าง ๆ ใหม่ ๆ ในโลกหลังโควิด เปลี่ยนแปลงรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง STRENGTHS	จุดอ่อน WEAKNESSES
ประเด็นที่ ๑ S - STRATEGY : ยุทธศาสตร์ ทิศทางและขอบเขตที่องค์กรจะดำเนินไปในระยะยาวนั้น รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๒ S - STRUCTURE :โครงสร้างองค์การรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๓ S - SYSTEMS : ระบบงานที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการดำเนินงานขององค์กรนั้น รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๔ S - SKILL : ทักษะ ความสามารถที่เรียกว่า สมรรถนะ ของบุคลากรในองค์การ รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๕ S - SHARED VALUES : ค่านิยมร่วม หมายถึง สิ่งที่บุคคลส่วนใหญ่ในองค์การเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี พึงปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดปทัสถานขององค์การ รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๖ S - STAFF : บุคลากรในองค์การรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๗ S - STYLE : รูปแบบการบริหารจัดการองค์การของผู้บริหารรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		

แบบฟอร์มที่ ๖ : การจัดลำดับความสำคัญของประเด็น SWOT

ลำดับความสำคัญ	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
(๑)	S(๑).....	W(๑).....	O(๑).....	T(๑).....
(๒)	S(๒).....	W(๒).....	O(๒).....	T(๒).....
(๓)	S(๓).....	W(๓).....	O(๓).....	T(๓).....
(๔)	S(๔).....	W(๔).....	O(๔).....	T(๔).....
(๕)	S(๕).....	W(๕).....	O(๕).....	T(๕).....

แบบฟอร์มที่ ๗ : การนำข้อมูลจากตารางที่ ๕ มาจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย SWOT ใหม่ (รายชื่อ)

คะแนน	๑๐	๙	๘	๗	๖	๕	๔	๓	๒	๑
ข้อที่										

แบบฟอร์มที่ ๘ : การสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์(Strategic Factor Analysis Summary Matrix) เป็นการจัดทำแมทริกซ์สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์แบ่งเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในลำดับความสำคัญให้จำนวนประเด็นที่เหมาะสมที่จะนำมาจัดทำยุทธศาสตร์

ปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ (ประเด็น SWOT) (๑)	น้ำหนักความสำคัญที่ประเด็นนี้ ส่งผลกระทบต่อองค์กร (๒)	คะแนนประเมิน (๑-๕) การตอบสนองขององค์กร ที่จะจัดการกับประเด็นนี้ (๓)	คะแนนถ่วงน้ำหนัก ผลคูณช่อง (๒) และ (๓) (๔)	ช่วง ระยะเวลา (๕)

หมายเหตุ : การท้าทายเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ การขจัดหรือลดจุดอ่อน การพลิกวิกฤตเป็นโอกาส และการใช้จุดแข็ง ในการข้อนโอกาส ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนความเสียเปรียบขององค์กรให้อยู่ในตำแหน่งที่ได้เปรียบ ที่เกี่ยวกับการพัฒนา ... ของแต่ละส่วนราชการ

แบบฟอร์มที่ ๙ : การใช้ TOWS Matrix วิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการพัฒนา
ด้าน ...

	โอกาสจากภายนอก (O) ๑. ๒. ๓.	อุปสรรคจากภายนอก (T) ๑. ๒. ๓.
จุดแข็งจากภายใน (S) ๑. ๒. ๓.	S O : ยุทธศาสตร์ขยาย-ขยาย ยุทธศาสตร์ที่ใช้จุดแข็งในการ ข้อน โอกาส	S T: ยุทธศาสตร์ขยาย-ลด ยุทธศาสตร์ที่ใช้จุดแข็ง ในการปกป้องหรือลดอุปสรรค
จุดอ่อนจากภายใน (W) ๑. ๒. ๓.	W O: ยุทธศาสตร์ลด - ขยาย ยุทธศาสตร์ที่ลดจุดอ่อนด้วย การหาและใช้ประโยชน์จาก โอกาส	W T: ยุทธศาสตร์ลด-ลด ยุทธศาสตร์ที่ลดจุดอ่อนและ หลบเลี่ยงอุปสรรค

การวิเคราะห์ SWOT เป็นการประเมินสถานการณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ต้องพัฒนา ผลสรุปของการวิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนด “ปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ” ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก นอกจากนี้ ยังสามารถนำมาใช้จัดทำยุทธศาสตร์ทางเลือก โดยการนำปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง ๔ ด้าน (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค) มาจับคู่ในรูปแบบของแมทริกซ์

แบบฟอร์มที่ ๑๐ : การกำหนดองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ : นำประเด็นความท้าทายและประเด็นยุทธศาสตร์จากผลการวิเคราะห์ SWOT มาจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ... ดังนี้

แบบฟอร์มที่ ๑๐.๑ : การทบทวนหรือการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้าน ...

หลักเกณฑ์การกำหนดวิสัยทัศน์	ผลการวิเคราะห์ SWOT	วิสัยทัศน์
(๑).....		
(๒).....		
(๓).....		
(๔).....		

วิสัยทัศน์	ปัจจัยความสำเร็จที่จะทำให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมาย	สิ่งที่ต้องทำตามปัจจัยความสำเร็จเพื่อให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมายหรือที่เรียกว่า "พันธกิจ"

สิ่งที่ต้องทำตามปัจจัยความสำเร็จเพื่อให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมายหรือที่เรียกว่า "พันธกิจ"	ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix	ประเด็นยุทธศาสตร์ (ที่ต้องทำตามพันธกิจ)

แบบฟอร์มที่ ๑๐.๒ : การกำหนด เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย ความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์) ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้าน ...

มุมมองตาม BSC	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	ข้อมูลพื้นฐาน	ค่าเป้าหมาย (ปี พ.ศ.)				ความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์)
มิติประสิทธิภาพ								
มิติคุณภาพ								
มิติประสิทธิภาพ								
มิติพัฒนาองค์กร								

การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ : โดยใช้แนวคิด Balanced Score Card: BSC) เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ภายใต้มุมมองของ BSC ที่สอดคล้องและสนับสนุนต่อวิสัยทัศน์ และประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้าน ... จากนั้นจึงกำหนดเป้าประสงค์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย ความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์)

แบบฟอร์มที่ ๑๐.๓ : การกำหนด แผนงาน/โครงการ งบประมาณ และหน่วยงานรับผิดชอบ

โครงการที่สำคัญ ของแผนย่อย ตามแผนแม่บท และแผนปฏิรูปประเทศฯ	ความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์)	แผนงาน/โครงการ/ กิจกรรม	งบประมาณ				หน่วยงาน รับผิดชอบ
			พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	
โครงการที่ ๑.....	กลยุทธ์ที่ ๑	แผนงาน ๑.๑ โครงการ ๑.๑.๑					

การพัฒนาแนวคิดโครงการเชิงยุทธศาสตร์ ด้วยการนำความคิดริเริ่มใน BSC มากำหนดเป็น แผนงาน/โครงการตามแผนปฏิบัติการด้าน ... ที่เชื่อมโยง สอดคล้องกับโครงการที่สำคัญของแผนย่อยตามแผน แม่บท และสอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผน ระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและ วิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

แบบฟอร์มที่ ๑๐.๔ : วิเคราะห์หน่วยงานผู้รับผิดชอบด้วยวิธีการวิเคราะห์ภารกิจหรือกิจกรรม จำแนกตามห่วงโซ่คุณค่า (value chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ – กลางน้ำ - ปลายน้ำ

ลำดับ	โครงการ/กระบวนการ/กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
ต้นน้ำ		
กลางน้ำ		
ปลายน้ำ		

๓.๓.๓ แบบฟอร์มองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการด้าน ... (ชื่อส่วนราชการ)

... ประกอบด้วย

ชื่อ “แผนปฏิบัติการ ด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ. -) (ชื่อส่วนราชการ) ...”

ส่วนที่ ๑ บทสรุปผู้บริหาร

ส่วนที่ ๒ ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับ ตามนโยบายของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔

ธันวาคม ๒๕๖๐ ประกอบด้วย

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับที่ ๑)

๒.๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน(หลัก).....

(๑) เป้าหมาย

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน(รอง).....

(๑) เป้าหมาย

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑.X ยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน..... (รอง).....

- (๑) เป้าหมาย
- (๒) ประเด็นยุทธศาสตร์
- (๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๒ แผนระดับที่ ๒ (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)

๒.๒.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- (๑) ประเด็น(หลัก).....
 - (๑.๑) แผนแม่บทฯ
 - (๑.๑.๑) เป้าหมายที่.....
 - (๑.๑.๒) เป้าหมายที่.....(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....
 - (๑.๑.๓) ตัวชี้วัด.....
 - (๑.๑.๔) ค่าเป้าหมาย.....
 - (๑.๑.๕) แนวทางพัฒนาตามแผนแม่บทฯ
 - (๑.๑.๖) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ
 - (๑.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ
 - (๑.๒.๑) เป้าหมายที่
 - (๑.๒.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....
 - (๑.๒.๓) ตัวชี้วัด
 - (๑.๒.๔) ค่าเป้าหมาย
 - (๑.๒.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย
 - (๑.๒.๖) การบรรลุเป้าหมายของแผนย่อย
- (๑.X) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ
- (๑.X.๑) เป้าหมายที่
- (๑.X.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....
- (๑.X.๓) ตัวชี้วัด
- (๑.X.๔) ค่าเป้าหมาย
- (๑.X.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย
- (๑.X.๖) การบรรลุเป้าหมายของแผนย่อย

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็นแผนแม่บทฯ/แผนย่อยของแผนแม่บทฯ/เป้าหมาย

- (๒) ประเด็น(รอง).....
 - (๒.๑) แผนแม่บทฯ
 - (๒.๑.๑) เป้าหมายที่.....
 - (๒.๑.๒) เป้าหมายที่.....(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....
 - (๒.๑.๓) ตัวชี้วัด.....
 - (๒.๑.๔) ค่าเป้าหมาย.....
 - (๒.๑.๕) แนวทางพัฒนาตามแผนแม่บทฯ
 - (๒.๑.๖) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

- (๒.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ
- (๒.๒.๑) เป้าหมายที่
- (๒.๒.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....
- (๒.๒.๓) ตัวชี้วัด
- (๒.๒.๔) ค่าเป้าหมาย
- (๒.๒.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย
- (๒.๒.๖) การบรรลุเป้าหมายของแผนย่อย
- (๒.X) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ
- (๒.X.๑) เป้าหมายที่
- (๒.X.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....
- (๒.X.๓) ตัวชี้วัด
- (๒.X.๔) ค่าเป้าหมาย
- (๒.X.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย
- (๒.X.๖) การบรรลุเป้าหมายของแผนย่อย

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็นแผนแม่บทฯ/แผนย่อยของแผนแม่บทฯ/เป้าหมาย

๒.๒.๒ แผนการปฏิรูปประเทศ ด้าน

- (๑) เรื่อง/ประเด็นการปฏิรูป
- (๒) ขั้นตอนการดำเนินงาน
- (๓) กิจกรรม
- (๔) เป้าหมายกิจกรรม
- (๕) ตัวชี้วัด

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็นแผนแม่บทฯ/แผนย่อยของแผนแม่บทฯ/เป้าหมาย

๒.๒.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

- (๑) วัตถุประสงค์ที่
- (๒) เป้าหมายรวมที่
- (๓) ยุทธศาสตร์ที่(หลัก).....
- (๓.๑) เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ที่
- (๓.๒) แนวทางการพัฒนาที่
- (๓.๓) แนวทางการพัฒนาที่
- (๓.X) แนวทางการพัฒนาที่
- (๔) ยุทธศาสตร์ที่(รอง).....
- (๔.๑) เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ที่
- (๔.๒) แนวทางการพัฒนาที่
- (๔.๓) แนวทางการพัฒนาที่
- (๔.X) แนวทางการพัฒนาที่

- (X) ยุทธศาสตร์ที่..... (รอง).....
- (X.๑) เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ที่

(X.๒) แนวทางการพัฒนาที่

(X.๓) แนวทางการพัฒนาที่

(X.X) แนวทางการพัฒนาที่

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ วัตถุประสงค์/เป้าหมายรวม/ยุทธศาสตร์การพัฒนา/
เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์/แนวทางการพัฒนา

๒.๒.๔ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

(๑) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่

(๒) แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รองรับนโยบายที่

(๓) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

(๔) ตัวชี้วัด

(๕) กลยุทธ์

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ/แผนระดับชาติว่าด้วยความ
มั่นคงแห่งชาติ/เป้าหมาย/กลยุทธ์

๒.๓ แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง (หากมี)

ชื่อแผนระดับที่ ๓ ของ.....(หน่วยงานเจ้าของแผน).....

ชื่อแผนระดับที่ ๓ ของ.....(หน่วยงานเจ้าของแผน).....

ชื่อแผนระดับที่ ๓ ของ.....(หน่วยงานเจ้าของแผน).....

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๓ ได้มากกว่า ๑ แผน โดยสามารถเป็นได้ทั้งแผนระดับที่ ๓
ของหน่วยงานเอง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๓ สารสำคัญของแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ. -)

๑ การประเมินสถานการณ์ ปัญหา และความจำเป็นของแผนปฏิบัติการด้าน ...

๑.๑ ภาพรวมการพัฒนาที่ผ่านมา : ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนา

ในปัจจุบัน อาทิ นโยบายภาครัฐ กฎหมาย กฎ ระเบียบ และแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ความจำเป็นของแผน

๑.๓ ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาในปัจจุบันต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนพัฒนา และนโยบายรัฐบาล ให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาและนโยบายที่กำหนดไว้

๑.๔ การประเมินเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนา ประกอบด้วย บริบทการเปลี่ยนแปลง ในอนาคต : ที่จะมีผลต่อการพัฒนาภายใต้แผนการพัฒนา ทั้งในบริบทระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ ทั้งนี้ สถานการณ์แนวโน้มของปัจจัยการพัฒนา ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ภัยคุกคาม และโอกาสต่อการพัฒนา ผลการวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (Gap Analysis) ของผลการพัฒนาที่ผ่านมา

๑.๕ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในอนาคตที่ส่งผล กระทบต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผน เนื่องจากความก้าวหน้าเทคโนโลยี อาจทำให้แผนงาน/โครงการที่จัดเตรียมไว้ไม่ทันสมัย

๒ สารสำคัญของแผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ .. (พ.ศ. -)

๒.๑ วิสัยทัศน์ พันธกิจ

๒.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์

๒.๓ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

(๑) เป้าประสงค์

(๒) วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

(๓) ตัวชี้วัด

(๔) ค่าเป้าหมาย

๒.๔ กลยุทธ์หรือแนวทางการดำเนินการ/พัฒนา (ต้องมีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา ของแผนระดับที่ ๒ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (และแผนย่อย) ที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินการจะต้องสามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายระดับแผนย่อย และเป้าหมายระดับประเด็น แผนแม่บทได้อย่างเป็นรูปธรรม)

๒.๕ แผนงาน ประกอบด้วย

(๑) เป้าหมาย/ตัวชี้วัดระดับแผนงาน (ตัวชี้วัดเชิง outcome)

(๒) โครงการ/กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ (จำแนกตามปีงบประมาณ) / ผู้รับผิดชอบ (ระดับกระทรวง/กรม) การติดตามและประเมินผลระดับกิจกรรม)

๒.๖ โครงการสำคัญ

(๑) โครงการ....

(๒) โครงการ ...

(๓) โครงการ ...

๒.๗ งบประมาณ

๒.๘ ช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการ

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำแผนปฏิบัติการฯ ไปดำเนินการ (หน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่า ขึ้นไป)

(อธิบายถึงบทบาท หน้าที่ กระบวนการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ในการนำไปสู่การปฏิบัติ ได้อย่างประสบผลสำเร็จ).....

.....

๓.๓.๔ แบบฟอร์มการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้าน ... (ชื่อส่วนราชการ) ... ประกอบด้วย

แบบฟอร์มที่ ๑ : การติดตามผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติการด้าน ...

ชื่อตัวชี้วัด	หน่วยวัด	ค่าเป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน				ปัญหา/อุปสรรค	หน่วยงานรับผิดชอบ
			ไตรมาส ๑	ไตรมาส ๒	ไตรมาส ๓	ไตรมาส ๔		
ตัวชี้วัดที่ ๑								
ตัวชี้วัดที่ ๒								

แบบฟอร์มที่ ๒ : การติดตามผลการดำเนินงานของโครงการของตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติการด้าน

...

ชื่อ ตัวชี้วัด	คำ เป้าหมาย	โครงการ/ กิจกรรม	ตัวชี้วัด	คำ เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน				ปัญหา/ อุปสรรค	หน่วยงาน รับผิดชอบ
					ไตรมาส๑	ไตรมาส๒	ไตรมาส๓	ไตรมาส๔		

๓.๔ หลักการและแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ภายใต้หลักการ “Policy Lab” หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) และแนวคิด “กระบวนการ Design Thinking”

ผู้ขอรับการประเมินได้ศึกษาหลักการและแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ภายใต้หลักการ “Policy Lab” หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) และแนวคิด “กระบวนการ Design Thinking” จึงมีรายละเอียดข้อเสนอ ดังนี้

๓.๔.๑ หลักการการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการระยะ ๕ ปี และรายปี

(๑) “แผนปฏิบัติการ” หมายถึง แผนระดับที่ ๓ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และ “แผนระดับที่ ๓” หมายถึง แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือจัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด หรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ สำหรับแผนปฏิบัติการราชการระยะ ๕ ปี และรายปี เป็นแผนของส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า และระดับอื่น ๆ ตามบทบัญญัติของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๒

(๒) หลักการการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการระยะ ๕ ปี และรายปี กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ดังนี้

(๒.๑) มาตรา ๙ การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้ส่วนราชการปฏิบัติดังต่อไปนี้ (๑) ก่อนจะดำเนินการตามภารกิจใด ส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติการไว้เป็นการล่วงหน้า (๒) การกำหนดแผนปฏิบัติการของส่วนราชการตาม (๑) ต้องมีรายละเอียดของขั้นตอนระยะเวลาและงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอน เป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจ (๓) ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น ซึ่งต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่ ก.พ.ร. กำหนด และ (๔) ในกรณีที่การปฏิบัติภารกิจ หรือการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการเกิดผลกระทบต่อประชาชน ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการที่จะต้องดำเนินการแก้ไข หรือบรรเทาผลกระทบนั้น หรือเปลี่ยนแผนปฏิบัติการให้เหมาะสม

(๒.๒) มาตรา ๑๖ วรรคสอง ในแต่ละปีงบประมาณให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการประจำปี โดยให้ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการปฏิบัติการของส่วนราชการเป็นเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงาน รวมทั้งประมาณการรายได้และรายจ่ายและทรัพยากรอื่นที่ต้องใช้เสนอต่อรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เมื่อรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของส่วนราชการใดตามวรรคสองแล้วให้สำนักงบประมาณดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในแต่ละภารกิจของแผนปฏิบัติการราชการดังกล่าว ในกรณีที่ส่วนราชการมิได้เสนอแผนปฏิบัติการในภารกิจใดหรือภารกิจใดไม่ได้รับความ

เห็นชอบจากรัฐมนตรี มีให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณสำหรับภารกิจนั้น เมื่อสิ้นปีงบประมาณให้ส่วนราชการจัดทำรายงานผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติราชการประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๒.๓) มาตรา ๑๘ เมื่อมีการกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการใดแล้ว การโอนงบประมาณจากภารกิจหนึ่งตามที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการไปดำเนินการอย่างอื่น ซึ่งมีผลทำให้ภารกิจเดิมไม่บรรลุเป้าหมายหรือนำไปใช้ในการกิจใหม่ที่มีได้กำหนดในแผนปฏิบัติราชการ จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ปรับแผนปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกันแล้ว การปรับแผนปฏิบัติราชการตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้อีกเฉพาะในกรณีที่ยาน หรือภารกิจใดไม่อาจดำเนินการตามวัตถุประสงค์ต่อไปได้หรือหมดความจำเป็นหรือไม่เป็นประโยชน์ หรือหากดำเนินการต่อไปจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็นหรือมีความจำเป็นอย่างอื่นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการ

(๒.๔) มาตรา ๑๙ เมื่อนายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้หัวหน้าส่วนราชการมีหน้าที่สรุปผลการปฏิบัติราชการและให้ข้อมูลต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ตามที่นายกรัฐมนตรีคนใหม่สั่งการ ทั้งนี้ เพื่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่จะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

(๒.๕) มาตรา ๒๐ เพื่อให้การปฏิบัติราชการภายในส่วนราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ส่วนราชการกำหนดเป้าหมาย แผนการทำงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จของงานหรือโครงการและงบประมาณที่จะต้องใช้ในแต่ละงานหรือโครงการ และต้องเผยแพร่ให้ข้าราชการและประชาชนทราบทั่วกันด้วย

(๒.๖) มาตรา ๒๒ ให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณร่วมกันจัดให้มีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจของรัฐที่ส่วนราชการดำเนินการอยู่ เพื่อยุติงานคณะกรรมการสำหรับเป็นแนวทางในการพิจารณาว่าภารกิจใดสมควรจะได้ดำเนินการต่อไปหรือยุบเลิก และเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งงบประมาณของส่วนราชการในปีต่อไป ทั้งนี้ ตามระยะเวลาที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ในการประเมินความคุ้มค่าตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงประเภทและสภาพของแต่ละภารกิจ ความเป็นไปได้ของภารกิจหรือโครงการที่ดำเนินการ ประโยชน์ที่รัฐและประชาชนจะพึงได้ และรายจ่ายที่ต้องเสียไปก่อนและหลังที่ส่วนราชการดำเนินการด้วยความคุ้มค่าตามมาตรานี้ ให้หมายความถึงประโยชน์หรือผลเสียทางสังคม และประโยชน์หรือผลเสียอื่น ซึ่งไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ด้วย

(๓) หลักการการจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนี้

(๓.๑) มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

(๓.๒) มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๖ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๖ ให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการนั้นโดยจัดทำเป็นแผนห้าปี ซึ่งต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาและแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง”

(๔) หลักการการจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี กำหนดไว้ในมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ดังนี้

(๔.๑) ให้มีแผนระดับที่ ๓ เป็นแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐที่ต้องมีความสอดคล้องและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ ๒ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยแผนระดับที่ ๓ ประกอบด้วย ๒ แผนหลัก ได้แก่ (๑) แผนปฏิบัติการด้าน ... ซึ่งเป็น

แผนการพัฒนาที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า ๑ หน่วยงาน และ (๒) แผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปีซึ่งเป็นแผนของส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า และระดับอื่น ๆ ตามบทบัญญัติของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๒ และการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของแผนงาน ต้องมีระยะเวลาสอดคล้องกับช่วงเวลาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยในระยะแรกเป็นการดำเนินการระหว่างปี ๒๕๖๓ - ๑๕๖๕ รวมทั้ง ทุกหน่วยงานของรัฐต้องมีแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี เพื่อเป็นแผนระดับที่ ๓ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ ๒ นโยบายรัฐบาล รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้องไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

(๔.๒) ในการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติตามแผนระดับที่ ๓ นั้น เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณรายจ่ายประจำปี คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติจึงเห็นควรให้มีการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนาและดำเนินการโครงการในแต่ละปีงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบโดยให้พิจารณาจากรายงานผลการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) และให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่สามารถนำไปสู่การบรรลุค่าเป้าหมายที่อยู่ในระดับวิกฤตก่อนเป็นอันดับแรก และแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งอาจประกอบด้วยจำนวนหลายโครงการและสนับสนุนมากกว่าหนึ่งแผนแม่บท/แผนแม่บทย่อยก็ได้

(๕) หลักการความเชื่อมโยงของแผนงาน/โครงการ กับแผนแม่บท และยุทธศาสตร์ชาติ ภายใต้หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ)

ยุทธศาสตร์ชาติ ทำอะไร/อย่างไร (What/How) คือ ประเด็นยุทธศาสตร์(Z)
 ทำเพื่ออะไร (Goals) คือ เป้าหมาย (ด้าน)..... (Z)
 ทำเท่าไร (How much/many) คือ ตัวชี้วัด (Z)

แผนแม่บท ทำอะไร /อย่างไร (What/How) แผนแม่บท ประเด็น.... (Y2)

แผนย่อย (Y1) ทำเพื่ออะไร (Goals) คือ เป้าหมายแผนแม่บท ประเด็น.... (Y2) และแผนย่อย (Y1)
 ทำเท่าไร (How much/many) คือ ตัวชี้วัด Y2 และตัวชี้วัด Y1
 แผนงาน/โครงการ กิจกรรม เป้าหมาย/ ผลลัพธ์ ค่าเป้าหมาย (ถ้ามี)

๓.๔.๒ แนวทางและขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี

(๑) แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี

(๑.๑) ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายปฏิบัติราชการของส่วนราชการ เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงาน รวมทั้งงบประมาณรายได้รายจ่ายและทรัพยากรที่คาดการณ์ในช่วงระยะเวลา ๕ ปีของหน่วยงานหรือส่วนราชการใดส่วนหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๑.๒) กำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของแผนงาน ต้องมีระยะเวลาสอดคล้องกับช่วงเวลาของแผนแม่บทฯ โดยในระยะแรกเป็นการดำเนินการระหว่างปี ๒๕๖๓ - ๑๕๖๕ รวมทั้งทุกหน่วยงาน

ของรัฐต้องมีแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี เพื่อเป็นแผนระดับที่ ๓ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ ๒ นโยบายรัฐบาล รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

(๑.๓) กำหนดชื่อ “แผนปฏิบัติการราชการ ... ระยะที่ .. (พ.ศ.-....) ส่วนราชการ ...”

(๑.๔) ให้ระบุสาระสำคัญไว้ในแผนปฏิบัติราชการประจำปี ได้แก่ นโยบายการปฏิบัติราชการของส่วนราชการซึ่งเป็นเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงาน รวมทั้งประมาณการรายได้และรายจ่ายและทรัพยากรอื่นที่ต้องใช้เสนอต่อรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เมื่อรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการแล้วให้สำนักงบประมาณดำเนินการจัดสรรงบประมาณ เพื่อนำไปปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในแต่ละภารกิจของแผนปฏิบัติราชการดังกล่าว

(๑.๕) ศึกษาผลกระทบทางลบต่อประชาชน ระบุรายละเอียดของขั้นตอน ระยะเวลา และงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอน เป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี

(๑.๖) ให้มีการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนา และดำเนินการโครงการในแต่ละปีงบประมาณอย่างเป็นระบบ เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติตามแผนระดับที่ ๓ โดยให้พิจารณาจากรายงานผลการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) และให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่สามารถนำไปสู่การบรรลุค่าเป้าหมายที่อยู่ในระดับวิกฤตก่อนเป็นอันดับแรก

(๒) ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี โดยการจัดทำแผนงาน/โครงการ หรือการดำเนินงานของแผนปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ภายใต้หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) มีรายละเอียด ดังนี้

(๒.๑) ศึกษาเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติ

(๒.๒) ศึกษาแผนแม่บทฯ แผนแม่บทประเด็น เป้าหมายประเด็น ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

(๒.๓) ศึกษาแผนย่อยภายใต้แผนแม่บทฯ เป้าหมายแผนย่อย แนวทางการพัฒนา ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

(๒.๔) ศึกษาเรื่องและประเด็นที่ปฏิรูป กลยุทธ์ แผนงานงาน โครงการ/กิจกรรม เป้าหมายและตัวชี้วัด ของแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐

(๒.๕) ศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

(๒.๖) ศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕)

(๒.๗) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานปีที่ผ่านมาตามตัวชี้วัดที่กำหนดตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔) แผนการปฏิรูปประเทศพ.ศ.๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดค่าส่วนต่างระหว่างค่าเป้าหมายกับข้อมูลฐาน เพื่อหาค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุ : ค่าเป้าหมายที่หน่วยงานต้องจัดทำโครงการ/การดำเนินงานเพื่อให้ตอบโจทย์ รวมทั้ง กรณีค่าเป้าหมายเป็นการกำหนด การเพิ่มขึ้น/ลดลงที่มี

ค่าเฉลี่ยคงที่ เช่น การเพิ่มขึ้น/ลดลงของค่าเป้าหมายเฉลี่ยเป็นร้อยละ ไม่จำเป็นต้องทราบข้อมูลฐาน : ค่าเป้าหมายที่หน่วยงานต้องจัดทำ โครงการ/การดำเนินงานเพื่อให้ตอบโจทย์

(๒.๘) วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จตามห่วงโซ่แห่งคุณค่า (value chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ และจัดทำโครงการสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติและนำ โครงการที่สำคัญดังกล่าวไปจัดทำค่าของงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๔ และปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ทั้งนี้ เป้าหมายแผน แม่บทย่อยๆ เป็นกรอบในการกำหนดปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ (Critical Key Success Factors) ที่นำไปสู่ แนวทางการพัฒนาโครงการสำคัญ (X) ที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ และจัดทำงบประมาณ ต่อไป และหากมีโครงการสำคัญหลายโครงการเรียกว่า “Super Flagship Project (X)”

(๒.๙) ให้หน่วยงานพิจารณากำหนดหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ตามโครงการที่สำคัญโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ภารกิจหรือกิจกรรมจำแนกตามห่วงโซ่คุณค่า (value chains) ตั้งแต่ ต้นน้ำ - กลางน้ำ - ปลายน้ำ ซึ่งจะช่วยให้สามารถจำแนกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภารกิจ/กิจกรรม ที่จะต้องดำเนินการได้อย่างชัดเจน เกิดการบูรณาการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความเป็นระบบที่ สมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้งยังสามารถวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของแต่ละส่วนตามห่วงโซ่คุณค่า เพื่อนำไปใช้ ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป หน่วยงานอาจอาศัยตารางการวิเคราะห์ ดังนี้

ลำดับ	กระบวนการ	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
ต้นน้ำ		
กลางน้ำ		
ปลายน้ำ		

ทั้งนี้ มาตรการการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนานั้นจะนำไปสู่การระบุกิจกรรม หรือวางแผนโครงการอย่างเป็น ระบบตามห่วงโซ่คุณค่าตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ เพื่อตอบโจทย์การบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทหรือ แผนแม่บทย่อยที่กำหนดไว้ช่วงระยะแรก (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) และเพื่อใช้เป็นค่าของงบประมาณสำหรับ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ และปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ต่อไป อีกทั้ง ส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานเจ้าภาพต้องร่วม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำชุดโครงการและงบประมาณของแผนแม่บทและแผนแม่บทย่อย รวมทั้ง แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง

(๓) การวางโครงการเพื่อตอบโจทย์เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ควร ดำเนินการ ดังนี้

(๓.๑) หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาภารกิจงานในส่วนที่ตนเอง จะต้องดำเนินการ เพื่อตอบโจทย์เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ตามภารกิจ ตั้งแต่ต้นน้ำ - กลางน้ำ - ปลายน้ำ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติราชการของแต่ละหน่วยงาน อันประกอบด้วยโครงการ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนแม่บทย่อย ... ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ เพื่อขอรับการสนับสนุน

ทรัพยากรตามขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้ แผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง อาจประกอบด้วยจำนวนหลายโครงการ และสนับสนุนมากกว่าหนึ่งแผนแม่บท/แผนแม่บทย่อยก็ได้

(๓.๒) ข้อเสนอโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) จะก่อให้เกิดผลผลิตบางประการ (X1, X2, X3, X4, ... Xn) ทั้งนี้ ผลผลิตรวมจะทำให้เกิด ผลลัพธ์ (Y2) ตามเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยที่วางไว้ และจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ติดตามมา (Y1) ตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(๓.๓) หน่วยงานเจ้าภาพหลักก็จะนำโครงการที่วิเคราะห์ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ – กลางน้ำ – ปลายน้ำ) บูรณาการเป็นชุดโครงการภายใต้แผนแม่บทย่อย ... เพื่อการขับเคลื่อนแผนแม่บทย่อยดังกล่าวอย่างเป็นภาพรวม สามารถแสดงความต้องการจำเป็นในการใช้ทรัพยากรและสรรพกำลัง (efforts) เพื่อจะให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้

(๔) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการ และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ให้ส่วนราชการจัดทำรายงานผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติราชการประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

๓.๔.๓ ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ภายใต้หลักการ “Policy Lab” และแนวคิด “กระบวนการ Design Thinking” ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปรายละเอียด ดังนี้

(๑) สืบค้น ค้นคว้า ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ วิพากษ์ และสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี

(๒) จัดทำหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของคณะทำงาน และแต่งตั้งคณะทำงานตามคุณสมบัติที่กำหนด ทั้งนี้ คณะทำงานต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษาและที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการองค์ความรู้และทำให้สามารถเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ที่บริบทแวดล้อมมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีองค์ความรู้จากสาขาต่าง ๆ ร่วมกันแลกเปลี่ยนและเสนอมุมมองต่อปัญหาระหว่างกัน ทำให้เจ้าภาพหลักได้พบเห็นถึงจุดที่เป็นข้อดีและข้อเสียที่คิดวิเคราะห์ได้อย่างครบถ้วน อาจนำไปสู่การผสมผสานจนเกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถสร้างต้นแบบหรือนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย และกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการราชการระยะ ๕ ปี และรายปี บรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนด

(๓) วิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย โครงการที่สำคัญจากแผนระดับระดับที่ ๑ แผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง กับภารกิจ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย โครงการที่สำคัญของส่วนราชการตามแผนปฏิบัติการราชการระยะ ๕ ปี และรายปี

(๔) วิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อพิจารณาปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จตามห่วงโซ่แห่งคุณค่า (value chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำที่จะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

(๕) วิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อพิจารณานำปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จมาจัดทำกลไกและโครงการที่สำคัญที่หายไป ที่จะทำให้

เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

(๖) วิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อทบทวนบทบาทภารกิจ ความสำคัญของหน่วยงาน รวมทั้งวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อกำหนดปัจจัยภายใน และภายนอกที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษา และการบริหารราชการแผ่นดินของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จัดทำหลักเกณฑ์การพิจารณาการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก การจัดลำดับความสำคัญของประเด็น SWOT การจัดทำแมทริกซ์สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ (Strategic Factor Analysis Summary Matrix) จำแนกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในลำดับความสำคัญให้ได้จำนวนประเด็นที่เหมาะสมที่จะนำมาจัดทำยุทธศาสตร์ โดยการใช้ TOWS Matrix

(๗) วิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อนำกลไกและโครงการที่สำคัญซึ่งจะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ มาเชื่อมโยงและแปลงไปสู่ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ และการบริหารราชการแผ่นดินของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำประเด็นความท้าทายและประเด็นยุทธศาสตร์จากผลการวิเคราะห์ SWOT มาจัดทำแผนปฏิบัติการระยะ ๕ ปี และรายปี ตามขั้นตอนดังนี้

(๗.๑) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้าน ... โดยเริ่มต้นจากการจัดทำหลักเกณฑ์การกำหนดวิสัยทัศน์ จากนั้นนำเทคนิคการถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดจากระดับบนลงล่าง ผลการวิเคราะห์ SWOT มาเป็นแนวทางในการพิจารณาและร่วมกันจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เมื่อกำหนด “วิสัยทัศน์” ได้เป็นที่เรียบร้อยแล้วให้นำ “วิสัยทัศน์ขององค์กร” เพื่อนำไปวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จที่จะทำให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมาย และกำหนด “พันธกิจ” หรือสิ่งที่ต้องทำตามปัจจัยความสำเร็จเพื่อให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งนำผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix มาเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับ “ประเด็นยุทธศาสตร์” หรือสิ่งที่ต้องทำตามพันธกิจเพื่อให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมาย

(๗.๒) การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ : โดยใช้แนวคิด Balanced Score Card: BSC) เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ภายใต้มุมมองของ BSC ที่สอดคล้องและสนับสนุนต่อการบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ และประเด็นยุทธศาสตร์ขององค์กร จากนั้นวิเคราะห์ สังเคราะห์ สนทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อร่วมกันในการจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับเป้าประสงค์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย ความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์)

(๗.๓) การพัฒนาแนวคิดโครงการเชิงยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับกลยุทธ์หรือแนวทางพัฒนาตามเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย ด้วยการนำความคิดริเริ่มใน BSC ตามข้อ (๒.๗.๒) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สทนากลุ่ม (Group Dialogue) ระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เพื่อร่วมกันในการจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับแผนงาน/โครงการตามระยะ ๕ ปี และรายปีที่เชื่อมโยงกับโครงการที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งร่วมกันพิจารณางบประมาณ ช่วงเวลาดำเนินการ และผู้รับผิดชอบ

(๘) จัดทำร่างแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ตามข้อมูลผลการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้างต้น รวมทั้งจัดการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง หรือจัดเวทีวิพากษ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น

(๙) ทบทวนร่างแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ตามที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเสนอ และนำเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

(๑๐) นำร่างจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ชื่อส่วนราชการ ... ที่ผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหาร ไปทดลองปฏิบัติจริง

(๑๑) นำร่างจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ชื่อส่วนราชการ ... ที่ผ่านการทดลองปฏิบัติจริง มาปรับปรุงแก้ไขและเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ชื่อส่วนราชการ ... เสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ชื่อส่วนราชการ ... ฉบับสมบูรณ์

(๑๒) นำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ชื่อส่วนราชการ ... ไปสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นเอกภาพและบรรลุเป้าหมายได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

(๑๓) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ชื่อส่วนราชการ ... และเมื่อสิ้นปีงบประมาณให้ส่วนราชการจัดทำรายงานผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติราชการประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

๓.๕ องค์ประกอบของแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี และแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง

ผู้ขอรับการประเมินได้ศึกษาหลักการและแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปีข้างต้น จึงมีรายละเอียดข้อเสนอ ดังนี้

๓.๕.๑ แผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี มีองค์ประกอบ ดังนี้

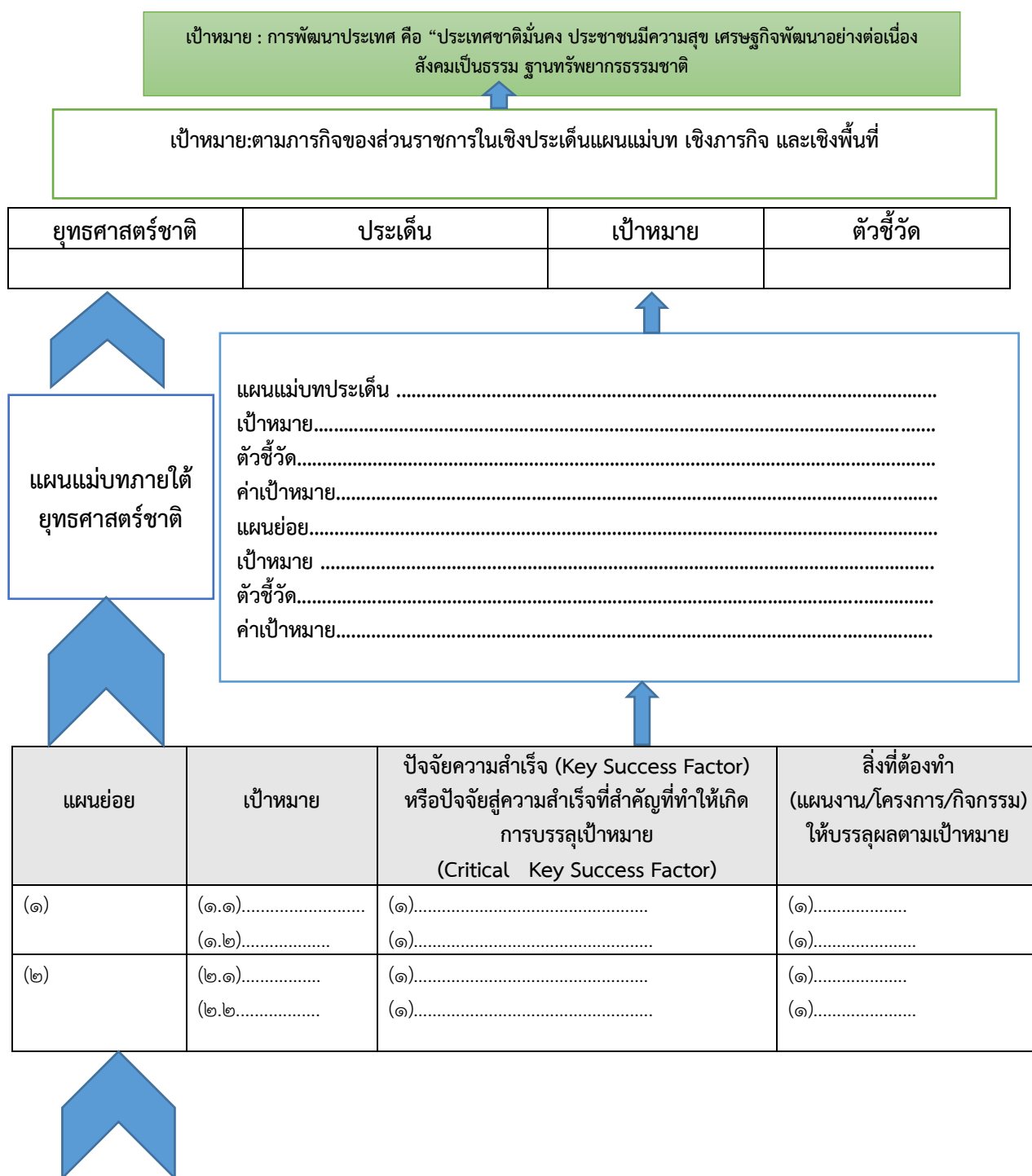
(๑) ชื่อของแผนให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ว่า “แผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ชื่อส่วนราชการ ...”

(๒) สภาพแวดล้อมขององค์การ ความท้าทายและบริบทการเปลี่ยนแปลงภาพรวม

(๓) ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับที่ ๑) ซึ่งมีทั้งหมด ๖ ด้าน รวมทั้งความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง (สอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็น และแสดงความสอดคล้องตั้งแต่วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดรวม ค่าเป้าหมาย และแนวทางพัฒนา ทั้งนี้ ต้องอธิบายความสอดคล้องโดยละเอียด)

(๔) วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์

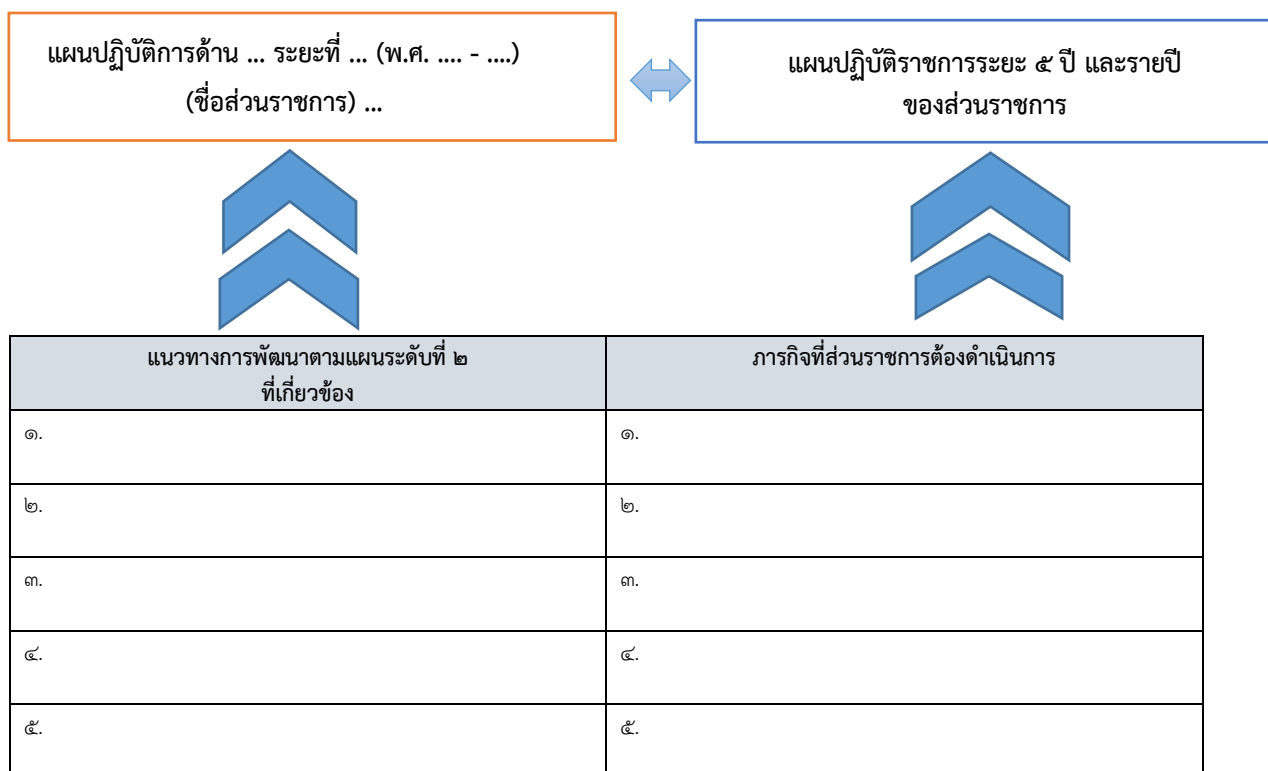
- เชิงยุทธศาสตร์
- รูปธรรม วัดผลได้)
- (๕) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ (กล่าวถึงเป้าหมายรวมและมีความชัดเจน) วัตถุประสงค์
- (๖) ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (กล่าวถึงตัวชี้เป้าหมายรวมและมีความชัดเจน เป็น
- (๗) กลยุทธ์ หรือแนวทางพัฒนา
- (๘) แผนงาน/โครงการ
- (๙) วงเงินงบประมาณพร้อมแหล่งที่มาของงบประมาณ
- (๑๐) ผู้รับผิดชอบ (ระบุผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้งนำเสนอความพร้อมของบุคลากรในการ
- ดำเนินการ)
- (๑๑) สรุปแนวทางการดำเนินการ /กิจกรรมโครงการประกอบด้วยกิจกรรม กรอบ
- ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ วงเงิน แหล่งเงิน เป้าหมาย และตัวชี้วัด
- ประเมินผล
- (๑๒) การติดตามและประเมินผล (ระบุแนวทาง/กรอบระยะเวลาในการติดตาม
- ที่มีความชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น)
- (๑๓) กลไกการบริหารจัดการแผนเพื่อให้แผนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์/เป้าหมาย
- ๓.๕.๒ แบบฟอร์มการจัดทำแผนระดับที่ ๓ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐
- ที่เรียกว่า “แผนปฏิบัติการระยะ ๕ ปี และรายปี” ประกอบด้วย
- แบบฟอร์มที่ ๑ : ความเชื่อมโยงระหว่างแผนงาน/โครงการของแผนปฏิบัติการ
- ระยะ ๕ ปี และรายปี กับแผนระดับที่ ๑ แผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง
- แบบฟอร์มที่ ๑.๑ : ความเชื่อมโยงแผนงาน/โครงการของแผนปฏิบัติการระยะ ๕ ปี และราย
- ปีกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนย่อยตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้อง

แบบฟอร์มที่ ๑.๒ : ความเชื่อมโยงแผนงาน/โครงการของแผนปฏิบัติการระยะ ๕ ปี และ
รายปีกับแผนปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้อง

เรื่องและประเด็นปฏิรูป	กลยุทธ์ที่ ๑	แผนงานที่ ๑	โครงการ/ กิจกรรม	ระยะเวลา (พ.ศ. ไตรมาส)				เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
				๑	๒	๓	๔		
เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ ๑...									
เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ ๒...									

แบบฟอร์มที่ ๒ : การทบทวนภารกิจของส่วนราชการ ที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทาง
การพัฒนาตามแผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง

แบบฟอร์มที่ ๓ : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรในอดีตและปัจจุบัน เพื่อกำหนดปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ปัจจัยภายนอก : ประเภทของประเด็น	รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง	แหล่งอ้างอิง	การตรวจสอบ
พิจารณาประเด็นตามตัวแบบการวิเคราะห์ภายนอก : C - PEST Analysis			
ประเด็นที่ ๑ C = Costomer , Competitors คือผู้รับบริการ คู่แข่งหลักในโลกโควิด เป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๒ P = Politics คือ สถานการณ์ทางการเมือง การปรับเปลี่ยนกฎหมาย นโยบาย ระเบียบราชการหลังโควิดเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๓ E = Environment ,Economics คือ สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจในโลกหลังโควิด เป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๔ S = Society คือ สภาพสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม ของประชาชนในโลกหลังโควิด เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๕ T = Technology คือ เทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีทางการบริหาร และวิทยาการแขนงต่าง ๆ ใหม่ๆในโลกหลังโควิด เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร			
ปัจจัยภายใน : สมรรถนะขององค์กร	รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง	แหล่งอ้างอิง	การตรวจสอบ
พิจารณาประเด็นตามตัวแบบการวิเคราะห์ภายใน : ๗-Ss.			
ประเด็นที่ ๑ S-STRATEGY : ยุทธศาสตร์ ทิศทางและขอบเขตที่องค์กรจะดำเนินไปในระยะยาวนั้นเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๒ S-STRUCTURE : โครงสร้างองค์กรเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๓ S-SYSTEMS : ระบบงานที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการดำเนินงานขององค์กรนั้นเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๔ S-SKILL :ทักษะ ความสามารถที่เรียกว่า สมรรถนะ ของบุคลากรในองค์กรนั้นเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๕ S-SHARED VALUES : ค่านิยมร่วม หมายถึง สิ่งที่บุคคลส่วนใหญ่ในองค์กรเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี พึงปฏิบัติจนกลายเป็น วัฒนธรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดปทัสถานขององค์กร			
ประเด็นที่ ๖ S-STAFF: บุคลากรในองค์กรเป็นอย่างไร			
ประเด็นที่ ๗ S-STYLE : รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรของ ผู้บริหารเป็นอย่างไร			

แบบฟอร์มที่ ๔ : หลักเกณฑ์การพิจารณาการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

		ผลกระทบต่อองค์กร		
		สูง	กลาง	ต่ำ
ความน่าจะเป็นในการเกิดปัจจัยภายนอก	สูง	สำคัญสูง	สำคัญสูง	สำคัญปานกลาง
	กลาง	สำคัญสูง	สำคัญปานกลาง	สำคัญน้อย
	ต่ำ	สำคัญปานกลาง	สำคัญน้อย	สำคัญน้อย

แบบฟอร์มที่ ๕ : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT Analysis)

ปัจจัยภายนอก	โอกาส (OPPORTUNITIES)	อุปสรรค (THREATS)
ประเด็นที่ ๑ C = Costomer , Competitors คือผู้รับบริการ คู่แข่งหลังในโลกโควิด รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๒ P = Politics คือ สถานการณ์ทางการเมือง การปรับเปลี่ยน กฎหมาย นโยบาย ระเบียบราชการหลังโควิดรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๓ E = Environment ,Economics คือ สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจในโลกหลังโควิด รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๔ S = Society คือ สภาพสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม ของประชาชนในโลกหลังโควิด เปลี่ยนแปลงรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๕ T = Technology คือ เทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีทางการบริหาร และ วิทยาการแขนงต่าง ๆ ใหม่ ๆ ในโลกหลังโควิด เปลี่ยนแปลงรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง STRENGTHS	จุดอ่อน WEAKNESSES
ประเด็นที่ ๑ S-STRATEGY : ยุทธศาสตร์ ทิศทางและขอบเขตที่องค์กรจะดำเนินไปในระยะยาวนั้น รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๒ S-STRUCTURE : โครงสร้างองค์การรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๓ S-SYSTEMS : ระบบงานที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการดำเนินงานขององค์กรนั้น รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๔ S-SKILL :ทักษะ ความสามารถที่เรียกว่า สมรรถนะ ของบุคลากรในองค์การรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๕ S-SHARED VALUES : ค่านิยมร่วม หมายถึง สิ่งที่บุคคลส่วนใหญ่ในองค์กรเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดี พึงปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดปทัสถานขององค์กร รายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๖ S-STAFF: บุคลากรในองค์การรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		
ประเด็นที่ ๗ S-STYLE : รูปแบบการบริหารจัดการองค์การของผู้บริหารรายละเอียดของประเด็นที่เกิดขึ้นจริง		

แบบฟอร์มที่ ๖ : การจัดลำดับความสำคัญของประเด็น SWOT

ลำดับความสำคัญ	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
(๑)	S(๑).....	W(๑).....	O(๑).....	T(๑).....
(๒)	S(๒).....	W(๒).....	O(๒).....	T(๒).....
(๓)	S(๓).....	W(๓).....	O(๓).....	T(๓).....
(๔)	S(๔).....	W(๔).....	O(๔).....	T(๔).....
(๕)	S(๕).....	W(๕).....	O(๕).....	T(๕).....

แบบฟอร์มที่ ๗ : การนำข้อมูลจากตารางที่ ๕ มาจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย SWOT ใหม่ (รายชื่อ)

คะแนน	๑๐	๙	๘	๗	๖	๕	๔	๓	๒	๑
ข้อที่										

แบบฟอร์มที่ ๘ : การสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์(Strategic Factor Analysis Summary Matrix) เป็นการจัดทำแมทริกซ์สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์แบ่งเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในลำดับความสำคัญให้จำนวนประเด็นที่เหมาะสมที่จะนำมาจัดทำยุทธศาสตร์

ปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ (ประเด็น SWOT)	น้ำหนักความสำคัญที่ประเด็นนี้ ส่งผลกระทบต่อองค์กร	คะแนนประเมิน(๑-๕) การตอบสนองขององค์กร ที่จะจัดการกับประเด็นนี้	คะแนนถ่วงน้ำหนัก (ผลคูณของ (๒) และ (๓))	ช่วงระยะเวลา
(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)

หมายเหตุ : การทำทนายเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ การขจัดหรือลดจุดอ่อน การพลิกวิกฤตเป็นโอกาส และการใช้จุดแข็งในการข้อนโอกาส ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนความเสียเปรียบขององค์กรให้อยู่ในตำแหน่งที่ได้เปรียบของแต่ละส่วนราชการ

๓.๕.๓ การจัดทำยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการ: โดยใช้ TOWS Matrix

การวิเคราะห์ SWOT เป็นการประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวกับประเด็นที่ต้องพัฒนา ผลสรุปของการวิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนด “ปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ” ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก นอกจากนี้ ยังสามารถนำมาใช้จัดทำยุทธศาสตร์ทางเลือก โดยการนำปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง ๔ ด้าน (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค) มาจับคู่ในรูปแบบของแมทริกซ์

แบบฟอร์มที่ ๙: การใช้ TOWS Matrixวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ขององค์กร

	โอกาสจากภายนอก (O) ๑. ๒. ๓.	อุปสรรคจากภายนอก (T) ๑. ๒. ๓.
จุดแข็งจากภายใน (S) ๑. ๒. ๓.	S O : ยุทธศาสตร์ขยาย-ขยาย ยุทธศาสตร์ที่ใช้จุดแข็งในการข้อนโอกาส	S T : ยุทธศาสตร์ขยาย-ลด ยุทธศาสตร์ที่ใช้จุดแข็งในการปกป้องหรือลดอุปสรรค
จุดอ่อนจากภายใน (W) ๑. ๒. ๓.	W O : ยุทธศาสตร์ลด – ขยาย ยุทธศาสตร์ที่ลดจุดอ่อนด้วยการหาและใช้ประโยชน์จากโอกาส	W T : ยุทธศาสตร์ลด-ลด ยุทธศาสตร์ที่ลดจุดอ่อนและหลบเลี่ยงอุปสรรค

แบบฟอร์มที่ ๑๐: การกำหนดองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ : นำประเด็นความท้าทายและประเด็นยุทธศาสตร์จากผลการวิเคราะห์ SWOT มาจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๕ ปี และรายปี ดังนี้

แบบฟอร์มที่ ๑๐.๑ การทบทวนหรือการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์

หลักเกณฑ์การกำหนดวิสัยทัศน์	ผลการวิเคราะห์ SWOT	วิสัยทัศน์
(๑).....		
(๒).....		
(๓).....		
(๔).....		

วิสัยทัศน์	ปัจจัยความสำเร็จที่จะทำให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมาย	สิ่งที่ต้องทำตามปัจจัยความสำเร็จเพื่อให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมายหรือที่เรียกว่า "พันธกิจ"

สิ่งที่ต้องทำตามปัจจัยความสำเร็จเพื่อให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมายหรือที่เรียกว่า "พันธกิจ"	ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix	ประเด็นยุทธศาสตร์ (ที่ต้องทำตามพันธกิจ)

๓.๕.๔ การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ : โดยใช้แนวคิด Balanced Score Card: BSC) เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ภายใต้มุมมองของ BSC ที่สอดคล้องและสนับสนุนต่อวิสัยทัศน์ และประเด็นยุทธศาสตร์ในแผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๕ ปี และรายปี จากนั้นจึงกำหนดเป้าประสงค์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย ความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์)

แบบฟอร์มที่ ๑๐.๒ : การกำหนด เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย ความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์) ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์

มุมมองตาม BSC	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	ข้อมูลพื้นฐาน	ค่าเป้าหมาย (ปี พ.ศ.)				ความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์)
มิติประสิทธิผล								
มิติคุณภาพ								
มิติประสิทธิภาพ								
มิติพัฒนาองค์กร								

๓.๕.๕ การพัฒนาแนวคิดโครงการเชิงยุทธศาสตร์ ด้วยการนำความคิดริเริ่มใน BSC มากำหนดเป็นแผนงาน/โครงการตามแผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๕ ปี และรายปี ที่เชื่อมโยง สอดคล้องกับโครงการที่สำคัญของแผนย่อยตามแผนแม่บท และสอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

แบบฟอร์มที่ ๑๐.๓ : การกำหนด แผนงาน/โครงการ งบประมาณ และหน่วยงานรับผิดชอบ

โครงการที่สำคัญของแผนย่อยตามแผนแม่บทและแผนปฏิรูปประเทศฯ	ความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์)	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ				หน่วยงานรับผิดชอบ
			พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	
โครงการที่๑.....	กลยุทธ์ที่๑.....	แผนงาน๑.๑..... โครงการ๑.๑.๑					

แบบฟอร์มที่ ๑๐.๔ : วิเคราะห์หน่วยงานเจ้าภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์ภารกิจหรือกิจกรรมแยกตามห่วงโซ่คุณค่า (value chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ

ลำดับ	โครงการ/กระบวนการ/กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
ต้นน้ำ		
กลางน้ำ		
ปลายน้ำ		

๓.๕.๖ แบบฟอร์มองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี ของ (ส่วนราชการ)

ชื่อ “แผนปฏิบัติราชการระยะ ๕* ปี (พ.ศ. ๒๕XX – ๒๕XX) ของ (ส่วนราชการ)” * ในวาระแรก ระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕)

ส่วนที่ ๑ บทสรุปผู้บริหาร (สรุปสาระสำคัญของแผน)

ส่วนที่ ๒ ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับ ตามนัยยะของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ประกอบด้วย

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับที่ ๑)

๒.๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน(หลัก).....

(๑) เป้าหมาย

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน(รอง).....

(๑) เป้าหมาย

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑.X ยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน..... (รอง).....

(๑) เป้าหมาย

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

(๓) การบรรจุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๒ แผนระดับที่ ๒ (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)

๒.๒.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(๑) ประเด็น(หลัก).....

(๑.๑) แผนแม่บทฯ

(๑.๑.๑) เป้าหมายที่.....

(๑.๑.๒) เป้าหมายที่.....(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....

(๑.๑.๓) ตัวชี้วัด.....

(๑.๑.๔) ค่าเป้าหมาย.....

(๑.๑.๕) แนวทางพัฒนาตามแผนแม่บทฯ

(๑.๑.๖) การบรรจุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

(๑.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ

(๑.๒.๑) เป้าหมายที่

(๑.๒.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....

(๑.๒.๓) ตัวชี้วัด

(๑.๒.๔) ค่าเป้าหมาย

(๑.๒.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย

(๑.๒.๖) การบรรจุเป้าหมายของแผนย่อย

(๑.X) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ

(๑.X.๑) เป้าหมายที่

(๑.X.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....

(๑.X.๓) ตัวชี้วัด

(๑.X.๔) ค่าเป้าหมาย

(๑.X.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย

(๑.X.๖) การบรรจุเป้าหมายของแผนย่อย

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็นแผนแม่บทฯ/แผนย่อยของแผนแม่บทฯ/เป้าหมาย

(๒) ประเด็น(รอง).....

(๒.๑) แผนแม่บทฯ

(๒.๑.๑) เป้าหมายที่.....

(๒.๑.๒) เป้าหมายที่.....(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....

(๒.๑.๓) ตัวชี้วัด.....

(๒.๑.๔) ค่าเป้าหมาย.....

- (๒.๑.๕) แนวทางพัฒนาตามแผนแม่บทฯ
- (๒.๑.๖) การบรรจุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ
- (๒.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ
- (๒.๒.๑) เป้าหมายที่
- (๒.๒.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....
- (๒.๒.๓) ตัวชี้วัด
- (๒.๒.๔) ค่าเป้าหมาย
- (๒.๒.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย
- (๒.๒.๖) การบรรจุเป้าหมายของแผนย่อย
- (๒.X) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ
- (๒.X.๑) เป้าหมายที่
- (๒.X.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....
- (๒.X.๓) ตัวชี้วัด
- (๒.X.๔) ค่าเป้าหมาย
- (๒.X.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย
- (๒.X.๖) การบรรจุเป้าหมายของแผนย่อย

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็นแผนแม่บทฯ/แผนย่อยของแผนแม่บทฯ/เป้าหมาย

๒.๒.๒ แผนการปฏิรูปประเทศ ด้าน

- (๑) เรื่อง/ประเด็นการปฏิรูป
- (๒) ขั้นตอนการดำเนินงาน
- (๓) กิจกรรม
- (๔) เป้าหมายกิจกรรม
- (๕) ตัวชี้วัด

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็นแผนแม่บทฯ/แผนย่อยของแผนแม่บทฯ/เป้าหมาย

๒.๒.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

- (๑) วัตถุประสงค์ที่
- (๒) เป้าหมายรวมที่
- (๓) ยุทธศาสตร์ที่(หลัก).....
 - (๓.๑) เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ที่
 - (๓.๒) แนวทางการพัฒนาที่
 - (๓.๓) แนวทางการพัฒนาที่
 - (๓.X) แนวทางการพัฒนาที่
- (๔) ยุทธศาสตร์ที่(รอง).....
 - (๔.๑) เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ที่
 - (๔.๒) แนวทางการพัฒนาที่
 - (๔.๓) แนวทางการพัฒนาที่

- (๔.X) แนวทางการพัฒนาที่
- (X) ยุทธศาสตร์ที่..... (รอง).....
- (X.๑) เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ที่
- (X.๒) แนวทางการพัฒนาที่
- (X.๓) แนวทางการพัฒนาที่
- (X.X) แนวทางการพัฒนาที่

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ วัตถุประสงค์/เป้าหมายรวม/ยุทธศาสตร์การพัฒนา/เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์/แนวทางการพัฒนา

๒.๒.๔ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

- (๑) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่
- (๒) แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รองรับนโยบายที่
- (๓) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์
- (๔) ตัวชี้วัด
- (๕) กลยุทธ์

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ/แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ/เป้าหมาย/กลยุทธ์

๒.๓ แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง (หากมี)

- ชื่อแผนระดับที่ ๓ ของ.....(หน่วยงานเจ้าของแผน).....
- ชื่อแผนระดับที่ ๓ ของ.....(หน่วยงานเจ้าของแผน).....
- ชื่อแผนระดับที่ ๓ ของ.....(หน่วยงานเจ้าของแผน).....

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๓ ได้มากกว่า ๑ แผน โดยสามารถเป็นได้ทั้งแผนระดับที่ ๓ ของหน่วยงานเอง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๓ สารสำคัญของแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕XX – ๒๕XX) ของ (ส่วนราชการ)

๓.๑ ภาพรวม ประกอบด้วย

๓.๑.๑ วิสัยทัศน์ของส่วนราชการ

๓.๑.๒ พันธกิจของส่วนราชการ

๓.๑.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์

๓.๑.๔ เป้าประสงค์/เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

๓.๒ รายละเอียดของแผนปฏิบัติราชการ/ประเด็น ...

๓.๒.๑ แผนปฏิบัติราชการ (หรือชื่ออื่นตามหมายเหตุข้อ ๒ และ ๓) เรื่อง ... (การดำเนินงานเรื่อง/ประเด็นต่าง ๆ ของส่วนราชการ) ประกอบด้วย

(๑) เป้าหมาย

(๒) ค่าเป้าหมาย

(๓) ตัวชี้วัด

(๔) แนวทางการพัฒนา

(๔.๑).....

(๔.๒).....

(๔.๓).....

(๕) แผนงาน/โครงการ สำคัญ

(๕.๑).....

(๕.๒).....

(๕.๓).....

๓.๒.๒ แผนปฏิบัติการ เรื่อง ... (การดำเนินงานเรื่อง/ประเด็นต่าง ๆ ของส่วนราชการ)

ประกอบด้วย

(๑) เป้าหมาย

(๒) ค่าเป้าหมาย

(๓) ตัวชี้วัด

(๔) แนวทางการพัฒนา

(๔.๑).....

(๔.๒).....

(๔.๓).....

(๕) แผนงาน/โครงการ สำคัญ

(๕.๑).....

(๕.๒).....

(๕.๓).....

๓.๒.X แผนปฏิบัติการ เรื่อง ... (การดำเนินงานเรื่อง/ประเด็นต่าง ๆ ของส่วนราชการ)

ประกอบด้วย

(๑) เป้าหมาย

(๒) ค่าเป้าหมาย

(๓) ตัวชี้วัด

(๔) แนวทางการพัฒนา

(๔.๑).....

(๔.๒).....

(๔.๓).....

(๕) แผนงาน/โครงการ สำคัญ

(๕.๑).....

(๕.๒).....

(๕.๓).....

๓.๓ ประมาณการวงเงินงบประมาณรวม (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕)

๓.๓.๑ ประมาณการวงเงินงบประมาณทั้งหมด*

แหล่งเงิน*				
เงินงบประมาณแผ่นดิน	เงินรายได้ของหน่วยงาน	เงินกู้		อื่นๆ
		ในประเทศ	ต่างประเทศ	

๓.๓.๒ ประมาณการวงเงินงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ

(๑) เรื่อง ...

แผนปฏิบัติการ ราชการ	๒๕XX	๒๕XX	๒๕XX	๒๕XX	๒๕XX	วงเงินรวม
เงินงบประมาณ แผ่นดิน						
เงินรายได้ ของหน่วยงาน						
เงินกู้ ในประเทศ						
เงินกู้ต่างประเทศ						
อื่น ๆ						

(๒) เรื่อง ...

แผนปฏิบัติการราชการ	๒๕XX	๒๕XX	๒๕XX	๒๕XX	๒๕XX	วงเงินรวม
เงินงบประมาณ แผ่นดิน						
เงินรายได้ ของหน่วยงาน						
เงินกู้ ในประเทศ						
เงินกู้ต่างประเทศ						
อื่น ๆ						

(X) เรื่อง ...

แผนปฏิบัติราชการ	๒๕XX	๒๕XX	๒๕XX	๒๕XX	๒๕XX	วงเงินรวม
เงินงบประมาณแผ่นดิน						
เงินรายได้ของหน่วยงาน						
เงินกู้ในประเทศ						
เงินกู้ต่างประเทศ						
อื่น ๆ						

๓.๕.๗ แบบฟอร์มองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติราชการรายปี ของ (ส่วนราชการ)
ชื่อ “แผนปฏิบัติราชการรายปี พ.ศ. ๒๕XX ของ (ส่วนราชการ)

ส่วนที่ ๑ บทสรุปผู้บริหาร (สรุปสาระสำคัญของแผน)

ส่วนที่ ๒ ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับ ตามนโยบายของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ประกอบด้วย

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับที่ ๑)

๒.๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน(หลัก).....

(๑) เป้าหมาย

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน(รอง).....

(๑) เป้าหมาย

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑.X ยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน..... (รอง).....

(๑) เป้าหมาย

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๒ แผนระดับที่ ๒ (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)

๒.๒.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(๑) ประเด็น(หลัก).....

(๑.๑) แผนแม่บทฯ

(๑.๑.๑) เป้าหมายที่.....

(๑.๑.๒) เป้าหมายที่.....(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....

(๑.๑.๓) ตัวชี้วัด.....

(๑.๑.๔) ค่าเป้าหมาย.....

(๑.๑.๕) แนวทางพัฒนาตามแผนแม่บทฯ

(๑.๑.๖) การบรรจุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

(๑.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ

(๑.๒.๑) เป้าหมายที่

(๑.๒.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า

๑ เป้าหมาย).....

(๑.๒.๓) ตัวชี้วัด

(๑.๒.๔) ค่าเป้าหมาย

(๑.๒.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย

(๑.๒.๖) การบรรจุเป้าหมายของแผนย่อย

(๑.X) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ

(๑.X.๑) เป้าหมายที่

(๑.X.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....

(๑.X.๓) ตัวชี้วัด

(๑.X.๔) ค่าเป้าหมาย

(๑.X.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย

(๑.X.๖) การบรรจุเป้าหมายของแผนย่อย

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็นแผนแม่บทฯ/แผนย่อยของแผนแม่บทฯ/เป้าหมาย

(๒) ประเด็น(รอง).....

(๒.๑) แผนแม่บทฯ

(๒.๑.๑) เป้าหมายที่.....

(๒.๑.๒) เป้าหมายที่.....(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....

(๒.๑.๓) ตัวชี้วัด.....

(๒.๑.๔) ค่าเป้าหมาย.....

(๒.๑.๕) แนวทางพัฒนาตามแผนแม่บทฯ

(๒.๑.๖) การบรรจุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

(๒.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ

(๒.๒.๑) เป้าหมายที่

(๒.๒.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....

(๒.๒.๓) ตัวชี้วัด

(๒.๒.๔) ค่าเป้าหมาย

(๒.๒.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย

(๒.๒.๖) การบรรจุเป้าหมายของแผนย่อย

(๒.X) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ

- (๒.X.๑) เป้าหมายที่
- (๒.X.๒) เป้าหมายที่(กรณีที่แผนแม่บทฯ มีมากกว่า ๑ เป้าหมาย).....
- (๒.X.๓) ตัวชี้วัด
- (๒.X.๔) ค่าเป้าหมาย
- (๒.X.๕) แนวทางพัฒนาของแผนย่อย
- (๒.X.๖) การบรรลุเป้าหมายของแผนย่อย

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็นแผนแม่บทฯ/แผนย่อยของแผนแม่บทฯ/เป้าหมาย

๒.๒.๒ แผนการปฏิรูปประเทศ ด้าน

- (๑) เรื่อง/ประเด็นการปฏิรูป
- (๒) ขั้นตอนการดำเนินงาน
- (๓) กิจกรรม
- (๔) เป้าหมายกิจกรรม
- (๕) ตัวชี้วัด

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ ประเด็นแผนแม่บทฯ/แผนย่อยของแผนแม่บทฯ/เป้าหมาย

๒.๒.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

- (๑) วัตถุประสงค์ที่
- (๒) เป้าหมายรวมที่
- (๓) ยุทธศาสตร์ที่(หลัก).....
- (๓.๑) เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ที่
- (๓.๒) แนวทางการพัฒนาที่
- (๓.๓) แนวทางการพัฒนาที่
- (๓.X) แนวทางการพัฒนาที่
- (๔) ยุทธศาสตร์ที่(รอง).....
- (๔.๑) เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ที่
- (๔.๒) แนวทางการพัฒนาที่
- (๔.๓) แนวทางการพัฒนาที่
- (๔.X) แนวทางการพัฒนาที่
- (X) ยุทธศาสตร์ที่..... (รอง).....
- (X.๑) เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ที่
- (X.๒) แนวทางการพัฒนาที่
- (X.๓) แนวทางการพัฒนาที่
- (X.X) แนวทางการพัฒนาที่

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ วัตถุประสงค์/เป้าหมายรวม/ยุทธศาสตร์การพัฒนา/
เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์/แนวทางการพัฒนา

๒.๒.๔ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

- (๑) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่
- (๒) แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รองรับนโยบายที่
- (๓) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์
- (๔) ตัวชี้วัด
- (๕) กลยุทธ์

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องได้มากกว่า ๑ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ/แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ/เป้าหมาย/กลยุทธ์

๒.๓ แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง (หากมี)

- ชื่อแผนระดับที่ ๓ ของ.....(หน่วยงานเจ้าของแผน).....
- ชื่อแผนระดับที่ ๓ ของ.....(หน่วยงานเจ้าของแผน).....
- ชื่อแผนระดับที่ ๓ ของ.....(หน่วยงานเจ้าของแผน).....

หมายเหตุ : สามารถสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๓ ได้มากกว่า ๑ แผน โดยสามารถเป็นได้ทั้งแผนระดับที่ ๓ ของหน่วยงานเอง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๓ สารสำคัญของแผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ. ๒๕XX) ของ (ส่วนราชการ)

๓.๑ ภาพรวม ประกอบด้วย

๓.๑.๑ วิสัยทัศน์ของส่วนราชการ

๓.๑.๒ พันธกิจของส่วนราชการ

๓.๑.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์

๓.๑.๔ เป้าประสงค์/เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

๓.๒ รายละเอียดของแผนปฏิบัติราชการ/ประเด็น ...

๓.๒.๑ แผนปฏิบัติราชการ (หรือชื่ออื่นตามหมายเหตุข้อ ๒ และ ๓) เรื่อง ... (การดำเนินงานเรื่อง/ประเด็นต่าง ๆ ของส่วนราชการ) ประกอบด้วย

(๑) เป้าหมาย

(๒) ค่าเป้าหมาย

(๓) ตัวชี้วัด

(๔) แนวทางการพัฒนา

(๔.๑).....

(๔.๒).....

(๔.๓).....

(๕) แผนงาน/โครงการ สำคัญ

(๕.๑).....

(๕.๒).....

(๕.๓).....

๓.๒.๒ แผนปฏิบัติการ เรื่อง ... (การดำเนินงานเรื่อง/ประเด็นต่าง ๆ ของส่วนราชการ)

ประกอบด้วย

(๑) เป้าหมาย

(๒) ค่าเป้าหมาย

(๓) ตัวชี้วัด

(๔) แนวทางการพัฒนา

(๔.๑).....

(๔.๒).....

(๔.๓).....

(๕) แผนงาน/โครงการ สำคัญ

(๕.๑).....

(๕.๒).....

(๕.๓).....

๓.๒.X แผนปฏิบัติการ เรื่อง ... (การดำเนินงานเรื่อง/ประเด็นต่าง ๆ ของส่วนราชการ)

ประกอบด้วย

(๑) เป้าหมาย

(๒) ค่าเป้าหมาย

(๓) ตัวชี้วัด

(๔) แนวทางการพัฒนา

(๔.๑).....

(๔.๒).....

(๔.๓).....

(๕) แผนงาน/โครงการ สำคัญ

(๕.๑).....

(๕.๒).....

(๕.๓).....

๓.๓ ประมาณการวงเงินงบประมาณ พ.ศ.

๓.๓.๑ ประมาณการรายได้ของส่วนราชการ (กรณีส่วนราชการมีรายได้)

หน่วยงานในสังกัด	แหล่งรายได้ (กิจกรรม/ภารกิจ)	วงเงิน (ล้านบาท)
กรม.....	๑. ค่าธรรมเนียม.....	
	๒. ค่าปรับ.....	
	๓. ดอกเบี้ย	
รัฐวิสาหกิจ.....	๑. ค่าเช่า	
	๒.	
	๓.	
รวมทั้งสิ้น		

๓.๓.๒ ประมาณการวงเงินงบประมาณทั้งหมด* ล้านบาท

หน่วย:ล้านบาท

แผนปฏิบัติราชการ		วงเงินรวม	งบประมาณแผ่นดิน	รายได้หน่วยงาน	เงินกู้		อื่นๆ
					ในประเทศ	ต่างประเทศ	
๑. เรื่อง.....	รวม						
	โครงการ...						
	โครงการ.....						
๒. เรื่อง	รวม						
	แผนงาน						
	โครงการ....						
	โครงการ.....						
รวมทั้งสิ้น							

(๒) แบบฟอร์มการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี และรายปี ประกอบด้วย

(๒.๑) แบบฟอร์มที่ ๑ : การติดตามผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี

ชื่อตัวชี้วัด	หน่วยวัด	ค่าเป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน				ปัญหา/อุปสรรค	หน่วยงานรับผิดชอบ
			ไตรมาส๑	ไตรมาส๒	ไตรมาส๓	ไตรมาส๔		
ตัวชี้วัดที่ ๑.								
ตัวชี้วัดที่ ๒.								

แบบฟอร์มที่ ๒ : การติดตามผลการดำเนินงานของโครงการของตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี

ชื่อตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน				ปัญหา/อุปสรรค	หน่วยงานรับผิดชอบ
					ไตรมาส ๑	ไตรมาส ๒	ไตรมาส ๓	ไตรมาส ๔		

(๒.๒) แบบฟอร์มที่ ๑ : การติดตามผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติราชการราย ปี

ชื่อตัวชี้วัด	หน่วยวัด	ค่าเป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน				ปัญหา/อุปสรรค	หน่วยงานรับผิดชอบ
			ไตรมาส๑	ไตรมาส๒	ไตรมาส๓	ไตรมาส๔		
ตัวชี้วัดที่ ๑.								
ตัวชี้วัดที่ ๒.								

แบบฟอร์มที่ ๒ : การติดตามผลการดำเนินงานของโครงการของตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติราชการราย ปี

ชื่อตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน				ปัญหา/อุปสรรค	หน่วยงานรับผิดชอบ
					ไตรมาส ๑	ไตรมาส ๒	ไตรมาส ๓	ไตรมาส ๔		

๓.๖ แนวทางการจัดทำแผนระดับที่ ๓ หรือที่เรียกว่า “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระดับภาค” ระยะที่... (พ.ศ. -) ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ระยะ ๕ ปี และรายปี ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ

(๑) หลักการ

(๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐ ต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

(๑.๒) ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ข้อ ๔.๒.๑ ให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ใช้แผนแม่บทตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ผ่านแผนปฏิบัติการในระดับต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงการทำงานของภาครัฐในทุกระดับให้มีเอกภาพ และสอดคล้องประสานกันตามห่วงโซ่การพัฒนา ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

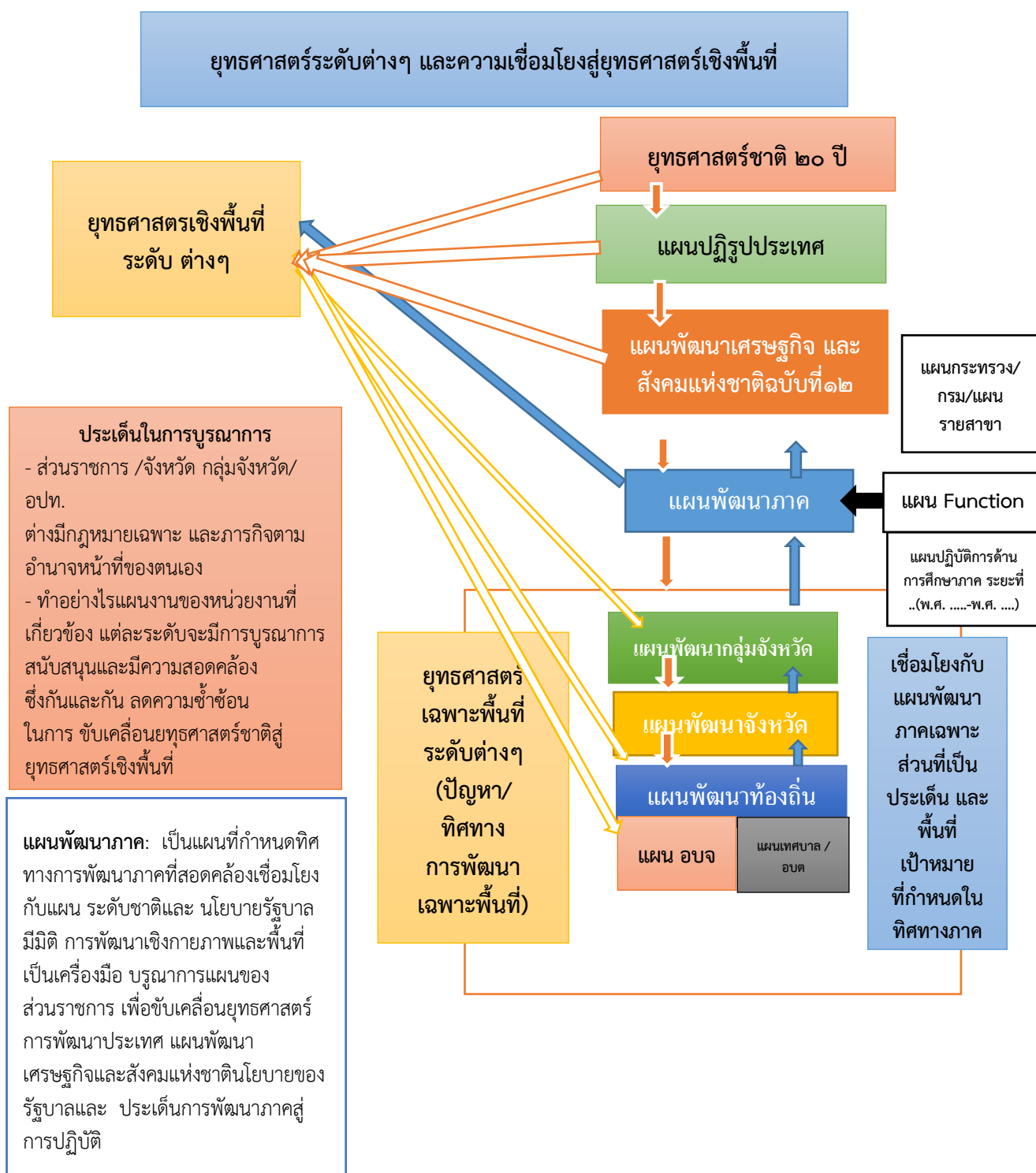
(๑.๓) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดให้มีตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินการแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดินในระยะ ๕ ปีข้อ ๑.๕.๕ ดังนี้ “ให้มีการบูรณาการบทบาทภารกิจและโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐทั้งหน่วยงานในราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจรวมทั้งหน่วยงานของรัฐอื่นเพื่อสร้างพลังร่วม (Synergy) ในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติและการบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

(๑.๔) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕๗ (๔) กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการกำกับดูแลการปฏิบัติราชการอันไม่ใช่งานในส่วนภูมิภาคของข้าราชการซึ่งประจำอยู่ในจังหวัดนั้น ให้ปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรี หรือยับยั้งการกระทำใด ๆ ของข้าราชการในจังหวัดที่ขัดต่อกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรีไว้ชั่วคราวแล้วรายงานกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง และ (๘) กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่กำกับการปฏิบัติของพนักงานองค์การของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ ในการนี้ มีอำนาจทำรายงานหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การของรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัดองค์การของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ มาตรา ๕๓/๑ ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นจังหวัด ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหัวหน้าส่วนราชการที่มีสถานที่ตั้งทำการอยู่ในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคหรือส่วนราชการบริหารส่วนกลาง และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัดรวมทั้งผู้แทนภาคประชาสังคม และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามวรรคหนึ่ง จำนวนและวิธีการสรรหาผู้แทนภาคประชาสังคม และผู้แทนภาค ธุรกิจเอกชนตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เมื่อประกาศใช้แผนพัฒนาจังหวัดแล้ว การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการดำเนินกิจการของส่วนราชการ และหน่วยงานอื่นของรัฐทั้งปวงที่กระทำในพื้นที่จังหวัดต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดดังกล่าว

(๑.๕) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓ “แผนพัฒนาจังหวัด” หมายความว่า รายการเกี่ยวกับโครงการและแผนงานต่าง ๆ ของจังหวัดที่จำเป็นต้องจัดทำเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และทิศทางการพัฒนาของจังหวัดในอนาคต “แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด” หมายความว่า รายการเกี่ยวกับโครงการและแผนงานต่าง ๆ ของกลุ่มจังหวัดที่จำเป็นต้องจัดทำเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และทิศทางการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดในอนาคต มาตรา ๑๐ (๓) (๔) และ(๕) กำหนดให้ (๓) ผู้แทนหัวหน้าส่วนราชการที่มีสำนักงานอยู่ในจังหวัดไม่ควรมีสถานะเป็นราชการบริหาร ส่วนภูมิภาคหรือราชการบริหารส่วนกลาง ผู้แทนรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินกิจการอยู่ในจังหวัด ผู้แทนหัวหน้าหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีสำนักงานอยู่ในจังหวัด เป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.)

(๑.๖) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษา ในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อ ๒ ให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค ประกอบด้วย (๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ (๒) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการ (๓) เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกรรมการ (๔) เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นกรรมการ (๕) เลขาธิการคณะกรรมการ การอุดมศึกษา เป็นกรรมการ (๖) เลขาธิการสภาการศึกษา เป็นกรรมการ (๗) ประธานสภาหอการค้า แห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ (๘) ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ (๙) ปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ เป็นกรรมการและเลขานุการ ข้อ ๓ ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนตามข้อ ๒ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) กำหนดทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด (๓) วางแผนงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาค หรือจังหวัด ข้อ ๕ ให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาค จำนวนสิบแปดภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ตามบัญชีที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด เพื่อปฏิบัติการกิจของกระทรวงศึกษาธิการในระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ ขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาคและจังหวัดโดยการ อำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาแบบ ร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน พื้นที่นั้น ๆ และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) กำหนดยุทธศาสตร์และบทบาทการพัฒนาภาคต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ทิศทางการดำเนินงานตามข้อ ๓ (๑) นโยบาย และยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด รวมทั้งการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบตามศักยภาพและโอกาสของบุคคลและชุมชนในแต่ละพื้นที่ ข้อ ๗ ในแต่ละจังหวัดให้มี คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ประกอบด้วย (๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่า ราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ (๒) ศึกษาธิการภาคในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เป็นรอง ประธานกรรมการ (๓) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และผู้แทน สำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกรรมการ (๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกิน หกคน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการขับเคลื่อนตามข้อ ๒ โดยอย่างน้อยต้องมีผู้แทนองค์กรภาคเอกชน ผู้แทนองค์กรวิชาชีพ และผู้แทนภาคประชาชน ด้านละหนึ่งคน (๕) ศึกษาธิการจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ (๖) รองศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ กศจ. อาจแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจำนวนไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้ ข้อ ๘ ให้ กศจ. มีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้ (๑) อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา (๒) กำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ทุกกระดับและทุกประเภท ประสานและส่งเสริมการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย (๓) พิจารณา และให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษา (๔) พิจารณาและให้ความเห็นชอบกรอบการประเมินผล การปฏิบัติงานและตัวชี้วัดในการดำเนินงานในลักษณะตัวชี้วัดร่วมของส่วนราชการหรือหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

(๑.๗) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓ ข้อ ๗ “ภาค” หมายความว่า พื้นที่ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการบูรณาการงบประมาณหรือปฏิบัติการที่เชื่อมโยงกัน โดยครอบคลุมกลุ่มจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ตั้งแต่หนึ่งกลุ่มจังหวัดขึ้นไป “แผนพัฒนาภาค” หมายความว่า แผนที่กำหนดทิศทางการพัฒนาภาคที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนระดับชาติและนโยบายรัฐบาล มีมิติการพัฒนาเชิงกายภาพและพื้นที่ครอบคลุมทุกมิติ เป็นเครื่องมือ บูรณาการแผนของส่วนราชการ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลและประเด็นการพัฒนาภาคสู่การปฏิบัติ ข้อ ๗ ให้แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาคมีระยะเวลาห้าปี

(๒) แนวทางและขั้นตอนการจัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษภาค” ระยะที่.... (พ.ศ. - พ.ศ.)

ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และ “พัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี” ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ

(๒.๑)แนวทางการจัดทำ “แผน” ประกอบด้วย

(๑) การถ่ายระดับแผนระดับที่ ๑ แผนระดับที่ ๒ แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค

(๒) การกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของ “แผน” ต้องมีระยะเวลาสอดคล้องกับทั้งเวลาของแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาคมีระยะเวลา ๕ ปี

(๓) การกำหนดชื่อ “แผน” เป็นการกำหนดชื่อตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ และตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ

(๔) การจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติตาม “แผน” นั้น ต้องจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนาและดำเนินการโครงการในแต่ละปีงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ โดยให้พิจารณาจากรายงานผลการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) และให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่สามารถนำไปสู่การบรรลุค่าเป้าหมายที่อยู่ในระดับวิกฤติก่อนเป็นอันดับแรก รวมทั้งการบรรลุเป้าหมายตามทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค ตามลำดับ

(๕) การจัดทำแผนงาน โครงการ หรือการดำเนินงานของ “แผน” ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติภายใต้แนวคิดเชิงเหตุและผล มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) ศึกษาเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติ

(๒) ศึกษาแผนแม่บทฯ แผนแม่บทประเด็น เป้าหมายประเด็น ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

(๓) ศึกษาแผนย่อยภายใต้แผนแม่บทฯ เป้าหมายแผนย่อย แนวทางการพัฒนา ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

(๔) ศึกษาเรื่องและประเด็นที่ปฏิรูป กลยุทธ์ แผนงานงาน โครงการ/กิจกรรม เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐

(๕) ศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

(๖) ศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕)

(๗) ศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย แผนงานโครงการของแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง และทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด

(๘) ศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย แผนงานโครงการของแผนพัฒนาภาคระยะ ๕ ปี กรณีจัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษภาค” ระยะที่... (พ.ศ. -)

(๙) ศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย แผนงานโครงการของแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี แผนปฏิบัติการด้านการศึกษภาคระยะที่.. (พ.ศ.-....) กรณีจัดทำ “แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี”

(๒.๗) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานปีที่ผ่านมาตามตัวชี้วัดที่กำหนดตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด และแผนอื่นที่เกี่ยวข้องในเชิงพื้นที่เพื่อกำหนดค่าส่วนต่างระหว่างค่าเป้าหมายกับข้อมูลฐาน เพื่อหาค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุ : ค่าเป้าหมายที่หน่วยงานต้องจัดทำโครงการ/การดำเนินงานเพื่อให้ตอบโจทย์ รวมทั้งกรณีค่าเป้าหมายเป็นการกำหนด การเพิ่มขึ้น/ลดลงที่มีค่าเฉลี่ยคงที่ เช่น การเพิ่มขึ้น/ลดลงของค่าเป้าหมายเฉลี่ยเป็นร้อยละ ไม่จำเป็นต้องทราบข้อมูลฐาน : ค่าเป้าหมายที่หน่วยงานต้องจัดทำ โครงการ/การดำเนินงานเพื่อให้ตอบโจทย์

(๒.๘) หาปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จตามห่วงโซ่แห่งคุณค่า (value chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ และจัดทำโครงการสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ และนำโครงการที่สำคัญดังกล่าวไปจัดทำคำของบประมาณปี ๒๕๖๔ และปี ๒๕๖๕ ต่อไป มีรายละเอียด ดังนี้

เป้าหมายแผนแม่บทย่อยฯ ➡ ปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ (Critical Key Success Factors) ➡ แนวทางการพัฒนา โครงการสำคัญ (X) ที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างมีนัยสำคัญ สำหรับงบประมาณปี ๒๕๖๔ และปี ๒๕๖๕ และหากมีโครงการสำคัญหลายโครงการเรียกว่า “Super Flagship Project (X)”

(๒.๙) พิจารณานโยบายที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานตามโครงการที่สำคัญ ถัดจากนั้นก็ควรเชิญหน่วยงานต่าง ๆ ตามห่วงโซ่ที่เกี่ยวข้องมาประชุมเพื่อปรึกษาหารือและบูรณาการร่วมกันว่าจะแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาได้อย่างไร ทั้งนี้ มาตรการการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนานั้นจะนำไปสู่การระบุงบกิจกรรมหรือวางแผนโครงการอย่างเป็นระบบตามห่วงโซ่คุณค่าตั้งแต่ ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ เพื่อตอบโจทย์การบรรลุเป้าหมายของแผนทุกระดับทั้งในเชิงยุทธศาสตร์ เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ และเพื่อใช้เป็นคำของบประมาณสำหรับปีงบประมาณ ๒๕๖๔ และปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ต่อไป

สำนักงานศึกษาธิการภาคในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพหลักอาจอาศัยวิธีการวิเคราะห์ภารกิจหรือกิจกรรมแยกตามห่วงโซ่คุณค่า (value chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ ดังนี้

ลำดับ	กระบวนการ	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
ต้นน้ำ		
กลางน้ำ		
ปลายน้ำ		

การวิเคราะห์ดังกล่าวนี้จะช่วยให้สามารถแยกแยะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภารกิจ/กิจกรรมที่จะต้องดำเนินการได้อย่างชัดเจน เกิดบูรณาการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความเป็นระบบที่สมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้ง ยังสามารถวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของแต่ละส่วนตามห่วงโซ่คุณค่าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

(๒.๑๐) วางแผนโครงการเพื่อตอบโจทย์เป้าหมายของแผนแม่บท หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาภารกิจงานในส่วนที่ตนเองจะต้องดำเนินการเพื่อตอบโจทย์เป้าหมาย ของแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาค หรือจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค ดังนั้น บรรดาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันคิดว่าทำอะไรบ้างตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงาน อันประกอบด้วยโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนทุกระดับ ในช่วงระยะสองปีข้างหน้า หรือปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ เพื่อขอรับการสนับสนุนตามขั้นตอนต่อไป

ตามหลักของความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ข้อเสนอโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจก่อให้เกิดผลผลิตบางประการ ($X_1, X_2, X_3, X_4, \dots, X_n$) ทั้งนี้ ผลผลิตรวมจะทำให้เกิดผลลัพธ์ (Y_2) ตามเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยที่วางไว้ และจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ติดตามมา (Y_1) ตามเป้าหมายของแผนแม่บทที่วางไว้ต่อไป

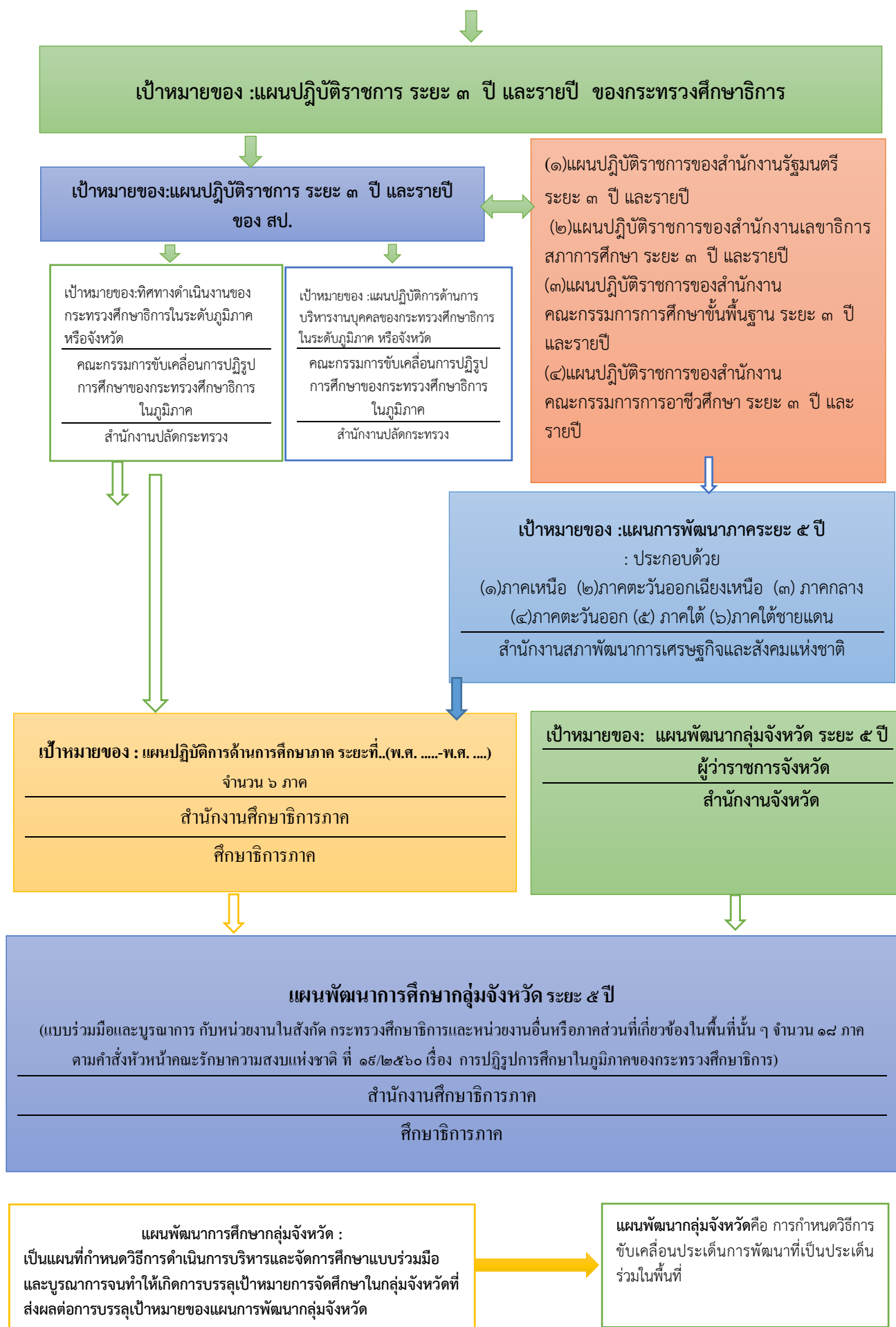
นอกจากนี้ ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปแนวทางการจัดทำ “แผนการศึกษา” ของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค ภายใต้หลักการตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” ปรากฏตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒๖ แนวทางการจัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่...(พ.ศ. - พ.ศ.) และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี” ภายใต้หลักการเชิงเหตุและผล

เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ(พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

เป้าหมายของ : แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.๒๕๖๐ แผนพัฒนา เศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

เป้าหมายของ : แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔) แผนปฏิบัติการด้าน.. ที่รองรับแผนแม่บทที่ (๑) และ (๑๒) ระยะ ๕ ปี แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ ๕ ปี แผนความร่วมมือและงบประมาณด้านการต่างประเทศ ระยะ ๕ ปี แผนการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระยะ ๕ ปี แผนการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเอกชน ระยะ ๕ ปี แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย ระยะ ๕ ปี แผนยุทธศาสตร์การอาชีวศึกษา ระยะ ๕ ปี แผนผลิตและการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ระยะ ๕ ปี แผนอัตรากำลังของข้าราชการและอัตราตำแหน่งของหน่วยงานการศึกษา ระยะ ๕ ปี แผนพัฒนาครู คุรุศาสตร์ และบุคลากรทางการศึกษาระยะ ๕ ปี แผนแม่บท และ แผนปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศของกระทรวง แผนพัฒนาระบบราชการของกระทรวง (ระยะ ๕ ปี) แผนการบริหารและพัฒนาบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการระยะ ๕ ปี ของกระทรวง (ระยะ๕ ปี) ฯลฯ

(๒.๒) ขั้นตอนการจัดทำ “แผน” ภายใต้หลักการ “Policy Lab” และแนวคิด “กระบวนการ Design Thinking” ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปรายละเอียด ดังนี้

(๑) สืบค้น ค้นคว้า ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ วิพากษ์ และสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี”

(๒) จัดทำหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของคณะทำงาน และแต่งตั้งคณะทำงานตามคุณสมบัติที่กำหนด ทั้งนี้ คณะทำงานต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษา และที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการองค์ความรู้และทำให้สามารถเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่บริบทแวดล้อมมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีองค์ความรู้จากสาขาต่าง ๆ ร่วมกันแลกเปลี่ยน และเสนอมุมมองต่อปัญหาระหว่างกัน ทำให้เจ้าภาพหลักได้พบเห็นถึงจุดที่เป็นข้อดีและข้อเสียที่คิดออกมาได้อย่างครบถ้วนอาจนำไปสู่การผสมผสานจนเกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถสร้างต้นแบบหรือนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายและกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตาม “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. - พ.ศ.) และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี” บรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดและตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้ทันทั่วถึง

(๓) วิเคราะห์ วิพากษ์ และสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาที่ผ่านมา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และด้านการบริหารจัดการภาครัฐภายใต้เงื่อนไขและ สภาพแวดล้อมของการพัฒนาในขณะนั้น ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาในปัจจุบัน การประเมินเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาในอนาคต บทบาทของเทคโนโลยีวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในอนาคตที่ส่งผล กระทบต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อน “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี” ตามข้อมูลจากข้อที่ (๑)

(๓) การสนทนากลุ่ม (Group Dialogue) การระดมสมอง หรือการระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์หาปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จตามห่วงโซ่แห่งคุณค่า (value chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ ที่จะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

(๔) วิเคราะห์ สังเคราะห์ การสนทนากลุ่ม (Group Dialogue) การระดมสมอง หรือการระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ ในการนำปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จมาจัดทำกลไกและโครงการที่สำคัญจะทำให้เกิดการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

(๕) วิเคราะห์ สังเคราะห์ การสนทนากลุ่ม (Group Dialogue) การระดมสมอง หรือการระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ ทบทวนบทบาท ภารกิจ ความสำคัญของหน่วยงาน รวมทั้งวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการในอดีต ปัจจุบันและ

อนาคต เพื่อกำหนดปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการการบริหารและจัดการศึกษา และการบริหารราชการแผ่นดินของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งในเชิงยุทธศาสตร์เชิงภารกิจและเชิงพื้นที่ จัดทำหลักเกณฑ์การพิจารณาการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก การจัดลำดับความสำคัญของประเด็น SWOT การจัดทำแมทริกซ์สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ (Strategic Factor Analysis Summary Matrix) แบ่งเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในลำดับความสำคัญให้จำนวนประเด็นที่เหมาะสมที่จะนำมาจัดทำยุทธศาสตร์/ยุทธศาสตร์ โดยการใช้ TOWS Matrix

(๖) วิเคราะห์ สังเคราะห์ การสนทนากลุ่ม (Group Dialogue) การระดมสมองหรือการระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ ในการนำกลไกและโครงการที่สำคัญจะทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ที่แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค และส่งผลการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ มาเชื่อมโยงและแปลงไปสู่ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เกี่ยวกับการบริหารและการศึกษาตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ และการบริหารราชการแผ่นดินของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในเชิงพื้นที่ รวมทั้งนำประเด็นความท้าทายและประเด็นยุทธศาสตร์จากผลการวิเคราะห์ SWOT มาจัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี ” ตามขั้นตอน ดังนี้

(๖.๑) วิเคราะห์ สังเคราะห์ การสนทนากลุ่ม (Group Dialogue) การระดมสมอง หรือการระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ เกี่ยวกับการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคและการพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด โดยที่เริ่มจากการจัดทำหลักเกณฑ์การกำหนดวิสัยทัศน์ จากนั้นนำเทคนิคการถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดจากระดับบนลงล่าง ผลการวิเคราะห์ SWOT มาเป็นแนวทางในการพิจารณาและร่วมกันจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับวิสัยทัศน์การพัฒนาการศึกษาทั้ง ๒ ระดับ ในเชิงพื้นที่ เมื่อกำหนด “วิสัยทัศน์” ได้เป็นที่เรียบร้อยแล้วให้นำ “วิสัยทัศน์” การพัฒนาการศึกษาทั้ง ๒ ระดับ ในเชิงพื้นที่ ดังกล่าวมาวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จที่จะทำให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมาย และกำหนดสิ่งที่ต้องทำตามปัจจัยความสำเร็จเพื่อให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมายหรือเรียกว่า “พันธกิจ” และเมื่อกำหนด “พันธกิจ” ได้เป็นที่เรียบร้อยแล้วให้นำผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix มาเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับประเด็นยุทธศาสตร์หรือที่ต้องทำตามพันธกิจเพื่อให้วิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมาย

(๖.๒) การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ : โดยใช้แนวคิด Balanced Score Card : BSC เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ภายใต้มุมมองของ BSC ที่สอดคล้องและสนับสนุนต่อการบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ และประเด็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคและกลุ่มจังหวัด จากนั้นวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสนทนากลุ่ม (Group Dialogue) การระดมสมองหรือการระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์เพื่อร่วมกันในการจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับเป้าประสงค์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย ความคิดริเริ่ม (วิธีการ/กลยุทธ์)

(๖.๓) การพัฒนาแนวคิดโครงการเชิงยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับกลยุทธ์หรือแนวทางพัฒนามตามเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย ด้วยการนำความคิดริเริ่มใน BSC ตามข้อ (๖.๒) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสนทนากลุ่ม (Group Dialogue) การระดมสมองหรือการระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์เพื่อร่วมกันในการจัดทำหรือ “สร้างนวัตกรรม” เกี่ยวกับแผนงาน/โครงการตาม

การพัฒนาการศึกษาในภูมิภาค และการพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดที่เชื่อมโยงกับโครงการที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายของแผนย่อยที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งร่วมกันพิจารณางบประมาณช่วงเวลาดำเนินการ และผู้รับผิดชอบ

(๖.๔) การสนทนากลุ่ม (Group Dialogue) การระดมสมองหรือการระดมความคิด (Brainstorm) และวิพากษ์ความเชื่อมโยงและจัดลำดับความสำคัญของแผน ประกอบด้วย

(๑) แผนเฉพาะด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาค และการพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายแนวทางการพัฒนาเช่นเดียวกับแผน เพื่อให้การดำเนินการมีความสอดคล้องและดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในด้านกลุ่มเป้าหมายและตัวชี้วัด หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน และการจัดสรรงบประมาณ

(๒) การจัดลำดับความสำคัญของแผน ความเหมาะสมของการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ และมาตรการต่าง ๆ ในแต่ละแนวทางการพัฒนา ที่จะช่วยสนับสนุน เป้าหมายและตัวชี้วัดให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผน รวมทั้งพิจารณาถึงความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนแผนงาน โครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและมีผลต่อแผนการพัฒนาประเทศ อาทิ สภาพปัญหาดำเนินงาน ศักยภาพ และความจำเป็นของประเทศในขณะนั้น ข้อตกลงระหว่างประเทศ

(๖.๕) นำข้อมูลผลการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เกี่ยวกับการจัดทำการศึกษาในภูมิภาค และการพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดดังกล่าวข้างต้นมาจัดทำ (ร่าง) “จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี จากนั้นจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง หรือจัดเวทีวิพากษ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

(๖.๖) ทบทวนร่าง “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี” ตามที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเสนอ และจัดทำ (ร่าง) “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี” เสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาเห็นชอบ

(๖.๗) นำร่าง “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี” ที่ผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหาร ทดลองในสถานที่จริง

(๖.๘) นำร่าง “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี” ที่ผ่านการทดลองในสถานที่จริงมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นจัด “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี” เสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาเห็นชอบและจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี ฉบับสมบูรณ์

(๖.๙) นำ “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี” ไปประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจนสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นเอกภาพและบรรลุเป้าหมายได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

(๗) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตาม “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี”

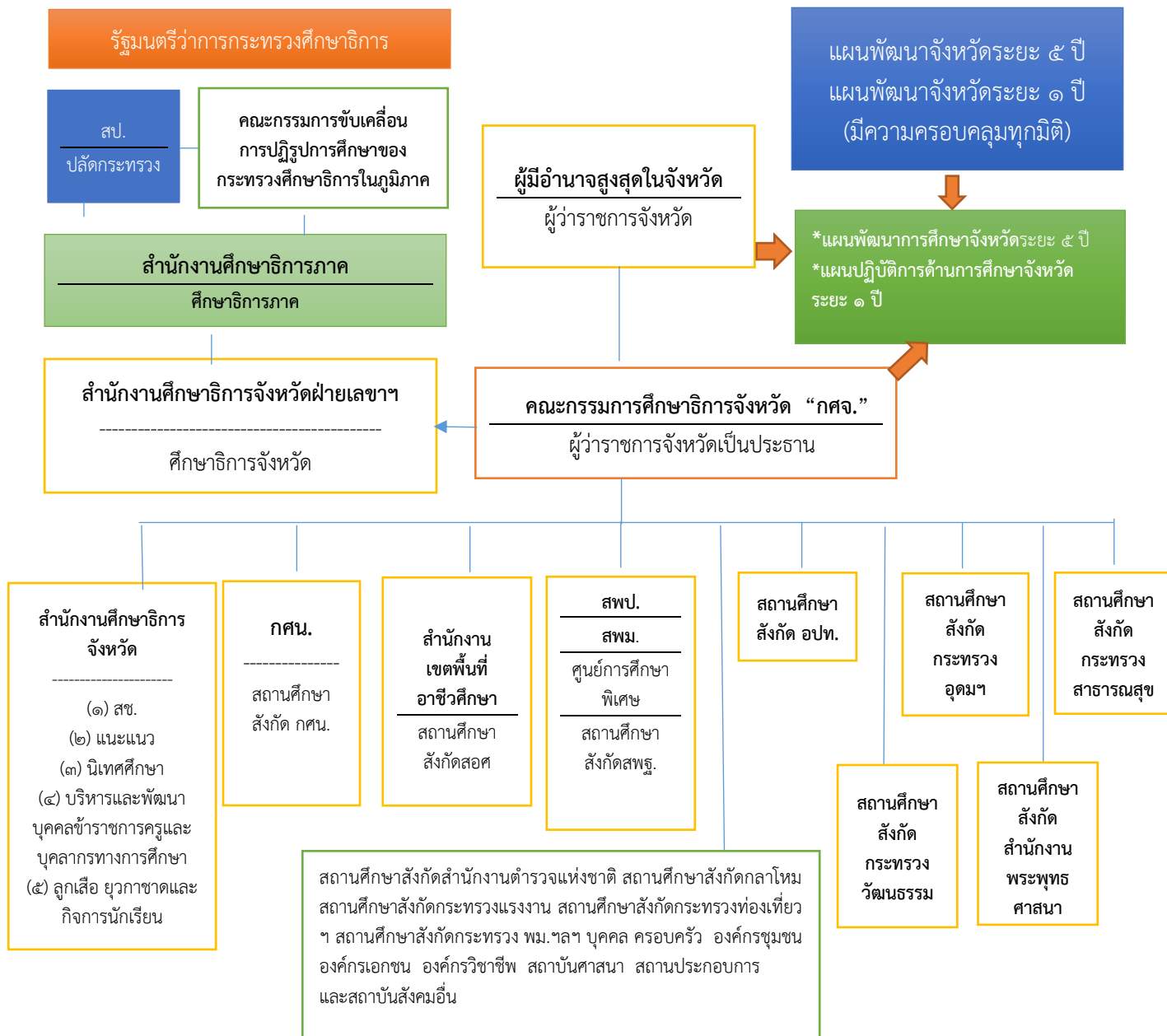
(๓) แนวทางและขั้นตอนการจัดทำ “แผนการศึกษาจังหวัด”

จากการศึกษาหลักการและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น พบว่า แนวทางและขั้นตอนการจัดทำ “แผนการศึกษาจังหวัด” เหมือนกันกับแนวทางและขั้นตอนการจัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี” ต่างกันตรงที่เขตอำนาจรับผิดชอบเท่านั้น หมายความว่า แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... เป็นแผนที่กำหนดวิธีการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการจนทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการจัดศึกษาในภูมิภาค ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาภาค จำนวน ๖ ภาค และแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี เป็นแผนที่กำหนดวิธีการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษาแบบร่วมมือ และบูรณาการจนทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการจัดศึกษาในกลุ่มจังหวัดที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนากลุ่มจังหวัด สำหรับ “แผนการศึกษาจังหวัด” หมายถึง เป็นแผนที่กำหนดวิธีการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษาแบบร่วมมือ และบูรณาการจนทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการจัดศึกษาในเขตจังหวัดที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาจังหวัด แต่อย่างไรก็ตามผู้ขอรับการประเมินขอเสนอแนวทางในการจัดทำ “แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด” และการขับเคลื่อนแบบบูรณาการรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ ๒๗ แนวทางการจัดทำ “แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด” ภายใต้หลักความสัมพันธ์ การเชิงเหตุและผล

การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารแบบเชิงบูรณาการ (Matrix Organization) ในการจัดการศึกษา
ในเขตจังหวัดที่สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัด

หมายเหตุ : “สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ จากการศึกษา พบว่า แบบฟอร์ม และรูปแบบในการจัดทำ แผนปฏิบัติการด้าน การศึกษาภาค ระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... แผนพัฒนาการศึกษา กลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี” และ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ระยะ ๕ ปี นั้น สามารถใช้แบบฟอร์ม และรูปแบบเหมือนกับแผนระดับที่ ๓ ที่เรียกว่า “แผนปฏิบัติการด้าน...” เดียวกันได้ ทั้งนี้ เนื่องจากองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ในแบบฟอร์มดังกล่าว ยึดหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ซึ่งสอดคล้องกับหลักข้อกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ยกเว้น ส่วนที่สอง ความสอดคล้องกับแผนทั้ง ๓ ระดับ นั้นให้เพิ่มความสอดคล้องของแผน ดังนี้

กรณี (๑) แผนปฏิบัติการด้านการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... ให้เพิ่ม ข้อความว่า “แผนพัฒนาภาคที่... ระยะ ๕ ปี : ประเด็นการพัฒนา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทาง พัฒนา แผนงาน โครงการ

กรณี (๒) แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดระยะ ๕ ปี ให้เพิ่มข้อความว่า “แผนพัฒนาภาคที่... ระยะ ๕ ปี : ประเด็นการพัฒนา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางพัฒนา แผนงาน โครงการ “แผนพัฒนา กลุ่มจังหวัด... ระยะ ๕ ปี : ประเด็นการพัฒนา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางพัฒนา แผนงาน โครงการ” และ “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... ประเด็น การพัฒนา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางพัฒนา แผนงาน โครงการ”

กรณี (๓) แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ระยะ ๕ ปี ให้เพิ่มข้อความว่า “แผนพัฒนาภาค ที่... ระยะ ๕ ปี : ประเด็นการพัฒนา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางพัฒนา แผนงาน โครงการ “แผนพัฒนา กลุ่มจังหวัด... ระยะ ๕ ปี : ประเด็นการพัฒนา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางพัฒนา แผนงาน โครงการ “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะที่... (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ... ประเด็นการพัฒนา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางพัฒนา แผนงาน โครงการ” และ “แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด... ระยะ ๕ ปี : ประเด็นการพัฒนา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางพัฒนา แผนงาน โครงการ”

๓.๖ หลักการและเทคนิคในการบูรณาการองค์ประกอบทางยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

จากการศึกษา พบว่า การบูรณาการองค์ประกอบทางยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติตามแนวทางของ รศ.ดร.ดำรงค์ วัฒนา (๒๕๕๙) มี ๕ ประการ (Kaplan and Norton., The office of strategy management, ๒๐๐๕) ดังนี้ (๑) แปลงยุทธศาสตร์ให้อยู่ในรูปของการปฏิบัติ (๒) จัดระเบียบและแบบแผนของยุทธศาสตร์ องค์การ (๓) ทำให้ยุทธศาสตร์เป็นงานประจำวันของทุกคน (๔) ทำให้ยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และ (๕) โยกย้ายสับเปลี่ยนโดยอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับสูง

ด้วยเหตุนี้การบูรณาการองค์ประกอบทางยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติจึงอาศัยการตรวจประเมินการ ดำเนินยุทธศาสตร์ขององค์การตามหลักการองค์การที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์ขององค์การเพื่อดูว่าองค์การมีสมรรถนะ ในการดำเนินยุทธศาสตร์ขององค์การในประเด็นไหนบ้าง และองค์การจะสามารถพัฒนาองค์การในหัวข้อหรือ หลักการเหล่านี้ได้อย่างไร

หลักการที่ ๑ การสร้างความเปลี่ยนแปลงโดยผู้บริหารระดับสูง

- (๑) ความมุ่งมั่นของผู้บริหารระดับสูง
- (๒) การบ่งชี้สิ่งที่ต้องการจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง
- (๓) การมีส่วนร่วมของผู้บริการ
- (๔) การจัดทำวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ขององค์การ
- (๕) แนวทางการบริหารจัดการ
- (๖) การกำหนดตัวแทนผู้บริหาร

หลักการที่ ๒ การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

- (๑) การจัดทำแผนที่กลยุทธ์
- (๒) การจัดทำ Scorecard
- (๓) การกำหนดเป้าหมาย
- (๔) การจัดทำโครงการเชิงกลยุทธ์
- (๕) การกำหนดผู้รับผิดชอบ

หลักการที่ ๓ การกระจายยุทธศาสตร์ภายในองค์การ

- (๑) การกำหนดบทบาทองค์กรในการกระจายกลยุทธ์
- (๒) การกระจายกลยุทธ์สู่การหน่วยธุรกิจ
- (๓) การกระจายกลยุทธ์สู่หน่วยงานสนับสนุน
- (๔) การกระจายกลยุทธ์สู่คู่ค้าภายนอก
- (๕) การกระจายกลยุทธ์สู่คณะกรรมการ

หลักการที่ ๔ การทำให้กลยุทธ์เป็นส่วนหนึ่งของบุคคล

- (๑) การสร้างความตระหนักในกลยุทธ์
- (๒) การเชื่อมโยงเป้าหมายส่วนบุคคลกับกลยุทธ์
- (๓) การเชื่อมโยงเป้าหมายส่วนบุคคลกับค่าตอบแทน
- (๔) การพัฒนาความรู้ความสามารถ

หลักการที่ ๕ การทำให้กลยุทธ์เป็นกระบวนการต่อเนื่อง

- (๑) การจัดทำระบบรายงานผล
- (๒) การประชุมทบทวนกลยุทธ์
- (๓) การเชื่อมโยงงบประมาณกับกลยุทธ์
- (๔) การเชื่อมโยงแผนการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลและแผนพัฒนาดิจิทัลกับกลยุทธ์
- (๕) การเชื่อมโยงเครื่องมือทางการจัดการกับกลยุทธ์
- (๖) การเชื่อมโยงองค์ความรู้กับกลยุทธ์
- (๗) หน่วยงานดูแลกลยุทธ์

๓.๗ แนวคิดและเทคนิคการเขียนโครงการแบบเหตุผลสัมพันธ์หรือ Logframe (Logical Framework) ที่บูรณาการกลยุทธ์ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ

ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปผลการศึกษาแนวคิดและเทคนิคการเขียนโครงการแบบเหตุผลสัมพันธ์หรือ Logframe (Logical Framework) ที่บูรณาการกลยุทธ์ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ ดังนี้

(สมพิศ สุขแสน) ได้ให้ความหมาย การวางแผนโครงการแบบ Log Frame หมายถึง การวางแผนโครงการอย่างเป็นระบบ ยึดหลักตรรกะ โดยมีการเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลในด้านต่างๆ ขององค์ประกอบโครงการ เช่น การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goal) วัตถุประสงค์ (Purpose) ผลงาน (Outputs) กิจกรรมต่าง ๆ (Activities) ที่ต้องกระทำ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ (Input) ที่ต้องใช้

ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของ Log Frame

โครงสร้างหรือองค์ประกอบหลักของโครงการในตารางเหตุผลสัมพันธ์ ประกอบด้วย องค์ประกอบในแนวตั้ง (Vertical Logic) และองค์ประกอบในแนวนอน (Horizontal Logic) โดยอาศัยหลักการง่าย ๆ คือ หลักการแสดงความสัมพันธ์ในเชิงที่เป็นเหตุเป็นผลแบบต่อเนื่องประสานทั้งแนวนอนและแนวตั้ง แล้วนำมาบรรจุในตารางสี่เหลี่ยม

(๑) องค์ประกอบในแนวตั้ง เป็นองค์ประกอบที่แบ่งระดับในการดำเนินงานออกเป็น ระดับจุดมุ่งหมายของแผนงาน (Goal) ระดับวัตถุประสงค์ของโครงการ (Purpose) ระดับงานหรือผลผลิต (Output) ระดับกิจกรรมและทรัพยากร (Activities & Input) ดังแสดงในตารางที่ ๓๑

ตารางที่ ๓๑ : แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของ Log Frame

แนวตั้ง	คำสรุป (NS.)	ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ (OVI)	หลักฐาน / แหล่งพิสูจน์ (MOV)	เงื่อนไขความสำเร็จ (IA)
	Goal จุดมุ่งหมายของแผนงาน			
	Purpose / Objective วัตถุประสงค์			
	Output ผลงาน / ผลผลิต			
	Activities & Inputs กิจกรรม / ปัจจัยนำเข้า หรือ ทรัพยากร			
แนวนอน				

การกำหนดองค์ประกอบในแนวตั้ง โดยทั่วไปอาจจะเห็นได้ใน ๒ แบบ คือ แบบที่ไม่ได้มีการกำหนดกิจกรรม หรือบางโครงการต้องการรายละเอียด ในส่วนนี้จะกำหนดกิจกรรมไว้เพื่อให้การพิจารณา รอบคอบมากขึ้น การบรรจุรายละเอียดจะเริ่มตั้งแต่ส่วนบนสุดที่แสดงถึงภาพในระดับกว้าง คือ จุดมุ่งหมาย (Goal) ที่ถูกกำหนดเป็นข้อ ๆ แต่ละข้อก็จะนำมาแตกรายละเอียดเป็นวัตถุประสงค์ (Purpose) ในแต่ละข้อของ วัตถุประสงค์ ก็ถูกกำหนดออกมาในสิ่งที่ต้องการ (Output) ในแต่ละ Output จะต้องทำกิจกรรม (Activities) อะไรบ้าง และในแต่ละกิจกรรมจำเป็นจะต้องใช้ปัจจัยการดำเนินงาน (Input) อะไรบ้าง และทั้งหมดของแต่ละ หัวข้อก็จะถูกรวบรวมอยู่ในลักษณะที่ตรวจสอบได้ง่าย

(๒) องค์ประกอบในแนวนอน เป็นองค์ประกอบที่แสดงสาระสำคัญต่าง ๆ เช่น สาระสำคัญโดยสรุป ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ หลักฐานหรือแหล่งพิสูจน์ และเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ดังนี้

ตารางที่ ๓๒ : องค์ประกอบตามแนวนอนของ Log Frame

สาระสำคัญโดยสรุป (NS)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (OVI)	หลักฐาน / แหล่งพิสูจน์ MOV)	เงื่อนไขความสำเร็จ (IA)
			

รูปแบบของการวางโครงการแบบ Log Frame

รูปแบบของการเขียนโครงการแบบ Log Frame ที่นิยมกันจะเป็นแบบตาราง ๔ x ๔ โดยจะเรียงลำดับจากแถวบนสุดของตารางในแนวนอน ซึ่งเริ่มตั้งแต่คอลัมน์ทางด้านซ้ายมือ ดังนี้

๑. สาระสำคัญ/คำสรุป (NS = Narrative Summary) คือ การชี้ให้เห็นว่าโครงการจะดำเนินไปได้ต้องมีรายละเอียดสรุปเป็นข้อ ๆ และในสาระที่สรุปควรตรวจนับได้ในเชิงปริมาณ หัวข้อต่าง ๆ จะปรากฏในองค์ประกอบแนวตั้งคือ จุดมุ่งหมายของแผน วัตถุประสงค์ของโครงการ ผลงานหรือผลผลิตของโครงการ กิจกรรมของโครงการ และปัจจัยหรือทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้

๒. ตัวชี้วัดความสำเร็จ (OVI หรือ KPI = Objectively Verifiable Indicators หรือ Key Performance Indicators) คือ การชี้ให้เห็นว่า รายการในแต่ละแถวในคอลัมน์ที่ ๑ (NS) มีตัวชี้วัดความสำเร็จกำกับอยู่ด้วย เช่น ตัวชี้วัดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายของแผน ตัวชี้วัดความสำเร็จของวัตถุประสงค์โครงการ ตัวชี้วัดความสำเร็จของผลงาน และตัวชี้วัดความสำเร็จของกิจกรรมและทรัพยากรในโครงการ

๓. แหล่งข้อมูลหรือวิธีพิสูจน์ความสำเร็จ (MOV = Means of Verification) คือ การชี้ให้เห็นว่า รายการในแต่ละแถวในคอลัมน์ที่ ๓ มีวิธีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลอยู่ด้วย โดยแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ความสำเร็จดังกล่าวจะมีวิธีการตรวจวัดได้อย่างไร หรือระบุแหล่งที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าว

๔. เงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จ (IA = Important Assumption) คือ การชี้ให้เห็นว่ารายการแต่ละแถวในคอลัมน์ที่ ๔ มีวิธีพิจารณาเงื่อนไขแห่งความสำเร็จที่สำคัญของรายการต่าง ๆ เช่น เงื่อนไขสำคัญแห่งความสำเร็จของจุดมุ่งหมายของแผน เงื่อนไขสำคัญแห่งความสำเร็จของวัตถุประสงค์โครงการ เงื่อนไขสำคัญแห่งความสำเร็จของผลงานหรือผลผลิตของโครงการ

เมื่อนำองค์ประกอบแนวตั้งและแนวนอนของ Log Frame มาบรรจุในตาราง ๕ x ๔ จะได้คำอธิบายในเชิงเหตุและผล (Logic) พอสรุปได้ดังตารางที่ ๓๓

ตารางที่ ๓๓ : สรุปลงในแต่ละช่องของ Log Frame

สาระสำคัญโดยสรุป (NS)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (OVI)	แหล่งข้อมูลและวิธีพิสูจน์ (MOV)	เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ (IA)
จุดมุ่งหมายของแผน (Program Goal) กำหนดเป็นข้อ ๆ	ตัวชี้วัดที่จะบ่งบอกถึงความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของ แผน หรือแผนงาน	แหล่งข้อมูลที่จะวัดได้ถึงการบรรลุความสำเร็จของแผน หรือแผนงาน	เงื่อนไขที่จะช่วยให้จุดมุ่ง หมายของแผนบรรลุผล สำเร็จตามที่ ตั้งไว้
วัตถุประสงค์ (Purpose) ของโครงการ นำวัตถุประสงค์มาแตกเป็นข้อ ๆ	ตัวชี้วัดที่จะวัดความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เมื่อโครงการสิ้นสุด	แหล่งข้อมูลที่จะวัดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์	เงื่อนไขที่จะช่วยให้วัตถุประสงค์ของโครงการ บรรลุผล สำเร็จ
ผลงาน (Outputs) หรือ ผลผลิตของโครงการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จของงาน หรือผลผลิตเพื่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์	แหล่งข้อมูลที่จะตรวจวัดผลผลิตหรือผลงาน	ข้อสมมติฐานสำคัญที่ ผลงานจะบรรลุตาม Purpose ที่วางไว้
กิจกรรม (Activities) ที่จะดำเนินงานตามโครงการ	- รายละเอียดปัจจัยแต่ละตัวที่ต้องใช้ทำกิจกรรม - ระบุกิจกรรมที่จะต้อง ทำว่า มีอะไรบ้าง - ระบุช่วงเวลาที่ทำกิจกรรม	- แหล่งแสดงรายการที่ยืนยันว่าได้มีการจัดกิจกรรม ตามที่กำหนดจริง	- เงื่อนไขจากปัจจัยภายนอกที่จะทำให้เกิด กิจกรรมของโครงการ
ปัจจัยนำเข้า (Input) หรือทรัพยากร (Resources) ในโครงการ	- ระบุรายละเอียดของทรัพยากรที่ใช้จริง	- แหล่งข้อมูลที่จะแสดงรายการการใช้ทรัพยากรในแต่ละกิจกรรมจริง	- ข้อกำหนดเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพยากรในการ ดำเนินโครงการ

ที่มา : สมพิศ สุขแสน : การเขียนโครงการแบบเหตุผลสัมพันธ์

๔. บทสรุปและการดำเนินการต่อไป

๔.๑ บทสรุป

ผู้ขอรับการประเมินขอสรุปจากผลการศึกษาและจัดทำ “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) หรือที่ เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” และพบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น ๖ รูปแบบ ดังนี้

- (๑) แผนปฏิบัติการด้าน...ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ...
- (๒) แผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ...
- (๓) แผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๑ ปี (พ.ศ.) ชื่อส่วนราชการ...
- (๔) แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะ ๕ ปี (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ...
- (๕) แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ...
- (๖) แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. -) ชื่อส่วนราชการ...

นอกจากนี้ จากการศึกษาความเป็นมา หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมโยง สอดคล้อง ถ่ายทอด และแปลงเป้าหมาย ตัวชี้วัด จากเป้าหมาย ตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ชาติ สู่แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนย่อยของแผนแม่บทฯ และแผนงาน/โครงการที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายของแผนย่อยตามแผนแม่บทที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ ๒ แผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาระยะ ๕ ปี แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พบว่า แผนทั้ง ๖ รูปแบบ ดังกล่าวนั้น มีแนวทาง ขั้นตอน และองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์การจัดทำแผนที่เรียกว่า “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ” ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ : เปรียบเทียบองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์การจัดทำแผน ทั้ง ๖ รูปแบบ

องค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์	แผนปฏิบัติการด้าน... ระยะ ๕ ปี	แผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๕ ปี	แผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๑ ปี	แผนปฏิบัติด้าน การศึกษามหา ภาคระยะ๕ปี	แผนพัฒนาการศึกษา กลุ่มจังหวัดระยะ๕ปี	แผนพัฒนา การศึกษาจังหวัด ระยะ๕ปี
(๑) ชื่อแผน : กำหนดตาม มติ ครม. วันที่ ๔ ธ.ค. ๒๕๖๐ และ ตามที่มี ทบทวนมติตามกฎหมายที่ กำหนด ชื่อแผนไว้แล้ว						
(๒) ภาพรวมในการพัฒนาที่ ผ่านมา แนวโน้มของการ พัฒนาในอนาคต และ เหตุผลความจำเป็นในการ จัดทำแผน						
(๓) สภาพแวดล้อมของ ประเด็นการพัฒนา ของ องค์กร ความท้าทายและ บริบทการเปลี่ยนแปลง ภาพรวม						
(๔) ความสอดคล้องกับแผน ทุกระดับ						
(๕) วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์						
(๖) เป้าหมายเชิง ยุทธศาสตร์ และ วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์						
(๗) ตัวชี้วัด และค่า เป้าหมาย						
(๘) กลยุทธ์/แนวทางพัฒนา						
(๙) แผนงาน/โครงการ (โครงการประกอบด้วย กิจกรรม กรอบระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ วงเงิน แหล่ง เงิน เป้าหมาย และตัวชี้วัด)						
(๑๐) วงเงินงบประมาณ โดยรวม พร้อมแหล่งที่มาของ งบประมาณ						
(๑๑) ผู้รับผิดชอบ (ระบุ ผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้ง นำเสนอความพร้อมของ บุคลากรในการดำเนินการ)						
(๑๒) การติดตามและ ประเมินผล (ระบุแนวทาง/ กรอบระยะเวลาในการ ติดตามประเมินผลที่มีความ ชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึง ผลลัพธ์และผลกระทบที่ เกิดขึ้น)						
(๑๓) กลไกการบริหาร จัดการแผนเพื่อให้แผน บรรลุผลตามวัตถุประสงค์/ เป้าหมาย						

จากการศึกษาองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์การจัดทำแผนทั้ง ๖ รูปแบบ ดังกล่าวนั้น พบว่า องค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ข้างต้นล้วนเป็นเครื่องมือในการสร้างนวัตกรรมหรือวิธีคิดใหม่ ๆ และ “วิธีปฏิบัติ” ใหม่ ๆ เพื่อปรับเปลี่ยน “ปัญหา” ให้เป็น “ทางออก” ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนโดยใช้ ความคิด สร้างสรรค์ เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ฯลฯ และนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้ตอบโจทย์ ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหากลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์ และนำเอาความคิดสร้างสรรค์ และมุมมองจากคนหลาย ๆ สายงานมาสร้างไอเดีย แนวทางการแก้ไข และนำเอาแนวทางต่าง ๆ นั้นมาทดสอบ และพัฒนาเพื่อให้ได้แนวทางพัฒนา แผนงาน โครงการ หรือนวัตกรรมที่ ตอบสนองความต้องการของประชาชน ได้ทันทั่วถึง

ดังนั้น ผลการศึกษา “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ” หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” “รูปแบบในการจัดทำโครงการที่สำคัญ” “หลักเกณฑ์และวิธีการการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่สำคัญในแต่ละปีงบประมาณให้ ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ” “ระบบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณที่ตอบสนองความเร่งด่วนและมีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับแผนย่อยตามแผนแม่บทฯ แผนแม่บทฯ ภารกิจ และพื้นที่ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) นั้น หากสามารถผลักดันให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบในการจัดทำ “แผนปฏิบัติการด้าน... ระยะที่... (พ.ศ. -)” “แผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๕ ปี และระยะ ๑ ปี” “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาภาค ระยะ ๕ ปี” “แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด ระยะ ๕ ปี” “แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยะ ๕ ปี และระยะ ๑ ปี” จากนั้นนำแผนงานโครงการตามแผนดังกล่าวไปจัดลำดับความสำคัญและจัดทำค่าของงบประมาณประจำปี รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานด้วยระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) ตามแนวทางของสำนักสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็จะส่งผลให้การดำเนินงานของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษา และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็นการพัฒนการเรียนรู้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรมได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

๔.๒ การดำเนินการต่อไป

ถ้าหากยอมรับกันว่า “การศึกษาล้มเหลว การพัฒนาประเทศก็ล้มเหลว” นั้น แสดงว่าการศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ

ดังนั้น การบริหารและจัดการศึกษาของชาติก็ต้องจัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของแต่ละท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศตามลำดับ ซึ่งจะต้องคำนึงถึง ภูมิประเทศ สิ่งแวดล้อม สภาวะแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทั้ง ๖ องค์ประกอบ จะต้องมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลให้การศึกษาที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for sustainable development) เช่น การพัฒนาด้านสังคมที่จะทำให้คุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรเกิดขึ้นได้ จะต้องอาศัยความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมที่สามารถให้อาหารและทรัพยากรเพียงพอต่อความต้องการของประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีจะทำให้สังคมมีคุณภาพ ปลอดภัยจากความยากจน และมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต เป็นต้น รวมทั้งการดำเนินงานของการศึกษาจะต้องทำให้สมาชิกในสังคมสามารถรู้หนังสือในระดับสูงที่เรียกว่าอยู่ในขั้นมีปัญญาในการแก้ปัญหา และสามารถสร้างทักษะในการดำรงชีวิตในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อม มีปรัชญาในการดำรงชีวิตในรูปของการมีเศรษฐกิจพอเพียงการตัดสินใจด้านการศึกษา ซึ่งหมายความว่าเลือกโอกาสทางการศึกษาอย่างไร ที่จะทำให้ชุมชน มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การให้การศึกษา และการวิจัยโดยชุมชนเป็นฐาน จึงเป็นการเลือกการตัดสินใจที่จะนำมาวางแผนสำหรับการดำเนินงานให้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประชากรในชุมชนเป็นประชากรที่มีการศึกษา (Education) ไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่จะสร้างชุมชน สีเขียว ความชำนาญและทักษะในฝีมือแรงงาน และความร่วมมือร่วมใจในการปกป้องและพิทักษ์ชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และการศึกษาจะต้องเน้นถึงความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต เช่น การศึกษาที่ช่วยยกระดับ สถานภาพของเศรษฐกิจโลก ของครอบครัว ทำให้รายได้ในครอบครัว ชุมชน และสังคมดีขึ้น ทำให้อัตราการ เสียชีวิตของทารกลดลง และมีการวางแผนเพื่อทำให้การศึกษาของคนรุ่นหลังมีการพัฒนาปรับปรุงดีขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ การบริหารจัดการศึกษายังมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การบริหารจัดการการศึกษาจึงมีความจำเป็นในการ ที่จะต้องสร้างเครือข่ายและทำงานร่วมกับผู้อื่นจากหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ที่จะ นำมาจัดการเป็นเนื้อหาในการให้การศึกษา ดังนั้น ความท้าทายในการบริหารจัดการการศึกษา จึงอยู่ที่การ ยกระดับของการศึกษาที่เป็นการสร้างสรรค์การตอบสนองความต้องการที่ไม่ใช่เป็นการทำลายทรัพยากรหรือก่อ ให้ เกิดมลภาวะเพิ่มมากขึ้น แต่จะต้องบริหารจัดการการศึกษาให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และ สร้างสรรค์อนาคตที่ดีให้กับการดำเนินชีวิตของคนรุ่นอนาคต ซึ่งจะต้องจัดการให้มีการปฏิรูปหลักสูตรของ การศึกษาทุกระดับในการช่วยให้เกิดการสร้างผลผลิตและรูปแบบการบริโภคอย่างยั่งยืน ดังนี้

(๑) การพัฒนาหลักสูตรที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในระดับต่าง ๆ ของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับอาชีวศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา ควรจะเป็นการจัดหลักสูตรที่มีเนื้อหาใน การเรียนรู้ที่เกี่ยวกับ (๑.๑) องค์ประกอบทั้ง ๖ ของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเรียงลำดับความสำคัญและความยาก ง่ายของการศึกษาวิจัย สืบค้นข้อมูลเป็นลำดับขั้นไป (๑.๒) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสีเขียว ที่ก่อให้เกิด ความยั่งยืนที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรที่สามารถสร้างให้เกิดองค์ความรู้ในทุกระดับได้ และ (๑.๓) การเรียนรู้เกี่ยวกับ สภาพความหลากหลายแตกต่างของวัฒนธรรมของประชากรโลกเพื่อความเข้าใจอันดีและความร่วมมือในการ ดำเนินชีวิตโดยปราศจากความขัดแย้ง

(๒) การพัฒนาผู้สอนและผู้เรียนให้มีสมรรถนะ (Competencies) ในด้านต่าง ๆ คือ (๒.๑) การคิด เชิงวิเคราะห์ (๒.๒) การวาดภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (๒.๓) การตัดสินใจในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น และด้านสภาพแวดล้อมในลักษณะสมดุล และ (๒.๔) การพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการปรากฏการณ์และการ เปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อความเข้าใจและคิดหาแนวทางสร้างกิจกรรมหรือบทเรียนในการแก้ไข ปรับปรุงให้ คุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนและสังคมดีขึ้น เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate change) ความหลากหลายทางชีวภาพ ภัยพิบัติ การจัดการความเสี่ยง ระบบเมือง และวิถีชีวิต ฯลฯ

(๓) การพัฒนาผู้อยู่นอกระบบการศึกษาและขาดโอกาส ให้มีความเสมอภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสด้วยการมีการจัดการศึกษาให้ประชากรที่ไม่อยู่ในกลุ่มของการศึกษาในระบบ ได้มีบทเรียน แบบเรียน ความรู้ที่ถ่ายทอดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องด้วยการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสร้างให้สมาชิกของ ชุมชนและสังคมเป็นประชากรที่มีการศึกษาตลอดชีวิต (life – long education) และมีความยั่งยืนในการรู้จัก ยืดหยุ่น ปรับตัว ให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต หรือ มนุษย์ด้วยกัน ให้สามารถยืนหยัดอยู่ในโลกอย่างเป็นผู้ที่มีความดีศรีและมีอัตลักษณ์ของตนเอง

อีกทั้งหากยอมรับกันว่า “การศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบที่ทำให้เด็กหรือ ผู้ใหญ่สามารถ ได้รับความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และทัศนคติที่ดี เพื่อสร้างตัวเองให้เป็นผู้มีอารยธรรม การกล่อมเกลา มี วัฒนธรรม และเป็นผู้รู้ในการสร้างสังคม ให้เป็นสังคมอารยธรรมต่อไป” ก็หมายความว่า ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือ ผู้ใหญ่ก็ต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันทั้งสิ้น การศึกษาจึงจะต้องได้รับการจัดการที่จะสามารถ

ให้หรือสร้างหรือถ่ายทอดให้กับคนในสังคม ทุกคน ทุกระดับ ทุกวัย ด้วยเหตุนี้การจัดรูปแบบ (form) ของการศึกษา จึงมีทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย (formal, informal และ non-formal education) ซึ่งแต่ละประเภทก็จะมีบทบาทและหน้าที่ในการให้การศึกษาแตกต่างกันไปกล่าว คือ การศึกษาในระบบ ควรจะจัดการสร้างและถ่ายทอดให้กับประชากรวัยศึกษาในสถานศึกษา ทั้งระดับพื้นฐาน (basic education) ที่เรียกว่าประถม และมัธยม และระดับอาชีวศึกษา (vocational education) และระดับอุดมศึกษา (higher education) ตามลำดับ ให้สามารถเรียนรู้ สร้างประสบการณ์และทักษะให้พร้อมสำหรับการก้าวสู่ตลาดแรงงานเมื่อจบการศึกษาในแต่ละระดับให้ได้ ในขณะเดียวกันการศึกษานอกกระบบจะต้องทำหน้าที่เติมเต็ม สนับสนุน ส่งเสริม ให้ประชากรโดยเฉพาะวัยทำงาน ในอาชีพต่าง ๆ ได้สามารถ เรียนรู้ สร้างประสบการณ์และทักษะใหม่ ๆ ให้สามารถก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านกายภาพและด้านทัศนคติ นอกชั้นเรียนมาตรฐานได้ด้วยตนเอง การศึกษานอกกระบบไม่จำเป็นต้องมีหลักสูตร แต่จะคำนึงถึงการถ่ายทอดความรู้ที่กว้างและลึกมากขึ้นจากสภาวะการณ์เป็นอยู่ เพื่อให้การดำเนินชีวิตได้มีความเจริญก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้น ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัย (non-formal education) จะเป็นการจัดการศึกษาให้กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีคุณลักษณะ ๔ ประการ คือ (๑) เชื่อมโยงกับความต้องการของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส (๒) เกี่ยวข้องกับบุคลากรเฉพาะกลุ่ม (๓) มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และ (๔) ยืดหยุ่นในการจัดองค์กรและวิธีการ

จากเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลงานที่เรียกว่า “รูปแบบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ : รองรับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform) หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” นั้น ไปใช้เป็นกรอบในการ “สร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ การวางกลยุทธ์ การออกแบบแนวคิดแผนงาน/โครงการ การบริหารโครงการ กิจกรรม เป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย งบประมาณ รวมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบ” เป็นต้น ภายใต้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับ Innovation Lab การสำรวจอนาคต (Future Lab) การริเริ่มและทดสอบนโยบาย (Policy Lab) การออกแบบนวัตกรรมภาครัฐ (Government Lab) แนวคิดเชิงออกแบบ Design Thinking แนวคิดห่วงโซ่คุณค่าต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ระบบงาน กระบวนการ การเชื่อมโยง การถ่ายทอด ความสอดคล้อง การแปลงความเป็นเอกภาพ การบูรณาการ และระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR จากนั้นนำ “นวัตกรรมดังกล่าว” มาจัดทำเป็น “แผนปฏิบัติการด้าน...ระยะที่... (พ.ศ. -)” ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ “แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาภาค ระยะที่... (พ.ศ. -)” แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด “แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด” ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ “แผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๕ ปี และระยะ ๑ ปี” ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือที่เรียกว่า “แผนระดับที่ ๓” “จัดทำค่าของงบประมาณประจำปี” ตามแนวทางของสำนักงบประมาณ และ“รายงานผลการดำเนินงานด้วยระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR (Electronic Monitoring and valuation System of National Strategy and Country Reform)” ตามแนวทางของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จนสามารถบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษาตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปในทิศทางเดียวกันและดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่นและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๒) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่กำหนดไว้ว่า “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัยมีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม

โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง” อันจะส่งผลต่อการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติจนบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

แหล่งอ้างอิง

- IMD World Competitiveness Center. (n.d.). Country Overview. Retrieved July ๑๕, ๒๐๒๐, from <https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile>
- IMD World Competitiveness Center. (n.d.). Competitiveness Ranking INDONESIA. Retrieved July ๑๕, ๒๐๒๐, from <https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile/ID/wcy>
- IMD World Competitiveness Center. (n.d.). Competitiveness Ranking MALAYSIA. Retrieved July ๑๕, ๒๐๒๐, from <https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile/overview/MY>
- IMD World Competitiveness Center. (n.d.). Competitiveness Ranking PHILIPPINES. Retrieved July ๑๕, ๒๐๒๐, from <https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile/overview/PH>
- IMD World Competitiveness Center. (n.d.). Competitiveness Ranking SINGAPORE. Retrieved July ๑๕, ๒๐๒๐, from <https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile/SG/wcy>
- IMD World Competitiveness Center. (n.d.). Competitiveness Ranking THAILAND. Retrieved July ๑๕, ๒๐๒๐, from <https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile/TH/wcy>
- UNESCO. (n.d.). Futures of Education, How to contribute?. Retrieved July ๑๕, ๒๐๒๐, from <https://en.unesco.org/futuresofeducation/how-contribute>
- UNESCO. (๒๐๑๙). ๒๐๑๙ Global Education Monitoring Report. Retrieved July ๑๕, ๒๐๒๐, from <https://en.unesco.org/gem-report/report/๒๐๑๙/migration>
- UNESCO. (๒๐๒๐). Global education monitoring report, ๒๐๒๐: Inclusion and education: all means all. Retrieved July ๑๕, ๒๐๒๐, from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/๔๘๒๒๓/pf๐๐๐๐๓๗๗๗๑๘.locale=en>
- United Nations. (n.d.). The Secretary-General's High-Level Panel of eminent persons on the Post-๒๐๑๕ Development Agenda. Retrieved July ๒๓, ๒๐๒๐, from <https://www.un.org/sg/en/management/hlppost๒๐๑๕.shtml>
- United Nations. (๒๐๑๖). Resolution adopted by the General Assembly on ๒๙ July ๒๐๑๖. Retrieved July ๒๐, ๒๐๒๐, from https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/๗๐/๒๙๙
- United Nations. (๒๐๑๙). Statement by H.E. Tijjani Muhammad Bande, President of the ๗๔th Session of the United Nations General Assembly. Retrieved July ๒๓, ๒๐๒๐, from <https://www.un.org/pga/๗๔/๒๐๑๙/๑๑/๑๒/address-to-the-ministerial-steering-committee-on-education-unesco/>
- United Nations Millennium Declaration. (๒๐๐๐). Retrieved July ๒๐, ๒๐๒๐, from <https://undocs.org/A/RES/๕๕/๒>
- United Nations World Commission On Environment And Development (WCED) Our Common Future Report (๑๙๘๗). (n.d.). Retrieved July ๒๐, ๒๐๒๐, from <https://www.encyclopedia.com/environment/energy-government-and-defense-magazines/united-nations-world-commission-environment-and-development-wced-our-common-future-report-๑๙๘๗>

- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๘. (๒๕๔๘). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๒ ตอนที่ ๑๐๐ ก. หน้า ๙-๑๗.
- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖. (๒๕๔๖). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๖๓ ก. หน้า ๑๒-๑๖.
- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖. (๒๕๔๖). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๖๓ ก. หน้า ๑๗-๒๓.
- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖. (๒๕๔๖). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๖๓ ก. หน้า ๓๐-๓๔.
- กรมบัญชีกลาง. (๒๕๖๑). มาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายใน. สืบค้น ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก <http://๖๑.๑๙.๕๐.๕๙/audit/Centers/View.aspx?id=๓๐๓&type=๑>
- กระทรวงการต่างประเทศ. (๒๕๕๘). ถ้อยแถลงนายกรัฐมนตรีในการประชุม UN Sustainable Development Summit ๒๐๑๕ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก. สืบค้น ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/media-center/๒๘>
- กระทรวงการต่างประเทศ. กรมอาเซียน. (ม.ป.ป.). ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community). สืบค้น ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-๒๐๑๒๑๑๒๖-๑๙๐๓๓๐-๗๘๘๑๖๐.pdf>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๔). การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ ๑๐ ๒๒-๒๔ มีนาคม ๒๕๕๔ จอมเทียน-พัทยา ชลบุรี (โบริชัวร์).
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (๒๕๖๒). รายงานประจำปี ๒๕๖๒. สืบค้น ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.eef.or.th/about/>
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (๒๕๖๓). ความยากจนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. สืบค้น ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.eef.or.th/knowledge-๐๗-๐๘-๒๐/>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๔๒). คลื่นลูกที่ ๕ - ปราchyสังคม : สังคมไทยที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ ๒๑ (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: ชัดเชสมิเดีย.
- คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๖๐). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนพิเศษ ๙๖ ง. หน้า ๑๔-๒๒.
- ทิตนา แคมมณี. (๒๕๖๐). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ ๒๑). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิสดารก์ เวชยานนท์. (๒๕๕๔). การวิเคราะห์งานไม่ยากอย่างที่คิด (พิมพ์ครั้งที่ ๑). สมุทรปราการ : ดี.เค. บรินด์ิงเวิลด์
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๕๖ ง. หน้า ๙-๑๑.
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐). (๒๕๖๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก. หน้า ๑-๗๑.
- ประเทศกลุ่มอาเซียน มีมติเป็นเอกฉันท์ รับรองรายงานการเทียบเคียงกรอบคุณวุฒิแห่งชาติประเทศไทยสู่กรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (AQRf). (๒๕๖๓). สืบค้น ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.thereporters.co/knowledge/%E๐%B๘%๙B%E๐%B๘%๓E๐%B๘%B๐%E๐%B๙%๘๐%E๐%B๘%๙E๐%B๘%A๘%E๐%B๘%๘๑%E๐%B๘%A๕%E๐%B๘%B๘%E๐>

- %B๙%๘๘%E๐%B๘%A๑%E๐%B๘%AD%E๐%B๘%B๒%E๐%B๙%๘๐%E๐%B๘%๘B%E๐%B๘%B๕%E๐%B๘%A๒%E๐%B๘%๙๙-%E๐%B๘%A๑%E๐%B๘%B๕%E๐%B๘%A๑%E๐%B๘%๙๕/ พงศ์พันธ์ แก้วตาพิพย์. (๒๕๖๒). การแบ่งประเภทและแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานในระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. ร่างแนวทางการจัดประเภทหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม ของ สกสว. และ สอวช.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (๒๕๔๒). การศึกษาเพื่อการอารยธรรมที่ยั่งยืน (พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ พ.ศ.๒๕๔๓. (๒๕๔๓). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๗ ตอนที่ ๗๙ ก. หน้า ๑-๑๖.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔. (๒๕๕๔). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๒๑ ก. หน้า ๕-๒๒.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๘. (๒๕๔๘). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๒ ตอนที่ ๗๖ ก. หน้า ๑๘-๓๔.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑. (๒๕๖๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๙๘ ก. หน้า ๘๙-๙๗.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๒. (๒๕๕๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๖ ตอนที่ ๖๓ ก. หน้า ๑-๑๗.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑. (๒๕๖๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๕๙ ก. หน้า ๕๔-๖๕.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๓. (๒๕๔๓). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๗ ตอนที่ ๙๙ ก. หน้า ๑๓-๒๙.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒. (๒๕๕๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๖ ตอนที่ ๕๙ ก. หน้า ๓๒-๓๖.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑ (๒๕๖๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๕๓ ก. หน้า ๙๓-๑๐๔.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๖ ก. หน้า ๒๕๓-๒๕๖.
- พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑. (๒๕๖๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๓๓ ก. หน้า ๑-๑๘.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑. (๒๕๕๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๘ ก. หน้า ๑-๑๓.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑. (๒๕๕๖). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๐ ตอนที่ ๔๒ ก. หน้า ๑-๓.
- พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐. (๒๕๖๐). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๒๔ ก. หน้า ๑๓-๕๔.
- พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐. (๒๕๖๐). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๗๙ ก. หน้า ๑-๑๒.

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๗ ก. หน้า ๕๗-๖๖.

พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙. (๒๕๕๙). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๓๐ ก. หน้า ๑-๙.

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๖ ก.

หน้า ๕-๑๖.

พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๐ ก.

หน้า ๑๑-๒๑.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. (๒๕๔๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก.

หน้า ๑-๒๓.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖

ตอนที่ ๕๗ ก. หน้า ๔๙-๕๓.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖. (๒๕๔๖). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๙๕ ก. หน้า ๑-๒๙.

พระราชบัญญัตินโยบายการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑. (๒๕๖๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๑๙ ก.

หน้า ๙-๑๖.

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗ ก. หน้า ๑-๗.

พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐. (๒๕๖๐). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๗๙ ก. หน้า ๑๓-๒๓.

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๖ ก.

หน้า ๑๐๒-๑๒๐.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗. (๒๕๔๗). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม ๑๒๑ ตอนที่ ๗๙ ก. หน้า ๒๒-๗๔.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๕๑. (๒๕๕๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๓๖ ก. หน้า ๒๘-๓๖.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑. (๒๕๕๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๒ ก.

หน้า ๑-๕๑.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖. (๒๕๔๖). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๖๒ ก. หน้า ๑-๒๘.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗ ก. หน้า ๔๒-๔๙.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔. (๒๕๓๔). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๐๘

ตอนที่ ๑๕๖ ฉบับพิเศษ. หน้า ๑-๓๙.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕. (๒๕๔๕). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม ๑๑๙ ตอนที่ ๙๙ ก. หน้า ๑-๑๓.

พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐. (๒๕๕๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๗ ก.

หน้า ๒๙-๖๙.

พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. ๒๕๕๑. (๒๕๕๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๒ ก. หน้า ๙๒-๑๑๕.

- พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑. (๒๕๖๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๙๒ ก. หน้า ๑-๑๘.
- พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑. (๒๕๖๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๒๗ ก. หน้า ๑-๒๓.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐. (๒๕๕๐). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๙ ก. หน้า ๑-๒๐.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐. (๒๕๕๐). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๖๓ ก. หน้า ๑-๑๒.
- พระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗ ก. หน้า ๘-๔๑.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑. (๒๕๕๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๑ ก. หน้า ๑-๑๑.
- พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. ๒๕๕๑. (๒๕๕๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๒ ก. หน้า ๙๒-๑๑๕.
- พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖. (๒๕๔๖). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๕๒ ก. หน้า ๑-๓๐.
- พระราชบัญญัติสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๔๑. (๒๕๔๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๕๕ ก. หน้า ๑-๑๒.
- พระราชบัญญัติสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘. (๒๕๔๘). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๒ ตอนที่ ๒๑ ก. หน้า ๑-๓.
- พสุ เดชะรินทร์. (๒๕๔๖). Balanced Score Card ความรู้สึกรู้สีกในการปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พสุ เดชะรินทร์, ยุทธนา แซ่เตียว, ยินดี ดิสสร, นารณ จันทวงศ์, และญาดา ตรองตรง. (๒๕๔๘). Strategy Map แผนที่ยุทธศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ ๑). กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์.
- มูลนิธิสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. (ม.ป.ป.). การประชุม Rio+๒๐ จาก “การพัฒนาที่ยั่งยืน” สู่กระแส “เศรษฐกิจสีเขียว”. โครงการเวทีสาธารณะ: จักรวรรดิ Rio+๒๐ สู่สังคมไทย.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. คณะเวชศาสตร์เขตร้อน. (ม.ป.ป.). ตอนที่ ๓ การประชุมสุดยอดอาเซียน (Asean summit). สืบค้น ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <https://www.tn.mahidol.ac.th/th/asean/ASEAN๓-SUMMIT.doc>
- ยูเนสโกกรุงเทพ. (๒๕๕๑). การศึกษาเพื่อปวงชน. คู่มือผู้สื่อข่าว. กรุงเทพมหานคร: ยูเนสโก.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (๒๕๕๑). การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ ๖). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. (๒๕๖๐). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก. หน้า ๑-๙๐.
- ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐. (๒๕๖๐). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนพิเศษ ๒๒๑ ง. หน้า ๓๓-๔๑.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๒ ง. หน้า ๑-๔.
- รายงานพิเศษการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา UNESCO GEM “มากกว่าคำมั่นสัญญา”. (๒๕๖๒). สืบค้น ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <https://thaipublica.org/๒๐๑๘/๐๗/gem-beyond-commitments/>

- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (๒๕๔๙). การวางแผนกลยุทธ์: ศิลปะการกำหนดแผนองค์การสู่ความเป็นเลิศ (พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (๒๕๖๓). O-NET กับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. NIETS News. สืบค้น ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก https://www.niets.or.th/uploads/content_pdf/pdf_๑๕๘๘๖๗๑๐๙๒.pdf
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (๒๕๖๓). “สอบอัตรานี้” สะท้อนความสามารถของนักเรียนในสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย. NIETS News. สืบค้น ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก https://www.niets.or.th/uploads/content_pdf/pdf_๑๕๙๓๔๑๖๓๗๓.pdf
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (๒๕๕๙). รายงานศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัย “กรอบแนวคิดและกรอบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาดัชนีชี้วัดด้านหลักนิติธรรม/นิติรัฐ (Rule of Law Index/Indicators) ในประเทศไทย” (พิมพ์ครั้งที่ ๑). กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (๒๕๖๒). ผลการประเมิน PISA ๒๐๑๘ : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (๒๕๖๓). PISA ๒๐๒๑ กับการประเมินความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์. สืบค้น ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-๒๐๒๐-๕๓/>
- สถาบันไทยพัฒน์. (ม.ป.ป.). รายงานของคณะกรรมการบริหารบริษัทแลนด์. สืบค้น ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <http://www.thaicr.com/๒๐๑๕/๐๙/brundtland-report.html>
- สถาบันไทยพัฒน์. (ม.ป.ป.). การประชุม Earth Summit ๑๙๙๒ (Rio). สืบค้น ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <http://www.thaicr.com/๒๐๑๕/๐๙/earth-summit-๑๙๙๒-rio.html>
- สถาบันไทยพัฒน์. (ม.ป.ป.). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs). สืบค้น ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <http://www.thaicr.com/๒๐๑๕/๐๙/earth-summit-๑๙๙๒-rio.html>
- สถาบันไทยพัฒน์. (ม.ป.ป.). การประชุมสุดยอดแห่งสหัสวรรษ. สืบค้น ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <http://www.thaicr.com/๒๐๑๕/๐๙/millennium-summit.html>
- สถาบันไทยพัฒน์. (ม.ป.ป.). การประชุม Earth Summit ๒๐๐๒ (Rio+๑๐). สืบค้น ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <http://www.thaicr.com/๒๐๑๕/๐๙/earth-summit-๒๐๐๒-rio๑๐.html>
- สถาบันไทยพัฒน์. (ม.ป.ป.). การประชุม Earth Summit ๒๐๑๒ (Rio+๒๐). สืบค้น ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <http://www.thaicr.com/๒๐๑๕/๐๙/earth-summit-๒๐๑๒-rio๒๐.html>
- สมพงษ์ สุวรรณจิตกุล. (๒๕๔๘). แผนที่ยุทธศาสตร์ : แปลงสินทรัพย์ที่สัมผัสไม่ได้ออกมาเป็นความมั่งคั่งที่จับต้องได้ (พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพฯ : แมเนเจอร์มีเดีย กรุ๊ป.
- สมพร กมลศิริพิชัยพร และคณะ. (๒๕๔๖). จักรเบส EARTH SUMMIT ๒ สู่สังคมไทย. รายงานโครงการฉบับสมบูรณ์โครงการเวทีสาธารณะ.
- สาคร สุขศรีพงศ์. (๒๕๕๑). การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพฯ : จี.พี.ไอเบอร์พริ้นท์
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (๒๕๔๖). จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและการประยุกต์ (พิมพ์ครั้งที่ ๑). กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น
- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. (๒๕๕๖). การสัมมนาระดับชาติ การศึกษาเพื่อปวงชน : “บทเรียนจากอดีต ความท้าทายในปัจจุบัน ภาพอนาคต ภายหลังปี ๒๕๕๘”. สืบค้น ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓, จาก

<https://www.bic.moe.go.th/index.php/component/content/article/๑๒๘-cat-inter-coop-rg/cat-inter-coop-org-unesco/unesco/about-unesco/unesco-๑/๒๐๐๘-๒๐๑๓-๑๐-๑๔-๒๓-๐๘-๕๓-๑๘๗?Itemid=๖๘๑>

สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. (๒๕๕๘). สรุปผลการเข้าร่วมการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาระหว่างวันที่ ๑๙ – ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ณ เมืองอินซอน สาธารณรัฐเกาหลี. สืบค้น ๘ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <https://www.bic.moe.go.th/index.php/component/content/article/๑๑๗-bic-movement/๓๐๐๙-wef-๑๙-๒๑-may-๒๐๑๕-๑?Itemid=๖๘๑>

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. (๒๕๖๒). ไทยชูบทบาทเด่นในเวทียูเนสโก ในการประชุมสมัชชาสามัญ ครั้งที่ ๔๐ ณ องค์การยูเนสโก สำนักงานใหญ่. สืบค้น ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.bic.moe.go.th/index.php/component/content/article/๑๒๘-cat-inter-coop-rg/cat-inter-coop-org-unesco/unesco/about-unesco/unesco-๑/๔๔๖๓-unesco-๔๐th-๑๕-๑๑-๒๕๖๓?Itemid=๖๘๑>

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. (๒๕๖๒). งานเปิดตัวรายงาน ๒๐๑๙ National Launch of the Global Education Monitoring Report. สืบค้น ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.bic.moe.go.th/index.php/component/content/article/๑๒๘-cat-inter-coop-rg/cat-inter-coop-org-unesco/unesco/about-unesco/unesco-๑/๔๔๑๘-gemr๒๙-๘-๖๒?Itemid=๖๘๑>

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. (๒๕๖๒). ไทยชูประเด็นการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ในการประชุมสหประชาชาติ- HLPF ๒๐๑๙. สืบค้น ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.bic.moe.go.th/index.php/component/content/article/๑๑๗-bic-movement/๔๓๘๘-hlpf-๒๐๑๙-๑๑-๗-๒๕๖๒?Itemid=๖๘๑>

สำนักงาน ก.พ. สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล. (๒๕๖๐). ประเทศไทยในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.

สำนักงาน ก.พ. สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล. (ม.ป.ป.). ระบบราชการไทยในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐. สืบค้น ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <https://www.nstda.or.th/th/nstda-doc-archives/thailand-๔๐/๑๑๖๒๒-ocsc-thailand-๔>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (ม.ป.ป.). คู่มือ PMQA ๔.๐. สืบค้น ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก http://office.dpt.go.th/asdg/images/PDF/PMQA๔.๐/PMQA๔.๐_Manual.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (ม.ป.ป.). ระบบราชการ ๔.๐. สืบค้น ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <https://www.opdc.go.th/content/Mzk>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (๒๕๕๘). หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). (ม.ป.ป.). พิมพ์เขียว Thailand ๔.๐ โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <https://www.nstda.or.th/th/nstda-doc-archives/thailand-๔๐/๑๑๖๒๕-blueprint-thailand-๔>

สำนักงานรัฐมนตรี. (๒๕๖๓). เสมอ ๑ ทหารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วางแนวทางการจัดการศึกษาหลัง COVID-19. สืบค้น ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <https://www.facebook.com/EducationMinisterNewsline/>

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๖). รายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก. กรุงเทพมหานคร: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๖๐). รายงานการสังเคราะห์ตัวชี้วัดด้านการศึกษาไทยตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สิ่งพิมพ์ สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๖๒). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ (พิมพ์ครั้งที่ ๑). นนทบุรี: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรีจำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๖๓). ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจด้านการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ. ประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจด้านการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๘๐) ครั้งที่ ๓/๒๕๖๓. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา. (๒๕๖๓). IMD ๒๐๒๐ ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของไทย. สืบค้น ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก <http://www.onec.go.th/index.php/page/view/Outstand/๔๐๓๔>
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.). (๒๕๖๒). บทวิเคราะห์อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และด้านการศึกษา ประจำปี ๒๕๖๒. รายงาน IMD World Competitiveness Yearbook ๒๐๑๙.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๓). คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ มอบหมาย สศช. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ประกอบการจัดทำคำของบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕. สืบค้น ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓, จาก <http://nscr.nesdb.go.th/elementor-๘๖๔๒/>
- สำนักรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ. กลุ่มประชาสัมพันธ์. (ม.ป.ป.). ประชุมยูเนสโก ครั้งที่ ๔๐. สืบค้น ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/๒๔๖๘๑>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (๒๕๖๓). สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี. สืบค้น ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/๓๔๑๖๔>
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (๒๕๖๐). Thailand ๔.๐ ขับเคลื่อนอนาคตสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. วารสารไทยคู่ฟ้าออนไลน์.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (๒๕๖๒). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา (พิมพ์ครั้งที่ ๑). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (๒๕๖๒). ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนตามนโยบาย Thailand ๔.๐ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒. สืบค้น ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก <https://spm.thaigov.go.th/>
- สำนักเลขาธิการอาเซียน. (ม.ป.ป.). อาเซียนกับประเทศไทย. สืบค้น ๘ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก <https://www.asean๒๐๑๙.go.th/th/abouts/%e๐%b๘%ad%e๐%b๘%b๒%e๐%b๙%๘๐%e๐%b๘%๘b%e๐%b๘%b๕%e๐%b๘%a๒%e๐%b๘%๙๙%e๐%b๘%๘๑%e๐%b๘%b๑%e๐%b๘%๙a%e๐%b๘%๙b%e๐%b๘%a๓%e๐%b๘%b๐%e๐%b๘%๘๐%e๐%b๘%๙๗%e๐%b๘%a๘%e๐%b๘%๘๔%e๐%b๘%๙๓%e๐%b๘%a๒/>
- สำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน. สืบค้น ๘ มิถุนายน ๒๕๖๓, จาก

<https://www.asean๒๐๑๙.go.th/>

สุชา จันทรเฒ. (๒๕๓๖). จิตวิทยาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ ๖). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุรัชย์ พรหมพันธุ์. (๒๕๕๔). ข้าหละสมรรถนะเพื่อพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ ๑). กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

ศูนย์เพื่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (Thailand Management Association; TMA). (๒๕๖๓). ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ประจำปี ๒๕๖๓ โดย IMD World Competitiveness Center. สืบค้น ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก

<http://thailandcompetitiveness.org/topic/detail/๒๑๑>

อดุล วิเชียรเจริญ และคนอื่นๆ. (๒๕๓๓).) ปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน และกรอบการดำเนินงาน เพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน. การประชุมระดับโลกรื่อง การศึกษาเพื่อปวงชน. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (๒๕๕๒). เทคนิคการทำงานเชิงรุก (Proactive) (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

อารีย์พันธ์ เจริญสุข. (๒๕๖๒). แนวทางการพัฒนาระบบราชการ ๔.๐ ตามเกณฑ์การรับรองสถานการณ์เป็น ระบบราชการ ๔.๐. การอบรมเสริมสร้างความรู้ในการพัฒนาสู่ระบบราชการ ๔.๐ รุ่นที่ ๓. นนทบุรี.